

LEIPZIGER STUDIEN

ZUR

CLASSISCHEN PHILOLOGIE

HERAUSGEGEBEN

VON

O. RIBBECK H. LIPSIUS C. WACHSMUTH

ELFTER BAND

SUPPLEMENTHEFT.

LEIPZIG

VERLAG VON S. HIRZEL

1889.

PA 3
L 4
v. 11
Suppl.

LEIPZIGER STUDIEN

ZUR

CLASSISCHEN PHILOLOGIE

HERAUSGEGEBEN

VON

O. RIBBECK H. LIPSIUS C. WACHSMUTH

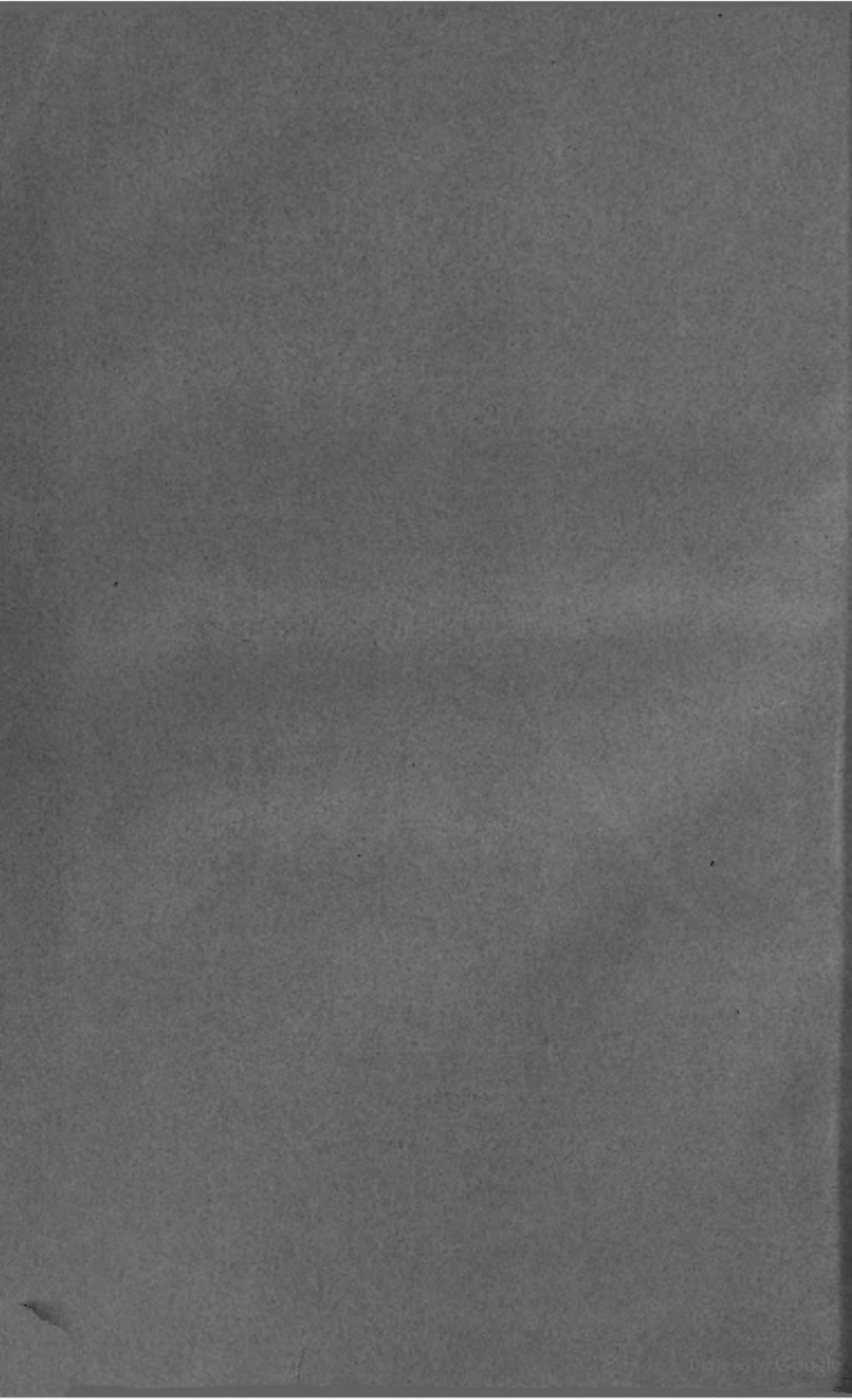
ELFTER BAND.

Supplement.

LEIPZIG

VERLAG VON S. HIRZEL

1889.

STRABONIS
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ

FRAGMENTA

COLLEGIT ET ENARRAVIT

ADIECTIS

QUAESTIONIBUS STRABONIANIS

PAULUS OTTO

JAN 1 3 1960

Leipziger Studien. XI. Suppl.

1

Strabonis Amasensis geographica, quae senex plus quam octoginta annorum composuit, merito plurimi aestimantur, quod in hoc opere, ut erat vir varia eruditione atque doctrina exquisitissima repletus, non solum rerum, quas aliunde non habemus compertas, quasi thesaurum coacervavit, sed etiam veterum auctorum, quorum memoria abolevit, scriptis diligenter excerptis magnam fragmentorum copiam servavit. Neque tamen potest esse dubium, quin etiam maiore Strabonis nomen floreret gloria, si amplissimum eius opus, ad quod integris viribus in ipso aetatis robore accessit et in quo elaborando haud dubie plurimum operae studiique consumpsit, hypomnematata historica dico, prospera fortuna conservatum ad nostra tempora pervenisset. Etenim in geographicis manifesta senectutis apparere vestigia, quicumque paulo diligentius animum attenderit, facile cognoscat. Nam quod auctorum illustrium iudex existit saepe iniquus atque iniustus, quod in eorum scriptis percensendis minuta utitur subtilitate, quod res levissimas acerbe reprehendit atque cavillatur, haec omnia sunt profecto senis difficilis atque morosi. Sed accedit aliud longe gravissimum. Nimirum Strabo omnino non erat geographus, sed cum mathematicae et astronomiae, quibus quasi fundamentis nititur omnis geographia, plane esset ignarus, scriptorum geographicorum cogitationes plane non est assecutus. Inde factum est, ut perperam de eis et imprimis de Eratosthene, geographorum principe, iudicaret. Qua re suo iure Muellenhoffius¹⁾ satis acerbam de Strabone geographo exprompsit sen-

1) 'Deutsche Altertumskunde' vol. I pp. 313 sqq.

tentiam. Sed in ipso opere geographico etiam historici Strabo identidem agit partes, neque potest negari, quin hae particulae, quae pertinent ad rerum gestarum historiam vel ad gentium descriptionem, quae cum historia arte cohaeret, longe ceteris praestent. Ad historiam igitur scribendam Strabo natus et aptus erat, non ad geographiam¹⁾.

Atque una potissimum, qua Strabo maxime insignis est, virtus operi eius historico certe summo fuit decori, diligentiam dico ac fidem²⁾. Nam ex geographicis apparet veritatis eum fuisse studiosissimum neque umquam, etiamsi non semper verum assecutus sit, de industria veritatem depravasse aut mendacio contaminasse.

Quo magis dolendum est, quod magnum Strabonis opus historicum ad nostram aetatem non perduravit. Neque tamen prorsus interiit, verum si comprehenderimus, quaecumque de eo extant testimonia, et, quaecumque servata sunt eius frustula, diligenter conquisiverimus, fieri poterit, ut et quae fuerit huius operis ratio accuratius cognoscatur et quaenam ad posterioris aetatis scriptores inde fluxerint certiore iudicio disceptetur. Quae res cum a viris doctis adhuc fere omnino neglecta sit³⁾, ut de integro eam aggrediar et, quoad eius facere poterō, strenue persequar, mihi propositum est.

Ac primum quidem, quid ex scriptorum testimoniis de Strabonis hypomnematis historicis discamus, quaerendum est.

Atque initium videtur faciendum a loco, qui est in Strabonis geogr. I 1, 22 sq. p. 13, ubi ipse de hypomnematis historicis profitetur haec: *Ἀπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο* (sc. geographica) *δεῖ καὶ πολιτικὸν καὶ δημοφελὲς ὁμοίως*

1) Sic rectissime iudicavit Benedictus Niese, vir doctus de Strabone optime meritis, in Herm. vol. XIII p. 44 sq.

2) Cf. Groskurd 'Strabons Erdbeschreibung verdeutsch' vol. I p. XXI.

3) Carolus Mueller in fragmentor. historic. Graec. vol. III pp. 490 sqq. pauca de historicis hypomnematis praefatus quindecim omnino collegit fragmenta. Qui praeterea data occasione de hoc opere verba fecerunt, hic enumerare longum est: qui si quid memoratu dignum protulerunt, suo loco moneam.

ὡσπερ τὴν τῆς ἱστορίας γραφὴν. Κάκει δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύναίτο καλῶς οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτε μὴδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων. — Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ χρήσιμα, ὡς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν ἐγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε τὴν σύνταξιν· ὁμοειδῆς γὰρ καὶ αὕτη καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς. Ἐτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ καὶ ἄδοξα παραλείπεται, κἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ ἡδὺ διατρέβειν κτλ.

Strabo Stoicae sectae erat addictus¹⁾: quod nisi aliunde haberemus compertum, certe ex hoc loco iure efficeretur cum propter alia indicia tum, quod et in historicis et in geographicis conscribendis ad utilitatem omnia se rettulisse aperte indicat; nempe utrumque opus oportere dicit esse πολιτικὸν καὶ δημοφιλές, et hypomnemata historica existimat fuisse χρήσιμα εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν. Quod plane convenit cum Stoicorum doctrina, quam secutus etiam Polybius, cuius historiam in ipsis hypomnematis historicis Strabo continuavit²⁾, prorsus idem quod Strabo in historia componenda spectavit³⁾. Stoicorum igitur ratione ac consilio Strabo hypomnemata conscripsit.

Sed etiam aliud ex illis Strabonis verbis consequitur. Affirmat enim historica hypomnemata et geographica esse ὁμοειδῆ. Similem igitur geographicorum illius quoque operis cogitabimus formam atque indolem. Iam vero in geographicis videmus Strabonem non tam id studuisse, ut nitida atque arti-

1) Cf. Groskurd l. l. I p. XIX sq.

2) V. infra p. 7 sq.

3) Cf. Hirzel 'Untersuchungen zu Ciceros philosophischen Schriften'

ficiosa narratione legentium animos delectaret, quam ut, quaecumque aut propria observatione didicerat aut ex aliorum scriptorum operibus collegerat, in unum congereret atque simplici et sicca narratione exponeret. Itaque, ut erat vir immensae lectionis et variae doctrinae, ingentem excerptorum copiam summa diligentia contexuit, multos auctores laudavit, saepe eiusdem rei diversas scriptorum memorias attulit: ut breviter dicam, Strabonis geographica sunt opus collectaneum, doctum hercle et laboriosum. Eiusdem igitur consentaneum est etiam hypomnemata historica fuisse generis. Etiam in hoc opere id maxime eum statuendum est egisse, ut quae diversi rerum scriptores memoriae tradiderant, quam plenissime colligeret, exciperet, excerpta componeret atque inter se coniungeret. Sed licet emergere ultra probabilitatem. Talem enim, qualem modo divinando assecuti sumus, re vera hypomnematorum historicorum fuisse indolem vel paucis, quae apud alios scriptores extant, fragmentis luculentissime confirmatur: vide fr. 9 (Mueller), ubi Timagenem totidem verbis exscripsit¹⁾, et fr. 13, ubi de eadem re et Asinii Pollionis et Hysicratis profert testimonium ipsum²⁾. Elucet igitur hoc quoque doctum fuisse opus summa diligentia elaboratum, in quo non tam compositionis artem et orationis elegantiam sectabatur Strabo quam id, ut omnem undique materiam in unum cogeret.

Quid? Nonne ipso libri titulo hoc idem significatur? Inscriptum fuit hoc opus *ἱστορικὰ ὑπομνήματα*. Iam vero Ernestus Koepke, qui 'de hypomnematis Graecis' duas publici iuris fecit dissertationes, de universo hoc hypomnematorum genere dicit fere haec³⁾: 'Eorum auctores ea, quae legerunt, ad memoriae subsidium exscripserunt eamque ob causam consignaverunt, ut ex illis, quae de doctrina aliqua vel de rebus

1) Ex Ios. A. I. XIII 11, 3: *ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγένου ὀνόματος λέγων οὕτως κτλ.*

2) Ex Ios. A. I. XIV 8, 3: *μαρτυρεῖ δὲ μὲν τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων ἐξ Ἀσινίου ὀνόματος οὕτως — — καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος λέγει οὕτως κτλ.*

3) In partic. I progr. gymn. Werderian. Berolin. 1842 p. 9 sq.

historicis memoratu digna ex diversis scriptoribus collegerant, novum conderent libellum.' Itaque hac quoque ex parte nostra sententia praeclare confirmatur. Apparet autem, si haec vera sunt, etiam Strabonis geographica, quae ipse ὁμοειδῆ dicit esse hypomnematis historicis, nihil aliud esse quam ὑπομνήματα. Atque ipse Strabo hoc nomine ea appellavit XVII 1, 36 p. 809: εἴρηται δὲ περὶ τούτων διὰ πλειόνων ἐν τῷ πρώτῳ ὑπομνήματι τῆς γεωγραφίας. Etiam stili negligentia atque incuria, de qua supra monuimus, universo hypomnematorum generi est communis, ut recte exposuerunt Koepkius l. l. p. 11 et Usenerus in 'Epicureorum' praefatione p. XLII. Huic autem rei consequens est hypomnematorum auctores ea non edidisse, ut a populo delectationis ac voluptatis causa legerentur, sed sibi suisque maxime scripsisse, ut Usenerus l. l. commode monuit. Quid? quod hoc idem de suis operibus profitetur Strabo, quippe qui ea scripta esse dicat πρὸς τοὺς αὐτοὺς καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς? Electo igitur legentium circulo opera sua composuit, de quo infra p. 11 accuratiora docebo. Omnia autem haec vide quam bene inter se conveniant et se confirmant.

Quodsi Strabonis hypomnemata historica omni orationis ornatu atque cultu caruerunt, unum certissime inde licet concludere, quod haud parvi sane est momenti, nimirum hoc: Strabonem non ipsum composuisse orationes, quas viris illustribus attributas narrationi insereret, ut vividiores atque iucundiores eam redderet, qui mos apud veteres historicos latissime patet. Sed potuit fieri, ut iam in fontibus, quos excerpebat, tales orationes inveniret; quas fortasse breviter ac summatim enarravit obliqua, ut opinor, plerumque usus oratione. Longae autem et diligenter perpolitae orationes ab opere eius historico certe afuerunt. Sed satis de his disputavimus.

Iam alterius Strabonis loci ratio est habenda, ubi ipse operis historici inicit mentionem, XI 9, 3 p. 515: Εἰρηκότες δὲ πολλὰ περὶ τῶν Παρθερικῶν νομίμων ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστορικῶν ὑπομνημάτων βίβλῳ, δευτέρῃ δὲ τῶν μετὰ Πολύβιον, παραλείψομεν ἐνταῦθα, μὴ ταυτολογεῖν δόξωμεν,

τοσοῦτον ελπόντες μόνον, ὅτι τῶν Παρθυαίων συνέδριόν φησιν εἶναι Ποσειδώνιος διττόν κτλ.¹⁾ De Parthorum igitur institutis Strabo exposuerat in sexto hypomnematorum historicorum libro, qui erat secundus τῶν μετὰ Πολύβιον. Nam sic Strabonis verba sunt accipienda²⁾. Ergo universum quidem opus inscripserat *ἱστορικὰ ὑπομνήματα*, sed libros inde a quinto etiam separatim a reliquis numeravit inscriptos τὰ μετὰ Πολύβιον. Hos autem τῶν μετὰ Πολύβιον libros fuisse quadraginta tres discimus ex additamento in Suidae codice Parisino A ad γ. Πολύβιος in margine adscripto, omisso in cod. Vossian. V, in reliquis libris in ipsum contextum recepto, cui non est cur fidem abrogemus³⁾. Quod si verum est, hypomnemata historica continebant libros quadraginta septem.

Ex altero autem illo titulo cognoscitur Strabonem Polybii historias continuasse, id quod iam ante eum fecerat Posidonius, et ipse Stoicus, sed plane diversa ratione: nam Posidonius scripserat *ἱστορίαν*, Strabo *ἱστορικὰ ὑπομνήματα*. Iam quoniam Polybius usque ad Carthaginis excidium et ad Graeciae libertatis interitum, id est usque ad annum 146 a. Chr. n., historiam perduxerat, Strabonem inde ab hoc tempore in quinto hypomnematorum libro, qui erat primus τῶν μετὰ Πολύβιον, initium cepisse consentaneum est.

Sed iam oritur quaestio, quidnam in quattuor primis hypomnematorum libris Strabo tractaverit. Ac vix potest dubi-

1) Hoc quoque loco Strabonis materiae congerendae diligentia paene anxia elucet. Nam Posidonii de Parthorum concilii testimonium, quod in hypomnematis videtur eum fugisse, hic religiose addit.

2) Ante Casaubonum vulgata erat sententia, quam nuperrime recoxit Ridgeway in 'The classical review' vol. II 1888 fasc. III., his verbis Strabonem indicare, duo diversa a se scripta esse opera historica: *ἱστορικὰ ὑπομνήματα* et τὰ μετὰ Πολύβιον. Neque vero ipsa verba hunc sensum admittunt. Nam si hoc volebat Strabo significare, dicendum ei erat ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστορικῶν ὑπομνημάτων βιβλῳ καὶ ἐν τῇ δευτέρῃ τῶν μετὰ Πολύβιον. Verum primus vidit Casaubonus.

3) Ἰστέον ὅτι διαδέχεται τὴν Πολυβίου ἱστορίαν Ποσειδώνιος Ὀλυμποπολίτης σοφιστής: Ἐγραψε δὲ καὶ Στράβων Ἀμασεὺς τὰ μετὰ Πολύβιον ἐν βιβλίοις (λόγοις A) μγ'.

tari, quin Polybii exemplum imitatus hos libros ut προπαρασκευῆν sequentibus praemuniverit ¹⁾ eo consilio, ut rebus antea gestis breviter enarratis eae, quas accuratius atque fusius tractare ei propositum erat, res melius intellegerentur.

Sed quaeritur, num possit investigari, quam alte rerum memoriam Strabo in his libris repetiverit. Ac multi quidem viri docti ²⁾ loco geographicorum nisi ³⁾ putaverunt Strabonem in his quattuor libris Alexandri Magni rerum gestarum et temporum sequentium usque ad annum 146 a. Chr. n. historiam comprehendisse. Qua de re primus addubitavit Carolus Mueller (F H G III p. 490) peculiare de Alexandri rebus Strabonem opus composuisse suspicatus. Quam sententiam unice esse veram nuperrime demonstravit Maximilianus Luedecke ⁴⁾. E fragmentis enim, quae ex Strabonis geographicis collegit Millerus l. l., luculenter apparet multo diligentius atque uberius de Alexandri rebus gestis egisse Strabonem quam ut in praefationis uno vel duobus libris locum possint habuisse. Haec hypomnemata de Alexandri Magni rebus gestis, scripta a Strabone ante hypomnemata historica ⁵⁾, ipsa quoque nihil aliud fuisse nisi ingentem excerptorum congeriem fragmenta a Millero collecta evidenter docent ⁶⁾.

Quae cum extra omnem dubitationis aleam sint posita, iam facile est ad coniciendum, quid quattuor illi primi libri continerint. Veri enim est simillimum Strabonem ab Alexandri Magni morte exorsum res inde ab hoc tempore usque ad annum 146 a. Chr. n. gestas breviter exposuisse. Ac singu-

1) Sic Polybius duos libros operi suo praemisit, cf. Polyb. I 3, 7 sqq.

2) Gerard. Ioann. Vossius: De historicis Graecis II c. 6. Groskurd ad Strab. geogr. I 1, 15 adn. 2. Anton. Müller 'Die Alexandergeschichte nach Strabo' part. I progr. Wirceburg. 1882 p. 1.

3) II 1, 9 p. 70: Ἀπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδόλογοι γεγόνασι — — καὶ ἡμῖν γ' ὑπῆρξεν ἐπὶ πλέον καταδεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρον πράξεις.

4) 'De fontibus quibus usus Arrianus Anabasin composuit' in stud. Lips. vol. XI 1888 p. 14.

5) Cf. Luedecke l. l. p. 20 et 49.

6) Cf. Luedecke l. l. p. 15 et 36.

larem quidem rebus Orientis et imprimis Asiae impendisse videtur operam duplici de causa: et quod hae res ei ut ex Asia oriundo maxime erant cordi, et quod tam difficiles et tam implicatae erant, ut posterior singularum civitatum historia vix recte posset intellegi, nisi quis earum initia ac progressus inde ab Alexandri morte diligenter esset persecutus. Sic regnorum ab Alexandri Magni successoribus, quos diadochos Graeci vocant, conditorum historiam in his libris Strabo putandus est adumbrasse. Atque Appianum in Syriac. capp. 52—68, ubi Syriae inde ab Alexandri morte historiam breviter exponit, ex Strabonis hypomnematis hausisse veri simillimum est, ut demonstravit Luedeckius l. l. p. 17 sqq. Qui cum plane ex mea sententia nec non me suadente haec explanaverit, nolo eadem hic repetere, sed ad eius dissertationem, si quis accuratiora vult edoceri, remitto.

Quinto deinde hypomnematorum libro Strabo aggressus est ad enarranda τὰ μετὰ Πολύβιον.

Iam oritur quaestio subdifficilis, ad quem usque terminum Strabo in his libris quadraginta tribus rerum historiam perduxerit. Sed priusquam in hanc rem inquiramus, iuvabit indagare si modo fieri potest, quonam tempore hypomnemata historica a Strabone sint composita atque in lucem emissa.

Hypomnemata historica scripta esse constat ante geographica. Geographicum autem opus conditum est a Strabone primis Tiberii principatus annis vel, ut accuratius dicam, anno 18 p. Chr. n. sqq.¹⁾ Iam cum inter grandia haec opera aliquantum temporis intercessisse necessario sit statuendum et cum iam ante annum 18, priusquam scribere inciperet, Strabonem complures annos in materia amplissima conquirenda pateat consumpsisse, multo ante annum 18 p. Chr. n. hypomnemata historica publicata esse elucet. Neque minus certum est hoc opus tam magnum et tam doctum non ab adolescente, sed a viro maturo annis et iudicii firmi esse confectum. Iam Strabonis vita paucis erit in memoriam revocanda. Natus

1) Cf. Benedict. Niese in Herm. vol. XIII p. 33 sqq.

erat Amasiae anno fere 63 a. Chr. n.¹⁾; deinde Nysae, ubi admodum adolescens Aristodemo magistro usus est, et in aliis Asiae oppidis eum commoratum esse scimus, neque tamen ultra Asiae fines processit ante annum 29 a. Chr. n. Quo ipso anno per mare Aegaeum Corinthum et inde Romam profectus est²⁾. Qua in urbe Strabo paulatim in virorum Romanorum et genere et eruditione insignium videtur venisse familiaritatem, et ita factum est, ut anno 27 vel 26 a. Chr. n.³⁾ L. Aelium Gallum, Aegypti praefectum, a quo in cohortem amicorum erat receptus, in provinciam sequeretur⁴⁾. Cui cum anno 24 a. Chr. n.⁵⁾ succederet Petronius, una cum Aelio Gallo hoc anno Strabonem Romam rediisse veri simile est, quam urbem usque ad mortem non videtur reliquisse⁶⁾.

Harum rerum, quae ad Strabonis vitam pertinent, memores paulo accuratius consideremus locum illum (I 1, 23 p. 13), ubi dicit, se geographica scripsisse eisdem hominibus, quibus historica hypomnemata: *πρὸς τοὺς αὐτοὺς καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς* i. e. 'qui in fastigio aliquo positi sunt.' Quinam autem hi sint, minime obscurum. Nam geographica Strabonem scripsisse civibus Romanis eisque nobilibus, qui in re publica administranda partes habebant, ex multis geographicorum locis elucet, ut recte monuit Niesius l. l. p. 45⁷⁾. In

1) Cf. B. Niese l. l. p. 37 sqq. et in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 567 sqq.

2) Cf. geogr. X 5, 3 p. 485. VIII 6, 19 p. 377. 21 p. 379. B. Niese in Herm. vol. XIII p. 42 sq.

3) De anno, quo Aelius Gallus in Aegypti praefectura successerit Cornelio Gallo, non satis constat. Anno certe 26 a. Chr. n. hic maiestatis postulatus manus sibi intulit: cf. Cass. Dio. LIII 23. Itaque aut hoc ipso aut fortasse iam antecedenti anno in eius locum missus est Aelius.

4) Cf. geogr. II 5, 12 p. 118. XVII 1, 29 p. 806. 46 p. 816.

5) Cf. Mommsen 'Res gest. div. Aug.' p. 106 sqq.

6) Cf. B. Niese l. l. p. 44.

7) Conferas velim praeter locos a Niesio laudatos I 1, 16 p. 9, ubi de geographiae utilitate exponit: *Τῆς γεωγραφίας τὸ πλεόν ἐστὶ πρὸς τὰς χρείας τὰς πολιτικάς. Χώρα γὰρ τῶν πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θάλαττα, ἣν οἰκοῦμεν, μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἥνπερ ἰδίως καλοῦμεν οἰκουμένην, ὥστε τῶν μεγίστων πράξεων αὕτη ἂν εἴη χώρα, μέγιστοι δὲ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι δύνανται γῆς καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις*

eorundem igitur virorum usum etiam hypomnemata historica Strabo composuerat. Itaque non ante annum 24 a. Chr., quo ex itinere Aegyptiaco Romam revertit, ad illud opus accessisse putandus est. Nam inde ab hoc demum tempore tanto operi vacabat. Dubium igitur non est, quin inter annos 24 a. Chr. n. et 18 p. Chr. n. hypomnemata historica composuerit. Verum si reputamus Strabonem in ingenti materiae copia ex diversissimis fontibus conquirenda atque congerenda permultos haud dubie desudasse annos, et ipsam deinde operis, quod quadraginta septem libris constabat, conscriptionem rem fuisse longinqui temporis, haud, opinor, aberrabimus a vero, si Strabonem non prius totum opus statuimus absolvisse quam intra primum p. Chr. n. decennium.

Iam redeamus ad priorem illam quaestionem qua enucleandum est, ad quem usque terminum Strabo rerum historiam perduxerit. Atque fragmentorum, quae apud alios scriptores extant, ultimum pertinet ad annum 38 a. Chr. n.¹⁾ Sed quoniam causa extrinsecus allata non impeditus est Strabo, quominus opus perficeret, consentaneum est non quolibet anno finem eum fecisse scribendi, sed certa usum ratione insigne aliquod temporis vestigium ac rerum discrimen elegisse, quo apte subsisteret. Quod cum bene intellegerent Groskurdius²⁾ et Muellerus³⁾ usque ad pugnam Actiacam (31 a. Chr.) Strabonem narrationem deduxisse, quo anno Octavianus imperio potitus esset, arbitrati sunt. Quod si fecisset, parum prudenter egisse putandus esset. Quamquam enim post victoriam Actiacam extincto Antonio Octavianus solus imperator erat relictus, tamen si universae, qualem scripsit Strabo, historiae

συνάγοντες εἰς μίαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πολιτικὴν. Ἀἴτιον οὖν, ὅτι ἡ γεωγραφικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικὰς. — — Βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα εἰδότες τὴν χώραν ὅποση τις καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει καὶ τινὰς διαφορὰς ἰσχυροῦσα τὰς τ' ἐν τῷ περιέχοντι καὶ τὰς ἐν αὐτῇ. Quid? Nonne aperte designat Romanos, quorum imperium totum fere tum amplectebatur orbem terrarum?

1) Fr. 15 (Mueller.) ap. Ios. A. I. XV 1, 2.

2) L. I. vol. I p. 20 adn. 2.

3) F H G vol. III p. 490.

rationem spectamus, hac re neque finis veteris alicuius rei publicae Romanae aevi neque novi initium indicatur. Nam imperator quidem iam antea erat Octavianus, principatus autem nondum erat constitutus, res publica diuturnis bellis civilibus afflicta ac paene eversa nondum in ordinem erat redacta. Immo potius novum aevum incipit anno 27 a. Chr., qui Augusti principatus est natalicius¹⁾. Quo anno Octavianus re publica composita nomen Augusti accepit et, ut erat penes eum summa imperii, provincias plane nova ratione ordinavit, ita ut inter se et senatum eas distribueret. Inde ab hoc anno Augustorum annos esse numeratos tradit Censorinus²⁾; Cassius autem Dio (LIII 17) hoc anno ἀκριβῆ μοναρχίαν esse constitutam testatur. Atque ipsi Straboni id quam maxime laudi est tribuendum, quod omnium aetatis Augustae scriptorum, cum reliqui rerum specie decepti Octavianum hoc anno suam potestatem deposuisse et libertatem pristinam restituisse putarent, solus verum cognovit³⁾ in geogr. XVII 3, 25 p. 840, ubi haec dicit: ἐπειδὴ γὰρ ἡ πατρις ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν προστασίαν τῆς ἡγεμονίας καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης κατέστη κύριος διὰ βίου, διότι διεῖλε πᾶσαν τὴν χώραν κτλ. Ut vero novo hoc rerum ordine ab Augusto instituto aptissime opus geographicum finit, ita etiam hypomnematorum historicorum hunc eum posuisse terminum persuasum habeo. — Libri igitur illi, quos inscripsit τὰ μετὰ Πολύβιον, annos 146—27 a. Chr. complectebantur.

Quid ex tanti huius operis ruina nobis relictum est? Quindecim omnino fragmenta apud varios scriptores servata Muellerus congressit. Quodsi nihil praeterea superesset, de singulis rebus accuratius cognoscendis omnino hercle esset desperandum. At reliquus est fons uberrimus, qui adhuc plane neglectus est, ipsius nimirum Strabonis geographica. Res enim historicae per totum hoc opus dispersae inveniuntur. In singulis terris, urbibus, oppidis, locis enumerandis Strabo occasione

1) Cf. Mommsen 'Römisches Staatsrecht' II 2³ p. 724.

2) De die nat. 21, 8.

3) Cf. Mommsen l. l. p. 724. adn. 1 et Res gest. div. Aug. p. 146.

oblata, quos casus singula diversis temporibus experta sint oppida, quae res memoria dignae ibi gestae sint, pugnas, urbium obsessiones, multaque alia, quae ad historiam pertinent, quasi in transitu breviter commemorat. Quae res quamquam paucis tantum verbis saepenumero a Strabone perstringuntur, tamen haud raro tam singulares sunt, tantaque ex eis enitet doctrina, ut non possit dubitari, quin ex hypomnematis historicis in geographica Strabo eas transtulerit ita quidem, ut quae ibi accuratius atque copiosius exposuerat, hic summatim perscriberet. Qua re quid simplicius, quid magis consentaneum? praesertim cum in hypomnemata omnia undique conghesserit velut in thesaurum, ex quo quodcumque in rem esse videbatur commode poterat depromere.

Quae quamquam tam manifesta sunt, ut vix opus sit singulis argumentis, tamen vel haec suppeditant. Nam cum quindecim hypomnematorum apud alios auctores inveniuntur fragmenta, peropportune accidit, quod bis fragmentum ex ipsis hypomnematis desumptum cum Strabonis testimonio geographicis inserto licet conferre. Atque utroque loco egregie videmus ea inter se convenire: conferas fragmentorum, quae infra collegi, fr. 65 a et b (Sullam Aedepsi, Euboeae insulae in oppido, thermis usum esse) et fr. 124 a et b (Hierosolyma a Pompeio expugnata esse *τῆ τῆς νηστείας ἡμέρα*, quae res nusquam alias narratur).

Praeterea luculentissime hoc demonstratur eis, quae in Galliae atque Britanniae descriptione Strabo passim de Caesaris bellis Gallicis breviter adnotat. Quae quin maximam partem ex Caesaris de bello Gallico commentariis hausta sint, nemo potest dubitare¹⁾; sed insunt etiam res, quas apud Caesarem frustra quaesiveris. Itaque rectissime suspicatus est A. Vogel²⁾ Strabonem in hac geographicorum parte conscribenda non ipsum Caesarem inspexisse, sed ex hypomnematis historicis haec petivisse, ubi Caesare praecipuo, neque tamen unico usus erat fonte.

1) De qua re vide quae infra disputavi.

2) In *Philolog.* vol. XLI p. 519 sqq.

Nunc video etiam Guilelmum Fabricium in dissertatione, quam inscripsit 'Theophanes von Mytilene und Q. Dellius als Quellen der Geographie des Strabon' (Argentorat. 1888), recte cognovisse multa eorum, quae in geographicis de bellis Mithridaticis et de Antonii bello Parthico hic illic exponit, ex hypomnematis historicis deprompsisse Strabonem.

Quid? Nonne etiam hypomnematis de Alexandri Magni rebus gestis largissime usus est Strabo in geographicis scribendis, quod qui non videat plane caecus sit?

Eodem igitur iure, quo Millerus his usus est ad hypomnematorum de Alexandro detrimentum aliqua certe ex parte resarciendum, nos quoque, quae Strabo in geographicis de annorum 146—27 a. Chr. historia passim expromit, ad hypomnematorum historicorum memoriam, quantum eius fieri potest, redintegrandam atque restituendam utemur. Itaque operae pretium duxi haec fragmina, quae per totum opus geographicum dispersa inveniuntur, colligere atque in certum ordinem redigere. Qua in re quam secutus sim rationem, breviter mihi erit praemonendum.

Recepi eas res solas, quae pertinent ad annorum inde ab a. 146 a. Chr. sequentium historiam, ad τὰ μετὰ Πολύβιον; quae de priorum temporum historia hic illic profert Strabo, omisi causis commotus hisce. Quae Strabo in quattuor primis hypomnematorum libris tractasset, non plane constare supra vidimus, et quamquam hoc licet suspicari, tamen quem in singulis rebus enarrandis adhibuerit modum, omnino nescimus. Quas vero in geographicis illorum temporum res commemorat, pleraeque non tales sunt, ut ex hypomnematis historicis translatae esse necessario sint statuendae. Nam partim sunt res notissimae, partim urbium κτίσεις, quas etiam in geographicis fontibus eum invenisse veri simile est, permulta autem ex ipso Polybio hausit, quem eiusmodi rerum testem profert VII 7, 3 p. 332. VIII 6, 23 p. 381. Verum etiam ubi non diserte eum laudat, saepe Polybio fonte usus est, velut de Carthaginis urbis situ eiusque excidio (XVII 3, 14 sq. p. 832 sq.)¹⁾. Sed cum

1) Cf. A. Vogel in Philolog. vol. XLIII p. 413.

Polybius inter eos fuerit auctores, quos ad geographica componenda adhibuit Strabo, ex eo ipso, non ex hypomnematis haec eum desumpsisse consentaneum est.

Plane alia ratio eorum est locorum, ubi populi alicuius historiam inde a priscis temporibus usque ad suam aetatem ordine, sed strictim narrat. Eiusmodi conspectum veri simile est Strabonem proposuisse eo hypomnematorum historicorum loco, ubi in historia temporum illorum, quae tractare animum induxerat, primum populi illius facienda erat mentio. Itaque haec non omisi suo loco inserere.

Hypomnematorum historicorum terminum fuisse annum 27 a. Chr. supra studui probare. Itaque si in geographicis Strabo etiam rerum, quae posterioribus annis gestae sunt, saepius facit mentionem, haec certe non ex opere historico petivit, sed de suo adiecit, ut quodammodo suppleret hypomnemata et ad recentissima usque tempora produceret. Et iuvat hercle animadvertere, quantum intersit inter haec et illa, quae ad annos 146—27 a. Chr. pertinent. Cum enim haec, quae iam in hypomnematis historicis accurate enarraverat, breviter et carptim semper fere commemoret, illa haud raro plenius atque uberius explicat, quippe de quibus antea nondum fecerit verba¹⁾.

Fragmenta autem quaecumque pertinent ad annos 146—27 a. Chr. quam plenissime collegi, quamquam me non fugit nonnulla Strabonem etiam aliunde potuisse desumere. Sic cum brevissime dicit, oppidum aliquod civium Romanorum coloniam accepisse, hoc fortasse in fonte geographico invenit. Sic etiam fr. 253a, ubi Athenodori, Augusti magistri et amici, vitam satis accurate enarrat, non eam prae se ferre speciem concedo, ut ex hypomnematis historicis videatur petitum. Certe quae de Athenodoro profert, ex hoc ipso comperit, cuius familiaritate utebatur. Sed quoniam haec cum rebus politicis arte coniuncta sunt, non putavi praetereunda.

Etiam maiore iure inter fragmenta mihi videor recepisse

1) Cf. XVI 4, 22—24 p. 780 sqq. XVII 1, 54 p. 820 sq. (de Aelii Galli et Petronii expeditionibus); VII 1, 4 p. 291 sq. XVI 1, 28 p. 748 sq. etc.

nonnullas res historicas in geographica a Strabone insertas, quas Guilelmus Fabricius in dissertatione supra laudata ex sua ipsius memoria ac recordatione a Strabone conscriptas esse putat. Nam etiam cum opus historicum conderet et tum quidem multo recentior Straboni suppetebat illarum rerum memoria, quam haud dubie in priore quoque opere conscribendo in usum suum convertit.

Non potest dubitari, quin Strabo in hypomnematis etiam res geographicas accurate tractaverit et singulorum populorum mores atque instituta descripserit. Nam in sexto hypomnematium historicorum libro *περὶ τῶν Παρθικῶν νομίμων* multa se dixisse ipse affirmat in geogr. XI 9, 3 p. 515 (v. supra p. 7sq.)¹). Etiam huiusmodi res Strabonem inde nonnumquam in geographica transtulisse vel eosdem certe saepenumero atque in hypomnematis adiisse fontes non est dissimile veri. Verum haec cum in geographiis haud dubie multo fusius exposuisset quam in hypomnematis, erant omittenda²). Itaque res geographicas non recepi nisi eas, quas in hypomnematis quoque historicis habuisse locum inde apparet, quod Appianus et Plutarchus, quos certis quibusdam locis ex Strabonis hypomnematis hausisse infra docebo, accuratissime cum Strabonis verbis consentiunt.

Iam de ordine, in quem fragmenta redegi, pauca dicam. Atque valde dolendum est, quod quomodo inter illos quadra-

1) Ceterum moneo, ne quis hoc loco abusus nihil omnino ex hypomnematis historicis in geographica transtulisse Strabonem contendat, quippe qui dicat se Parthorum instituta, quae iam in hypomnematis historicis tractarit, hic praeteritum esse, *μὴ παντολογεῖν δόξωμεν*. Nam hoc minime est *παντολογεῖν*, si Strabo singulas res, quas illic fuse enarraverat, hic data occasione paucis verbis commemorat.

2) Sic quae Guilelmus Fabricius l. l. ex Theophanis Mytilenaei opere, quo bellum a Pompeio cum Mithridate gestum tractaverat, hausta esse a Strabone studuit demonstrare, ne haec quidem omnia erant recipienda, propterea quod Theophanis historiam in geographiis conscribendis denuo adhibuit Strabo et, quae de rebus geographiis ille docuerat, copiosius certe hic excerptis quam illic, ut recte ipse Fabricius exposuit l. l. p. 235. Omnino autem illum v. d. Theophani multo plura attribuisse quam, quae re vera Strabo ei debeat, infra demonstrabo.

ginta tres τῶν μετὰ Πολύβιον libros Strabo materiam distribuerit prorsus ignoramus. Nusquam enim libri numerus indicatur nisi uno illo geographicorum loco (XI 9, 3 p. 515). Itaque cum omni veri atque genuini ordinis restituendi subsidio simus destituti, optimum factu esse putavi in fragmentis digerendis temporis ordinem servare ita tamen, ut, quae aliqua ratione inter se essent coniuncta, quantum fieri posset componerem neglecta interdum etiam temporum ratione; ubi tempus non accurate potest definiri, loco, qui mihi videbatur esse maxime idoneus, haec fragmenta inserui. Quae vero ad eandem rem spectant fragmenta vel quorum aliud alio suppletur, uno numero comprehendi et distinxi appositis litteris a b c etc. Pauca illa quae apud alios scriptores servata sunt fragmenta a Muelero collecta suo loco inserui asterisco notata.

In Strabonis librorum varietate lectionis adnotanda Kramerum secutus his usus sum codicum siglis: **A** = Parisiensis n. 1397; **B** = Mediceus plut. 28, 5; **C** = Parisiensis n. 1393; **D** = Venetus n. 640; **E** = Vaticanus n. 482 (Epitome Vat.); **F** = Vaticanus n. 1329; **g** = Vaticanus n. 174; **h** = Mosquensis; **i** = Escorialensis; **k** = Mediceus plut. 28, 40; **l** = Venetus n. 377; **m** = Venetus n. 378; **n** = Etonensis; **o** = Parisiensis n. 1394; **p** = Vaticanus n. 173; **q** = Parisiensis n. 1395; **r** = Parisiensis n. 1398; **s** = Parisiensis n. 1408; **t** = Parisiensis n. 1396; **u** = Ambrosianus M 53; **v** = Ambrosianus G 93; **w** = Venetus n. 379; **x** = Mediceus plut. 28, 19; **y** = Urbinas n. 81; **z** = Mediceus plut. 28, 15; **Epit.** = Epitome Palatina n. 398; **Pleth.** = Epitome Gemisti Plethonis.

Verum hoc moneo consulto a me esse omissas lectionis discrepantias, quaecumque levioris sunt momenti, velut sollemnina librariorum menda, quae in paucis tantum codicibusprehenduntur reliquis libris in vera lectione conspirantibus.

Uncis quadratis [] inclusi verba eicienda; uncis his < > circumdedi verba suppleta, quae male omissa sunt in libris manuscriptis.

.: hoc signo indicavi lacunam.

— — —: hoc signo usus sum, si quae omisi verba ad rem minus pertinentia.

Restat, ut quas in testimoniis afferendis secutus sum editiones enumerem:

Appiani hist. Rom. ed. Ludovic. Mendelssohn; Plutarchi vitae iterum recogn. Carol. Sintenis; Cassii Dionis hist. Rom. ed. Ludovic. Dindorf; Diodori bibl. hist. ex recens. et cum annotat. Lud. Dindorfii Lips. 1867/68; Iosephi opera recogn. Immanuel Bekker; Eusebii chronica ed. Alfred. Schoene; Sallusti quae supers. rec. Rudolf. Dietsch; Caesaris comment. cum suppl. ed. Carol. Nipperdey, edit. tert. stereotyp.; T. Livi perioch. Iulii Obsequentis prodig. lib. rec. Otto Iahn; Orosii hist. rec. Carol. Zangemeister; Eutropii breviar. rec. Francisc. Ruehl; Flori epit. ed. Carol. Halm; Vellei hist. Rom. ed. Carol. Halm; Iustini epit. rec. Francisc. Ruehl; Plinii nat. hist. recogn. Ludovic. Janus.

HYPOMNEMATORUM HISTORICORUM RELIQUIAE

* 1

Iosephus c. Apion. II 7 (Mueller FHG III p. 491 fr. 1)
'In hoc enim sacrario (sc. in templo Hierosolymitano) Apion
praesumpsit edicere asini caput collocasse Iudaeos et id colere
ac dignum facere tanta religione; et hoc affirmat fuisse depa-
5 latum, dum Antiochus Epiphanes et exspoliasset templum (a.
168/7 a. Chr. n.) et illud caput invenisset ex auro compositum
multis pecuniis dignum. — — Quia vero Antiochus neque
iustam fecit templi depraedationem, sed egestate pecuniarum
ad hoc accessit, cum non esset hostis, et socios insuper nos
10 suos et amicos aggressus est, nec aliquid dignum derisione
illie invenit: multi et digni conscriptores super hoc quoque
testantur Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Ni-
colaus Damascenus, Timagenes et Castor chronographus
et Apollodorus: qui omnes dicunt pecuniis indigentem An-
15 tiochum transgressum foedera Iudaeorum et spoliasse templum
auro argentoque plenum.'

Cf. Ioseph. A. I. XII 5, 4. B. I. I 1, 1. 1. Macc. 1, 21 sqq. Dis-
crepat Diodor. XXXIV 1, 3 (qui sequitur Posidonium: cf. Mueller FHG
III p. 256 fr. 14) Ἀντίοχος γὰρ ὁ προσαγορευθεὶς Ἐπιφανὴς καταπολε-
μήσας τοὺς Ἰουδαίους εἰσήλθεν εἰς τοῦ ἄδουτοῦ τοῦ θεοῦ σηκόν, οἱ νό-
μιμον εἰσιέναι μόνον τὸν ἱερέα· ἐνῶν δὲ ἐν αὐτῷ λίθινον ἄγαλμα ἀν-
δρὸς βαθυπώγωνος καθήμενον ἐπ' ὄνου μετὰ χειρας ἔχον βιβλίον, τοῦτο
μὲν ὑπέλαβε Μωυσέως εἶναι κτλ.

2

Strab. geogr. XVII 3, 13 p. 832 Ἡ δὲ Ἰτύκη δευτέρα μετὰ
Καρχηδόνα τῷ μεγέθει καὶ τῷ ἀξιώματι· καταλυθείσης δὲ

Cf. Appian. Pun. 135 Δέκα δὲ σφῶν αὐτῶν ἡ βουλή τοὺς ἀρίστους
ἔπεμπε διαθησομένους Λιβύην μετὰ Σκιπίωνος εἰς τὸ Ῥωμαίων συμφέρον·

Καρχιδόνος (a. 146) ἐκείνη ἦν ὡς ἂν μητρόπολις τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ὀρηγίριον πρὸς τὰς ἐν Λιβύῃ πράξεις.

— — καὶ ὅσαι (sc. πόλεις) Ῥωμαίοις ἐβεβοηθήκεσαν χώραν ἔδωκαν ἐκαστῇ τῆς δορικιτῶν, καὶ πρῶτον μάλιστα Ἴτυκαίοις τὴν μέχρι Καρχιδόνος αὐτῆς καὶ Ἰππῶνος ἐπὶ θάτερα.

3

Str. VIII 6, 23 p. 381 Σχεδὸν δέ τι καὶ τῶν ἄλλων ἀναθημάτων τῶν ἐν Ῥώμῃ τὰ πλεῖστα καὶ ἄριστα ἐντεῦθεν (sc. ex urbe Corintho a Mummio deleta a. 146) ἀφίχθαι· τινὰ δὲ καὶ αἱ κύκλω τῆς Ῥώμης πόλεις ἔσχον. Μεγαλόφρων γὰρ ὢν μᾶλλον ἢ φιλότεχνος ὁ Μόμμιος, ὡς φασί, μετεδίδου ἑρδίας 5 τοῖς δεηθείσι. Λεύκολλος δὲ κατασκευάσας τὸ τῆς Εὐτυχίας ἱερὸν καὶ στοάν τινα χρῆσιν ἠτήσατο ὢν εἶχεν ἀνδριάντων ὁ Μόμμιος, ὡς κοσμήσων τὸ ἱερὸν μέχρι ἀναδείξεως, εἴτ' ἀποδώσων· οὐκ ἀπέδωκε δέ, ἀλλ' ἀνέθηκε κελεύσας αἶρειν εἰ βούλεται· πρῶτος δ' ἠνεγκεν ἐκεῖνος οὐ φροντίσας οὐδέν, ὥστ' 10 ἠὺδοκίμει τοῦ ἀναθέντος μᾶλλον.

3 ἀφίχται Coraas

Cf. Cass. Dio. fr. 76, 2 Ἐς τοσοῦτον γὰρ ἐπεικειας φύσει προήκων ἦν (sc. ὁ Μόμμιος) ὥστε καὶ τῷ Λουκοίλλῳ χρῆσαι τε ἀγάλματα πρὸς τὴν τοῦ Τυχαίου, ὃ ἐκ τοῦ Ἰβηρικοῦ πολέμου κατασφύασε, καθιέρωσιν, καὶ μὴ βουληθέντος αὐτὰ ὡς καὶ ἱερὰ ἐκ τῆς ἀναθέσεως γεγονότα ἀποδοῦναι μηδεμίαν ὀργὴν ποιήσασθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐκείνου ὀνόματι τὰ ἱαντοῦ λάφυρα περιμεεῖν ἀνακείμενα. Cicero Verr. IV 2, 4.

4

Str. XI 9, 2 sq. p. 515 Νεωτερισθέντων δὲ τῶν ἕξω τοῦ Ταύρου διὰ τὸ πρὸς ἄλλοις εἶναι τοὺς τῆς Συρίας καὶ τῆς Μηδίας βασιλέας τοὺς ἔχοντας καὶ ταῦτα, πρῶτον μὲν τὴν

2 πρὸς ἀλλήλους loz, πρὸς ἀλλήλοις codd. rell.: corr. Tyrwhitt.

Cf. Cass. Dio. XL 14 Ἐπεὶ δὲ ἢ τε τῶν Περσῶν ἀρχὴ κατεχύθη καὶ τὰ τῶν Μακεδόνων ἤκμασεν οἷ τε τοῦ Ἀλεξάνδρου διάδοχοι στασιάζαντες ἄλλοι ἄλλα ἀπετέμοντο καὶ βασιλείας ἰδίας κατασκευάσαντο.

Βακτριανὴν ἀπέστησαν οἱ πεπιστευμένοι καὶ τὴν ἐγγὺς αὐτῆς
 5 πᾶσαν οἱ περὶ Εὐθύδημον. Ἐπειτ' Ἀρσάκης ἀνὴρ Σκύθης
 τῶν Δαῶν τινὰς ἔχων, τοὺς Πάρους καλουμένους νομάδας
 παροικοῦντας τὸν Ὠχον, ἐπῆλθεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν καὶ
 ἐκράτησεν αὐτῆς (c. a. 250). Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀσθενὴς ἦν
 10 διαπολεμίων πρὸς τοὺς ἀφαιρεθέντας τὴν χώραν καὶ αὐτὸς
 καὶ οἱ διαδεξάμενοι ἐκείνον, ἔπειθ' οὕτως ἴσχυσαν ἀφαιρού-
 μενοι τὴν πλησίον αἰὲ διὰ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις κατορθώσεις,
 ὥστε τελευτῶντες ἀπάσης τῆς ἐντὸς Εὐφράτου κύριοι κατέ-
 στησαν. Ἀφείλοντο δὲ καὶ τῆς Βακτριανῆς μέρος βιασάμενοι
 15 τοὺς Σκύθας καὶ ἔτι πρότερον τοὺς περὶ Εὐκρατίδαν (regn. c.
 a. 175—155), καὶ νῦν ἐπάρχουσι τοσαύτης γῆς καὶ τοσοῦτων
 ἔθνων, ὥστε ἀντίπαλοι τοῖς Ῥωμαίοις τρόπον τινὰ γεγόνασι
 κατὰ μέγεθος τῆς ἀρχῆς. Αἴτιος δ' ὁ βίος αὐτῶν καὶ τὰ
 ἔθνη τὰ ἔχοντα πολὺ μὲν τὸ βάρβαρον καὶ τὸ Σκυθικόν, πλέον

6 *δαίων* codd.: corr. Xylander

ἔς τε τὸ μέσον τότε πρώτων ὑπ' Ἀρσάκων τινὸς ἀφίκοντο, ὅθενπερ
 καὶ οἱ ἔπειτα βασιλεύσαντες αὐτῶν Ἀρσακίδαὶ ἐπωνομάσθησαν, καὶ εὐ-
 τυχήσαντες τὴν τε πλησιόχωρον ἐκτήσαντο πᾶσαν καὶ τὴν Μεσοποτα-
 μίαν σατραπείαις κατέσχον, τελευτῶντες δὲ ἐπὶ τοσοῦτο καὶ τῆς δόξης
 καὶ τῆς δυνάμεως ἐχώρησαν, ὥστε καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τότε τε ἀντιπολε-
 μῆσαι καὶ δεῦρο αἰὲ ἀντίπαλοι νομίζεσθαι. Appian. Syr. 65 Καὶ Παρ-
 θυαῖοι τῆς ἀποστάσεως τότε (sc. ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Θεοῦ) ἤρξαν ὡς τε-
 ταραγμένης τῆς τῶν Σελευκιδῶν ἀρχῆς. Justin. XLI 4 sq. *Diductis*
Macedonibus in bellum civile cum ceteris superioris Asiae populis Eume-
nem secuti sunt (sc. Parthi), *quo victo ad Antigonum transiere. Post*
hunc a Nicatore Seleuco ac mox ab Antiocho et successoribus eius pos-
sessi, a cuius pronepote Seleuco primum defecere primo Punico bello,
L. Manlio Vulsonē M. Atilio Regulo consulibus. Huius defectionis in-
punitatem illis duorum fratrum regum, Seleuci et Antiochi, discordia
dedit, qui dum invicem eripere sibi regnum voluit, persequi defectores
omiserunt. Eodem tempore etiam Diodotus, mille urbium Bactrianarum
praefectus, defecit regemque se appellari iussit, quod exemplum secuti
totius Orientis populi a Macedonibus defecere. Erat eo tempore Arsaces,
vir sicut incertae originis, ita virtutis expertae. Hic solitus latrociniiis et
rapto vivere accepta opinione Seleucum a Gallis in Asia victum, solutus
regis metu, cum praedonum manu Parthos ingressus praefectum eorum
Andragoran oppressit sublatoque eo imperium gentis invasit. Non magno

μέντοι τὸ χρήσιμον πρὸς ἡγεμονίαν καὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις
κατόρθωσιν. (3) Φασὶ δὲ τοὺς Πάρκους Λάας μετανάστας εἶναι 20
ἐκ τῶν ὑπὲρ τῆς Μαιώτιδος Λαῶν, οὓς Ξανθίους ἢ Παρίους
καλοῦσιν· οὐ πᾶν δ' ὠμολόγηται Λάας εἶναι τινὰς τῶν ὑπὲρ
τῆς Μαιώτιδος Σκυθῶν· ἀπὸ τούτων δ' οὖν ἔλκειν φασὶ τὸ
γένος τὸν Ἀρσάκην, οἱ δὲ Βακτριανὸν λέγουσιν αὐτόν, φεύ-
γοντα δὲ τὴν αὐξῆσιν τῶν περὶ Διόδοτον ἀποσιτῆσαι τὴν Παρ- 25
θυσίαν.

21 Ξανθίους Grz, Ξανθίους Xyl. | παρίους codd.

*deinde post tempore Hyrcanorum quoque regnum occupavit, atque ita
duarum civitatum imperio praeditus grandem exercitum parat metu cum
Seleuci tum et Diodoti, Bactrianorum regis. Sed cito morte Diodoti metu
liberatus cum filio eius, et ipso Diodoto, foedus ac pacem fecit, nec multo
post cum Seleuco rege ad defectores persequendos veniente congressus
victor fuit; quem diem Parthi exinde sollemnem velut initium libertatis
observant e. q. s. — Cf. Arrian. Parthica in Phot. bibl. cod. 58. Hero-
dian. VI 2, 7. Zosim. I 18. Euseb. chron. can. ad a. Abr. 1766
p. 120 sq. (Schoene). Ampel. 31. — In temporibus erraverunt Tacit.
hist. V 8. Amm. Marcell. XXIII 6, 2 sqq.*

COMM. Haec de regni Parthici origine veri simile est narraſſe
Strabonem, ubi primum Parthorum ei faciendā erat mentio, in sexto hypo-
mnematorum historicorum libro, qui erat alter τῶν μετα Πολύβιον, quo
loco etiam de Parthorum institutis exposuit: cf. fr. 7. — De temporum
ratione conferas Alfredi de Gutschmid librum 'Geschichte Irans und seiner
Nachbarländer' ed. Noeldeke (Tubing. 1858) p. 29 sqq. — Quod Strabo
dicit regnum Bactrianum condidisse τοὺς περὶ Εὐθύδημον, haud dubie
memoria lapsus est, ut recte monuit Gutschmidius l. l. p. 29 adn. 1.
Nam is, qui Bactriam a Syriae regum imperio liberavit, fuit Diodotus: cf.
Justin. l. l.

5

a. Str. XI 11, 1 sq. p. 516 sq. Τῆς δὲ Βακτρίας μέρη μὲν
τινα τῆ Ἀρίᾳ παραβέβληται πρὸς ἄρκτον, τὰ πολλὰ δ' ὑπὲρ-
κεῖται πρὸς ἕω· πολλὴ δ' ἐστὶ καὶ πάμπορος πλὴν ἔλαιου.
Τοσοῦτον δὲ ἰσχυσαν οἱ ἀποσιτῆσαντες Ἕλληνες αὐτὴν διὰ τὴν
ἀρετὴν τῆς χώρας, ὥστε τῆς τε Ἀριανῆς ἐπεκράτουσαν καὶ τῶν 5

Ἰνδῶν, ὡς φησιν Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀρταμιτηνός, καὶ πλείω ἔθνη κατεστρέψαντο ἢ Ἀλέξανδρος, καὶ μάλιστα Μένανδρος (regn. c. a. 125—95) — εἴ γε καὶ τὸν Ὑπανιν διέβη πρὸς ἔω καὶ μέχρι Ἰσάμου προῆλθε — τὰ μὲν [γὰρ] αὐτός, 10 τὰ δὲ Δημήτριος (e regno eiectus c. a. 159) ὁ Εὐθύδημος υἱός, τοῦ Βακτρῶν βασιλέως· οὐ μόνον δὲ τὴν Παταληνὴν κατέσχον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης παραλλίας τὴν τε Σαραόστου καλουμένην καὶ τὴν Σιγέρδιδος βασιλείαν. Καθ' ὅλου δὲ φησιν ἐκεῖνος τῆς συμπάσης Ἀριανῆς πρόσχημα εἶναι τὴν Βακτριανήν· καὶ δὴ καὶ μέχρι Σιρῶν καὶ Φρυνῶν ἐξέτεινον τὴν ἀρχήν. 15 (2) Πόλεις δ' εἶχον τὰ τε Βάκτρα, ἣνπερ καὶ Ζαριάσπαν καλοῦσιν, ἣν διαρρεῖ ὁμώνυμος ποταμὸς εἰσβάλλων εἰς τὸν Ὠξον, καὶ Ἄδραφα καὶ ἄλλας πλείους· τούτων δ' ἦν καὶ ἡ Εὐκρατίδεια τοῦ ἄρξαντος ἐκώνυμος. Οἱ δὲ κατασχόντες αὐτὴν Ἕλλη- 20 νες καὶ εἰς σατραπείας διηρέκασιν, ὧν τὴν τε Ἀσπιώνου καὶ τὴν Τουριούαν ἀφῆρητο Εὐκρατίδην (c. a. 175—155) οἱ Παρθυσιοί. Ἔσχον δὲ καὶ τὴν Σογδιανὴν ὑπερκειμένην πρὸς ἔω τῆς Βακτριανῆς.

b. Str. XV 1, 3 p. 685 sq. Ἀπολλόδωρος γοῦν ὁ τὰ 25 Παρθικὰ ποιήσας μεμνημένος καὶ τῶν τὴν Βακτριανὴν ἀποστησάντων Ἑλλήνων παρὰ τῶν Συριακῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, φησὶ μὲν αὐτοὺς αὐξηθέντας

6 ἀτραμνινὸς οὐ, Ἀρταμιτηνὸς Coraes, sed cf. Steph. Byz. s. v. || 9 Ἰσάμου] Ἰμάου Cas., Ἰομάου Mannert Geogr. V 295, Σοῖνον Cunningham; eundem intellegi Indiae fluvium, quem Σάμβον appellat Arrian. Ind. 4, 4, put. Gutschmid 'Gesch. Irans' p. 104 adn. 4 || 11 παταληνὴν CDhz, πατταληνὴν codd. rell.: sed infra semper Παταληνὴν exhib. codd. opt. || 15 φανῶν codd.: corr. Tzschuoke || 17 ἐκβάλλων codd., ἐμβάλλων edd.: corr. Mein. || 18 δίαρα codd.: corr. Mein. ex XV p. 725 | εὐκρατίδια codd.: corr. Mein. || 21 Τουριούαν] Ταπουριάν Du Theil., Ταπουριάν Mein., Τουριουάνου vel Τουριάνου susp. Mueller, ut sit satrapae nomen.

7 sq. cf. Trog. Pomp. prolog. 41.

10 cf. Polyb. XI 34.

10 sqq. cf. Justin. XLI 6, 1 sqq. *Eodem ferme tempore, sicut in Parthis Mithridates, ita in Bactris Eucratides, magni uterque viri, regna ineunt. Sed Parthorum fortuna felicior ad summum hoc duce imperii fastigium eos perduxit. Bactriani autem per varia bella iactati non regnum tantum, verum etiam libertatem amiserunt, siquidem Sogdianorum et Arachotorum et Drangarum et Areorum Indorumque bellis fatigati ad*

ἐπιθέσθαι καὶ τῇ Ἰνδικῇ· οὐδὲν δὲ προσανακαλύπτει † τῶν πρότερον ἐγνωσμένων, ἀλλὰ καὶ ἐναντιολογεῖ, πλείω τῆς Ἰνδικῆς ἐκείνους ἢ Μακεδόνας καταστρέψασθαι λέγων· Εὐκρατί- 30
δαν γοῦν πόλεις χιλίας ὑφ' ἑαυτῷ ἔχειν.

28 Locus corruptus, Kramer recte monet expectari dativum τοῖς πρ. ἐγνωσμένοις.

postremum ab invalidioribus Parthis velut exsanguis oppressi sunt. Nulla tamen Eucratides bella magna virtute gessit, quibus adtritum cum obsidionem Demetrii, regis Indorum, pateretur, cum CCC militibus LX milia hostium adsiduis eruptionibus vicit. Quinto itaque mense liberatus Indiam in potestatem redegit.

COMM. De omnibus his rebus conferas Gutschmidii librum 'Geschichte Irans' p. 44 sqq. et p. 104, quem etiam in temporibus indicandis secutus sum.

6

a. Str. I 2, 1 p. 14 Οἱ δὲ Παρθυαῖοι τὰ περὶ τὴν Ὑγκανίαν καὶ τὴν Βακτριανὴν καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων Σκύθας γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἤττον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον.

b. Str. II 5, 12 p. 118 Ἀπήγγελλται δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ 5
τῶν τὰ Παρθικά συγγραψάντων τῶν περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμιτηγόν, ἃ πολλῶν ἐκείνοι μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ὑγκανίαν καὶ τὴν Βακτριανήν.

^{3/4} πρότερον sup. ὡν A

⁷ ἀρτεμιτήν codd.: corr. Kram. | Post πολλῶν add. ἄλλων Cor. Malim cum Cas. pro πολλῶν ser. τῶν ἄλλων.

7

Str. XI 9, 3 p. 515 (= fr. 2 Mueller) Εἰρηκότες δὲ πολλὰ περὶ τῶν Παρθικῶν νομίμων ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἱστορικῶν ὑπομνημάτων βίβλῳ, δευτέρᾳ δὲ τῶν μετὰ Πολύβιον, παραλείψομεν ἐνταῦθα, μὴ ταυτολογεῖν δόξωμεν, τοσοῦτον εἰπόντες μόνον, ὅτι τῶν Παρθυαίων συνέδριόν φησιν 5
εἶναι Ποσειδώνιος διττόν, τὸ μὲν συγγενῶν, τὸ δὲ σοφῶν καὶ μάγων, ἐξ ὧν ἀμφοῖν τοὺς βασιλεῖς καθίστασθαι.

6 ἐγγενῶν Cor., sed cf. Kramer || 7 καθίστασθαι E Cor., καθίστησιν codd. rell., καθιστάσιν Cas.

8

Str. XVI 1, 16 p. 743 Πλησίον (sc. τῆς Σελευκείας) δ' ἐστὶ κώμη Κτησιφῶν λεγομένη μεγάλη· ταύτην δ' ἐποιοῦντο χειμάδιον οἱ τῶν Παρθυαίων βασιλεῖς φειδόμενοι τῶν Σελευκέων, ἵνα μὴ κατασταθμείνουντο ὑπὸ τοῦ Σκυθικοῦ φύλου καὶ
 5 στρατιωτικοῦ· δυνάμει οὖν Παρθικῇ πόλις ἀντὶ κώμης ἐστὶ καὶ τὸ μέγεθος τοσοῦτόν γε πλῆθος δεχομένη καὶ τὴν κατασκευὴν ὑπ' ἐκείνων αὐτῶν κατεσκευασμένη καὶ τὰ ὄνια καὶ τὰς τέχνας προσφόρους ἐκείνοις πεπορισμένη. Εἰώθασι γὰρ ἐνταῦθα τοῦ χειμῶνος διάγειν οἱ βασιλεῖς διὰ τὸ εὐάερον·
 10 θέρους δὲ ἐν Ἐκβατάνοις καὶ τῇ Ὑρκανίᾳ διὰ τὴν ἐπικράτειαν τῆς παλαιᾶς δόξης.

5 παρθικῆ codd. : corr. Kram. || 6 δεχόμενοι δὲ F

Cf. Ios. A. I. XVIII 8, 9 Τούτοις δὲ ἦν εἰς Κτησιφῶντα ἀποχωρήσεις, πόλιν Ἑλληνίδα καὶ τῇ Σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος καὶ ἡ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῆδε ἀποκειμένη τυγχάνει. Cf. Cass. Dio. XL 14. Plin. N. H. VI 122. Tac. ann. VI 42.

9

Str. XVI 1, 18 p. 744 Πολλὴ δὲ οὖσα (sc. ἡ Ἑλυμαῖς) πολὺ καὶ τὸ στρατιωτικὸν παρέχεται, ὥστε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δύνανται κεκτημένος μεγάλην οὐκ ἀξιοῖ τῶ τῶν Παρθυαίων βασιλεῖ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ὑπήκοος εἶναι· ὁμοίως δὲ
 5 (καὶ πρὸς τοὺς Πέρσας) καὶ πρὸς τοὺς Μακεδόνας ὑστερον τοὺς τῆς Συρίας ἄρχοντας διέκειτο. Ἀντίοχον μὲν οὖν τὸν Μέγαν τὸ τοῦ Βήλου συλᾶν ἱερὸν ἐπιχειρήσαντα ἀνεῖλον ἐπιθέμενοι καθ' αὐτοὺς οἱ πλησίον βάρβαροι. Ἐκ δὲ τῶν ἐκείνων συμβάντων παιδευθεὶς ὁ Παρθυαῖος χρόνοις ὑστερον ἀκούων
 10 τὰ ἱερὰ πλοῦσια παρ' αὐτοῖς, ὄρων δ' ἀπειθοῦντας, ἐμβάλλει μετὰ δυνάμεως μεγάλης καὶ τό τε τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν εἶλε καὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος, τὰ Ἄζαρα, καὶ ἤρε ταλάντων μυρίων γάζαν·

5 καὶ πρὸς τοὺς Πέρσας iure add. Kram., Letronn. voluit eicere ὑστερον vel mutare in πρότερον || 12 τὰ Ζάρα Cas.

9 sqq. cf. Iust. XLI 6, 8 *His viribus auctus Mithridates* — — in

ἡρέθη δὲ καὶ πρὸς τῷ Ἡδυφῶντι ποταμῷ Σελεύκεια μεγάλη πόλις· Σολόκη δ' ἐκαλεῖτο πρότερον.

Hyrcaniam proficiscitur. Unde reversus bellum cum Elymaeorum rege gessit, quo victo hanc quoque gentem regno adiecit.

COMM. Haec gesta sunt ab Arsace VI Mithridate I (regn. c. a. 171—138) ultimis eius regni temporibus: cf. Gutschmid 'Geschichte Irans' p. 53 sq.

10

a. Str. XVI 2, 10 p. 752 Ἀηλοῖ δὲ τὴν δύναμιν ταύτην (sc. τῆς Ἀπαμείας) ἣ τε τοῦ Τρύφωνος ἐπικληθέντος Διοδότου παραύξησις καὶ ἐπίθεις τῇ βασιλείᾳ τῶν Σύρων ἐντεῦθεν ὀρμηθέντος. Ἐγεγένητο μὲν γὰρ ἐν Κασσιανοῖς, φρουρίῳ τινὶ τῆς Ἀπαμείων γῆς, τραφεῖς δ' ἐν τῇ Ἀπαμείᾳ καὶ συσταθεῖς τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν, ἐπειδὴ νεωτερίζειν ὤρμησεν, ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἔσχε τὰς ἀφορμὰς καὶ τῶν περιουκίδων, Λαρίσης τε καὶ τῶν Κασσιανῶν καὶ Μεγάρων καὶ

⁴ ἐγεγένητο Cor. | κασσιανοῖς codd.: corr. Grosk. || ⁸ λαρίσης codd.: corr. Kram.

In univ. cf. App. Syr. 68 Παρὰ δὲ τὴν ἀναρχίαν τίνδε δοῦλος τῶν βασιλέων Διόδοτος παιδίον Ἀλέξανδρον ἐξ Ἀλεξάνδρου τοῦ νόθου καὶ τῆς Πτολεμαίου θυγατρὸς ἐπὶ τὴν βασιλείαν ἤγαγεν. Καὶ τὸ παιδίον κτείνας αὐτὸς ἐπετόλμησε τῇ ἀρχῇ, Τρύφων ἀφ' ἑαυτοῦ μετονομασθεῖς. Ἄλλ' αὐτὸν Ἀντίοχος ὁ ἀδελφὸς Δημητρίου τοῦ αἰχμαλώτου — — κτείνει κατιῶν ἐς τὰ πατρῶα σὺν πόνῳ πολλῷ. — Diodor. XXXII fr. 9^c. XXXIII fr. 3. 4^a. 28. 28^a. Ios. A. I. XIII 5, 1. 3. 4. 11; 6, 1—5; 7, 1—2. B. I. I 2, 1 sq. I. Macc. 11—15. Ioann. Antioch. fr. 65 (Mueller FHG IV p. 561). Liv. perioch. 52. 55. Oros. V 4, 17 sq. Trog. Pomp. prol. 35 sq. Iustin. XXXVI 1, 7 sq. XXXVIII 9, 3. Frontin. strat. II 13, 2. Euseb. chron. can. ad a. Abr. 1878 sq. p. 128 sq. Sch.

⁴ sq. cf. Ios. A. I. XIII 5, 1 Ἀλεξάνδρον τις στρατηγός, Ἀπαμῆν τὸ γένος, Διόδοτος ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθεὶς κτλ. Posidon. fr. 10 (Mueller III p. 254).

⁵ sq. cf. Diod. XXXIII fr. 4^a Ὅτι Διόδοτος τις ἐπικαλούμενος Τρύφων, ὑπάρχων δὲ ἐν πολλῷ ἀξιώματι τῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ φίλων — — ἀποστάς τοῦ Δημητρίου καὶ ταχὺ πολλοὺς εὐρῶν κοινωνοῦντας τῆς προαιρέσεως † τοὺς περὶ τὴν Λάρισαν κτλ.

Ἀπολλωνίας καὶ ἄλλων τοιούτων, αἱ συνετέλουν εἰς τὴν Ἀπά-
 10 μειαν ἅπασαι· ἐκεῖνός τε δὴ βασιλεὺς [ἐκ] τῆσδε τῆς χώρας
 ἀνεδείχθη καὶ ἀντέσχε πολὺν χρόνον.

b. Str. XIV 5, 2 p. 668 Πρῶτον τοίνυν ἐστὶ τῶν Κιλικίων
 φρούριον τὸ Κορακῆσιον, ἰδρυμένον ἐπὶ πέτρας ἀπορρῶγος,
 ἣ ἐχρήσατο Διόδοτος ὁ Τρύφων προσαγορευθεὶς ὀρημητρίῳ,
 15 καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησε τὴν Συρίαν τῶν βασιλέων καὶ διε-
 πολέμει πρὸς ἐκείνους, τοτὲ μὲν κατορθῶν τοτὲ δὲ πταίων.
 Τοῦτον μὲν οὖν Ἀντίοχος ὁ Δημητρίου κατακλείσας εἰς τι
 χωρίον ἠνάγκασε διεργάσασθαι τὸ σῶμα. Τοῖς δὲ Κίλιξιν ἀρ-
 χὴν τοῦ τὰ πειρατικά συνίστασθαι Τρύφων αἴτιος κατέστη,
 20 καὶ ἡ τῶν βασιλέων οὐδένεια τῶν τότε ἐκ διαδοχῆς ἐπιστα-
 τούτων τὴν Συρίαν ἅμα καὶ τῆς Κιλικίας.

c. Str. XVI 2, 19 p. 755 Εἰθ' ὁ Ἀύκος ποταμὸς καὶ
 Βηρυτός· αὕτη δὲ κατεσπάσθη μὲν ὑπὸ Τρύφωνος.

10 ἐκ om. edd. iure

18 ἀρχὴ codd.: corr. Grosk.

17 sqq. cf. Ios. A. I. XIII 7, 2 Γενόμενος δὲ ἐν τῇ Σελενκείᾳ ὁ
 Ἀντίοχος (sc. Sidetes) — — ὤρμησε πολεμήσων τὸν Τρύφωνα καὶ κρα-
 τήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ τῆς ἄνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας
 ἄχρι ταύτης, εἰς τε Δωρᾶν φρούριόν τι θυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφν-
 γόντα. — — Ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δωράς φηγὼν εἰς Ἀπάμειαν
 καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη βασιλεύσας ἔτη τρία. Charax
 Perg. fr. 40 (Mueller FHG III p. 644) Τρύφων ἐν Δωρῷ τῆς Κοίλης
 Συρίας πόλει πολιορκούμενος ὑπ' Ἀντιόχου ἐφηνγεν εἰς Πτολεμαῖδα τὴν
 Ἄκην λεγομένην. I. Macc. 15, 11. 25. 37 Καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν Ἀντίοχος
 ὁ βασιλεὺς καὶ ἤλαθε φεύγων εἰς Δωρᾶ τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. — Ἀντίο-
 χος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ Δωρᾶ ἐν τῇ δευτέρᾳ προσάγων διὰ
 παντός αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ μηχανὰς ποιούμενος καὶ συνέκλεισε τὸν
 Τρύφωνα. — Τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἐφηνγεν εἰς Ὀρθωσιᾶδα. Euseb.
 ap. Syncell. 552, 17 Οὗτος Τρύφωνα — — ἐκ Σίδης ἔλθων πολιορκεῖ εἰς
 Δάρα καταφνγόντα κἀκεῖθεν εἰς Ὀρθωσιάν· ἐξ ἧς διωχθεὶς εἰς πῦρ
 ἐναλλόμενος θνήσκει.

COMM. De Tryphonis temporibus cf. Clinton. fast. Hell. III p. 326 sqq.,
 qui Maccabaeorum libri I maxime nisus testimoniiis a. 146 extr. Demetrio
 eiecto Antiochum, Alexandri filium, a Tryphone statuit esse substitutum,
 a. 142 hunc regem a Tryphone esse occisum, a. 139 ipsum periisse Try-

phonem (vel potius a. 138: cf. Mendelssohn in act. soc. philol. Lips. ed. Ritschel. V p. 108 adn. 2 et p. 110). Secundum Livium autem, cum quo reliqui auctores fere consentiunt, Antiochus a Tryphone rex factus a. 145 (perioch. 52) ab eodem interficitur a. 137 (per. 55): cf. Mueller FHG II p. XX adn. ad Diod. fr. XXV 5.

11

Str. XVI 2, 26 p. 758 Ἱστορεῖται δὲ παράδοξον πάθος τῶν πάντων σπανίων κατὰ τὸν αἰγιαλὸν τοῦτον τὸν μεταξὺ τῆς τε Τύρου καὶ τῆς Πτολεμαΐδος. Καθ' ὃν γὰρ καιρὸν οἱ Πτολεμαεῖς μάχην συνάψαντες πρὸς Σαρπηδόνα τὸν στρατηγὸν ἐλείφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τροπῆς γενομένης λαμπρᾶς, 5 ἐπέκλυσε ἐκ τοῦ πελάγους κῆμα τοὺς φεύγοντας ὅμοιον πλημμυρίδι, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὸ πέλαγος ἀφήρπασε καὶ διέφθειρεν, οἱ δ' ἐν τοῖς κοίλοις τόποις ἔμειναν νεκροί· διαδεξαμένη δὲ ἡ ἄμπωτις πάλιν ἀνεκάλυψε καὶ ἔδειξε τὰ σώματα τῶν 10 κειμένων ἀναμιξὲν ἐν νεκροῖς ἰχθύσι.

4 συνῆψαν Cas. || 5 ἐλήφθησαν F, in codd. rell. omissum

Cf. Posidon. fr. 10 ex Ath. VIII p. 333 B (Mueller FHG III p. 254) Ὅτε Τρύφων ὁ Ἀπαμενὸς ὁ τῆν τῶν Σύρων βασιλείαν ἀρπάσας ἐπολεμεῖτο ὑπὸ Σαρπηδόνοιο τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ (cf. Diodor. XXXIII fr. 28) περὶ Πτολεμαΐδα πόλιν, καὶ ὡς ὁ Σαρπηδὼν λειψθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν μεσόγειαν μετὰ τῶν ἰδίων στρατηγῶν, οἱ δὲ τοῦ Τρύφωνος ὠδεον κατὰ τὸ πλησίον νικήσαντες τὴν μάχην, ἐξαίφνης πελάγιον κῆμα ἐξαρθὲν μετέωρον εἰς ὕψος ἐξαισιον ἐπῆλθε τῇ γῆ καὶ πάντας αὐτοὺς ἐπέκλυσε, διέφθειρέ τε ὑποβρυχίους, ἰχθύων τε πολλὴν σωρὸν ἀναχωροῦν τὸ κῆμα μετὰ τῶν νεκρῶν κατέλιπε. Καὶ οἱ περὶ τὸν Σαρπηδόνα ἀκούσαντες τὴν συμφορὰν ἐπελθόντες τοῖς μὲν τῶν πολεμίων σώμασιν ἐφήσθησαν, ἰχθύων δὲ ἀφθονίαν ἀπηνέγκαντο, καὶ ἔθυσαν Ποσειδῶνι τροπαίῳ πρὸς τοῖς προαστείοις τῆς πόλεως.

COMM. Strabo et Posidonius et in re et in ipsis adeo verbis tam mire consentiunt, ut vix possit dubitari, quin Strabo ante oculos habuerit Posidonium. Quo magis mirandum est, quod una in re, quae haud parvi est momenti, prorsus inter se dissident. Nam exercitus ille, qui maris fluctibus obruitur, ab utroque quidem auctore perhibetur idem, scilicet Tryphonis vel Ptolemaënsium, ut tradit Strabo, quos in Tryphonis fuisse potestate scimus ex I. Macc. 12, 45 sqq.; 13, 12: at victum eum dicit

Strabo, Posidonius victorem. Posidonli autem verba, quae ipsa exhibet Athenaeus, tam clara tamque perspicua sunt, ut falso intellegi a Strabone non potuerint. Tamen Strabonem hic errorem commisisse utique statuentium est et in geographico quidem opere. In historicis hypomnematis Posidonium secutus haud dubie verum tradidit. At cum postea hanc rem inde in geographica transferret, in illud miraculum magis quam in res historicas subsicivas intentus has ipsas confudit. Fortasse etiam languoris atque animi debilitatis, quae senectutis est propria, hic licet agnoscere vestigium. Ne hoc quidem ex Posidonii sententia esse videtur, quod dicit relicta esse τὰ σώματα τῶν κειμένων ἀναμῆξ ἐν νεκροῖς ἰχθύσι. Nam Posidonius narrat Sarpedonis milites piscium ingentem copiam abstulisse; igitur vivos sine dubio eos intellegit.

12

Str. IV 6, 7 p. 205 Ἐχει δὲ καὶ χρυσεῖα ἢ τῶν Σαλασσοῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σαλασσοὶ πρότερον, καθάπερ καὶ τῶν παρόδων ἦσαν κύριοι. Προσελάμβανε δὲ πλείστον εἰς τὴν μεταλλείαν αὐτοῖς ὁ Λουρίας ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλυσία, διόπερ ἐπὶ πολλοὺς τόπους σχίζοντες (εἰς) τὰς ἐξοχτείας τὸ ὕδωρ τὸ κοινὸν ρεῖθρον ἐξεκένουν. Τοῦτο δ' ἐκείνοις μὲν συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν, τοὺς δὲ γεωργοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία τῆς ἀρδεῖας στερομένους ἐλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένου ποτίζειν τὴν χώραν διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ρεῖθρον. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς αἰτίας πόλεμοι συνεχεῖς ἦσαν πρὸς ἀλλήλους ἀμφοτέροις τοῖς ἔθνεσι. Κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν χρυσοσυργείων ἐξέπεσον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί, τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπώλουν τοῖς δημοσιώναις τοῖς ἐργολαβήσασι τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς τούτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τῶν δημοσιωνῶν. Οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς στρατηγιῶντας αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ

5 eis add. Cas. || 6 ρεῖθρον] ὕδωρ C || 8 στερομένους codd. exo. A || 9 Ante δυναμένον add. μὴ no || 12 χρυσοσυργείων codd.: corr. Cor. || 14 τούτους codd.: corr. Xyl. || 15 δημοσιῶν codd.: corr. Xyl.

Cf. Cass. Dio. fr. 74 Ὅτι ὁ Κλαύδιος ὁ συνάρχων Μετέλλου (a. 143 a. Chr.) — ἐτυχεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ λαχὼν ἀρχειν καὶ πολέμον οὐδὲν ἀποδεδειγμένον εἶχε καὶ ἐπεθύμησε πάντως τινὰ ἐπινικίων πρόφασιν λαβεῖν, καὶ Σαλάσσης Γαλάτας μὴ ἐγκαλουμένους τι ἐξεπολέμωσε τοῖς Ῥω-

πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους εὐπορεῖν προφάσεων, ἀφ' ὧν πολεμήσουσι.

μαίσις. Ἐπέμφθη γὰρ ὡς συμβιβάσων αὐτοὺς τοῖς ὁμοχώροις περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐς τὰ χρυσεία ἀναγκαῖον διαφερομένους, καὶ τὴν τε χώραν αὐτῶν πᾶσαν κατέδραμεν . . . κτλ. cf. Liv. per. 53. Oros. V 4, 7. Obseq. 21. Plin. N. H. XVIII 182.

13

a. Str. III 3, 3 p. 152 Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον ἢ Λυσιτανία ἐστὶ μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων καὶ πλείστοις χρόνοις ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν.

b. Str. III 3, 5 p. 154 Ἐθνη μὲν οὖν περὶ τριάκοντα τὴν χώραν νέμεται τὴν μεταξὺ Τάγου καὶ τῶν Ἀρτάβρων. Εὐδαί- 5
μονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης κατὰ τε καρποὺς καὶ βοσκή-
ματα καὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν παραπλησίων πλῆ-
θος, ὁμῶς οἱ πλείους αὐτῶν τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον
ἐν ληστηρίοις διετέλουν καὶ συνεχεῖ πολέμῳ πρὸς τε ἀλλήλους
καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἔπασσαν 10
αὐτοὺς Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες καὶ κώμας ποιήσαντες τὰς
πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλ-
τιον. Ἦρχον δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρεινοὶ καθάπερ εἰκός·
λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι καὶ μικρὰ κεκτημένοι τῶν ἀλλοτρίων
ἐπεθύμουν. Οἱ δὲ ἀμνόμενοι τούτους ἄκυροι τῶν ἰδίων ἔργων 15
καθίσταντο ἐξ ἀνάγκης, ὥστ' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμουν καὶ
οὗτοι, καὶ συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην στείραν οὖσαν
τῶν ἐμφύτων ἀγαθῶν οἰκείσθαι ὑπὸ ληστῶν.

c. Str. III 1, 6 p. 139 Φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐφών μερῶν
ἐκάτερος (sc. ὁ Τάγος καὶ ὁ Ἄνας ποταμός)· ἀλλ' ὁ μὲν ἐπ' 20
εὐθείας εἰς τὴν ἐσπέραν ἐκδίδωσι πολὺ μείζων ὢν θατέρον,
ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπιστρέφει τὴν μεσοποταμίαν ἀφορίζων,
ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεόν καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινες
ἐκ τῆς περαιας τοῦ Τάγου μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων.

4 πεντήκοντα ClB (sed hic post corr.) Cor. || 13 ἤρξαντο B(?), ἴσχον C | ἀνοίας Cas. || 14 μικρὰν C || 17 οὖσαν] εἶναι B(?) et marg. A pr. man.

9. 13sq. cf. Diōd. V 34, 6sq. App. Hisp. 72. Cass. Dio. XXXVII 52.

14

a. Str. III 4, 5 p. 158 *Εἰ γὰρ δὴ συνασπίξειν ἐβούλοντο ἀλλήλοις* (sc. οἱ Ἰβηρες) οὔτε Καρχηδονίοις ὑπῆρξεν ἂν καταστρέψασθαι ἐπελθοῦσι τὴν πλείστην αὐτῶν ἐκ περιουσίας — οὔτε τῷ ληστῇ Οὐριάθῳ († a. 140).

5 b. Str. VI 4, 2 p. 287 *Τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ ἐπαύσαντο* (sc. οἱ Ῥωμαῖοι) ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις, ἕως ἅπασαν κατεστρέψαντο, Νομαντίνους τε ἐξελόντες καὶ Οὐριάθον καὶ Σερωρίον ὕστερον διαφθείραντες.

7 οὐριάθον codd.

15

a. Str. III 3, 1 p. 152 *Ταύτη δὲ τῇ πόλει* (sc. Μόρωνι) Βροῦτος ὁ Καλλαϊκὸς προσαγορευθεὶς ὀρημητρίῳ χρώμενος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Λυσιτανοὺς καὶ κατέστρεψε τούτους. *Τοῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ* (sc. τοῦ Τάγον) † πλίθροις ἐπετείχισε 5 *τὴν Ὀλυσιπῶνα ὡς ἂν ἔχοι τοὺς ἀνάπλους ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὐταὶ κράτισται.*

b. Str. III 3, 4 p. 153 *Γνωριμώτατοι δὲ τῶν ποταμῶν*

4 πλίθροις ABCI, πλεύροις (quod scribendum erat πλευροῖς) Cas., πλημύραις Cor., κλειθροῖς Mein. vindic. Strab. p. 25, quod aptissimum videtur | ἐπετείχισε τὴν Ὀλυσιπῶνα scripsi ex Kram. conl.] ἐπεχείρησε τὴν ὄλοσιν codd., ἐπετείχισέ τινας πόλεις Cas., ἐπεχείρησε τὴν ἄλωσιν Siebenk., ἐπωχῆρωσε τὴν Ὀλυσιπῶνα Mueller [5 ὡς ἂν] ἴν' Mein. [6 ὥστε καὶ] ὥστ' εἰσι Mein. | Ante περι add. τὸν Cl, unde Mueller conl. ὥστε πασῶν τῶν περι.

In universum cf. App. Hisp. 73—75. Liv. per. 55. 56. 59. Flor. I 33, 12. Oros. V 5, 12. Vell. II 5. Eutr. IV 19. Fest. (Sext. Ruf.) 5, 1. Val. Max. VI 4 ext. 1.

8 sqq. cf. App. Hisp. 74 *Καὶ τὸν Λόριον περάσας* (sc. ὁ Βροῦτος) πολλὰ μὲν πολέμῳ κατέδραμε, πολλὰ δὲ παρὰ τῶν αὐτοῦς ἐνδιδόντων ὄμηρα αἰτήσας ἐπὶ Δῆθην μετῆει, πρῶτος ὁδὲ Ῥωμαίων ἐπινοῶν τὸν ποταμὸν τόνδε διαβῆναι. *Περάσας δὲ καὶ τόνδε καὶ μέχρι Μινίου* (codd. Νίμος: corr. Cas.) ἐτέρου ποταμοῦ προελθῶν — ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς Βρακάρους.

ἐφεξῆς τῷ Τάγῳ Μούνδας — — μετὰ δὲ τούτους Δούριος
 — — εἴτ' ἄλλοι ποταμοί· καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Αἰθῆς, 10
 ὃν τινες Αἰμαίαν, οἱ δὲ Βελιωῖνα καλοῦσι· καὶ οὗτος δ' ἐκ
 Κελτιβήρων καὶ Οὐσκαίων φεῖ καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Βαίνις (οἱ
 δὲ Μίνιον φασί) — — Τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας
 ὄρος οὗτος.

c. Str. III 3, 7 p. 155 Διφθερινοῖς τε πλοίοις ἐχρῶντο 15
 (sc. οἱ Καλλαῖκοι) ἕως ἐπὶ Βρούτου διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ
 τὰ τενάγη, νυνὶ δὲ καὶ τὰ μονόξυλα ἤδη σπάνια.

d. Str. III 3, 2 p. 152 Καλλαῖκοι δ' ὕστατοι τῆς ὀρει-
 νῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχώτατοι ὄντες τῷ τε
 καταπολεμήσαντι τοὺς Λυσιτανοὺς αὐτοὶ παρέσχον τὴν ἐπω- 20
 νυμίαν κτλ.

9 μουλιάδας codd.: corr. Cas. || 11 Βελιωῖνα] Ὀβλιουῖνα Xyl., sed cf.
 Miller 'Strabos Quellen ueb. Gall. u. Britann.' (progr. Regensburg. 1867/8)
 p. 7 sq. || 12 Βαίνις] Ναίβις Cas.

17 ἤδη] ἄ δῆ codd.: corr. Groesk.

10 cf. Liv. per. 55 *Cum flumen Oblivionem transire nollent, raptum
 signifero signum ipse transtulit* (sc. Brutus). Flor. I 33, 12. Plut. quaest.
 Rom. 34.

18 sqq. cf. Vell. II 5 (*Brutus penetratis omnibus Hispaniae gen-
 tibus, ingenti vi hominum urbiumque potitus numero, aditis quae vix au-
 dita erant, Gallaei cognomen meruit*). Ovid. fast. VI 455.

COMM. Decimus Iunius Brutus in Hispania bellum gessit cum
 Lusitanis annis 138—135 a. Chr.

16

Str. III 4, 13 p. 162 Πόλις δ' αὐτῶν (sc. τῶν Ἀρου-
 άων) ὀνομαστοτάτη Νομαντία. Ἐδειξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῷ
 Κελτιβηρικῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους εἰκοσαετεί γενομένῳ
 (a. 153—133)· πολλὰ γὰρ στρατεύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη,
 τὸ δὲ τελευταῖον οἱ Νομαντινοὶ πολιορκούμενοι ἀπεκατέρη- 5

5 διεκατέρησαν codd.: corr. Mein.

5 sq. cf. App. Hisp. 97 sq. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα περὶ Νομαντιῶν
 εἰπεῖν ἐπῆλθεν ἐς τὴν ὀλιγότητα αὐτῶν καὶ φερεπονίαν ἀφορῶντι καὶ
 ἔργα πολλὰ καὶ χρόνον ὅσον διεκατέρησαν· οἱ δὲ πρῶτα μὲν αὐτοὺς

σαν πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τὸ τεῖχος (cf. VI 4, 2 p. 287 οἱ Ῥωμαῖοι — — Νομαντίνους τε ἐξελόντες κτλ.).

οἱ βουλόμενοι διεχρῶντο ἕτερος ἐτέρως· οἱ λοιποὶ δ' ἐξέεσαν τρίτης ἡμέρας ἐς τὸ δεδομένον χωρίον, δυσόρατοί τε καὶ ἀλλόκοτοι πάμπαν ὀφθῆναι — — Ἐπιλεξάμενος δ' αὐτῶν πενήτηντα ὁ Σκιπίων ἐς Θραμβον τοὺς λοιποὺς ἀπέδοτο καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε. *Discrepat memoria Liviana: cf. Orob. V 7, 168sq. Novissima spe desperationis in mortem omnes destinati clausam urbem ipsi introrsum succenderunt cunctique pariter ferro veneno atque igne consumpti sunt — — Unum Numantinum victoris catena non tenuit; unde triumphum dederit, Roma non vidit. Flor. I 34, 16 sq. Liv. per. 59.*

17

Str. XIII 4, 1 sq. p. 623/4 Ἐχει δὲ τινα ἡγεμονίαν πρὸς τοὺς τόπους τούτους τὸ Πέργαμον, ἐπιφανῆς πόλις καὶ πολὺν συνεντυχήσασα χρόνον τοῖς Ἀιταλικοῖς βασιλεῦσι· καὶ δὴ καὶ ἐντεῦθεν ἀρκτέον τῆς ἐξῆς περιουσίας, καὶ πρῶτον περὶ τῶν βασιλέων,

5 ὁπόθεν ἀρμήθησαν καὶ εἰς ἃ κατέστρεψαν, ἐν βραχέσι δηλωτέον. Ἦν μὲν δὴ τὸ Πέργαμον Ἀσιμάχου γαζοφυλάκιον τοῦ Ἀγαθοκλέους, ἐνός τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων, αὐτὴν τὴν ἄκραν τοῦ ὄρους συνοικουμένην ἔχον· ἔστι δὲ στροβιλοειδὲς τὸ ὄρος εἰς ὄξειαν κορυφὴν ἀπολήγον. Ἐπεπίστευτο δὲ τὴν φυλακὴν τοῦ

10 ἐρύματος τούτου καὶ τῶν χρημάτων (ἦν δὲ τάλαντα ἑννακισχίλια) Φιλέταιρος, ἀνὴρ Τιανός, Θλιβίας ἐκ παιδός· συνέβη γὰρ ἐν τινι ταφῇ θείας οὔσης καὶ πολλῶν παρόντων ἀποληφθεῖσαν ἐν τῷ ὄχλῳ τὴν κομίζουσαν τροφὸν τὸν Φιλέταιρον ἔτι γήπιον συνθλιβῆναι μέχρι τοσοῦδε, ὥστε πηρωθῆναι τὸν παῖδα. Ἦν μὲν

15 δὴ εὐνοῦχος, τραφεὶς δὲ καλῶς ἐφάνη τῆς πίστεως ταύτης ἄξιος. Τέως μὲν οὖν εὐνοὺς διέμεινε τῷ Ἀσιμάχῳ, διενεχθεὶς δὲ πρὸς Ἀρσινόην τὴν γυναῖκα αὐτοῦ διαβάλλουσαν αὐτὸν ἀνέστησε τὸ χωρίον καὶ πρὸς τοὺς καιροὺς ἐπολιτεύετο ὄρων ἐπιτηδεύουσι πρὸς νεωτερισμόν· ὃ τε γὰρ Ἀσιμάχος· κακοῖς οἰκείοις περι-

20 πεσῶν ἠγαγκάσθη τὸν υἱὸν ἀνελεῖν Ἀγαθοκλέα, Σέλευκός τε ἐπελθῶν ὁ Νικάτωρ ἐκεῖνόν τε κατέλυσε καὶ αὐτὸς κατέλυθη δολοφονηθεὶς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Κεραννοῦ. Τοιούτων δὲ

10 ἑνακισχίλια Mein. || 14 συντριβῆναι Dhi || 16 διέμενε CDπε Cor. || 21 θπανελθῶν moz

Θουρύβων ὄντων διεγένετο μένων ἐπὶ τοῦ ἐρύματος ὁ εὐνοῦχος
 καὶ πολιτευόμενος δι' ὑποσχέσεων καὶ τῆς ἄλλης θεραπείας
 αἰεὶ πρὸς τὸν ἰσχύοντα καὶ ἑγγὺς παρόντα· διετέλεσε γοῦν ἔτη 25
 εἴκοσι (a. 281—263) κύριος ὢν τοῦ φρουρίου καὶ τῶν χρημά-
 των. (2) Ἦσαν δ' αὐτῷ δύο ἀδελφοί, πρεσβύτερος μὲν Εὐ-
 μένης, νεώτερος δ' Ἀττάλος· ἐκ μὲν οὖν τοῦ Εὐμένους ἐγένετο
 ὁμώνυμος τῷ πατρὶ Εὐμένης, ὅσπερ καὶ διεδέξατο τὸ Πέρ-
 γαμον, καὶ ἦν ἤδη δυνάστης τῶν κύκλω χωρίων, ὥστε καὶ περὶ 30
 Σάρδεϊς ἐνίκησε μάχῃ συμβαλὼν Ἀντίοχον τὸν Σελεύκου· δύο
 δὲ καὶ εἴκοσιν ἄρξας ἔτη (a. 263—241) τελευτᾷ τὸν βίον. Ἐκ
 δὲ Ἀττάλου καὶ Ἀντιοχίδος τῆς Ἀχαιοῦ γεγονῶς Ἀττάλος
 διεδέξατο τὴν ἀρχὴν καὶ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς πρῶτος νικῆσας
 Γαλάτας μάχῃ μεγάλῃ. Οὗτος δὲ καὶ Ῥωμαίοις κατέστη φίλος 35
 καὶ συνεπολέμησε πρὸς Φίλιππον μετὰ τοῦ Ῥοδίων ναυτικοῦ·
 γηραιὸς δὲ ἐτελεύτα βασιλεύσας ἔτη τρία καὶ τετταράκοντα
 (a. 241—197), κατέλιπε δὲ τέτταρας υἱοὺς ἐξ Ἀπολλωνίδος,
 Κυζικηνῆς γυναικός, Εὐμένη, Ἀττάλον, Φιλέταιρον, Ἀθηναίον.
 Οἱ μὲν οὖν νεώτεροι διετέλεσαν ἰδιῶται, τῶν δ' ἄλλων ὁ 40
 πρεσβύτερος Εὐμένης ἐβασίλευσε· συνεπολέμησε δὲ οὗτος
 Ῥωμαίοις πρὸς τε Ἀντίοχον τὸν μέγαν καὶ πρὸς Περσέα καὶ
 ἔλαβε παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἅπασαν τὴν ὑπ' Ἀντιόχῳ τὴν ἐντὸς
 τοῦ Ταύρου. Πρῶτερον δ' ἦν τὰ περὶ Πέργαμον οὐ πολλὰ
 χωρία μέχρι τῆς Θαλάττης τῆς κατὰ τὸν Ἐλαίτην κόλπον καὶ 45
 τὸν Ἀδραμυττηνόν. Κατεσκεύασε δ' οὗτος τὴν πόλιν καὶ τὸ
 Νικηφόριον ἄλσει κατεφίτευσε καὶ ἀναθήματα καὶ βιβλιοθήκας
 καὶ τὴν ἐπὶ τοσόνδε κατοικίαν τοῦ Περγάμου τὴν νῦν οὖσαν ἐκεί-
 νος προσεφίλοκάλησε· βασιλεύσας δὲ ἔτη τριάκοντα καὶ ἑννέα
 (a. 197—159) ἀπέλιπεν υἱῷ τὴν ἀρχὴν Ἀττάλῳ γεγονότι ἐκ 50
 Στρατονίκης τῆς Ἀριαράθου θυγατρὸς τοῦ Καππαδόκων βασι-
 λέως. Ἐπίτροπον δὲ κατέστησε καὶ τοῦ παιδὸς νέου τελέως ὄν-
 τος καὶ τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν Ἀττάλον. Ἐν δὲ καὶ εἴκοσιν
 ἔτη βασιλεύσας (a. 159—138) γέρον οὗτος τελευτᾷ κατορθώσας

24 δι' μϵθ' || 30 τῶν χωρίων τῶν κύκλω Dh || 37 δε] καὶ F |
 ἐτελεύτησε μοζ || 39 Ἀθηναίον codd: corr. Tzsch. || 47 ἄλσει μοζwxx || 48
 Verba ἐπὶ τοσόνδε ante τὴν transponenda male coni. Grosk. || 49 δε om. codd.
 exc. x, τε μοζ | τετταράκοντα codd.: τριάκοντα scripsi ex coni. Simsoni: cf.
 Schweigh. ad Polyb. XXXII 23 et v. Cappelletti l. infra l. p. 151 adn. 1

55 πολλά· καὶ γὰρ Δημήτριον τὸν Σελεύκου συγκατεπολέμησεν
 Ἀλεξάνδρῳ τῷ Ἀντιόχου καὶ συνεμάχησε Ῥωμαίοις ἐπὶ τὸν
 Ψευδοφίλιππον, χειρώσατο δὲ καὶ Λιγγυλιν τὸν Καινῶν βασι-
 λέα στρατεύσας εἰς τὴν Θράκην, ἀνείλε δὲ καὶ Προυσίαν ἐπι-
 συστήσας αὐτῷ Νικομήδῃ τὸν υἱόν, κατέλιπε δὲ τὴν ἀρχὴν τῷ
 60 ἐπιτροπευθέντι Ἀττάλῳ· βασιλεύσας δὲ οὗτος ἔτη πέντε
 (a. 138—133) καὶ κληθεὶς Φιλομήτωρ ἐτελεύτα νόσῳ τὸν βίον,
 κατέλιπε δὲ κληρονόμους Ῥωμαίους· οἱ δ' ἐπαρχίαν ἀπέδειξαν
 τὴν χώραν Ἀσίαν προσαγορεύσαντες, ὁμώνυμον τῇ ἡπείρῳ.

57 Καινῶν] ἐκείνων CDhimorwiz, ἐκείνων F, καινὸν Epit.: corr. Palmer]
 59 Ante τὴν ἀρχὴν add. καὶ codd. exc. Fz

61 sqq. cf. Plut. Tib. Gracch. 14. Liv. per. 58. Oros. V 8, 4.
 Eutr. IV 18. Flor. I 35. Vell. II 4. Obseq. 28. Ps. Aurel. 64, 5.
 Fest. 10, 2. Iust. XXXVI 4. Plin. N. H. XXXIII 148.

COMM. De regibus Pergamenis eorumque temporibus cf. Clinton
 fast. Hell. III p. 410 sqq.; van Cappelle 'Commentat. de regib. et anti-
 quitat. Pergamen.' p. 149 sqq.; M. H. E. Meier 'Pergamen. Reich' in Erschii
 et Gruberi encycl. ser. III vol. XVI p. 345 sqq.; nunc v. Imhoof 'Die
 Muenzen der Dynastie v. Pergamon' 1884. — Quod Strabo v. 26 Philetaero
 annos XX tribuit, non liquet quomodo eos computarit: certe Philetaerus
 sui iuris erat a. 281—263; a. 284—281 Seleuci Nicatoris erat praefectus:
 cf. Imhoof l. I.

18

Str. XIV 1, 38 p. 646 Μετὰ δὲ Σμύρναν αἱ Λεῦκαι πολί-
 γχιον, ὃ ἀπέστησεν Ἀριστόνικος μετὰ τὴν Ἀττάλου τοῦ Φιλο-
 μήτορος τελευτήν (a. 133), δοκῶν τοῦ γένους εἶναι τοῦ τῶν
 βασιλέων καὶ διανοούμενος εἰς ἑαυτὸν ποιεῖσθαι τὴν ἀρχὴν· ἐν-
 5 τεῦθεν μὲν οὖν ἐξέπεσεν ἡττηθεὶς ναυμαχίᾳ περὶ τὴν Κυμαίαν
 ὑπὸ Ἐφεσίων, εἰς δὲ τὴν μεσόγαίαν ἀνιῶν ἠθροισε διὰ τα-
 χέων πλῆθος ἀπόρων τε ἀνθρώπων καὶ δούλων ἐπ' ἑλευθερίᾳ
 κατακεκλημένῳ, οὓς Ἡλιοπολίτας ἐκάλεσε. Πρῶτον μὲν οὖν

Cf. Eutr. IV 20 *Motum interim in Asia bellum est ab Aristonico
 Eumenis filio, qui ex concubina susceptus fuerat. Hic Eumenes frater
 Attali fuerat. Adversus eum missus P. Licinius Crassus infinita regum
 habuit auxilia. Nam et Bithyniae rex Nicomedes Romanos iuvit et Mi-
 thridates Ponticus — et Ariarathes Cappadox et Pylaemenes Paphla-*

παρεισέπεσεν εἰς Θυάτειρα, εἴτ' Ἀπολλωνίδα ἔσχεν, εἴτ' ἄλ-
λων ἐφίετο φρουρίων· οὐ πολὺν δὲ διεγένετο χρόνον, ἀλλ' εὐ-
θύς αἶ τε πόλεις ἔπεμψαν πληθους, καὶ Νικομήδης ὁ Βιθυνὸς
ἐπεκούρησε καὶ οἱ τῶν Καππαδόκων βασιλεῖς. Ἔπειτα πρέ-
σβεις Ῥωμαίων πέντε ἤχον καὶ μετὰ ταῦτα στρατιὰ καὶ ὕπατος
Πόπλιος Κράσσος (α. 131) καὶ μετὰ ταῦτα Μάρκος Περπέρας,
ὃς καὶ κατέλυσε τὸν πόλεμον ζωγρία λαβὼν τὸν Ἀριστόνικον 15
καὶ ἀναπέμψας εἰς Ῥώμην (α. 130). Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἐν τῷ
δεσποτηρίῳ κατέστρεψε τὸν βίον (α. 129), Περπέραν δὲ νόσος
διέφθειρε (α. 130), Κράσσος δὲ περὶ Λεύκας ἐπιθεμένων τινῶν
ἔπεσεν ἐν μάχῃ (α. 130). Μάνιος δ' Ἀκύλλιος ἐπελθὼν ὕπα-
τος (α. 129) μετὰ δέκα πρεσβευτῶν διέταξε τὴν ἐπαρχίαν εἰς 20
τὸ νῦν ἔτι συμμέμον τῆς πολιτείας σχῆμα.

13 στρατεία codd.: corr. Cor.

gon. *Victus tamen Crassus et in proelio interfectus [est]. Caput ipsius
Aristonico oblatum est, corpus Smyrnae sepultum. Postea Perperna con-
sul Romanus qui successor Crasso veniebat audita belli fortuna ad Asiam
celeravit et acie victum Aristonicum apud Stratonicen civitatem, quo con-
fugerat, fame ad deditionem compulit. Aristonicus iussu senatus Romae
in carcere strangulatus est. Triumphari enim de eo non poterat, quia
Perperna apud Pergamum Romam rediens diem obierat. Cf. Liv. per.
59. Flor. I 35. Oros. V 10, 1—5. Vell. II 4. Iust. XXXVI 4, 6 sqq.
Sall. hist. IV fr. 61 (19), 8. App. Mithr. 12. 62. b. c. I 17. Plut. Flam.
21. Tib. Gracch. 20.*

13 sq. 18 Cic. Phil. XI 8, 18. Ascon. ad Cic. in Scaur. p. 24 Or.
Obseq. 28. Frontin. IV 5, 16. Val. Max. III 2, 12. VIII 7, 6. Gell.
I 13, 11 sqq.

14 sqq. Vell. II 38. Val. Max. III 4, 5.

19

Str. VI 2, 6 p. 272/3 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ (sc. τῆς Σικελίας)
τὴν μὲν Ἐνναν, ἐν ἣ τὸ ἱερόν τῆς Δήμητρος, ἔχουσι ὀλίγοι
κειμένην ἐπὶ λόφῳ περιειλημμένην πλατέσιν ὄροπεδίοις ἀροσί-
μοις πᾶσαν. Ἐκάκωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμπολιορκηθέντες

4 πᾶσιν Cluver

Cf. Diod. XXXIV fr. 2, 1—48 (1) Ὅτι μετὰ τὴν Καρχηδονίων

- 5 οἱ περὶ Ἐϋνον δραπέται καὶ μόλις ἐξαιρεθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων
(a. 132) ἔπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταναῖοι καὶ Ταυ-
ρομενῖται καὶ ἄλλοι πλείους. — — — Τὴν οὖν ἐρημίαν (sc.
τῆς μεσογαίας) κατανοήσαντες Ῥωμαῖοι κατακτησάμενοι τὰ τε
10 ὄρη καὶ τῶν πεδίων τὰ πλείστα ἱπποφοβοῖς καὶ βουκόλοις
καὶ ποιμέσι παρέδοσαν ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη
μεγάλους ἢ νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ληστείας τρεπομένων
σποράδην τῶν νομέων, εἶτα καὶ κατὰ πλήθῃ συνισταμένων καὶ

κατάλυσιν ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτεσι τῶν Σικελῶν εὐροοῦντων ἐν πᾶσιν ὁ δου-
λικὸς αὐτοῖς ἐπανάστη πόλεμος ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Ἐπὶ πολὺ τοῖς βί-
οις ἀναδραμόντες καὶ μεγάλους περιποιησάμενοι πλοῦτους συνηγόραζον
οἰκετῶν πλήθος — — (2) Ἐχρῶντο δὲ αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις νομεῦσι,
τοῖς δ' ἄλλοις ὡς πρὸς ἑκάστην ἢ χρεῖα ἐπέβαλλε. Βαρῶς δ' αὐτοῖς κατὰ
τὰς ὑπερησίας ἐχρῶντο καὶ ἐπιμελείας παντελῶς ὀλίγης ἤξιον ὅσα
τε ἐντρέφεσθαι καὶ ὅσα ἐνδύσασθαι. Ἐξ ὧν οἱ πλείους ἀπὸ ληστείας
τὸ ζῆν ἐπορίζοντο, καὶ μεστὰ φόνων ἦν ἅπαντα καθάπερ στρατευ-
μάτων διεσπαρμένων τῶν ληστῶν. — — (4) Πιεζόμενοι δὲ οἱ δοῦλοι
ταῖς ταλαιπωρίαις καὶ πληγαῖς τὰ πολλὰ παραλόγως ὑβρίζομενοι οὐχ
ὑπέμενον. Συνιόντες οὖν ἀλλήλοις κατὰ τὰς εὐκαιρίας συνελάλουν περὶ
ἀποστάσεως, ἕως εἰς ἔργον τὴν βουλήν ἤγαγον. (5) Ἦν δὲ τις οἰκέτης
Σύρος Ἀντιγένοῦς Ἐνναῖον, τὸ γένος ἐκ τῆς Ἀπαμείας, ἀνθρωπος μάγος
καὶ τερατοῦργος τὸν τρόπον. — — (11) Εὐθὺς οὖν τετρακοσίους τῶν
ὁμοδοῦλων συνήθροισαν καὶ ὡς ἂν ὁ καιρὸς ἐδίδον καθοπλισθέντες εἰς
τὴν Ἐνναν τὴν πόλιν εἰσπίπτουσι ἀφηγούμενον αὐτῶν καὶ τοῦ πυρὸς
τὰς φλόγας τερατενομένου τούτοις τοῦ Ἐννου. Ταῖς δ' οἰκίαις ἐπιση-
ελθόντες πλείστον φόνον εἰργάζοντο. — — (14) Ἐκεῖθεν αἰρεῖται βα-
σιλεὺς ὁ Ἐννοῦς οὔτε δι' ἀνδρείαν οὔτε διὰ στρατηγίαν, διὰ δὲ μόνην
τερατείαν καὶ τὸ τῆς ἀποστάσεως ἄρξαι. — — (16) Περιθέμενος δὲ διά-
δημα καὶ πάντα τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὸν βασιλικῶς διακοσμίας — —
ἐπέη πᾶσαν λεηλατῶν τὴν χώραν, καὶ πλήθος ἀπειρον οἰκετῶν προσ-
λαμβάνων ἐθάρορσε καὶ στρατηγοῖς Ῥωμαίων πολεμῆσαι καὶ συμπλα-
κεῖς τῷ πλήθει πολλάκις ἐκράτησεν, ἔχων ἤδη στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς
μυρίους. — — (20) Κατὰ δὲ Σικελίαν ἤρξατο τὸ κακόν, καὶ πόλεις ἡλι-
σκοντο αὐτανδροῖ καὶ πολλὰ στρατόπεδα ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν κατεκό-
πησαν, ἕως Ῥονπίλιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς τὸ Ταυρομένιον ἀνεώσαστο
Ῥωμαίοις, καρτερῶς μὲν αὐτὸ πολιορκήσας καὶ εἰς ἄφατον ἀνάγκην καὶ
λιμὸν τοὺς ἀποστάτας συγκλείσας. — — (21) Ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἐνναν ἐλ-
θὼν παραπλησίως ἐπολιόρκει — — καὶ εἶλε καὶ ταύτην προδοσίᾳ τὴν
πόλιν, ἐπεὶ οὐδ' ἦν ἀλώσιμος διὰ τὴν ὀχυρότητα βίᾳ χειρός. Cf. Liv.
per. 56—59. Oros. V 6, 3 sqq. 9, 4—8. Flor. II 7, 2—8. Val. Max.

πορθούτων τὰς κατοικίας, καθάπερ ἦνίκα οἱ περὶ Εὐνον
τὴν Ἐνναν κατέσχον.

II 7, 9. IX 12 ext. 1. Front. IV 1, 26. Cic. Verr. IV 50, 112. Athen.
VI 104 p. 273 A. Plut. Sull. 36.

COMM. De huius belli temporibus cf. C. Buecher 'Die Aufstaende
der unfreien Arbeiter' (Francof. ad M. 1874) p. 121 sqq., qui etiam pro-
bavit et Strab. et Diod. hic hausisse e Posidonio.

20

Str. XVI 2, 34 p. 760 Τῆς δ' Ἰουδαίας τὰ μὲν ἐσπέρια
ἄρα τὰ πρὸς τῇ Κασίῳ κατέχουσιν Ἰδουμαῖοι τε καὶ ἡ λμνη.
Ναβαταῖοι δ' εἰσὶν οἱ Ἰδουμαῖοι· κατὰ στάσιν δ' ἐκπεσόντες
ἐκείθεν προσεχώρησαν τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τῶν νομίμων τῶν
αὐτῶν ἐκείνοις ἐκοινώνησαν (a. 129). 5

2 Ante Ἰδουμαῖοι add. οἱ C | τε om. E

Cf. Ios. A. I. XIII 9, 1 Ἰσραὴλ δὲ καὶ τῆς Ἰουδαίας αἰρεῖ πό-
λεις Ἄδωρα καὶ Μάρισσαν καὶ ἅπαντας τοὺς Ἰδουμαίους ὑποχειρίους
ποιησάμενος ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ περιτέμνεται τε τὰ
αἰδοῖα καὶ τοῖς Ἰουδαίων νομίμοις χρῆσθαι θέλοισιν. Οἱ δὲ πόσῳ τῆς
πατρῴου γῆς καὶ τὴν περιτομὴν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ βίου διαίταν ὑπέμει-
ναν τὴν αὐτὴν Ἰουδαίοις ποιήσασθαι. Κακείνος αὐτοῖς χρόνος ἤρχεν
ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν Ἰουδαίους. Cf. Ib. 15, 4. B. I. I 2, 6.

21

Str. VI 2, 11 p. 277 Ποσειδώνιος δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ
μνήμην φησὶ περὶ τροπᾶς Θερινᾶς ἅμα τῇ ἔῳ μεταξὺ τῆς
Ἰερᾶς καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἀρθεῖσαν ἐξαισίον τὴν θά-
λατταν ὄραθῆναι καὶ συμμείναι τινα χρόνον ἀναφυσωμένην
συνεχῶς, εἶτα παύσασθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν 5
ιδόντας νεκροὺς ἰχθύας ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ ῥοῦ [τοὺς δὲ]

3 Ἰερᾶς Mein. || 6 τοὺς δὲ del. Siebenk.

Cf. Obseq. 29 M. Aemilio Lucio Aurelio coss. (a. 126) — — ad
insulas Liparas mare efferbuit et quibusdam adustis navibus vapore pleros-
que navales exanimavit, piscium vim magnam exanimem dispersit. Cf.
Oros. V 10, 11. Augustin. de civ. dei III 31.

καὶ θέρμη καὶ δυσωδία πληγέντας φνεγεῖν, ἐν δὲ τῶν πλοια-
 ρίων τὸ μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνότων ἀποβαλεῖν,
 τοὺς δ' εἰς Λιπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας γινο-
 10 μένους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς, τοτὲ δὲ ἀνατρέχοντας εἰς
 τοὺς οἰκείους λογισμοῦς· πολλαῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ὄρασθαι
 πηλὸν ἐπανθούντα τῇ θαλάττῃ, πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπι-
 πτούσας καὶ καπνοὺς καὶ λιγνύας, ὕστερον δὲ παρῆναι καὶ γενέ-
 σθαι τοῖς μυλίταις λίθοις ἰοικότα τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σι-
 15 κελίας στρατηγὸν Τίτον Φλαμίνιον δηλῶσαι τῇ συγκλήτῳ, τὴν
 δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν Λιπάραις
 τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλαττίοις (a. 126).

7 ἐν η (ex corr.) ο, ἐκ ABCI || 15 Φλαμίνιον Du Theil., sed cf. Sintenis
 ad Plut. Tit. 1

22

Str. V 3, 10 p. 237 Ἔτι δὲ Φρεγέλλαι, παρ' ἣν ὁ Λεῖρις
 ῥεῖ ὁ εἰς τὰς Μιντούρας ἐκιδούς, νῦν μὲν κώμη, πόλις δὲ
 ποτε γεγονυῖα ἀξιόλογος — — κατεσκάφη δ' ὑπὸ Ῥωμαίων
 ἀποστᾶσα (a. 125).

Cf. Liv. per. 60 *L. Opimius praetor Fregellanos qui defecerant
 in deditionem accepit, Fregellas diruit.* Cf. Obseq. 30. Vell. II 6, 4.
 Plut. C. Gracch. 3. Auct. ad Herenn. IV 15, 22. 27, 37. Cic. de
 invent. II 34, 105. de fin. V 22, 62. Phil. III 6, 17. Asc. ad Cic. in
 Pis. 95 p. 17 Or.

23

Str. III 5, 1 p. 167/8 Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς
 Ἰβηρίας τὰς μὲν Πιτυούσας δύο καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (κα-
 λοῦσι καὶ Βαλιαρίδας) προκείσθαι συμβαίνει τῆς μεταξὺ Ταρ-
 ράκωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας — — Τῶν δὲ Γυμνησίων
 5 ἡ μὲν μείζων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ Πολεντίαν — —
 Διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι,
 καθάπερ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἔβουσον. Κακούργων δὲ τινῶν ὀλίγων

3 βαλιαρίδας B || 5 παλλάμαν codd.: corr. Xyl. | ποιεντίαν codd.:
 corr. Kram. || 7 Ἔβουσον Cor.

Cf. Flor. I 43 *Quatenus Metelli Macedonici domus bellicis agno-
 minibus adsueverat, altero ex liberis eius Cretico facto mora non fuit*

κοινωνίας συστησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελάγεσι ληστὰς διε-
βλήθησαν ἅπαντες, καὶ διέβη Μέτελλος ἐπ' αὐτοὺς ὁ Βαλιαρικὸς
προσαγορευθεὶς (α. 123—122), ὅστις καὶ τὰς πόλεις ἔκτισε. Διὰ 10
δὲ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐπιβουλευόμενοι, καίπερ εἰρηναῖοι ὄντες,
ὅμως σφενδονῆται ἄριστοι λέγονται· καὶ τοῦτ' ἴσκησαν, ὡς
φασι, διαφερόντως, ἐξ οὗτο Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους.
Οὗτοι δὲ καὶ ἐνδῦσαι λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους χιτῶ-
νας πλατυσήμους· ἄζωστοι δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξήσσαν αἰγίδα 15
περὶ τῆ χειρὶ ἔχοντες καὶ πεπυρακτωμένον ἀκόντιον, σπάνιον
δὲ καὶ λελογχωμένον σιδήρῳ μικρῷ, σφενδόνας δὲ περὶ τῆ
κεφαλῇ τρεῖς μελαγκρανίνας ἢ τριχίνας ἢ νευρίνας, τὴν μὲν
μακρόκωλον πρὸς τὰς μακροβολίας, τὴν δὲ βραχύκωλον πρὸς
τὰς ἐν βραχεὶ βολάς, τὴν δὲ μέσην πρὸς τὰς μέσας. Ἐσκοῦντο 20
δ' ἐκ παιδῶν οὕτως ταῖς σφενδόναϊς, ὥστ' οὐδ' ἄλλως τοῖς
παισὶν ἄρτον ἐδίδοσαν ἄνευ τοῦ τῆ σφενδόνη τυχεῖν. Διόπερ

11 Ante ἐπιβουλευόμενοι add. ἀεὶ Bekker || 15 Ante ἄζωστοι lacunam
stat. Grosk. Mein. || 16 παρὰ C | καὶ| ἢ codd.: corr. Cor.-Inter ἔχοντες et
πεπυρ. exoid. (τῆ δὲ δεξιᾷ) susp. Mein. || 18 Post τρεῖς in codd. sec. verba
μελαγκρανίνας· σχοίνου εἶδος, ἐξ οὗ πλέκεται τὰ σχοινία· καὶ Φιλητᾶς γὰρ
ἐν Ἑρμηναίᾳ 'λευγαλῆος δὲ χιτῶν πεπινωμένους· ἀμφὶ δ' ἀραιῇ ἰξὺς εἰλιπ-
ται κόμμα μελαγκρανίνων' ὡς σχοίνῳ ἐζωσμένον, quae pro scholio esse ha-
benda recte intell. Tyrwhitt | μελαγκραῖνας codd., μελαγκρανίας Salmaa: corr.
Caa. || 22 τῆς σφενδόνης codd.: corr. Caa.

quin alter quoque Balearicus vocaretur. Baleares per id tempus insulae
piraticae rabie maria corruperant. Homines feros atque silvestres mireris
ausos a scopulis suis saltem maria prospicere. Ascendere etiam incon-
ditas rates et praeternavigantes subinde inopinato impetu terruere. Sed
cum venientem ab alto Romanam classem prospexissent, praedam putan-
tes ausi etiam occurrere, et primo impetu ingenti lapidum saxorumque
nimbo classem operuerunt. Tribus quisque fundis procliantur. Certos
esse quis miretur ictus, cum haec sola genti arma sint, id unum ab in-
fantia studium? Cibum puer a matre non accipit, nisi quem ipsa mon-
strante percusserit. Sed non diu lapidatione Romanos terruere etc. Cf.
Liv. per. 60. Oros. V 13, 1. Plin. N. H. III 77. — De fundis paulum
discrepat Diodor. V 18, 3sq. Ὀπλισμὸς δ' ἐστὶν αὐτοῖς σφενδόνας, καὶ
τούτων μίαν μὲν περὶ τὴν κεφαλὴν ἔχουσιν, ἄλλην δὲ περὶ τὴν γαστέρα,
τρίτην δ' ἐν ταῖς χερσίν. — Κατὰ δὲ τὴν εὐστοχίαν οὕτως ἀκριβεῖς
εἶναι ὥστε κατὰ τὸ πλεῖστον μὴ ἀμαρτάνειν τοῦ προκειμένου σκοποῦ.
Αἷται δὲ τούτων αἱ συνεχεῖς ἐκ παιδῶν μελέται, καθ' ἃς ὑπὸ τῶν μη-
τέρων ἀναγκάζονται παῖδες ὄντες συνεχῶς σφενδονᾶν· προκειμένου γὰρ

ὁ Μέτελλος προσπλέων πρὸς τὰς νήσους δέρρεις ἔτεινεν ὑπὲρ τῶν καταστρωμάτων, σκέπην πρὸς τὰς σφενδόνας. Εἰσήγαγε
25 δὲ ἐποίκους τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

σκοποῦ κατὰ τι ξύλον ἡρημένον ἄρτον, οὐ πρότερον δίδεται τῷ μελε-
τῶντι φαγεῖν, ἕως ἂν τυχὼν τοῦ ἄρτου συγχωρούμενον λάβῃ παρὰ τῆς
μητρὸς καταφαγεῖν τοῦτον.

COMM. Diodorum hoc loco hausisse ex Timaeo, Strabonem ac
Livium ex Posidonio, qui ipse quoque usus esset Timaeo, recte demonstra-
vit Muellenhoff 'Deutsche Altertumskunde' I p. 465 sqq.

24

Str. VI 3, 4 p. 281 Περὶ τε τὰ Ἀννίβεια καὶ τὴν ἔλευθε-
ρίαν ἀφηρέθησαν (sc. οἱ Ταραντῖνοι), ὕστερον δ' ἀποικίαν Ῥω-
μαίων δεξάμενοι καθ' ἡσυχίαν ζῶσι καὶ βέλτιον ἢ πρότερον.

1 τε] δὲ Cor. | Ἀννιβαϊκὰ susp. Kram.

Cf. Plut. C. Gracch. 8 Ἀϋθις ἐτέροις νόμοις ἀπηρτήσατο τὸ πλῆθος
(sc. C. Gracchus tr. pl. II a. 122), ἀποικίας μὲν εἰς Τάραντα καὶ Κα-
πίνην πέμπεσθαι γράφων. Vell. I 15 Et post annum (a. 123, qua in re
erravit) Scolacium Minervium, Tarentum Neptunia — — colonia con-
dita est.

COMM. De hac colonia cf. Mommsen CIL I p. 87^b.

25

a. Str. IV 6, 3 p. 203 Τὸν τεύθειν δ' ἤδη (sc. ἀπὸ τοῦ
Μονοίκου λιμένος) μέχρι Μασσαλίας καὶ μικρὸν προσωτέρω τὸ
τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἄλπεις τὰς ὑπερκειμένας καὶ
τινα τῆς αὐτῆς παραλλίας ἀναμίξ τοῖς Ἑλλήσι. Καλοῦσι δὲ
5 τοὺς Σάλυας οἱ μὲν παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Λίγυας καὶ τὴν
χώραν, ἣν ἔχουσιν οἱ Μασσαλιῶται, Λιγυστικὴν, οἱ δ' ὕστε-
ρον Κελτολίγυας ὀνομάζουσι καὶ τὴν μέχρι Λουερῖωνος καὶ
τοῦ Ῥοδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσιν, ἀφ' ἧς οὐ πεζὴν

4 τινας codd.: corr. Cor. | τῆς παραλλίας αὐτῆς Grosk., αὐτῆς τῆς παρα-
λλίας Muell. | 7 Λουερῖανός] Λουεντία D' Anvillius, Λουενῖανος Mannert,
Λουενῖανος Mein., codd. scripturam defendit Mueller p. 962

μόνον, ἀλλὰ καὶ ἱππικὴν ἔστειλλον στρατιὰν εἰς δέκα μέρη διηρημένοι. Πρώτους δ' ἐχειρώσαντο Ῥωμαῖοι τούτους τῶν 10 ὑπεραλπίνων Κελτῶν πολὺν χρόνον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Αἰγυσι ἀποκεκλεικόσι τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους τὰς διὰ τῆς παραλίας. Καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐληίζοντο καὶ τοσοῦτον ἴσχυον, ὥστε μόλις στρατοπέδοις μεγάλοις πορευτὴν εἶναι τὴν ὁδόν. Ὀγδοηκοστὸν δ' ἔτος 15 πολεμοῦντες (a. 122) διεπράξαντο μόλις, ὥστ' ἐπὶ δώδεκα σταδίους τὸ πλάτος ἀνεῖσθαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὀδεύουσι δημοσίᾳ. Μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας καὶ διέταξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας ἐπιστήσαντες φόβον.

b. Str. IV 1, 5 p. 180 Ὑστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγαθίαις 20 ἴσχυσαν (sc. οἱ Μασσαλιῶται) προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ πεδίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἔκτισαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν — — τὸ δὲ Ταυροέντιον καὶ τὴν Ὀλβίαν καὶ Ἀντιπολιν καὶ Νίκαιαν τῶν Σαλύων ἔθνεϊ καὶ τοῖς Αἰγυσι τοῖς τὰς Ἀλπεις οἰκοῦ- 25 σιν. Εἰσὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ' αὐτοῖς καὶ ὄπλοθήκη· πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπορίᾳ καὶ ὄπλων καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας χρησίμων, ἀφ' ὧν πρὸς τε τοὺς βαρβάρους ἀντέσχον καὶ Ῥωμαίους ἐκτήσαντο φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκείνοις κἀκεῖνοι προσελάβοντο τῆς 30 ἀυξήσεως αὐτῶν. Σέξτιος γοῦν ὁ καταλίσας τοὺς Σάλυας (a. 124—122) οὐ πολὺ ἄποθεν τῆς Μασσαλίας κτίσας πόλιν ὁμίονμον ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινα μεταβεληκέναι φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθά τε φρουρὰν κατῴ-

19 φόρον ald. Mein.

24 ταυροέντιον BCl: corr. Cas. || 25 ἔθνεϊ — οἰκοῦσιν pr. m. add. in marg. B || 30 προσέλαβον Mein. || 32 ἀπωθεν Mein.

10 sq. 24 sqq. cf. Liv. per. 47 Q. Opimius cos. (a. 154) *transalpinos Ligures, qui Massiliensium oppida Antipolim et Nicaeam vastabant, subegit*. Polyb. XXXIII fr. 5—8. — Liv. per. 60 M. Fulvius Flaccus *primus transalpinos Ligures domuit bello* (a. 125) *missus in auxilium Massiliensium adversus Salluvios Gallos, qui fines Massiliensium populabantur*. Flor. I 37, 3. Amm. Marc. XV 12.

31 sqq. cf. Liv. per. 61 C. Sextius procos. *victa Salluviorum gente coloniam Aquas Sextias condidit, ob aquarum copiam e caldis frigidisque*

35 κίσε Ῥωμαίων (a. 122) καὶ ἐκ τῆς παραλίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν
 ἀγούσης ἀπὸ Μασσαλίας ἀνέστειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυνα-
 μένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνείργειν αὐτοὺς τελῶς. Οὐδ' αὐ-
 τὸς δὲ πλέον ἴσχυσεν ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον, ὅσον κατὰ μὲν
 τὰ εὐλλμμένα ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπελθεῖν [ἐπι] τοὺς βαρβάρους
 40 ἐπὶ δώδεκα σταδίους, κατὰ δὲ τοὺς τραχῶνας ἐπὶ ὀκτώ· τὴν
 δὲ λειψθεῖσαν ὑπ' ἐκείνων τοῖς Μασσαλιώταις παραδέδωκεν.

39 ἐπι inclusit Xyl. || 40 τοῦ τραχῶνος ABCI: corr. Kram.

fontibus atque a nomine suo ita appellatas. (Errat Liv., quod Aquas Sextias coloniam dicit: fuit castellum praesidio Romano firmatum: cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 260 adn. 5) Cf. Eutr. IV 22. Vell. I 15. Obseq. 32. Cassiodor. a. 122/632. Amm. Marc. XV 12. Diód. XXXIV fr. 23. Fast. triumph. a. 122/632.

COMM. Quod Strabo dicit post diurnum bellum cum Liguribus gestum octogesimo anno vix obtinuisse Romanos, ut duodecim stadia a mari recederent (a. 122), anno 202 post secundi belli Punici finem, in quo Ligures Hannibali socios se adiunxerant, haec bella initium cepisse statuit. Ac sane inde ab hoc tempore Romanis id maxime erat agendum, ut illos populos subigerent, qui intercludebant aditum in Hispaniam, quam in provinciae formam Romani tum erant redacturi. Quamquam iam a. 238 Romanos cum Liguribus pugnasse discimus ex Liv. per. 20 (*adversus Ligures tunc primum exercitus promotus est*): cf. fast. triumphal. a. 236. 233. 223.

26

a. Str. IV 2, 3 p. 191 Τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρότερον
 Ἀρούεργοι μέγα τεκμήριον παρέχονται τὸ πολλάκις πολεμῆσαι
 πρὸς Ῥωμαίους τοτὲ μὲν μυριάσιν εἴκοσι, πάλιν δὲ διπλασίαις·
 τσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν Θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ
 5 Ὀνερκιγγετόριγος, πρότερον δὲ καὶ εἴκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν
 Αἰμιλιανὸν καὶ πρὸς Δομήτιον δ' ὡσαύτως Ἀηρόβαρβον (a. 121)·

6 Δομήτιον codd. hic et infra: corr. Mein. | ἡρόβαρβον codd.: corr. hic et infra Xyl.

In universum cf. Diód. V 25, 1 Ἡ τοίνυν Γαλατία κατοικεῖται μὲν ὑπο πολλῶν ἐθνῶν διαφόρων τοῖς μεγέθει· τὰ μέγιστα γὰρ αὐτῶν σχεδὸν εἴκοσι μυριάδας ἀνδρῶν ἔχει (ex Posidonio, quo etiam Strabo hic

πρὸς μὲν οὖν Καίσαρα — — — πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανὸν
κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τ' Ἴσαρος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, καθ' ἣν
καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῷ· πρὸς δὲ Δομί-
τιον κατωτέρω ἔτι κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ 10
Ῥοδανοῦ. Διέτειναν δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ Ἀρούεργοι καὶ μέχρι
Νάρβωνος καὶ τῶν ὄρων τῆς Μασσαλιώτιδος, ἐκράτουν δὲ καὶ
τῶν μέχρι Πυρήνης ἐθνῶν καὶ μέχρι ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βι-
τιτίου δὲ τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομίτιον πολεμή-
σαντος ὁ πατὴρ Λουέριος τοσοῦτον πλοῦτις λέγεται καὶ τρυφῇ 15
διενεγκεῖν, ὥστε ποτὲ ἐπίδειξιν ποιούμενος τοῖς φίλοις τῆς
εὐπορίας ἐπ' ἀπήνης φέρεσθαι διὰ πεδίου χρυσοῦ νόμισμα
καὶ ἀργύρου δεῦρο κάκεισε διασπείρων, ὥστε συλλέγειν ἐκεί-
νους ἀκολουθοῦντας.

b. Str. IV 1, 11 p. 185 Μεταξὺ δὲ τοῦ Ἀρρουντία καὶ τοῦ 20
Ἴσαρος καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ῥέουσιν ἀπὸ τῶν Ἀλπεων ἐπὶ τὸν
Ῥοδανόν, δύο μὲν οἱ περιρρέοντες πόλιν Καουάρων [καὶ Οὐάρων]
κοινῷ ῥεῖθρῳ συμβάλλοντες εἰς τὸν Ῥοδανόν, τρίτος δὲ Σούλ-
γας ὁ κατὰ Οὐίνδαλον πόλιν μισγόμενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος
Ἀηρόβαρβος μεγάλη μάχη πολλὰς ἐτρέψατο Κελτῶν μυριάδας. 25
— — Καθ' ἣν δὲ συμπίπτουσιν ὁ Ἴσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανός

13 βιτίου codd.: corr. Kram. || 16 φίλοις] ὄχλοις vel πολλοῖς Cor.

22 κλουάρων codd.: corr. Siebenk. | καὶ Οὐάρων verba multis coniec-
turis temptata iure eiecit Xyl. || 24 Οὐίνδαλον Scalig. || 26 Ἴσαρος E

us est fonte: cf. Muellenhoff 'Deutsche Altertumskunde' II p. 303 sq.).
Liv. per. 61 *Cn. Domitius procos. adversus Allobrogas ad oppidum
Vindalium feliciter pugnavit. Quibus bellum inferendi causa fuit, quod
Tutomotulum Salluviorum regem fugientem recepissent et omni ope iuvis-
sent, quodque Aeduarum agros . . . populi Romani vastavissent.* — —
*Q. Fabius Maximus cos., Pauli nepos, adversus Allobrogas et Bituitum
Arvernorum regem feliciter pugnavit. Ex Bituiti exercitu occisa milia
CXX etc. Flor. I 37, 3 sqq. Prima trans Alpes arma nostra sensere
Saluvii, cum de eis fidissima atque amicissima civitas Massilia querere-
tur; Allobrogas deinde et Arverni, cum adversus eos similes Haeduarum
querelae opem et auxilium nostrum flagitarent: utriusque victoriae testes
Isara et Vindelicus amnes et inpiger fluminum Rhodanus.* — — *Nihil
tam conspicuum in triumpho quam rex ipse Vituitus discoloribus in armis
argenteoque carpento, qualis pugnaverat. Utriusque victoriae quod quan-
tumque gaudium fuerit, vel hinc aestimari potest, quod et Domitius Ahen-*

καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόιντος Φάβιος Μάξιμος Αἰμιλιανὸς οὐχ ὅλαις τρισὶ μυριάσιν εἴκοσι μυριάδας Κελτῶν κατέκοψε καὶ ἔστησε τρόπαιον αὐτόθι λευκοῦ λίθου καὶ νεῶς δύο, τὸν
30 μὲν Ἄρεως, τὸν δ' Ἡρακλέους.

c. Str. IV 1, 11 p. 186 Ἀλλόβριγες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον μὲν ἐστράτευσον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδία καὶ τοὺς ἀλῶνας τοὺς ἐν ταῖς Ἄλπεσι.

barbus et Fabius Maximus ipsis quibus pugnaverant locis saxaeas erexere turres et desuper exornata armis hostilibus tropaea fixerunt. Cf. Oros. V 13, 2. 14, 1—4. Entr. IV 22. Vell. II 10. 39. Val. Max. IX 6, 3. Cic. pr. Font. 16, 36. Hieronym. ad a. Abr. 1891 p. 131 Sch. Fast. triumph. a. 121/633.

7 sq. 27 sq. cf. Caes. b. G. I 45. Plin. N. H. VII 166.

9 sq. 24 sq. cf. App. Gall. 12. Suet. Nero 2.

13 sqq. cf. Posidon. fr. 25 (Mueller FHG III p. 260 sq.) Ἐτι δὲ ὁ Ποσειδάωνιος διηγούμενος καὶ τὸν Λουερνίου τοῦ Βιτίτιος πατρὸς πλοῦτον τοῦ ὑπὸ Ῥωμαίων καθαιρεθέντος φησὶ δημαγωγούντα αὐτὸν τοὺς ὄχλους ἐν ἄρματι φέρεσθαι διὰ τῶν πεδίων καὶ σπεῖρειν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ταῖς ἀκολουθοῦσαις τῶν Κελτῶν μυριάσι.

27

a. Str. VII 2, 1 sq. p. 292/3 Περὶ δὲ Κίμβρων τὰ μὲν οὐκ εὖ λέγεται, τὰ δ' ἔχει πιθανότητος οὐ μετρίας. Οὔτε γὰρ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοῦ πλάνητας γενέσθαι καὶ ληστρικοὺς ἀποδέξαιτ' ἂν τις, ὅτι χειρρόνησον οἰκοῦντες μεγάλη πλημμυ-
5 ρίδι ἐξελαθεῖεν ἐκ τῶν τόπων· καὶ γὰρ νῦν ἔχουσι τὴν χώραν, ἣν εἶχον πρότερον — — Γελοῖον δὲ τῷ φυσικῷ καὶ αἰωνίῳ πάθει δις ἐκάστης ἡμέρας συμβαίνειντι προσοργισθέντας ἀπελθεῖν ἐκ τοῦ τόπου. Ἔοικε δὲ πλάσματι τὸ συμβῆναι ποτε ὑπερβάλλουσαν πλημμυρίδα· ἐπιτάσεις μὲν γὰρ καὶ ἀνέσεις δέχε-

2 οὐ om. n Cor. | οὔτε] οὐδέ Cor. || 5 ἐξελαθεῖεν C(?)ghno, ἐξελασθεῖεν codd. vell. || 7 παροργισθέντας Xyl., παρορηθέντας Cor. || 8 ἔοικε δὲ καὶ πλ. vel. ἔοικέ τε πλ. Cor. || 9 πλημμυρίδα ὑπερβάλλουσαν BC(?)

2 sqq. cf. Flor. I 38, 1 *Cimbri, Teutoni atque Tigurini ab extremis Galliae profugii, cum terras eorum inundasset Oceanus, novas sedes toto orbe quaerebant.* Cf. Verr. Flacc. ap. Fest. p. 17.

12 sqq. Cf. Diod. V 32, 3 sq. Ἀγριωτάτων δὲ ὄντων τῶν ὑπὸ τὰς

ται τεταγμένας δὲ καὶ περιοριζούσας ὁ ὠκεανὸς ἐν τοῖς τοιού- 10
τοις πάθεσιν. — — Ταῦτά τε δὴ δικαίως ἐπιτιμᾷ τοῖς
συγγραφεῦσι Ποσειδώνιος καὶ οὐ κακῶς εἰκάζει, διότι λη-
στρικοὶ ὄντες καὶ κλάνητες οἱ Κίμβροι καὶ μέχρι τῶν περὶ
τὴν Μαιώτιν ποιήσαιντο στρατεῖαν, ἀπ' ἐκείνων δὲ καὶ ὁ 15
Κιμμέριος κληθεῖν βόσπορος, οἷον Κιμβρικός, Κιμμερίους τοὺς 15
Κίμβρους ὀνομασάντων τῶν Ἑλλήνων.

b. Str. II 3, 6 p. 102 Εἰκάζει δὲ καὶ (sc. ὁ Ποσειδώ-
νιος) τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ἔξανάστασιν ἐκ τῆς
οἰκείας γενέσθαι κατὰ (ληστειαν, οὐ κατὰ) θαλάττης ἔφοδον 20
ἀθρόαν συμβᾶσαν.

10 περιοριζούσας oodd.: corr. Tzsch. || 11 ταῦτα δὲ oodd.: corr. Cor. ||
14 ὁ] ἡ oodd.: corr. Mein. || 15 κληθεῖς oodd.: corr. Cas.

19 γενέσθαι κατὰ θαλάττης ἔφοδον οὐκ ἀθρόαν συμβ. oodd.: restitui
locum ex Cor. conii. feliciss., (κατὰ ληστειαν) γενέσθαι, οὐ κατὰ θαλ. ἔφ.
Mein.

ἄρκτους κατοικούντων (sc. Κελτῶν) καὶ τῶν τῆ Σκυθία πλησιοχώρων,
φασὶ τινὰς ἀνθρώπους ἐσθίειν — — Διαβεβοημένης δὲ τῆς τούτων ἀλ-
κῆς καὶ ἀγριότητος, φασὶ τινες ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις τοὺς τὴν Ἀσίαν
ἅπασαν καταδραμόντας, ὀνομαζομένους δὲ Κιμμερίους, τούτους εἶναι,
βραχὺ τοῦ χρόνου τὴν λέξιν φθείραντος ἐν τῇ τῶν καλουμένων Κίμβρων
προσηγορίᾳ. Ζηλοῦσι γὰρ ἐκ παλαιοῦ ληστεύειν ἐπὶ τὰς ἀλλοτρίας χώ-
ρας ἐπερχόμενοι καὶ καταφρονεῖν ἀπάντων. Plut. Mar. 11: Ἄλλοι δὲ
φασὶ Κιμμερίων τὸ μὲν πρῶτον ὑφ' Ἑλλήνων τῶν πάλαι γνωσθὲν οὐ
μέγα γενέσθαι τοῦ παντὸς μόριον, ἀλλὰ φυγὴν ἢ στάσιν τινὰ βιασθεῖσαν
ὑπὸ Σκυθῶν εἰς Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Μαιώτιδος διαπεράσαι Ἀνγδάμιος ἡγου-
μένον, τὸ δὲ πλείστον αὐτῶν καὶ μαχιμώτατον ἐπ' ἐσχάτοις οἰκοῦν παρὰ
τὴν ἕξω θάλασσαν γῆν μὲν νέμεσθαι σύσκιον — — Ἐνθεν οὖν τὴν ἔφο-
δον εἶναι τῶν βαρβάρων τούτων ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, Κιμμερίων μὲν ἕξ
ἀρχῆς, τότε δὲ Κίμβρων οὐκ ἀπὸ τρόπου προσαγορευομένων.

COMM. De Posidonio et Strabonis et Diodori et Plutarchi narra-
tionis fonte optime disseruit Muellenhoff 'Deutsche Altertumskunde' II
p. 163 sqq.

25

a. Str. VII 2, 2 p. 293 Φησὶ δὲ καὶ (sc. ὁ Ποσειδῶ-
νιος) Βοῖους τὸν Ἐρκύνιον δρυμὸν οἰκεῖν πρότερον, τοὺς δὲ

2 Βοῖους Mein., et sic semper

Κίμβρους ὀρηκάντας ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, ἀποκρουθέντας
 ὑπὸ τῶν Βοίων ἐπὶ τὸν Ἰστρον καὶ τοὺς Σκορδίσκους Γαλάτας
 5 καταβῆναι, εἴτ' ἐπὶ Τευρίστας καὶ Ταυρίσκους, καὶ τούτους
 Γαλάτας.

b. Str. V. 1, 8 p. 214 Διορίζονται δὲ (sc. οἱ Ἐνετοί) ποταμῶ
 ῥέοντι ἀπὸ Ἀλπειῶν ὄρων ἀνάπλουν ἔχοντι καὶ διακοσίων
 σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις εἰς Νωρήϊαν πόλιν, περὶ ἣν Γναῖος
 10 Κάρβων συμβαλὼν Κίμβροις οὐδὲν ἔπραξεν (a. 113).

5 Ταυρίστας Cas. | καὶ Ταυρίσκ.] ἢ Ταυρ. Grosk. || 8 ἀλπίων codd.:
 corr. Cor. | καὶ inclusit Cor. || 9 ἦν] ἦς 1 || 10 κίμβροις codd.: corr. Cor.

7 sqq. Cf. App. Gall. 13. Dioid. XXXIV fr. 37. Liv. per. 63.
 Obseq. 38. Eutr. IV 25. Vell. II 8, 3. 12, 2. Tac. Germ. 37.

29

a. Str. XVII 3, 15 p. 833 Τὴν δὲ χώραν τὴν μὲν ἑπαρχίαν
 ἀπέδειξαν Ῥωμαῖοι τὴν ὑπὸ τοῖς Καρχηδονίοις, τῆς δὲ Μασα-
 νάσσην († a. 148) ἀπέδειξαν κύριον καὶ τοὺς ἀπογόνους τοὺς
 περὶ Μικίψαν (a. 148—118). Μάλιστα γὰρ ἐσπουδάσθη παρὰ
 5 τοῖς Ῥωμαίοις ὁ Μασανάσσης δι' ἀρετὴν καὶ φιλίαν· καὶ γὰρ
 δὴ καὶ οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς Νομάδας πολιτικούς κατασκευάσας
 καὶ γεωργούς, ἔτι δ' ἀντὶ τοῦ ληστεύειν διδάξας στρατεύειν.

b. Str. XVII 3, 9 p. 829 Τὴν δὲ χώραν (sc. τῶν Μασαι-
 συλίων) μετὰ Σόφακα κατέσχε Μασανάσσης, εἶτα Μικίψας,
 10 εἶτα καὶ οἱ ἐκείνον διαδεξάμενοι.

c. Str. XVII 3, 13 p. 832 Κίρτα τέ ἐστιν ἐν μεσογαίᾳ, τὸ
 Μασανάσσου καὶ τῶν ἐξῆς διαδόχων βασιλείον, πόλις εὐερχε-
 στάτη καὶ κατεσκευασμένη καλῶς τοῖς πᾶσι, καὶ μάλιστα ὑπὸ
 Μικίψα, ὅστις καὶ Ἕλληνας συνήκισεν ἐν αὐτῇ καὶ τσσαίτην
 15 ἐποίησεν, ὥστ' ἐκπέμπειν μυρίους ἵππέας, διπλασίους δὲ
 πεζούς.

6 καὶ om. h Cor.

10 καὶ om. xz Cor.

2 sq. cf. Sall. Jug. 5. Liv. XXX 44, 12.

5 sqq. cf. Polyb. XXXVII fr. 10, 7 sq. App. Pun. 106.

30

Str. XVII 3, 12 p. 831 Ἦν δὲ ἡ μὲν πρὸς τῇ Μαυρουσίᾳ προσοδικωτέρα τε καὶ δυναμικωτέρα, ἡ δὲ πρὸς τῇ Καρχηδονίᾳ καὶ τῇ Μασουλιέων ἀνθηροτέρα τε καὶ κατεσκευασμένη βέλτιον, καίπερ κεκακωμένη διὰ τὰ Καρχηδόνια τὸ πρῶτον, ἔπειτα διὰ τὸν πρὸς Ἰουγούρθαν πόλεμον· ἐκείνος γὰρ Ἀδάρβαλα ἐκπολιορκήσας ἐν Ἰτύκῃ καὶ ἀνελὼν, φίλον ὄντα Ῥωμαίων, (a. 112) ἐπέπλησε τὴν χώραν πολέμου. — — Συνηφανίσθησαν δὲ τοῖς ἡγεμόσι καὶ αἱ πόλεις, Τισιαοῦς τε καὶ Οὔαγα (a. 108) καὶ Θάλα (a. 108), ἔτι δὲ καὶ Κάψα (a. 107), τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ Ἰουγούρθα, καὶ Ζάμα καὶ Ζίγχα.

10

3 *μασσαιλίων* *moz* *μασσαισυλίων* *x* *μασσυλαιών* *codd. rel.*: *corr.* *Kram.* || 8 *οὔατα* *codd.*: *corr.* *Letronn.*, *Οὔαγα* *Mein.* || 10 *ζάμα* *codd.*: *corr.* *Xyl.*

In universum cf. Diod. XXXIV fr. 31. 32. 35. 35^a. 39. App. Numid. fr. 1—5. Plut. Mar. 7—10. Sull. 3. Cass. Dio. fr. 89. Sall. Iug. 20 sqq. Liv. per. 64—66. Oros. V 15, 1—19. Flor. I 36. Eutr. IV 26 sq. Obseq. 39 sq. Vell. II 11 sq. Ps. Aur. 75, 2. Val. Max. II 7, 2. VI 9, 6. 14. VIII 14, 4. Frontin. I 8, 8. II 1, 13. 4, 10. III 9, 3. IV 1, 2. Cic. de off. III 20, 79.

5 sq. Discrepant omnes reliqui scriptores: Diod. XXXIV fr. 31 Ὅτι κατὰ τὴν Λιβύην παραταξαμένων ἀλλήλοις τῶν βασιλείων Ἰουγόρθας κρατήσας τῇ μάχῃ πολλοὺς ἀνείλε τῶν Νομάδων, ὁ δὲ Ἀτάρβας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καταφυγὼν εἰς Κίρταν καὶ συγκλεισθεὶς εἰς πολιορκίαν ἐξαπέστειλε πρεσβευτὰς εἰς Ῥώμην — — Ὁ Ἰουγόρθας περιταφρεύσας τὴν πόλιν ἐνδεία κατεπόνθησε τοὺς ἐν τῇ πόλει, τὸν δὲ ἀδελφὸν ἐξεληθόντα μεθ' ἱκετηρίας καὶ τῆς μὲν βασιλείας ἐξιστάμενον, τὸ δὲ ζῆν αἰτούμενον ἀπέσφαξεν. Sall. Iug. 20—26. Liv. per. 64. — Itaque quod Uticae hoc factum esse dicit Strabo, per errorem lapsus videtur esse ex hypomnematis hist. haec parum diligenter excerpens.

6 sq. De Vagae oppidi excidio cf. Sall. Iug. 66—69. App. Num. fr. 3. Plut. Mar. 8.

De Thala cf. Sall. Iug. 75. Flor. I 36, 11.

De Capsa cf. Sall. Iug. 89—91. Flor. I 36, 14. Oros. V 15, 8. Mommsen C. I. L. VIII 1 p. 22 No. XVII putat verba τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ Ἰουγούρθα aut Strabonis aut librarii errore apposita esse ad Capsae oppidi nomen, quippe quae potius ad Thalam pertinerent teste Sallustio (l. l. cf. Flor. l. l.); sed cf. Oros. l. l. *Marius urbem Capsam, ab Hercule Phoenice ut ferunt conditam, regis tunc thesauris confertissimam dolo circumvenit et cepit.*

31

Str. V 1, 11 p. 217 Πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Πάδου κατειχετο ὑπὸ ἐλῶν, δι' ὧν Ἀννίβας χαλεπῶς διῆλθε προῖων ἐπὶ Τυρρηγίαν· ἀλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ Σκαῦρος διώρυγας πλωτὰς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Πάρμης ἄγων. Κατὰ γὰρ Πλα-
 5 κεντίαν ὁ Τρεβίας συμβάλλων τῷ Πάδῳ καὶ ἔτι πρότερον ἄλλοι πλείους πληροῦσι πέραν τοῦ μετρίου. Οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν Αἰμιλίαν ὁδὸν σιρῶσας τὴν διὰ Πισῶν καὶ Λούνης μέχρι Σαβάτων κάντεῦθεν διὰ Δέρθωνος (a. 109).

2 προῖων no || 3/4 διώρυγαις πλωταῖς ἀπὸ τ. Π. μέχρι Παρμηστῶν codd.: corr. Mein., μέχρι Πάρμης ταμῶν Muell. || 4 Verba κατὰ γὰρ Πλ. — μετρίου post Τυρρηγίαν (v. 3) male collocavit Grosk.

6 sq. cf. Ps. Aurel. 72, 8 (*M. Aemilius Scaurus*) censor (a. 109) *viam Aemiliam stravit*.

32

Str. IV 1, 13 p. 188 Καὶ τοὺς Τεκτοσάγας δὲ φασὶ μετα-
 σχεῖν τῆς ἐπὶ Δελφούς στρατείας (sc. τοῦ Βρέννου a. 278),
 [καὶ] τοὺς τε Θησαυροὺς τοὺς εὑρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ
 5 Καίπιωνος τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσση
 (a. 106) τῶν ἐκεῖθεν χρημάτων μέρος εἶναι φασὶ, προσθεῖναι
 δὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀνιεροῦντας καὶ
 ἐξίλασκομένους τὸν θεόν· προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν Καί-
 πιωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχήμασι καταστρέψαι τὸν βίον ὡς
 ἱερόσυλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος (a. 95), διαδόχους δ'
 10 ἀπολιπόντα παῖδας, ἃς συνέβη καταπορνευθεῖσας, ὡς εἶρηκε
 Τιμαγένης, αἰσχρῶς ἀπολέσθαι. Πιθανώτερος δ' ἐστὶν ὁ

3 καὶ ex puncto Kram., τε post τοὺς delendum cens. Cor. || 4 σικιπίωνος codd.: corr. Xyl. || 7 σικιπίωνα codd.: corr. Xyl. || 9 ὑπὸ delendum censet Kram. || 10 οὗς ClB (ex corr.), αἷς Cor.: corr. Kram. | καταπορνευθεῖσιν Cl, καταπορνευθεῖσαι Cor.: corr. Kram.

1 sqq. cf. Iust. XXXII 3, 6—11 *Namque Galli bello adversus Delphos infeliciter gesto, in quo maiorem vim numinis quam hostium senserant, amisso Brenno duce pars in Asiam, pars in Thraciam extorres fugerant. Inde per eadem vestigia, qua venerant, antiquam patriam re-*

Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ εὐρεθέντα ἐν τῇ Τολώσῃ
 χρήματα μυρίων πού καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι
 φησί, τὰ μὲν ἐν σηκοῖς ἀποκείμενα, τὰ δ' ἐν λίμναις ἱεραῖς,
 οὐδεμίαν κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἄργον χρυσιον καὶ ἄργυρον· 15
 τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερὸν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους ὑπάρξει
 κενὸν τῶν τοιούτων σεσυλημένον ὑπὸ τῶν Φωκίων κατὰ τὸν
 ἱερὸν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι ἐλείφθῃ, διανείμασθαι πολλούς·
 οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς εἰς τὴν οἰκίαν ἀθλίως ἀπαλ-
 λάξαντας μετὰ τὴν ἐκ Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας 20
 ἄλλους ἐπ' ἄλλα μέρη κατὰ διχοστασίαν. Ἄλλ', ὥσπερ ἐκεῖ-
 νός τε εἴρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολύχρυσος οὖσα καὶ
 19 μεταλλάξαντας C

*petivere. Ex his manus quaedam in conflente Danuvii et Savi consedit
 Scordiscosque se appellari voluit. Tectosagi autem, cum in antiquam pa-
 triam Tolosam venissent comprehensique pestifera lue essent, non prius
 sanitatem recipere quam aruspicum responsis moniti aurum argen-
 tumque bellis sacrilegiisque quaesitum in Tolosensem lacum mergerent,
 quod omne magno post tempore Caepio, Romanus consul, abstulit. Fuere
 autem argenti pondo centum decem milia, auri pondo quinquies decies
 centum milia. Quod sacrilegium causa excidii Caepioni exercituique eius
 postea fuit. Romanos quoque Cimbrici belli tumultus velut ultor sacras
 pecuniae insecutus est. (Haec certe ex Timagene fluxerunt: cf. Muellen-
 hoff 'Deutsche Altertumsk.' II p. 166 adn. 2) — Cass. Dio. fr. 90
 Ὅτι Τόλοσαν πρότερον μὲν ἔνσπονδον οὖσαν τοῖς Ῥωμαίοις, στασιάσασαν
 δὲ πρὸς τὰς τῶν Κίμβρων ἐλπίδας, ὡς καὶ τοὺς φρουροὺς δεθῆναι, προ-
 κατέσχον νυκτὸς ἑξαπίνης ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων ἐσαχθέντες καὶ τὰ ἱερά
 διήρπασαν καὶ ἄλλα χωρὶς χρήματα πολλὰ ἔλαβον· τὸ γὰρ χωρίον ἄλλως
 τε παλαιόπλουτον ἦν καὶ τὰ ἀναθήματα, ἃ ποτε οἱ Γαλάται οἱ μετὰ
 Βρέννου στρατεύσαντες ἐκ τῶν Δελφῶν ἐσύλησαν, εἶχεν. Οὐ μέντοι καὶ
 ἀξιολόγόν τι ἀπ' αὐτῶν τοῖς οἴκοι Ῥωμαίοις περιεγένετο, ἀλλ' αὐτοὶ
 ἐκεῖνοι τὰ πλείω ἐσφετερίσαντο. Καὶ ἐπὶ τούτῳ συγχολοὶ εὐθύνθησαν.
 Cf. Oros. V 15, 25. Gell. III 9, 7. Ps. Aug. 73, 5.*

7 sqq. cf. Val. Max. IV 7, 3 *Lucius autem Rheimus — — tribu-
 nus plebis Caepionem in carcerem comiectum, quod illius culpa exercitus
 noster a Cimbris et Teutonis videbatur deletus, veteris artaeque amicitiae
 memor publica custodia liberavit, nec hactenus amicum egisse contentus
 etiam fugae eius comes accessit.* Cf. Cic. Brut. 35, 135. 44, 162 partit.
 or. 30, 105 de nat. deor. III 30, 74 de orat. II 28, 124. 47, 197. 148,
 198 sqq. pr. Balb. 11, 28 Tusc. V 5, 14.

22 sqq. cf. Dio d. V 27, 4 Ἴδιον δὲ τι καὶ παράδοξον παρὰ τοῖς

δαισιναιμόνων ἀνθρώπων καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς βίοις πολ-
 λαχοῦ [τῆς Κελτικῆς] ἔσχε θησαυροὺς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἱ
 25 λίμναι τὴν ἀσυλίαν παρείχον, εἰς ἃς καθίεσαν ἀργύρον ἢ καὶ
 χρυσοῦ βάρη. Οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες τῶν τόπων ἀπέ-
 δοντο τὰς λίμνας δημοσίᾳ, καὶ τῶν ὠνησαμένων πολλοὶ μύλους
 εὔρον σφυρηλάτους ἀργυροῦς. Ἐν δὲ τῇ Τολώσση καὶ τὸ ἱερὸν
 ἦν ἅγιον, τιμώμενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, καὶ τὰ χρή-
 50 ματα ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο πολλῶν ἀνατιθέμενων καὶ μηδενὸς
 προσάπτεσθαι θαρροῦντος.

24 τῆς Κελτικῆς eiecit Grosk.

ἄνω Κελτοὶς ἐστὶ περὶ τὰ τεμένη τῶν θεῶν γινόμενον· ἐν γὰρ τοῖς
 ἱεροῖς καὶ τεμένεσιν ἐπὶ τῆς χώρας ἀνειμένους ἔρριπται πολὺς χρυσὸς
 ἀνατεθειμένος τοῖς θεοῖς, καὶ τῶν ἐγχωρίων οὐδεὶς ἄπτεται τούτου διὰ
 τὴν δαισιναιμονίαν, καίπερ ὄντων τῶν Κελτῶν φιλαργύρων καθ' ὑπερ-
 βολήν. (Exscripsit hic Diodorus haud dubie Posidonium: cf. Muellenhoff
 l. I. II p. 303 et 306)

* 33

Joseph. A. I. XIII 11, 3 (Mueller FHG III p. 493 fr. 9)
 Ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις (sc. Ἀριστόβουλος ὁ
 Ὑρκανοῦ) βασιλεύσας ἐνιαυτὸν (a. 106/5), χρηματίσας μὲν φι-
 5 λέλλην, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας Ἰου-
 ραίαν καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος
 ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας, εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ,
 περιτέμεσθαι καὶ κατὰ τοὺς Ἰουδαίων νόμους ζῆν. Φύσει
 δ' ἐπιεικεῖ ἐκέχρητο καὶ σφόδρα ἦν αἰδοῦς ἥτιων, ὡς μαρτυ-
 10 ρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγένου ὀνόματος
 λέγων οὕτως· Ἐπιεικῆς τε ἐγένετο οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ πολλὰ
 τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτίησαστο
 καὶ τὸ μέρος τοῦ τῶν Ἰουραίων ἔθρους ὤκειώσαστο δεσμῶ
 συνάψας τῇ τῶν αἰδοίων περιτομῇ.

* 34

Joseph. A. I. XIII 10, 4 (Mueller FHG III p. 491 fr. 3)
 Κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα Πτο-

λεμαῖον τὸν Λάθουρον ἐπιλεγόμενον κατέστησεν ἡγεμόνας Χελκίαν καὶ Ἀνανίαν, υἱοὺς ὄντας Ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν ἐν τῷ Ἑλιοπολίτῃ νομῷ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς 5 καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Παραδοῦσα δὲ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν οὐδὲν δίχα τῆς τούτων γνώμης ἐπρατεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως· Ὅι γὰρ πλείους οἱ τε συγκατελθόντες † ἡμῖν καὶ οἱ ἕστερον ἐπιπεμπόμενοι παρὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον μετεβάλλοντο παραχρῆμα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον Ἰουδαῖοι διὰ τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν εἰδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσῃ, Χελκίαν τε καὶ Ἀνανίαν.

Cf. Ios. XIII 13, 1 Κλεοπάτρα δ' ὄρωσα τὸν υἱὸν ἀξαναόμενον καὶ τὴν τε Ἰουδαίαν ἀδεῶς πορθοῦντα καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα — — παραχρῆμα μετὰ ναυτικῆς καὶ πεζῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν ἡγεμόνας τῆς ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα Χελκίαν καὶ Ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. Pomp. Trog. prol. 39 *Ut Alexandriae mortuo rege Ptolomaeo Physcone filius eius Ptolomaeus Lathyros accepto regno expulsus est a matre Cyprum et in Syria bello petitus ab eadem.* Iust. XXXIX 4, 1 *At in Aegypto Cleopatra cum gravaretur socio regni, filio Ptolomaeo, — — exulare cogit arcessito minore filio Alexandro et rege in locum fratris constituto. Nec filium regno expulsisse contenta bello Cypri exulantem persequitur.* Cf. Porphy. Tyr. fr. 7, 3 (Mueller FHG III p. 721).

* 35

Ioseph. A. I. XIII 12, 6 (fr. 10 Mueller) Πτολεμαῖος δὲ (sc. ὁ Λάθουρος) μετὰ τὴν νίκην (de Alexandro, Hyrcani filio, qui a. 105 Iudaeorum regnum occupavit) προσκαταδραμῶν τὴν χώραν ὀψίας ἐπιγενομένης ἐν τισὶ κώμαις τῆς Ἰουδαίας κατέμεινεν, ἄς γυναικῶν εὐρῶν μεστὰς καὶ νηπίων ἐκέλευσε τοὺς 5 στρατιώτας ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ χρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. Τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφνυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλάγῳσι ταῦτ' ἰδόντες. 10 Λέγει δὲ καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον, καθὼς καὶ γὰρ προείρηκα.

Str. IV 1, 8 p. 183 Μάριος δὲ ὕστερον ὄρων τυφλόστομον γινόμενον (sc. τὸν Ῥοδανόν) ἐκ τῆς προσχώσεως καὶ δυσείσβολον καινὴν ἔτεμε διώρυχα καὶ ταύτῃ δεξιόμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ Μασσαλιώταις ἔδωκεν ἀριστεῖον κατὰ τὸν πρὸς 5 Ἀμβρωνας καὶ Τωνγενοὺς πόλεμον (a. 104/3).

1 Μάριος] τιμαῖος codd. errore inde orto, quod in enuntiato proxime antecedenti Timaeus commemoratur: corr. Xyl.

Cf. Plut. Mar. 15 Πυνθανόμενος δὲ τοὺς πολεμίους ὁ Μάριος ἐγγὺς εἶναι διὰ ταχέων ὑπερέβαλε τὰς Ἄλπεις· καὶ τειχίσας στρατόπεδον παρὰ τῷ Ῥοδανῷ ποταμῷ συνήγεν εἰς αὐτὸ χορηγίαν ἀφθονον — Τὴν δὲ κομηδὴν ὣν ἐδεῖτο τῷ στρατεύματι μακρὰν καὶ πολυτελῆ πρότερον οὖσαν πρὸς τὴν θάλασσαν αὐτὸς εἰργάσατο ῥαδίαν καὶ ταχέϊαν. Τὰ γὰρ στόματα τοῦ Ῥοδανοῦ πρὸς τὰς ἀνακοπὰς τῆς θαλάσσης ἰλύν τε πολλὴν λαμβάνοντα καὶ θίνα πληῶ βαθεῖ συμπεπιλημένην ὑπὸ τοῦ κλύωνος χαλεπὸν καὶ ἐπίπονον καὶ βραδύπορον τοῖς σιταγωγοῖς ἐποίει τὸν εἰσπλουν. Ὁ δὲ τρέψας ἐνταῦθα τὸν στρατὸν σχολάζοντα τάφρον μεγάλην ἐνέβαλε, καὶ ταύτῃ πολὺ μέρος τοῦ ποταμοῦ μεταστήσας περιήγαγεν εἰς ἐπιτήδειον αἰγιαλόν, βαθὺν μὲν καὶ ναοὶ μεγάλας ἔποχον, λείον δὲ καὶ ἀκλύστον στόμα λαβοῦσαν πρὸς τὴν θάλασσαν. Αὕτη μὲν οὖν ἔτι ἀπ' ἐκείνου τὴν ἐπωνυμίαν φιλᾷται. Cf. Plin. N. H. 34. Mela II 78 p. 50, 27 sq. P. Solin. 2, 53 p. 48, 1 sqq. M. Ptol. II 10, 2.

COMM. Hanc fossam non a. 102, ut narrat Plutarchus l. 1, sed a. 104/3 a Mario ductam esse recte exposuit Muellenhoff 'Deutsche Altertumsk.' II p. 123 sq.

a. Str. VII 2, 2 p. 293/4 Φησὶ δὲ καὶ (sc. ὁ Ποσειδώνιος) Βοῖους τὸν Ἐρκύνιον δρυμὸν οἰκεῖν πρότερον, τοὺς δὲ Κίμβρους ὀρμήσαντας ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, ἀποκρουσθέντας ὑπὸ τῶν Βοίων ἐπὶ τὸν Ἰστρον καὶ τοὺς Σκορδίσκους Γάλατας καταβῆναι, εἴτ' ἐπὶ Τευρίστας καὶ Ταυρίσκους, καὶ 5 τούτους Γαλάτας, εἴτ' ἐπὶ Ἐλουηττίους, πολυχρούσους μὲν ἄν-

5 Ταυρίστας Cas. | καὶ T.] ἢ T. Grosk.

6 sqq. cf. Liv. per. 65 L. Cassius cos. (a. 107) a Tigurinis Gallis, pago Helvetiorum, qui a civitate secesserant, in finibus Nitiobrogum cum exercitu caesus est. Cf. Oros. V 15, 23. Cas. b. G. I 7.

δρας, εἰρηναίους δέ· ὀρώοντας δὲ τὸν ἐκ τῶν λησθηρίων πλοῦτον ἵπερβάλλοντα τοῦ παρ' ἑαυτοῖς τοὺς Ἐλουηττίους ἐπαρθῆναι, μάλιστα δ' αὐτῶν Τιγυρηνοὺς τε καὶ Τωνγένους, ὥστε καὶ 10 συνεξορηῆσαι. Πάντες μέντοι κατελύθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, αὐτοὶ τε οἱ Κίμβροι καὶ οἱ συναράμενοι τούτοις, οἱ μὲν ἵπερβαλόντες τὰς Ἄλπεις εἰς τὴν Ἰταλίαν (a. 101), οἱ δ' ἕξω τῶν Ἄλπειων (a. 102).

b. Str. IV 3, 3 p. 193 Φασὶ δὲ καὶ πολυχρύσους τοὺς Ἐλουηττίους μηδὲν μέντοι ἤττον ἐπὶ ληστείαν τραπέσθαι τὰς 15 τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆναι δ' αὐτῶν τὰ δύο φῦλα, τριῶν ὄντων, κατὰ στρατείας.

c. St. IV 4, 3 p. 196 Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους

9 τιγυρήνους codd., Τιγυρίνους coni. Kram. | Τωνγένους] sic legitur in codd. hoc loco, sed supra fr. 36, 5 Τωνγενούς || 10 τῶν om. E || 15 ἔλουηται codd. | τρέπεσθαι codd.

10 sqq. cf. Plut. Mar. 15 Τῶν δὲ βαρβάρων διελόντων σφᾶς αὐτοὺς διχα Κίμβροι μὲν ἔλαχον διὰ Νορικῶν ἀνωθεν ἐπὶ Κάτλον χωρεῖν καὶ τὴν πάροδον ἐκείνην βιάζεσθαι, Τεύτονες δὲ καὶ Ἀμβρωνες διὰ Λιγύων ἐπὶ Μάριον παρὰ θάλατταν. Flor. I 38 *Tripertito agmine in Alpes, id est claustra Italiae, ferebantur. Marius mira statim velocitate occupatis compendiis praevenit hostem prioresque Teutonas sub ipsis Alpium radicibus adsecutus in loco quem Aquas Sextias vocant quo — fidem numinum — proelio oppressit! — Sublatis funditus Teutonis in Cimbros convertitur. Hi iam — quis crederet? — per hiemem, quae altius Alpes levat, Tridentinis iugis in Italiam provoluti veluti ruina descenderant. — Tertia Tigurinorum manus, quae quasi in subsidio Noricos insederat Alpium tumulos, in diversa elapsa fuga ignobili et latrociniiis evanuit.* Oros. V 16, 13 nomina perturbavit.

De Teutonis et Ambronibus ad Aquas Sextias a. 102 a Mario devictis cf. Plut. Mar. 15—22. App. Gall. fr. 1, 2. Liv. per. 68. Oros. V 16, 9—13. Flor. I 38, 7—10. Eutr. V 1. Obseq. 44. Vell. II 12, 4. Val. Max. VI 1 ext. 3. Frontin. II 4, 6, 7, 12. Fest. p. 17, 2 sqq. Muell.

De Cimbris in campis Raudiis a. 101 deletis cf. Plut. Mar. 24—27. Liv. per. 68. Oros. V 16, 14—22. Flor. I 38, 11—18. Eutr. V 2. Obseq. 44. Vell. II 12, 5. Frontin. I 2, 6. II 2, 8. Ps. Aur. 67, 3. Tac. Germ. 37. Plin. N. H. VIII 143. XVII 2. XXII 11. XXXVI 2. Veget. III 10. Polyaen. VIII 10.

18 sqq. cf. Caes. b. G. II 4 *Plerosque Belgas esse ortos ab Germanis Rhenumque antiquitus traductos propter loci fertilitatem ibi con-*

20 φασίν εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Λεῖγῆρος παροικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἔφοδον, Κίμβρων καὶ Τευτόνων.

20 παροικοῦντας codd.: corr. Cor. | ὥστε] οὔτε codd.: corr. Guarin.

sedisse Gallosque, qui ea loca incolerent, expulisse solosque esse, qui patrum nostrorum memoria omni Gallia vexata Teutonos Cimbroisque intra fines suos ingredi prohibuerint. Cf. infra fr. 153.

COMM. Strabonis, Livii, Plutarchi narrationes plurimam partem redire ad Posidonium demonstravit Muellenhoff 'Deutsche Altertumsk.' II p. 129 sqq.

38

Str. XVII 3, 21 p. 837 Βασιλευθέντες δὲ χρόνους τινὰς (sc. οἱ Κυρηναῖοι) εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐξουσίαν ἤλθον (a. 96), καὶ νῦν ἔστιν ἐπαρχία τῆς Κρήτης συνεζευγμένη.

Cf. Obseq. 49 *Gneo Domitio Caio Cassio coss.* (a. 96) — — *Ptolemaeus rex Aegypti Cyrenis mortuus senatum populumque Romanum heredem reliquit.* Cf. Cassiodor. a. 658/96. Hieron. Euseb. chron. can. p. 133 Sch. Liv. per. 70. Iust. XXXIX 5. Sall. hist. II fr. 39 (47).

De tempore discrep. App. b. c. I 111 (a. 74). Eutr. VI 11 = Hist. misc. VI 10 (a. 67). Hieron. Euseb. chron. can. p. 135 Sch. (a. 65). — Fest. 13 = Amm. Marc. XXII 16, 24, qui duos reges Ptolemaeos statuunt.

COMM. Cyrenaica a. 96 Ptolemaei Apionis testamento imperio Romano accessit, a. 74 provincia facta est, cuius tamen ordo ac status a. 67 est immutatus. Cum Creta autem haec provincia non ante a. 27 videtur fuisse coniuncta. Hinc facile intellegitur, qui factum sit, ut nonnulli scriptores falso memoriae tradiderint anno 74 demum vel a. 67 Cyrenaicam in Romanorum venisse potestatem: cf. Clinton fast. Hell. III p. 394b, Marquardt 'Roemische Staatsverwaltung' I² p. 458 sqq.

39

Str. III 5, 11 p. 175/6 Αἱ δὲ Καττιερίδες δέκα μὲν εἰσι, κείνται δ' ἐγγὺς ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος πελάγαι — — Πρῶτερον μὲν οὖν Φοίνικες μόνοι τὴν ἐμπορίαν ἔστελλον ταύτην ἐκ τῶν Γαδείρων κρύπτοντες

ἄσασι τὸν πλοῦν· τῶν δὲ Ῥωμαίων ἐπακολουθούντων ναυ- 5
κλήρω τινί, ὅπως καὶ αὐτοὶ γνοίεν τὰ ἐμπόρια, φθόνῳ ὁ
ναύκληρος ἐκὼν εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν, ἐπαγαγὼν δ'
εἰς τὸν αὐτὸν ὄλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτὸς ἐσώθη διὰ
ναυαγίου καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν ὣν ἀπέβαλε φορτί-
ων. Οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὁμῶς πειρώμενοι πολλάκις ἐξέμαθον τὸν 10
πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κράσος διαβὰς ἐπ' αὐτοὺς
ἔγνω τὰ μέταλλα ἐκ μικροῦ βάθους ὀρυττόμενα καὶ τοὺς ἄνδρας
εἰρηναίους, ἐκ περιουσίας ἤδη τὴν θάλατταν ἐργάζεσθαι ταύ-
την τοῖς ἐθέλουσιν ἐπέδειξε, καίπερ οὖσαν πλείω τῆς διειρ-
γούσης [εἰς] τὴν Βρεττανικήν.

15

6 ἐμπορεῖα codd.: corr. Kram. || 8 αὐτοῖς ABCI: corr. Xyl. || 15 εἰς
del. Cor.

COMM. P. Crassus v. 11 commemoratus est P. Licinius Crassus
Dives, pater triumviri, qui post consulatum (a. 97) in Hispania cum Lusit-
anis bellum gessit, de quibus a. 93 triumphavit: Cic. in Pis. 24, 58 et
Ascon. p. 14. Or. Schol. Bob. pro Sest. p. 299 Or. Cic. pro Planc.
13, 32. Plut. Crass. 1. 4. Fast. triumph. a. 661/93. Cf. Drumann
'Geschichte Roms' IV p. 70, 36.

40

Str. V 4, 2 p. 241 Ὑπὲρ δὲ τῆς Πικεντίνης Οὐεστῖνοι τε καὶ
Μαρσοὶ καὶ Πελλῖνοι καὶ Μαρροκῖνοι καὶ Φρεττανοί, Σαννιτι-
κὸν ἔθνος, τὴν ὀρεινὴν κατέχουσιν, ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θαλάτ-
της. Ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν, ἀνδρικότατα δὲ καὶ
πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδεδειγμένα Ῥωμαίοις, πρῶτον 5
μὲν, ἠνίκα ἐπολέμουν· δεύτερον δέ, ὅτε συνεστράτεον· τρίτον
δ', ὅτε δεόμενοι τυχεῖν ἐλευθερίας καὶ πολιτείας μὴ τυγχά-
νοντες ἀπέστησαν καὶ τὸν Μαρσικὸν καλούμενον ἐξῆψαν πό-
λεμον (a. 90—88), Κορφίνιον, τὴν τῶν Πελλῖνων μητρόπολιν,

1 οὐήστιοι BCI οὐεστῖνοι nr: corr. Xyl. || 2 φρεττανοί BCI: corr. Xyl.

Cf. Diod. XXXVII fr. 1—2 (2) Ὅτι τὸν Μαρσικὸν ὀνομασθέντα
πόλεμον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας Διόδωρος μείζονα πάντων τῶν προγε-
γονότων ἀποφαίνεται. Ἐγνωμάσθαι δὲ φησι Μαρσικὸν ἐκ τῶν ἀρξάντων
τῆς ἀποστάσεως, ἐπεὶ σύμπαντες γε Ἴταλοὶ κατὰ Ῥωμαίων τοῦτον ἐξή-
νεγκαν τὸν πόλεμον. Αἰτίαν δὲ πρώτην γενέσθαι τοῦ πολέμου τὸ μετα-

10 κοινήν ἅπασιν τοῖς Ἰταλιώταις ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς
 Ῥώμης, ὀρηγήριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν,
 καὶ ἐνταῦθα δὴ τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες καὶ χειροτο-
 νήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς· δύο δ' ἔτη συνέμειναν ἐν
 τῷ πολέμῳ, μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωνίαν, περὶ ἧς ἐπολέ-
 15 μουν. Μαρσικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλεμον ἀπὸ τῶν ἀρξάν-
 των τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλιστα ἀπὸ Πομπαιδίου.

12 δὴ] δὲ codd., quod inclusit Cor.: corr. Kram. || 15 τὸν] αὐτὸν Bl ||
 16 πομπαιδίου codd.: corr. Kram.

πεσεῖν τοὺς Ῥωμαίους ἀπὸ τῆς ἐντάκτου καὶ λιτῆς ἀγωγῆς καὶ ἐγκρα-
 τοῦς, δι' ἧς ἐπὶ τοσοῦτον ἠξήθησαν, εἰς ὀλέθριον ζῆλον τροφῆς καὶ
 ἀκολασίας. Ἐκ γὰρ τῆς διαφθορᾶς ταύτης στασιάζαντος τοῦ δημοτικοῦ
 πρὸς τὴν σύγκλητον, εἴτα ἐκείνης ἐπικαλεσαμένης τοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας
 ἐπικουρῆσαι καὶ ὑποσχόμενης τῆς πολυεράστου Ῥωμαϊκῆς πολιτείας μετα-
 δοῦναι καὶ νόμῳ κερῶσαι, ἐπεὶ οὐδὲν τῶν ὑπεσχημένων τοῖς Ἰταλιώταις
 ἐγένετο, ὃ ἐξ αὐτῶν πόλεμος πρὸς Ῥωμαίους ἐξεκαύθη — — Ἐπολέμουν
 δὲ Ῥωμαῖοις Σαννίται, Ἀσκολανοί, Λευκανοί, Πικεντινοί, Νωλανοί καὶ
 ἕτεροι πόλεις καὶ ἔθνη, ἐν οἷς ἐπισημοτάτη καὶ μεγίστη καὶ κοινὴ πόλις
 ἀρτι συντετελεσμένη τοῖς Ἰταλιώταις τὸ Κορφίνιον ἦν, ἐν ᾗ τὰ τε ἄλλα
 ὅσα μεγάλην πόλιν καὶ ἀρχὴν κρατύνουσι συνεστήσαντο καὶ ἀγορὰν
 εὐμεγέθη καὶ βουλευτήριον, καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς πόλεμον ἀφθόνως
 ἅπαντα, καὶ χρημάτων πλῆθος καὶ τροφῆς δαψιλῆ χορηγίαν. Συνεστή-
 σαντο δὲ καὶ σύγκλητον κοινήν πεντακοσίων ἀνδρῶν — — Καὶ τοῦτοις
 ἐπέτρεψαν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον διοικεῖν αὐτοκράτορας ποιήσαντες τοὺς
 συνέδρους. Οὗτοι δ' ἐνομοθέτησαν δύο μὲν ὑπάτους κατ' ἐνιαυτὸν αἰρεῖ-
 σθαι, δώδεκα δὲ στρατηγούς. Καὶ κατεστάθησαν ὑπάτοι μὲν Κόιντος
 Πομπαιδίος Σίλων, Μάρκος μὲν τὸ γένος, πρωτεύων δὲ τῶν ὁμοεθνῶν,
 καὶ δεύτερος ἐκ τοῦ Σαννιτῶν γένους Γάιος Ἀπώνιος Μότυλος. — —
 Οὕτω πάντα δεξιῶς καὶ κατὰ μίμησιν, τὸ σύνολον φάναι, τῆς Ῥωμαϊκῆς
 καὶ ἐκ παλαιοῦ τάξεως τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν διαθέμενοι κατὰ τὸ σφοδρό-
 τερον λοιπὸν εἶχοντο καὶ τοῦ ἐφεξῆς πολέμου, τὴν κοινήν πόλιν Ἰταλίαν
 ἐπονομάσαντες. Cf. App. b. c. I 38—51. 53. Plut. Sull. 6. Mar. 32 sq.
 Cat. min. 2. Liv. per. 72—76. Oros. V 18. Flor. II 6. Eutr. V 3. 9.
 Vell. II 15 sqq. Ps. Aur. 75, 5. Frontin. I 5, 17. II 4, 16.

*41

Tertullian. de anima 46 (Mueller FHG III p. 491 fr. 4)

Cf. App. Mithr. 9 Μακεδόνων δὲ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς ἀλλήλους
 στασιασάντων Ἀντίγονος μὲν ἤρχε Συρίας Λαομέδοντα ἐκβαλῶν, Μιθρι-

'Seleuco regnum Asiae Laodice mater nondum eum enixa prodidit, <ut> Euphorion pervulgavit. Mithridatem quoque ex somnio Ponti potitum e Strabone cognosco.'

δάτης δ' αὐτῷ συνῆν, ἀνὴρ γένους βασιλείου Περσικοῦ. Καὶ ὁ Ἀντίγονος ἐνύπνιον ἔδοξε πεδίον σπείραι χρυσίῳ καὶ τὸ χρυσίον ἐκθερίσαντα τὸν Μιθριδάτην ἐς τὸν Πόντον οἴχεσθαι. Καὶ ὁ μὲν αὐτὸν ἐπὶ τῷδε συλλαβῶν ἐβούλετο ἀποκτείνειν κτλ.: cf. ad fr. 42. Plut. Demetr. 4 Μιθριδάτης ὁ Ἀριοβαρζάνου παῖς ἐταῖρος ἦν αὐτοῦ (sc. τοῦ Δημητρίου) καθ' ἡλικίαν καὶ συνήθης, ἐθεράπευε δὲ Ἀντίγονον οὔτε ὦν οὔτε δοκῶν πονηρός, ἐκ δὲ ἐνυπνίου τινὸς ὑποψίαν Ἀντιγόνῳ παρέσχεν. Ἐδόκει γὰρ μέγα καὶ καλὸν πεδίον ἐπιὼν ὁ Ἀντίγονος ψήγματι χρυσίου κατασπείρειν· ἐξ αὐτοῦ δὲ πρῶτον μὲν ἰποφύεσθαι θέρους χρυσοῦν, ὄλλγῳ δ' ὕστερον ἐπανελεθῶν ἰδεῖν οὐδὲν ἄλλ' ἢ τετμημένην καλάμην. Ἀνυπόμεινος δὲ καὶ περιπαθῶν ἀκοῦσαι τινῶν λεγόντων, ὡς ἄρα Μιθριδάτης εἰς Πόντον Εὐξείνιον οἴχεται τὸ χρυσοῦν θέρους ἐξαμησάμενος. Cf. Plut. apophth. reg. Antig. 18 p. 183 A.

42

Str. XII 3, 41 p. 562 Ἦν δὲ τις καὶ Κιμισατηνῆ, ἐν ἣ τὰ Κιμίατα, φρούριον ἐρυμνόν, ὑποκείμενον τῇ τοῦ Ὀλύασσου ὄρεινι· ᾧ χρησάμενος ὀρητηρίῳ Μιθριδάτης ὁ Κτίστης προσ-
αγορευθεὶς κατέστη τοῦ Πόντου κύριος καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ τὴν
διαδοχὴν ἐφύλαξαν μέχρι τοῦ Εὐπάτορος.

1 κινιστηνῆ codd.: corr. Cor. || 2 τῆς — ὄρεινης codd. exc. oz | τοῦ om. 1 || 5 ἐφύλαξαν] ἐδέξαντο 1

Cf. App. Mithr. 9 'Ο δ' (sc. ὁ Μιθριδάτης) ἐξέφυγε σὺν ἱππεῦσιν ἐξ καὶ φραζάμενός τι χωρίον τῆς Καππαδοκίας πολλῶν οἱ προσιόντων ἐν τῇδε τῇ Μακεδόνων ἀσχολίᾳ Καππαδοκίας τε αὐτῆς καὶ τῶν ὁμόρων περὶ τὸν Πόντον ἐθνῶν κατέσχεν, ἐπὶ τε μέγα τὴν ἀρχὴν προαγαγὼν παῖσι παρέδωκεν. Οἱ δ' ἤρχον ἕτερος μεθ' ἕτερον ἕως ἐπὶ τὸν ἕκτον ἀπὸ τοῦ πρώτου Μιθριδάτην, ὃς Ῥωμαίοις ἐπολέμησεν. Plut. Demetr. 4 Ἐκεῖνος (sc. ὁ Μιθριδάτης) ἀπέδρα νυκτὸς εἰς Καππαδοκίαν. Καὶ ταχὺ τὴν Ἀντιγόνῳ γενομένην ὄψιν ὑπαρ αὐτῷ συνετέλει τὸ χρεῶν. Πολλὴς γὰρ καὶ ἀγαθῆς ἐκράτησε χώρας καὶ τὸ τῶν Ποντικῶν βασιλείων γένος ὀγδόῃ που διαδοχῇ πανσάμενον ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκεῖνος παρέσχε. Cf. apophth. reg. Antig. 18 p. 183 A. Hieron. Card. fr. 3 (Mueller FHG II p. 453 ex Lucian. Macrob. 13) Μιθριδάτης δὲ ὁ Πόντου βασιλεὺς ὁ προσαγορευθεὶς Κτίστης Ἀντίγονον τὸν μονόφθαλμον φεύγων ἐπὶ Πόντου ἐτελεύτησε βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ ὀγδοήκοντα, ὡσπερ Ἰερώνυμος ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς.

a. Str. X 4, 10 p. 477/8 Δορύλαος γὰρ ἦν ἀνὴρ τακτικός, τῶν Μιθριδάτου τοῦ Εὐεργέτου φίλων· οὗτος διὰ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐμπειρίαν ξενολογεῖν ἀποδειχθεὶς πολὺς ἦν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Θρακίᾳ, πολὺς δὲ καὶ τοῖς παρὰ τῆς Κρήτης ἰαῶσιν, οὐπω τὴν νῆσον ἔχόντων Ῥωμαίων, συγχῶ δὲ ὄντος ἐν αὐτῇ τοῦ μισθοφορικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ πλήθους, ἐξ οὗ καὶ τὰ ληστήρια πληροῦσθαι συνέβαιεν. Ἐπιδημούντος δὲ τοῦ Δορυλάου κατὰ τύχην ἐνέστη πόλεμος τοῖς Κνωσίοις πρὸς τοὺς Γορτυνίους· αἰρεθεὶς δὲ στρατηγὸς καὶ κατορθώσας διὰ ταχέων ἤρατο τιμὰς τὰς μεγίστας, καὶ ἐπειδὴ μικρὸν ὕστερον ἐξ ἐπιβουλῆς δολοφονηθέντα ἔγνω τὸν Εὐεργέτην ὑπὸ τῶν φίλων ἐν Σινώπῃ (a. 120), τὴν διαδοχὴν δὲ εἰς γυναῖκα καὶ παιδία ἤκουσαν, ἀπογνοὺς τῶν ἐκεῖ κατέμεινεν ἐν τῇ Κνωσσῷ· τεκνοποιεῖται δ' ἐκ Μακετίδος γυναικός, Στερόπης τοῦνομα, δύο μὲν υἱεῖς, Λαγέταν καὶ Στρατάρχαν, ὧν τὸν Στρατάρχαν ἐσχατόγηρων καὶ ἡμεῖς ἤδη εἶδομεν, θυγατέρα δὲ μίαν. Δυεῖν δὲ ὄντων υἱῶν τοῦ Εὐεργέτου διεδέξατο τὴν βασιλείαν Μιθριδάτης ὁ προσαγορευθεὶς Εὐπάτωρ ἑνδεκά ἔτη γεροντός· τοῖσι σὺντροφος ὑπῆρξεν ὁ τοῦ Φιλειταίου Δορύλαος· ἦν δ' ὁ Φιλείταιρος ἀδελφὸς τοῦ τακτικοῦ Δορυλάου. Ἄνδρωθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοσοῦτο ἤρητο τῇ συντροφίᾳ τῇ πρὸς τὸν Δορύλαον, ὥστ' οὐκ ἐκείνον μόνον εἰς τιμὰς ἤγε τὰς μεγίστας, ἀλλὰ καὶ τῶν συγγενῶν ἐπεμελεῖτο καὶ τοὺς ἐν Κνωσσῷ μετεπέμπετο· ἦσαν δ' οἱ περὶ Λαγέταν, τοῦ μὲν πατρὸς ἤδη τετελευτηκότος, αὐτοὶ δ' ἠνδρωμένοι, καὶ ἦγον ἀφέντες τὰ ἐν Κνωσσῷ· τοῦ δὲ Λαγέτα θυγάτηρ ἦν ἡ μήτηρ τῆς ἐμῆς μητρὸς. Εὐτυχοῦντος μὲν δὴ ἐκείνου συνευτιχεῖν καὶ τούτοις συνέβαινε,

ἡ πληροῦσθαι] πλείστα k ex corr. || 8 Ante τύχην add. τὴν BCKlx || 14 μακετίδος Bk μακεδίσσης n. In marg. gv add.: μακεδόσης, λέγεται γὰρ καὶ οὕτως || 18 ἑνδεκαέτης i || 21 τοσοῦτον Bklnox || ἤρητο] ἠρεῖτο Bkno ἤδετο xy || 26 λαγέτον Bk

11 sq. cf. Iust. XXXVII 1, 6 *Mithridates quoque repentina morte interceptus filium, qui et ipse Mithridates dictus est, reliquit.*

18 cf. App. Mithr. 112 Καὶ ὁ Μιθριδάτης ἀπέθνησκεν — — ἐβίω δ' ὀκτώ ἢ ἐννέα ἐπὶ τοῖς ἐξήκοντα ἔτεσι, καὶ τούτων ἐπὶ καὶ πεντή-

καταλυθέντος δὲ (ἐφωράθη γὰρ ἀφιστὰς τοῖς Ῥωμαίοις τὴν βασιλείαν, ἐφ' ᾧ αὐτὸς εἰς τὴν ἀρχὴν καταστήσεται) συγκατα-
ελύθη καὶ τὰ τοῦτων καὶ ἑταπεινώθησαν. 30

b. Str. XII 3, 33 p. 557 Ἐμνήσθημεν δὲ πρότερον Δορυ-
λάου τε τοῦ τακτικοῦ, ὃς ἦν πρόπαππος τῆς μητρὸς ἡμῶν,
καὶ ἄλλον Δορυλάου, ὃς ἦν ἐκείνου ἀδελφιδοῦς, υἱὸς δὲ Φιλε-
ταίρου, καὶ διότι ἐκεῖνος τῶν ἄλλων τιμῶν παρὰ τοῦ Εὐπά-
τορος τῶν μεγίστων τυχὼν καὶ δὴ καὶ τῆς ἐν Κομάνοις ἱερωσύ- 35
νης ἐφωράθη τὴν βασιλείαν ἀφιστὰς Ῥωμαίοις· καταλυθέντος
δ' ἐκείνου συνδιεβλήθη καὶ τὸ γένος.

29 καταστήσαι τε B καταστήσαιτο gl(?)m καταστήσαι Cnox κατα-
στήναι s || 33 φιλετήρον codd.

κοντα ἔτεσιν ἐβασίλευσεν· ἐς γὰρ ὄρφανόν ὄντα περιήλθεν ἡ ἀρχή.
(Undecim igitur vel duodecim annos natus patri in regno successit.) —
Discrep. Memno 30 (Mueller FHG III p. 541) Τὴν γὰρ ἀρχὴν τρισ-
καιδεκαέτης παραλαβὼν (sc. ὁ Μιθριδάτης) κτλ. Eutr. VI 12
(Mithridates) regnavit annis sexaginta, vixit septuaginta duobus. (Du-
decim igitur eum tunc fuisse annorum Livius statuit.) Cf. Oro. VI 5, 7.
Sall. hist. II fr. 45 (54).

44

Str. XII 3, 11 p. 545 Εἶτ' αὐτὴ Σινώπη — — ἀξιολογω-
τάτη τῶν ταύτη πόλεων. Ἐκτισαν μὲν οὖν αὐτὴν Μιλήσιοι·
κατασκευασαμένη δὲ ναυτικὸν ἐπῆρχε τῆς ἐντὸς Κνανέων Θα-
λάττης, καὶ ἔξω δὲ πολλῶν ἀγῶνων μετείχε τοῖς Ἑλλησιν·
αὐτονομηθεῖσα δὲ πολὺν χρόνον οὐ διὰ τέλους ἐφύλαξε τὴν 5
ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἐκ πολιορκίας ἐάλω καὶ ἐδούλευσε Φαρνάκη
πρῶτον (a. 183), ἔπειτα τοῖς διαδεξαμένοις ἐκείνον μέχρι τοῦ
Εὐπάτορος καὶ τῶν καταλυσάντων Ῥωμαίων ἐκείνον. Ὁ δὲ
Εὐπάτωρ καὶ ἐγεννήθη ἐκεῖ (a. 131) καὶ ἐτράφη· διαφερόντως
δὲ ἐτίμησεν αὐτὴν μητρόπολιν τε τῆς βασιλείας ὑπέλαβεν. 10

5 οὐ] οὐδὲ codd.: corr. Cor.

Cf. Diod. XIV 31, 2 Ἡ δὲ Σινώπη Μιλησίων μὲν ἦν ἄποικος,
κειμένη δ' ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ μέγιστον εἶχεν ἀξίωμα τῶν περὶ τοὺς τό-
πους· ἐν ἧ καθ' ἡμᾶς ἔσχε Μιθριδάτης ὁ πρὸς Ῥωμαίους διαπολεμήσας
τὰ μέγιστα βασίλεια.

a. Str. VII 4, 3 p. 308/9 Ἀὕτη δ' (sc. ἡ Χερρόνησος πόλις) ἦν πρότερον αὐτόνομος, πορθομένη δὲ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἰναγκάσθη προστάτην ἐλάσθαι Μιθριδάτην τὸν Εὐπάτορα στρατηγιῶντα ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ ἰσθμοῦ μέχρι Βορυσθένου 5 βαρβάρους [καὶ τοῦ Ἀδρίου]· ταῦτα δ' ἦν ἐπὶ Ῥωμαίους παρασκευή. Ἐκεῖνος μὲν οὖν κατὰ ταύτας τὰς ἐλπίδας ἄσμενος πέμψας εἰς τὴν Χερρόνησον στρατιὰν ἅμα πρὸς τε τοὺς Σκύθας ἐπολέμει Σκίλουρον τε καὶ τοὺς Σκιλούρου παῖδας τοὺς περὶ Πάλακον, οὓς Ποσειδώνιος μὲν πενήτηντά φησιν, 10 Ἀπολλωνίδης δὲ ὀγδοήκοντα· ἅμα δὲ τούτους τε χειρῶσατο βίβη καὶ Βοσπόρου κατέστη κύριος παρ' ἐκόντος λαβῶν Παιρισάδου τοῦ κατέχοντος. Ἐξ ἐκείνου δὴ τοῦ χρόνου τοῖς τοῦ Βοσπόρου δυνάταις ἢ τῶν Χερρονησιῶν πόλις ὑπήκοος μέχρι νῦν ἐστι.

b. Str. VII 4, 4 p. 309/10 Τὸ δὲ Παντικάπαιον λόφος ἐστὶ πάντη περιεικόμενος ἐν κύκλῳ σταδίων εἴκοσι· πρὸς ἕω δ' ἔχει λιμένα καὶ νεώρια ὅσον τριάκοντα νεῶν, ἔχει δὲ καὶ ἀκρόπολιν· κτίσμα δ' ἐστὶ Μιλησίων. Ἐμοναρχεῖτο δὲ πολὺν 20 χρόνον ὑπὸ δυναστῶν τῶν περὶ Λεύκωνα καὶ Σάτυρον καὶ Παιρισάδην αὕτη τε καὶ αἱ πλησιόχωροι κατοικίαι πᾶσαι αἱ περὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος ἐκατέρωθεν μέχρι Παιρισάδου τοῦ Μιθριδάτη παραδόντος τὴν ἀρχήν. Ἐκαλοῦντο δὲ τύραννοι, καίπερ οἱ πλείους ἐπιεικεῖς γεγονότες, ἀρξάμενοι ἀπὸ Παιρισάδου καὶ Λεύκωνος. Παιρισάδης δὲ καὶ θεὸς νεομί- 25 σται· τούτῳ δὲ ὁμώνυμος καὶ ὁ ὕστατος, ὃς οὐχ οἶός τε ὢν ἀντέχειν πρὸς τοὺς βαρβάρους φόρον πραττομένους μείζω τοῦ πρότερον Μιθριδάτη τῷ Εὐπάτορι παρέδωκε τὴν ἀρχήν· ἐξ ἐκείνου δ' ἡ βασιλεία γεγένηται Ῥωμαίοις ὑπήκοος.

4 Ante στρατηγιῶντα add. καὶ Α || 5 Verba καὶ τοῦ Ἀδρία iam Kram. suspecta eiecit Mein., κατὰ τὸ Ῥαῖον (πέλαγος) Muell. || 9 Πάλακιον Cor. || 12 περισάδου ABC Epit. περισάδου lno: corr. Tzsch., Παρισάδου Kr. || 19 σάγαρον codd.: corr. Cas. || 20 περισάδην AB παρισάδην codd. rell. hic et infra: corr. Tzsch.

Cf. Inst. XXXVII 3, 1 sq. *Ad regni deinde administrationem cum accessisset (Mithridates), statim non de regendo, sed de augendo regno cogitavit. Itaque Scythas invictos antea — — ingenti felicitate perdo-*

c. Str. VII 4, 7 p. 312 Πρὸς δὲ τοῖς καταριθμηθεῖσι τόποις ἐν τῇ Χερρονήσῳ καὶ τὰ φρούρια ὑπῆρξεν, ἃ κατεσκεύασε 10 Σκίλουρος καὶ οἱ παῖδες, οἷσπερ καὶ ὀρηθηριοῖς ἐχρῶντο πρὸς τοὺς Μιθριδάτου στρατηγούς, Παλάκιόν τε καὶ Χάβον καὶ Νεάπολις ἦν δὲ καὶ Εὐπατόριόν τι κτίσαντος Διοφάντου τοῦ Μιθριδάτη στρατηγούντος. Ἔστι δ' ἄκρα διέχουσα τοῦ τῶν Χερρονησιτῶν τείχους ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίου, κόλπον 35 ποιοῦσα εὐμεγέθη νεύοντα πρὸς τὴν πόλιν· τοῦτου δ' ὑπέρεκείται λιμνοθάλαττα ἀλοπήγιον ἔχουσα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ὁ Κτενοῦς ἦν. Ἰν' οὖν ἀντέχοιεν, οἱ βασιλικοὶ πολιορκούμενοι τῇ τε ἄκρᾳ τῇ λεχθείσῃ φρουρὰν ἐγκατέστησαν τειχίσαντες τὸν τόπον, καὶ τὸ σιόμα τοῦ κόλπου τὸ μέχρι τῆς πόλεως διέχουσαν, ὥστε πεζεύεσθαι ῥαδίως καὶ τρόπον τινὰ μίαν εἶναι πόλιν 40 ἐξ ἁμφοῖν· ἐκ δὲ τοῦτου ῥᾶον ἀπεκρούοντο τοὺς Σκύθας. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ διατειχίσματι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ πρὸς τῷ Κτενοῦντι προσέβαλον καὶ τὴν τάφρον ἐνέχουν καλάμῳ, τὸ μεθ' ἡμέραν γεφυρωθὲν μέρος νύκτωρ ἐνεπίμπρασαν οἱ βασιλικοὶ καὶ ἀν- 45 ἔχον τῶς, ἕως ἐπεκράτησαν.

d. Str. VII 3, 17 p. 306 Οἱ δὲ Ῥωξολανοὶ καὶ πρὸς τοὺς Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος στρατηγούς ἐπολέμου ἔχοντες ἡγεμόνα Τάσιον ἦγον δὲ Παλάκῳ συμμαχήσοντες τῷ Σκίλουρου, καὶ ἐδόκουν μὲν εἶναι μάχιμοι· πρὸς μέντοι συντεταγ- 50 μένην φάλαγγα καὶ ὠπλισμένην καλῶς τὸ βάρβαρον φύλον ἀσθενὲς πᾶν ἔστι καὶ τὸ γυμνητικόν. Ἐκείνοι γοῦν περὶ πέντε μυριάδας πρὸς ἑξακισχιλίους τοὺς Διοφάντῳ, τῷ τοῦ Μιθρι-

29 τὴν καταριθμῆσιν codd.: corr. Villebrun. || 31 σκίλουρος ABCI: corr. Xyl. || 33/4 Δ. Μιθριδάτου στρατηγούντος codd., Δ. Μιθριδάτη στρατηγούντος Tzsch., Δ. Μιθριδάτου στρατηγοῦ τινος susp. Kr., Δ. τοῦ Μιθριδάτου στρατηγοῦ Mein. || 38 ταῦτ' ἔχοιεν codd.: corr. Cas. || 49 δ' ἐπὶ Παλάκιον Cor. | σκίλουρος AB(?)Cl: corr. Xyl. || 53 ἑξακισχιλίους] ἐξ codd.: corr. Tzsch.

muít. Id. XXXVIII 7, 9 sq. Pomp. Trog. prol. 37. App. Mithr. 13 Τῷ δ' ἀντὶ λόγῳ κεκελευκότεων ἡμῶν τοῖς ἐν Ἀσίᾳ βασιλεῦσι τῆς Εὐρώπης μηδὲ ἐπιβαίνειν, τὰ πολλὰ Χερρονήσον περιέσπασεν (sc. ὁ Μιθριδάτης). Cf. ib. c. 15. 57. 58. 112. Memn. 30. Plut. Sull. 11. Eutr. V 5.

8 sqq. 31. 49 De Sciluro cf. Plut. de garrul. 17 p. 511 C Σκίλουρος δὲ καταλιπὼν ὀδοήγοντα παῖδας, ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς κτλ. Id. apophth. reg. p. 174 F. Stob. flor. 84, 16. CIG II 2103.

δάτου στρατηγῶν, συμπαραταξαμένους οὐκ ἀντέσχον, ἀλλ' οἱ
 55 πλείους διεφθάρησαν.

e. Str. VII 3, 18 p. 307 *Νεοπτόλεμον δέ φασι, τὸν τοῦ Μιθριδάτου στρατηγόν, ἐν τῷ αὐτῷ πόρῳ (sc. εἰς Φαναγορίαν ἐκ τοῦ Παντικαπαιού) θέρους μὲν ναυμαχία περιγενέσθαι τῶν βαρβάρων, χειμῶνος δ' ἵππομαχία.*

60 f. Str. II 1, 16 p. 73 *Οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοι τινές εἰσιν ἐπὶ τῷ στόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, ὥστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἵππομαχῶν ἐπὶ τῷ πάγῳ, τοὺς αὐτοὺς καταναμαχῆσαι θέρους, λυθέντος τοῦ πάγου.*

65 g. Str. VII 3, 16 p. 306 *Ἐπὶ δὲ τῷ στόματι τοῦ Τύρα πύργος ἐστὶ Νεοπτολέμου καλούμενος.*

h. Str. I 2, 1 p. 14 *Τὰ δὲ ἐπέκεινα (sc. τοῦ Τύρα ποταμοῦ) μέχρι Μαιωτῶν καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης παραλλίας Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ ἐποίησε γνώριμα καὶ*
 70 *οἱ ἐκείνου στρατηγοί.*

i. Str. VII 4, 6 p. 311 *Φόρον τε ἐτέλουν (sc. οἱ Χερρονησίται) ὀκτωκαίδεκα μυριάδας μεδίμων Μιθριδάτη, τάλαντα δ' ἀργυρίου διακόσια σὺν τοῖς Ἀσιανοῖς χωρίοις τοῖς περὶ τὴν Σινδικήν.*

69 ἐπικληθεὶς q || 71 τε] δὲ no || 73 διακοσίων A

33. 53 Diophantus commemoratur ap. Memn. 34. 37. 43.

56. 66 De Neoptolemo cf. App. Mithr. 17. 18. 19. 34. Plut. Luc. 3. Mar. 34.

COMM. Res a Strabone narratae omnibus partibus egregie confirmantur Cherronesitarum decreto, quo Diophanto, Mithridatis duci, summi honores tribuuntur, edito a Foucart. Bull. de corr. hell. V p. 70, Dittenberger. Sylog. I p. 371, Latyschev. Inscr. antiq. orae septentr. Ponti Eux. I p. 174, quod cum Strabonis narratione contulit Benedictus Niese in mus. Rhen. vol. XLII p. 559 sqq.

a. Str. XII 3, 1 p. 540/1 *Τοῦ δὲ Πόντου καθίστατο μὲν Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ βασιλεύς. Εἶχε δὲ τὴν ἀφοριζομένην*

τῷ Ἄλνι μέχρι Τιβαρηνῶν καὶ Ἀρμενίων καὶ τῆς ἐντὸς Ἄλνους τὰ μέχρι Ἀμάστρεως καὶ τινων τῆς Παφλαγονίας μερῶν. Προσεκλήσατο δ' οὗτος καὶ τὴν μέχρι Ἡρακλείας παραλίαν ἐπὶ τὰ 5 δυσμικὰ μέρη — ἐπὶ δὲ τὰναντία μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας, ἃ δὴ καὶ προσέθηκε τῷ Πόντῳ.

b. Str. XII 3, 2 p. 541 Ταύτης δὲ τῆς παραλίας ἀπάσης ἐπῆρξεν Εὐπάτωρ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Κολχίδος μέχρι Ἡρακλείας, τὰ δ' ἐπέκεινα τὰ μέχρι τοῦ στόματος καὶ τῆς Χαλ- 10 κηδόνος τῷ Βιθυνῶν βασιλεῖ συνέμενε.

c. Str. XII 3, 9 p. 544 Τῆς δὲ χώρας ταύτης διηρημένης εἰς τε τὴν μεσόγαιαν καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττῃ διατεινούσαν ἀπὸ τοῦ Ἄλνους μέχρι Βιθυνίας, ἐκατέραν τὴν μὲν παραλίαν ἕως τῆς Ἡρακλείας εἶχεν ὁ Εὐπάτωρ, τῆς δὲ μεσογαίας τὴν μὲν 15 ἐγγυτάτω ἔσχεν, ἧς τινα καὶ πέραν τοῦ Ἄλνους διέτεινε.

d. Str. XI 2, 18 p. 498/9 Μετὰ δὲ ταῦτα διαδεξάμενοι βασιλεῖς εἰς σκηπτοῦχίας διηρημένην ἔχοντες τὴν χώραν (sc. τὴν Κολχίδα) μέσως ἔπραττον· ἀύξηθέντος δὲ ἐπὶ πολὺ Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος εἰς ἐκείνον ἡ χώρα περιέστη· ἐπέμπετο 20 δ' αἰεὶ τις τῶν φίλων ὑπάρχος καὶ διοικητῆς τῆς χώρας. Τούτων δὲ ἦν καὶ Μοαφέρνης, ὁ τῆς μητρὸς ἡμῶν Θεῖος πρὸς πατρός· ἦν δ' ἔνθεν ἡ πλειεστη τῷ βασιλεῖ πρὸς τὰς ναυτικὰς δυνάμεις ὑπουργία.

e. Str. XII 3, 28 p. 555 Ὑπὲρ μὲν δὴ τῶν περὶ Φαρνακίαν 26 καὶ Τραπεζοῦντα τόπων οἱ Τιβαρηνοὶ καὶ Χαλδαῖοι μέχρι τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας εἰσιν. Αὕτη δ' ἐστὶν εὐδαίμων ἰκανῶς χώρα· δυνάσται δ' αὐτὴν κατεῖχον αἰεὶ, καθάπερ τὴν Σωφρηγὴν, τοτὲ μὲν φίλοι τοῖς ἄλλοις Ἀρμενίοις ὄντες, τοτὲ δὲ ἰδιοπραγοῦν-

3 τιβαρηνῶν oxx (hic et infra) τιβαρανῶν oodd. tell. exo. lrw | τῆς] τὴν Cas. | 10 Καλχηδόνος Tzsch. | 29 τῆς ἄλλης Ἀρμενίας E

Cf. App. Mithr. 15 Μιθριδάτης βασιλεύει μὲν τῆς πατρῴας ἀρχῆς, ἢ διαμυρίων ἐστὶ σταδίων τὸ μήκος, προσκέκτεται δὲ πολλὰ περίχωρα καὶ Κόλχους, ἔθνος ἀρεμανές. Cf. Memn. 30. Iust. XXXVIII 7, 10. — Eutr. V 5 Mithridates enim, qui Ponti rex erat atque Armeniam minorem et totum Ponticum mare in circuitu cum Bosphoro tenebat. Cf. Iust. XXXVIII 7, 2. App. Mithr. 17.

30 *τες ὑπηκόους δ' εἶχον καὶ τοὺς Χαλδαίους καὶ Τιβαρηνοὺς, ὥστε μέχρι Τραπεζοῦντος καὶ Φαρνακίας διατείνειν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. Ἀνξήθεις δὲ Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ καὶ τῆς Κολχίδος κατέστη κύριος καὶ τούτων ἀπάντων, Ἀντιπάτρου τοῦ Σίσιδος παραχωρήσαντος αὐτῷ. Ἐπεμελήθη δὲ οὕτω τῶν τό-*
 35 *πων τούτων, ὥστε πέντε καὶ ἑβδομήκοντα φρούρια ἐν αὐτοῖς κατεσκευάσατο, οἷσπερ τὴν πλείστην γάζαν ἐνεχείρισε.*

36 *ἐνεχείρησε* codd. exo. Dh, *ἐνεχώρησε* Cor., *ἐνεσώρηνσε* Muell.

47

Str. XII 2, 11 p. 540 *Συνέβη δέ, ἤνλικα πρῶτον Ῥωμαῖοι τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν διώκουν νικήσαντες Ἀντίοχον καὶ φιλίας καὶ συμμαχίας ἐποιοῦντο πρὸς τε τὰ ἔθνη καὶ τοὺς βασιλέας, τοῖς μὲν ἄλλοις βασιλεῦσιν αὐτοῖς καθ' ἑαυτοὺς δοθῆναι τὴν*
 5 *τιμὴν ταύτην, τῷ δὲ Καππαδόκι καὶ αὐτῷ δὲ τῷ ἔθνει κοινῇ. Ἐκλιπόντος δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους οἱ μὲν Ῥωμαῖοι συνεχώρουν αὐτοῖς αὐτονομεῖσθαι κατὰ τὴν συγκειμένην φιλίαν τε καὶ συμμαχίαν πρὸς τὸ ἔθνος, οἱ δὲ πρεσβευσάμενοι τὴν μὲν ἑλευθερίαν παρητοῦντο (οὐ γὰρ δύνασθαι φέρειν αὐτὴν ἔφα-*
 10 *σαν), βασιλέα δ' ἠξίουν αὐτοῖς ἀποδειχθῆναι. Οἱ δὲ θαυμάσαντες, εἴ τινες οὕτως εἰεν ἀπειρηκότες πρὸς τὴν ἑλευθερίαν, . . . ἐπέτρεψαν δ' οὖν αὐτοῖς ἕξ ἑαυτῶν ἐλέσθαι κατὰ χειροτονίαν, ὃν ἂν βούλωνται· καὶ εἴλοντο Ἀριοβαρζάνην.*

6 δα] δῆ codd.: corr. Xyl. || 12 Lacunam indicavit Kr.

Cf. Iust. XXXVIII 2, 6—8 *Sed senatus studio regum intellecto aliena regna falsis nominibus furantium et Mithridati Cappadociam et Nicomedi ad solacium eius Paphlagoniam ademit. Ac ne cum contumelia regum foret ademptum illis, quod daretur aliis, uterque populus libertate donatus est. Sed Cappadoces munus libertatis abnuentes negant vivere gentem sine rege posse. Itaque rex illis a senatu Ariobarzanes statuitur.*

COMM. Ariobarzanem regem creatum esse c. a. 93 statuit Eduardus Meyer 'Geschichte des Koenigreichs Pontos' (Lips. 1879) p. 103.

Str. XII 3, 40 p. 562 *Περὶκειται δ' ἰκανῶς χώρα ἀγαθή, ἥ τε Βλασηνὴ καὶ ἡ Δομανῆτις, δι' ἧς Ἀμνίας ρεῖ ποταμός. Ἐνταῦθα Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ τὰς Νικομήδους τοῦ Βιθυνοῦ δυνάμεις ἄρδην ἠφάνισεν, οὐδ' αὐτὸς παρατυχῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν στρατηγῶν (a. 88)· καὶ ὁ μὲν φεύγων μετ' ὀλίγων εἰς τὴν οἰκείαν ἐσώθη κάκειθεν εἰς Ἰταλίαν ἔπλευσεν, ὁ δ' ἠκολούθησε καὶ τὴν τε Βιθυνίαν εἶλεν ἐξ ἐφόδου καὶ τὴν Ἀσίαν κατέσχε μέχρι Καρίας καὶ Λυκίας.*

1 περιοικεῖται hi(?) | 2 δομανῆτις codd.: corr. Tzsch. ex Epit. | ἀμνιός Epit. || 4 οὐδ' οἴκ Cor.

Cf. App. Mithr. 18—20 (18) Ἐν δὲ πεδίῳ πλατεῖ παρὰ τὸν Ἀμνιὸν ποταμὸν κατιδόντες ἀλλήλους ὁ τε Νικομήδης καὶ οἱ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγοὶ παρέταττον ἐς μάχην, Νικομήδης μὲν ἄπαντας τοὺς ἑαυτοῦ, Νεοπτόλεμος δὲ καὶ Ἀρχέλαος τοὺς εὐζώνους μόνους καὶ οὐς Ἀρκαθίας εἶχεν ἰππέας καὶ τινα τῶν ἀρμάτων — Ὡς δὲ τὸ πλεῖστον ἐπεπτώκει, Νικομήδης μὲν ἔφευγε μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἐς Παφλαγονίαν — — (20) Ὁ δὲ ὄρμη τῆδε μᾶ τὴν ἀρχὴν ὄλην τοῦ Νικομήδους ὑπολαβὼν ἐπήει καὶ καθίστατο τὰς πόλεις — Ὁ μὲν δὲ καὶ Φρυγίας τὰ λοιπὰ καὶ Μυσίαν καὶ Ἀσίαν, ἃ Ῥωμαίοις νεόκτητα ἦν, ἐπέτρεχε καὶ ἐς τὰ περὶοικα περιπέμπων ὑπηγάγετο Λυκίαν τε καὶ Παμφυλίαν καὶ τὰ μέχρι Ἰωνίας. Cf. Memn. 31. Plut. Sull. 11. Liv. per. 76 sqq. Eutr. V 5. Oros. VI 2, 2. Flor. I 40, 6.

Str. XII 8, 18 p. 579 *Καὶ τῶν ἄλλων δὲ πόλεων Ἀπάμεια μὲν (sc. ἡ τῆς Φρυγίας) καὶ πρὸ τῆς Μιθριδάτου στρατείας ἐσεισθη πολλάκις καὶ ἔδωκεν ἐπελεθῶν ὁ βασιλεὺς ἑκατὸν τάλαντα εἰς ἐπανόρθωσιν ὄρωι ἀνατετραμμένην τὴν πόλιν. Λέγεται δὲ καὶ ἐπ' Ἀλεξάνδρου παραπλήσια συμβῆναι.*

Cf. Nic. Dam. fr. 80 (Mueller FHG III p. 416) Νικόλαος δ' ὁ Λαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν ιστοριῶν Ἐπερὶ Ἀπάμειαν, φησί, τὴν Φρυγιακὴν κατὰ τὰ Μιθριδατικά σεισμῶν γενομένων ἀνεφάνησαν περὶ τὴν χώραν αὐτῶν λίμναι τε [αἱ] πρότερον οὐκ οὔσαι καὶ ποταμοὶ καὶ ἄλλαι πηγαὶ ὑπὸ τῆς κινήσεως ἀνοιχθεῖσαι· πολλὰ δὲ καὶ ἠφανίσθησαν· κτλ.

COMM. Mithridates Apameam venit a. 88, cum Phrygiam obiret. Tum eum hanc urbem pecuniis adiuvisse veri simillimum est, ut hac munificentia etiam alias urbes alliceret.

50

Str. XII 8, 16 p. 578 Ἡ δὲ Λαοδικεῖα (sc. ἡ πρὸς τῷ Λύκῳ) μικρὰ πρότερον οὔσα αὔξησιν ἔλαβεν ἐφ' ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων πατέρων καιτοὶ κακωθεῖσα ἐκ πολιορκίας ἐπὶ Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος (a. 88).

Cf. App. Mithr. 20 Λαοδικεῦσι δὲ ἔτι ἀντέχουσι τοῖς περὶ τὸν Λύκον ποταμὸν (Ῥωμαίων γάρ τις στρατηγὸς Κόιντος Ὀππιος — — ἐς τὴν πόλιν ἐσοδραμῶν ἐφίλαττεν αὐτήν) κήρυκα ἐπιπέμψας (sc. ὁ Μιθριδάτης) ἐπὶ τὰ τείχη λέγειν ἐκέλευσεν, ὅτι βασιλεὺς Μιθριδάτης ὑπέχεται Λαοδικεῦσιν ἄδειαν, εἰ τὸν Ὀππιον αὐτῷ προσαγάγοιεν κτλ.

51

Str. XIV 1, 23 p. 641 Ἄσυλον δὲ μένει τὸ ἱερόν (sc. τὸ ἐν Ἐφέσῳ) καὶ νῦν καὶ πρότερον τῆς δ' ἀσυλίας τοὺς ὄρους ἀλλαγῆναι συνέβη πολλάκις, Ἀλεξάνδρου μὲν ἐπὶ στάδιον ἐκτείναντος, Μιθριδάτου δὲ τόξενμα ἀφέντος ἀπὸ τῆς γωνίας 5 τοῦ κεράμου καὶ δόξαντος ὑπερβαλεῖσθαι μικρὰ τὸ στάδιον.

2 Ante καὶ πρότερον add. ἧ Cor., ὡς πρότερον Kr. || 5 δόξαντα codd. exc. CF

COMM. Etiam hoc a. 88 factum videtur esse, cum ab Ephesiis laete exceptus esset Mithridates (App. Mithr. 21). Nam paulo post a. 86 Ephesii ab eo defecerunt (App. l. 1. 48. Dittenberger syll. inscr. Graec. 253).

52

Str. XIV 1, 42 p. 649 Τυραννηθῆναι δ' ὀλίγον συνέπεσε χρόνον τὴν πόλιν (sc. τὰς Τράλλεις) ὑπὸ τῶν Κρατίππου παιδῶν κατὰ τὰ Μιθριδατικά.

2 κρατίσκου Dhi κρατίσπου xi

COMM. Cratippi filii ceteroqui prorsus ignoti inter turbas Mithridatis irruptione cum in aliis urbibus tum Trallibus concitatas (App. Mithr. 23. Cass. Dio. fr. 101) tyrannidem videntur occupasse.

53

Str. XIII 1, 66 p. 614 Ἀνὴρ δὲ Ἀδραμυττηνὸς ῥήτωρ ἐπιφανὴς γεγένηται Ξενοκλῆς, τοῦ μὲν Ἀσιανοῦ χαρακτῆρος, ἀγωνιστῆς δὲ εἴ τις ἄλλος καὶ εἰρηκῶς ὑπὲρ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τῆς συγκλήτου, καθ' ὃν καιρὸν αἰτίαν εἶχε Μιθριδατισμοῦ.

4 cf. Cic. pro Flacc. 25, 60 sq. App. Mithr. 21. 23.

54

Str. XIII 4, 9 p. 628 Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι γεγόνασι (sc. ἐν Σάρδεσι) τοῦ αὐτοῦ γένους Διόδωροι δύο οἱ ῥήτορες, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἑκαλεῖτο Ζωνᾶς, ἀνὴρ πολλοὺς ἀγῶνας ἠγωνισμένος ὑπὲρ τῆς Ἀσίας, κατὰ δὲ τὴν Μιθριδάτου τοῦ βασιλέως ἔφοδον αἰτίαν ἐσχηκῶς, ὡς ἀφιστὰς παρ' αὐτοῦ τὰς πόλεις, 5 ἀπελύσατο τὰς διαβολὰς ἀπολογησάμενος.

5 τὰς παρ' αὐτοῦ πόλεις codd.: corr. Xyl.

* 55

Ioseph. A. I. XIV 7, 2 (Mueller FHG III p. 492 fr. 5) Οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προειρημένων χρημάτων (sc. ex templo Hierosolymitano a Crasso ablatorum), οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περιτολογίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαιρεται 5 πλῆθος, ἀλλὰ πολλοὶ τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ οὕτω λέγων· Πέμψας δὲ Μιθριδάτης εἰς Κῶ ἔλαβε τὰ χρήματα, ἅπερ ἔθροτο ἐκεῖ Κλεοπάτρα ἢ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτακόσια τάλαντα (a. 88).²

Cf. App. Mithr. 23 Μιθριδάτης δὲ ἐς μὲν Κῶ κατέπλευσε Κῶν αὐτὸν ἀσμένως δεχομένων καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου παῖδα τοῦ βασιλεύοντος Αἰγύπτου σὺν χρήμασι πολλοῖς ὑπὸ τῆς μάμμης Κλεοπάτρας ἐν Κῶ καταλελειμμένον παραλαβὼν ἔτρεφε βασιλικῶς, ἔκ τε τῶν Κλεοπάτρας θησαυρῶν γάζαν πολλὴν καὶ τέχνην καὶ λίθους καὶ κόσμους γυναικειοῦς καὶ χρήματα πολλὰ ἐς τὸν Πόντον ἔπεμψεν. Cf. ib. 115. 117. b. c. I 102. Ios. A. I. XIII 13, 1 Τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πλοῦτου αὐτῆς καὶ τοὺς νίωνους καὶ διαθήκας πέμψασα (sc. ἢ Κλεοπάτρα) Κῶις παρέθετο.

Str. X 5, 4 p. 486 Ἀθηναῖοι τε λαβόντες τὴν νῆσον (sc. τὴν Δήλον) καὶ τῶν ἱερῶν ἅμα καὶ τῶν ἐμπορῶν ἐπεμελοῦντο ἱκανῶς· ἐπελθόντες δ' οἱ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγοὶ (a. 87) καὶ ὁ ἀποστήσας τύραννος αὐτὴν διελυμήναντο πάντα, καὶ 5 παρέλαβον ἐρήμην οἱ Ῥωμαῖοι πάλιν τὴν νῆσον ἀναχωρήσαντος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βασιλέως, καὶ διετέλεσε μέχρι νῦν ἐνδεῶς πράττουσα. Ἔχουσι δ' αὐτὴν Ἀθηναῖοι.

Cf. App. Mithr. 28 Ἀρχέλαος ἐπιπλεύσας καὶ σίτῳ καὶ στόλῳ πολλῷ Δήλον τε ἀφισταμένην ἀπὸ Ἀθηναίων καὶ ἄλλα χωρία ἐχειρώσατο βία καὶ κράτει. Κτείνας δ' ἐν αὐτοῖς διαμνηρίους ἀνδρας, ὧν οἱ πλείονες ἦσαν Ἴταλοί, τὰ χωρία προσεποιεῖτο τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ ἀπὸ τοῦδε αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλα κομπάζων περὶ τοῦ Μιθριδάτου καὶ ἐς μέγα ἔπαλθον ἐς φίλαν ὑπεγάγετο. Cf. Flor. I 40, 8. Paus. III 23, 3 sqq.

a. Str. IX 1, 20 p. 398 Ἐπιπεσὼν δ' ὁ Μιθριδατικὸς πόλεμος τυράννους αὐτοῖς (sc. τοῖς Ἀθηναίοις) κατέστησεν, οὓς ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο· τὸν δ' ἰσχύσαντα μάλιστα, τὸν Ἀριστίωνα, καὶ ταύτην βιασάμενον τὴν πόλιν (a. 87) ἐκ πολιορκίας ἐλὼν (a. 86) Σύλλας ὁ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμὼν ἐκόλασε, 5 τῇ δὲ πόλει συγγνώμην ἔνειμε· καὶ μέχρι νῦν ἐν ἐλευθερίᾳ τέ ἐστι καὶ τιμῇ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις.

Cf. App. Mithr. 28—40 (28) Τὰ τε χρήματα αὐτοῖς (sc. τοῖς Ἀθηναίοις) τὰ ἱερά ἐπεμπεν (sc. ὁ Ἀρχέλαος) ἐκ Δήλου δι' Ἀριστίωνος ἀνδρὸς Ἀθηναίου συμπέμψας φυλακὴν τῶν χρημάτων ἐς διαχιλίους ἀνδρας, οἷς ὁ Ἀριστίων συγχρωόμενος ἐτυράνησε τῆς πατρίδος, καὶ τῶν Ἀθηναίων τοὺς μὲν εὐθὺς ἔκτεινεν ὡς ῥωμαΐζοντας, τοὺς δ' ἀνέπεμψεν ἐς Μιθριδάτην, καὶ ταῦτα μέντοι σοφίαν τὴν Ἐπικουρείον ἡσκηκώς. — (30) Ὁ δ' (sc. Σύλλας) ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐχώρει καὶ μέρος τι στρατοῦ ἐς τὸ αὐτοῦ περιπέμψας Ἀριστίωνα πολιορκεῖν αὐτόν, ἔνθαπερ ἦν Ἀρχέλαος, ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ κατῆλθε κατακεκλεισμένων ἐς τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων. — Τὰ τε μακρὰ σκέλη καθήρει λίθους καὶ ξύλα καὶ γῆν ἐς τὸ χῶμα μεταβάλλων. — (38) Τροπῆς δ' ὡς ἐν ἀσθενέσειν ἀνδράσιν αὐτίκα γενομένης ἐσέπεσεν ἐς τὴν πόλιν, καὶ εὐθὺς ἐν Ἀθήναις σφαγὴ πολλὴ ἦν καὶ ἀνηλεής. — Ὀλλγων δ' ἦν ἀσθενής ἐς τὴν ἀκρόπολιν δρόμος· καὶ Ἀριστίων αὐτοῖς συνέφυγεν. — (39) Ὁ δὲ Σύλλας τῇ μὲν

b. Str. IX 1, 15 p. 396 Κατέσπασται δὲ καὶ τὰ μακρὰ τεῖχη Λακεδαιμονίων μὲν καθελόντων πρότερον, Ῥωμαίων δ' ὕστερον, ἤντικα Σύλλας ἐκ πολιορκίας εἶλε καὶ τὸν Πειραιᾶ 10 καὶ τὸ ἄστυ.

c. Str. XIV 2, 9 p. 654 Οὐ συμμένει δ' ὁ Πειραιεὺς κακωθεὶς ὑπὸ τε Λακεδαιμονίων πρότερον τῶν τὰ σιέλη καθελόντων καὶ ὑπὸ Σύλλα τοῦ Ῥωμαίων ἡγεμόνος.

ἀκροπόλει φρουρὰν ἐπέστησεν, ἣ τὸν Ἀριστίωνα καὶ τοὺς συμπεφευγότας λιμῶ καὶ δίψει πεισθέντας ἐξεῖλεν οὐ μετὰ πολὺν. Καὶ αὐτῶν ὁ Σύλλας Ἀριστίωνα μὲν καὶ τοὺς ἐκείνῳ δορυφορήσαντας ἢ ἀρχὴν τινα ἀφξαντας ἢ ὀτιοῦν ἄλλο πράξαντας παρ' ἃ πρότερον ἀλόουσης τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Ῥωμαίων [αὐτοῖς] διετέτακτο, ἐκόλασε θανάτῳ, τοῖς δ' ἄλλοις συνέγνω κτλ. Cf. Plut. Sull. 12—14. Paus. I 20. Memn. 32. Liv. per. 81. Eutr. V 6. Flor. I 40, 10. Oros. VI 2, 4 sq. Obseq. 56. Vell. II 23. Claud. Quadrig. ap. Gell. XV 1. Gran. Licin. p. 32 A Bonn. Diød. XXXVIII fr. 6. Cass. Dio. fr. 103. Plut. de garr. 7 p. 505 A—C. Num. 9. Luc. 19. praec. ger. reip. 14 p. 809 E. — Discrepat de Aristionis morte Plut. Sull. 23 Τὸν δ' ἄλλους Μιθριδάτη φίλους, οὓς εἶχεν αἰχμαλώτους, ἀποδοὺς ὁ Σύλλας Ἀριστίωνα μόνον τὸν τύραννον ἀνείλε διὰ φαρμάκων (a. 85/4) Ἀρχελάῳ διάφορον ὄντα.

COMM. Athenionem, cuius tyrannis describitur a Posidonio fr. 41 (Mueller FHG III p. 266 sqq.), diversum esse ab hoc Aristione rectissime docuit Niese in Mus. Rhen. vol. XLII p. 574 sqq.

*58

Ios. A. I. XIV 7, 2 (Mueller FHG III p. 492 fr. 6) Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ὁ αὐτὸς Στράβων ὅτι, καθ' ὃν καιρὸν διέβη Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα πολεμῆσων Μιθριδάτην (a. 87), καὶ Λεύκουλλον πέμψαι ἐπὶ τὴν ἐν Κυρήνην στάσιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὣν ἡ οἰκουμένη πεπληρωται, λέγων οὕτως· 5
'Τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἣ τε τῶν πο-

2 sqq. cf. Plut. Luc. 2 Ἐκ τούτου τῆς μὲν γῆς ἐπικρατῶν ὁ Σύλλας ἐν ταῖς Ἀθήναις, περικοπτόμενος δὲ τὴν ἀγορὰν ἐκ τῆς θαλάττης ὑπὸ τῶν πολεμίων ναυκρατούντων ἐξέπεμψεν ἐπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης τὸν Λεύκουλλον ἄξοντα ναῦς ἐκεῖθεν. Ἦν μὲν οὖν ἀκμῇ χειμῶνος — Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Κρήτην κατάρας ὑκείωσατο καὶ Κυρηναίους κατα-

- λιτῶν καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοίκων καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. Ἄντη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρεληλύθει, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ἑραδίως εὔρειν τῆς οἰκουμένης, ὅς οὐ
- 10 παραδέδεκται τοῦτο τὸ φύλον, μηδ' ἐπικρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ. Τὴν δὲ Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν τε ἄλλων συχνὰ ζηλῶσαι συνέβη καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν Ἰουδαίων θρέψαι διαφερόντως καὶ συναξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. Ἐν γοῦν
- 15 Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς δὲ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώριστο μέγα μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ· καθίσταται δὲ καὶ ἐθνάρχης αὐτῶν, ὅς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾷ κρίσεις καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων ὡς ἂν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. Ἐν
- 20 Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ἰουδαίους καὶ διὰ τὸ πλησίον θέσθαι τὴν κατοικίαν τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν, εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετέβη διὰ τὸ καὶ ταύτην ὁμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν Ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον.
- 25 Σιρᾶβων μὲν οὖν ταῦτα λέγει.

λαβῶν ἐκ τυραννίδων συνεχῶν καὶ πολέμων ταραττομένους ἀνέλαβε καὶ κατεστήσατο τὴν πολιτείαν Πλατωνικῆς τινας φωνῆς ἀναμνήσας τὴν πόλιν — — Ὁ καὶ τότε Κυρηναίους νομοθετοῦντι Λουκούλλῳ πράγους παρέσχεν. App. Mithr. 33 Ὁ δὲ Σύλλας νεῶν δεόμενος — — Λευκόλλων — — ἐκέλευεν ἐς Ἀλεξανδρείαν καὶ Συρίαν λαθόντα διαπλευσαι, παρά τε τῶν βασιλέων καὶ πόλεων, ὅσαι ναυτικά, στόλον τινὰ ἀγείραντα τὸ Ῥοδίων ναυτικὸν παραπέμψαι.

11 sqq. cf. Ios. c. Ap. II 4 Ὅμοια δὲ Ἀλεξάνδρῳ καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου περὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικούντων (sc. Ἰουδαίων) ἐφρόνησε· καὶ γὰρ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον αὐτοῖς ἐνεχείρισε φρούρια — — καὶ Κυρήνης ἐγκρατῶς ἄρχειν βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ πόλεων εἰς αὐτὰς μέρος Ἰουδαίων ἐπεμψε κατοικῆσον.

Str. IX 2, 37 p. 414 Χαιρώνεια δ' ἐστὶν Ὀρχομενοῦ πλησίον — — περὶ δὲ τοὺς τόπους τοὺς αὐτοὺς καὶ Ῥωμαῖοι

Cf. App. Mithr. 41—45 (42) Ἀναχωροῦντι δ' ἐς Χαλκίδα τῷ Ἀρχελάφ παρακολουθῶν (sc. ὁ Σύλλας) καιρὸν ἐπετήρει καὶ τόπον. Ὡς δὲ

τὰς Μιθριδάτου δυνάμεις πολλῶν μυριάδων κατηγωνίσαντο, ὥστ' ὀλίγους ἐπὶ Θάλατταν σωθέντας φυγεῖν ἐν ταῖς ναυσί, τοὺς δ' ἄλλους τοὺς μὲν ἀπολέσθαι, τοὺς δὲ καὶ ἀλῶναι (a. 86). 5

αὐτὸν εἶδε περὶ Χαιρώνειαν ἐν ἀποκρήμοις στρατοπεδούμενον — — εὐθὺς ἐπῆγεν ὡς καὶ ἄκοντα βιασόμενος ἐς μάχην Ἀρχέλαον — — (44sq.) Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι — — δρόμῳ τοῖς φεύγουσι συνεσέπιπτον ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν νίκην ἐς τέλος ἐξεργάσαντο. Ἀρχέλαος δὲ καὶ ὅσοι ἄλλοι κατὰ μέρος ἐξέφυγον ἐς Χαλκίδα συνελέγοντο οὐ πολὺ πλείους μυρίων ἐκ δώδεκα μυριάδων γενόμενοι. Plut. Sull. 15—19 (17) Ἀντὸς δὲ (sc. ὁ Σύλλας) παρὰ τὸν Κηφισὸν ἐσφαγιάζετο καὶ τῶν ἱερῶν γενομένων ἐχώρει πρὸς τὴν Χαιρώνειαν — — (19) Πολλοὶ μὲν οὖν ἐν τῷ πεδίῳ τῶν βαρβάρων ἀνηροῦντο, πλείστοι δὲ τῷ χάρακι προσφερόμενοι κατεκόπησαν, ὥστε μυρίους διαπεσεῖν εἰς Χαλκίδα μόνους ἀπὸ τοσοῦτων μυριάδων. Eutr. V 6 *Postea commisso proelio contra Archelaim ita cum vicit, ut ex CXX milibus vix decem Archelao superessent.* Cf. Liv. per. 82. Oros. VI 2, 5. Flor. I 40, 11. Ps. Aur. 75, 7. Paus. I 20, 4. IX 40, 4.

60

Str. XIII 1, 66 p. 614 Ἠτύχησε δὲ τὸ Ἀδραμύτιον ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ· τὴν γὰρ βουλὴν ἀπέσφαξε τῶν πολιτῶν Διόδωρος στρατηγὸς χαριζόμενος τῷ βασιλεῖ, προσποιούμενος δ' ἅμα τῶν τε ἐξ Ἀκαδημίας φιλοσόφων εἶναι καὶ δίκας λέγειν καὶ σοφιστεύειν τὰ ῥητορικά· καὶ δὴ καὶ συναπ- 5 ῆρεν εἰς τὸν Πόντον τῷ βασιλεῖ· καταλυθέντος δὲ τοῦ βασιλέως ἔτισε δίκας τοῖς ἀδικηθεῖσιν· ἐγκλημάτων γὰρ ἔπενεχθέντων ἅμα πολλῶν ἀπεκαρτέρησεν αἰσχροῦς οὐ φέρων τὴν δυσφημίαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει (sc. ἐν τῇ Ἀμασειᾷ).

9 βλασφημίαν D (sed pr. m. corr.) hi

COMM. Vix potest esse dubium, quin hoc factum sit a. 86, cum post cladem apud Chaeroneam acceptam Asiae urbibus a Mithridate deficientibus rex crudelissime in suspectos saeviret: cf. App. Mithr. 48 Μιθριδάτης δ' ἐπὶ μὲν τὰ ἀφεστηκότα στρατιὰν ἐξέπεμπε καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς λαμβανομένους ἔδρα — — Ζητητὰς ὁ Μιθριδάτης πανταχοῦ περιέπεμπε, οἱ τοὺς ἐχθροὺς ἐνδεικνύτων ἐκάστων ἔκτειναν ἀμφὶ τοὺς χιλοὺς καὶ ἑξακοσίους ἄνδρας. Ὡν οἱ κατηγορήσαντες οὐ πολὺ ἕστερον οἱ μὲν ἐπὶ Σύλλα ληφθέντες διεφθάρησαν, οἱ δὲ προανείλον ἑαυτούς, οἱ δ' ἐς τὸν Πόντον αὐτῷ Μιθριδάτῃ συνέφευγον.

61

Str. XIII 1, 28 p. 595 Ἡ δὲ Δάρδανος κτίσμα ἀρχαῖον — Ἐνταῦθα δὲ συνῆλθον Σύλλας τε Κορνήλιος, ὁ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμίων, καὶ Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ καὶ συνέβησαν πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ καταλύσει τοῦ πολέμου (a. 84).

Cf. Plut. Sull. 24 Συνῆλθον οὖν τῆς Τρωάδος ἐν Δαρδάνῳ — Ἐξελέγξας δὲ (sc. ὁ Σύλλας) τὰ πεπραγμένα πικρῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ κατηγορήσας πάλιν ἠρώτησε, εἰ ποιεῖ τὰ συγκείμενα δι' Ἀρχελαίου. Φήσαντος δὲ ποιεῖν οὕτως ἠσπάσατο καὶ περιλαβὼν ἐφίλησεν αὐτόν, Ἀριοβαρζάνην δὲ αὐθις καὶ Νικομήδην τὸς βασιλεῖς προσαγαγὼν διήλλαξεν. Ὁ μὲν οὖν Μιθριδάτης ἑβδομήκοντα ναῦς παραδούς καὶ τοξότας πεντακοσίους εἰς Πόντον ἀπέπλευσεν. App. Mithr. 56 Σύλλας μὲν οὖν ἀπὸ Κυνέλων καὶ Μιθριδάτης ἐκ Περγάμου συνήεσαν αὐθις ἐς λόγους καὶ κατέβαινον ἐς πεδίον ἄμφω σὺν ὀλλοῖς — — Ib. 58 Τοσαῦτα τοῦ Σύλλα μετ' ὀργῆς ἔτι λέγοντος μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐδοδοῖκε καὶ ἐς τὰς δι' Ἀρχελαίου γενομένας συνθήκας ἐνεδίδον, τὰς τε ναῦς καὶ τὰ ἄλλα πάντα παραδούς ἐς τὸν Πόντον ἐπὶ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐπανήκει μόνῃ. Cf. Memn. 35. Cass. Dio. fr. 105, 3 sq. Gran. Lic. p. 34 A 16 sqq. Bonn. Liv. per. 83. Flor. I 40, 12. Eutr. V 7. Vell. II 23.

62

Str. XIII 1, 27 p. 594 Εἰτ' ἐκάκωσαν αὐτὴν (sc. τὴν τῶν Ἰλίων πόλιν) πάλιν οἱ μετὰ Φιμβρίου Ῥωμαῖοι λαβόντες ἐκ πολιορκίας ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ. Συνεπέμφθη δὲ ὁ Φιμβρίας ὑπάτωρ Οὐαλερίῳ Φλάκκῳ ταμίᾳ προχειρισθέντι
5 ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην· καταστασιάσας δὲ καὶ ἀνελὼν τὸν ὑπα-
τον κατὰ Βιθυνίαν αὐτὸς κατεστάθη κύριος τῆς στρατιᾶς καὶ

3 Ante ὁ add. καὶ F

Cf. App. Mithr. 51—53. 59—60 (51) Κίνας δὲ Φλάκκον ἐλόμενός οἱ συνάρχειν τὴν ὑπατον ἀρχὴν ἐπεμπεν ἐς τὴν Ἀσίαν μετὰ δύο τελῶν ἀντι τοῦ Σύλλα ὡς ἤδη πολεμῖον γεγονότος τῆς τε Ἀσίας ἀρχεῖν καὶ πολεμῖν τῷ Μιθριδάτῃ. Ἀπειροπολέμῳ δ' ὄντι τῷ Φλάκκῳ συνεξήλθεν ἐκὼν ἀπὸ τῆς βουλῆς ἀνὴρ πιθανὸς ἐς στρατηγίαν, ὄνομα Φιμβρίας — — (52) Καὶ τοῦ Φλάκκου δόντος αὐτῷ διάδοχον ἐς ἃ τότε διψέει, φυλάξας αὐτόν ὁ Φιμβρίας ἐς Χαλκηδόνα διαπλέοντα πρῶτα μὲν Θερμόν τὰς ῥάβδους ἀφείλετο — — εἶτα Φλάκκον αὐτὸν σὺν ὀργῇ μετ' ὀλλῶν ἐπανιόντα ἐδίωκεν, ἕως ὃ μὲν Φλάκκος — — ἐς Χαλκηδόνα πρῶτον καὶ ὑπ'

προελθὼν εἰς Ἴλιον, οὐ δεχομένων αὐτὸν τῶν Ἰλίων ὡς λη-
 στήν, βίαν τε προσφέρει καὶ ἑνδεκαταίους αἰρεῖ (a. 85)· καυ-
 χόμενον δ' ὅτι, ἦν Ἀγαμέμνων πόλιν δεκάτῳ ἔτει μόλις εἴλε
 τὸν χιλιόναυον στόλον ἔχων καὶ τὴν σύμπασαν Ἑλλάδα σιστρα- 10
 τεύουσαν, ταύτην αὐτὸς ἑνδεκάτῃ ἡμέρᾳ χειρῶσαίτο, εἶπέ τις
 τῶν Ἰλίων· 'Οὐ γὰρ ἦν Ἐκτωρ ὁ ὑπερμαχῶν τῆς πόλεως.'
 Τοῦτον μὲν οὖν ἐπελθὼν Σύλλας κατέλυσε (a. 84) καὶ τὸν
 Μιθριδάτην κατὰ συμβάσεις εἰς τὴν οἰκίαν ἀπέπεμψε, τοὺς 15
 δ' Ἰλίας παρεμυθήσατο πολλοῖς ἐπανορθώμασι.

8 βίαν τε scripai ex Cas. conii: μάντις et μάντις h μηχανάς τε i μάχην
 rw ἀνάγκην X, spatium vacuum relictum post ληστήν in moz, μάντις codd.
 tell.; μάχην μηχανάς τε Palmer., μηχανάς τε Freinshem., βίαν τε καὶ ἀπά-
 ττην Tzsch., ἀπάτην vel οὐ βίαν, ἀλλ' ἀπάτην Grosk. | ἑνδεκαταίᾳ Eust. ad
 Il. A 163 p. 459, ἐν ἡμέραις δέκα hic et v. 11 Epit., unde Strab. scripsisse
 δεκαταίους et v. 11 δεκάτῃ susp. Cor.

αὐτῆς ἐς Νικομήδειαν ἔφυγε καὶ τὰς πύλας ἀπέκλεισεν, ὁ δὲ Φιμβρίας
 αὐτὸν ἐπελθὼν ἔκτεινεν ἐν φρεατί κρυπτόμενον — — καὶ αὐτὸν αὐτο-
 κράτορα ἀπέφηνε τοῦ στρατοῦ. — — (53) Ὁ δὲ Φιμβρίας ἐπιὼν τὴν
 Ἀσίαν — — τῶν οὐ δεχομένων αὐτὸν τὴν χώραν ἐλεηλάτει. Ἰλιεῖς δὲ
 πολιορκούμενοι πρὸς αὐτοῦ κατέφυγον μὲν ἐπὶ Σύλλαν — — πυθόμενος
 ὁ Φιμβρίας ἐπύρνεσε μὲν ὡς ἤδη Ῥωμαίων φίλος, ἐκέλευσε δὲ καὶ αὐτὸν
 ὄντα Ῥωμαῖον ἔσω δεχέσθαι κατειρωνευσαμένός τι καὶ τῆς συγγενείας
 τῆς οὐσῆς ἐς Ῥωμαίους Ἰλιεῦσιν. Ἐσελθὼν δὲ τοὺς ἐν ποσὶ πάντας ἔ-
 κτεινε καὶ πάντα ἐνεπίμυρη. — — Ἡ μὲν δὴ χεῖρονα τῶν ἐπὶ Ἀγαμέ-
 μνονος παθοῦσα ὑπὸ συγγενοῦς διωλώλει. — — (60) Ὁ Φιμβρίας πάντα
 ἀπογνοὺς ἐπὶ τὴν τάφρον προῆλθε καὶ Σύλλαν αὐτῷ παρεκάλεε συνελ-
 θεῖν ἐς λόγους. Ὁ δὲ ἀνθ' αὐτοῦ Ῥοντίλιον ἔπεμπε — — Ὁ δὲ (sc.
 Φιμβρίας) ἐπανήλθεν ἐς Πέργαμον καὶ ἐς τὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἱερὸν παρ-
 ελθὼν ἐχρήσατο τῷ ξίφει. Cf. Plut. Sull. 12. 23. 25. Luc. 3. 7. Diod.
 XXXVIII fr. 8, 1—4. Memn. 34. Cass. Dio fr. 104, 1—7. Liv. per.
 82 sq. Oros. VI 2, 9 sqq. Vell. II 24. Ps. Aur. 70. O b seq. 56.
 Augustin. de civ. dei III 7.

15 cf. App. Mithr. 61 Αὐτὴν δὲ τὴν Ἀσίαν καθιστάμενος (ὁ
 Σύλλας) Ἰλίας μὲν — — ἀμειβόμενος ὧν διὰ προθυμίαν ἐπεπόνθεσαν
 οὐ ἔνεκα, ἐλευθέρους ἤφει καὶ Ῥωμαίων ἀνέγραφε φίλους.

οὐδ' ἡ Μαγνησία ἐστὶν ἢ ὑπὸ Σιπύλιω ἑλευθέρα πόλις ὑπὸ Ῥωμαίων κεκριμένη (a. 84).

Cf. App. Mithr. 61 Αὐτὴν δὲ τὴν Ἀσίαν καθιστάμενος (sc. ὁ Σύλλας) Ἰλίας μὲν καὶ — — Μαγνησίαν καὶ τινὰς ἄλλους ἢ συμμαχίας ἀμειβόμενος ἢ ὧν διὰ προθυμίαν ἐπεπόνθησαν οὐ ἔνεκα, ἑλευθέρους ἤφει καὶ Ῥωμαίων ἀνέγραφε φίλους. Tac. ann. III 62. Liv. per. 81.

64

Str. XIII 1, 54 p. 608/9 Ἐκ δὲ τῆς Σκῆψεως οἱ τε Σωκρατικοὶ γέγονασιν Ἐραστος καὶ Κορίσκος καὶ ὁ τοῦ Κορίσκου υἱὸς Νηλεὺς, ἀνὴρ καὶ Ἀριστοτέλους ἠχροαμένος καὶ Θεοφράστου, διαδεδεγμένος δὲ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Θεοφράστου, ἐν 5 ἢ ἦν καὶ ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους· ὁ γοῦν Ἀριστοτέλης τὴν ἑαυτοῦ Θεοφράστῳ παρέδωκεν, ὥπερ καὶ τὴν σχολὴν ἀπέλιπε, πρῶτος ὧν ἴσμεν συναγαγὼν βιβλία καὶ διδάξας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέας βιβλιοθήκης σύνταξιν. Θεόφραστος δὲ Νηλεῖ παρέδωκεν· ὁ δ' εἰς Σκῆψιν κομίσας τοῖς μετ' αὐτὸν παρέ- 10 δωκεν, ἰδιώταις ἀνθρώποις, οἱ κατάκλειστα εἶχον τὰ βιβλία οὐδ' ἐπιμελῶς κείμενα· ἐπειδὴ δὲ ἤσθοντο τὴν σπουδὴν τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων, ὅφ' οἷς ἦν ἡ πόλις, ζητούντων βιβλία εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ἐν Περγάμῳ βιβλιοθήκης, κατὰ γῆς ἔκρουσαν ἐν διώρῳγί τινι· ὑπὸ δὲ νοτίας καὶ σπητῶν κακιοθέντα 15 ὀψέ ποτε ἀπέδοντο οἱ ἀπὸ τοῦ γένους Ἀπελλικῶντι τῷ Τηῖῳ

Cf. Plut. Sull. 26 Ἀναχθεῖς δὲ (sc. ὁ Σύλλας) πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐξ Ἐφέσου τριταῖος ἐν Πειραιεὶ καθωρμίσθη· καὶ μνηθεῖς ἐξεῖλεν ἑαυτῷ τὴν Ἀπελλικῶνος τοῦ Τηῖου βιβλιοθήκην, ἐν ἣ τὰ πλεῖστα τῶν Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου βιβλίων ἦν οὕτω τότε σαφῶς γνωρίζομενα τοῖς πολλοῖς. Λέγεται δὲ κομισθείσης αὐτῆς εἰς Ῥώμην Τυραννίωνα τὸν γραμματικὸν ἐνσκοπέσασθαι τὰ πολλὰ, καὶ παρ' αὐτοῦ τὸν Ῥόδιον Ἀνδρόνικον εὐπορήσαντα τῶν ἀντιγράφων εἰς μέσον θεῖναι καὶ ἀναγράψαι τοὺς νῦν φερομένους πίνακας. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι Περιπατητικοὶ φαίνονται μὲν καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι χαριέντες καὶ φιλόλογοι, τῶν δὲ Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου γραμμάτων οὔτε πολλοῖς οὔτε ἀκριβῶς ἐντετυχηκότες διὰ τὸ τὸν Νηλεῶς τοῦ Σκηψίου κληρὸν, ὃ τὰ βιβλία κατέλιπε Θεόφραστος, εἰς ἀφιλοτίμους καὶ ἰδιώτας ἀνθρώπους περιγενέσθαι. Cf. Suid. s. v. Σύλλας, qui exscripsit Plutarchum.

15 sqq. cf. Posidon. fr. 41 (Mueller FHG III p. 269 B) Ἐκπέμψας

πολλῶν ἀργυρίων τὰ τε Ἀριστοτέλους καὶ τὰ τοῦ Θεοφράστου βιβλία ἦν δὲ ὁ Ἀπελλικῶν φιλόβιβλος μᾶλλον ἢ φιλόσοφος· διὸ καὶ ζητῶν ἐπανόρθωσιν τῶν διαβρωμάτων εἰς ἀντίγραφον καινὰ μετήνεγκε τὴν γραφὴν ἀναπληρῶν οὐκ εὖ καὶ ἐξέδωκεν ἀμαρτάδων πλήρη τὰ βιβλία. Συνέβη δὲ τοῖς 20 ἐκ τῶν περιπάτων τοῖς μὲν πάσαι τοῖς μετὰ Θεόφραστον οὐκ ἔχουσιν ὄλως τὰ βιβλία πλὴν ὀλίγων, καὶ μάλιστα τῶν ἐξωτερικῶν, μηδὲν ἔχειν φιλοσοφεῖν πραγματικῶς, ἀλλὰ θέσεις ληκυθίζειν· τοῖς δ' ὕστερον, ἀπ' οὗ τὰ βιβλία ταῦτα προήλθεν, ἄμεινον μὲν ἐκείνων φιλοσοφεῖν καὶ ἀριστοτελίζειν, ἀναγκάζεσθαι μέντοι τὰ πολλὰ εἰκότα λέγειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτιῶν. Πολὺν δὲ εἰς τοῦτο καὶ ἡ Ῥώμη προσελάβετο· εὐθὺς γὰρ μετὰ τὴν Ἀπελλικῶντος τελευταίην Σύλλας ἦρε τὴν Ἀπελλικῶντος βιβλιοθήκην (a. 84) ὁ τὰς Ἀθήνας ἐλαίον, δεῦρο δὲ κομισθεῖσαν Τυραννίων τε ὁ γραμματικὸς διεχειρίσατο φιλαριστοτέλης ὦν, θεραπεύσας τὸν ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης, καὶ βιβλιοπῶλαι τινες γραφεῦσι φαύλοις χρώμενοι καὶ οὐκ ἀντιβάλλοντες, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει τῶν εἰς πρᾶσιν γραφομένων βιβλίων καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

28 ἦρε] εἰλε Dhi

γοῦν (sc. ὁ Ἀθηναῖος) εἰς τὴν νῆσον Ἀπελλικῶντα τὸν Τῆϊον, πολίτην δὲ Ἀθηναίων γενόμενον, ποικιλώτατόν τινα καὶ ἀψιχορον ζήσαντα βίον· ὅτε μὲν γὰρ ἐφιλοσόφει [καὶ] τὰ περιπατητικὰ καὶ τὴν Ἀριστοτέλους βιβλιοθήκην καὶ ἄλλας συνηγόραζε συχνάς· ἦν γὰρ πολυχρήματος.

*65

a. Plut. Sull. 26 (Mueller FHG III p. 492 fr. 7) Σύλλα δὲ διατρέβοντι περὶ τὰς Ἀθήνας (a. 84) ἄλγῃμα ναρκῶδες μετὰ βάρους εἰς τοὺς πόδας ἐπέπεσεν, ὃ φησὶν ὁ Στράβων ποδάγρας ψελλισμὸν εἶναι. Διαπλεύσας οὖν εἰς Αἰθίωπον ἐχρήτο τοῖς θερμοῖς ὕδασι ῥαθυμῶν ἅμα καὶ συνδιημερεύων τοῖς 5 περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις.

b. Str. X 1, 9 p. 447 Ὑπέρεκείται δὲ τῆς τῶν Χαλκιδέων

4 ἄδιον codd.: corr. Xyl.

πόλεως τὸ Λίλαντον καλούμενον πεδίον. Ἐν δὲ τούτῳ θε-
 μῶν τε ὑδάτων εἰσὶν ἐκβολαὶ πρὸς Θεραπείαν νόσων εὐφρεῖς,
 10 οἷς ἐχρήσατο καὶ Σύλλας Κορνήλιος, ὁ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμῶν.

8 λίλαντον BCDhikln λίλαντον os: corr. Xyl. ex Epit. || 9 τε inclusit Cor.

66

a. Str. XVII 1, 11 p. 796 Ἀρχέλαος, ὃς ἦν μὲν Ἀρχελαίου
 υἱὸς τοῦ πρὸς Σύλλαν διαπολεμηθέντος καὶ μετὰ ταῦτα τιμη-
 θέντος ὑπὸ Ῥωμαίων κτλ.

b. Str. XII 3, 34 p. 558 Ἦν δ' οὗτος Ἀρχέλαος υἱὸς μὲν
 5 τοῦ ὑπὸ Σύλλα καὶ τῆς συγκλήτου τιμηθέντος κτλ.

4 μὲν υἱὸς CDhlx

Cf. Plut. Sull. 23 Ἐβάδιζε (sc. ὁ Σύλλας) διὰ Θετταλίας καὶ Μα-
 κεδονίας ἐπὶ τὸν Ἑλλησποντον ἔχων μεθ' αὐτοῦ τὸν Ἀρχελαόν ἐν τιμῇ.
 Καὶ νοσήσαντος ἐπισφαλῶς περὶ Λάρισσαν ἐπιστήσας τὴν πορείαν ὡς
 ἐνὸς τῶν ὑπ' αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν ἐπεμελήθη. Ταῦτά τε δὴ
 διέβαλλε τὸ περὶ Χαιρώνειαν ἔργον ὡς οὐχὶ καθαρῶς ἀγωνισθὲν —
 μάλιστα δ' ἡ δοθεῖσα γῆ τῷ Καππαδόκῃ μυρίων πλέθρων ἐν Εὐβοίᾳ καὶ
 τὸ Ῥωμαίων φίλον αὐτὸν καὶ σύμμαχον ὑπὸ Σύλλα ἀναγραφῆναι. Περὶ
 μὲν οὖν τούτων αὐτὸς ὁ Σύλλας ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀπολογεῖται.

67

Str. XIII 4, 17 p. 631 Ἡὺξήθη δὲ (sc. ἡ Κιβύρα) διὰ τὴν
 εὐνομίαν, καὶ αἱ κῶμαι παρεξέτειναν ἀπὸ Πισιδίας καὶ τῆς
 ὁμόρου Μιλιάδος ἕως Ἀνκίας καὶ τῆς Ῥοδίων περαιάς· προσ-
 γενομένων δὲ τριῶν πόλεων ὁμόρων, Βουβῶνος, Βαλβούρων,
 5 Οἰνοάνδων, τετράπολις τὸ σύστημα ἐκλήθη μίαν ἐκάστης
 ψῆφον ἐχούσης, δύο δὲ τῆς Κιβύρας· ἔστελλε γὰρ αὕτη πεζῶν
 μὲν τρεῖς μυριάδας, ἰππέας δὲ δισχιλίους· ἔτυραννεῖτο δ' αἰεὶ,
 σωφρόνως δ' ὅμως· ἐπὶ Μοαγέτου δ' ἡ τυραννὶς τέλος ἔσχε
 καταλίψαντος αὐτὴν Μουρηῆ καὶ Ἀνκίοις προσορίσαντος τὰ
 10 Βάλβουρα καὶ τὴν Βουβῶνα (a. 84).

3 μυλιάδος codd.: corr. Tzsch. || 4 βουβούριαν C βουβαίων codd. rell.:
 corr. Tzsch. || 5 οἰνοάνδρου codd.: corr. Tzsch. || 10 τὴν βάρβουραν Di τὴν βάλ-
 βουραν codd. rell.

COMM. Cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 377 adn. 4.
p. 380 adn. 9.

68

a. Str. VII 5, 6 p. 315 Οὐαρδαίους δ' οἱ ὕστερον ἐκάλεσαν τοὺς Ἀρδιαίους· ἀπέωσαν δ' αὐτοὺς εἰς τὴν μεσόγαιαν ἀπὸ τῆς θαλάττης Ῥωμαῖοι (a. 135?) λυμαιομένους αὐτὴν διὰ τῶν ληστηρίων καὶ ἠγάγασαν γεωργεῖν. Τραχεῖα δὲ χώρα καὶ λυπρὰ καὶ οὐ γεωργῶν ἀνθρώπων, ὡστ' ἐξέφθαρται τελέως 5 (τὸ ἔθνος), μικροῦ δὲ καὶ ἐκλέλοιπε. Τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τοῖς ταύτῃ συνέβη· οἱ γὰρ πλείστον δυνάμενοι πρότερον τελέως ἐταπεινώθησαν καὶ ἐξέλιπον, Γαλατῶν μὲν Βόιοι καὶ Σχορδίται, Ἰλλυριῶν δὲ Ἀνταριάται καὶ Ἀρδιαῖοι καὶ Δαρδάνιοι, Θρακῶν δὲ Τριβαλλοί, ὑπ' ἀλλήλων μὲν ἐξ 10 ἀρχῆς, ὕστερον δ' ὑπὸ Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων ἐκπολεμούμενοι.

b. Str. VII 5, 11 p. 317/8 Ἀνταριάται μὲν οὖν τὸ μέγιστον καὶ ἄριστον τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνος ὑπῆρξεν, ὃ πρότερον μὲν πρὸς Ἀρδιαίους συνεχῶς ἐπολέμει περὶ ἁλῶν ἐν μεθορίοις πηγνυ- 15 μένων ἐξ ὕδατος ῥέοντος ὑπὸ ἄγκει τοῦ ἕαρος· ἀρυσσάμενοις γὰρ καὶ ἀποθειοῖσι ἡμέρας πέντε ἐξεπήγνυτο οἱ ἅλεις. Συνέκειτο δὲ παρὰ μέρος χρησθαι τῷ ἀλοπηγίῳ, παραβαίνοντες δὲ τὰ συγκείμενα ἐπολέμουν· καταστρεψάμενοι δὲ ποτε οἱ Ἀνταριάται Τριβαλλοὺς ἀπὸ Ἀγριάνων μέχρι τοῦ Ἰστρου καθί- 20 κοντας ἡμερῶν πεντεκαίδεκα ὁδὸν ἐπῆρξαν καὶ τῶν ἄλλων Θρακῶν τε καὶ Ἰλλυριῶν· κατελύθησαν δ' ὑπὸ Σχορδίσκων

1 οὐαρδαίους codd.: corr. Gronov. || 4 δὲ] δ' ἢ Cor. || 5 ὡστ' ἐξέφθαρται μικροῦ τελέως τὸ ἔθνος καὶ ἐκλέλοιπε Pleth., τὸ ἔθνος necessario in-sensendum cum Groek. || 9 Ἀνταριάται edd. ante Kr., Mein. sicut infra v. 13 et 19 || 16 ἄγκει ABCLE: corr. Xyl. ex Epit. || 17 πέντε ἢ ἐξ ἐπήγνυτο E

1 sqq. cf. Liv. per. 56 *Fulvius Flaccus cos. (a. 135) Vardeos in Illyrico subegit.* App. III. 10.

23 sq. cf. App. III. 5. 3 (5) Ῥωμαῖοι δ' ἔχοντες ἤδη δεύτερον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς Κελτοὺς πείρας καὶ ἐξ ἐκείνου πολεμοῦντες αὐτοῖς ἐκ διαστημάτων ἐπιστρατεύουσι τοῖς Ἰλλυριοῖς — ἠγονόμενον Λευκίου Σκιπίωνος — Σκιπίωνα δὲ (φασί) Σχορδίσκου μὲν διαφθεῖραι κτλ.

πρότερον, ὕστερον δ' ὑπὸ Ῥωμαίων, <οἱ> καὶ τοὺς Σκορδίσκους αὐτοὺς κατεπολέμησαν πολὺν χρόνον ἰσχύσαντας (a. 85,4?).

23 οἱ om. codd.

COMM. De his rebus in Illyrico gestis, quas parum cognitae habemus, cf. Zippel 'Die roemische Herrschaft in Illyrien bis auf Augustus' (Lips. 1877) p. 132 sqq. 175 sqq.

69

a. Str. V 4, 11 p. 249/50 Σαννίται δὲ πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδέαν ἐξορίας ποιούμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμπανίαν πορθοῦντες πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ γὰρ ἄλλως δεσποτικῶς ἄρχεσθαι μεμαθηκότες ταχὺ
5 ὑπούργουν τοῖς προστάγμασι. Νυνὶ δ' ἐκπεπόνηται τελείως ὑπὸ τε ἄλλων καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ μοναρχήσαντος Ῥωμαίων· ὃς ἐπειδὴ πολλαῖς μάχαις καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν τούτους σχεδὸν τι μόνους συμμένοντας ἑώρα καὶ † ὁμοίως ὁμοροῦντας, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην
10 ἔλθειν, συνέστη πρὸ τοῦ τείχους αὐτοῖς (a. 82) καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέκοψε κελεύσας μὴ ζωγρεῖν, τοὺς δὲ ῥίψαντας τὰ ὄπλα, περὶ τρισχιλίους ἄνδρας ἢ τετρακισχιλίους φασίν, εἰς τὴν δημοσίαν ἔπαυλιν τὴν ἐν τῷ Κάμπῳ καταγαγὼν εἴρξε·

5 ἐκπεπόνηται codd.: corr. Cor. || 9 ἰμοίως ὁμοροῦντας] ὁμοίως χωροῦντας Cor., ὁμοιοῦντας idem in notis, ὁμοῦ προχωροῦντας Grosk., οὕτως ὁμοροῦντας vel ὁμοφρονοῦντας Kr., ὁμοίως ὁρμώντας Mein., εὐήμεροῦντας Muell. || 13 Ante Κάμπῳ add. Μαρτίῳ edd. ante Kr.

Cf. Oros. V 20, 9—21, 1 *Sulla deinde cum Camponio Samnitium duce et Carrinatis reliquis copiis ante ipsam Urbem portamque Collinam ad horam diei nonam signa contulit gravissimoque proelio tandem vicit. Octoginta milia hominum ibi fusa dicuntur: duodecim milia sese dederunt, reliquam multitudinem in fugam versam insatiabilis victorum civium ira consumpsit. Sulla mox atque Urbem victor intravit, tria milia hominum, qui se per legatos dederant, contra fas contraque fidem datam inermes securosque interfecit.* Liv. per 68. Flor. II 9, 22—25. Eutr. V 8. Vell. II 27. Ps. Aur. 75, 8. Senec. de benef. V 16, 3. Cass. Dio. fr. 109 sq. App. b. c. I 92 sq. Plut. Sull. 29 sq.

12 cf. Flor. II 9, 23 sqq. *Animadversumque in eos, qui se sponte dederant — Quattuor milia deditorum inermium civium in villa*

τρισι δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπιπέμψας στρατιώτας ἅπαντας ἀπέσφαξε, προγραφάς τε ποιούμενος οὐκ ἐπαύσατο, πρὶν ἡ 15 πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαννιτῶν διέφθειρεν ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε· πρὸς δὲ τοὺς αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν ἔφη καταμαθεῖν ἐκ τῆς πείρας, ὡς οὐδέποτε ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥωμαίων οὐδὲ εἰς, ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαννίται. Καὶ γὰρ τοι νυνὶ κῶμαι γεγόνασιν αἱ πόλεις· 20 ἐνταῦθα δ' ἐκλελοίπαι τελέως Βοϊανόν, Αἰσερνία, Πάννα, Τελεσία συνεχῆς Οὐενάφρω καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐδεμίαν ἀξίον ἡγεῖσθαι πόλιν.

b. Str. V 3, 10 p. 238 Αἰσερνία δὲ καὶ Ἀλλιφαὶ ἤδη Σαννιτικαὶ πόλεις εἰσίν, ἣ μὲν ἀνηρημένη κατὰ τὸν Μαρσικὸν 25 πόλεμον (a. 80?), ἣ δ' ἔτι συμμένουσα.

19 ἀγάγοι εἰρήνην C || 20 τοιγάρτοι Mein. || 21 ἔσερνίνα codd.: corr. Cas. || 22 οὐενάφρων AC οὐενάφρον B

publica interfici iussit (sc. Sulla). Cf. Oros. l. l. — Discrepant de hominum a Sulla occisorum numero Plut. Sull. 30, qui habet sex milia, Senec. de clem. I 12, 2 et Augustin. de civ. dei III 28 (septem milia), Liv. per. 88 et App. b. c. I 93 (octo milia), Senec. de benef. V 16, 3 (duas legiones), Val. Max. IX 2, 1 (quattuor legiones).

24 sq. cf. Liv. per. 89 *Sylla Aeserniam in Samnio recepit*. (Huius enim oppidi nomen latere in traditis litteris *miam* recte perspexit Mommsen hist. Rom. II° p. 331 adn.)

70

Str. V 3, 11 p. 238/9 Πολὺ δ' ἐρμυνοτέρα Πραίνεστος — πρὸς δὲ τῆς ἐρμυνότητι καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατέτρηται πανταχόθεν μέχρι τῶν πεδίων, ταῖς μὲν ὕδρειας χάριν, ταῖς δ' ἐξόδων λαθραίων, ὧν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε (a. 82). Ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλείστον τὸ εὐεργετικὸν πρὸς ἀγαθοῦ τίθεται, Πραίνεστίνους δὲ συμφορὰ γεγένηται

1 Πραίνεστός Mein.

Cf. App. b. c. I 87—94 (94) Πραίνεστίοι δὲ καὶ τότε θεώμενοι καὶ τὸν Κάροβνος στρατὸν ἀπολωλέναι πάντα πνθάνομενοι αὐτὸν τε Νωρβανὸν ἤδη φυγεῖν ἐξ Ἰταλίας καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν καὶ Ῥώμην ἐπ' αὐτῇ Σύλλαν ἐκτενῶς κειχερωῶσθαι, τὴν πόλιν τῷ Λουκρητίῳ παρέδοσαν,

Leipziger Studien. XI. Suppl.

διὰ τὰς Ῥωμαίων στάσεις. Καταφεύγουσι γὰρ ἔκεισε οἱ νεωτε-
 ρισαντες· ἐκπολιορκηθέντων δὲ πρὸς τῇ κακώσει τῆς πόλεως
 καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριουῖσθαι συμβαίνει τῆς αἰτίας μετα-
 10 φερομένης ἐπὶ τοὺς ἀναιτίους.

*Mariou καταδύντος ἐς τάφρον ἐπονόμουσ καὶ μετὰ βραχὺ καὶ ἀνελόν-
 τος ἑαυτόν. Plut. Sull. 28 sq. Mar. 46. Dio d. XXXVIII fr. 15. —
 Liv. per. 87 sq. (88) C. Marius Praeneste obsessus a Lucretio Ofella,
 Syllanarum partium viro, cum per cuniculum captaret evadere saeptum
 exercitu, mortem conscivit: id est, in ipso cuniculo, cum sentiret se
 evadere non posse, cum Telesino fugae comite stricto utrimque gladio
 concurrat; quem cum occidisset, ipse saucius impetravit a servo, ut se
 occideret. Oros. V 21, 8 sq. Vell. II 27, 4. Val. Max. VI 8, 2. Ps.
 Aur. 68, 4. Eutr. V 8. Plin. N. H. XXXIII 16.*

71

Str. V 2, 6 p. 223 Τῶν δὲ Οὐολατερρανῶν ἡ μὲν χώρα
 κλύζεται τῇ θάλαττῃ, τὸ δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθεῖα λόφος
 ἔστιν ὑψηλὸς περιόρημος πάντῃ τὴν κορυφὴν ἐπίπεδος, ἐφ'
 ἧ ἴδρυνται τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. Ἡ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβασις
 5 πεντεκαίδεκα σταδίων ἔστιν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὄξεια πᾶσα καὶ
 χαλεπή. Ἐνταῦθα συνέστησάν τινες τῶν Τυρρηγῶν καὶ τῶν
 προγεγραμμένων ἐπὶ Σύλλα· πληρώσαντες δὲ τέτταρα τάγ-
 ματα στρατιᾶς διετῆ χρόνον ἐπολιορκήθησαν, εἰθ' ὑπόσπονδοι
 10 ὑψηλῆς ἴδρυνται κατεργωγίας εἰς τὴν θάλατταν καὶ χερρονη-
 σιζούσης, πολιορκίαν καὶ αὐτὸ δεδεγμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς
 καιροὺς.

1 οὐλατερρανῶν codd. || 2 βαθεῖα· λόφος edd.: corr. Mein. || 8 στρατιᾶς
 codd.: corr. Cor. || 10 θάλασσαν codd.: corr. Mein.

Cf. Liv. per. 89 *Volaterras, quod oppidum adhuc in armis erat, obsessum in deditionem accepit* (sc. Sulla). Schol. Gronov. ad Cic. Rosc. p. 428 Or. *Volaterrana civitas dicitur, quae praecisis undique lateribus ad omnes † motus alto se monte suspendit. Haec civitas cum Mario senserat. Victis etiam Marianis partibus in eadem constantia perseveravit. Ad ipsam oppugnandam. . . .* Cf. Gran. Lic. p. 38 B 2 sqq. Bonn. Cic. pro Rosc. Am. VII 20. pro dom. 30, 79. pro Caecin. 7, 18. ad Att. I 19, 4.

72

Str. XVII 3, 8 p. 829 Καὶ Τανύσιος δὲ ὁ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεὺς οὐκ ἀπέχεται τῆς τερατολογίας τῆς περὶ τὴν Μαυρουσίαν· πρὸς γὰρ τῇ Λυγγί Ἀνταίου μῆμα ἱστορεῖ καὶ σκελετὸν πηχῶν ἐξήκοντα, ὃν Σερωτίριον γυμνῶσαι καὶ πάλιν ἐπιβαλεῖν γῆν (a. 81).

5

1 Τανύσιος] γαβίνιος codd. exo. Fw (in hoc τανύσιος). Tanusii nomen restituendum esse rectissime demonstravit Niese in Mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 606 sqq. || 2 συγγραφέων codd. || 3 λυγγί Dmoxz, Τυγγί Tzsch.

Cf. Plut. Sert. 9 Ἀσμένιος δὲ τοῖς Μαυρουσίοις ἀφικόμενος (sc. ὁ Σερωτίριος) εἶχετο ἔργον καὶ καταμαχεσάμενος τὸν Ἀσκαλιν ἐπολιόρκει. Σύλλα δὲ Πακκιανὸν ἐκπέμψαντος βοηθῆσαι τοῖς περὶ τὸν Ἀσκαλιν μετὰ δυνάμεως συμβαλὼν ὁ Σερωτίριος τὸν μὲν Πακκιανὸν ἀπέκτεινε, τὴν δὲ στρατιὰν κρατήσας προσηγάγετο καὶ τὴν Τίγγιν, εἰς ἣν ὁ Ἀσκαλιν συνέφυγε μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἐξεπολιόρκησεν. Ἐνταῦθα τὸν Ἀνταίου οἱ Ἀλβειοὶ ἱστοροῦσι κείσθαι· καὶ τὸν τάφον αὐτοῦ Σερωτίριος διέσκαψε τοῖς βαρβάροις ἀπιστῶν διὰ μέγεθος. Ἐντυχὼν δὲ τῷ σώματι πηχῶν ἐξήκοντα μῆκος, ὡς φασί, κατεπλάγη καὶ σφάγιον ἐντεμὼν συνέχωσε τὸ μῆμα καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ τιμὴν τε καὶ φήμην σινηύησε.

73

Str. III 4, 13 p. 162 Καὶ Σεγοβρίγα δ' ἐστὶ τῶν Κελτιβήρων πόλις καὶ Βίλβιλις, περὶ αἷς Μέτελλος καὶ Σερωτίριος ἐπολέμησαν.

COMM. Inde ab a. 79 Q. Caecilius Metellus Pius cum Sertorio bellum gessit.

74

a. Str. III 4, 10 p. 161 Συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλείονων ἐθνῶν ἡ χώρα, γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομένου. Τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρωρείας τῆς κατὰ τὴν Πυρρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ὅσκαν χωρίοις τοῖς τῶν Ἰλεργετῶν οὐ πολὺ ἄποθεν τοῦ Ἰβη-

5

5 ἰλιόσκαν codd.: corr. Cas. | ἄπωθεν C

ρος. Ἐν δὲ ταῖς πόλεσι ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερω-
τώριος καὶ ἐν Καλάγουρι Οὐασκίωνων πόλει (a. 74) καὶ τῆς
παραλίας ἐν Ταρράκωνι καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπεῖω μετὰ τὴν ἐκ
Κελτιβήρων ἐκπτώσιν, ἐτελεύτα δ' ἐν Ὀσκα (a. 72). — — Ἰακ-
10 κητανοὶ δ' εἰσὶν, ἐν οἷς τότε μὲν Σερωτώριος ἐπολέμει πρὸς
Πομπήιον κτλ.

b. Str. III 4, 6 p. 159 Μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ
τῆς Καρχηδόνος τρία πολίχνια Μασσαλιωτῶν εἰσὶν οὐ πολὺ
ἄποθεν τοῦ ποταμοῦ· τούτων δ' ἐστὶ γνωριμώτατον τὸ Ἡμε-
15 ροσκοπεῖον ἔχον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τῆς Ἐφεσσίας Ἀρτέμιδος ἱερὸν
σφόδρα τιμώμενον, ᾧ ἐχρήσατο Σερωτώριος ὀρημητηρίῳ κατὰ
θάλατταν· ἐρμυγὸν γάρ ἐστι καὶ ληστρικόν, κάτοπτον δὲ ἐκ
πολλοῦ τοῖς προσπλέουσι, καλεῖται δὲ Διάνιον, οἶον Ἀρτε-
μίσιον.

7 καλαγοῦρι C, Καλαγοῦρι Cor., Καλαγοῦρι Mein. || 9 δ' ἐν Ὀσκα] διὰ
νόσφ codd.: corr. Putean. || 13 ἐστιν Mein. || 14 ἄποθεν Mein. || 18 δὲ] τε Cor. |
Ante Διάνιον inserit καὶ Grosk.

7 cf. App. b. c. I 112 Σερωτώριος δὲ — — τοῖς περὶ τι χωρίον
Καλάγρον στρατοπεδεύουσιν ἐπιδρομῶν ἔκτεινε τρισχιλίους. Liv. per. 93.

9 cf. Vell. II 30, 1 Tum M. Perpenna praetorius, e proscriptis,
gentis clarioris quam animi, Sertorium inter cenam Oescae interemit.
Plut. Sert. 26. Pomp. 20. App. Hisp. 102. b. c. I 113. Diod. XXXVII
fr. 22^a. Sall. hist. III fr. 4 (3). Liv. per. 96. Orosc. V 23, 13. Eutr.
VI 1. Flor. II 10, 9.

14 sqq. cf. Cic. Verr. V 56, 164 Quicumque accesserant ad Sici-
liam paulo pleniore, eos Sertorianos milites esse atque a Dianio fugere
dicebat (sc. Verres). Cf. ib. I 34, 87 et Ps. Aseon. ad l. l. p. 183 Or.

75

Str. III 4, 7 p. 159 Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Ἰβήρος ἐκτροπῶν
καὶ τῶν ἄκρων τῆς Πυρήνης, ἐφ' ὧν ἴδονται τὰ ἀναθήματα

2 sq. cf. Sall. hist. IV fr. 29 (53) (Pompeius) de victis Hispanis tro-
paeae in Pyrenaei iugis constituit. Plin. N. H. VII 96 Statim ad solis
occasum transgressus (sc. Pompeius) excitatis in Pyrenaeo tropaeis op-
pida DCCCLXXVI ab Alpibus ad finis Hispaniae ulterioris in dicionem

τοῦ Πομπηίου (posita a. 71), πρώτη Ταρράκων ἐστὶ πόλις.
Cf. Str. III 4, 1 p. 156; 4, 9 p. 160; IV 1, 3 p. 178.

redacta victoriae suae adscripsit et maiore animo Sertorium tacuit. Id.
ib. III 18. XXXVII 15 sq. Cass. Dio. XLI 24.

76

Str. III 2, 1 p. 141 Πλειστον δ' ἢ τε Κόρδυβα ἠϋξῆται,
Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ δυνάμει· — — ᾠκησάν τε
ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι·
καὶ δὴ καὶ πρώτην ἀποικίαν ταύτην εἰς τούσδε τοὺς τόπους
ἔστειλαν Ῥωμαῖοι.

5

5 Ante Ῥωμαῖοι add. οἱ Siebenk.

COMM. Quo tempore haec colonia deducta sit, non constat. Certe
ante Caesarem, fortasse a Cn. Pompeio coloniae ius accepit: cf. Huebner
in CIL vol. II p. 306.

77

Str. VII 6, 1 p. 319 Εἶτ' Ἀπολλωνία — — ἀποικος Μι-
λησίων, τὸ πλέον τοῦ κτίσματος ἰδρυμένον ἔχουσα ἐν νησίῳ
τινὶ . . . ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐξ οὗ Μάρκος Λεύκολλος τὸν
κολοσσὸν ἤρε (a. 72) καὶ ἀνέθηκεν ἐν τῷ Καπετωλίῳ τὸν τοῦ
Ἀπόλλωνος, Καλάμιδος ἔργον.

5

3 Ante ἱερὸν add. ὅπου Bno, ὅπερ Cas., καὶ exoidisse susp. Kr.

Cf. App. III. 30 Μυσοῦς δὲ Μᾶρκος μὲν Λεύκολλος, ὁ ἀδελφὸς
Λικνίου Λευκόλλου τοῦ Μιθριδάτῃ πολεμήσαντος, κατέδραμε καὶ ἐς
τὸν ποταμὸν ἔμβαλάν, ἐνθα εἰσὶν Ἕλληνίδες ἐξ πόλεως Μυσοῦς πάροικοι,
Ἴστρος τε καὶ Διονυσόπολις καὶ Ὀδησοῦς καὶ Μεσημβρία (καὶ Καλατίς
καὶ Ἀπολλωνία), ἐξ ἧς [ἐν Ῥώμῃ ἐκ Καλατίδος] μετήνεγκε τὸν μέγαν
Μοῖσις quippe excogitatas videmus statuarum, quas colossaeas vocant,
turribus paris. Talis est in Capitolio Apollo tralatus a M. Lucullo ex
Apollonia, Ponti urbe, XXX cubitorum, quingentis talentis factus. Id.
ib. IV 92. Solin. 19, 1.

78

Str. IX 2, 42 p. 416 Ἰστοροῦσι δὲ τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ καλουμένους Ἀχαιοὺς ἀποίκους Ὀρχομενίων εἶναι τῶν μετὰ Ἰαλομένον πλανηθέντων ἐκεῖσε μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἄλωσιν.

Cf. App. Mithr. 67 Ἐς δ' Ἀχαιοὺς τοὺς ὑπὲρ Κόλχους ἐσβαλῶν (sc. ὁ Μιθριδάτης), οἳ δοκοῦσιν εἶναι τῶν ἐκ Τροίας κατὰ τὴν ἐπάνοδον πλανηθέντων, δύο μέρη τοῦ στρατοῦ πολέμῳ τε καὶ κρύει καὶ ἐνέδρῳ ἀποβαλὼν ἐπανῆλθε. Id. ib. 102 Ἀχαιοὺς δ' ἐτρέψατο διώκων (sc. ὁ Μιθριδάτης) οὓς ἀπὸ Τροίας ἐπανιόντας φασὶν ἐς τὸν Πόντον ὑπο χειμῶνος ἐκπεσεῖν κτλ. Amm. Marc. XXII 6, 25.

79

Str. XI 5, 4 p. 505 Τὴν δὲ Θεμισκυραν καὶ τὰ περὶ τὸν Θερωμόδοντα πεδία καὶ τὰ ὑπερκελιμένα ὄρη ἅπαντες Ἀμαζόνων καλοῦσι καὶ φασιν ἐξελαθῆναι αὐτὰς ἐνθέρδε. Cf. I 3, 7 p. 52. II 5, 24 p. 126. XII 3, 9 p. 544; 3, 14 p. 547.

Cf. App. Mithr. 69 Σύμμαχοί τε αὐτῷ (sc. τῷ Μιθριδάτῃ) προσεγγίγοντο χωρὶς τῆς προτέρας δυνάμεως Χάλυβες — — καὶ ὅσοι περὶ Θερωμόδοντα ποταμὸν γῆν ἔχουσι τὴν Ἀμαζόνων λεγομένην. Id. ib. 78. Sall. hist. III fr. 49 (46) *Dein campi Themiscyrii, quos habuere Amazones a Tanai flumine incertum quam ob causam digressae.*

80

Str. XII 8, 11 p. 575/6 Ἔστι δὲ νῆσος ἐν τῇ Προποντίδι ἢ Κύζικος συναπτομένη γεφύραις δυοῖν πρὸς τὴν ἠπειρον, ἀρετῇ μὲν κρατίστη, μεγέθει δὲ ὅσον πεντακοσίων σταδίων τὴν περίμετρον· ἔχει δὲ ὁμώνυμον πόλιν πρὸς αὐταῖς ταῖς
δ γεφύραις καὶ λιμένας δύο κλειστοὺς καὶ νεωσοίκους πλείους τῶν διακοσίων· τῆς δὲ πόλεως τὸ μὲν ἔστιν ἐν ἐπιπέδῳ, τὸ δὲ πρὸς ὄρει· καλεῖται δ' Ἀρχτων ὄρος· ὑπέρχεται δ' ἄλλο

Cf. App. Mithr. 72—76 (72) Παρεστρατοπέδενε (sc. ὁ Λεύκολλος) τῷ Μιθριδάτῃ περὶ Κύζικον. Καὶ δι' αὐτομόλων ἐπιγνοὺς εἶναι τῷ βασιλεῖ στρατιὰν μὲν ἀνδρῶν ἀμφὶ μυριάδας τριάκοντα, ἀγορὰν δὲ εἴ τι σιτολογοῦντες ἢ ἐκ θαλάσσης λάβοιεν, ἔφη πρὸς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἀμαζὶ λήψεσθαι τοὺς πολεμικοὺς αὐτίκα. — — (73) Οἷα δὲ εὐπορῶν στρατοῦ

Δινδυμον μονοφυές, ἱερὸν ἔχον τῆς Δινδυμήνης μητρὸς θεῶν, ἴδρυμα τῶν Ἀργοναυτῶν. Ἔστι δ' ἐνάμιλλος ταῖς πρώταις τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἢ πόλις μεγέθει τε καὶ κάλλει καὶ εὐνο- 10 μίᾳ πρὸς τε εἰρήνην καὶ πόλεμον. — — — Ἐπεδείξαντο δὲ τὴν ἐκ τῆς παρασκευῆς ταύτης ὠφέλειαν ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ. Ἐπελθόντος γὰρ αὐτοῖς ἀδοκίμως τοῦ βασιλέως πεντεκαίδεκα μυριάσι καὶ ἵππῳ πολλῇ (α. 74) καὶ κατασχόντος τὸ ἀντικείμενον ὄρος, ὃ καλοῦσιν Ἀδραστείας, καὶ τὸ προά- 15 στειον, ἔπειτα καὶ διάραντος εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰχένα καὶ προσμαχομένον πεζῇ τε καὶ κατὰ θάλατταν τετρακοσίαις ναυσίν, ἀντέσχον πρὸς ἅπαντα οἱ Κυζικηνοί, ὥστε καὶ ἐγγὺς ἦλθον τοῦ ζωγρίᾳ λαβεῖν τὸν βασιλέα ἐν τῇ διώρυγι ἀντιδιορύττοντες, ἀλλ' ἔφθη φυλαξάμενος καὶ ἀναλαβὼν ἑαυτὸν 20 ἔξω τοῦ ὄρυγματος· ὁψὲ δὲ ἴσχυσεν εἰσπέμψαι τινὰς νύκτωρ ἐπικούρους ὃ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς Λεύκολλος· ὤνησε δὲ

8 τῶν θεῶν usz || 16 καὶ inclusit Cor. || 19 τὸν ζωγρία F ζωγρία (addito i supra ei) D ζωγρία et ζωγρία h ζωγρία codd. rell. || 22 Verba ὁ τῶν Ῥωμ. στρατηγὸς Λεύκ. ante εἰσπέμψαι v. 21 posita in F

πολλοῦ (sc. ὁ Μιθριδάτης), πᾶσιν ἔργοις ἐπεχειρεῖ τὸν τε σταθμὸν ἀποτειχίζων τείχει διπλῷ καὶ τὰ λοιπὰ τῆς πόλεως ἀποταφρεύων. Χωμάτᾳ τε ἤγειρε πολλὰ καὶ μηχανὰς ἐπήγγυτο — — κατὰ δὲ τοὺς λιμένας δύο πενήρεις ἐξευγμέναι πύργον ἕτερον ἔφερον, ἐξ οὗ γέφυρα, ὁπότε προσπελάσειαν ἐς τὸ τεῖχος, ὑπὸ μηχανῆς ἐξήλλετο. — — (74) Ταῖς τε ναυσὶ πῦρ καὶ πύσσαν ἐπιχέαντες ἠνάγκασαν πρύμναν τε κρούσασθαι καὶ ὑποχωρεῖν ὀπίσω μετὰ τοῦ μηχανήματος. Ὡς δὲ μὲν δὴ τῶν κατὰ θάλασσαν ἐπενεχθέντων ἐκράτουν οἱ Κυζικηνοί· τρίτα δ' αὐτοῖς ἐπήγετο τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὰ ἐν τῇ γῆ μηχανήματα ὁμοῦ πάντα πονουμένους τε καὶ μεταθέουσιν ἐς τὸ αἰετὸν βιαζόμενον. — — — (75) Ὁ δ' — — ἐπὶ τὸ Δινδυμον ὄρος ὑπερκείμενον ἀνῆει καὶ χῶμα ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὴν πόλιν ἔχου πύργους τ' ἐφίστη, καὶ ὑπονόμοις τὸ τεῖχος ἀνεκρήμνη. — — (76) Μιθριδάτου δὲ χειμῶν ἐπιγεγόμενος ἀφῆρητο καὶ τὴν ἐκ [τῆς] θαλάττης ἀγορὰν εἴ τις ἦν, ὥστε πάμπαν ὁ στρατὸς ἐλλίμωττε, καὶ πολλοὶ μὲν ἀπέθνησκον, εἰσι δ' οἱ καὶ σπλάγγων ἐγενόντο βαρβαρικῶς. — — Διεκαρτέρι δ' ὁμοῦ ὁ Μιθριδάτης ἐλλίζων ἐτι τὴν Κύζικον αἰρήσειν τοῖς χῶμασι τοῖς ἀπὸ τοῦ Δινδύμου. Ὡς δὲ καὶ ταῦθ' ὑπεσύροντο οἱ Κυζικηνοὶ καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν μηχανὰς ἐπιμπρασαν καὶ ἀσθήσει τοῦ λιμοῦ πολλάκις ἐπεκθέοντες τοῖς πολεμίοις ἀσθενεστάτοις γεγονόσιν ἐπετίθεντο, δρασμὸν ὁ Μιθριδάτης ἐβούλευε καὶ ἔφευγε νυκτός. Plut. Luc. 9—11 (9) Ἐν τούτῳ δὲ Μιθριδάτης ἐπεβούλευε Κυζικηνοῖς — — καὶ

καὶ λιμὸς τῷ τοσοῦτῳ πλήθει τῆς στρατιᾶς ἐπιπεσών, ὃν οὐ προείδετο ὁ βασιλεύς, ὡς ἀπῆλθε πολλοὺς ἀποβαλὼν (α. 73).
 25 Ῥωμαῖοι δ' ἐτίμησαν τὴν πόλιν, καὶ ἔστιν ἔλευθ'ερα μέχρι νῦν

23 λιμας CDFh (in hoc etiam λευμας) ο (add. γρ. λιμὸς) uwpx (in hoc a in o post mut.) λιμνας I, λοιμὸς Xyl. || 24 ὡς] ὅς Cor., ὡστ' dubitanter Kr.

φθάνει τῆς πόλεως ἄντικρυς ἀμ' ἡμέρᾳ περὶ τὸ τῆς Ἀδραστειᾶς ὄρος ἰδρῦσας τὴν δύναμιν — — Κυζικηνοὺς δὲ Μιθριδάτης δέκα μὲν ἐκ γῆς στρατοπέδοις περιλαβὼν, ταῖς δὲ ναυσὶν ἐκ θαλάσσης τὸν ἀπὸ τῆς ἡπείρου διειργοντα τὴν πόλιν εὐριπον ἐμφράξας ἐκατέρωθεν ἐπολιόρκει, τὰ μὲν ἄλλα διακεκλιμένους πρὸς τὸν κίνδυνον εὐθαρσῶς καὶ πᾶν ἔνεκα Ῥωμαίων ἐγνωκότας ἐκδέχεσθαι δυσχερές. — — Τῆς δὲ Δασκυλίτιδος λίμνης πλεομένης ἀκατίοις ἐπιεικῶς εὐμεγεθέσι τὸ μέγιστον αὐτῶν ὁ Δούκουλλος ἀνελεύσας καὶ διαγαγὼν ἀμάξῃ πρὸς τὴν θάλατταν ὄσους ἐχώρει στρατιωτᾶς ἐνεβίβασεν. Ἐλαθον δὲ νυκτὸς διαπεράσαντες καὶ παρειαῆλθον εἰς τὴν πόλιν. (11) Μιθριδάτην δέ, ἄχρι μὲν ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ στρατηγῶν φενακίζόμενος ἠγνόει τὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ λιμὸν, ἠλίων Κυζικηνοὶ διαφεύγοντες τὴν πολιορκίαν. Ταχὺ δ' ἔξερρῆν τὸ φιλότιμον αὐτοῦ καὶ φιλόνηκον ἐν αἰσθήσει γενομένου τῶν ἀποριῶν, αἷς αἱ στρατιῶται συνείχοντο, καὶ τῶν ἀνθρωποφαιγιῶν. — — Ἐκ τούτου Μιθριδάτης μὲν ἔφηνεν ἐπὶ θάλασσαν, οἱ δὲ στρατηγοὶ πεζοὶ τὸν στρατὸν ἀπήγαγον. Memn. 40. Sall. hist. III fr. 16—28. IV fr. 61 (19), 14. Liv. per. 95. Oros. VI 2, 14. 19. Flor. I 40, 15—17. Eutr. VI 6. Vell. II 33. Ps. Aur. 74, 5. Obseq. 60. Frontin. III 13, 6. IV 5, 21. V 13, 6. Cic. de imp. Cn. Pomp. 8, 20. pro Mur. 15, 33. pro Arch. 9, 21.

18 sqq. cf. Diod. XXXVII fr. 22^b Ὅτι ὁ Μιθριδάτης ἐξ ἐπιβουλῆς παρ' ὄλιγον ἐκινδύνευσεν ὑποχείριος γενέσθαι τοῖς Κυζικηνοῖς. Συναγνιζόμενος γὰρ τις ἐν ταῖς μεταλλεῖαις Ῥωμαῖος ἑκατόνταρχος ἐπεβάλετο τοῦτο τελέσαι. Διὰ γὰρ τὰς παρ' ἀμφοτέρους μεταλλεῖας συνεχῶς γενομένων συμπλοκῶν καὶ συλλόγων εἰς γνῶσιν ἦλθε τοῖς τοῦ βασιλέως διὰ τὰς συνεχεῖς πρὸς αὐτοὺς ὀμίλλας. Μονωθεὶς δὲ ποτε κατὰ τὴν ἐν τοῖς ὀρύγμασι φυλακὴν καὶ ὑπὸ τινος τῶν ἐπιστατούντων ἐν τοῖς ἔργοις καταπειραθεὶς περὶ προδοσίας προσεδέξατο τοὺς λόγους προσποιήτως. Ἀνενεχθέντος δὲ τοῦ πράγματος πρὸς τὸν βασιλέα ἐκεῖνος μὲν ἐπιθυμῶν κυριεῦσαι τῆς πόλεως δωρεὰς ἐπηγγείλατο καὶ συνέθετο καιρὸν, ἐν ᾧ τὸν σύλλογον ἔδει γενέσθαι· τοῦ δὲ Ῥωμαῖου πλίτεις τῶν ἐπαγγελιῶν ζητοῦντος ἀπέλυσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ συνθησομένους. Ὁ δὲ οὐκ ἔφησεν ἄλλως πιστεύσειν, εἰ μὴ παρὰ τοῦ βασιλέως λάβῃ τοὺς ὄρκους. Ὁ δὲ οὐκ ἠγγέτο βασιλικῆς ἀξίας οἰκτεῖον εἶναι συγκαταβαίνειν εἰς τὰ ὀρύγματα. Ἐπεὶ δὲ ὁ προδότης οὐκ ἔφησεν ἄλλως ὑπακούσεσθαι, ἡ δὲ ἐπίθεισις τοῦ κυριεῦσαι τῆς πόλεως συνεῖχεν, ἠναγκάσθη συγκαταθέσθαι τοῖς ἀξιουμένοις ὁ Μιθριδάτης. Κἄν συνέβη τὸν βασιλέα γενέ-

καὶ χώραν ἔχει πολλήν, τὴν μὲν ἐκ παλαιοῦ, τὴν δὲ τῶν Ῥωμαίων προσθέντων.

σθαι ὑποχείριον, εἰ μὴ τῶν φίλων τις εὐστόχως καταμαντευσάμενος τὴν ἐπιβουλήν κατεσκεύασε σύμμετρον μηχανὴν δυναμένην ὀξέως ἀνοίγεσθαι τε καὶ κλείεσθαι· καὶ ταύτης εἰς τὸ ὄργανα τεθείσης καὶ τοῦ Μιθριδάτου μετὰ τῶν φίλων συνεμβάντων ὁ ἑκατόνταρχος τοὺς μέλλοντας μεθ' ἑαυτοῦ τῷ βασιλεῖ τὰς χεῖρας προσφέρειν [εἰς τὰς χεῖρας] . . . τὸ ξίφος σπασάμενος ὤρμησεν ἐπὶ τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ φθάσας συνέκλεισε τὴν θύραν καὶ τὸν κίνδυνον ἐξέφυγεν.

25 sqq. cf. Tac. ann. IV 36 (Cyziceni) amisere libertatem, quam bello Mithridatis meruerant circumsessi nec minus sua constantia quam praesidio Lucullī pulso rege. Suet. Tib. 37.

81

Str. XII 4, 3 p. 564 Πολιτευσάμενοι δὲ πρὸς Ῥωμαίους οἱ Προουσιεῖς εὐνοϊκῶς (a. 73) ἔλευθερίας ἔτυχον.

Cf. App. Mithr. 77 Βάρβαρ δὲ Προουσιάδα εἶλε τὴν πρὸς τῷ ὄρει — — τῶν Μιθριδάτου φρουρῶν ἐκφυγόντων. Memn. 41 Ἐκεῖθεν ὁ Τριάριος ἐπὶ Προουσιάδα τὴν ἐπιθαλάσσιον μετὰ τῆς δυνάμεως παραγίνεται. — — Παραγεγονότα δὲ ῥαδίως οἱ Προουσιεῖς ἐδέξαντο τοὺς Ποντικὸς διωσάμενοι.

82

Str. XII 3, 30 p. 556 Ἐν δὲ τοῖς Κάβειροις τὰ βασιλεία Μιθριδάτου κατεσκευάστω καὶ ὁ ὑδραλέτης καὶ τὰ ζωργεῖα καὶ αἱ πλησίον Θῆραι καὶ τὰ μέταλλα.

2 τὰ ζώργια oddd. exc. E, unde corr. Cor.

Cf. Plut. Luc. 18 Τὰ δὲ Κάβειρα λαβὼν (sc. ὁ Λούκουλλος a. 72) καὶ τῶν ἄλλων φρουρίων τὰ πλείστα θησανρούς τε μεγάλους εὔρε καὶ δεσμοτήρια κτλ. Memn. 45. App. Mithr. 78.

83

Str. XII, 3, 14 p. 547 Μετὰ δὲ τὴν Γαζηλῶνα ἡ Σαραμηνή καὶ Ἀμισός, πόλις ἀξιόλογος. — — Φησὶ δ' αὐτὴν Θεό-

1 γαδιλῶνα codd.: corr. Grosk.

πομπος (fr. 202 M.) πρώτους Μιλησίους κτίσαι, Καππαδόκων ἄρχοντα, τρίτον δ' ὑπ' Ἀθηνοκλέους καὶ Ἀθηναίων
 5 ἐποικισθεῖσαν Πειραιᾶ μετονομασθῆναι. Καὶ ταύτην δὲ κατέσχον οἱ βασιλεῖς, ὁ δ' Εὐπάτωρ ἐκόσμησεν ἱεροῖς καὶ προσέκτισε μέρος. Λεύκολλος δὲ καὶ ταύτην ἐπολιόρχησεν (a. 72/1).

3 πρώτον ος | Ante Καππαδόκων add καὶ ἰ καὶ εἴτα ος, εἴτα Cas., qui tamen recte susp. plura excidisse || 4 ἀποικισθεῖσαν gxy

Cf. App. Mithr. 78 Λεύκολλος δ' Ἀμισὸν — — περικαθήμενος ἐπολιόρχει — — Οἱ δ' ἀμφὶ τὴν Ἀμισὸν — — ἐμόχθουν ἀπομαχομένων αὐτοὺς τῶν Ἀμισέων καὶ πολλάκις ἐκθεόντων καὶ ἐς μονομαχίας προκαλουμένων. ib. 63 Λεύκολλος δὲ καὶ Ἀμισὸν ἐπὶ τῇ Σινώπῃ συνώκιζεν ἐκφυγόντων μὲν ὁμοίως τῶν Ἀμισέων διὰ θαλάσσης, πυνθανόμενος δ' ὑπ' Ἀθηναίων αὐτοὺς θαλασσοκρατούντων συνφκισθαι καὶ δημοκρατία χρησαμένους ἐπὶ πολὺ τοῖς Περσικοῖς βασιλεῦσιν ὑπακοῦσαι, ἀναγαγόντος δ' αὐτοὺς ἐς τὴν δημοκρατίαν ἐκ προστάγματος Ἀλεξάνδρου (cf. ib. 8) πάλιν δουλεῦσαι τοῖς Ποντικοῖς κτλ. Plut. Luc. 15 Ὁ Λούκουλλος περὶ τε τὴν Ἀμισὸν διέτριψε μαλακῶς τῇ πολιορκίᾳ χρώμενος καὶ μετὰ χειμῶνα Μουρήναν ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἐβάδιζεν ἐπὶ Μιθριδάτην. ib. 19 Αὐτὸς δ' (sc. ὁ Λούκουλλος) ἦκε πρὸς Ἀμισὸν ἔτι πολιορκουμένην. — — Τὰ δὲ πλείστα τῶν ἀπολωλότων αὐτὸς ἔτι παρῶν ἀνφοδόμησε καὶ τοὺς φεύγοντας Ἀμισσηῶν ἐδέξατο — — Ἦν δ' ἡ πόλις Ἀθηναίων ἀποικος ἐν ἐκείνοις ἄρα τοῖς καιροῖς, ἐν οἷς ἤκμαζεν ἡ δύναμις αὐτῶν καὶ κατεῖχε τὴν θάλασσαν, οἰκισθεῖσα. Memn. 54. Phlegon fr. 12 (Mueller FHG III p. 606). Sall. hist. IV fr. 42 (1). Eutr. VI 8. Cic. de imp. Cn. Pomp. 8, 21.

84

Str. XII 3, 11 p. 546 Αὐτὴ δ' ἡ πόλις (sc. ἡ Σινώπη) τετελείχεται καλῶς, καὶ γυμνασίῳ δὲ καὶ ἀγορᾷ καὶ στοαῖς κεκόσμηται λαμπρῶς. Τοιαύτη δὲ οὔσα δις ὅμως ἐάλω, πρότερον μὲν τοῦ Φαρνάκου παρὰ δόξαν αἰφνιδίως ἐπιπεσόντος,
 5 ἕστερον δὲ ὑπὸ Λευκόλλου καὶ τοῦ ἐγκαθημένου τυράννου καὶ

2 δὲ inclusit Cor., τε susp. Kr.

Cf. App. Mithr. 83 Σινώπη δ' ἀντεῖχεν ἔτι καρτερῶς καὶ διενανμάχησεν οὐ κακῶς. Πολιορκούμενοι δὲ τὰς ναῦς τὰς βαρύτερας σφῶν διέπρησαν καὶ ἐς τὰς κονφοτέρας ἐμβάντες ἀπέδρασαν. Λεύκολλος δὲ τὴν πόλιν εὐθὺς ἐλευθέραν ἤφει δι' ἐνύπνιον, ὃ τοιόνδε ἦν· Αὐτόλυκόν

ἐντὸς ἅμα καὶ ἐκτὸς πολιορκουμένη (a. 71)· ὁ γὰρ ἐγκατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως φρούραρχος Βακχίδης ὑπονοῶν ἀεὶ τινα προδοσίαν ἐκ τῶν ἐνδοθεν καὶ πολλὰς αἰκίας καὶ σφραγὰς ποιῶν ἀπαγορεύσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησε πρὸς ἄμωφ, μὴτ' ἀμύνασθαι δυναμένους γενναίως μῆτε προσθέσθαι κατὰ 10 συμβάσεις. Ἐάλωσαν δ' οὖν· καὶ τὸν μὲν ἄλλον κόσμον τῆς πόλεως διεφύλαξεν ὁ Λεύκολλος, τὴν δὲ τοῦ Βιλλάρου σφαίραν ἤρε καὶ τὸν Ἀυτόλυκον, Σθένειδος ἔργον, ὃν ἐκείνοι οἰκιστὴν ἐνόμιζον καὶ ἐτίμων ὡς Θεόν· ἣν δὲ καὶ μαντεῖον αὐτοῦ· δοκεῖ δὲ τῶν Ἰάσονι συμπλευσάντων εἶναι καὶ κατασχεῖν τοῦ- 15 τον τὸν τόπον.

13 αὐτόλυτον codd. (sed z postea corr.): corr. Xyl. | δὲ ἔργον h δ' ἔργον i || 15 τῶν] τῆ lo, τῶν τῆ Cas.

φασιν ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας Ἡρακλεῖ συστρατεύοντα ὑπὸ χεიმῶνος ἐς Σινώπην καταχθῆναι καὶ τῆς πόλεως κρατῆσαι· ἀνδρίας τε σεβασμὸς τοῖς Σινωπεῦσιν ἔχρα, ὃν οἱ μὲν Σινωπεῖς οὐ φθάσαντες ἐς φνγὴν ἐπαγαγέσθαι ὀθόνας καὶ καλωσίους περιέδησαν· οὐδὲν δ' ὁ Λεύκολλος εἰδὼς οὐδὲ προμαθῶν ἔδοξεν ὑπ' αὐτοῦ κληθεὶς ὄραν αὐτὸν καὶ τῆς ἐπιούσης τὸν ἀνδριάντα τιῶν περιβεβλημένον παραφερόντων ἐκλύσαι κελεύσας εἶδεν ὅλον ἔδοξε νυκτὸς ἑωρακέναι. Plut. Luc. 23 (Ὁ Λούκουλλος) τοὺς στρατιώτας ἀναλαβὼν ἐπολιόρκει Σινώπην, μᾶλλον δὲ τοὺς κατέχοντας αὐτὴν βασιλικούς Κίλικας, οἱ πολλοὺς μὲν ἀνελόντες τῶν Σινωπέων, τὴν δὲ πόλιν ἐμπρήσαντες διὰ νυκτὸς ἔφνγον. Αἰσθόμενος δ' ὁ Λούκουλλος καὶ παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν ὀκτακισχιλλοὺς αὐτῶν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἀπέκτεινε, τοῖς δ' ἄλλοις ἀπέδωκε τὰ οἰκεία καὶ τῆς πόλεως ἐπεμελήθη μάλιστα διὰ τὴν τοιαύτην ὄψιν. Ἐδόκει τινα κατὰ τοὺς ὕπνους εἰπεῖν παραστάνα· Ἐπρόελθε, Λούκουλλε, μικρόν· ἦκει γὰρ Ἀυτόλυκος ἐντυχεῖν σοι βουλόμενος. Ἐξαναστὰς δὲ τὴν μὲν ὄψιν οὐκ εἶχε συμβαλεῖν εἰς ὅ τι φέροι, τὴν δὲ πόλιν εἶλε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ τοὺς ἐκπλέοντας τῶν Κιλικῶν διώκων ὄρῃ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἀνδριάντα κείμενον, ὃν ἐκκομίζοντες οἱ Κίλικες οὐκ ἔφθησαν ἐμβαλέσθαι· τὸ δ' ἔργον ἦν Σθένειδος τῶν καλῶν. Φράζει οὖν τις, ὡς Ἀυτόλυκου τοῦ κτίσαντος τὴν Σινώπην ὁ ἀνδρίας εἶη. Λέγεται δ' ὁ Ἀυτόλυκος γενέσθαι τῶν ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας ἐκ Θετταλίας Ἡρακλεῖ συστρατευσάντων, Δημίμαχον παῖς· ἐκείθεν δ' ἀποπλέων ἅμα Δημολέοντι καὶ Φλογίῳ τὴν μὲν ναῦν ἀπολέσαι περιπεσοῦσαν τῆς Χερρονήσου κατὰ τὸ καλούμενον Πηδάλιον, αὐτὸς δὲ σωθεὶς μετὰ τῶν ὀπλων καὶ τῶν ἑταίρων πρὸς τὴν Σινώπην ἀφελέσθαι τοὺς Σύρους τὴν πόλιν (cf. Apoll. Rhod. II 956 sqq. cum schol.). Memn. 53 sq. Oros. VI 3, 2 sq. Eutr. VI 8. Cic. de imp. Cn. Pomp. 8, 21.

Str. XII 3, 39 p. 561 Ἔστι δὲ καὶ ἐρύματα πλείω κατε-
σκαμμένα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ (sc. τῶν Ἀμασέων) καὶ ἔρημος
γῆ πολλή διὰ τὸν Μιθριδατικὸν πόλεμον (a. 71).

Cf. Memn. 54 Ἔτι δὲ ἡ Ἀμάσεια ἀντειχεν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ
αὐτὴ προσεχώρησε Ῥωμαίοις.

a. Str. XI 14, 15 p. 531/2 Κατεῖχον τὴν Ἀρμενίαν Πέρ-
σαι καὶ Μακεδόνες, μετὰ ταῦτα οἱ τὴν Συρίαν ἔχοντες καὶ τὴν
Μηδίαν· τελευταῖος δ' ἐπῆρξεν Ὀρόντης ἀπόγονος Ὑδάρονου,
τῶν ἐπὶ Περσῶν ἐνός· εἶθ' ὑπὸ τῶν Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου
5 στρατηγῶν τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολεμήσαντος διηρέθη ὄχρα,
Ἀρταξίου τε καὶ Ζαριάδριος· καὶ ἦρχον οὗτοι τοῦ βασιλέως
ἐπιτρέψαντος· ἠττηθέντος δ' ἐκείνου προσθέμενοι Ῥωμαίοις
καθ' αὐτοὺς ἐτάττοντο βασιλεῖς προσαγορευθέντες. Τοῦ μὲν
οὖν Ἀρταξίου Τιγράνης ἦν ἀπόγονος καὶ εἶχε τὴν ἰδίως λεγο-
10 μένην Ἀρμενίαν (αὐτὴ δ' ἦν προσεχὴς τῇ τε Μηδίᾳ καὶ Ἀλ-
βανοῖς καὶ Ἰβηρσι μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ
Καππαδοκίας), τοῦ δὲ Ζαριάδριος ὁ Σωφηνὸς Ἀρτάνης ἔχων
τὰ νότια μέρη καὶ τούτων τὰ πρὸς δύσιν μᾶλλον. Κατελύθη
δ' οὗτος ὑπὸ τοῦ Τιγράνου, καὶ πάντων κατέστη κύριος ἐκεῖ-
15 νος. Τύχαις δ' ἐχρήσατο ποικίλαις· κατ' ἀρχὰς μὲν γὰρ ὠμή-
ρευσε παρὰ Πάρθοις, ἔπειτα δι' ἐκείνων ἔτυχε καθόδου λα-
βόντων μισθὸν ἑβδομήκοντα ἀλῶνας τῆς Ἀρμενίας· αὐξηθεὶς
δὲ καὶ ταῦτα ἀπέλαβε τὰ χωρία καὶ τὴν ἐκείνων ἐπόρθησε,
τὴν τε περὶ Νίνον καὶ τὴν περὶ Ἀρβηλα· ὑπερκόους δ' ἔσχε

12 Ἀρτάνης] Ἀρσάκης Steph. s. v. Σωφηνή | 19 περὶ Νίνον] περιίνον
codd.: corr. Syl.

15 sq. cf. Iust. XXXVIII 3, 1 *Erat eo tempore Tigranes rex Ar-
meniae, obses Parthis ante multum temporis datus nec olim ab eisdem
in regnum paternum remissus.*

17 sqq. cf. Plut. Luc. 21 *Τιγράνην αὐτοῦ κελευσθεὶς (sc. Appius
Claudius legatus a Lucullo missus) περιμένειν (ἀπὴν γὰρ ἐνίας ἔτι τῶν
ἐν Φοινίκῃ πόλεων καταστρεφόμενος) πολλοὺς μὲν φκειώσατο τῶν
ἰπούλων ἀκροωμένων τοῦ Ἀρμενίου δυναστῶν, ὧν εἰς ἣν καὶ Ζαρβη-*

καὶ τὸν Ἀτροπατηνὸν καὶ τὸν Γορδυαῖον, μεθ' ὧν καὶ τὴν 20
λοιπὴν Μεσοποταμίαν, ἔτι δὲ τὴν Συρίαν αὐτὴν (a. 83) καὶ
Φοινίκην διαβάς τὸν Εὐφράτην ἀνὰ κράτος εἶλεν.

b. Str. XI 14, 5 p. 528 Ἱστοροῦσι δὲ τὴν Ἀρμενίαν μικρὰν
πρότερον οὖσαν ἀυξηθῆναι διὰ τῶν περὶ Ἀρταξίαν καὶ Ζα- 25
ριάδριν, οἱ πρότερον μὲν ἦσαν Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου στρα-
τηγοί, βασιλεύσαντες δ' ὕστερον μετὰ τὴν ἐκείνου ἦτταν, ὁ
μὲν τῆς Σωφηνῆς καὶ τῆς † Ἀκισηνῆς καὶ Ὀδομαντίδος καὶ
ἄλλων τινῶν, ὁ δὲ τῆς περὶ Ἀρτάξατα, σινηύξησαν ἐκ τῶν
περικειμένων ἐθνῶν ἀποτεμώμενοι μέρη, ἐκ Μήδων μὲν τὴν 30
τε Κασπιανὴν καὶ Φαννίτιν καὶ Βασοροπέδα, Ἰβήρων δὲ τὴν
τε παρῶρειαν τοῦ Παρράδρου καὶ τὴν Χορζηνὴν καὶ Γωγα-
ρηνὴν πέραν οὖσαν τοῦ Κύρου, Χαλύβων δὲ καὶ Μοσυνόικων
Καρηνίτιν καὶ Ξερξηνήν, ἃ τῇ μικρᾷ Ἀρμενίᾳ ἐστὶν ὁμορα ἢ
καὶ μέρη αὐτῆς ἐστί, Καταόνων δὲ Ἀκλισιηνὴν καὶ τὴν περὶ
τὸν Ἀντίταυρον, Σύρων δὲ Ταρωνίτιν, ὥστε πάντας ὁμογλώτ- 35
τους εἶναι.

c. Str. XVI 1, 19 p. 745 Τῶν μὲν οὖν Μήδων καὶ τῶν
Βαβυλωνίων ἐπάρχουσι Παρθυαῖοι, τῶν δ' Ἀρμενίων οὐδ'

21 Ante τὴν Συρίαν add. καὶ Ιορδανίαν || 24/25 Ζαριάδην codd.: corr.
Tyrwhitt || 27 Ἀκλισιηνῆς Cas., Ἀμφισσηνῆς e Steph. s. v. susp. Kr., quod
nomen a Strab. scriptum esse Ἀνθισσηνῆς conji. Muell. ex Ptolem. || 29 παρα-
κειμένων οσχ | μέρος hi || 30 φαννίτην codd.: corr. Tzsch. || 31 Παρράδρου]
παιάδρου CDhloxe παιάνδρου i: corr. Xyl. | χορζονήν codd. || 33 Ante Καρη-
νίτιν add. τὴν τε Dhi | καρηνητὴν l καρηνίτην codd. rell. || 34 ἀκλισιηνήν
codd.: corr. Tzsch. || 35 ταμωνίτις codd.: corr. Kr.

νὸς ὁ τῆς Γορδουηνῆς βασιλεὺς. — Ἀρξάμενος γὰρ (ὁ Τιγράνης) ἀπὸ
μικρᾶς καὶ καταφρονουμένης ἐλπίδος ἔθνη πολλὰ κατεστρέψατο καὶ τὴν
Πάρθων ὡς ἄλλος οὐδεὶς δύναμιν ἐταπείνωσεν, Ἑλλήνων δὲ τὴν Μεσο-
ποταμίαν ἐνέπλησε κτλ. Cf. ib. c. 14. Eutr. VI 8, 4 Susceptus tamen est
Mithridates post fugam a Tigraue Armeniae rege, qui tum ingenti gloria
imperabat, Persas saepe vicerat, Mesopotamiam occupaverat et Syriam et
Phoenices partem. App. Syr. 48 Καὶ βασιλεὺς Ἀρμενίας Τιγράνης ὁ
Τιγράνους ἔθνη πολλὰ τῶν περιόικων ἰδίοις δυνάσταις χρώμενα ἐλὼν
βασιλεὺς ἀπὸ τοῦδε βασιλέων ἠγεῖτο εἶναι καὶ τοῖς Σελευκίδαϊς ἐπε-
στράτευσεν οὐκ ἐθέλουσιν ὑπακούειν. Οὐχ ὑποστάντος δ' αὐτὸν Ἀντιόχου
τοῦ εὐσεβοῦς ὁ Τιγράνης ἤρχε Συρίας τῆς μετ' Εὐφράτην, ὅσα γένη
Σύρων μέχρι Αἰγύπτου. Ἦρχε δὲ ὁμοῦ καὶ Κιλικίας (καὶ γὰρ ἦδε τοῖς

ἅπαξ· ἀλλ' ἔφοδοι μὲν γεγόνασι πολλάκις, ἀνὰ κράτος δ' οὐχ
 40 ἑάλωσαν, ἀλλ' ὅ γε Τιγράνης καὶ ἔρρωμένως ἀντεπεκράτησεν,
 ὡς ἐν τοῖς Ἀρμενιοκοῖς εἴρηται.

Σελευκίδαις ὑπήκουε) Μαγαδάτην στρατηγὸν ἐπιτάξας ἅπασιν ἐπὶ ἑτη
 τεσσαρεσκαίδεκα. Cf. ib. 70. Iust. XL 1.

87

Str. XIII 1, 55 p. 609/10 Ἐκ δὲ τῆς Σκήψεως καὶ — —
 Μητροδώρος, ἀνὴρ ἐκ τοῦ φιλοσόφου μεταβεληκῶς ἐπὶ τὸν
 πολιτικὸν βίον καὶ ῥητορεύων τὸ πλεον ἐν τοῖς συγγράμμα-
 σιν· ἐχρήσατο δὲ φράσεώς τινι χαρακτῆρι καινῷ καὶ κατε-
 5 πλήξατο πολλοὺς· διὰ δὲ τὴν δόξαν ἐν Χαλκηδόνι γάμου
 λαμπροῦ πένης ὧν ἔτυχε καὶ ἐχρημάτιζε Χαλκηδόνιος· Μιθρι-
 δάτην δὲ θεραπεύσας τὸν Εὐπάτορα συνακῆρεν εἰς τὸν Πόν-
 τον ἐκεῖνω μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ ἐτιμήθη διαφερόντως
 ταχθεὶς ἐπὶ τῆς δικαιοδοσίας, ἀφ' ἧς οὐκ ἦν τῷ κριθέντι
 10 ἀναβολὴ τῆς δίκης ἐπὶ τὸν βασιλέα. Οὐ μέντοι διηντύχησεν,
 ἀλλ' ἔμπροσθεν εἰς ἔχθραν ἀδικωτέρων ἀνθρώπων ἀπέστη τοῦ
 βασιλέως κατὰ τὴν πρὸς Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον πρεσβείαν·

4 κατεπλήξαντο F κατέπληξε μοιζ, κατέπληξε τοὺς πολλοὺς Cor. ||
 6 ἐχρημάτισε x | καλχηδόνιος Dh || 9 Ante ἐπὶ add. καὶ F | ἀφ'] ἐφ' codd.:
 corr. Cas. || 10 ἀναβολῇ] βουλή codd.: corr. Cas.

Cf. Plut. Luc. 22 Καὶ δὴ λόγων γενομένων ἀπορορῶτων τὰς πρὸς
 ἀλλήλους ἐθεράπευον ὑποψίας (sc. ὁ Τιγράνης καὶ ὁ Μιθριδάτης) ἐπὶ
 κακῷ τῶν φίλων εἰς ἐκεῖνους τὰς αἰτίας τρέποντες. Ὡν ἦν καὶ Μητρό-
 δωρος ὁ Σκήψιος, ἀνὴρ εἰπεῖν οὐκ ἀηδῆς καὶ πολυμαθῆς, ἀκμῆ δὲ φίλας
 τοσαύτη χρησάμενος, ὥστε πατὴρ προσαγορεύεσθαι τοῦ βασιλέως. Τοῦ-
 τον, ὡς ἔοικεν, ὁ Τιγράνης πεμφθέντα πρεσβετην ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου
 πρὸς αὐτὸν δεομένου βοηθεῖν ἐπὶ Ῥωμαίους ἤρετο· 'Σὺ δ' αὐτός, ὦ
 Μητρόδωρε, τί μοι περὶ τούτων παραινεῖς;' Κάκεινος, εἶτε πρὸς τὸ Τι-
 γράνον συμφέρον εἶτε Μιθριδάτην σώζεσθαι μὴ βουλόμενος, ὡς μὲν
 πρεσβετην εἶπε κελεύειν, ὡς δὲ σύμβουλος ἀπαγορεύειν. Ταῦτ' ἐξή-
 νεγκεν ὁ Τιγράνης τῷ Μιθριδάτῃ καὶ κατεῖπεν ὡς οὐδὲν ἐργασομένην
 τὸν Μητρόδωρον ἀνήκεστον. Ὁ δ' εὐθὺς ἀνήρητο· καὶ μετάνοια τὸν
 Τιγράνην εἶχεν οὐ παντελῶς ὄντα τῷ Μητροδώρῳ τῆς συμφορᾶς αἴτιον,
 ἀλλὰ ῥοπήν τινα τῷ πρὸς αὐτὸν ἔχθρῃ τοῦ Μιθριδάτου προσθέντα.
 Πάλαι γὰρ ὑπόψως εἶχε πρὸς τὸν ἄνδρα κτλ.

ὁ δ' ἄκοντα ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Εὐπάτορι φεύγοντι ἤδη τὴν προγονικὴν, κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν κατέστρεψε τὸν βίον (a. 70) εἴθ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως, εἴθ' ὑπὸ νόσου· λέγεται γὰρ ἀμφότερα. 15

*88

Plut. Luc. 28 (Mueller FHG III p. 492sq. fr. 8) Ταύτης τῆς μάχης (sc. ad Tigranocerta commissae a. 69) Ἀντίοχος ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ Περὶ Θεῶν γραφῇ μνησθεὶς οὐ φησιν ἄλλην ἐφωρακῆναι τοιαύτην τὸν ἥλιον. Στράβων δ', ἕτερος φιλόσοφος, ἐν τοῖς ιστορικοῖς ὑπομνήμασιν λέγει τοὺς Ῥωμαίους αἰσχύνεσθαι καὶ καταγελαῖν ἑαυτῶν ἐπ' ἀνδράποδα 5 τοιαῦτα δεηθέντας ὄπλων.

4 τοιαύτην ἐφωρακῆναι cod. Parisin. C

De ipsa pugna cf. App. Mithr. 85. Memn. 57. Phlegon. fr. 12 (Mueller FHG III p. 606). Cass. Dio. XXXVI fr. 3^a. Liv. per. 98. Oros. VI 3, 6sq. Eutr. VI 9. Ps. Aur. 74, 6. Fest. 15. Frontin. II 1, 14. 2, 4.

89

a. Str. XI 14, 15 p. 532 Ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἔξαρθεὶς (sc. ἰ Τυγράνης) καὶ πόλιν ἔκτισε πλησίον τῆς † Ἰβηρίας μεταξὺ ταύτης τε καὶ τοῦ κατὰ τὸν Εὐφράτην Ζεύγματος, ἣν ὠνόμασε Τυγράνοκερτα, ἐκ δώδεκα ἐρημωθείσων ὑπ' αὐτοῦ πόλεων Ἑλληνίδων ἀνθρώπους συναγαγών. Ἐφθῆ δ' ἐπελθὼν 5 Λεύκολλος (a. 69) ὁ τῷ Μιθριδάτῃ πολεμήσας καὶ τοὺς μὲν οἰκήτορας εἰς τὴν οἰκίαν ἐκάστου ἀπέλυσε, τὸ δὲ κτίσμα ἡμιτελὲς ἔτι ὄν κατέσπασε προσβαλὼν καὶ μικρὰν κώμην κατέλιπεν, ἐξήλασε δὲ καὶ τῆς Συρίας αὐτὸν καὶ τῆς Φοινίκης.

2 ἐκτίσῃ CDhir | Ἰβηρίας corruptum, τοῦ Νισίβρον Cellar., τῆς Ἀρμενίας Falconer, τῆς Ἀσσυρίας Grosk., τῆς Νισίβιος Kr., τῆς Ὀλιβηρίας Muell.

1 sqq. cf. App. Mithr. 84 Μαγκαίῳ δὲ Τυγράνοκερτα φυλάττειν ἐπέτρεψεν (sc. ὁ Τυγράνης), ἣντινα πόλιν — — ἐπὶ τιμῇ τῇ ἑαυτοῦ βασιλεὺς ἐν ἐκείνῳ γενέσθαι τῷ χωρίῳ συνώκιζε καὶ τοὺς ἀρίστους ἐς αὐτὴν ἀννεκάλει ζημίαν ἐπιτιθεὶς ὅσα μὴ μεταφέροισιν δεδημεῦσθαι. — —

- 10 b. Str. XII 2, 9 p. 539 *Λιέθηκε δὲ φαύλως αὐτοὺς (sc. τοὺς Μαζακηνοὺς) Τιγράνης ὁ Ἀρμένιος, ἤνικα τὴν Καππαδοκίαν κατέδραμεν· ἀπαντας γὰρ ἀναστάτους ἐποίησεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὰ Τιγρανόκερτα ἐκ τούτων συνήκισε τὸ πλεόν· ὕστερον δ' ἐπανήλθον οἱ δυνάμενοι μετὰ τὴν τῶν Τι-*
 15 *γρανόκερτων ἄλωσιν (a. 69).*

c. Str. XVI 1, 24 p. 747 *Ἔδοξαν οἱ Γορδουαῖοι διαφερόντως ἀρχιτεκτονικοὶ τινες εἶναι καὶ πολιορκητικῶν ὀργάνων ἔμπειροί· διόπερ αὐτοῖς εἰς ταῦτα ὁ Τιγράνης ἐχεῖτο.*

10 αὐτοῖς φαύλως C

Μαγκαῖον δὲ Σεξτίλιος ἐς Τιγρανόκερτα κατακλείσας τὰ μὲν βασιλεία αὐτίκα ἀτέλειστα ὄντα διήρπασε, τὴν δὲ πόλιν καὶ τὸ φρούριον ἀπετάφρυνε καὶ μηχανὰς ἐφίστη καὶ ὑπονόμοις ἀνεκρήμη τὸ τεῖχος. Ib. 86 Τιγρομένην δὲ τὴν ἦταν ὁ Μαγκαῖος ἐφορῶν ἀπὸ Τιγρανόκερτων τοὺς Ἕλληνας, οἱ ἐμισθοφόρον αὐτῷ, πάντας ἐξώπλισεν ἵπποπτειῶν· οἱ σύλληψιν δεδιότες — Ῥωμαίους ἐξῶθεν ἐκάλουν τε καὶ ἀναβαίνοντας ἐδέχοντο. Οὕτω μὲν ἔαλω Τιγρανόκερτα, καὶ πλοῦτος διηρπάζετο πολὺς οἶα πόλεως νεοκατασκευόν, φιλοτίμως συνφικισμένης. Plut. Luc. 26 Ἄρας ὁ Λούκουλλος ἐπορεύετο πρὸς Τιγρανόκερτα καὶ περιστρατοπεδεύσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Ἦσαν δ' ἐν αὐτῇ πολλοὶ μὲν Ἕλληνες τῶν ἀναστάτων ἐκ Κιλικίας, πολλοὶ δὲ βάρβαροι τοῖς Ἕλλησιν ὅμοια πεπονθότες, Ἀδιαβηνοὶ καὶ Ἀσσύριοι καὶ Γορδουνοὶ καὶ Καππάδοκες, ὧν κατασκάψας τὰς πατρίδας, αὐτοὺς δὲ κομίσας ἐκεῖ κατοικεῖν ἠνάγκασεν κτλ. Ib. 29 Ἐν δὲ τῇ πόλει τοῖς Τιγρανόκερτοις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρβάρους στασιασάντων καὶ τῷ Λουκούλλῳ τὴν πόλιν ἐνδιδόντων προσβαλὼν εἶλε — Τὸν δ' Ἕλληνας εἰς τὰς αὐτῶν πατρίδας ἐπειμυε προσθεὶς ἐφόδια καὶ τῶν βαρβάρων ὁμοίως τοὺς ἠγαγασμένους κατοικεῖν, ὥστε συνέβη μᾶς πόλεως διαλυθείσης πολλὰς ἀνοικίζεσθαι πάλιν κομιζόμενας τοὺς αὐτῶν οὐκίτορας. Cf. Ib. 14. 21. Cass. Dio. XXXVI fr. 3^a. 4. Eutr. VI 8. Fest. 15. Asin. Quadrat. fr. 14 (Mueller FHG III p. 660).

10sq. cf. App. Mithr. 67 *Τιγράνη τὸν γαμβρὸν Μιθριδάτης ἐπεισεν ἐς Καππαδοκίαν ἐμβαλεῖν ὥσπερ ἄφ' ἑαυτοῦ. — Ὁ δ' Ἀρμένιος Καππαδοκίαν σαγηνεύσας ἐς τριάκοντα μυριάδας ἀνθρώπων ἀνασπάστους ἐς Ἀρμενίαν ἐποίησε καὶ συνήκισεν αὐτοὺς μεθ' ἐτέρων ἐς τι χωρίον, ἔνθα πρῶτον Ἀρμενίας τὸ διάδημα αὐτὸς περιεθήκατο, καὶ Τιγρανόκερτα ἄφ' ἑαυτοῦ προσεῖπεν· δύναται δ' εἶναι Τιγρανόπολις. Id. Ib. 115 Ἐν δὲ Καππαδοκίᾳ Μάζακα ὑπὸ πολέμον λελυμασμένην ἐς τέλος ἤγειρεν αὐθις (sc. ὁ Πομπήιος). Cf. Plut. Luc. 21. 26.*

90

Str. XVI 2, 3 p. 749 Κατὰ τοῦτο δὲ (sc. τὸ ζεῦγμα τοῦ Εὐφράτου) Σελεύκεια ἴδρυται, φρούριον τῆς Μεσοποταμίας προσωρισμένον ὑπὸ Πομπηίου τῷ Κομμαγενῶ· ἐν ᾧ τὴν Σελήνην ἐπικληθεῖσαν Κλεοπάτραν Τιγράνης ἀνείλε καθείρξας χρόνον τινά, ἤνικα τῆς Συρίας ἐξέπεσεν (a. 69).

5

2 τῆς om. E || 3 τῆ κομμαγενῆ μοz

3 sq. cf. Ios. A. I. XIII 16, 4.

91

Str. XI 14, 6 p. 528/9 Πόλεις δ' εἰσὶν τῆς Ἀρμενίας Ἀρτάξατά τε, ἣν καὶ Ἀρταξιάσατα καλοῦσιν, Ἀννίβα κτίσαντος Ἀρταξία τῷ βασιλεῖ καὶ Ἀρξάτα, ἀμφοτέραι ἐπὶ τῷ Ἀράξῃ, ἣ μὲν Ἀρξάτα πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Ἀτροπατίας, ἣ δὲ Ἀρτάξατα πρὸς τῷ Ἀραξηνῶ πεδίῳ συνωρισμένη καλῶς καὶ βασιλεῖον οὖσα τῆς χώρας.

1 τῆς om. Cl || 5 ἀρταξενῶ Dh ἀρταξηνῶ codd. rell.: corr. Salmas.

Cf. Plut. Luc. 31 Ἀναστάς ἐβάδιζεν (sc. ὁ Λούκουλλος a. 68) ἐπ' Ἀρτάξατα τὸ Τιγράνον βασιλεῖον. — — Λέγεται δ' Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον Ἀντιόχου καταπολεμηθέντος ὑπὸ Ῥωμαίων μεταβάντα πρὸς Ἀρτάξαν τὸν Ἀρμένιον ἄλλον τε πολλῶν εἰσηγητῆν καὶ διδάσκαλον αὐτῷ γενέσθαι χρησίμων καὶ τῆς χώρας καταμαθόντα τόπον εὐφρέστατον καὶ ἥδιστον ἀργούντα καὶ παρορώμενον σχῆμα πόλεως ἐν αὐτῷ προὔπογραψασθαι καὶ τὸν Ἀρτάξαν ἐπαγαγόντα δεῖξαι καὶ παρορωῆσαι πρὸς τὸν οὐκισμὸν. Ἡσθέντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ δεηθέντος, ὅπως αὐτὸς ἐπιστατήσῃ τοῦ ἔργου, μέγα τι καὶ πάγκαλον χροῖμα πόλεως ἀναστήναι καὶ γενομένην ἐπώνυμον τοῦ βασιλέως μητρόπολιν ἀποδεχθῆναι τῆς Ἀρμενίας. Cf. ib. 32.

92

Str. XVI 1, 23 p. 747 Ἔστι δ' ἣ μὲν παρόρειος (sc. τῆς Μεσοποταμίας) εὐδαίμων ἰκανῶς· ἔχουσι δ' αὐτῆς τὰ μὲν πρὸς

1 παρόρειος Dh παρώριος codd. rell. exs. E

Cf. Plut. Luc. 32 (Ὁ Λούκουλλος) διελθὼν τὸν Ταῦρον εἰς τὴν λεγομένην Μυθονικὴν κατέβαινε (a. 65), χώραν πάμπορον καὶ ἄλλεινῆν
Leipzig Studien. XI. Suppl.

τῷ Εὐφράτῃ καὶ τῷ Ζεύγματι — — οἱ Μυγδόνες κατονομα-
σθέντες ὑπὸ τῶν Μακεδόνων· ἐν οἷς ἔστιν ἡ Νισιβίς, ἣν καὶ
5 αὐτὴν Ἀντιόχειαν τὴν ἐν τῇ Μυγδονίᾳ προσηγόρευσαν.

3 Post οἱ add. τε codd.: del. Grosk.

καὶ πόλιν ἐν αὐτῇ μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον ἔχουσαν, ἣν οἱ μὲν βάρ-
βαροι Νισιβίς, οἱ δ' Ἕλληνες Ἀντιόχειαν Μυγδονικὴν προσηγόρευον. Cf.
Ios. XX 3, 2. Steph. Byz. s. v.

93

Str. XII 3, 33 p. 557/8 Ὅψὲ δὲ Μοαφέρνης, ὁ θεῖος τῆς
μητρὸς ἡμῶν, ἐς ἐπιφάνειαν ἤλθεν ἤδη πρὸς καταλύσει τῆς
βασιλείας (sc. τῆς Μιθριδάτου), καὶ πάλιν τῷ βασιλεῖ συνη-
τύχησαν καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου φίλοι πλὴν εἴ τινες ἔφθη-
5 σαν προαποστάντες αὐτοῦ, καθάπερ ὁ πάππος ἡμῶν ὁ πρὸς
[πατρὸς] αὐτῆς, ὃς ἰδὼν τὰ τοῦ βασιλέως κακῶς φερόμενα ἐν
τῷ πρὸς Λεύκολλον πολέμῳ καὶ ἅμα ἠλλοτριωμένος αὐτοῦ
δι' ὀργὴν, ὅτι ἀνέψιον αὐτοῦ Τίβιον καὶ υἱὸν ἐκείνου Θεόφι-
λον ἐτύγχανεν ἀπεκτονῶς νεωστί, ὤρησε τιμωρεῖν ἐκείνοις
10 τε καὶ ἑαυτῷ καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Λευκόλλου πίστεις ἀφι-
στησιν αὐτῷ πεντεκαίδεκα φρούρια, καὶ ἐπαγγελίαι μὲν ἐγέ-
νοντο ἀντὶ τούτων μεγάλαι· ἐπελθὼν δὲ Πομπήιος ὁ δια-
δεξάμενος τὸν πόλεμον πάντας τοὺς ἐκείνῳ τι χαρισαμένους
ἐχθροὺς ὑπέλαβε διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ πρὸς ἐκείνον ἀπέ-
15 χθειαν.

3 συνητύχησε oxx || 6 πατρὸς ut dittographiam verbi πρὸς recte del.
Cor., ὁ πρὸς μητρὸς αὐτός Grosk.

94

Str. XII 2, 1 p. 535 Ἔστι δὲ φρούριον ἀξιόλογον τῶν
Καππαδόκων ἐν τῇ περαιᾷ (sc. τοῦ Εὐφράτου) Τόμισα· τοῦτο
δ' ἐπράθη μὲν τῷ Σωφηνῷ ταλάντων ἑκατόν, ὕστερον δὲ ἔδω-
ρήσατο Λεύκολλος τῷ Καππαδόκι συστρατεύσαντι ἀριστεῖον
6 κατὰ τὸν πρὸς Μιθριδάτην πόλεμον.

5 Ante κατὰ add. τὸν Dhlowz | πρὸς om. oz | Ante Μιθριδάτην add.
τὸν lrw

a. Str. XIV 5, 2 p. 668/9 Τοῖς δὲ Κίλιξιν ἀρχὴν τοῦ τὰ πειρατικὰ συνίστασθαι Τρύφων αἴτιος κατέστη καὶ ἡ τῶν βασιλέων οὐδένεια τῶν τότε ἐκ διαδοχῆς ἐπιστατούντων τῆς Συρίας ἅμα καὶ τῆς Κιλικίας· τῷ γὰρ ἐκείνου νεωτερισμῷ συνενεωτέρισαν καὶ ἄλλοι, διχοστατοῦντές τε ἀδελφοὶ πρὸς 5 ἀλλήλους ὑποχείριον ἐποιοῦν τὴν χώραν τοῖς ἐπιτιθεμένοις. Ἡ δὲ τῶν ἀνδραπόδων ἐξαγωγή προῦκαλεῖτο μάλιστα εἰς τὰς κακουργίας ἐπικερδεστάτη γενομένη· καὶ γὰρ ἤλλισκοντο ῥαδίως καὶ τὸ ἐμπόριον οὐ παντελῶς ἄπωθεν ἦν μέγα καὶ πολυχρήματον, ἡ Δῆλος, δυναμένη μυριάδας ἀνδραπόδων ἀνθήμερον 10 καὶ δέξασθαι καὶ ἀποπέμψαι, ὥστε καὶ παροιμίαν γενέσθαι διὰ τοῦτο· “Ἐμπορε, κατάπλευσον, ἐξελοῦ, πάντα πέπραται.” Αἴτιον δ’, ὅτι πλοῦσιοι γεγόμενοι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν Καρχηδόνοσ καὶ Κορίνθου κατασκαφὴν οἰκτεταῖς ἐχρῶντο πολλαῖς· ὀρῶντες δὲ τὴν εὐπέτειαν οἱ λησται ταύτην ἐξήνθησαν ἀθρόως, 15 αὐτοὶ καὶ ληξίζομοι καὶ σωματεμποροῦντες. Συνήρουν δ’ εἰς ταῦτα καὶ οἱ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Αἰγύπτου βασιλεῖς ἐχθροὶ τοῖς Σύροις ὄντες· οὐδ’ οἱ Ῥόδιοι δὲ φίλοι ἦσαν αὐτοῖς, ὥστ’ οὐδὲν ἐβοήθουν· ἅμα δὲ καὶ οἱ λησται προσποιούμενοι σωματεμπορεῖν ἄλκτον τὴν κακουργίαν εἶχον. Ἄλλ’ 20 οὐδὲ Ῥωμαῖοὶ πω τοσοῦτον ἐφρόντιζον τῶν ἔξω τοῦ Ταύρου, ἀλλ’ ἐπεμψαν μὲν καὶ Σκιπίωνα τὸν Αἰμιλιανὸν ἐπισκεψόμενον τὰ ἔθνη καὶ τὰς πόλεις καὶ πάλιν ἄλλους τινάς· ἔγνωσαν δὲ κακία τῶν ἀρχόντων συμβαῖνον τοῦτο, εἰ καὶ τὴν κατὰ γένος διαδοχὴν τὴν ἀπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος αὐτοὶ κεκ- 25 ρωκότες ἤδοῦντο ἀφαιρεῖσθαι. Τοῦτο δὲ συμβὰν τῆς μὲν χώρας ἐποίησε κυρίως Παρθυαίους, οἱ τὰ πέραν τοῦ Εὐφράτου κατέσχον· τὸ τελευταῖον δὲ καὶ Ἀρμενίους, οἱ καὶ τὴν

1 ἀρχὴ codd.: corr. Grosk. || 5 Ante ἄλλοι add. οἱ Dh Cor. | ἀδελφούς F || 13/14 καρχηδόνοσ D || 14 καταστροφὴν moz || 16 σώματ’ ἐμποροῦντες hic et infra v. 20 Tzsch. || 17 Ante τῆς Αἰγύπτου add. οἱ codd. exc. F || 20 ἄλκτον z ἄληκτον mo || 21 πω] ὑπὸ F || 24 εἰ καὶ τὴν] sic z ex corr. εἰ τὴν ι εἰς τὴν codd. rel.

Cf. App. Mithr. 92 sq. Plut. Pomp. 24 sq. Cass. Dio. XXXVI 20—23. Zon. X 3. Flor. I 41, 1—3.

ἐκτὸς τοῦ Ταύρου προσέλαβον μέχρι καὶ Φοινίκης καὶ τοὺς
 30 βασιλέας κατέλυσαν εἰς δύναμιν καὶ τὸ γένος αὐτῶν σύμπεαν,
 τὴν δὲ Θάλατταν τοῖς Κίλιξι παρέδωκαν. Εἴτ' ἀψηθέντας
 ἠναγκάσθησαν καταλείπειν Ῥωμαῖοι πολέμῳ καὶ μετὰ στρατιᾶς,
 οὓς ἀξομένους οὐκ ἐκώλυσαν. Ὀλιγοῦραν μὲν οὖν αὐτῶν χα-
 λεπὸν καταγνῶναι· πρὸς ἑτέροις δὲ ὄντες τοῖς ἐγγυτέρῳ καὶ
 35 κατὰ χεῖρα μᾶλλον οὐχ οἷοι τε ἦσαν τὰ ἀπωτέρῳ σκοπεῖν.

b. Str. XIV 3, 2 p. 664 Μετὰ τοίνυν Δαίδαλα τὰ τῶν
 Ῥοδίων ὄρος ἐστὶ τῆς Λυκίας ὁμώνυμον αὐτοῖς Δαίδαλα, ἀφ'
 οὗ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ παράκλιος ἅπας ὁ Λυκιακὸς στα-
 40 δίων μὲν ὢν χιλίων ἑπτακοσίων εἴκοσι, τραχὺς δὲ καὶ χαλε-
 πός, ἀλλ' εὐλίμενος σφόδρα καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων συνοικούμενος
 σωφρόνιον, ἐπεὶ ἢ γε τῆς χώρας φύσις παραπλησία καὶ τοῖς
 Παμφύλοις ἐστὶ καὶ τοῖς Τραχειώταις Κίλιξιν· ἀλλ' ἐκεῖνοι
 μὲν ὀρηκτηριοῖς ἐχρίσαντο τοῖς τόποις πρὸς τὰ ληστήρια,
 αὐτοὶ πειρατεύοντες ἢ τοῖς πειραταῖς λαφυροπώλια καὶ ναύ-
 45 σταθμα παρέχοντες· ἐν Σίδῃ γοῦν πόλει τῆς Παμφυλίας τὰ
 ναυπήγια συνίστατο τοῖς Κίλιξιν, ὑπὸ κήρυκά τε ἐπώλουσιν ἐκεῖ
 τοὺς ἀλόντας ἔλευθέρους ὁμολογοῦντες· Λύκιοι δ' οὕτω πολι-
 τικῶς καὶ σωφρόνως ζῶντες διετέλεσαν, ὥστ' ἐκείνων διὰ τὰς
 εὐτυχίας Θαλαττοκρατησάντων μέχρι τῆς Ἰταλίας ὅμως ὑπ'
 50 οὐδενὸς ἐξήρθησαν αἰσχροῦ κέρδους, ἀλλ' ἔμειναν ἐν τῇ πα-
 τρίῳ διοικήσει τοῦ Λυκιακοῦ συστήματος.

29 προσελάβοντο D, in quo ante hoc verbum rasura decem fere litte-
 rarum || 32 πολέμῳ Ῥωμαῖοι F || 35 τ' ἦσαν F || 36/7 τὰ τῆς Ῥοδίων περὶ αἰας
 x || 39 μὲν ὢν om. x ὢν om. moz μὲν οὖν codd. rell. exc. E | δᾶ] μὲν Cor. ||
 50/1 πατρώα F

a. Str. XIV 5, 7 p. 671 Κατὰ δὲ τὰς ἀκρωρείας τοῦ Ταύ-
 ρου τὸ Ζηνικέτου πειρατήριον ἐστὶν ὁ Ὀλυμπος, ὄρος τε καὶ
 φρούριον ὁμώνυμον, ἀφ' οὗ κατοπτεῦεται πᾶσα Λυκία καὶ
 Παμφυλία καὶ Πισιδία καὶ Μιλύας· ἀλόντος δὲ τοῦ ὄρους

Cf. Eutr. VI 3 *Ad Ciliciam et Pamphyliam missus est P. Servilius ex consule, vir strenuus. Is Ciliciam subegit, Lyciae urbes clarissimas oppugnavit et cepit, in his Phaselida, Olympon, Corycum [Ciliciae].*

ἔπο) τοῦ Ἰσαυρικοῦ ἐνέπηρσεν ἑαυτὸν πανοίκιον. Τούτου 5
δ' ἦν καὶ ὁ Κώρκος καὶ ἡ Φάσηλις καὶ πολλὰ τῶν Παμφύ-
λων χωρία· πάντα δ' εἶλεν ὁ Ἰσαυρικός (a. 78—75).

b. Str. XII 6, 2 p. 568/9 Τῆς δὲ Λυκαονίας ἐστὶ καὶ ἡ
Ἰσαυρικὴ πρὸς αὐτῇ τῇ Ταύρῳ ἢ τὰ Ἰσαυρα ἔχουσα, κώμας
δύο ὁμωνύμους, τὴν μὲν Παλαιὰν καλουμένην, (τὴν δὲ Νέα), 10
εὐερκῆ· ὑπήκοοι δ' ἦσαν ταύταις καὶ ἄλλαι κώμαι συχναί,
ληστῶν δ' ἅπασαι κατοικίαι. Παρέσχον δὲ καὶ Ῥωμαίοις πράγ-
ματα καὶ τῇ Ἰσαυρικῇ προσαγορευθέντι Πουβλίῳ Σερουιλίῳ,
ὃν ἡμεῖς εἶδομεν, ὃς καὶ ταῦτα ὑπέταξε Ῥωμαίοις καὶ τὰ πολλὰ
τῶν πειρατῶν ἐρύματα ἐξείλε τὰ ἐπὶ τῇ Θαλάττῃ. 15

c. Str. XIV 3, 3 p. 665 Οὕτω δ' εὐνομουμένοις αὐτοῖς
(sc. τοῖς Λυκίοις) συνέβη παρὰ Ῥωμαίοις ἔλευθέροις διατε-
λέσαι τὰ πάτρια νέμουσι, τοὺς δὲ ληστὰς ἐπιδεῖν ἄρδην ἠφα-
νισμένους, πρότερον μὲν ὑπὸ Σερουιλίου τοῦ Ἰσαυρικοῦ, καθ'
ὃν χρόνον καὶ τὰ Ἰσαυρα ἐκείνος καθεῖλεν, ὕστερον δὲ Πομπ- 20
ηρίου τοῦ Μάγνου.

5 ἐπό add. Cas. || 6 ἡ κώρκος w | φασιλις codd., Φασηλις Hopp.: corr.
Mein. || 9 ἡ τὰ Ἰσαυρα] εἶτα Ἰσαυρία codd.: corr. Cor., ἡ τὰ (Ἰσαυρα καὶ
τῆν) Ἰσαυρίαν Grosk.; ἡ τὰ Ἰσαύρα (gen. fem. num. dual.) dubitanter conl.
Mein. || 10 τὴν δὲ Νέα om. codd. exc. x, in quo τῆν δὲ: corr. Mein. || 13
σερβιλίῳ codd.: correxi collato Dittenbergero in Herm. vol. VI p. 303 || 15
ἐξείλετο oz | τὰ om. x

*Isauros quoque adgressus in dicionem redexit atque intra triennium bello
finem dedit. Primus omnium Romanorum in Tauro iter fecit. Revertens
triumphum accepit et nomen Isaurici meruit. Liv. per. 90. 93. Flor.
I 41, 3—6. Oros. V 23, 21 sq. Vell. II 39, 2. Fest. 11 sq. Frontin.
III 7, 1. Sall. hist. I fr. 79 sq. App. Mithr. 93. Cic. Verr. I 21, 56
(cum schol. Ps. Ascon. p. 173 Or.). III 90, 211. IV 10, 21. V 26, 66. 30, 79.
de leg. agr. I 2, 5. II 19, 50. Amm. Marc. XIV 8, 4.*

97

a. Str. XIV 3, 3 p. 665 Οὕτω δ' εὐνομουμένοις αὐτοῖς
(sc. τοῖς Λυκίοις) συνέβη παρὰ Ῥωμαίοις ἔλευθέροις διατε-
λέσαι — — τοὺς δὲ ληστὰς ἐπιδεῖν ἄρδην ἠφανισμένους,

Cf. App. Mithr. 96 Αὐτὸς δὲ (sc. ὁ Πομπήιος) ἐς Κιλικίαν ἠπει-
γετο μετὰ ποικίλον στρατοῦ καὶ μηχανημάτων πολλῶν. — — Πρωῶτοι

πρότερον μὲν ὑπὸ Σερουιλίου τοῦ Ἰσαυρικοῦ — — ὕστερον
 5 δὲ Πομπηίου τοῦ Μάγνου (a. 67) πλείω τῶν χιλίων καὶ τρια-
 κοσίων σκαφῶν ἐμπρήσαντος, τὰς δὲ κατοικίας ἐκκόψαντος,
 τῶν δὲ περιγενομένων ἀνθρώπων ἐν ταῖς μάχαις τοὺς μὲν
 καταγαρόντος εἰς Σόλους, ἣν ἐκεῖνος Πομπηιοπολιν ὠνόμασε,
 τοὺς δ' εἰς Λύμην λειπανδρήσασαν, ἣν νυνὶ Ῥωμαίων ἀποι-
 10 κία νέμεται.

b. Str. XIV 5, 8 p. 671 Μετὰ δὲ Λάμον Σόλοι, πόλις
 ἀξιόλογος, τῆς ἄλλης Κιλικίας ἀρχὴ τῆς περὶ τὸν Ἰσόν,
 Ἀχαιῶν καὶ Ῥοδίων κτίσμα τῶν ἐκ Ἀίνδου· εἰς ταύτην λειπ-
 ανδρήσασαν Πομπήιος Μάγνος κατέκτισε τοὺς περιγενομέ-
 15 νους τῶν πειρατῶν, οὓς μάλιστα ἔγνω σωτηρίας καὶ προνοίας
 τινὸς ἀξίους, καὶ μετωνόμασε Πομπηιοπολιν.

c. Str. VIII 7, 5 p. 387/8 Δέδεκται δ' οἰκίτορας καὶ ἡ
 Λύμη μικρὸν πρὸ ἡμῶν, ἀνθρώπους μιγάδας, οὓς ἀπὸ τοῦ
 πειρατικοῦ πλήθους περιλιπεῖς ἔσχε Πομπήιος καταλύσας τὰ
 20 ληστήρια καὶ ἰδρύσας τοὺς μὲν ἐν Σόλοις τοῖς Κιλικίοις, τοὺς
 δ' ἄλλοθι καὶ δὴ καὶ ἐνταῦθα.

6 ἐμπλήσαντος D || 8 πομπηιοπολιν μοιζ || 9 θυμήνην CDFhw δυσμέ-
 νην i διδυμήνην μοιζ: corr. Cas. || 11 λάτμον codd.: corr. Tzsch. || 12 τὸν
 om. EF || 16 τινὸς om. DEi | πομπηιοπολιν E

μὲν, οἱ Κράγον καὶ Ἀντίκραγον εἶχον, φρούρια μέγιστα, μετὰ δ' ἐκεῖ-
 νους οἱ ὄρειοι Κίλικες καὶ ἐφεξῆς ἅπαντες ἐαυτοὺς ἐνεχείρισαν, ὅπλα τε
 ὁμοῦ πολλὰ τὰ μὲν ἔτοιμα, τὰ δὲ χαλκευόμενα παρέδωκαν καὶ ναῦς
 τὰς μὲν ἔτι πηγνυμένας, τὰς δ' ἤδη πλεούσας — — Τοὺς δὲ πειρατάς,
 οἱ μάλιστα ἐδόκον οὐχ ὑπὸ μοχθηρίας ἀλλ' ἀπορίᾳ βίου διὰ τὸν πό-
 λεμον ἐπὶ ταῦτα ἐλθεῖν, ἐς Μαλλὸν καὶ Ἄδανα καὶ Ἐπιφάνειαν ἢ εἴ τι
 ἄλλο πόλισμα ἔρημον ἢ ὀλιγάνθρωπον ἦν τῆσδε τῆς τραχείας Κιλικίας,
 συνώκιζε· τοὺς δὲ τινὰς αὐτῶν καὶ ἐς Λύμην τῆς Ἀχαιῆς ἐξέπεμπεν. —
 — Καὶ ναῦς ἔλαβε τὰς μὲν ἀλούσας μίαν καὶ ἑβδομήκοντα, τὰς δὲ ὑπ'
 αὐτῶν παραδοθείσας ἕξ καὶ τριακοσίας, πόλεις δὲ καὶ φρούρια καὶ ὀρη-
 γήρια ἄλλα αὐτῶν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀγσται δ' ἀνγρέθησαν ἐν ταῖς
 μάχαις ἀμφὶ τοὺς μυρίους. ib. 115 Καὶ ἑτέρας (sc. πόλεις) πολλαχοῦ
 κατενεχθείσας ἢ βεβλαμμένας διωρθοῦτο περὶ τε τὸν Πόντον — — καὶ
 Κιλικίαν, ἐν ἣ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ληστὰς κατέκτισε, καὶ ἡ πόλις ἡ πάλα
 Σόλοι νῦν Πομπηιοπόλις ἐστίν. Plut. Pomp. 28 Τὰς δὲ ναῦς πληρώσαν-
 τες αὐτοὶ (sc. οἱ Κίλικες) περὶ τὸ Κορακῆσιον τῆς Κιλικίας ἐπιπλέοντα
 τὸν Πομπήιον ἐδέξαντο· καὶ μάχης γενομένης νικηθέντες ἐπολιορκοῦντο.

d. Str. X 4, 9 p. 477 Ὑπὲρ τῆς Κρήτης ὁμολογεῖται, διότι κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους ἐτύγχανεν εὐνομουμένη καὶ ζηλωτὰς ἑαυτῆς τοὺς ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων ἀπέφηνεν — — Ὑστερον δὲ πρὸς τὸ χεῖρον μετέβαλεν ἐπὶ πλείστον. Μετὰ γὰρ τοὺς Τυρρηνοὺς, οἱ μάλιστα ἐδήλωσαν τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν, οὗτοί εἰσιν οἱ διαδεξάμενοι τὰ ληστήρια· τούτους δ' ἐπόρθησαν ὕστερον οἱ Κίλικες· κατέλυσαν δὲ πάντας Ῥωμαῖοι τὴν τε Κρήτην ἐκπολεμήσαντες καὶ τὰ πειρατικά τῶν Κιλικῶν φρούρια.

80

26 τυράννους codd.: corr. Meurs.

Τέλος δὲ πέμπαντες ἱκετηρίας παρέδωκαν ἑαυτοὺς καὶ πόλεις καὶ νήσους, ὧν ἐπεκράτουν ἐντειχισάμενοι, χαλεπὰς βιασθῆναι καὶ ὀσπροσπελάστους. — — Ναῦς δὲ πολλὰς μὲν ἄλλας, ἐνενηκόντα δὲ χαλκεμβόλους παρέλαβεν. Αὐτοὺς δὲ διαμυρῶν πλείονας γενομένους ἀνελεῖν μὲν οὐδὲ ἐβουλεύσατο, μεθεῖναι δὲ καὶ περιῦδειν σκεδασθέντας ἢ συστάντας αὐθις ἀπόρους καὶ πολεμικοὺς τοὺς πολλοὺς ὄντας οὐκ ᾔφετο καλῶς ἔχειν. Ἐννοήσας οὖν — — — ἔγνω τοὺς ἄνδρας εἰς γῆν μεταφέρειν ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ βίον γενεῖν ἐπιεικοῦς συνεθισθέντας ἐν πόλεσιν οἰκεῖν καὶ γεωργεῖν. Ἐνίοις μὲν οὖν αἱ μικραὶ καὶ ὑπέρημοι τῶν Κιλικῶν πόλεις ἐδέξαντο καὶ κατέμειξαν ἑαυταῖς χώραν προσλαβοῦσαι, τὴν δὲ Σολίων ἡρηνωμένην ἔναγχος ὑπὸ Τυράννου τοῦ Ἀρμενίων βασιλέως ἀναλαβῶν ἴδρυνε πολλοὺς ἐν αὐτῇ. Τοῖς δὲ πολλοῖς οὐκ ἐτήριον ἔδωκε Δύμην τὴν Ἀχαΐδα χηρεῦνσαν ἀνδρῶν τότε, γῆν δὲ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν ἔχουσαν. Cf. Zon. X 3. Cass. Dio. XXXVI 37. Steph. Byz. s. v. Σόλοι Lίν. per. 99. Flor. I 41, 12—15. Vell. II 32. Oros. VI 4, 1. Eutr. VI 12. Ps. Aur. 77, 4. Cic. de imp. Cn. Pomp. 12, 33—35. Serv. ad Verg. georg. IV 127.

St. XI 1, 6 p. 492 Φασὶ γοῦν ἐν Ῥόδῳ γενόμενον τὸν Πομπήιον (α. 67), ἦνικα ἐπὶ τὸν ληστρικὸν πόλεμον ἐξῆλθεν (εἰθὺς δ' ἔμελλε καὶ ἐπὶ Μιθριδάτην ὀρμησεῖν καὶ τὰ μέχρι τῆς Κασπίας ἔθνη) παρατυχεῖν διαλεγομένῳ τῷ Ποσειδωνίῳ, ἀπιόντα δ' ἐρέσθαι, εἴ τι προστάττει, τὸν δ' εἶπειν· Ἀλλὲν ὀριστεύειν καὶ ὑπέιροχον ἔμμεναι ἄλλων.

3. εἰθὺς] αὐθις Cor.

Str. XII 5, 2 p. 567 Ἐχουσι δὲ οἱ μὲν Τρόχοι τὰ πρὸς τῷ Πόντῳ καὶ τῇ Καππαδοκίᾳ· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ κράτιστα ὧν νέμονται Γαλάται· φρούρια δ' αὐτοῖς τετεῖχισται τρία, Ταούιον — — καὶ Μιθριδάτιον — — τρίτον δὲ πῶς Λαυάλα, ὅπου τὸν σύλλογον ἐποιήσαντο Πομπηϊός τε καὶ Λεύκολλος (a. 66), ὁ μὲν ἦκων ἐπὶ τὴν τοῦ πολέμου διαδοχὴν, ὁ δὲ παραδιδούς τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀπαίρων ἐπὶ τὸν Θριάμβον.

1 τρόχοι codd., sed * sup. γ add. E, Τροχοί Mein. || 4 τὰ οὐία Clo rwsz, Ταουία Tzsch. | πῶ C, inclusit Cor., κόμη Groesk., Παδανάλα dubitanter Mein.

Cf. Plut. Luc. 36 Ἐδοξε τοῖς φίλοις συναγαγεῖν αὐτοὺς (sc. τὸν Πομπηϊὸν καὶ τὸν Λούκουλλον)· καὶ συνήλθον ἐν κόμῃ τινὶ τῆς Γαλατίας καὶ προσεῖπον ἀλλήλους φιλοφρόνως καὶ συνήσθησαν ἐπὶ τοῖς καταρωμένοις ἑκατέρῳ, πρεσβύτερος μὲν ὢν ὁ Λούκουλλος, ἀξίωμα δ' ἦν τὸ Πομπηϊὸν μείζον ἀπὸ πλείονων στρατηγιῶν καὶ δεῖν Θριάμβων. — — Ἐκ δὲ τῶν λόγων πρὸς οὐδὲν ἐπιεικὲς συνέβησαν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἀλλοτριωθέντες πρὸς ἀλλήλους ἀπῆλθον. Id. Pomp. 31. Cass. Dio. XXXVI 46. XXXVII 49. Vell. II 33, 2.

Str. XII 3, 33 p. 558 Ἐπελθὼν δὲ Πομπηϊὸς ὁ διαδεξάμενος τὸν πόλεμον (a. 66) πάντας τοὺς ἐκείνῳ (sc. τῷ Λευκόλλῳ) τι χαρισασμένους ἐχθροὺς ὑπέλαβε διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ πρὸς ἐκεῖνον ἀπέχθειαν, διαπολεμήσας δὲ καὶ ἐπανελθὼν οἴκαδε ἐξενίκησεν, ὥστε τὰς τιμὰς, ἃς ὑπέσχετο ὁ Λεύκολλος τῶν Ποντικῶν τισι, μὴ κυρῶσαι τὴν σύγκλητον· ἄδικον

Cf. Plut. Pomp. 31 Ἐπιὼν τε τὴν χώραν (sc. ὁ Πομπηϊὸς) οὐδὲν ἀκίνητον εἶα τῶν ὑπὸ τοῦ Λευκόλλου γεγονότων, ἀλλὰ καὶ κολάσεις ἀνῆκε πολλοὺς καὶ δωρεὰς ἀφείλετο καὶ πάντα ὅλως ἔπραττεν ἐπιδειξάμενος τὸν ἀνδρᾶ φιλονεικῶς τοῖς θαναμάζουσιν οὐδενὸς ὄντα κύριον. Id. Luc. 36 Οὔτε γὰρ τιμῆς ὁ Λούκουλλος οὔτε τιμωρίας τῶν ἐν πολέμῳ κύριος ὑπῆρχεν, οὐδ' εἶα τινὰ Πομπηϊὸς βαδίζειν πρὸς αὐτὸν οὐδὲ προσέχειν οἷς ἐκεῖνος ἔγραφε καὶ διένεμε μετὰ τῶν δέκα πρέσβων, ἀλλ' ἐκώλυεν ἐπιτιθεὶς διαγράμματα καὶ φοβερὸς πυρῶν ἀπὸ μείζονος δυνάμεως. — — Ἐκ δὲ τῶν λόγων πρὸς οὐδὲν ἐπιεικὲς συνέβησαν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον

γὰρ εἶναι κατορθώσαντος ἐτέρου τὸν πόλεμον τὰ βραβεῖα ἐπ' ἄλλῃ γενέσθαι καὶ τὴν τῶν ἀριστείων διανομήν.

ἄλλοτριωθέντες πρὸς ἀλλήλους ἀπῆλθον· καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ Λουκούλλου γενομένας διατάξεις ἠκίρωσεν ὁ Πομπήιος.

101

Str. XII 3, 28 p. 555 Ἐπεμελήθη δὲ οὕτω (sc. Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ) τῶν τόπων τούτων (sc. τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας), ὥστε πέντε καὶ ἑβδομήκοντα φρούρια ἐν αὐτοῖς κατεσκευάσατο, οἷσπερ τὴν πλείστην γάζαν ἐνεχείρισε. Τούτων δ' ἦν ἀξιολογώτατα ταῦτα· Ὑδαρα καὶ Βασγοιδάριζα καὶ Σινορία, ἐπι- 5 πεφυκὸς τοῖς ὄρεσις τῆς μεγάλης Ἀρμενίας χωρίον, διόπερ Θεοφάνης (fr. 6 M.) Σινορίαν παρωνόμασεν. Ἡ γὰρ τοῦ Παρυάδρου πᾶσα ὄρεινὴ τοιαύτας ἐπιτηδειότητας ἔχει πολλὰς, εὐδρός τε οὔσα καὶ ὑλώδης καὶ ἀποτόμοις φάραγγι καὶ κρημνοῖς διειλημμένη πολλαχόθεν· ἐτετείχιστο γοῦν ἐνταῦθα τὰ 10

4 ἐνεχείρισε codd. exc. Dh, ἐνεχώρισε Cor., ἐνεσώρευσε Muell. || 5 βασγοιδάριζα Dhix βασγοιδάριζα oz βασινιδάριζα r, ἄλλοιδάριζα ex tab. Peuting. conl. Muell. || 10 παντάχουθεν x

Cf. Oros. VI 4, 3—7 Pompeius postea, successor Luculli, in minore Armenia iuxta montem Dastracum castra regis obsidione conclusit. Rex cum omnibus copiis eruptione per noctem facta insuper etiam persequentem bello repellere statuit. Pompeius fugientes persequi intendit. Itaque bellum nocte commissum est. — Romani veluti inermes postea adgressi sine labore vicerunt. — Rex inter tumultus belli fuga lapsus — — evasit relictusque ab omnibus amicis — — in quoddam castellum devertit atque inde in Armeniam perrexit. Pompeius regem insecurus inter duo flumina, quae ab uno monte diversis specubus exoriantur, hoc est Euphraten et Araxen, urbem Nicopolim senibus, lixis et aegris volentibus condidit. Plut. Pomp. 32 Καὶ πρῶτον μὲν αὐτοῦ (sc. τοῦ Μιθριδάτου) καρτερόν ὄρος καὶ δύσμαχον, ἐν ᾧ στρατοπεδεύων ἔτυχεν, ὡς ἄνδρον ἐκλιπόντος, αὐτὸ τοῦτο κατασχὼν ὁ Πομπήιος — — ἐκέλευσεν ἐκβαλεῖν πανταχοῦ φρέατα. Καὶ μετὸν ἦν εὐθὺς ὑδάτος ἀφθόνοον τὸ στρατόπεδον, ὥστε θαναμάζειν, εἰ τῷ παντὶ χρόνῳ τοῦτο Μιθριδάτης ἠγνόησεν. Ἐπειτα περιστρατοπεδεύσας περιετείχιζεν αὐτόν. Ὁ δὲ πέντε καὶ τετρακόντα πολιορκηθεὶς ἡμέρας ἔλαθεν ἀποδράς μετὰ τῆς ἐρρωμενεστάτης δυνάμεως — — Εἶτα μέντοι περὶ τὸν Εὐφράτην καταλαβὼν αὐτόν ὁ

πλείστα τῶν γαζοφυλακίων, καὶ δὴ καὶ τὸ τελευταῖον εἰς ταύ-
 τας κατέφυγε τὰς ἔσχατιὰς τῆς Ποντικῆς βασιλείας ὁ Μιθρι-
 δάτης (a. 66) ἐπιόντος Πομπηίου καὶ τῆς Ἀγγολισσηνῆς κατὰ
 15 Ἐυφράτης ὁ διορίζων τὴν Ἀχιλισσηνὴν ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀρ-
 μενίας) διέτριψε τέως, ἕως πολιορκούμενος ἠναγκάσθη φυγεῖν

13 Ἀχιλισσηνῆς xz(?) edd.: v. COMM. || 16 Ante τέως add. τε codd. exo.
 x | [εως] ἐν x

Πομπήιος παρεστρατοπέδενσε· καὶ δεδιὼς μὴ φθάσῃ περάσας τὸν Εὐ-
 φράτην, ἐκ μέσων νυκτῶν ἐπῆγεν ὠπλισμένην τὴν στρατιάν· — — Οἱ
 Ῥωμαῖοι μετὰ κραυγῆς ἐπέδραμον καὶ μηκέτι μένειν τολμώντας, ἀλλ'
 ἐκπεπληγμένους καὶ φεύγοντας ἔκτεινον, ὥστε πολὺν πλείονας μυρίων
 ἀποθανεῖν, ἀλῶναι δὲ τὸ στρατόπεδον. Αὐτὸς δὲ Μιθριδάτης ἐν ἀρχῇ
 μὲν ὀκτακοσίοις ἵππεῦσι διέκοψε καὶ διεξήλασε τοὺς Ῥωμαίους, ταχὺ δὲ
 τῶν ἄλλων σκεδασθέντων ἀπελείφθη μετὰ τριῶν. — — Ἦκον εἰς χωρίον
 Σίνωρα χρημάτων καὶ κειμηλίων βασιλικῶν μεστόν. Ἐξ οὗ λαβὼν ὁ
 Μιθριδάτης ἐσθῆτας πολυτελεῖς διένειμε τοῖς συνδεδραμηκόσι πρὸς αὐτὸν
 ἐκ τῆς φυγῆς. — — Ἐντεῦθεν ὠρητο μὲν ἐπ' Ἀρμενίας πρὸς Τιγράνην,
 ἐκείνου δὲ ἀπαγορευόντος — — παραμειψάμενος τὰς πηγὰς τοῦ Εὐφρά-
 του διὰ τῆς Κολχίδος ἔφρευγε. Zon. X 4. App. Mithr. 99—101 (99)
 Ἐνοχλούμενος δ' ὑπὸ τῆς ἀπορίας ὁ βασιλεὺς ἄκων ὑπεχώρει καὶ ἐσεδέ-
 χετο Πομπήιον ἐς τὴν ἑαυτοῦ ἐλπίζων καθημέμον ἐν τῇδε τῇ διεφθα-
 ρμένη κακοπαθήσειν. Ὁ δὲ ἀγορὰν μὲν ἔπακτον ἐκ τῶν ὀπισθεν εἶχε,
 περιελθὼν δὲ τὰ πρὸς ἑω τοῦ Μιθριδάτου καὶ φρούρια αὐτῷ καὶ στρα-
 τόπεδα πολλὰ ἐς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους περιθῆς ἀπετάφρευε
 τοῦ μὴ σιτολογεῖν αὐτὸν ἔτι εὐμαρῶς· — — ἔστε μόλις ἐς πεντήκοντα
 διαρκέσας ἡμέρας νυκτὸς ἀπεδίδρασκε σὺν σιῶπῃ βαθεῖα δι' ὀδῶν δυσχε-
 ρῶν. — — Τῇ δ' ἐπιούσῃ χωρίον κατέλαβε περικρημνον, οὗ μία ἐς αὐτὸ
 ἄνοδος ἦν — — (100) Ἄμα δ' ἡμέρα τὸν μὲν στρατὸν αὐτῶν ὠπλιζεν
 ἑκάτερος, οἱ προφύλακες δ' ἀλλήλων κατὰ τὸ πρᾶν ἐπεπειρωτῶν· καὶ
 τινες ἵππεῖς τοῦ Μιθριδάτου χωρὶς τε τῶν ἵππων καὶ χωρὶς ἐπαγγέλμα-
 τος ἐβοήθουν τοῖς σφετέροις προφύλαξιν κτλ. — — Οὕτω μὲν ἡ στρατιὰ
 τῷ Μιθριδάτῃ διὰ προπέτειαν τῶν ἄνερ προσταγμάτων τοῖς προμάχοις
 ἐπικουρεῖν ἐλομένων θορυβηθεῖσα διέφθαρτο καὶ τὸ λοιπὸν ἔργον εὐκό-
 λον ἦν τῷ Πομπηίῳ — — (101) Μιθριδάτης δὲ μετὰ τῶν ἵπασπιστῶν
 μόνων ὠσάμενος ἐς τὰ κατάκρημα καὶ διαφυγῶν ἐνέτυχέ τισιν ἵππεῦσι
 μισθοφόροις καὶ πεζοῖς ὡς τρισχιλίοις, οἱ εὐθὺς αὐτῷ συνέκοντο ἐς
 Σινόρηγα φρούριον, ἔνθα αὐτῷ χρήματα πολλὰ ἐσεσώρευτο· καὶ δωρεὰν
 καὶ μισθὸν ἑνιαυτοῦ τοῖς συμφυγοῦσι δίδωκεν. Φέρων δ' ἐς ἑξακισχίλια
 τάλαντα ἐπὶ τὰς τοῦ Εὐφράτου πηγὰς ἠπείλετο, ὡς ἐκείθεν ἐς Κολχούς

διὰ τῶν ὁρῶν εἰς Κολχίδα κάκειθεν εἰς Βόσπορον. Πομπήιος δὲ περὶ τὸν τόπον τοῦτον πόλιν ἔκτισεν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀρμενίᾳ Νικόπολιν, <ῆ> καὶ νῦν συμμένει καὶ οἰκεῖται καλῶς.

18 Ante τῆ add. αὐτῆ Cor. || 19 ῆ add. Κρ.

περάσων. ib. 105 Ὁ δὲ Πομπήιος ἐκτετελέσθαι οἱ τὸν πάντα πόλεμον ἡγούμενος φέρεται πόλιν, ἔνθα τὴν μάχην ἐνέκα Μιθριδάτην, ἣ ἀπὸ τοῦ ἔργου Νικόπολις κληῖται καὶ ἔστιν Ἀρμενίας τῆς βραχυτέρας λεγομένης. Cf. ib. 115. Cass. Dio. XXXVI 47—50. Liv. per. 101. Flor. I 40, 22—24. Eutr. VI 12. Vell. II 37, 2. Ps. Aur. 76, 7. Fest. 16. Frontin. II 1, 12, 2, 2. Cic. pro Mur. 16, 34.

COMM. De hoc loco cf. Fabricium 'Theophanes v. Mytil. u. Q. Dellius als Quellen der Geogr. des Strab.' (diss. Argentorat. 1898) p. 111—115. — Una in re dissentio a Fabricio. Qui ipse rectissime exposuit (p. 113), id quod nemo potest negare, montem illum, in quo Mithridates a Pompelo obsessus est, situm fuisse in dextra Euphratis fluminis ripa. Nihil secius v. 13 cum Strabonis inde a Xylandro editoribus scribit τῆς Ἀκιλισσηνῆς κατὰ Δάστειρα εὐνδρον ὄρος καταλαβόμενος, quae Armeniae maioris regio patebat in sinistra Euphratis ripa, ut apparet e v. 15 sq. Quae discrepantia ut tolleretur, Fabricius studuit probare Acilisenae partem etiam cis Euphratem fuisse sitam (pp. 113, 142). Sed argumentis, quae protulit, mihi quidem non videtur hoc evicisse. Certe e Strabonis (vel potius fontis eius) sententia Acilisene sita erat trans Euphratem in sinistra huius fluminis ripa: cf. praeter v. 15 sq. etiam XI 12, 3 p. 521 (ὁ Εὐφράτης) ἐν δεξιᾷ ἔχων ταύτην (sc. τὴν μικρὰν Ἀρμενίαν), ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν Ἀκιλισσηνὴν et ib. 14, 2 p. 527. Adde quod Strabo v. 11 sq. Mithridatem dicit fugisse εἰς ταύτας τὰς ἐσχατίας τῆς Ποντικῆς βασιλείας; Acilisene autem pars erat regni Tigranis. Quibus de causis v. 13 non scripsi Ἀκιλισσηνῆς, sed retinui lectionem in omnibus libris traditam Ἀγγολισσηνῆς, sive verum hoc erat Armeniae minoris regionis nomen, sive corruptela latet in hoc vocabulo.

102

Str. XII 3, 18 p. 549 Οἱ δὲ Ἑπτακωμηῆται τρεῖς Πομπηίου σπείρας κατέκοψαν διεξιούσας τὴν ὄρεινὴν κεράσαντες κρατήρας ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ μαινομένου μέλιτος, ὃ φέρουσι οἱ ἀκρεμόνες τῶν δένδρων· πιούσι γὰρ καὶ παρακόψασιν ἐπιθέ-

4 ἀκρέμονες codd.: corr. Κρ.

- 5 *μενοι ῥαδίως διεχειρίσαντο τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκαλοῦντο δὲ τούτων τινὲς τῶν βαρβάρων καὶ Βύζηρες.*

COMM. Fabricius 'Theophan. u. Dellius als Quellen d. Geogr. d. Strab.' p. 176 hoc factum esse statuit a. 65, quo anno Pompeium, cum ex Colchide in Armeniam contenderet, ut denuo Albanis bellum inferret, per Heptacometarum fines iter fecisse suspicatur.

103

- a. Str. XI 2, 13 p. 496 *Οἱ γοῦν Ἠνίοχοι τέτταρας εἶχον βασιλέας, ἥνικα Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ φεύγων ἐκ τῆς προγονικῆς εἰς Βόσπορον (a. 66—65) διήει τὴν χώραν αὐτῶν· καὶ αὕτη μὲν ἦν πορεύσιμος αὐτῷ, τῆς δὲ τῶν Ζυγῶν ἀπογνούς διὰ τε δυσχερείας καὶ ἀγριότητος τῇ παραλίᾳ χαλεπῶς ἦει τὰ πολλὰ ἐμβαίνων ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἕως ἐπὶ τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἦκε· καὶ προσλαβόντων τούτων ἐξετέλεσε τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Φάσιδος οὐ πολὺ τῶν τετρακισχιλίων λείπουσαν σταδίων.*

- 10 b. Str. XI 2, 12 p. 495/6 *Φασὶ δ' ἀπὸ τῆς Ἰάσονος στρατιᾶς τοὺς μὲν Φθιώτας Ἀχαιοὺς τὴν ἐνθάδε Ἀχαιᾶν οἰκίσαι, Λάκωνας δὲ τὴν Ἠνιοχίαν, ὧν ἦρχον Κρέκας καὶ Ἀμφίστρατος, οἱ τῶν Διοσκούρων ἥνιοχοι, καὶ τοὺς Ἠνιόχους ἀπὸ τούτων εἰκὸς ὠνομάσθαι.*

3 Post προγονικῆς add. γῆς Cor. || 4 ζυγίων codd.: corr. Cor. || 5 δυσχωρίας Cor. || 11/12 οἰκῆσαι codd. exc. h, Eust. ad Dion. 680 || 12 ῥέας w ῥέκας codd. rell.: corr. Valcs.

Cf. App. Mithr. 101 sq. *Μιθριδάτης δ' ἐν Διοσκούροις χειμάζων, ἦντινα πόλιν οἱ Κόλχοι σύμβολον ἡγοῦνται τῆς Διοσκούρων σὺν Ἀργοναύταις ἐπιδημίας, οὐδὲν σμικρὸν οὐδ' οἶον ἐν φηγῇ διανοεῖτο, ἀλλὰ τὸν Πόντον ὅλον ἐν κύκλῳ καὶ Σκύθας ἐπὶ τῷ Πόντῳ καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην ὑπερελθὼν ἐς Βόσπορον ἐμβαλεῖν — — (102) Καὶ διώδενεν ἔθνη Σκυθικὰ καὶ πολεμικὰ καὶ ἀλλότρια πείθων ἢ βιαζόμενος· — — Ἠνιόχους μὲν οὖν δεχομένους αὐτὸν παρῶδενεν, Ἀχαιοὺς δ' ἐτρέφατο διώπων· οὓς ἀπὸ Τροίας ἐπανιόντας φασὶν ἐς τὸν Πόντον ὑπὸ χεიმῶνος ἐκπεσεῖν κτλ. Cf. Plut. Pomp. 35. Cass. Dio. XXXVI 50. Liv. per. 101. Cic. pro Mur. 16, 34.*

10 sqq. cf. Amm. Marc. XXII 8, 24 sq. Ps. Plut. de nobilit. 20. Charax fr. 15 (Mueller FHG III p. 639).

c. Str. IX 2, 42 p. 416 Ἱστοροῦσι δὲ τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ 15
καλουμένους Ἀχαιοὺς ἀποίκους Ὀρχομενίων εἶναι τῶν μετὰ
Ἰαλμένου πλανηθέντων ἐκεῖσε μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἄλωσιν.

104

Str. XI 2, 14 p. 496/7 Ἀπὸ δὲ τῶν Βατῶν ὁ μὲν Ἀρτε-
μίδωρος τὴν Κερκετῶν λέγει παραλλίαν — — ὅσον ἐπὶ στα-
δίους ὀκτακοσίους καὶ πενήκοντα· εἶτα τὴν τῶν Ἀχαιῶν στα-
δίων πεντακοσίων, εἶτα τὴν τῶν Ἠνιόχων χιλίων, εἶτα τὸν
Πιτυοῦντα τὸν μέγαν τριακοσίων ἐξήκοντα μέχρι Διοσκουριά- 5
δος. Οἱ δὲ τὰ Μιθριδατικά συγγράψαντες, οἷς μᾶλ-
λον προσεκτέον, Ἀχαιοὺς λέγουσι πρώτους, εἶτα Ζυγούς, εἶτα
Ἠνιόχους, εἶτα Κερκέτας καὶ Μόσχους καὶ Κόλχους καὶ τοὺς
ὑπὲρ τούτων Φθειροφάγους καὶ Σοάνας καὶ ἄλλα μικρὰ ἔθνη
τὰ περὶ τὸν Καύκασον. 10

5 Post τὸν μέγαν exoidisse λιμένα susp. Mein. || 9 Σοάνας CDhiltz
Σοῶνας ο χοάνας rw: corr. Cas.

105

Str. XI 14, 10 p. 530 Τοῦ δὲ πλούτου καὶ τῆς δυνάμεως
τῆς χώρας (sc. τῆς Ἀρμενίας) σημεῖον οὐ μικρόν, ὅτι Πομπηίου
Τιγράνη τῷ πατρὶ τῷ Ἀρταουάσδου τάλαντα ἐπιγράψαντος
ἑξακισχίλια ἀργυρίου (a. 66) διένειμεν αὐτίκα ταῖς δυνάμεσι
τῶν Ῥωμαίων στρατιῶτῃ μὲν κατ' ἄνδρα πενήκοντα δραχμᾶς 5

3 τοῦ Ἀρταουάσδου 12

Cf. App. Mithr. 104 Ἐξελογεῖτο (sc. ὁ Τιγράνης) περὶ τῶν γεγονό-
των καὶ ἐβίδου Πομπηίῳ μὲν αὐτῷ τάλαντα ἑξακισχίλια, τῇ στρατιᾷ δὲ
δραχμᾶς πενήκοντα ἐκάστῳ καὶ λογαγῶ χιλίας καὶ χιλιάρχῳ μυρίας.
Plut. Pomp. 33 Τῶν μὲν ἄλλων ἔφησε (sc. ὁ Πομπήιος) δεῖν αἰτιῶσθαι
Λεύκολλον, ὑπ' ἐκεῖνον γὰρ ἀφγρηῆσθαι Συρίαν, Φοινίκην, Κιλικίαν,
Γαλατίαν, Σωφηνήν· ἃ δὲ ἄχρι ἑαυτοῦ διατετήρηκεν, ἔξιν ἐκτίσαντα
ποιῆν ἑξακισχίλια τάλαντα Ῥωμαίοις τῆς ἀδικίας, Σωφηνῆς δὲ βασιλεύ-
σειν τὸν υἱόν. Ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν Τιγράνης ἠγάπησε καὶ τῶν Ῥωμαίων
ἀσπασαμένων αὐτὸν βασιλεῖα περιχαρῆς γενόμενος ἐπηγγελάτο στρα-
τιῶτῃ μὲν ἡμιμναῖον ἀργυρίου δώσειν, ἑκατοντάρχη δὲ μνᾶς δέκα, χιλι-
άρχῳ δὲ τάλαντον. Cf. Cass. Dio. XXXVI 53. Suid. s. v. Πομπήιος.
Eutr. VI 13. Vell. II 37, 5.

[καὶ ἑκατόν], ἑκατοντάρχη δὲ χιλίας, ἑπάρχω δὲ καὶ χιλιάρχω
τάλαντον.

6 καὶ ἑκατόν del. Cor. | ἑπάρχω codd.: corr. Du Theil.

106

a. Str. XI 2, 19 p. 499 Πλησίον δὲ καὶ οἱ Σόανες. — —
Δυναστεύουσι γοῦν τῶν κύκλῳ τὰ ἄκρα τοῦ Κανκάσου κατέ-
χοντες τὰ ὑπὲρ τῆς Διοσκουριάδος· βασιλέα δ' ἔχουσι καὶ
5 συνέδριον ἀνδρῶν τριακοσίων, συνάγουσι δ' ὡς φασὶ στρα-
τιὰν καὶ εἴκοσι μυριάδων· ἅπαν γὰρ ἔστι τὸ πλῆθος μάχιμον,
οὐ συντεταγμένον (δέ)· παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν
καταφέρειν τοὺς χειμάρρους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρ-
βάρους φάτναις κατατετριμέναις καὶ μαλλωταῖς δοραῖς· ἀφ'
10 οὗ δὴ μεμνηθεῖσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρος· † εἰ μὴ καὶ
Ἰβήρας ὁμωνύμως τοῖς ἑσπερίοις καλοῦσιν ἀπὸ τῶν ἑκατέρωθεν
χρυσείων.

b. Str. I 3, 21 p. 61 Προστιθέασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μετα-
στάσεων μεταβολάς· — — οἶον Ἰβήρων μὲν τῶν ἑσπερίων
εἰς τοὺς ὑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετωκι-
15 σμένων.

2 τῶν] τῶ Dhlowkx τὰ C: corr. Cas. || 4/5 στρατείας codd.: corr. Cor. ||
6 οὐ suspectum Corai; sed probabilius cum Grosk. δέ inserendum censui || 9
Verba εἰ μὴ καὶ — χρυσείων pro spuriis habent Penzel. Luenemann. Tzsch.;
7 δὴ pro εἰ μὴ Cor.; ante εἰ μὴ exoidisse ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ πιθανῶς λέ-
γεσθαι δοκεῖ putat Grosk.; ἐνιοὶ pro εἰ μὴ conl. Kr.; fortasse legendum καὶ
δὴ καὶ || 11 χρυσαίων codd. || 12 μεταναστάσεων see. m. add. in marg. AB,
unde receperunt not Cor.

6 sqq. cf. App. Mithr. 103 Χρυσοφοροῦσι δ' ἐκ τοῦ Κανκάσου
πηγαὶ πολλαὶ ψῆγμα ἀφανές· καὶ οἱ περίοικοι κῆδια τιθέντες ἐς τὸ
θεῦμα βαθύμαλλα τὸ ψῆγμα ἐνισχόμενον αὐτοῖς ἐκλέγουσιν. Καὶ τοιοῦ-
τον ἦν Ἴσως καὶ τὸ χρυσόμαλλον Αἰήτου δέρος.

10 sqq. cf. App. Mithr. 101 Ἰβήρας δὲ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ οἱ μὲν προ-
γόνους, οἱ δ' ἀποίκους ἡγοῦνται τῶν Εὐρωπαϊῶν Ἰβήρων, οἱ δὲ μόνον
ὁμωνύμως· ἕθος γὰρ οὐδὲν ἦν ὅμοιον ἢ γλώσσα.

107

a. Str. XI 1, 6 p. 491/2 (Ποσειδώνιος) φίλος Πομπηίῳ
γεγονώς τῷ στρατεύσαντι ἐπὶ τοὺς Ἰβήρας καὶ τοὺς Ἄλβα-
2 τοὺς ante Ἄλβανούς om. orw

νοὺς (a. 66) μέχρη τῆς ἐφ' ἑκάτερα θαλάττης τῆς τε Κασπίας καὶ τῆς Κολχικῆς.

b. Str. I 3, 21 p. 61 (Ἰβήρες), οὓς ὁ Ἀράξης, ὡς φησιν 5 Ἀπολλόδωρος, ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ὀρίζει, Κῦρος δὲ μᾶλλον καὶ τὰ ὄρη τὰ Μοσχικά.

c. Str. XI 4, 1 p. 501 Οἰκοῦσι δὲ (sc. οἱ Ἀλβανοὶ) μεταξὺ τῶν Ἰβήρων καὶ τῆς Κασπίας θαλάττης πρὸς ἑω μὲν ἀπτόμενοι τῆς θαλάττης, πρὸς δύσιν δὲ ὁμοροῦντες τοῖς Ἰβηρσι. 10

5 οὓς χωράξης ABCI οὓς οὐχ ὁ ἀράξης r, οὓς καὶ ὁ Ἀράξης Cas. | ὡς] ὄν ABCI ὡς in marg. t ex corr. q || 6 ὀρίζειν C || 10 δύσει codd. exc. C Tzsch., qui antea scribit ἐφ.

Cf. Plut. Pomp. 34 Αὐτὸς (sc. ὁ Πομπήιος) ἐβάδιζε διὰ τῶν περιουκούντων τὸν Καύκασον ἔθνῶν ἀναγκαίως ἐπὶ Μιθριδάτην. Μέγιστα δὲ αὐτῶν ἐστὶν [ἔθνη] Ἀλβανοὶ καὶ Ἰβήρες, Ἰβήρες μὲν ἐπὶ τὰ Μοσχικά ὄρη καὶ τὸν Πόντον καθήκοντες, Ἀλβανοὶ δὲ ἐπὶ τὴν ἑω καὶ τὴν Κασπίαν κεκλιμένοι θάλασσαν. Zon. X 4 P I 477 D.

108

a. Str. XI 3, 2 p. 500 (Ὁ Κῦρος) τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας — — διὰ στενῆς ποταμίας εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐκπίπτει· μεταξὺ δὲ ταύτης τε καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐνεχθεῖς πολὺς διὰ πεδίων εὐβοτουμένων σφόδρα, δεξιόμενος καὶ πλείους ποταμούς, ὧν ἐστὶν ὁ τε Ἀλαζόνιος καὶ ὁ Σανδοβάνης καὶ ὁ 5 Ῥοιτάκης καὶ Χάνης, πλωτοὶ πάντες, εἰς τὴν Κασπίαν ἐμβάλλει θάλατταν.

b. Str. XI 4, 2 p. 501 Καὶ δὴ καὶ εἰς στόματα δώδεκά φασι μεμερισθαι τὰς ἐκβολὰς (sc. τοῦ Κύρου), τὰ μὲν τυφλά, τὰ δὲ παντελῶς † ἐπιγελῶντα μηδὲ ὑφορμον ἀπολείποντα — — 10 Πλησίον δὲ καὶ ὁ Ἀράξης ἐμβάλλει τραχὺς ἐκ τῆς Ἀρμενίας

4 Post πλείους add. ἄλλους Cor. || 5 ἀλαζώνιος codd. exc. C Epit. || 6/7 ἐμβάλλουσι codd. exc. oz Epit. || 10 ἐπιγελῶντα h, ἐπίγεια ὄντα Tyrwh., ἐπιπόλαια ὄντα Cor., ἐπίπλεα ὄντα Kr., ἐπίπεδα ὄντα Mein. Muell., qui etiam alteram profert coniecturam ἢ τί γε ἔλη ὄντα vel ἐλώδη | μηδὲν codd., μηδένα Cor.: corr. Kr.

Cf. Plut. Pomp. 33 Συνήντησε (sc. ὁ νέος Τιγράνης) τῷ Πομπήϊῳ περὶ τὸν Ἀράξην ποταμόν, ὃς ἀνίσχει μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν τῷ Εὐφράτῃ

ἐκπίπτων· ἦν δὲ ἐκεῖνος προωθεῖ χούν πορευτὸν ποιῶν τὸ
 ῥεῖθρον, ταύτην ὁ Κύρος ἀναπληροῖ.

- 15 c. Str. XI 14, 2 p. 527 Εἰθ' ὁ Ἄβος, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Εὐ-
 φράτης ῥεῖ καὶ ὁ Ἀράξης, ὁ μὲν πρὸς δύσιν, ὁ δὲ πρὸς ἀνα-
 τολάς.

τόπων, ἀποτρεπόμενος δὲ πρὸς τὰς ἀνατολάς εἰς τὸ Κάσπιον ἐμβάλλει
 πέλαγος. ib. 34 Ἐπεχείρησαν αὐτοῖς (sc. οἱ Ἄλβανοι τοῖς Ῥωμαίοις) δια-
 βάντες τὸν Κύρον ποταμόν, ὃς ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρων ἀνιστάμενος
 καὶ δεχόμενος κατιόντα τὸν Ἀράξην ἀπ' Ἀρμενίας ἐξίησι δώδεκα στόμα-
 σιν εἰς τὸ Κάσπιον. Οἱ δὲ οὗ φασι τούτῳ συμφέρεσθαι τὸν Ἀράξην,
 ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν, ἐγγὺς δὲ ποιεῖσθαι τὴν ἐκβολὴν εἰς ταῦτο πέλαγος.
 App. Mithr. 103 Ἐλόχων ἀμφὶ τὸν Κύρον ποταμόν, ὃς δώδεκα στόμασι
 πλωτοῖς ἐς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἐρέγγεται, πολλῶν ἐς αὐτὸν ἐμβα-
 λόντων ποταμῶν καὶ μεγίστου πάντων Ἀράξου. Cf. Plin. N. H. VI 26.

109

- Str. XI 3, 4 sq. p. 500/1 Τέτταρες δ' εἰσὶν εἰς τὴν χώραν
 (sc. τὴν τῶν Ἰβήρων) εἰσβολαί· μία μὲν διὰ Σαραπανῶν, φρου-
 ρίου Κολχικοῦ. — — Ἐκ δὲ τῶν πρὸς ἄρχτον νομάδων ἐπὶ
 τρεῖς ἡμέρας ἀνάβασις χαλεπή. — — Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀλβανίας
 5 διὰ πέτρας πρῶτον λατομητὴ εἴσοδος. — — Ἀπὸ δὲ τῆς
 Ἀρμενίας τὰ ἐπὶ τῷ Κύρῳ στενὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ Ἀράγῳ· πρὶν
 γὰρ εἰς ἀλλήλους συμπεσεῖν, ἔχουσιν ἐπικειμένους πόλεις ἐρυ-
 μνάς ἐπὶ πέτραις διεχούσαις ἀλλήλων ὄσον ἑκατάδεκα σταδί-

5 λατομητῆς τῷ || 6 Ἀράγῳ] nomen corruptum esse putant Du Theil.
 Grosk. Kr., sed. v. Muellerum et Fabricium 'Theophanes v. Mytil. u. Q. Dellius'
 p. 157 sq. || 8 διεχούσας Kaibel. Fabric. l. l.

Cf. Cass. Dio. XXXVII 1 Ὁ Πομπήιος ἐς τε τὴν χώραν αὐτοῦ
 (sc. Ἀρτώκων τοῦ τῶν Ἰβήρων βασιλέως) προενέβαλε, πρὶν ἰκανῶς τε
 αὐτὸν ἐτοιμάσασθαι καὶ τὴν ἐσβολὴν δυσχερεστάτην οὖσαν προκατα-
 σχεῖν, καὶ ἔφθη καὶ πρὸς τὴν πόλιν τὴν Ἀκρόπολιν ἄνομασμένην προ-
 χωρήσας, πρὶν καὶ αἰσθῆσθαι τὸν Ἀρτώκην ὅτι παρεῖη. Ἦν δὲ ἐπ' αὐ-
 τοῖς τοῖς στενοῖς ἔνθεν μὲν τοῦ Κανκάσου παρατεινοντος . . . οὗ καὶ
 ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν ἐσβολῶν ὠχύρωτο. — — Κρατήσας οὖν τῶν διόδων
 ὁ Πομπήιος φρουράν τε ἐπ' αὐταῖς κατεστήσατο καὶ ἐκεῖθεν ὀρμώμε-
 νος πᾶσαν τὴν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ (sc. τοῦ Κύρον) κατεστρέψατο. Cf.
 Plut. Pomp. 34. Zon. X 4 P I 477 D.

ους, ἐπὶ μὲν τῷ Κύρῳ τὴν Ἀρμοζικὴν, ἐπὶ δὲ Θατέρῳ Σευ-
σάμορα. Ταύταις δὲ ἐχρήσατο ταῖς εἰσβολαῖς πρότερον Πομπήιος 10
ἐκ τῶν Ἀρμενίων ὀρμηθεὶς (a. 65).

110

Str. XI 4, 5 p. 502 Στέλλουσι δὲ (sc. οἱ Ἄλβανοι) μείζω
τῆς Ἰβήρων στρατιάν. Ὀπλιζοῦσι γὰρ καὶ ἐξ μυριάδας πεζῶν,
ἰππέας δὲ μυρίους καὶ δισχιλίους, ὅσοις πρὸς Πομπήιον δι-
κινδύνευσαν (a. 65). — — Ἀκοντισταὶ δὲ εἰσι καὶ τοξόται
θώρακας ἔχοντες καὶ θυρεοὺς, περικράνα δὲ θήρεια παρα- 5
πλησίως τοῖς Ἰβήρσιν.

2 στρατιᾶς codd.: corr. Villebrun. | πεζῶν] ἀνδρῶν codd. exe. Eg || 3
δικινδύνευσαν codd.: corr. Cas. | κινδύνευσαν Clorwix

Cf. Plut. Pomp. 35 Ἄλβανοι δὲ αὐθις ἀφεισιπῶτες αὐτῷ (sc. τῷ Πομπήϊῳ) προσηγγέλθησαν. — — Καὶ κατέλαβε πρὸς Ἄβαντι ποταμῷ παρα-
τεταγμένους ἑξακισμύριους πεζοὺς καὶ δισχιλίους ἰππεῖς ἐπὶ μυρίοις,
ὀπλισμένους δὲ φαύλως καὶ δέρμασι θηρίων τοὺς πολλοὺς. Cf. Zon. X
4 P I 478 A. App. Mithr. 103. Cass. Dio. XXXVII 3—5. Suid. s. v.
Πομπήιος. Liv. per. 101. Flor. I 40, 28. Oros. VI 4, 8. Eutr. VI 14.
Ps. Aur. 77, 6. Fest. 16. Vell. II 40. Frontin. II 3, 14.

111

Str. XI 5, 1 sq. p. 503/4 Ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἀλβανίας
ὄρεσι καὶ τὰς Ἀμαζόνας οἰκεῖν φασί. Θεοφάνης μὲν οὖν
(fr. 3 M.) ὁ συστρατεύσας τῷ Πομπήϊῳ καὶ γενόμενος ἐν τοῖς Ἄλ-
βανοῖς μεταξὺ τῶν Ἀμαζόνων καὶ Ἄλβανῶν φησὶ Γήλας οἰκεῖν 5
καὶ Ἀήγας Σκύθας καὶ ῥεῖν ἐνταῦθα τὸν Μερμάδαλιν ποταμὸν
τούτων τε καὶ τῶν Ἀμαζόνων ἀνὰ μέσον. Ἄλλοι δέ, ὧν καὶ ὁ
Σκήψιος Μητρόδωρος (fr. 4 M.) καὶ Ὑψικράτης, οὐδὲ
αὐτοὶ ἄπειροι τῶν τόπων γεγονότες Γαργαρεῦσιν ὁμόρους αὐτὰς

4 φασί Cl

Cf. Plut. Pomp. 35 Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ (sc. Pompei cum Albanis)
λέγονται καὶ Ἀμαζόνες συναγωνίσασθαι τοῖς βαρβάροις ἀπὸ τῶν περὶ
τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν ὄρων καταβᾶσαι. Μετὰ γὰρ τὴν μάχην σκυ-
λείνοντες οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς βαρβάρους πέλταις Ἀμαζονικαῖς καὶ κοθόροις

οἰκεῖν φασιν ἐν ταῖς ὑπὼρειαις ταῖς πρὸς ἄρκτον τῶν Κανκα-
 10 σίων ὄρων, ἃ καλεῖται Κεραύνια, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον καθ' αὐτὰς αὐτουργούσας ἕκαστα τὰ τε πρὸς ἄροτον καὶ φρυτουργίαν καὶ τὰ πρὸς τὰς νομὰς καὶ μάλιστα τῶν ἵππων, τὰς δ' ἀλκιμωτάτας [τῶν ἵππων] κνηγεσίαις πλεονάζειν καὶ τὰ πολέμια ἀσκεῖν· ἀπάσας δ' ἐπικεκαῦσθαι τὸν δεξιὸν μαστὸν ἐκ
 15 νηπίων, ὥστε εὐπετιῶς χρῆσθαι τῷ βραχίονι πρὸς ἐκάστην χρείαν, ἐν δὲ τοῖς πρώτοις πρὸς ἀκοντισμὸν· χρῆσθαι δὲ καὶ τόξῳ καὶ σαγάρει καὶ πέλτῃ, δορὰς δὲ θηρίων ποιεῖσθαι περιχρανὰ τε καὶ σκεπάσματα καὶ διαζώματα· δύο δὲ μῆνας ἕξαιρέτους ἔχειν τοῦ ἔαρος, καθ' οὓς ἀναβαίνουνσι εἰς τὸ πλησίον
 20 ὄρος τὸ διορίζον αὐτὰς τε καὶ τοὺς Γαργαρέας. Ἀναβαίνουνσι δὲ κάκεινοι κατὰ ἔθος τι παλαιὸν συνθύσονται τε καὶ συνεσόμενοι ταῖς γυναιξὶ τεκνοποιίας χάριν ἀφανῶς τε καὶ ἐν σκότει ὁ τυχὼν τῇ τυχούσῃ, ἐγκύμονας δὲ ποιήσαντες ἀποπέμπουσιν· αἱ δ' ὅ τι μὲν ἂν θῆλυ τέκωσι κατέχουσιν αὐταί,
 25 τὰ δ' ἄρρενα κομίζουσιν ἐκείνοις ἐκτρέφειν· ὦκειώται δ' ἕκαστος πρὸς ἕκαστον νομίζων υἱὸν διὰ τὴν ἄγνοιαν. — — —
 — Τοὺς δὲ Γαργαρέας συναναβῆναι μὲν ἐκ Θεμισκύρας φασὶ ταῖς Ἀμαζόσιν εἰς τοῦσδε τοὺς τόπους, εἰτ' ἀποστάντας αὐτῶν πολεμεῖν μετὰ Θρακῶν καὶ Εὐβοέων τινῶν πλανηθέν-
 30 των μέχρι δεῦρο πρὸς αὐτάς, ὕστερον δὲ καταλυσαμένους τὸν πρὸς αὐτάς πόλεμον ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσι ποιήσασθαι συμβάσεις, ὥστε τέκνων συγκοινωνεῖν μόνον, ζῆν δὲ καθ' αὐτοὺς ἐκατέρους.

13 τῶν ἵππων del. Kram., ἐφ' ἵππων 1(?)oz || 14 μαστὸν Dhi μαζὸν rw || 16 ἐν πρώτοις δὲ oz || 17 σαγάρι El(?)orz σαγάρη x σαγάρι codd. rell. || 17 ἐπίκαρα Tsch. || 21 τὸ ἔθος τὸ παλαιὸν l

ἐνετύγγανον, σῶμα δ' οὐδὲν ὠφθη γυναικεῖον. Νέμονται δὲ τοῦ Κανκάσου τὰ καθήκοντα πρὸς τὴν Ὑρκανίαν θάλασσαν οὐχ ὁμορῶσαι τοῖς Ἀλβανοῖς, ἀλλὰ Γέλοι καὶ Λήγες οἰκοῦσι διὰ μέσου· καὶ τοῖτοις ἔτους ἕκαστον δύο μῆνας εἰς ταῦτό φοιτῶσαι περὶ τὸν Θερωμόντα ποταμὸν ὁμιλοῦσιν, εἴτα καθ' αὐτάς ἀπαλλαγείσαι βιοτεύουσιν. Zon. X 4 P I 478 AB, qui Plutarchum exscripsit, sed addit verba, quae fortasse apud Plutarchum propter homoeoteleuton exciderunt, haec: τεκοῦσαι δὲ τὰ μὲν ἄρρενα κομίσασαι περὶ τὴν τῶν πατέρων ἐκτίθενται γῆν, τὰ δὲ γε θήλεα τρέφουσι. Cf. App. Mithr. 103.

112

Str. XI 4, 6 p. 503 Φέρει δ' ἡ γῆ (sc. ἡ τῶν Ἀλβανῶν) καὶ τῶν ἔρπετων ἕνια τῶν θανασίμων καὶ σκορπίους καὶ φαλάγγια· τῶν δὲ φαλαγγίων τὰ μὲν ποιεῖ γελῶντας ἀποθνήσκειν, τὰ δὲ κλαίοντας πόθῳ τῶν οἰκείων.

2 ἔρπόντων 1

Cf. Plut. Pomp. 36 Ὀρμήσας δὲ μετὰ τὴν μάχην (sc. πρὸς τοὺς Ἀλβανούς a. 65) ὁ Πομπήιος ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν καὶ Κασπίαν θάλασσαν ἐπὶ πλήθους ἔρπετων θανασίμων ἀπετράπη τριῶν ὁδῶν ἡμερῶν ἀποσχῶν.

113

Str. XI 4, 3 p. 502 Τάχα μὲν οὖν τῷ τοιοῦτῳ γένει τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν δεῖ θαλάττης· οὐδὲ γὰρ τῇ γῆ χρωῖνται (sc. οἱ Ἀλβανοὶ) κατ' ἀξίαν πάντα μὲν [γὰρ] ἐκφερούση καρπὸν, καὶ τὸν ἡμερώτατον, πᾶν δὲ φυτόν· καὶ γὰρ τὰ ἀειθαλῆ φέρει· τυγχάνει δ' ἐπιμελείας οὐδὲ μικρᾶς, ἄλλὰ τὰγ' ἄσπαρτα 5 καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται, καθάπερ οἱ στρατεύσαντές φασι Κυκλώπειόν τινα διηγούμενοι βίον· πολλαχοῦ γοῦν σπαρεῖσαν ἅπαξ δις ἐκφέρειν καρπὸν ἦ καὶ τρεῖς, τὸν δὲ πρῶτον καὶ πεντηκοντάχουν, ἀνέαστον καὶ ταῦτα οὐδὲ σιδήρῳ τμηθεῖσαν, 10 ἀλλ' αὐτοξύλῳ ἀρότρῳ.

3 γὰρ om. oxx | ἐκφέρουσι Clrw || 4 ἀειθαλῆ 1 || 5 οὐ μικρᾶς οὐ οὐδεμιᾶς rw | τὰγαθὰ καὶ τὰγαθὰ codd. tell.: corr. Xyl. ex Hom. Od. ε 109 || 6 ἅπαντα codd.: corr. Xyl. || 7 γοῦν γὰρ C (in hoc γοῦν sup. add.) 1 || 8 τὸν τὸ Tyrwhitt || 9 πεντάχουν rw | καὶ ταῦτα ἀνέαστον Grosk.

114

Str. XVI 1, 24 p. 747 Πρὸς δὲ τῷ Τίγρει τὰ τῶν Γορδωναίων χωρία, οὓς οἱ πάλοι Καρδούχους ἔλεγον, καὶ αἱ πόλεις (αὐτῶν) Σάρεισά τε καὶ Σάταλκα καὶ Πίνακα, κράτιστον ἔρμμα, 5 τρεῖς ἄκρας ἔχουσα, ἐκάστην ἰδίῳ τείχει τετειχισμένην, ὥστε οἶον τριπολιν εἶναι. Ἀλλ' ὅμως καὶ ὁ Ἀρμένιος εἶχεν ὑπήκουον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι βίᾳ παρέλαβον (a. 65), καίπερ ἔδοξαν

1/2 παρθναίων codd.: corr. Wesseling || 3 αὐτῶν ὧν codd.: corr. Grosk. | σάρισα μοxx | σάτακα F, Σάταλα susp. Mein.

οἱ Γορδουαῖοι διαφερόντως ἀρχικεκτονικοὶ τινες εἶναι καὶ πο-
λιορκητικῶν ὀργάνων ἔμπειροι· διόπερ αὐτοῖς εἰς ταῦτα ὁ
Τυγρᾶνης ἐχρῆτο. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡ λοιπὴ † Μεσοποταμία
10 ὑπὸ Ῥωμαίοις. Πομπήιος δ' αὐτῆς τὰ πολλὰ τῷ Τυγρᾶνῃ
προσέειμεν, ὅσα ἦν ἀξιόλογα.

9 Μεσοποταμία certe corruptum, Γορδουαία vel Γορδουανή Letronn.,
ποταμία Mein.

9 sqq. Cass. Dio. XXXVII 5.

115

Str. XII 3, 31 p. 556/7 Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Καινὸν χω-
ριον προσαγορευθέν, ἐρυμνὴ καὶ ἀπότομος πέτρα διέχουσα
τῶν Καβείρων ἔλαττον ἢ διακοσίους σταδίους· ἔχει δ' ἐπὶ τῇ
κορυφῇ πηγὴν ἀναβάλλουσαν πολὺν ὕδωρ περὶ τε τῇ ῥίζῃ πο-
5 ταμὸν καὶ φάραγγα βαθεῖαν, τὸ δ' ὕψος ἑξαίσιον τῆς πέτρας
ἐστὶ † τοῦ αὐχένος, ὥστ' ἀπολιόρκητός ἐστι· τετελιχισται δὲ
Θαυμασιῶς, πλην ὅσον οἱ Ῥωμαῖοι κατέσπασαν (a. 65)· οὕτω
δ' ἐστὶν ἅπασα ἡ κύκλω κατάδρυμος καὶ ὄρεινὴ καὶ ἄνυδρος,
ὥστ' ἐντὸς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίων μὴ εἶναι δυνατὸν στρα-
10 τοπεδεύσασθαι. Ἐνταῦθα μὲν ἦν τῷ Μιθριδάτῃ τὰ τιμιώ-
τατα τῶν κειμηλίων, ἃ νῦν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ κεῖται Πομπηίου
ἀναθέντος.

4 περι] πρὸς Mein., ἐπί susp. Muell. | τὴν ῥίζαν oz || 6 Ante τοῦ αὐ-
χένος aliquid videtur excidisse: εκ vel ἀπὸ vel ἄνω inserendum putat Grosk.,
καὶ Kr., ἐστὶ (χαλεπὴν ἐχούσης τὴν ἀνάβασιν διὰ) τοῦ αὐχένος Muell. || 10
μὲν] τε x

Cf. Plut. Pomp. 37 Ἐν δὲ τῷ Καινῷ φρονίφ και γραμμασιν ἀπορ-
ρήτοις ὁ Πομπήιος ἐνέτυχε τοῦ Μιθριδάτου κτλ.

116

a. Str. XII 3, 1 p. 540/1 Τοῦ δὲ Πόντου καθίστατο μὲν
Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ βασιλεύς. Εἶχε δὲ τὴν ἀφοριζομένην

Cf. Plut. Pomp. 38 Ἐντεῦθεν εἰς Ἀμοσὸν ἐλθὼν ὁ Πομπήιος —
ὡς δὲ συντετελεσμένων ἀπάντων ἔπραττε ταῦτα (sc. τῷ Λευκόλλῳ)

τῷ Ἄλνυ μέχρι Τιβαρηνῶν καὶ Ἀρμενίων καὶ τῆς ἐντὸς Ἄλνυ
 τὰ μέχρι Ἀμάστρεως καὶ τινων τῆς Παφλαγονίας μερῶν. Προς-
 εικῆσατο δ' οὗτος καὶ τὴν μέχρι Ἡρακλείας παραλίαν ἐπὶ 5
 τὰ δυσμικὰ μέρη — — ἐπὶ δὲ τὰναντία μέχρι Κολχίδος καὶ
 τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας, ἃ δὴ καὶ προσέθηκε τῷ Πόντῳ. Καὶ
 δὴ καὶ Πομπήιος καταλύσας ἐκείνον ἐν τούτοις τοῖς ὅροις
 οὖσαν τὴν χώραν ταύτην παρέλαβε· τὰ μὲν πρὸς Ἀρμενίαν
 καὶ τὰ περὶ τὴν Κολχίδα τοῖς συναγωνισαμένοις δυνάσταις 10
 κατένειμε, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς ἕνδεκα πολιτείας διείλε καὶ τῇ
 Βιθυνίᾳ προσέθηκεν, ὥστ' ἕξ ἀμφοῖν ἐπαρχίαν γενέσθαι μιαν
 (a. 65/4). Μεταξὺ τε τῶν Παφλαγόνων τῶν μεσογαίων τινὰς
 βασιλεύεσθαι παρέδωκε τοῖς ἀπὸ Πυλαιμένους, καθάπερ καὶ
 τοὺς Γαλάτας τοῖς ἀπὸ γένους τετράρχαις. 15

b. Str. XII 3, 2 p. 541 Ταύτης δὲ τῆς παραλίας ἀπάσης
 ἐπῆρξεν Εὐπάτωρ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Κολχίδος μέχρι Ἡρα-
 κλείας, τὰ δ' ἐπέκεινα τὰ μέχρι τοῦ στόματος καὶ τῆς Χαλ-
 κηδόνος τῷ Βιθυνῶν βασιλεῖ συνέμενε. Καταλυθέντων δὲ τῶν
 βασιλέων ἐφύλαξαν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς αὐτοὺς ὅρους, ὥστε τὴν 20
 Ἡρακλείαν προσκεισθαι τῷ Πόντῳ, τὰ δ' ἐπέκεινα Βιθυνοῖς
 προσχωρεῖν.

c. Str. XII 3, 6 p. 543 Ἡ δὲ πόλις (sc. ἡ Ἡρακλεία) ἐστὶ
 τῆς Ποντικῆς ἐπαρχίας τῆς συντεταγμένης τῇ Βιθυνίᾳ.

d. Str. XII 3, 9 p. 544 Τῆς δὲ χώρας ταύτης (sc. τῆς Πα- 25
 φλαγονίας) διηρημένης εἷς τε τὴν μεσόγαίαν καὶ τὴν ἐπὶ Θα-

3 τιβαρηνῶν οὐκ τιβαρηνῶν codd. rell. exc. lrw | τῆς] τὴν Cas. || 9 Ante
 τὰ add. καὶ Cor. | μὲν] μέντοι z Mein., qui μέντοι vel μὲν δὴ coni. || 13 τα
 om. CDhix (in hoc καὶ ante μεταξὺ add.), δὲ Cas. | Ante τῶν μεσογαίων add.
 καὶ C || 18 Καληδόνος Tzsch.

διακοσμῶν τὰς ἐπαρχίας καὶ διανεμῶν δωρεάς, πολλῶν μὲν ἡγεμόνων
 καὶ δυναστῶν, βασιλέων δὲ δώδεκα βαρβάρων ἀφιγμένων πρὸς αὐτόν.
 App. Mithr. 114 Τῶν δὲ εἰλημμένων ἐθνῶν τὰ μὲν αὐτόνομα ἤφει συμ-
 μαχίας οὐνεκα, τὰ δὲ ὑπὸ Ῥωμαίοις εὐθὺς ἐγλυγνεται, τὰ δ' ἐς βασιλεία
 διείδου. Ib. 121 Πόντου δὲ καὶ Βιθυνίας πέμπεται τις ἀπὸ τῆς βουλῆς
 στρατηγὸς ἐτήσιος. Liv. per. 102. Vell. II 38, 6. Fest. 11, 4.

9 sq. 13 sqq. Cf. App. Mithr. 114 Ἐπολεῖ δὲ (sc. ὁ Πομπήιος) καὶ
 τετράρχας, Γαλλογαρικῶν μὲν, οἱ νῦν εἰσι Γαλάται Καππαδόκαις ὁμο-
 ροι, Δηόταρον καὶ ἐτέρους, Παφλαγονίας δὲ Ἄτταλον καὶ Κόλχων Ἀρί-

λάττη διατείνουσαν ἀπὸ τοῦ Ἄλως μέχρι Βιθυνίας ἑκατέραν τὴν μὲν παραλίαν ἕως τῆς Ἡρακλείας εἶχεν ὁ Εὐπάτωρ, τῆς δὲ μεσογαίας τὴν μὲν ἐγγυτάτω ἔσχεν, ἧς τινα καὶ πέραν τοῦ
 30 Ἄλως διέτεινε· καὶ μέχρι δεῦρο τοῖς Ῥωμαίοις ἢ Ποντικῇ ἐπαρχίᾳ ἀφώρισται· τὰ λοιπὰ δ' ἦν ἐπὶ δυνάσταις καὶ μετὰ τὴν Μιθριδάτου κατάλυσιν.

30 τοῖς Ῥωμαίοις post ἐπαρχία vs. 31 collocat x

σταρχον δυνάστην. Cf. Eutr. VI 14. Fest. 16. Suid. s. v. Πομπήιος. De Galatarum tetrarchis v. infra fr. 131.

COMM. Pontum in provinciae formam a Pompeio redactum esse a. 65 statuunt Drumann hist. Rom. IV p. 450 et Marquardt 'Roemische Staatsverwaltung' I² p. 350 adn. 1, a. 64 ineunte Benedictus Niese in Herm. vol. XIII p. 38 sq. — De his Strabonis locis explicandis commode disseruit idem v. d. in Mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 577 sqq.

117

Str. XVI 2, 8 p. 751 Πρὸς Θαλάττη δὲ τούτων ἐστὶν ἡ Σελεύχεια καὶ ἡ Πιερία. — — Ἐκαλεῖτο δ' ἡ Σελεύχεια πρό-
 5 πτερον ὕδατος ποταμοί· ἔρμα δὲ ἐστὶν ἀξιόλογον καὶ κρείτ-
 τον βίαις ἢ πόλεις. Διόπερ καὶ ἔλευθέρην αὐτὴν ἔκρινε Πομ-
 πῆιος (a. 64) ἀποκλείσας Τιγράνην.

3/4 κρείττων CDhimozz

Cf. Eutr. VI 14 *Et cum venisset (Pompeius) in Syriam, Seleuciam, vicinam Antiochiae civitatem, libertate donavit, quod regem Tigranen non recepisset.* Plin. N. H. V 79.

COMM. Cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 394 adn. 2.

118

Str. XVI 2, 7 p. 751 Πρὸς ἕω δ' ὁ Εὐφράτης ἐστὶ καὶ ἡ Βαμβύκη καὶ ἡ Βέρροια καὶ ἡ Ἡράκλεια τῇ Ἀντιοχείᾳ, πολί-
 χνια τυραννόμενά ποτε ἐπὶ Διονυσίου τοῦ Ἡρακλέωνος.

COMM. De Heracleone cf. Posidon. fr. 36 (Mueller FHG III p. 265). Ioseph. A. I. XIII 13, 4. Pomp. Trog. prol. 39. — Dionysius alias non commemoratur; cuius tyrannide oppida illa liberata esse a Pompeio a. 64, cum res Syriacas componeret, veri simile est.

* 119

Ιοσ. Α. Ι. XIV 3, 1 (Mueller FHG III p. 493 fr. 11) Μετ' οὐ πολὺ δὲ Πομπηίου εἰς Λαμασκὸν ἀφικομένου καὶ Κοίλην Συρίαν ἐπιόντος ἦγον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. Ἐπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. 5 Μέννηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως· Ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσβεία καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἶτε ἄμπελος εἶτε κῆπος· τερωπὼλῆν ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα.

Cf. Zon. V 6 P I 223 A. Plin. N. H. XXXVII 14.

COMM. De hoc fragmento falso loco a Iosepho inserto conferas quae infra disputabo in Quaestionibus Strabonianis. Aristobuli donum non Damasci, sed in Syria Pompeio traditum est.

120

Str. XVI 2, 10 p. 753 Οὐ πόρρω δ' (sc. τῆς Ἀπαμείας) οὐδ' Ἡλιούπολις καὶ Χαλκίς ἢ ὑπὸ Πτολεμαίῳ τῷ Μενναίου τῷ τὸν Μασσῶν κατέχοντι καὶ τὴν Ἰτουραίων ὀρεινῆν.

3 τῆς] τῶν Σμοκε, τὴν τῶν Cor.

Cf. Ιοσ. Α. Ι. XIV 3, 2 Ὄρμησεν (sc. ὁ Πομπήιος) ἐπὶ τὴν Λαμασκηνὴν (a. 64/3) καὶ τὴν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν Ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν, ἣν ὁ Κυζικηνὸς ἐτείχισεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαίου τοῦ Μενναίου χώραν κατεπόνησεν, ἀνδρὸς πονηροῦ — Διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε Ἡλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα καὶ τὸ διεύργον ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην προσαγορευομένην Συρίαν ἀπὸ τῆς Πέλλης εἰς Λαμασκὸν ἦκεν.

121

Str. XVI 2, 18 p. 755 Μετὰ δὲ τὸν Μάκραν ἐστὶν ὁ Μασσῶας ἔχων τινὰ καὶ ὀρεινά, ἐν οἷς ἢ Χαλκίς, ὥσπερ ἀκρόπολις τοῦ Μασσῶου. — Τὰ μὲν οὖν ὀρεινά ἔχουσι πάντα Ἰτουραῖοί τε καὶ Ἀραβες, κακοῦργοι πάντες, οἱ δ' ἐν τοῖς

Cf. Οros. VI 6, 1 M. Tullio Cicerone et C. Antonio consulibus Pompeius occisi Mithridatis nuntio accepto Syriam Coelen et Phoenicem

- 5 πεδίοις γεωργοί· κακούμενοι δ' ὑπ' ἐκείνων ἄλλοτε ἄλλης
 βοήθειας δέονται. Ὀρμητηρίοις δ' ἐρμυνοῖς χρωῶνται, καθάπερ
 οἱ τὸν Αἴβανον ἔχοντες ἄνω μὲν ἐν τῷ ὄρει Σινναῖν καὶ Βορ-
 ραμὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔχουσι τείχη, κάτω δὲ Βότρυν καὶ
 Γίγαρτον καὶ τὰ ἐπὶ τῆς θαλάττης σπήλαια καὶ τὸ ἐπὶ τῷ
 10 Θεοῦ προσώπῳ φρούριον ἐπιτεθέν, ἃ κατέσπασε Πομπήιος
 (a. 64/63), ἀφ' ὧν τὴν τε Βύβλον κατέτρεχον καὶ τὴν ἐφεξῆς
 ταύτη Βηρυτόν, αἱ μεταξὺ κείνται Σιδῶνος καὶ τοῦ Θεοῦ προ-
 σώπου. Ἡ μὲν οὖν Βύβλος, τὸ τοῦ Κινύρου βασίλειον, ἰερά
 ἐστὶ τοῦ Ἀδώνιδος· ἦν τυραννουμένην ἠλευθέρωσε Πομπήιος
 15 πελεκίσας ἐκείνον.

7/8 Βορραμὰ ex F rec. Mein. βόραμα z βόρραμα codd. rell. edd. || 8
 βόστρυν Dhi βόστρα moxz || 11 κατέτρεχε codd. exc. F || 14 ἠλευθέρωσεν
 ἐκείνος ó Π. x

bello adgressus Ituraeos primum Arabasque perdomuit. Cf. Eutr. VI
 14. App. Mithr. 106.

122

Str. XVI 2, 23 p. 757 Οὐχ ὑπὸ τῶν βασιλέων δ' ἐκρίθη-
 σαν αὐτόνομοι μόνον (sc. οἱ Τύριοι) μικρὰ ἀναλώσαντες, ἀλλὰ
 καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων βεβαιωσάντων τὴν ἐκείνων γνώμην.

2 Verba μικρὰ ἀναλώσαντες in codd. leguntur post τῶν Ῥωμαίων,
 transposuit Kram.

COMM. Cf. Marquardt 'Roem. Staatsv.' I² p. 395 adn. 2. — Pom-
 peius a. 64/3 Tyriis libertatem confirmavit: cf. Ios. A. I. XV 4, 1.

123

- Str. XVI 2, 34—37 p. 760/1 Ἡ κρατοῦσα μάλιστα φήμη
 τῶν περὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις πιστευομένων Αἴ-
 γυπτίους ἀποφαίνει τοὺς προγόνους τῶν νῦν Ἰουδαίων λεγο-
 μένων. (35) Μωσῆς γὰρ τις τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων ἔχων τι
 5 μέρος τῆς (κάτω) καλουμένης χώρας ἀπῆρην ἐκεῖσε ἐνθένδε
 δυσχεράνας τὰ καθεστῶτα καὶ συνεξῆραν αὐτῷ πολλοὶ τιμῶν-
 τες τὸ θεῖον. Ἔφη γὰρ ἐκεῖνος καὶ ἐδίδασκειν, ὡς οὐκ ὀρθῶς

5 κάτω add. Cor. | ἐκεῖθεν F

φρονοῖεν οἱ Αἰγύπτιοι θεοῖσι εἰκάζοντες καὶ βοσκήμασι τὸ θεῖον, οὐδ' οἱ Λίβνες· οὐκ εὖ δὲ οὐδ' οἱ Ἕλληνες ἀνθρωπομόρφους τυποῦντες· εἴη γὰρ ἐν τούτῳ μόνον θεὸς τὸ περιέχον 10 ἡμᾶς ἅπαντας καὶ γῆν καὶ θάλατταν, ὃ καλοῦμεν οὐρανὸν καὶ κόσμον καὶ τὴν τῶν ὄντων φύσιν. Τούτου δὴ τίς ἂν εἰκόνα πλάττειν θαρρήσειε νοῦν ἔχων ὁμοίαν τινὶ τῶν παρ' ἡμῶν; Ἄλλ' ἔαν δεῖν πᾶσαν ξοανοποιίαν, τέμενος <δ'> ἀφορίζοντας καὶ σηκὸν ἀξιόλογον τιμᾶν ἔδους χωρὶς· ἐγκοιμᾶσθαι δὲ καὶ 15 αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἄλλους τοὺς εὐοκείρους· καὶ προσδοκᾶν δεῖν ἀγαθὸν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ δῶρον αἰετὶ καὶ σημείον τοὺς σωφρόνως ζῶντας καὶ μετὰ δικαιοσύνης, τοὺς δ' ἄλλους μὴ προσδοκᾶν. (36) Ἐκεῖνος μὲν οὖν τοιαῦτα λέγων ἐπεισεν εὐγνώμονας ἄνδρας οὐκ ὀλίγους καὶ 20 ἀπήγαγεν ἐπὶ τὸν τόπον τούτον, ὅπου νῦν ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις κτίσμα. Κατέσχε δὲ ῥαδίως οὐκ ἐπίφθονον ὄν τὸ χωρίον οὐδ' ὑπὲρ οὗ ἂν τις ἐσπουδασμένως μαχέσασαιτο· ἐστὶ γὰρ πετριῶδες, αὐτὸ μὲν εὐδρον, τὴν δὲ κύκλῳ χώραν ἔχον λυπρὰν καὶ ἀνυδρον, τὴν δ' ἐντὸς ἐξήκοντα σταδίων καὶ 25 ὑπόπετρον. Ἄμα δ' ἀντὶ τῶν ὄπλων τὰ ἱερὰ προϋβάλλετο καὶ τὸ θεῖον ἴδρυσιν τούτου ζητεῖν ἀξιῶν καὶ παραδώσειν ὑπισχνούμενος τοιοῦτον σεβασμὸν καὶ τοιαύτην ἱεροποιίαν, ἣτις οὔτε δαπάναις ὀχλήσει τοὺς χρωμένους οὔτε θεοφορίας

8 οἱ om. Tzsch. || 10 τυποῦντες] ποιῶντες r | ἐν] ἐν w ἂν μοxz || 13 τινὰ codd.: corr. Cas. || 14 δεῖ codd.: corr. Cor. | δ' add. Cor. || 15 αἰδοῦς FD (sed. corr. m. sec.) ἔδους h αἰδοῦς codd. rell. || 19 ἄλλους] ἄλλως Cor. || 29 οὐδὲ δαπάναις codd.: corr. Cor.

Cf. Diod. XL fr. 3 Ἡμεῖς δὲ μέλλοντες ἀναγράφειν τὸν πρὸς Ἰουδαίους πόλεμον (sc. a Pompeio gestum) οἰκείον εἶναι διαλαμβάνομεν προδιελθεῖν ἐν κεφαλαίοις τὴν τε τοῦ ἔθνους τούτου ἐξ ἀρχῆς κτίσιν καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς νόμιμα. Κατὰ τὴν Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν λοιμικῆς περιστάσεως γενομένης ἀνέπεμπον οἱ πολλοὶ τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν ἐπὶ τὸ δαιμόνιον· πολλῶν γὰρ καὶ παντοδαπῶν κατοικοῦντων ξένων καὶ ἀηλλαγμένοις ἔθεισι χρωμένων περὶ τὸ ἱερόν καὶ τὰς θυσίας καταλείψασθαι συνέβαινε παρ' αὐτοῖς τὰς πατρίους τῶν θεῶν τιμὰς. Ὅπερ οἱ τῆς χώρας ἐγγεγενῆς ὑπέλαβον, ἐὰν μὴ τοὺς ἄλλοφύλους μεταστῆσονται, κρῖσιν οὐκ ἔσεσθαι τῶν κακῶν. Εὐθύς οὖν ξηηλατουμένων τῶν ἄλλο-εθνῶν — — ὁ πολὺς λεὼς ἐξέπεσεν εἰς τὴν νῦν καλομένην Ἰουδαίαν, οὐ πόρρω μὲν κειμένην τῆς Αἰγύπτου, παντελῶς δὲ ἔρημον οὖσαν κατ'

- 30 οὔτε ἄλλαις πραγματείαις ἀτόποις. Οὗτος μὲν οὖν εὐδοκίμη-
 σας τούτοις συνεστήσατο ἀρχὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀπάντων
 προσχωρησάντων ῥαδίως τῶν κύκλω διὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ τὰ
 προτεινόμενα. (37) Οἱ δὲ διαδεξάμενοι χρόνους μὲν τινὰς ἐν
 35 τοῖς αὐτοῖς διέμενον δικαιοπραγοῦντες καὶ θεοσεβεῖς ὡς ἀλη-
 θῶς ὄντες· ἔπειτ' ἐφισταμένων ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην τὸ μὲν
 πρῶτον δεισιδαιμόνων, ἔπειτα τυραννικῶν ἀνθρώπων ἐκ μὲν
 τῆς δεισιδαιμονίας αἱ τῶν βρωμάτων ἀποσχέσεις, ὥνπερ καὶ
 νῦν ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς ἀπέχεσθαι, καὶ <αἱ> περιτομαὶ καὶ αἱ
 40 ἐκτομαὶ καὶ εἴ τινα τοιαῦτα ἐνομισθῆ, ἐκ δὲ τῶν τυραννίδων
 τὰ ληστήρια. Οἱ μὲν γὰρ ἀφιστάμενοι τὴν χώραν ἐκάκουν
 καὶ αὐτὴν καὶ τὴν γειννῶσαν, οἱ δὲ συμπράττοντες τοῖς ἄρ-
 χουσι καθήραζον τὰ ἀλλότρια καὶ τῆς Συρίας κατεστρέφοντο
 καὶ τῆς Φοινίκης πολλήν. Ἦν δ' ὅμως εὐπρέπειά τις περὶ
 τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν, οὐχ ὡς τυραννεῖον βδελυττομένων, ἀλλ'
 45 ὡς ἱερὸν σεμνυνόντων καὶ σεβομένων.

31 Ante ἀρχὴν add. τὴν Dh || 38 αἱ ante περιτομαὶ add. Kr. | αἱ ante ἐκτομαὶ om. F || 39 ἐκτομαίαι codd. exc. Fh || 44 τύραννον CDFhi, sed in mg. D et F pr. man. add. τυραννίδων

ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἠγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας ὁ προσαγορευόμενος Μωσῆς φρονήσει τε καὶ ἀνδρεία πολὺν διαφέρων. Οὗτος δὲ καταλαβόμενος τὴν χώραν ἄλλας τε πόλεις ἐκτίσει καὶ τὴν νῦν οὖσαν ἐπιφανεστάτην ὀνομαζομένην Ἱερουσόλυμα. Ἰδρύσατο δὲ καὶ τὸ μάλιστα παρ' αὐτοῖς τιμώμενον ἱερὸν καὶ τὰς τιμὰς καὶ ἀγιστείας τοῦ θείου κατέδειξε καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἐνομοθέτησέ τε καὶ διέταξε. — Ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύνολον οὐ κατεσκεύασε διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεόν, ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν οὐρανον μόνον εἶναι θεὸν καὶ τῶν ὄλων κύριον. — Ἐπιλέξας δὲ τῶν ἀνδρῶν τοὺς χαριεστάτους καὶ μάλιστα δυνασομένους τοῦ σύμπαντος ἔθρους προῖστασθαι τούτους ἱερεῖς ἀπέδειξε· τὴν δὲ διατριβὴν ἔταξεν αὐτῶν γίνεσθαι περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰς τοῦ θεοῦ τιμὰς τε καὶ θυσίας. Τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ δικαστὰς ἀπέδειξε τῶν μεγίστων κρίσεων καὶ τὴν τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθῶν φυλακὴν τούτοις ἐπέτρεψε· διὸ καὶ βασιλέα μὲν μηδέποτε τῶν Ἰουδαίων, τὴν δὲ τοῦ πλήθους προστασίαν δίδοσθαι διὰ παντὸς τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ ἀρετῇ προέχειν. Τοῦτον δὲ προσαγορεύουσι ἀρχιερεῖα καὶ νομίζουσι αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων. — Περὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων Ἐκαταῖος ὁ Μιλίσιος ταῦτα ἰστόρηκεν (immo Abderita: cf. Mueller FHG II p. 393).

*124

a. Str. XVI 2, 40 p. 762/3 Ἦδη δ' οὖν φανερώς τυραννο-
 μένης τῆς Ἰουδαίας πρῶτος ἀνθ' ἱερέως ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βα-
 σιλέα Ἀλέξανδρος· τοῦτου δ' ἦσαν υἱοὶ Ὑρκανὸς τε καὶ Ἀρι-
 στούβουλος· διαφερομένων δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐπῆλθε Πομπήσιος
 (a. 63) καὶ κατέλυσεν αὐτοὺς καὶ τὰ ἐρύματα αὐτῶν κατέσπασε 5
 καὶ αὐτὰ ἐν πρῶτοις τὰ Ἱεροσόλυμα βίε καταλαβῶν· ἦν γὰρ
 πετρῶδες καὶ εὐεργὲς ἔρυμα, ἐντὸς μὲν εὐνδρον, ἐκτὸς δὲ παν-
 τελῶς διψηρόν, τάφρον λατομητὴν ἔχον βάθος μὲν ἐξήκοντα
 ποδῶν, πλάτος δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων· ἐκ δὲ τοῦ λίθου
 τοῦ λατομηθέντος ἐπεπύργωτο τὸ τεῖχος τοῦ ἱεροῦ. Κατελά- 10
 βετο δ' ὡς φασὶ τρηήσας τὴν τῆς νηστείας ἡμέραν, ἦν ἴκα
 ἀπέιχοντο οἱ Ἰουδαῖοι παντὸς ἔργου, πληρώσας τὴν τάφρον
 καὶ ἐπιβαλὼν τὰς διαβάθρας· κατασπάσαι δ' οὖν ἐκέλευσε τὰ
 τεῖχη πάντα καὶ ἀνείλεν εἰς δύναμιν τὰ λησιτήρια καὶ τὰ γαζο-
 φυλάκια τῶν τυράννων. Ἦν δὲ δύο μὲν τὰ ταῖς εἰσβολαῖς 15
 ἐπιχειμένα τοῦ Ἱερικουίντος Θορήξ τε καὶ Ταῦρος, ἄλλα δὲ
 Ἀλεξάνδριόν τε καὶ Ὑρκάνιον καὶ Μαχαιροῦς καὶ Ἀσσιὰς καὶ
 τὰ περὶ τὴν Φιλαδελφίαν καὶ ἡ περὶ Γαλιλαίαν Σκυθόπολις.

1 δ' om. moxz || 6 καταβαλὼν codd.: corr. Cas. || 7 καὶ om. codd. exs.
 Dh || 17 Post Μαχαιροῦς add. λύδας w, post Ἀσσιὰς add. καὶ λύδας F || 18
 Φιλαδέλφειαν Cor.

Cf. Ios. A. I. XIV 3, 2 Εἰς Λαμασκὸν ἦκεν (sc. ὁ Πομπήσιος), ἐνθα
 δὴ καὶ τῶν Ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῶν, οἱ πρὸς τε
 ἀλλήλους διεφέροντο, ὃ τε Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος
 πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν οὐκ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι· πάτριον γὰρ εἶναι
 τοῖς ἱερεῦσι τοῦ τιμωμένου παρ' αὐτοῖς θεοῦ πειθαρχεῖν, ὄντας δὲ τού-
 τος ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆ-
 σαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιτο. — — (ib. 4) Δυσανασχετῶν δὲ (sc. ὁ
 Ἀριστόβουλος) ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολε-
 μῆν ἐγένετο. ib. cap. 4 (1) Ὅργη δ' ἐπὶ τούτοις Πομπήσιον λαμβάνει καὶ
 τὸν Ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ καταστήσας αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρχεται,
 τὰ μὲν ἄλλα πάντα οὐσαν ὄχνην, μόνω δὲ τῷ βορείῳ μέρει φανύως
 ἔχουσαν· περιέρχεται γὰρ αὐτὴν φάραγξ εὐρεῖα τε καὶ βαθεῖα ἐντὸς
 ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν καρτερῶς πᾶν τετειχιώμενον. — — (2) Τάφρος
 δὲ ὀρώρητο καὶ βαθεῖα περιείχετο φάραγγι — — καὶ τὸ χῶμα ὄση-
 μέρα ταλαιπῶρος ἐγγύρητο τεμνόντων τὴν πέριξ ὕλην Ῥωμαίων. Καὶ
 ἐπειδὴ τοῦτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πλησθείσης τῆς τάφρου διὰ βάθος ἀπει-

b. Ioseph. A. I. XIV 4, 3 (Mueller FHG III p. 493 fr. 12^a)

- 20 **Μάρθοι δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν ἧς ἔχομεν περὶ τὸν**
θεὸν εὐσεβείας καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων μηδὲν ὑπὸ τῆς πο-
λιορκίας διὰ φόβον ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ
δις τῆς ἡμέρας, πρωὶ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργούντων
ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ μηδ', εἴ τι περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον
 25 **εἶη, τὰς θυσίας παριέντων. Καὶ γὰρ ἀλούσης τῆς πόλεως (sc.**
τῶν Ἱεροσολύμων) περὶ τρίτον μῆνα τῇ τῆς νηστείας ἡμέρᾳ κατὰ
τὴν ἐνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν ὀλυμπιάδα ὑπα-
τεούτων Γαῖου Ἀντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος οἱ
πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ, οἱ δὲ πρὸς
 30 **ταῖς θυσίαις οὐδὲν ἤττον ἱερουργούντες διετέλουν οὔτε ὑπὸ**
τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς οὔτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν
ἤδη φονευομένων ἀναγκασθέντες ἀποδρᾶναι, πᾶν δ' ὁ τι δέοι
παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομείναι τοῖς βωμοῖς κρείττον
εἶναι νομίζοντες ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. Ὅτι δὲ οὐ

ρον προσβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ Τύρου κομισθέντα ἐπιστήσας κατήρασε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. Εἰ δὲ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα. — (3) Καὶ γὰρ ἀλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῇ τῆς νηστείας ἡμέρᾳ κτλ. v. supra v. 25 sqq. Cf. Ios. B. I. I 6, 5—7, 5. Zorn. V 6 P I 223—224 B. Hegesipp. B. I. I 15—17.

Cass. Dio. XXXVII 15 sq. Κάντεῦθεν ἐπὶ τὴν Συρίαν τὴν Παλαιστίνην, ὡς καὶ τὴν Φοινίκην κακώσαντας, ὤρμησεν (sc. ὁ Πομπήιος). Ἦρχον δὲ αὐτῶν Ὑρκανὸς τε καὶ Ἀριστόβουλος ἀδελφοὶ καὶ ἐτύγχανον ἐπὲρ τῆς τοῦ σφετέρου θεοῦ, ὅστις ποτὲ οὐτός ἐστιν, ἱερωσύνης (οὕτω γὰρ τὴν βασιλείαν σφῶν ἀνόμαζον) αὐτοὶ τε διαφερόμενοι καὶ τὰς πόλεις στασιάζοντες. Ὁ οὖν Πομπήιος Ὑρκανὸν μὲν — — ἀμαχί εὐθὺς προσέθετο, Ἀριστόβουλον δὲ ἐς χωρίον τι κατακλείσας ὁμολογήσαι οἱ ἠνάγκασε. — — Κακὸν τούτου τοὺς μὲν ἄλλους ῥῆγον προσεποιήσατο, τὰ δὲ Ἱεροσόλυμα πολιορκῶν πράγματα ἔσχε. Τὴν μὲν γὰρ ἄλλην πόλιν ἐσθεξαμέναν αὐτὸν τῶν τὰ τοῦ Ὑρκανοῦ φρονούντων ἀπραγμόνως ἔλαβεν, αὐτὸ δὲ τὸ ἱερὸν προκατασχόντων τῶν ἐτέρων οὐκ ἀπόνως εἶλεν· ἐπὶ τε γὰρ μετεώρου ἦν καὶ περιβόλῃ ἰδίῳ ἀνύρωτο. Καὶ εἴ γε ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ὁμοίως ἠμύνοντο, οὐκ ἂν αὐτὸ ἐχειρώσατο· νῦν δὲ τὰς τοῦ Κρόνου δὴ ἄνωμασμένας διαλείποντες καὶ οὐδὲν τὸ παράπαν ἐν αὐταῖς δρωῖντες παρέδωκαν τοῖς Ῥωμαίοις καιρὸν ἐν τῷ διακένῳ τούτῳ τὸ τεῖχος διασεῖσαι. — — Καὶ οὕτως ἐάλωσάν τε ἐν τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ μηδ' ἀμνόμενοι, καὶ πάντα τὰ χρήματα διηρπάσθη. Cf. App.

λόγος ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβείας ἐμφανί- 55
ζων, ἀλλ' ἀλήθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ Πομπήιον
πράξεις ἀναγράφαντες, ἐν οἷς καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος
καὶ πρὸς τοῦτοις Τίτος Λιούιος ὁ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας
συγγραφεύς.

Mithr. 106. Syr. 50. Plut. Pomp. 39. Zon. X 5 P I 478 D. Suid. s. v.
Πομπήιος. Liv. per. 102. Oros. VI 6, 2 sqq. Flor. I 40, 30. Entr.
VI 14. Tac. hist. V 9. Euseb. I p. 130, 21 sqq. II p. 134 sq.
3 sqq. cf. Diod. XL fr. 2.

14 sq. cf. Plut. Pomp. 39 Τὴν δὲ Ἰουδαίαν κατεστρέψατο (sc. ὁ
Πομπήιος) καὶ συνέλαβεν Ἀριστόβουλον τὸν βασιλέα. Πόλεις δὲ τὰς
μὲν ἔκτιξε, τὰς δὲ ἡλευθέρου κολάζων τοὺς ἐν αὐταῖς τυράννους.

20 sqq. cf. Plut. de superst. 8 p. 169 C.

125

Str. XVI 2, 41 p. 763 Ἐνταῦθα δ' (sc. ἐν Ἰερικοῦντι) ἐστὶν
ὁ φοινικῶν μεμιγμένην ἔχων καὶ ἄλλην ὕλην ἡμέρον καὶ εὐ-
καρπον, πλεονάζων δὲ τῷ φοίνικι ἐπὶ μῆκος σταδίων ἑκατόν,
διάρρητος ἅπας καὶ μεστὸς κατοικιῶν· ἐστὶ δ' αὐτοῦ καὶ βασί-
λειον καὶ ὁ τοῦ βαλαάμου παράδεισος· ἐστὶ δὲ τὸ φυτὸν 5
θαμνώδες, κυτίσῳ ἑοικὸς καὶ τερμίνθῳ, ἀρωματίζον· οὗ τὸν
φλοιὸν ἐπισχίσαντες ὑπολαμβάνουσι ἀγγελίους τὸν ὀπὸν γλι-
σχω γάλακτι παραπλήσιον.

2 εὐκαρπον καὶ ἡμέρον xi || 7 ἀγγελίφ E

Cf. Ios. A. I. XIV 4, 1 Στρατοπεδευσάμενος δὲ (sc. ὁ Πομπήιος)
περὶ Ἰερικοῦντα, οὗ τὸν φοίνικα τρέφεσθαι συμβέβηκε καὶ τὸ ὀποβάλ-
σαμον μύρον ἀκρότατον, ὃ τῶν θαμνων τεμνομένων ὄξει λίθῳ ἀναπι-
θόει ὡσπερ ὀπός, ἔωθεν ἐπὶ Ἰεροσόλυμα ἔχωρει. Id. B. I. I 6, 6 Ἐνθα
(sc. περὶ Ἰερικοῦντα) τὸ τῆς Ἰουδαίας πιότατον φοινικά τε πάμπολυν
καὶ βάλαμον τρέφει· τοῦτο λίθοις ὄξεσιν ἐπιτέμνοντες τὰ πρέμνα συλ-
έγουσι κατὰ τὰς τομαὺς ἐκδακρῶν.

126

Str. XVI 2, 46 p. 764/5 Πομπήιος μὲν οὖν περικόψας

Cf. Ios. A. I. XIV 4, 4 Τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν (sc. ὁ Πομ-
πήιος) Ὑρκανῶ. — — Ἄς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο

τινὰ τῶν ἐξειδιασθέντων ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων κατὰ βίαν ἀπέδειξεν Ὑρκανῶ τὴν ἰερωσύνην (a. 63).

3 Ὑρκανῶ] ἠρώδης F ἠρώδη codd. rell., lacunam et ante et post ἠρώδη statuit Cas., Ὑρκανῶ recte scr. Cor. Mendum inde ortum, quod statim sequitur Herodis nomen.

τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ἐπὶ μέγα πρότερον αἰρόμενον ἐντὸς τῶν ἰδίων ὄρων συνέστειλεν. Cf. id. B. I. I 7, 6 sq. Zon. V 6 P I 224 B. Hege-sipp. I 17, 2. Cass. Dio. XXXVII 16. Suid. s. v. Πομπήιος (qui res misere confudit). Flor. I 40, 30. Oros. VI 6, 4. Euseb. I p. 130, 22. II p. 134 sq.

127

Str. XVI 4, 21 p. 779 Πρῶτοι δ' ὑπὲρ τῆς Συρίας Ναβαταῖοι καὶ Σαβαῖοι τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν νέμονται καὶ πολ- λάκις κατέτρεχον αὐτῆς, πρὶν ἢ Ῥωμαίων γενέσθαι· νῦν δὲ κἀκείνοι Ῥωμαίοις εἰσὶν ὑπήκοοι καὶ Σύροι.

3 ἦ om. Cor. || 4 σύροις Di

COMM. Contra Nabataeos eorumque regem Aretam, qui Syriam populabantur (Cass. Dio. XXXVII 15) Pompeius expeditionem paraverat, antequam in Iudaeam proficisceretur (Ios. A. I. XIV 3, 3 sq.), quo tamen incepto destitit. (In errore versantur Cass. Dio l. l. Oros. VI 6, 1. Eutr. VI 14. Flor. I 40, 29, qui auctore Livio eum usque ad Petram processisse totamque terram subegisse narrant.) Victis autem Iudaeis rex Aretas ultro Pompeio se subiecit et ad omnia se obtemperaturum promisit (Plut. Pomp. 41. Zon. X 5 P I 478 D), qua re etiam inter victos reges recensetur apud App. Mithr. 117. Sed etiam M. Aemilio Scauro a. 62 (Ios. A. I. XIV 5, 1. B. I. I 8, 1. Hege-sipp. I 18) eiusque in Syria successoribus (App. Syr. 51) bellum cum Nabataeis erat gerendum.

128

Str. XVI 2, 3 p. 749 Ἡ Κομμαγηνὴ μικρὰ τίς ἐστιν· ἔχει δ' ἑρμυνην πόλιν Σαμόσατα, ἐν ἣ τὸ βασιλείον ὑπῆρχε. — Ἐνταῦθα δὲ νῦν ἐστι τὸ ζεῦγμα τοῦ Εὐφράτου· κατὰ τοῦτο

Cf. App. Mithr. 114 Ἀντιόχῳ δὲ τῷ Κομμαγηνῶ Σελεύκειαν ἐπέ- τρεψε (sc. ὁ Πομπήιος) καὶ ὅσα τῆς Μεσοποταμίας ἄλλα κατέδραμεν.

δὲ Σελεύκεια ἴδονται, φρούριον τῆς Μεσοποταμίας προσωρι-
σμένον ἐπὶ Πομπηίου τῆ Κομμαγηνῆ (a. 63). 5

4 τῆς om. E || 5 τῆ Κομμαγηνῆ ποζ

129

Str. XII 1, 4 p. 534/5 Προσεγένετο δ' ὕστερον παρὰ Ῥω-
μαίων ἐκ τῆς Κιλικίας τοῖς πρὸ Ἀρχελαίου καὶ ἑνδεκάτῃ στρα-
τηγία (sc. εἰς δέκα στρατηγίας διηρημένης τῆς Καππαδοκίας)
ἢ περὶ Καστάβαλά τε καὶ Κύβιστρα μέχρι τῆς Ἀντιπάτρου
τοῦ ληστοῦ Λέβρης (a. 63). 5

2 τοῖς] τῆς codd. exc. E || 4 καστάβαλλα E | κύδυστρα CDh κύδιστρα
Elrwz κύδριστρα z κύδρισα o: corr. Xyl.

Cf. App. Mithr. 105 Ἀριοβαρζάνη δ' ἀπέδιδον (sc. ὁ Πομπηίος)
βασιλείην Καππαδοκίας. — — Ἔδωκε δὲ καὶ τῆς Κιλικίας πόλιν Κα-
στάβαλα καὶ ἄλλας.

130

Str. XIV 5, 18 p. 676 Εἶτ' Ἀμανίδες πύλαι ὑφορμον
ἔχουσαι, εἰς ἃς τελευτᾷ τὸ Ἀμανὸν ὄρος ἀπὸ τοῦ Ταύρου
καθῆκον, ὃ τῆς Κιλικίας ὑπέρεται κατὰ τὸ πρὸς ἕω μέρος
αἰὲ μὲν ἐπὶ πλειόνων δυναστευόμενον τυράννων ἐχόντων ἐρύ-
ματα· καθ' ἡμᾶς δὲ κατέστη κύριος πάντων ἀνὴρ ἀξιόλογος 5
καὶ βασιλεὺς ἐπὶ Ῥωμαίων ὠνομάσθη διὰ τὰς ἀνδραγαθίας
Ταρχονδίμοτος καὶ τὴν διαδοχὴν τοῖς μετ' αὐτὸν παρέδωκε.

1 εἶθ' ἀμανίδες D εὐμενίδης (ε sup. η add.) F || 4 ἐπὶ om. F |
ἔρμα F || 5 κύριος om. Dh || 7 ταρχοδήμεντος CF ταρχοδήμεντος codd. rell.:
corr. Cas.

COMM. Tarcondimotus rex videtur esse institutus a Pompeio a. 63:
cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 366. Commemoratur apud
Cic. ad fam. XV 1 (a. 51 a. Chr.). Cass. Dionem XLI 63. XLVII 26.
L 14. Plut. Ant. 61. De eius filiis cf. Cass. Dio. LI 2. 7. LIV 9.

131

a. Str. XII 5, 1 p. 566/7 Πρὸς νότον τοίνυν εἰσὶ τοῖς Παφλα-
γίαι Γαλάται· τούτων δ' ἔστιν ἕθνη τρία, δύο μὲν τῶν ἡγε-

μόνων ἐπώνυμα, Τρόχοι καὶ Τολιστοβώγιοι, τὸ τρίτον δ' ἀπὸ τοῦ ἐν Κελτικῇ ἔθνους Τεκτοσάγες. Κατέσχον δὲ τὴν
 5 χώραν ταύτην οἱ Γαλάται πλανηθέντες πολὺν χρόνον καὶ κατα-
 δραμόντες τὴν ὑπὸ τοῖς Ἀτταλικοῖς βασιλεῦσι χώραν καὶ τοῖς
 Βιθυνοῖς, ἕως παρ' ἐκόντων ἔλαβον τὴν νῦν Γαλατίαν καὶ
 Γαλλογραικίαν λεγομένην. Ἀρχηγὸς δὲ δοκεῖ μάλιστα τῆς
 10 περαιώσεως τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν γενέσθαι Λεονόριος. Τριῶν
 δὲ ὄντων ἔθνῶν ὁμογλώττων καὶ κατ' ἄλλο οὐδὲν ἐξηλλαγμέ-
 νων ἕκαστον διελόντες εἰς τέτταρας μερίδας τετραρχίαν ἐκά-
 στην ἐκάλεσαν τετράρχην ἔχουσαν ἴδιον καὶ δικαστὴν ἓνα καὶ
 στρατοφύλακα ἓνα ὑπὸ τῷ τετράρχῃ τεταγμένους, ὑποστρατο-
 φύλακας δὲ δύο. Ἡ δὲ τῶν δώδεκα τετραρχῶν βουλὴ ἄνδρες
 15 ἦσαν τριακόσιοι, συνήγοντο δὲ εἰς τὸν καλούμενον Δρυνέμετον.
 Τὰ μὲν οὖν φρονικὰ ἢ βουλὴ ἔκρινε, τὰ δὲ ἄλλα οἱ τετράρχαι
 καὶ οἱ δικασταί. Πάλαι μὲν οὖν ἦν τοιαύτη τις ἢ διάταξις,
 καθ' ἡμᾶς δὲ εἰς τρεῖς — — ἡγεμόνας — — ἦκεν ἢ δυνα-
 στεία (a. 63/2).

20 b. Str. XII 3, 1 p. 541 Μεταξὺ τε τῶν Παφλαγόνων τῶν
 μεσογαίων τινὰς βασιλεύεσθαι παρέδωκε (sc. ὁ Πομπήγιος) τοῖς
 ἀπὸ Πυλαιμέου, καθάπερ καὶ τοὺς Γαλάτας τοῖς ἀπὸ γένους
 τετράρχαις.

c. Str. XII 3, 13 p. 547 Ταύτης δὲ τῆς χώρας (sc. τῆς
 25 Γαζηλωντίδος) τὴν μὲν ἔχουσιν Ἀμισηνοί, τὴν δ' ἔδωκε Δηιο-
 τάρῳ Πομπήγιος, καθάπερ καὶ τὰ περὶ Φαρνακίαν καὶ τὴν Τρα-
 πεζουσίαν μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας (a. 63/2)
 καὶ τούτων ἀπέδειξεν αὐτὸν βασιλέα ἔχοντα καὶ τὴν πατρῴαν

3 τρόχοι CDhilo τρόχοι E, Τροχοὶ Mein. | τολιστοβῶγιοι codd.:
 corr. Kr. || 4 ἐν κελτοῖς E | Τεκτοσάγες Tzsch. || 6 Ἀτταλικοῖς om. E, ἀττι-
 κοῖς codd. rell. (sed in z postea corr.) || 9 λεονόριος lx Λέων Epit. Λεωνό-
 ριος Memnon 19 || 14 τετραρχῶν x || 15 δρυνάιμετον CDhilorw δρυνάιμετον
 x: corr. Cor. ex z || 20 ts om. CDhix (in hoc καὶ ante μεταξὺ add.), δὲ
 Cas. || 21 Ante τῶν μεσογαίων add. καὶ C || 26 Ante Φαρνακίαν add. τὴν
 edd. ante Kr.

Cf. App. Mithr. 114 Ἐποίησε δὲ καὶ τετράρχας (sc. ὁ Πομπήγιος),
 Γαλλογραικῶν μὲν, οἳ νῦν εἰσι Γαλάται Καππαδόκις ὄμοροι, Δηιοτά-
 ρον καὶ ἑτέρους. ib. 75. Syr. 50 (ubi τέσσαρσι iure delevit van Gelder
 'Galatarum res' p. 284 adn. 2). b. c. II 71. E utr. VI 14 Armeniam
 minorem Deiotaro, Galatiae regi, donavit, quia socius belli Mithridatici

τετραρχίαν τῶν Γαλατῶν, τοὺς Τολιστοβώγιους. Ἀποθανόν-
τος δ' ἐκείνου πολλαὶ διαδοχαὶ τῶν ἐκείνου γέγονασι. 90

fuera. Cf. Suid. s. v. Πομπήιος. Cass. Dio. XLI 63, 3. Auct. bell.
Alexandr. 67. Cic. Phil. II 37, 94. de div. II 37, 79.

COMM. De hoc fragmento cf. Niese in mus. Rhen. vol. XXXVIII
p. 579. 584 sqq., Iudeich 'Caesar im Orient' (Lipsiae 1885) p. 150 sqq.,
van Gelder 'Galatarum res in Graecia et Asia gestae' (Amstelaedam. 1888)
p. 189 sqq. 283 sq. Vide etiam infra fr. 189.

132

Str. XII 5, 2 p. 567 Τολιστοβώγιοι δὲ ὄμοροι Βιθυνοῖς
εἰσι καὶ τῇ Ἐπικτήτῳ καλουμένῃ Φρυγίᾳ· φρούρια δ' αὐτῶν
ἔστι τό τε Βλούκιον καὶ τὸ Πήιον, ὧν τὸ μὲν ἦν βασιλείον
Ἀφιοτάρου, τὸ δὲ γαζοφυλάκιον.

3 ἐστὶ] εἰσι x | βλούκιον rw, Λουκίον Grosk. conl. ex Cic. pro Deiot.
6, 17 et 7, 21: immo Cicero videtur corrigendus

133

Str. XII 5, 2 p. 567 Ἔχουσι δὲ οἱ μὲν Τρόμοι τὰ πρὸς
τῷ Πόντῳ καὶ τῇ Καππαδοκίᾳ· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ κράτιστα
ἧν νέμονται Γαλάται· φρούρια δ' αὐτοῖς τετείχισται τρία,
Ταούιον — — καὶ Μιθριδάτιον, ὃ ἔδωκε Πομπήιος Βρογι-
τάρῳ τῆς Ποντικῆς βασιλείας ἀφορίσας, τρίτον δὲ πῶς Λανάλα. 5

1 τρόμοι codd., sed x sup. γ add. E, Τρομοι Mein. || 4 τὰ οὐα Clor
wiz, Ταούια Tzsch. | βογοδιατάρῳ codd., Μάγνος Ἀφιοτάρου Cor., τῷ Ἀφιο-
τάρῳ Grosk.: corr. Keil (ubi?) teste Meinekio in praef., Hirschfeld in Herm.
vol. XIV p. 474 ex inscr. et iam antea Drumann hist. Rom. IV p. 469 || 5 πῶ
C, πῶς inclusit Cor., κῶμη Grosk., Πωθανάλα dubitanter conl. Mein.

COMM. Ad hunc locum cf. Niese in mus. Rhen. vol. XXXVIII
p. 586, v. Gelder l. l. p. 283 sqq.

134

a. Str. XII 3, 32 p. 557 Ὑπὲρ δὲ τῆς Φαναροίας ἐστὶ τὰ
[τε] Κόμανα τὰ ἐν τῷ Πόντῳ ὁμώνυμα τοῖς ἐν τῇ μεγάλῃ
Καππαδοκίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ θεῶν καθιερωμένα, ἀφιδρωθέντα ἐκεί-
θεν, σχεδὸν δὲ τι καὶ τῇ ἀγωγῇ παραπλησίᾳ κεχηρημένα τῶν

1 φαρνακίας x || 2 τς om. x, recte inclusit Cor. | τοῖς] τῇ E

5 τε ἱεροργιῶν καὶ τῶν Θεοφοριῶν καὶ τῆς περὶ τοὺς ἱερέας τιμῆς καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν πρὸ τοῦ βασιλέων, ἤνικα δις τοῦ ἔτους κατὰ τὰς ἐξόδους λεγομένας τῆς Θεοῦ διάδημα φορῶν ἐτύγγανεν ὁ ἱερεὺς καὶ ἦν δεύτερος κατὰ τιμὴν μετὰ τὸν βασιλέα.

10 b. Str. XII 3, 34 p. 558 Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν βασιλέων οὕτω τὰ Κόμανα διωκείτο, ὡς εἴρηται, παραλαβὼν δὲ Πομπήσιος τὴν ἐξουσίαν Ἀρχέλαον ἐπέστησεν ἱερέα καὶ προσώρισεν αὐτῷ χώραν δισχοινον κύκλω (τοῦτο δ' ἔστιν ἐξήκοντα στάδιοι) πρὸς τῇ ἱερᾷ προστάξας τοῖς ἐνοικοῦσι πειθαρχεῖν αὐτῷ· τούτων
15 μὲν οὖν ἡγεμῶν ἦν καὶ τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἱεροδούλων κύριος πλὴν τοῦ πιπράσκειν· ἦσαν δὲ οὐκ ἐλάττους οὐδ' ἐνταῦθα τῶν ἐξακισχιλίων. Ἦν δ' οὗτος Ἀρχέλαος υἱὸς μὲν τοῦ ὑπὸ Σύλλα καὶ τῆς συγκλήτου τιμηθέντος, φίλος δὲ Γαβριίου τῶν ὑπατικῶν τινος.

20 c. Str. XVII 1, 11 p. 796 Ἀρχέλαος, ὃς ἦν μὲν Ἀρχελαίου υἱὸς τοῦ πρὸς Σύλλαν διαπολεμήσαντος καὶ μετὰ ταῦτα τιμηθέντος ὑπὸ Ῥωμαίων, κάππος δὲ τοῦ βασιλεύσαντος Καίππαδῶκων υστάτου καθ' ἡμᾶς, ἱερεὺς δὲ τῶν ἐν Πόντῳ Κομάνων.

10 βασιλειῶν codd.: corr. Cas. || 17 μὲν υἱὸς CDHlx || 18 γαβηνίου codd.: corr. Xyl.

Cf. App. Mithr. 114 Ἀπέφηνε δὲ (sc. ὁ Πομπήσιος) καὶ τῆς ἐν Κομάνοις θεᾶς Ἀρχέλαον ἱερέα, ὅπερ ἔστι δυναστεία βασιλική (cf. Auct. bell. Alex. 66).

135

Str. XII 3, 30 p. 556 Ἔστι δ' αὐλῶν (sc. ἡ Φανάροια) καὶ μῆκος ἔχων ἀξιόλογον καὶ πλάτος, διαρρεῖ δ' αὐτὴν ἐκ μὲν τῆς Ἀρμενίας ὁ Λίκος, ἐκ δὲ τῶν περὶ Ἀμάσειαν στενῶν ὁ Ἴρις· συμβάλλουσι δ' ἀμφότεροι κατὰ μέσον που τὸν αὐλῶνα,
5 ἐπὶ τῇ συμβολῇ δ' ἴδρυται πόλις, ἣν ὁ μὲν πρῶτος ὑποβεβλημένος Εὐπατορίαν ἀφ' αὐτοῦ προσηγόρευσε, Πομπήσιος δ'

6 ἐαντοῦ sz

Cf. App. Mithr. 115 Καὶ πόλεις ὤκισεν (sc. ὁ Πομπήσιος) ἐν — Πόντῳ Εὐπατορίαν, ἣν αὐτὸς μὲν ὁ Εὐπάτωρ Μιθριδάτης ἔκτισε καὶ

ἡμιτελῆ καταλαβίων, προσθεῖς χώραν καὶ οἰκήτορας, Μαγνό-
πολιν προσεῖπεν.

Ἐνπατορίαν ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὑποδεξαμένην δὲ Ῥωμαίους καθη-
ρήκει, καὶ ὁ Πομπήιος ἐγείρας Μαγνόπολιν ἐκάλει. Cf. ib. 78.

136

Str. XII 3, 31 p. 557 Τὰ δὲ Κάβειρα Πομπηίου σκευά-
σαντος εἰς πόλιν καὶ καλέσαντος Διόσπολιν ἐκείνη (sc. ἡ Πυ-
δοωρίς) προσκατεσκευάσε.

1 κατασκευάσαντος οὐ || 2 Διόπολιν codd. exe. i

137

Str. XII 3, 38 p. 560/1 Μετὰ μὲν οὖν τὴν Ἀμισσηνῶν
μέχρι τοῦ Ἄλκος ἢ Φαζημωνίτις ἐστίν, ἣν Πομπήιος Νεαπο-
λίτιν ὠνόμασε, κατὰ Φαζημῶνα κώμην † ἀποδείξας τὴν καιτοι-
κίαν καὶ προσαγορεύσας Νεάπολιν. — — Τὸ μὲν οὖν πρὸς
τῆ Φαναροῖα μέρος τῆς Φαζημωντίτιδος λίμνη κατέχει πελαγία 5
τὸ μέγεθος ἢ Στιφάνη καλουμένη· — — ἐπίκειται δ' αὐτῇ
φρούριον ἔρυμνόν, ἔρημον νῦν, Ἰκίζαρι καὶ πλησίον βασιλείου
κατεσκαμμένον. — — Ὑπέρκειται δὲ τῆς τῶν Ἀμασέων — —
τὸ Σαγύλιον ἐπὶ ὄρους ὄρθιον καὶ ὑψηλοῦ πρὸς ὄξειαν ἀνα-
τείνοντος ἄκραν ἔρυμα ἰδρυμένον ἔχον καὶ ὕδρειον δαψιλές, 10
ὃ νῦν ὠλιγώρηται· τοῖς δὲ βασιλεῦσιν ἦν χρήσιμον εἰς πολλά.
Ἐνταῦθα δὲ ἐάλω καὶ διεφθάρη [ὑπὸ] τῶν Φαρνάκου τοῦ βα-
σιλέως παίδων Ἀρσάκης· — — ἀνέφυγε γὰρ εἰς τὸ ὄρος
παρασκευῆς χωρὶς εἰργόμενος τῶν πεδίων, εὔρε δὲ καὶ τὰ
ὑδρεῖα ἐμπεφραγμένα πέτραις ἡλιβάτοις· οὕτω γὰρ διετέτακτο 15

2 Νεαπολίτιν] μεγαλόπολιν codd.: corr. Cor. || 3 Ante ἀποδείξας certe
lacuna statuenda: ἀποδείξας τινὰ καιτοκίαν Cor., τὴν Φ. κώμην ἀποδείξας
(πόλιν καὶ μείζω ποιήσας) τὴν καιτοκίαν Grosk., Νεαπ. ὠνόμασε παρὰ Φαζ.
κώμην, (πόλιν) ἀποδείξας τ. κ. Mein. Fort. verba κατὰ Φ. κώμην ponenda
sunt post verba Φαζημωνίτις ἐστι et ante ἀποδείξας inserendum πόλιν || 7
ικίζαροι Cr ἢ κίζαρι lxx ἢ κίζαρη D ἢ κίζαρη ho: corr. Kram., ἢ Κίθουρις
Muell. || 8 κατεσκευασμένον codd: corr. Cor. || 9 ὄρθιον C || 11 Post νῦν add.
καὶ l || 12 ὑπὸ inclusi cum Meyero: v. fr. 211 in COMM. || 15 ὑδρεῖα codd.
exe. x | Ante οὕτω lacunam statuit Tzsch.

Πομπήιος κατασπᾶν κελύσας τὰ φρούρια καὶ μὴ ἔαν χρήσιμα τοῖς ἀναφεύγειν εἰς αὐτὰ βουλομένοις ληστηρίων χάριν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν οὕτω διέταξε τὴν Φαζημωνίτιν, οἱ δ' ἕστερον βασιλεῦσι καὶ ταύτην ἔνειμαν.

19 διέμειναν ἰ, διένειμαν Cor.

2 sqq. cf. Steph. Byz. s. v. Φαμιζών (e Strabone).

12 sqq. De Arsace cf. ad. fr. 211.

138

a. Str. XI 8, 4 p. 512 Ἔστι δὲ ἱεροδούλων πόλισμα τὸ πλέον (sc. τὰ Ζήλα). Πομπήιος δὲ προσθεῖς χώραν ἀξιόλογον καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ συνοικίσας εἰς τὸ τεῖχος μίαν τῶν πόλεων ἀπέφηνεν ὧν διέταξε μετὰ τὴν Μιθριδάτου κατάλυσιν.

- 5 b. Str. XII 3, 37 p. 560 Πομπήιος δὲ πολλὰς ἐπαρχίας προσώρισε τῷ τόπῳ (sc. τοῖς Ζήλοις) καὶ πόλιν ὠνόμασε καὶ ταύτην καὶ τὴν Μεγαλόπολιν συνθεῖς ταύτην τε εἰς ἐν τὴν τε Κουλουπηνήν καὶ τὴν Καμισσηνὴν ὁμόρους οὔσας τῇ τε μικρᾷ Ἀρμενίᾳ καὶ τῇ Λαουιανσηνῇ, ἐχούσας ὀρυκτοὺς ἄλλας
10 καὶ ἔρμα ἀρχαῖον τὰ Κάμισα νῦν κατεσπασμένον· οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἡγεμόνες τῶν Ῥωμαίων τῶν δεῖν πολιτευμάτων τοῦτων τὰ μὲν τοῖς Κομάνων ἱερεῦσι προσένειμαν, τὰ δὲ τῷ Ζήλων ἱερεῖ, τὰ δ' Ἀτεπόριγι, δυνάστη τινὲ τοῦ τετραρχικοῦ γένους τῶν Γαλατῶν ἀνδρὶ· τελευτήσαντος δ' ἐκείνου ταύτην
15 μὲν τὴν μερίδα οὐ πολλὴν οὔσαν ὑπὸ Ῥωμαίοις εἶναι συμβάλνει καλουμένην ἐπαρχίαν (καὶ ἔστι σύστημα καθ' αὐτὸ τὸ πολίχθιον συνοικισάντων τὰ Κάρανα, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα Καρανίτις λέγεται), τὰ δὲ λοιπὰ ἔχει Πυθωδοῦρις καὶ ὁ Λύτευτος.

9 λανιασηνῇ CDhlrw λανιασηνῇ oxx, Λαουινιασηνῇ Tzsch.: corr. Kr. || 11 δύο ἰ || 13 δὲ τέποργι codd.: corr. Tzsch. ex sent. Iebbii, Eckhelii d. n. I 3, 184

COMM. Verba inde a v. 10 sqq. quamquam ad posteriora tempora spectant, tamen hic adieci, quoniam quo anno et a quo imperatore haec facta sint nescimus. Niesius in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 599 sq. illum Ateporigem ab Antonio regnum accepisse arbitratur.

139

Str. XII 3, 40 p. 562 *Λοιπή δ' ἐστὶν ἡ ἐκτὸς Ἄλνος χώρα τῆς Ποντικῆς ἐπαρχίας ἢ περὶ τὸν Ὀλγασσον συναφῆς τῇ Σινωπίδι. — Κάνταῦθα δ' ἀπεδείχθη πόλις ἡ Πομπηίου-πολις· ἐν δὲ τῇ πόλει ταύτῃ τὸ σανδαρακουργεῖον οὐ πολὺ ἄπωθεν Πιμωλίσιον, φρουρίου βασιλικοῦ κατεσκευασμένου, ἀφ' οὗ ἡ χώρα ἢ ἐκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ καλεῖται Πιμωλισιή.*

3 πομπηίουπολις C Epit. || 4 σανδαρακούργιον codd.: corr. Mein. || 5 ἄπωθεν D

3 sq. cf. Steph. Byz. s. v. Πομπηίουπολις.

140

Str. XIII 2, 3 p. 617/8 *καθ' ἡμᾶς δὲ (sc. ἐγένετο ἐν τῇ Μιτυλήνῃ) — ὁ συγγραφεὺς Θεοφάνης. Οὗτος δὲ καὶ πολιτικὸς ἀνὴρ ὑπήρξε καὶ Πομπηίῳ τῷ Μάγνῳ κατέστη φίλος μάλιστα διὰ τὴν ἀρετὴν ταύτην καὶ πάσας συγκατέρωθωσεν αὐτῷ τὰς πράξεις· ἀφ' ὧν τὴν τε πατρίδα ἐκόσμησε τὰ μὲν δι' ἐκείνου, τὰ δὲ δι' ἑαυτοῦ καὶ ἑαυτὸν πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιφανέστατον ἀνέδειξεν· υἱὸν τε ἀπέλιπε Μάρκον Πομπηῖον, ὃν τῆς Ἀσίας ἐπιτροπὸν κατέστησέ ποτε Καῖσαρ ὁ Σεβαστός, καὶ νῦν ἐν τοῖς πρώτοις ἐξετάζεται τῶν Τιβερίου φίλων.*

15

2 καὶ ante πολιτικὸς om. F || 4 ταύτην] αὐτὴν codd.: corr. Cor. || 6 τῶν om. codd. exo. Dh || 7 υἱῶνὸν Mein., sed cf. Nipperdey ad Tac. ann. VI 18 | Μάρκον Ryckius ad Tac. l. l., sed v. Kaibelium in Eph. epigr. II p. 19 sq.

1—7 cf. Plut. Pomp. 42 *Καὶ γὰρ εἰς Μιτυλήνην ἀφικόμενος (sc. ὁ Πομπηῖος a. 62) τὴν τε πόλιν ἠλευθέρωσε διὰ Θεοφάνη. Vell. II 18. Cic. pro Arch. 10, 24. Val. Max. VIII 14, 3.*

7 sqq. cf. Meinekii vindiciar. Strabonian. p. 213 sq., Nipperdey ad Tac. ann. VI 18, Kaibel in Eph. epigr. II p. 19 sqq.

141

Str. XIV 1, 7 p. 635 *Ἄνδρες δ' ἄξιοι μνήμης ἐγένοντο ἐν τῇ Μιλήτῳ Θαλῆς τε — καθ' ἡμᾶς δὲ Αἰσχίνης ὁ*

θήτωρ, ὅς ἐν φηγῇ διετέλεσε παρρησιασάμενος πέρα τοῦ μετρίου πρὸς Πομπήιον Μάγνον.

COMM. Aeschinis huius praeterea fit mentio ap. Laert. Diog. II 7, 9. Cic. Brut. 95, 325. Senec. controv. I 8, 11. 16.

142

Str. XIV 1, 48 p. 650 Ἄνδρες δὲ γεγόνασιν ἔνδοξοι Νυσαεῖς Ἀπολλωνίος τε — — καὶ Ἀριστοδήμος, ἐκείνου υἱός, οὗ διηκούσαμεν ἡμεῖς ἔσχατόγηρω νέοι παντελῶς ἐν τῇ Νύσῃ· καὶ Σώστρατος δέ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀριστοδήμου, καὶ ἄλλος Ἀριστοδήμος, ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ παιδεύσας Μάγνον Πομπήιον ἀξιόλογοι γεγόνασι γραμματικοί· ὁ δ' ἡμέτερος καὶ ἐρρητόρευε· — — ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τῶν Μάγνου παίδων ἐπιστατῶν ἤρκεῖτο τῇ γραμματικῇ σχολῇ.

1 ἔνδοξοι] ἄριστοι x || 4 δὲ om. F || 5 Ante Πομπήιον add. τὸν F

143

Str. XII 3, 33 p. 558 Ἐπελθὼν δὲ Πομπήιος ὁ διαδεξάμενος τὸν πόλεμον πάντας τοὺς ἐκείνῳ (sc. τῷ Λευκόλλῳ) τι χαρισασμένους ἐχθροὺς ὑπέλαβε διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ πρὸς ἐκείνον ἀπέχθειαν· διαπολεμήσας δὲ καὶ ἐπανελθὼν οἴκαδε (a. 61) ἐξενίκησεν, ὥστε τὰς τιμὰς, ἃς ὑπέσχετο ὁ Λεύκολλος τῶν Ποντικῶν τισι, μὴ κυρῶσαι τὴν σύγκλητον· ἄδικον γὰρ εἶναι κατορθώσαντος ἐτέρου τὸν πόλεμον τὰ βραβεῖα ἐπ' ἄλλῳ γενέσθαι καὶ τὴν τῶν ἀριστείων διανομήν.

Cf. App. b. c. II 9, 13. Plut. Pomp. 46. 48. Luc. 42. Cat. min. 31. Cass. Dio. XXXVII 49. XXXVIII 7. Flor. II 13, 9. Vell. II 40. 44. Suet. Caes. 90.

144

Str. XIV 6, 6 p. 684/5 Πρότερον μὲν οὖν κατὰ πόλεις ἐτυραννοῦντο οἱ Κύπριοι, ἀφ' οὗ δ' οἱ Πιολεμαϊκοὶ βασιλεῖς κύριοι τῆς Αἰγύπτου κατέστησαν, εἰς ἐκείνους καὶ ἡ Κύπρος περιέστη συμπραττόντων πολλάκις καὶ τῶν Ῥωμαίων. Ἐπεὶ

4 πολλὰ Cor.

δ' ὁ τελευταῖος ἄρξας Πτολεμαῖος, ἀδελφὸς τοῦ Κλεοπάτρας 5
πατρὸς τῆς καθ' ἡμᾶς βασιλίσσης, ἔδοξε πλημμελὴς τε εἶναι
καὶ ἀχάριστος εἰς τοὺς εὐεργέτας, ἐκείνος μὲν κατελύθη (a. 58),
Ῥωμαῖοι δὲ κατέσχον τὴν νῆσον, καὶ γέγονε στρατηγικὴ ἔπαρ-
χια καθ' αὐτὴν. Μάλιστα δ' αἴτιος τοῦ ὀλέθρου κατέστη τῷ 10
βασίλει Πόπλιος Κλαύδιος Ποῦλχερ· ἐμπεσὼν γὰρ εἰς τὰ λη-
στήρια (a. 67) τῶν Κιλικίων ἀκμαζόντων τότε, λύτρον αἰτού-
μενος ἐπέστειλε τῷ βασιλεῖ δεόμενος πέμψαι καὶ ῥύσασθαι
αὐτόν· ὁ δ' ἔπεμψε μὲν, μικρὸν δὲ τελῶς, ὥστε καὶ τοὺς
ληστὰς αἰδεσθῆναι λαβεῖν, ἀλλὰ ἀναπέμψαι πάλιν, τὸν δ'
ἄνευ λύτρων ἀπολῦσαι. Σωθεὶς δ' ἐκείνος ἀπεμνημόνευσεν 15
ἀμφοτέροις τὴν χάριν καὶ γενόμενος δήμαρχος ἴσχυσε τοσοῦ-
τον, ὥστε ἐπέμφθη Μάρκος Κάτων ἀφαιρησόμενος τὴν Κύ-
προν τὸν κατέχοντα. Ἐκείνος μὲν οὖν ἔφθη διαχειρισάμενος
αὐτόν, Κάτων δὲ ἐπελθὼν παρέλαβε τὴν Κύπρον καὶ τὴν βα-
σιλικὴν οὐσίαν διέθετο καὶ τὰ χρήματα εἰς τὸ δημόσιον τα- 20

5 ὁ πτολεμαῖος ὁ ἄρξας τελευταῖος Dh

Cf. App. b. c. II 23 Κάτωνα μὲν ἐψηφίσατο (sc. ὁ Πομπήιος),
ἵνα μὴ παρῶν ἐνοχλοῖη, Κύπρον ἀφελῆσθαι Πτολεμαῖον βασιλέως νενο-
μοθετημένον ἤδη τοῦτο ὑπὸ Κλωδίου, ὅτι οἱ ποτε ἀλόντι ὑπὸ ληστῶν
ὁ Πτολεμαῖος ἐς λύτρα ὑπὸ σμικρολογίας δύο τάλαντα ἐπεπόμφει. Κά-
των μὲν δὴ καθίστατο Κύπρον Πτολεμαῖον τὰ χρήματα ῥιψαντος ἐς
τὴν θάλασσαν καὶ ἑαυτὸν ἐξυγαγόντος, ἐπεὶ τῶν ἐψηφισμένων ἐπύθετο.
Cass. Dio. XXXVIII 30 Βουλευθεὶς ὁ Κλωδῖος τὸν τε Κάτωνα ἐκποδῶν,
ὅπως ἔξῃον ὅσα ἔπραττε κατορθώσῃ, ποιήσασθαι καὶ τὸν Πτολεμαῖον
τότε τὴν Κύπρον ἔχοντα ἀμύναςθαι, ὅτι αὐτὸν παρὰ τῶν καταποντι-
σιῶν οὐκ ἐλύσατο, τὴν τε νῆσον ἐδημοσίευσεν καὶ πρὸς τὴν διοίκησιν
αὐτῆς τὸν Κάτωνα καὶ μάλα ἄκοντα ἀπέστειλε. id. XXXIX 22 Ὁ μὲν
γὰρ Πτολεμαῖος ὁ τὴν νῆσον τότε κατέχων ἐπειδὴ τὰ τε ἐψηφισμένα
ἔσθετο καὶ μὴτ' ἀντάραι τοῖς Ῥωμαίοις ἐτόλμησε μὴτ' αὐτὸν στερηθεὶς τῆς
ἀρχῆς ζῆν ὑπέμεινε, φάρμακον πῶν ἀπέθανε, καὶ οἱ Κύπριοι τὸν Κά-
τωνα οὐκ ἀκονσίως — ἐσεδέξαντο· ὁ δὲ Κάτων ἐπὶ μὲν τούτοις οὐδὲν
εἶχε σεμνύνεσθαι, ὅτι δὲ δὴ τὰ τε ἄλλα ἄριστα διαφῆκε καὶ δούλους καὶ
χρήματα πολλὰ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀθροίσας οὐδὲν ἤτιάθη, ἀλλὰ ἀνεπικλή-
ρωσε πάντα ἀπέδειξεν, ἀνδραγαθίας οὐδὲν ἤττον ἢ εἰ πολέμῳ τιμὴ ἐνενη-
κήκει μετεποιεῖτο. Cf. Plut. Cat. min. 34—39. 45. Pomp. 48. Liv. per.
104. Flor. I 44. Vell. II 45. Fest. 13. Ps. Aur. 80. Val. Max. VIII
15, 10. IV 1, 14. 3, 2. IX 4 ext. 1. Amm. Marc. XIV 8, 14. Plin. N. H.
XXXIV 92. Cic. pro dom. §§ 20. 52. 65. pro Sest. 57. 59. 64 etc.

μειον τῶν Ῥωμαίων ἐκόμισεν· ἕξ ἐκείνου δ' ἐγένετο ἐπαρχία ἡ νῆσος, καθάπερ καὶ νῦν ἐστι, στρατηγική.

21 τῶν Ῥωμαίων om. mos

10 sqq. cf. praeter App. et Cass. Dion. ll. ll. Cass. Dio. XXXVI
19. Cic. de harusp. resp. 20, 42.

*145

Ioseph. A. I. XIV 6, 4 (Mueller FHG III p. 493 fr. 12^b)
Περὶ δὲ τῆς Πομπηίου (a. 63) καὶ Γαβινίου (a. 56) στρατείας
ἐπὶ Ἰουδαίους γράφει Νικόλαος ὁ Ἀμασκηνὸς καὶ Στρά-
βων ὁ Καππάδοξ οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου καινότερον λέγων.

2 De Pompei expeditione cf. fr. 124—126. — De Gabinii in Iudaeam
expeditione cf. Ios. A. I. XIV 5, 2—6, 4. B. I. I 8, 2—7. Zonar. V 7
P I 224 C—225 B. Hegesipp. I 19—21. Plut. Ant. 3. Cass. Dio.
XXXIX 56.

146

a. Str. XVII 1, 11 p. 795/6 Πτολεμαῖος γὰρ ὁ Λάγου διε-
δέξατο Ἀλέξανδρον, ἐκείνον δὲ <ὁ> Φιλάδελφος, τοῦτον δὲ ὁ
Εὐεργέτης, εἶθ' ὁ Φιλοπάτωρ ὁ τῆς Ἀγαθοκλείας, εἶθ' ὁ Ἐπι-
φανής, εἶθ' ὁ Φιλομήτωρ, παῖς παρὰ πατρὸς αἰεὶ διαδεχό-
5 μενος· τοῦτον δ' ἀδελφὸς διεδέξατο ὁ δεῦτερος Εὐεργέτης, ὃν
καὶ Φύσκωνα προσαγορεύουσι, τοῦτον δ' ὁ Λάθουρος ἐπικλη-
θεις Πτολεμαῖος, τοῦτον δ' ὁ Ἀύλητῆς ὁ καθ' ἡμᾶς, ὅσπερ
ἦν τῆς Κλεοπάτρας πατήρ. Ἄπαντες μὲν οὖν οἱ μετὰ τὸν
τρίτον Πτολεμαῖον ὑπὸ τρυφῆς διεφθαρμένοι χεῖρον ἐπολιτεύ-
10 σαντο, χεῖριστα δ' ὁ τέταρτος καὶ <ὁ> ἕβδομος καὶ ὁ ὕστατος,
ὁ Ἀύλητῆς· ὃς χωρὶς τῆς ἄλλης ἀσελγείας χοραυλεῖν ἤσκησε
καὶ ἐπ' αὐτῷ γε ἐσεμνύνετο τοσοῦτον, ὥστ' οὐκ ᾔκνει συντε-
λεῖν ἀγῶνας ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰς οὓς παρῆμι διαμιλλησό-

2 ὁ ante Φιλάδελφος add. Cor. || 10 ὁ ante ἕβδομος add. Cas. || 11 χο-
ραύλην codd. exc. E Epit. || 12 γε] τε codd., om. Cor.: corr. Grosk. | ἐπὶ τοσοῦ-
τον Cx

10 sqq. cf. Philoxen. ap. Ath. V 39 p. 206 D. Plut. de adul. et
amic. 12 p. 56 EF.

μενος τοῖς ἀνταγωνισταῖς. Τοῦτον μὲν οὖν οἱ Ἀλεξανδρεῖς
 ἐξέβαλον (a. 58), τριῶν δ' αὐτῷ θυγατέρων οὐσῶν, ὧν μία 15
 γνησία ἢ πρεσβυτάτη, ταύτην ἀνέδειξαν βασίλισσαν· οἱ υἱοὶ
 δ' αὐτοῦ δύο νήπιοι τῆς τότε χρείας ἐξέπιπτον τελέως. Τῇ
 δὲ κατασταθειῶν μετεπέμψαντο ἄνδρα ἐκ τῆς Συρίας κυβιο-
 σάκην τινὰ προσποιησάμενον τοῦ γένους εἶναι τῶν Συρια-
 κῶν βασιλέων· τοῦτον μὲν οὖν ὀλίγων ἡμερῶν ἀπεστραγγάλι- 20
 σεν ἢ βασίλισσα οὐ φέρουσα τὸ βάνασον (αὐτοῦ) καὶ τὸ
 ἀνελεύθερον. Ἦκε δ' ἀντ' ἐκείνου προσποιησάμενος καὶ αὐτὸς
 εἶναι Μιθριδάτου υἱὸς τοῦ Εὐπάτορος Ἀρχέλαος, ὃς ἦν μὲν
 Ἀρχελαίου υἱὸς τοῦ πρὸς Σύλλαν διαπολεμησάντος καὶ μετὰ
 ταῦτα τιμηθέντος ὑπὸ Ῥωμαίων, πάππος δὲ τοῦ βασιλεύσαν- 25
 τος Καππαδόκων ὑστάτου καθ' ἡμᾶς, ἱερεὺς δὲ τῶν ἐν Πόντῳ
 Κομάνων. Γαβινίῳ δὲ τότε συνδιέτριψεν ὡς συστρατεύσων
 ἐπὶ Παρθυαίους, λαθῶν δὲ τοῦτον κομίζεται διὰ τινων εἰς
 τὴν βασίλισσαν καὶ ἀναδείκνυται βασιλεὺς. Ἐν τούτῳ τὸν
 Ἀύλητὴν ἀφικόμενον εἰς Ῥώμην δεξάμενος Πομπήιος Μά- 30
 γνος συνίστησι τῇ συγκλήτῳ καὶ διαπραττεται κάθοδον μὲν
 τοῦτῳ, τῶν δὲ πρέσβων τῶν πλείστων, ἑκατὸν ὄντων, ὄλε-
 θρον τῶν καταπρεσβευσάντων αὐτοῦ· τούτων δ' ἦν καὶ Δίων
 ὁ Ἀκαδημαϊκὸς ἀρχιπρεσβευτῆς γεγωνῶς. Καταχθεῖς οὖν ὑπὸ
 16 οἱ om. eodd. exo. Dhi || 21 αὐτοῦ iure add. edd. ante Kr.

14 sqq. cf. Cass. Dio. XXXIX 12—14. 55—58 (12) Διέδρα τε (sc. ὁ Πτολεμαῖος) ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν κατηγορήσέ τε αὐτῶν ὡς καὶ ἐκ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβεβληκότων. — (13) Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα . . . οἱ Ἀλεξανδρεῖς τέως μὲν ἀγνοήσαντες, ὅτι ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπερχοῦσθε ἦν, ἢ τεθνηκέναι αὐτὸν νομίσαντες Βερενίκην τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐς τὴν βασιλείαν ἀντικατέστησαν, ἔπειτα δὲ τάληθες μαθόντες ἄνδρας ἑκατὸν ἐς τὴν Ῥώμην ἐπέμψαν πρὸς τε τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ ἀπολογησομένους καὶ ἀντικατηγορήσοντας ὅσα ἠδίκητο. Προμαθῶν οὖν ταῦτ' ἐκείνος, ἔτι δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἦν, ἐνήδρευσε τοὺς πρέσβεις, πρὶν ἐλθεῖν, ἄλλους ἄλλῃ διαπέμψας καὶ τοὺς μὲν πλείους αὐτῶν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐφθειρε, τῶν δὲ λοιπῶν τοὺς μὲν ἐν τῷ ἄστει αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ καὶ καταφοβήσας ἐκ τούτων ἢ χρήμασι διαφθείρας ἔπεισε μῆτε ταῖς ἀρχαῖς ὑπὲρ ὧν ἐστάλατο ἐντυχεῖν μήθ' ὅλως μνησθῆναι τινὰ περὶ τῶν ἀπολωλότων ποιήσασθαι. (14) — Καὶ οἱ μὲν (sc. ἡ βουλὴ) τὸν Δίωνα τὸν τῆς πρεσβείας αὐτοκράτορα, περιῆν γάρ, μετεπέμψαντο ὡς καὶ τὴν ἀλήθειαν παρ' αὐτοῦ μαθησόμενοι· οὕτω δὲ ἄρα καὶ τότε ἔθ' ὁ Πτολε-

35 Γαβινίου Πτολεμαῖος (a. 55) τόν τε Ἀρχέλαον ἀναιρεῖ καὶ τὴν
 θυγατέρα, χρόνον δ' οὐ πολὺν τῇ βασιλείᾳ προσθεὶς τελευτᾷ
 νόσῳ (a. 51) καταλιπὼν δύο μὲν υἱεῖς, δύο δὲ θυγατέρας,
 πρεσβυτάτην δὲ Κλεοπάτραν.

b. Str. XII 3, 34 p. 558 Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν βασιλέων οὕτω
 40 τὰ Κόμανα διωκεῖτο, ὡς εἴρηται, παραλαβὼν δὲ Πομπήσιος
 τὴν ἑξουσίαν Ἀρχέλαον ἐπέστησεν ἱερέα. — — Ἦν δ' οὗτος
 Ἀρχέλαος υἱὸς μὲν τοῦ ὑπὸ Σύλλα καὶ τῆς συγκλήτου τιμη-
 θέντος, φίλος δὲ Γαβινίου τῶν ὑπατικῶν τινος. Ἐκείνου δὲ
 45 σειν αὐτῷ παρασκευαζομένῳ πρὸς τὸν Παρθικὸν πόλεμον, οὐκ
 ἐπιτρεπούσης δὲ τῆς συγκλήτου ταύτην ἀφείδεν τὴν ἐλπίδα ἄλλην

35 σαβίνου codd.: corr. Cas. || 38 δὲ] τε codd. exo. x || 39 βασιλειῶν
 codd.: corr. Cas. || 42 μὲν υἱὸς CDHlx || 43 γαβηνίου codd.: corr. Xyl.

μαῖος τοῖς χρήμασι κατεκράτει, ὥστε μήτε τὸν Αἰώνα ἐς τὸ συνέδριον
 ἐσελθεῖν μήτε μνήμην τινὰ τοῦ φόνου τῶν τεθνηκότων, ἕως γε καὶ αὐ-
 τὸς περιῆν, γενέσθαι. Καὶ μέντοι τοῦ Αἰωνος μετὰ ταῦτα δολοφονηθέν-
 τος οὐδεμίαν οὐδ' ἐπ' ἑκείνῳ δίκην ἔδωκε· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ ὁ Πομ-
 πῆσιος τῇ τε οἰκίᾳ αὐτὸν ὑπεδέδεκετο καὶ ἰσχυρῶς οἱ συνήρето. — — (55)
 Κατὰ δὲ δὴ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον (a. 55) καὶ ὁ Πτολεμαῖος — —
 κατήχη καὶ τὴν βασιλείαν ἐκομίσασατο. Ἐπραξαν δὲ τοῦτο ὁ τε Πομ-
 πῆσιος καὶ ὁ Γαβίνιος. — — (56) Ὁ Γαβίνιος — — τὸ μὲν πρῶτον ἐνόει
 καὶ παρεσκευάζετο ὡς καὶ ἐπὶ τοὺς Πάρθους τὸν τε πλοῦτον αὐτῶν
 στρατεύσων. — — Ἐπεὶ μέντοι ὁ Πτολεμαῖος μετὰ τῶν τοῦ Πομπηίου
 γραμμάτων ἦλθε καὶ πολλὰ μὲν αὐτῷ, πολλὰ δὲ καὶ τῷ στρατῷ χρήματα
 τὰ μὲν ἤδη παρέξειν, τὰ δ' ἂν καταχθῆ ὄσσειν ὑπέσχετο, τὰ τε τῶν
 Πάρθων εἴασε καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἠπέλχθη, καίπερ ἀπαγορευόντος
 μὲν τοῦ νόμου μήτε ἐς τὴν ὑπερορίαν τοὺς ἄρχοντας τινῶν ἀποδημεῖν
 μήτε πολέμους ἀφ' ἑαυτῶν ἀναιρεῖσθαι, ἀπειρηκότος δὲ καὶ τοῦ δήμου
 τῆς τε Σιβύλλης μὴ καταχθῆναι τὸν ἄνδρα. (57) Ἦρχε δὲ τότε τῶν
 Αἴγυπτίων ἢ Βερενίκῃ καὶ ἐπιεικῆς μὲν οὐδὲν πρὸς αὐτὸν — — ἔπραξε,
 Σέλενκον δὲ τινα, ὡς καὶ ἐκ τοῦ βασιλείου γένους τοῦ ποτε ἐν τῇ Συ-
 ρίᾳ ἀνθήσαντος ὄντα, μεταπέμψασα ἄνδρα τε ἐπεγράψασα καὶ κοινω-
 νὸν τῆς τε βασιλείας καὶ τοῦ πολέμου ἐποίησασα. Ὡς δὲ ἐκείνος ἐν
 οὐδενὸς μόλου ἂν ἑωράτο, τοῦτον μὲν ἀπέκτεινε, Ἀρχέλαον δὲ τὸν τοῦ
 Ἀρχελαίου τοῦ πρὸς τὸν Σύλλαν ἀντομολήσαντος, δραστήριόν τε ὄντα
 καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ τὴν διαίταν ἔχοντα, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπηγάγετο. Ὁ γὰρ
 Γαβίνιος ἐδύνατο μὲν ἀρχόμενον τὸ δεινὸν παῦσαι, τὸν γὰρ Ἀρχέλαον
 προϋποτοπήσας συνέλαβε — — φοβηθεὶς δὲ μὴ καὶ ἐλάττω διὰ τοῦτο

εὐρατο μείζω. Ἐτύγχανε γὰρ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Κλεοπάτρας πατὴρ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἐκβεβλημένος, θυγάτηρ δ' αὐτοῦ κατείχε τὴν βασιλείαν, ἀδελφὴ πρεσβυτέρα τῆς Κλεοπάτρας· ταύτη ζητούμενου ἀνδρὸς βασιλικοῦ γένους ἐνεχείρισεν ἑαυτὸν 80 τοῖς συμπράττουσι προσποιησάμενος Μιθριδάτου τοῦ Εὐπάτορος υἱὸς (εἶναι) καὶ παραδεχθεὶς ἐβασίλευσεν ἕξ μῆνας. Τοῦτον μὲν οὖν ὁ Γαβίνιος ἀνείλεν ἐν παρατάξει κατάγων τὸν Πτολεμαῖον.

47 εὐρατο C | μείζωα x || 52 εἶναι om. codd. || 53 ταβήμιος Dlx γαβήμιος codd. tell.: corr. Xyl.

παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τῶν ὠμολογημένων οἱ χρημάτων ὡς οὐδὲν ἀξιόλογον πεποιθῶς λάβοι — — ἐθελοντῆς αὐτὸν ὡς καὶ διαδράντα ἀφήκε. (58) Καὶ οὕτως ἐς μὲν τὸ Πηλούσιον ἀφίκετο μηδενὸς ἐναντιουμένου, προῖων δὲ ἐντεῦθεν δίχα διγρημένῳ τῷ στρατῷ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπαντήσαντάς οἱ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐνίκησε καὶ μετὰ τοῦτ' αὐθις ἐν τε τῷ ποταμῷ ναυακῶν τῇ γῆ ἐκράτησεν. — — Νικήσας οὖν αὐτοὺς ὁ Γαβίνιος καὶ ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Ἀρχέλαον φονεύσας ἐγκρατῆς τε τῆς Αἰγύπτου πάσης παραχρῆμα ἐγένετο καὶ τῷ Πτολεμαίῳ αὐτὴν παρέδωκε. Καὶ ὁ μὲν τὴν τε θυγάτηρα καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πρώτους καὶ πλουσιωτάτους, ἅτε καὶ χρημάτων πολλῶν δεόμενος, ἀπέκτεινε. Cf. App. Syr. 51. b. c. V 8. Plut. Ant. 3. Cat. min. 35. Pomp. 49. Ios. A. I. XIV 6, 2. B. I. I 8, 7. Hegesipp. I 2, 1. Euseb. chron. I p. 168, 10 sqq. Philoxen. ap. Ath. V 39 p. 206 D. Liv. per. 104 sq. Val. Max. IX 1 ext. 6. Pomp. Trog. prol. 40. Auct. bell. Alex 3. Cic. pro Rabir. 8, 19 sqq. Phil. II 19, 48. in Pis. 21, 48 sqq.

29 sqq. cf. Cic. pro Cael. 8, 18. 10, 23. 21, 51.

147

Str. XVII 1, 13 p. 798 Τῆς Αἰγύπτου δὲ τὰς προσόδους [ἄς] ἐν τινι λόγῳ Κικέρων φράζει φήσας κατ' ἐνιαυτὸν τῷ τῆς Κλεοπάτρας πατρὶ τῷ Ἀύλητῇ προσφέρεσθαι φόρον ταλάντων μυριάων δισχιλίων πεντακοσίων.

2 ἄς om. E

COMM. Haec sumpta sunt e deperdita Ciceronis 'De rege Alexandrino' oratione a. 56 habita: cf. Ciceronis opp. edd. Baiter et Kayser vol. XI p. 33, 8.

Str. V 1, 6 p. 213 *Κῶμον· αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία με-
τρία, Πομπήιος δὲ Στράβων ὁ Μάγνου πατὴρ κακωθεΐσαν
ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ραιτῶν συνήκισε· εἶτα Γάιος Σκιπίων
τρισχιλίους προσέθηκεν· εἶτα ὁ Θεὸς Καῖσαρ πεντακισχιλίους
5 ἐπισυνήκισεν (a. 59), ὧν οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρ-
ξαν οἱ ἐπιφανέστατοι· τούτοις δὲ καὶ πολιτείαν ἔδωκε καὶ
ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συνοίκους· † οὐ μόντοι ᾤκησαν
αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τούνομά γε τῷ κτίσματι ἐκεῖνοι κατέλιπον·
Νεοκωμῖται γὰρ ἐκλήθησαν ἅπαντες, τοῦτο δὲ μεθερμηνευθὲν
10 Νοβουμκῶμουμ λέγεται.*

5 ὑπῆρξαν] ἦσαν no || 7 οὐ μόντοι certe corruptum, καὶ οὐ μόνον συνή-
κησαν Cor., οὐ μόνον δ' ᾤκησαν Grosk., οὐ μόνον τε ᾤκησαν Kr., οὐ μὴν
ὅτι ᾤκησαν et deinde omisso γε Muell.; num οὐ μόνον ὅτι ᾤκησαν? || 8 γε
om. Cor. || 9 νεοκωμῖται codd. || 10 Νοβουμκῶμουμ Mein.

4 sqq. cf. App. b. c. II 26 *Πόλιν δὲ Νεόκωμον ὁ Καῖσαρ ἐς Λα-
τίον δίκαιον ἐπὶ τῶν Ἀλπεων ᾤκισκε, ὧν ὅσοι κατ' ἔτος ἤρχον, ἐγί-
γνοντο Ῥωμαίων πολῖται· τόδε γὰρ ἰσχύει τὸ Λάτιον.* Cf. Plut. Caes. 29.
Sueton. Caes. 28. Cic. ad Att. V 11, 2. ad fam. XIII 35.

COMM. Cf. Drumann hist. Rom. III p. 218, Zumpt commentat.
epigr. I p. 308 sq., Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I^s p. 56 adn. 4.
Pompeius Strabo a. 89 oppidi incolis ius dedit Latii (Ascon. ad Cic. in
Pis. 3. Plin. N. H. III 138). Caesar a. 59 coloniam iuris Latini eo de-
duxit, sed quingentos, qui inter colonos erant, Graecos nobilissimos civi-
tate donavit.

Str. IV 1, 1 p. 176/7 *Οἱ μὲν δὴ τριχῆ διήρουν (sc. τὴν
ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων Κελτικὴν) Ἀκνῖτανούς καὶ Βέλγας καλοῦν-
τες καὶ Κέλτας. — Οὕτω δὲ καὶ ὁ Θεὸς Καῖσαρ ἐν
τοῖς ὑπομνήμασιν εἶρηκεν.*

Cf. Caes. b. G. I 1 *Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum
unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtae,
nostra Galli appellantur.*

Str. IV 3, 2 p. 192 *Οἱ δὲ Αἰδοῦοι καὶ συγγενεῖς Ῥωμαίων
1 ἔδοῦοι codd. et sic semper*

ὠνομάζοντο καὶ πρῶτοι τῶν ταύτῃ προσῆλθον πρὸς τὴν φιλιαν καὶ συμμαχίαν. Πέραν δὲ τοῦ Ἄραρος οἰκοῦσιν οἱ Σηκοανοὶ διάφοροι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες καὶ τοῖς Αἰδοῦοις, ὅτι πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις 5 κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπεδείκνυτο γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοινωνοῦντες αὐτοῖς ἐποιοῦν μεγάλους καὶ ἀφιστάμενοι μικροὺς· πρὸς δὲ τοὺς Αἰδοῦοις καὶ διὰ ταῦτα μὲν, ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἐχθρὰν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἕρις τοῦ διείργοντος αὐτοὺς ἐκατέρου τοῦ 10 ἔθνος ἴδιον ἀξιοῦντος εἶναι τὸν Ἄραρα καὶ ἐαυτῷ προσήκειν τὰ διαγωγικὰ τέλη· νῦν δ' ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐστί.

5 Post Αἰδοῦοις excidisse τοῖς μὲν Ῥωμαίοις putat Grosk. || 8 αὐτοὺς E

Cf. Caes. b. G. I 33, 2 — *Haeduos fratres consanguineosque saepe numero a senatu appellatos in servitute atque in ditione videbat Germanorum teneri (sc. Caesar) eorumque obsides esse apud Ariovistum ac Sequanos intellegebat.* ib. VI 12, 1 sq. *Cum Caesar in Galliam veni, alterius factionis principes erant Haedui, alterius Sequani. Hi cum per se minus valerent, quod summa auctoritas antiquitus erat in Haeduis magnaque eorum erant clientela, Germanos atque Ariovistum sibi adiunxerant.* Cf. ib. I 31, 3 sqq. 35, 4. 36, 6. 44, 9. App. Gall. fr. 16 Ὅτι Ἀριοούσιος, Γερμανῶν βασιλεὺς τῶν ὑπὲρ Ῥήνον, ἐπιβαλὼν τῆς πέραν Αἰδοῦοις ἔτι πρὸ τοῦ Καίσαρος ἐπολέμει φίλοις οὐσι Ῥωμαίων. Cf. Plut. Caes. 26. Tac. ann. XI 25. Cic. ad fam. VII 10.

151

Str. IV 3, 3 p. 193 Φασὶ δὲ καὶ πολυχρύσους τοὺς Ἐλουητίους μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληστείαν τραπέσθαι τὰς τῶν Κιββρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆναι δ' αὐτῶν τὰ δύο φῦλα, τριῶν ὄντων, κατὰ στρατείας. Ὅμως δ' ἐκ τῶν λοιπῶν [τόπων] τὸ τῶν ἐπιγόνων πληθὺς ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Καίσαρα 5

1 δὲ καὶ] δ' εἶναι Mein. | ἔλουητανούς codd. Post hanc vocem εἶναι add. Hoppius || 2 τρέπεσθαι codd. || 5 τόπων inclusit Cor.

1 sqq. cf. fr. 37.

5 sqq. cf. Caes. b. G. I 29 *In castris Helvetiorum tabulae repertae sunt litteris Graecis confectae et ad Caesarem relatae, quibus in tabulis nominatim ratio confecta erat, qui numerus domo exisset eorum, qui arma ferre possent, et item separatim pueri senes mulieresque. Quarum*

τὸν Θεὸν πόλεμος (a. 58), ἐν ᾧ περὶ τετταράκοντα μυριάδες
σωμάτων διεφθάρησαν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώζεσθαι μεθῆκεν
εἰς ὀκτακισχίλλους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς ὁμόροις οὖσιν
ἔρημον τὴν χώραν ἀφῆ.

6 μυριάδας C

omnium rerum summa erat capitum Helvetiorum milia CCLXIII, Tulingorum milia XXXVI, Latobrigorum XIV, Rauracorum XXIII, Boiorum XXXII; ex his, qui arma ferre possent, ad milia nonaginta duo. Summa omnium fuerunt ad milia CCCLXVIII. Eorum, qui domum redierunt, censu habito, ut Caesar imperaverat, repertus est numerus milium C et X. — ib. c. 28 Helvetios, Tulingos, Latobrigos in fines suos, unde erant profecti, reverti iussit — ipsos oppida vicosque, quos incenderant, restituere iussit. Id ea maxime ratione fecit, quod noluit eum locum, unde Helvetii discesserant, vacare, ne propter bonitatem agrorum Germani, qui trans Rhenum incolunt, e suis finibus in Helvetiorum fines transirent et finitimi Galliae provinciae Allobrogibusque essent. Cf. Plut. Caes. 18. App. Gall. fr. 1, 3; 15. Polyæn. VIII 23, 3. Cass. Dio. XXXVIII 31—33. Zon. X 6 P I 481 B. Liv. per. 103. Oros. VI 7, 3—5. Flor. I 45, 2 sq. Eutr. VI 17.

152

Str. IV 3, 4 p. 193/4 Μετὰ δὲ τοὺς Ἐλουηττίλους Σηκοανοὶ
καὶ Μεδιοματρικοὶ κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον, ἐν οἷς ἴδρυνται Γερ-
μανικὸν ἔθνος περαιωθὲν ἐκ τῆς οἰκείας, Τριβόκχοι. —
Μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους παροικοῦσι
5 τὸν Ῥήνον Τρηούριοι.

5 τρηούσχοι A τριοῦσχοι BC1: corr. Siebenk.

Cf. Caes. b. G. IV 10 *Rhenus — longo spatio per fines Nannuatium, Helvetiorum, Sequanorum, Mediomatricum, Tribocorum, Treverorum citatus fertur. T a c. Germ. 28 Ipsam Rheni ripam haud dubie Germanorum populi colunt, Vangiones Triboci Nemetes. Cf. Plin. N. H. IV 106.*

COMM. Triboci Rhenum transgressi erant cum Ariovisto, cuius inter copias recensentur a Caesare b. G. I 51. Post victoriam a Germanis a. 58 reportatam Caesar in sedibus, quas cis Rhenum occupaverant, manere eos passus est: cf. Mommsen hist. Rom. III⁷ p. 257 sq. adn.

153

Str. IV 4, 3 p. 196 Τούτων δὲ (sc. τῶν παρωκεανιτῶν) τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασὶν εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους τὰ μετὰ τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Λείγῃρος παροικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἔφοδον, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. Αὐτῶν δὲ τῶν Βελγῶν Βελ-
5
λοάκουσ ἀρίστους φασί, μετὰ δὲ τούτους Σουεσσίωνας. Τῆς δὲ πολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας ἔξετάζεσθαι φασὶ τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμένων φέρειν ὄπλα.

3 Λείγῃρος Mein. | παροικοῦντας codd.: corr. Cor. || 4 ὥστε] οὔτε codd.: corr. Guarin. || 6 οἰεσσίωνας codd.: corr. Xyl.

Cf. Caes. b. G. II 4 *Cum ab his (sc. a Remis) quaereret, quae civitates quantaeque in armis essent et quid in bello possent, sic reperiebat: plerosque Belgas esse ortos ab Germanis — — solosque esse, qui patrum nostrorum memoria omni Gallia vexata Teutonos Cimbroscque intra fines suos ingredi prohibuerint; qua ex re fieri, uti earum rerum memoria magnam sibi auctoritatem magnosque spiritus in re militari sumerent. De numero eorum omnia se habere explorata Remi dicebant, propterea quod — — quantam quisque multitudinem in communi Belgarum concilio ad id bellum pollicitus sit, cognoverint. Plurimum inter eos Bellovacos et virtute et auctoritate et hominum numero valere — — Suessiones suos esse finitimos etc. —*

De Caesaris expeditione Belgica a. 57 cf. Caes. b. G. II 1—35. Plut. Caes. 20. App. Gall. fr. 1, 4. Cass. Dio. XXXIX 1—5. Liv. per. 104. Oros. VI 7, 11—16. Flor. I 45, 4.

COMM. Quindecim Belgarum populi a Caesare l. l. enumerantur et quantam quisque multitudinem armatorum pollicitus sit, quorum omnium summa est milia CCXCVI, qui numerus bene congruit cum illo, quem Strabo affert, qui hic, sicut omnino in rebus Gallicis, Caesaris commentariis usus est: cf. Miller 'Strabos Quellen ueber Gallien und Britannien' (progr. Regensburg. Stadtamhof 1868) p. 27.

154

Str. IV 4, 1 p. 194/5 Μετὰ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἔστιν ἔθνη τῶν παρωκεανιτῶν, ὧν Οὐένετοι μὲν εἰσιν

Cf. Caes. b. G. III 8. 13sq. (8) *Naves habent Veneti plurimas, quibus in Britanniam navigare consuerunt — — et omnes fere, qui eo mari uti consuerunt, habent vectigales.* (13) *Ipsorum naves ad hunc mo-*

οἱ ναυμαχῆσαντες πρὸς Καίσαρα (a. 56)· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρεττανικὴν πλοῦν χρώμενοι τῷ ἔμπο-
 5 ρίῳ. Κατεναυμάχησε δὲ ῥαδίως οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν γὰρ παχέα τὰ ξύλα), ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν κατέ-
 σπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἰστία δορυδρεπάνοις· ἦν γὰρ σκύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων· ἀλύσεις δ' ἔτεινον ἀντὶ κάλων. Πλατύπυγα δὲ ποιοῦσι καὶ ὑψίπρυμνα καὶ ὑπόπρωρα διὰ
 10 τὰς ἀμπώτεις, δρυῖνης ὕλης, ἧς ἔστιν εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ' ἀραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα δὲ βρούοις διανάττουσι τοῦ μὴ κατὰ τὰς νεωκίας καπυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην, τοῦ μὲν βρούου νοτιωτέρου ὄντος τῇ φύσει, τῆς δὲ δρυὸς ξηραῖς καὶ ἀλιποῦς.

4 ἐμπορείῳ Cor. || 8 ἀλύσει C, ἀλύσει Grosk., ancorarum mentionem intercidissee susp. Kr., sed cf. quae recte disseruit Miller 'Strabos Quellen ueber Gall. und Brit.' p. 26 sq. || 9 Ante ποιοῦσι excidisse τὰ πλοῖα susp. Grosk. || 13 μῆ] ἠ codd.: corr. Cas. || 14 τὴν φύσιν 1

dum factae armataeque erant: carinae aliquantio planiores quam nostrarum navium, quo facilius vada ac decessum aestus excipere possent; prorae admodum erectae atque item puppes ad magnitudinem fluctuum tempestatumque accommodatae; naves totae factae ex robore ad quamvis vim et contumeliam perferendam; — — ancorae pro funibus ferreis catenis revinctae; pelles pro velis alutacque tenuiter confectae, hae sive propter lini inopiam atque eius usus inscientiam, sive eo, quod est magis verisimile, quod tantas tempestates Oceani tantisque impetus ventorum sustineri ac tanta onera navium regi velis non satis commode posse arbitrabantur. Cum his navibus nostrae classi eiusmodi congressus erat, ut una celeritate et pulsu remorum praestaret, reliqua pro loci natura, pro vi tempestatum illis essent aptiora et accommodatiora. Neque enim his nostrae rostro nocere poterant (tanta in iis erat firmitudo) neque propter altitudinem facile telum adiciebatur — — (14) Una erat magno usui res praeparata a nostris, falces praeacutae insertae affixaeque longuriis, non absimili forma muralium falcium. His cum funes, qui antemnas ad malos destinabant, comprehensi adductique erant, navigio remis incitato praerumpebantur. Quibus abscisae antemnae necessario concidebant. Cf. Cass. Dio. XXXIX 40—43. Liv. per. 104. Oros. VI 8, 6—17. Flor. I 45, 4.

a. Str. IV 5, 3 p. 200 Ἄις δὲ διέβη Καίσαρ εἰς τὴν νῆσον (sc. τὴν Βρεττανικὴν) ὁ Θεός (a. 55 et 54), ἐπανῆλθε δὲ διὰ

ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος οὐδὲ προελθὼν ἐπὶ πάλῳ
 τῆς νήσου διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελτοῖς γενομένας στάσεις τῶν
 τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ διὰ τὸ πολλὰ 5
 τῶν πλοίων ἀπολέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον αὐξήσιν λαβου-
 σῶν τῶν ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων. Δύο μέντοι ἢ
 τρεῖς νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρεττανούς, καίπερ δύο τάγματα
 μόνον περαιώσας τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπήγαγεν ὄμηρά τε καὶ
 ἀνδράποδα καὶ τῆς ἄλλης λείας πληθῶς. 10

b. Str. IV 5, 2 p. 199 Τέτταρα δ' ἐστὶ διάρματα, οἷς χρῶν-
 ται συνήθως ἐπὶ τὴν νῆσον (sc. τὴν Βρεττανικὴν) ἐκ τῆς ἠπει-
 ρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τῶν ποταμῶν τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ
 Σηχοάνα καὶ τοῦ Αἰγίηρος καὶ (τοῦ) Γαρούνα. Τοῖς δ' ἀπὸ 15
 τῶν περὶ τὸν Ῥήνον τόπων ἀναγομένοις οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν
 ἐκβολῶν ὁ πλοῦς ἐστίν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορούντων τοῖς Με-
 ναπλοῖς Μορινῶν, παρ' οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Ἴτιον, ᾧ ἐχρήσατο
 ναυσταθμῷ Καῖσαρ ὁ Θεὸς διαίρων εἰς τὴν νῆσον· νύκτωρ δ'
 ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ κατῆρε περὶ τετάρτην ὥραν τριακο-
 σίους καὶ εἴκοσι σταδίους τοῦ διάπλου τελέσας· κατέλαβε δ' 20
 ἐν ἀρούραις τὸν σίτον.

14 Αἰγίηρος Mein. | τοῦ ante Γαρούνα add. Kr.

A Strabone hic duae Caesaris expeditiones in Britanniam factae con-
 funduntur, quamquam in pleniore hypomnematorum narratione hanc con-
 fusionem sibi certe non indulsit:

1) Prior expeditio anni 55: cf. Caes. b. G. IV 20—38

14 sqq. cf. Caes. l. l. 21, 3 *Ipse* (sc. Caesar) *cum omnibus copiis in*
Morinis proficiscitur, quod inde erat brevissimus in Britanniam traiectus.

8 sq. cf. 22, 3 sq. *Navibus circiter LXXX onerariis coactis contractis-*
que, quot satis esse ad duas transportandas legiones existimabat, quod
praeterea navium longarum habebat, quaestori legatis praefectisque distri-
buit. Huc accedebant XVIII onerariae naves, quae ex eo loco ab milibus
passuum octo vento tenebantur, quo minus in eundem portum venire
possent: has equitibus distribuit.

18 sq. cf. 23, 1 sq. *Tertia fere vigilia solvit equitesque in ulteriorem*
portum progredi et naves conscendere et se sequi iussit. A quibus cum
paulo tardius esset administratum, ipse hora circiter diei quarta cum
primis navibus Britanniam attigit.

5 sqq. cf. 29 *Eadem nocte accidit, ut esset luna plena, qui dies mari-*
timos aestus maximos in Oceano efficere consuevit, nostrisque id erat

c. Str. IV 3, 3 p. 193 Πρόκειται δ' αὐτῶν (sc. τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Σηκοάνα) ἢ Βρεττανική, τοῦ μὲν Ῥήνου καὶ ἔγγυθεν, ὥστε καθοραῖσθαι τὸ Κάντιον, ὅπερ ἐστὶ τὰ ἐξῶν ἄκρον τῆς 25 νήσου, τοῦ δὲ Σηκοάνα μικρὸν ἀπωτέρω· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνεστήσατο Καῖσαρ ὁ Θεὸς πλέων εἰς τὴν Βρεττανικήν.

d. Str. IV 3, 4 p. 193/4 Δίαιμα δ' ἐστὶν εἰς τὴν Βρεττανικήν ἀπὸ τῶν ποταμῶν τῆς Κελτικῆς εἴκοσι καὶ τριακόσιοι στάδιοι· ἐπὶ γὰρ τὴν ἀμπωτιν ἀφ' ἐσπέρας ἀναχθέντες τῇ ὕστερατᾷ περὶ ὀγδόην ὥραν καταίρουσιν εἰς τὴν νήσον.

29 εἴκοσι] η C ὀκτώ B

incognitum. Ita uno tempore et longas naves, quibus Caesar exercitum transportandum curaverat quasque in aridum subduxerat, aestus compleverat et onerarias, quae ad ancoras erant deligatae, tempestus afflictabat. — — Compluribus navibus fractis reliquae cum essent funibus, ancoris reliquisque armamentis amissis ad navigandum inutiles, magna — — totius exercitus perturbatio facta est.

9 cf. 36, 2 *His* (sc. hostium legatis) *Caesar numerum obsidum, quem ante imperaverat, duplicavit eosque in continentem adduci iussit.*

2) *Altera Caesaris expeditio a. 54: cf. Caes. b. G. V 1sq. 5—23*

25 sq. cf. 1, 1 *Legatis imperat, quos legionibus* (in Belgis cf. IV 38) *praefecerat, uti quam plurimas possent hieme naves aedificandas veteresque reficiendas curarent.*

17sq. cf. 2, 3 *Omnes ad portum Itium convenire iubet, quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum esse cognoverat, circiter milium passuum XXX a continenti. De numero discrepat Strabo v. 19sq. et 29.*

30 sq. cf. 8, 2. 5 *Ad solis occasum naves solvit et leni Africo provectus media circiter nocte vento intermisso cursum non tenuit et longius delatus aestu orta luce sub sinistra Britanniam relictam conspexit. — — Accessum est ad Britanniam omnibus navibus meridiano fere tempore.*

4 cf. 22, 4 *Caesar cum constituisset hiemare in continenti propter repentinos Galliae motus — — obsides imperat.*

9sq. cf. 23, 1sq. *Obsidibus acceptis exercitum reducit ad mare, naves invenit refectas. His deductis, quod et captivorum magnum numerum habebat, — — duobus comitatibus exercitum reportare instituit.*

Praeterea de his expeditionibus cf. App. Gall. fr. 1, 5; 19. Plut. Caes. 23. Diod. V 21sq. Polyæen. VIII 23, 5. Cass. Dio. XXXIX 50—52. XL 1—3. Liv. per. 105. Oros. VI 9. Flor. I 45, 16—19. Eutr. VI 17. Vell. II 46sq. Fest. 6. Val. Max. III 2, 23. Sueton. Caes. 25. 47. Tac. Agr. 13. Senec. cons. ad Marc. 14. Cic. passim (cf. Drumann hist. Rom. III p. 299sq. adn. 30).

a. Str. IV 3, 4 p. 194 Τρηουίροις δὲ συνεχεῖς Νερούιοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευταῖοι δὲ Μενάπιοι πλησίον τῶν ἐκβολῶν (sc. τοῦ Ῥήνου) ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ δρυμοὺς οὐχ ὑψηλῆς, ἀλλὰ πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους.

b. Str. IV 3, 5 p. 194 Ἐμφερῆς δ' ἐστὶ τῆ τῶν Μενάπιων ἢ τε τῶν Μορινῶν καὶ ἢ τῶν Ἀτρεβατιῶν καὶ Ἐβουρώνων· ὕλη γάρ ἐστιν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων πολλῇ μὲν, οὐ τοσαύτη δέ, ὅσην οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασι, τετρακισχιλίων σταδίων, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἀρδουένναν· κατὰ δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν θάμνων λύγους βατώδεις οὔσας ἀπέφραττον τὰς παρόδους. Ἔστι δ' ὅπου καὶ σκόλοπας κατέπιπτον, αἰτοὶ δὲ κατέδυνον εἰς τὰ βάθη πανοίκιοι νησιδία

1 τρηουίροις A1 τρηουάροις C τριουάροις B: corr. Siebenk. || 2 πλησίον om. codd. exc. E || 7 Μορινῶν Mein. || 11 συντέμνοντες Im, συντέμνοντες καὶ συμπλέκοντες dubitanter conl. Cas. ex Caes. II 17 | ὄντας codd.: corr. Cas.; τοὺς λύγους — — ὄντας conl. Kr. || 12 ἀπέφραττον codd.: corr. Grosk. | εἰσόδους l

2 sqq. cf. Caes. b. G. VI 5, 4 *Erant Menapii — — perpetuis paludibus silvisque muniti.* ib. 5, 7 *Illi (Menapii) nulla coacta manu loci praesidio freti in silvas paludesque confugiunt suaque eodem conferunt.* IV 38, 3 *Menapii se omnes in densissimas silvas abdiderant.*

8 sqq. id. VI 29, 4 *Ipse — — ad bellum Ambiorigis profectus per Arduennam silvam, quae est totius Galliae maxima atque ab ripis Rheni finibusque Treverorum ad Nervios pertinet milibusque amplius quingentis in longitudinem patet.* Cf. ib. V 3, 4. Oros. VI 10, 18.

10 sqq. id. II 17, 4 *Nerviū antiquitus — — quo facilius finitimorum equitatum, si praedandi causa ad eos venissent, impedirent, teneris arboribus incisus atque inflexis crebrisque in latitudinem ramis enatis et rubis sentibusque interiectis effecerant, ut instar muri hae sepes munita praerberent, quo non modo non intrari, sed ne perspicere quidem posset.*

13 sq. id. II 28, 1 *Maiores natu (sc. Nerviorum), quos una cum pueris mulieribusque in aestuaria ac paludes coniectos dixeramus (cf. c. 16, 4). VI 31, 2 sq. Quorum (sc. Eburonum) pars in Arduennam silvam, pars in continentes paludes profugit; qui proximi Oceano fuerunt, his insulis sese occultaverunt, quas aestus efficere consueverunt.* III 28 1 sq. *Morini Menapiique supererant, qui in armis essent. — — Continentesque silvas ac paludes habebant, eo se suaque omnia contulerunt.*

ἔχοντες ἐν τοῖς ἔλεσι· ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπομβραῖαις ἀσφαλεῖς
15 τὰς καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς ἀύχμοις ἠλίσκοντο ἑαδίως.

14 sq. id. III 29, 2 *Cum iam pecus atque extrema impedimenta ab nostris tenerentur, ipsi densiores silvas peterent, eiusmodi sunt tempestates consecutae, uti opus necessario intermitteretur et continuatione imbrium diutius sub pellibus milites contineri non possent.*

15 id. IV 39, 1 sq. *Caesar — Titum Labienum legatum — — in Morinos, qui rebellionem fecerant, misit. Qui cum propter siccitates paludum, quo se reciperent, non haberent, quo superiore anno per fugio fuerant usi, omnes fere in potestatem Labieni pervenerunt.*

157

Str. IV 2, 3 p. 191 Τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρότερον Ἀρού-
ερνοι μέγα τεκμηρίον παρέχονται τὸ πολλάκις πολεμῆσαι πρὸς
Ῥωμαίους τότε μὲν μυριάσιν εἴκοσι (cf. fr. 26), πάλιν δὲ διπλα-
σίαις, τσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν Θεὸν διηγωνίσαντο
5 μετὰ Οὐερκιγγετόριγος (a. 52). — — Πρὸς μὲν οὖν Καίσαρα
περὶ τε Γεργουσίαν πόλιν τῶν Ἀρουέρνων ἐφ' ὑψηλοῦ ὄρους
κειμένην συνέστησαν οἱ ἀγῶνες, ἐξ ἧς ἦν ὁ Οὐερκιγγετόριξ·
καὶ [ὁ] περὶ Ἀλησίαν πόλιν Μανδουβίων, ἔθρονος ὁμόρου τοῖς

8 ὁ om. Cor. | μανδιβούλων codd.: corr. Xyl.

Cf. Caes. b. G. VII 1—90

6 sq. cf. 34—54 (36, 1) *Caesar — — Gergoviam pervenit equestrique eo die proelio levi facto perspecto urbis situ, quae posita in altissimo monte omnis aditus difficiles habebat, de expugnatione desperavit.*

7 cf. 4, 1 sq. *Vercingetorix, Celtilli filius, Arvernus, summae potentiae adolescens, — — expellitur ex oppido Gergovia.*

8 sqq. cf. 68—90 (68, 1) *Vercingetorix — — Alesiam, quod est oppidum Mandubiorum, iter facere coepit. (69, 1—4) Ipsum erat oppidum Alesia in colle summo admodum edito loco, ut nisi obsidione expugnari non posse videretur; cuius collis radices duo duabus ex partibus flumina sublebant. Ante id oppidum planicies circiter milia passuum tria in longitudinem patebat: reliquis ex omnibus partibus colles mediocri interiecto spatio pari altitudinis fastigio oppidum cingebant.*

10 sq. cf. 69, 5 *Vercingetorix deditur, arma prociuntur.*

Praeterea cf. Plut. Caes. 25—27. Cass. Dio. XL 33—41. Diod. IV 19. Polyaeen. VIII 23, 9 sqq. Liv. per. 107 sq. Oros. VI 11, 1—11. Flor. I 45, 20—26. Vell. II 47. Sueton. Caes. 25.

Ἄρουέροισι, καὶ ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην, περιε-
χομένην δ' ὄρεσι καὶ ποταμοῖς δυσίν, ἐν ἧ καὶ ἐάλω ὁ ἡγε- 10
μῶν, καὶ ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε.

COMM. Strabonis numerum vs. 3 sq. effectum esse ex Caesaris nar-
ratione demonstravit Miller 'Strabos Quellen ueber Gallien u. Britannien'
p. 17sq. summam faciens numerorum, quos Caesar praebet in capp. 21. 34.
64. 71. 76, quae est milia CCCXCIII. In hoc autem falsus est, quod Stra-
bonem omnes hos pro Arvernibus habuisse putat. Immo probe eum scivisse
hoc numero etiam socios comprehendi Arvernorum apparet e geogr. IV 4, 3
p. 196, ubi ad eum quem tractamus locum respicit verbis hisce: εἰρηται
δὲ καὶ τὸ τῶν Ἐλουητῶν πλῆθος καὶ τὸ τῶν Ἄρουέρων καὶ τὸ
τῶν συμμαχῶν, ἐξ ὧν ἡ πολυανθρωπία φαίνεται.

158

Str. XI 9, 1 p. 515 Ἱστοροῦσι δὲ περὶ τῶν Τατύρων, ὅτι
αὐτοῖς εἶη νόμιμον τὰς γυναῖκας ἐκδιδόναι τὰς γαμετὰς ἐτέ-
ροισι ἀνδράσιν, ἐπειδὴν ἐξ αὐτῶν ἀνέλονται δύο ἢ τρία τέκνα,

Cf. App. b. c. II 99 Μαρκία γέ τοι τῇ Φιλίππου συνὼν (sc. ὁ
Κάτων) ἐκ παρθένου καὶ ἀρεσκόμενος αὐτῇ μάλιστα καὶ παῖδας ἔχων
ἐξ ἐκείνης ἔδωκεν ὁμως αὐτῇ Ὀρτησίῳ τῶν φίλων τινὶ παίδων τε ἐπι-
θμιοῦντι καὶ τεκνοποιοῦ γυναικὸς οὐ τυγχάνοντι, μέχρι κάκεινῳ κηῖσα-
σαν ἐς τὸν οἶκον αὐθις ὡς χρήσας ἀνεδέξατο. Plut. Cat. min. 25 Εἶτα
ἔγχε (sc. ὁ Κάτων) θυγατέρα Φιλίππου Μαρκίαν ἐπεικῆ δοκοῦσαν
εἶναι γυναῖκα, περὶ ἧς ὁ πλείστος λόγος. — — Ἐπράχθη δὲ τοῦτον τὸν
τρόπον, ὡς ἱστορεῖ Θρασέας εἰς Μοννάτιον, ἀνδρα Κάτωνος ἐταί-
ρον καὶ συμβιωτὴν, ἀναφέρων τὴν πίστιν. Ἐν πολλοῖς ἐρασταῖς καὶ
θανμασταῖς τοῦ Κάτωνος ἦσαν ἐτέρων ἕτεροι μᾶλλον ἔκδηλοι καὶ δια-
φανεῖς, ὧν καὶ Κοῖντος Ὀρτησίος. — — Ἐπιθυμῶν οὖν τῷ Κάτῳ μὴ
συνήθης εἶναι μῆδε ἐταῖρος μόνος, ἀλλ' ἀμῶς γέ πως εἰς οἰκειότητα
καταμιξαι καὶ κοινωνίαν πάντα τὸν οἶκον καὶ τὸ γένος ἐπεχείρησε συμ-
πεῖθειν, ὅπως τὴν θυγατέρα Πορκίαν Βύβλην συνοικοῦσαν καὶ πεποη-
μένην ἐκείνῳ δύο παῖδας αὐτῷ πάλιν ὡσπερ ἐγγενῆ χώραν ἐντεκνώσα-
σθαι παράσχη. — — Ἀποκρινάμενον δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς Ὀρτησίον μὲν
ἀγαπᾷ καὶ δοκιμάζει κοινωνὸν οἰκειότητος, ἄτοπον δὲ ἡγεῖται ποιῆσθαι
λόγον περὶ γάμου θυγατρὸς ἐτέρῳ δεδομένης, μεταβαλὼν ἐκεῖνος οὐκ
ᾤκησεν ἀποκαλυψάμενος αἰτεῖν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Κάτωνος, νέαν μὲν
οὖσαν ἔτι πρὸς τὸ τίκτειν, ἔχοντος δὲ τοῦ Κάτωνος ἀποχωρῶσαν διαδο-
χῆν. — — Ὁ δ' οὖν Κάτων ὄρων τὴν τοῦ Ὀρτησίου σπουδὴν καὶ προ-
θυμίαν οὐκ ἀντίειπεν, ἀλλ' ἔφη δεῖν καὶ Φιλίππῳ ταῦτα συνδόξαι τῷ

καθάπερ καὶ Κάτων Ὀρτηρίῳ δευθέντι ἐξέδωκε τὴν Μαρκίαν
5 ἐφ' ἡμῶν κατὰ παλαιὸν Ῥωμαίων ἔθος.

πατρὶ τῆς Μαρκίας. Ὡς οὖν ὁ Φίλιππος ἐντευχθεὶς ἔγνω τὴν συγχώρη-
σιν, οὐκ ἄλλως ἐνεγγύησε τὴν Μαρκίαν ἢ παρόντος τοῦ Κάτωνος αὐτοῦ
καὶ συνεγγυῶντος. ib. 52 Τῆς δὲ οἰκίας καὶ τῶν θυγατέρων κηδεμόνος
δεομένων ἀνέλαβε πάλιν τὴν Μαρκίαν χηρεῖουσιν ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς·
ὁ γὰρ Ὀρτησίος θνήσκων ἐκείνην ἀπέλιπε κληρονόμον. Cf. Lucan.
Phars. II 326 sqq. Quintil. inst. or. III 5, 11. X 5, 13. Tertull. apolog.
39. Augustin. de fide et op. 7. de bono coni. 18. Hieronym. in
lorin. I 27.

5 cf. Plut. comp. Lyc. c. Num. 3 Ἄλλ' ὁ Ῥωμαῖος μὲν ἀνὴρ
ἱκανῶς ἔχων παιδοτροφίας, ὑφ' ἑτέρου δὲ πεισθεὶς δεομένου τέκνων ἐξί-
στατο τῆς γυναικὸς ἐκδόσθαι καὶ μετεκδόσθαι κύριος.

COMM. Facta est haec res certe ante annum 50, quo mortuus est
Hortensius.

159

Str. XIV 5, 14 p. 674 Ἄνδρες δ' ἐξ αὐτῆς (sc. τῆς Τάρ-
σου) γεγόνασι τῶν μὲν στωικῶν — — Ἀθηνόδωροι δύο· ὧν
ὁ μὲν Κορδύλιων καλούμενος συνεβίωσε Μάρκιῳ Κάτωνι καὶ
ἐτελείετα παρ' ἐκείνῳ.

4 τελευτῆ codd.: corr. Cor.

Cf. Plut. Cat. min. 10 Πυθόμενος δὲ Ἀθηνόδωρον τὸν ἐπικαλού-
μενον Κορδύλιωνα μεγάλην ἔξιν ἐν τοῖς στωικοῖς λόγοις ἔχοντα διατρί-
βειν περὶ Πέργαμον ἤδη γηραιὸν ὄντα — — ἔχων παρὰ τοῦ νόμου δε-
δομένην ἀποδημίαν δεῖν μηνῶν ἐπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τὸν ἀνδρα
πιστεύων τοῖς ἐν αὐτῷ καλοῖς μὴ ἀνυπόκειν τῆς ἀγῶρας. Συγγενόμενος
δὲ καὶ καταγωνισάμενος καὶ μεταστήσας ἐκ τῆς προαιρέσεως αὐτὸν ἦκεν
ἄγων εἰς τὸ στρατόπεδον περιχαρῆς καὶ μεγαλοφρονῶν. ib. 16 Ἐπανελ-
θὼν δὲ εἰς Ῥώμην τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κατ' οἶκον Ἀθηνοδώρῳ . . .
ἠ κατ' ἀγορὰν τοῖς φίλοις παριστάμενος διετέλεσεν. Plin. N. H. VII
113. Laert. Diog. VII 1, 29.

160

a. Str. XVI 1, 23 p. 747 Τὰ περὶ Κάρρας καὶ Νικηφόριον
χωρία καὶ Χορδίραζα καὶ Σίννακα, ἐν ἧ Κράσσος διεφθάρη

Cf. Plut. Crass. 17—32 (27) (Ὁ Κοπώνιος) παρήγγειλεν εὐθύς ἐξο-
πλιῆσθαι τοὺς στρατιώτας· καὶ ἅμα τῷ πρῶτον αἰσθῆσθαι τὸν Κράσ-

δόλῳ ληφθεῖς ὑπὸ Σουρήνα τοῦ τῶν Παρθυαίων στρατηγοῦ
(a. 53).

b. Str. XVI 1, 28 p. 748 Οἱ δὲ Παρθυαῖοι καὶ πρότερον 5

σον ἐν ὁδῷ γεγενημένον ἀπαντήσας ἀνελάμβανε καὶ παρέπεμπε τὴν στρατιὰν εἰς τὴν πόλιν (sc. τὰς Κάρρας). (29) Ἐξήκει δὲ νύκτωρ ὁ Κράσσος. — — Ὁ Ἀνδρόμαχος ἄλλοτε ἄλλας ὁδοὺς ὑψηγεῖτο καὶ τέλος ἐξέτρεψεν εἰς ἕλη βαθέα καὶ χωρία τάφρων μετὰ τὴν πορείαν χαλεπὴν καὶ πολυπλανῆ γινομένην τοῖς ἐπισπομένοις. — — Ἄλλοι δὲ χρῆσάμενοι πιστοῖς ὁδηγοῖς ἐλάβοντο χωρίων ὄρειων, ἃ καλεῖται Σίννακα, καὶ κατέστησαν ἐν ἀσφαλεῖ πρὸς ἡμέρας. Οὗτοι περὶ πεντακισχίλους ἦσαν ἤγειτο δ' αὐτῶν ἀνὴρ ἀγαθὸς Ὀκταούσιος. — — (Ὁ δὲ Κράσσος) ἐπ' ἄλλον ἀναφεύγει λόφον, οὐχ οὕτω μὲν ἀφιππον οὐδ' ὄχυρόν, ὑποκείμενον δὲ τοῖς Σιννάκοις καὶ συνηρημένον ἀνένι μακρῷ διὰ μέσον κατατείνονται τοῦ πεδίου πρὸς τοῦτον Ἦν οὖν ἐν ὄψει τοῖς περὶ τὸν Ὀκταούσιον ὁ κίνδυνος αὐτοῦ. Καὶ πρῶτος Ὀκταούσιος ἔθει μετ' ὀλλῶν ἀνωθεν ἐπιβοηθῶν, εἶτα οἱ λοιποὶ κακίσαντες ἐάντους ἐπέφεροντο καὶ προσπεσότες καὶ ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους ἀπὸ τοῦ λόφου περιέσχον ἐν μέσῳ τὸν Κράσσον. — — (30) Ὅρων οὖν ὁ Σουρήνας τοὺς τε Πάρθους ἀμβλύτερον ἤδη κινδυνεύοντας καὶ, ἦν ἢ τε νῦν ἐπίσχη καὶ τῶν ὄρων οἱ Ῥωμαῖοι λάβωνται, παντάπασιν αὐτοὺς ἐσομένους ἀλίπτους, ἐπήγει τῷ Κράσσῳ δόλον. — — Μετὰ τῶν ἀρίστων προσελάσας ἀτρέμα τῷ λόφῳ τοῦ μὲν τόξου τὸν τόνον ἀνῆκε, τὴν δὲ δεξιὰν προὔτεινε, ἐκάλει δὲ τὸν Κράσσον ἐπὶ συμβάσεις. — — Ὁ δὲ Κράσσος οὐδὲν ὅ τι μὴ δι' ἀπάτης ἐσφαλμένος-ὑπ' αὐτῶν καὶ τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς ἄλογον ἠγούμενος οὐχ ὑπήκουεν, ἀλλ' ἐβουλεύετο. — — Ὡς δὲ χαλεπαίνοντες αὐτῷ καὶ τὰ ὄπλα κρούοντες ἠπέλιον, φοβηθεὶς ἐχώρει. — — (31) Αὐτὸς δὲ (ὁ Σουρήνας) μετὰ τῶν ἀρίστων ἱππότης προσῆγει — — καὶ προσαγαγεῖν ἐκέλευσεν ἵππον αὐτῷ. — — Ἄμα δ' ἵππος τε τῷ Κράσσῳ παρεῖστη χρονοσχάλινος οἱ τε ἀναβολεῖς αὐτὸν ἀράμενοι περιεβίβασαν καὶ παρείποντο πληγῇ τὸν ἵππον ἐπιταχύνοντες. Ὀκταούσιος δὲ πρῶτος ἀντιλαμβάνεται τῶν χαλινῶν καὶ μετ' ἐκείνον εἰς τῶν χιλιάρχων Πετρώνιος, εἶτα οἱ λοιποὶ περιερίσταντο τὸν τε ἵππον ἀνακόπτειν πειρώμενοι καὶ τοὺς πιεζοῦντας τὸν Κράσσον ἐξ ἑκατέρου μέρους ἀφέλκοντες. — — Τὸν δὲ Κράσσον ὄνομα Πομαζάθρης Πάρθος ἀπέκτεινε. Οἱ δ' οὐ φασιν, ἀλλ' ἕτερον μὲν εἶναι τὸν ἀποκτείναντα, τοῦτον δὲ κειμένον τὴν κεφαλὴν ἀποκόψαι καὶ τὴν δεξιάν. Cf. App. b. c. II 18. Cass. Dio. XL 12—27. Polyaen. VII 41. Zosim. III 32. Zon. X 7 P I 482 A. Liv. per. 106. Flor. I 46, 9. Oros. VI 13. Eutr. VI 18. Vell. II 46, 2—4. Obseq. 64. Val. Max. I 6, 11. Fest. 17. Justin. XLII 4, 4. Caes. b. c. III 31. Cic. de div. I 16, 29 sq. II 9, 24. 40, 84. Tac. Germ. 37. Plin. N. H. II 147. V 86. VI 47. Amm. Marc. XXIII 3, 1. Ovid. fast. VI 465.

μὲν ἐφρόντιζον τῆς πρὸς Ῥωμαίους φιλίας, τὸν δὲ ἄρξαντα πολέμου Κράσσον ἠμύναντο.

161

Str. X 2, 13 p. 455 Ἐφ' ἡμῶν δὲ καὶ ἄλλην (sc. πόλιν ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ) προσέκτισε Γάιος Ἀντώνιος, ὁ θεῖος Μάρκου Ἀντωνίου, ἥνικα φυγὰς γενόμενος (a. 59) μετὰ τὴν ὑπατείαν, ἣν συνῆρξε Κικέρωνι τῷ ῥήτορι (a. 63), ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ διέτριψε καὶ τὴν ὄλην νῆσον ὑπήκοον ἔσχεν ὡς ἴδιον κνῆμα· οὐκ ἔφθη μέντοι συνοικίσας, ἀλλὰ καθόδου τυχῶν πρὸς ἄλλοις μελίζοσιν ὧν κατέλυσε τὸν βίον.

COMM. C. Antonius a. 59 et de repetundis et quod Catilinae con-
iurationis fuisset conscius accusatus et, quamquam Cicero pro eo dixerat,
damnatus in exilium abiit (Cass. Dio. XXXVIII 10. Cic. pro. Cael. 31, 47.
pro Flacc. 2, 5. 38, 95. in Vat. 11, 28. schol. Bob. p. 229 Or. Val. Max.
IV 2, 6. Quint. IV 2, 123 sq. IX 3, 58). Revocatus est a Caesare a. 47, ut
videtur: cf. Drumann hist. Rom. I p. 538 sqq.

162

Str. III 4, 10 p. 161 Καὶ (περὶ) Ἰλέρδαν ὕστερον Ἀφρά-
νιος καὶ Πετρήιος οἱ τοῦ Πομπηίου στρατηγοὶ κατεπολεμή-
θησαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ (a. 49).

1 περι om. codd., κὰν Ἰλέρδα Mein. | ἰλέρδας ACI

Cf. Caes. b. c. I 38—86. App. b. c. II 42 sq. Plut. Pomp. 65.
67. Caes. 36. Cass. Dio. XLI 20—23. Liv. per. 110. Oros. VI 15, 6.
Flor. II 13, 26 sqq. Eutr. VI 20. Vell. II 50. Frontin. I 5, 9. 8, 9.
II 1, 11. 5, 38. 13, 6. Sueton. Caes. 34. Cic. ad fam. IX 13, 1. Lucan.
IV 17 sqq.

163

Str. IV 1, 5 p. 180/1 Κατὰ δε τὴν Πομπηίου πρὸς Καί-
σαρα στάσιν τῷ κρατηθέντι μέρει προσθέμενοι (sc. οἱ Μασ-

De Massilia a Caesare obsessa cf. Caes. b. c. I 34—36. II 1—16. 22.
Cass. Dio. XLI 19. 21. 25. Liv. per. 110. Oros. VI 15, 6 sq. Flor.
II 13, 23. Vell. II 50. Frontin. I 7, 4. Lucan. III 298. Sueton.
Caes. 34. Vitruv. X 16, 11 sq. Cic. ad Att. X 12^b, 2.

σαλιῶται) τὴν πολλὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβαλον (a. 49). —
 — Καὶ ὁ Καῖσαρ δὲ καὶ οἱ μετ' ἐκείνων ἡγεμόνες πρὸς τὰς
 ἐν τῷ πολέμῳ γενηθείσας ἀμαρτίας ἐμετρίσαν μεμνημένοι 5
 τῆς φιλίας καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἔξ ἀρχῆς εἶχεν
 ἡ πόλις, ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν πεμπομέ-
 νων στρατηγῶν μήτε αὐτὴν μήτε τοὺς ὑπηκόους.

† ὑπαρχίαν codd.: corr. Cor.

4 sqq. cf. Caes. b. c. II 22 *Massilienses arma tormentaque ex oppido, ut est imperatum, proferunt, navis ex portu navalibusque educunt, pecuniam ex publico tradunt. Quibus rebus confectis Caesar magis eos pro nomine et vetustate quam pro meritis in se civitatis conservans duas ibi legiones praesidio reliquit.* — Cass. Dio. XLII 25 Τῷ μέντοι Καίσαρι αὐτῷ ἐλθόντι ὠμολόγησαν (sc. οἱ Μασσαλιῶται)· καὶ ὅς ἐκείνων τότε μὲν τὰ τε ὄπλα καὶ τὰς ναῦς τὰ τε χρήματα ἀφείλετο, ὕστερον δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα πλὴν τοῦ τῆς ἐλευθερίας ὀνόματος. Cf. Oros. VI 15, 7. Flor. II 13, 25. Cic. Phil. VIII 6, 18 sq.

164

Str. IV 1, 12 p. 186/7 Μητρόπολις δὲ τῶν Ἀρηκομισίων ἐστὶ Νέμαυσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλλότριον ὄχλον καὶ τὸν ἐμπορικὸν πολὺ Νάρβωνος λειπομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑπηκόους γὰρ ἔχει κόμας τέτταρας καὶ εἴκοσι τῶν ὁμοειδῶν εὐανδρῶν διαφερούσας συντελούσας εἰς αὐτήν, ἔχουσα 5 καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς ἀξιωθέντας ἀγορανομίας καὶ ταμείας ἐν Νεμαύσῳ Ῥωμαίους ὑπάρχειν· διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἐστὶ τὸ ἔθνος τοῦτο.

1 ἀρηκομικῶν Cor. || 5 ἐχούσας ABI ἔχουσαν C(?): corr. Cor. || 6 λάτιον codd. || 8 προστάγμασι] πράγμασι codd. exc. o

COMM. Nemausum a Caesare a. 49 agris, quos Massiliensibus ademerat, auctam et iure Latino donatam esse docuit Mommsen hist. Rom. III⁷ p. 553 adn. 2, 'Roem. Muenzwesen' p. 675.

165

Str. XVII 3, 7 p. 828 Μικρὸν μὲν οὖν πρὸ ἡμῶν οἱ περὶ 1 μικρῶ Dhi || 2 βόγκχοι h βόγκον i βόγχοι codd. rell.: corr. Cas.

Βόγον βασιλείς καὶ Βόκχον κατεῖχον αὐτὴν (sc. τὴν *Μαυρουσίαν*) φίλοι Ῥωμαίων ὄντες.

Cf Cass. Dio. XLI 42 Ἰόβας δὲ πρὸς μὲν τοῦ Πομπηίου τῶν τε ἄλλων τῶν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ βουλευτῶν τιμὰς τε εὐρετο καὶ βασιλεὺς προσηγορεύθη, πρὸς δὲ δὴ τοῦ Καίσαρος τῶν τε ἐν τῇ πόλει αὐτίαν εἶχε καὶ πολέμιος ἀπεδείχθη, ὃ τε Βόκχος καὶ ὁ Βογοῖας βασιλεῖς, ὅτι ἐχθροὶ αὐτῶ ἦσαν, ὠνομάσθησαν.

COMM. Teste Cassio Dione l. l. Bogo et Boccho a. 49 a populo Romano confirmatum est regnum, quod tamen in parte Mauritaniae iam ante a. 63 obtinuerant, ut apparet ex Strabonis verbis *μικρὸν πρὸ ἡμῶν* (cf. Niese in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 574 sq.). Anno 81 ab Orosio V 21, 14 commemoratur *Bogudes Bocchi, Maurorum regis, filius*, qui fortasse idem est. Bogi etiam XVII 3, 5 p. 827 mentio exstat apud Strabonem, qui tamen locus non videtur esse depromptus ex hypomnematis.

166

Str. XIII 1, 27 p. 594/5 Καθ' ἡμᾶς μέντοι Καῖσαρ ὁ Θεὸς πολὺ πλέον αὐτῶν (sc. τῶν Ἰλιέων) προϋνόησε ζηλώσας ἅμα καὶ Ἀλέξανδρον· ἐκεῖνος γὰρ κατὰ συγγενείας ἀνανέωσιν ὤρμησε προνοεῖν αὐτῶν ἅμα καὶ φιλόμηρος ὤν. — — Ὁ δὲ 5 Καῖσαρ καὶ φιλαλέξανδρος ὤν καὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἰλιέας συγγενείας γνωριμώτερα ἔχων τεκμήρια ἐπερρώσθη πρὸς τὴν εὐεργεσίαν νεανικῶς· γνωριμώτερα δέ, πρῶτον μὲν ὅτι Ῥωμαῖος· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸν [τ'] Αἰνείαν ἀρχηγέτην ἡγοῦνται· ἔπειτα 10 Ἰούλιος ἀπὸ Ἰούλου τινὸς τῶν προγόνων· ἐκεῖνος δ' ἀπὸ Ἰούλου τὴν προσωνημίαν ἔσχε ταύτην τῶν ἀπογόνων εἰς ὧν τῶν ἀπὸ Αἰνείου. Χώραν τε δὴ προσένειμεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἔλευθερίαν καὶ τὴν ἀλειτουργησίαν αὐτοῖς συνεφύλαξε, καὶ μέχρι νῦν συμμένουσιν ἐν τούτοις.

6 γνωριμώτατα codd.: corr. Cas. || 8 τ' om. orxz || 9 ὅτι om. x τε codd. rell. exc. i, in quo legitur *ἐπειθ'* ὅτι: corr. Kr. || 10 Ἰούλου edd.: feliciter emendavit C. Wachsmuth e Servio ad Aen. I 267 | *προσηγορίαν* F || 11 *προσένειμεν* CDFhz

COMM. Ilienses his beneficiis affecti sunt a. 48, cum post pugnam Pharsalicam Caesar Pompeium insecuturus in Asiam venisset (Lucan. Phars. IX 961 sqq. App. b. c. II 89): cf. Judeich 'Caesar im Orient' p. 61; Haubold 'De rebus Iliensium' (diss. Lips. 1888) p. 41 sqq.

a. Str. XVII 1, 11 p. 796 Οἱ μὲν οὖν Ἀλεξανδρεῖς ἀπέδειξαν βασιλέας τὸν τε πρᾶσβύτερον τῶν παίδων (sc. Πτολεμαίου τοῦ Ἀύλητοῦ) καὶ τὴν Κλεοπάτραν, οἱ δὲ συνόντες τῷ παιδί καταστασιάσαντες ἐξέβαλον Κλεοπάτραν, καὶ ἀπῆρε μετὰ τῆς ἀδελφῆς εἰς τὴν Συρίαν. Ἐν τούτῳ Πομπήιος Μάγνος ἤκε φεύγων ἐκ Παλαιφασάλου πρὸς τὸ Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος· τοῦτον μὲν οὖν δολοφρονοῦσιν οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως (a. 48).

Cf. Caes. b. c. III 103 sq. (*Pompeius Pelusium pervenit. Ibi casu rex erat Ptolemaeus, puer aetate, magnis copiis cum sorore Cleopatra bellum gerens, quam paucis ante mensibus per suos propinquos atque amicos regno expulerat; castraque Cleopatrae non longo spatio ab eius castris distabant. Ad eum Pompeius misit, ut pro hospitio atque amicitia patris Alexandria reciperetur atque illius opibus in calamitate tegetur.* — *Amici regis, qui propter aetatem eius in curatione erant regni,* — — *his, qui erant ab eo missi, palam liberaliter responderunt eumque ad regem venire iusserunt; ipsi clam consilio inito Achillam, praefectum regium,* — — *et L. Septimium, tribunum militum, ad interficiendum Pompeium miserunt. Ab his liberaliter ipse appellatus et quadam notitia Septimii productus, quod bello praedonum apud eum ordinem duxerat, naviculam parvulam conscendit cum paucis suis: ibi ab Achilla et Septimio interficitur.* App. b. c. II 83—86 (84) Ἄρτι δ' ἐκπεσοῦσης ἀπ' Αἰγύπτου Κλεοπάτρας, ἣ τῷ ἀδελφῷ συνῆρχε, καὶ στρατὸν ἀμφὶ τὴν Συρίαν ἀγειροῦσης Πτολεμαῖος ὁ τῆς Κλεοπάτρας ἀδελφός ἀμφὶ τὸ Κάσιον τῆς Αἰγύπτου ταῖς Κλεοπάτρας ἐσβολαῖς ἐφήδρευε, καὶ πως κατὰ δαίμονα ἐς τὸ Κάσιον τὸ πνεῦμα τὸν Πομπήιον κατέφερεν. Θεασάμενος δὲ στρατὸν ἐπὶ τῆς γῆς πολλὴν ἔστησε τὸν πλοῦν καὶ εἰκάσεν, ὅπερ ἦν, παρεῖναι τὸν βασιλέα. Πέμπας τε ἔφραζε περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῆς τοῦ πατρὸς φίλας. Ὁ δὲ ἦν μὲν ἐπὶ τρισκαίδεκα ἔτη μάλιστα γεγονώς, ἐπετρόπενον δ' αὐτῷ τὴν μὲν στρατιὰν Ἀχιλλᾶς, τὰ δὲ χρήματα Ποθεινὸς εὐνοῦχος, οἱ βουλὴν προὔτιθεντο περὶ τοῦ Πομπήιου. — — Σκάφος εὐτελὲς ἐπ' αὐτὸν ἐπέμπετο ὡς τῆς θαλάσσης οὐσης ἀλιτενοῦς καὶ μεγάλας ναοὺν οὐκ εὐχεροῦς, ὑπῆρξαι τέ τινες τῶν βασιλικῶν ἐνέβαινον ἐς τὸ σκάφος. Καὶ Σεμπρώνιος, ἀνὴρ Ῥωμαῖος, τότε μὲν τῷ βασιλεῖ, πάλαι δὲ αὐτῷ Πομπήῳ στρατευσάμενος δεξιᾶν ἔφερε παρὰ τοῦ βασιλέως τῷ Πομπήῳ καὶ ἐκέλευεν ὡς ἐς φίλον τὸν παῖδα διαπλεῦσαι. — — (85) Ὁ δὲ Πομπήιος — — ἐνέβαινεν ἐς τὸ σκάφος. Καὶ ἐν τῷ διάπλῳ σιωπῶντων ἀπάντων ἔτι μᾶλλον ὑπώπτενε· καὶ τὸν Σεμπρώνιον εἴτε ἐπιγυγνώσκων Ῥωμαῖον ὄντα καὶ ἐστρατευμένον ἑαυτῷ, εἴτε

b. Str. XVI 2, 33 p. 760 Ἔστι δὲ τὸ Κάσιον Θινώδης τις
 10 λόφος ἀκρωτηριάζων ἀνδρός, ὅπου τὸ Πομπηίου τοῦ Μά-
 γνου σῶμα κεῖται καὶ Διὸς ἔστιν ἱερὸν Κασίου· πλησίον δὲ καὶ
 ἑσφάγη ὁ Μάγνος δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων.

τοπάζων ἐκ τοῦ μόνου ἐστάναι — — ἐπιστραφεὶς ἐς αὐτὸν εἶπεν· ἄρα
 σε γινώσκω, συστρατιῶτα; Καὶ ὃς αὐτίκα μὲν ἐπένευσεν, ἀποστρα-
 φέντα δ' εὐθὺς ἐπάταξε πρῶτος, εἰθ' ἕτεροι. Cf. Plut. Pomp. 74—80.
 Caes. 48. Brut. 33. Camill. 19. Zonar. X 9 P I 486 sq. Cass. Dio.
 XLII 3 sqq. Liv. per. 112. Flor. II 13, 51 sq. Eutr. VI 21. Oros.
 VI 15, 28. Vell. II 53. Ps. Aur. 77, 9—13. Val. Max. I 8, 9. V 1,
 10, 3, 5. Cic. ad Att. XI 6, 5. Plin. N. H. V 68. Solin. 34, 1.

168

Str. XVII 1, 11 p. 796 Ἐπελθὼν δὲ Καῖσαρ (a. 48) τὸν τε
 μειρακίσκον (v. quae antecedunt = fr. 167 a.) διαφθεῖρει καὶ
 καθίστησι τῆς Αἰγύπτου βασίλισσαν τὴν Κλεοπάτραν μετα-

Cf. Auct. bell. Alex. 1—33 (31) *Constat fugisse ex castris regem
 ipsum (sc. Ptolemaeum) receptumque in navem multitudine eorum, qui ad
 proximas naves adnabant, demerso navigio periisse.* (33) *Caesar Ae-
 gypto atque Alexandria potitus reges constituit, quos Ptolemaeus testa-
 mento scripserat atque obtestatus erat populum Romanum, ne mutarentur.
 Nam maiore ex duobus pueris, rege, amisso minori tradidit regnum
 maiorique ex duobus filiis, Cleopatrae, quae manserat in fide praesidiis-
 que eius.* App. b. c. II 89 sq. (90) *Τελευταῖον δ' ἀνὰ τὸν Νεῖλον αὐτῷ
 γίγνεται πρὸς τὸν βασιλέα ἀγών, ᾧ δὴ καὶ μάλιστα ἐκράτει. Καὶ ἐς
 ταῦτα διετρίφθησαν αὐτῷ μῆνες ἑννέα, μέχρι Κλεοπάτραν ἀντὶ τοῦ ἀδελ-
 φοῦ βασιλεύειν ἀπέφηνεν Αἰγύπτου.* ib. V 9 *Πτολεμαῖον τοῦ ἀδελφοῦ
 τῆς Κλεοπάτρας ἀφανοῦς ἐν τῇ πρὸς Καῖσαρα κατὰ τὸν Νεῖλον ναυ-
 μαχίᾳ γενομένον.* Plut. Caes. 48 sq. (48 extr.) *Κράφα τὴν Κλεοπάτραν
 ἀπὸ τῆς χώρας μετεπέμπετο (sc. ὁ Καῖσαρ).* (49) *Τέλος δὲ τοῦ βασι-
 λέως πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποχωρήσαντος ἐπελθὼν καὶ συνάψας μάχην
 ἐνίκησε πολλῶν πεσόντων αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως ἀφανοῦς γενομένου.*
 Cf. Zon. X 10 P I 488. Cass. Dio. XLII 7—9. 34—44 (44) *Οὕτω μὲν
 τὴν Αἴγυπτον ὁ Καῖσαρ ἐχειρώσατο, οὐ μόνου καὶ ὑπήκοον αὐτῇ τῶν
 Ῥωμαίων ἐποίησατο, ἀλλὰ τῇ Κλεοπάτρᾳ, ἧσπερ ἔνεκα καὶ ἐπεπολεμί-
 κει, ἔχαρισσατο. — — Τῷ τε ἐτέρῳ ἀδελφῷ συνοικῆσαι δῆθεν αὐτὴν ἐκέ-
 λευσε καὶ τὴν βασιλείαν ἀμφοτέροις σφίσι, ὡς γε καὶ λόγῳ εἰπεῖν,
 ἔδωκε. Τῷ γὰρ ἔργῳ ἡ Κλεοπάτρα μόνη πᾶν τὸ κράτος σχήσειν ἐμελ-
 λεν· ὃ τε γὰρ ἀνὴρ αὐτῆς παιδίον ἔτι ἦν.* Cf. Euseb. chron. I 168,

πεμφάμενος ἐκ τῆς φυγῆς· συμβασιλεύειν δ' ἀπέδειξε τὸν λοιπὸν ἀδελφὸν αὐτῆ νεὸν παντελῶς ὄντα (a. 47).

5

24 sqq. Liv. per. 112. Oros. VI 16, 1 sq. Eutr. VI 22. Flor. II 13, 56—60. Ps. Aur. 86. Sueton. Caes. 35.

*169

Ioseph. A. I. XIV 8, 3 (Mueller FHG III p. 493 fr. 13)
 Λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ἑρκανὸν ταύτης κοινωῆσαι τῆς στρα-
 τείας (sc. Caesaris belli Alexandrini a. 48/7) καὶ ἐλθεῖν εἰς
 Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππά-
 δοξ λέγων ἐξ Ἀσινίου ὀνόματος οὕτως· Ἐμετὰ δὲ τὸν 5
 Μιθριδάτην (sc. τὸν Περγαμηνὸν) εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον
 καὶ Ἑρκανόν, τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα. Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος
 Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος
 λέγει οὕτως· τὸν μὲν Μιθριδάτην ἐξελεθεῖν μόνον, κληθέντα 10
 δ' εἰς Ἀσκάλωνα Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίου
 ἐπιμελητὴν, τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι
 καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας προτρέψαι, κοινωῆσαι δὲ τῆς στρα-
 τείας καὶ Ἑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα.

Cf. Auct. bell. Alex. 26 sqq. (26) *Sub idem tempus Mithridates Pergamenus, magnae nobilitatis domi scientiaeque in bello et virtutis, fidei dignitatisque in amicitia Caesaris, missus in Syriam Ciliciamque initio belli Alexandrini ad auxilia arcessenda cum magnis copiis, quas celeriter et propensissima civitatum voluntate et sua diligentia confecerat, itinere pedestri, quo coniungitur Aegyptus Syriae, Pelusium adducit idque oppidum firmo praesidio occupatum Achillae — —, quo die est aggressus, in suam rededit potestatem.* Cf. App. Mithr. 121.

170

Str. XVII 1, 6 p. 792 Νῦν δ' ἠρήμωσεν αὐτὴν (sc. Φάρον

Cf. Auct. bell. Alex. 17—19 (17) *Omni ratione Caesar contendendum existimavit, ut insulam (sc. Pharum) molemque ad insulam pertinentem in suam redigeret potestatem. — — Ac primum impetum nostrorum pariter sustinuerunt. Uno enim tempore et ex tectis aedificiorum propugnabant et litora armati defendebant. — — Sed ubi primum locis cognitis vadisque pertentatis pauci nostri in litore constiterunt, — —*

τὴν νῆσον) ὁ Θεὸς Καῖσαρ ἐν τῷ πρὸς Ἀλεξανδρέας πολέμῳ τεταγμένην μετὰ τῶν βασιλέων (a. 48).

omnes Pharitae terga verterunt. — (18) Multi tamen ex his capti interfectique sunt; sed numerus captivorum omnino fuit sexcenti. (19) Caesar praeda militibus concessa aedificia diripi iussit. Cf. Caes. b. c. III 112. Plut. Caes. 49. Cass. Dio. XLII 40. Flor. II 13, 59. Oros. VI 15, 33.

171

Str. XII 3, 14 p. 547 Λεῖκολλος δὲ καὶ ταύτην (sc. τὴν Ἀμισὸν) ἐπολιόρρησεν· εἶθ' ἴστερον Φαρνάκης ἐκ Βοσπόρου διαβάς (a. 48)· ἐλευθερωθεῖσαν δ' ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ (a. 47) παρέδωκεν Ἀντώνιος βασιλεῦσιν.

2 cf. App. Mithr. 120 Φαρνάκης δ' ἐπολιόρρει Φαναγορέας καὶ τὰ περὶ οὐκα τοῦ Βοσπόρου. — Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Σινώπην εἶλε καὶ Ἀμισὸν ἐνθουσιάζομενος καὶ Καλονίῳ στρατηγοῦντι ἐπολέμησεν, ᾧ χρόνῳ Πομπήιος καὶ Καῖσαρ ἐς ἀλλήλους ἦσαν. b. c. II 91 Ἐπαρθεῖς (ὁ Φαρνάκης) Ἀμισὸν πόλιν ἐν τῷ Πόντῳ ῥωμαΐζουσαν ἐξηνδραπόδιστο καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν τομίας ἐπεποίητο πάντας. Cf. Cass. Dio. XLII 46. Auct. b. Al. 41.

3 cf. Cass. Dio. XLII 48 Τοὺς τε Ἀμισσηνοὺς ἐλευθερία ἡμίψατο (sc. ὁ Καῖσαρ).

172

Str. XI 5, 8 p. 506 Ἀβέακος μὲν οὖν ὁ τῶν Σιράκων βασιλεὺς, ἤντικα Φαρνάκης τὸν Βόσπορον εἶχε, δύο μυριάδας ἰππέων ἔστειλε, Σπαδίνης δ' ὁ τῶν Ἀόρρων καὶ εἴκοσιν, οἱ δὲ ἄνω Ἀορσοὶ καὶ πλείονας· καὶ γὰρ ἐπεκράτουν πλείονος
5 γῆς καὶ σχεδόν τι τῆς Κασπίων παραλίας τῆς πλείστης ἦρχον.

3 ἔστειλε Cor. [εἴκοσιν] numerus nimius videtur Meinekio, qui pro κ' scribendum esse coniecit ἢ admodum probabiliter: v. adn. crit. ad fr. 155, 29.

173

Str. XI 2, 11 p. 495 Πολλάκις δ' οἱ τῶν Βοσπορανῶν ἡγεμόνες καὶ τὰ μέχρι τοῦ Τανάιδος κατειχόν καὶ μάλιστα οἱ ἴστατοι, Φαρνάκης καὶ Ἄσανδρος καὶ Πολέμων. Φαρνάκης

3 κίσσανδρος C κάσανδρος codd. rell.: corr. Cas.

δέ ποτε καὶ τὸν Ὑπανιν τοῖς Λανδαρίοις ἐπαγαγεῖν λέγεται
διὰ τινος παλαιᾶς διώρυγος ἀνακαθάρας αὐτὴν (καὶ) κατα- 5
κλύσαι τὴν χώραν.

5 διώρυχος wlx | καὶ add. Cor.

174

Str. XII 3, 35 p. 558 Υἱὸς δ' αὐτοῦ (sc. Ἀρχελαίου v. fr.
134. 146) τὴν Ἱερωσύνην (sc. ἐν Κομάνοις τοῖς ἐν τῷ Πόντῳ)
παρέλαβεν· εἴθ' ὕστερον Λυκομήδης (a. 47), ᾧ καὶ τετρασχοί-
νος ἄλλη προσετέθη.

Cf. App. Mithr. 121 Τὰ δ' ἑτέροις ὑπὸ τοῦ Πομπηίου δεδομένα ὁ
μὲν Γάιος (sc. Καῖσαρ) — ἐφύλαξε πλὴν τῆς ἐν Κομάνοις Ἱερωσύ-
νης, ἣν ἐς Λυκομήδην μετένεγκεν ἀπὸ Ἀρχελαίου. Auct. b. Al. 66 (qui
duo Comana confundit: cf. Iudeich 'Caesar im Orient' p. 117 sqq.) *Biduum*
Mazacae commoratus (Caesar) Comana, vetustissimum et sanctissimum in
Cappadocia Bellonae templum, quod tanta religione colitur, ut sacerdos
eius deae maiestate, imperio, potentia secundus a rege consensu gentis
illius habeatur, id homini nobilissimo Lycomedis Bithynio adiudicavit; qui
regio Cappadocum genere natus propter adversam fortunam maiorum
suorum mutationemque generis iure minime dubio, vetustate tamen inter-
misso sacerdotium id repetebat.

175

a. Str. XIII 4, 3 p. 624 Ἄνδρες δ' ἐγένοντο ἐλλόγιμοι καθ'
ἡμᾶς Περγαμηνοὶ Μιθριδάτης τε (ὁ) Μηροδότου υἱὸς καὶ
Ἀδοβογιῶνης τοῦ τετραρχικοῦ τῶν Γαλατῶν γένους, ἣν καὶ
παλλακεῦσαι τῷ βασιλεῖ Μιθριδάτῃ φασίν· ὅθεν καὶ τοῦνομα
τῷ παιδί θέσθαι τοὺς ἐπιτηδεῖους προσποιησαμένους ἐκ τοῦ 5
βασιλέως αὐτὸν γεγονέναι. Οὗτος γοῦν Καίσαρι τῷ Θεῷ γε-
νόμενος φίλος εἰς τοσόσδε προῆλθε τιμῆς, ὥστε καὶ τετράρχης
ἀπεδείχθη (ἀπὸ) τοῦ μητρικοῦ γένους καὶ βασιλεὺς ἄλλων τε
καὶ τοῦ Βοσπόρου (a. 47)· κατελύθη δ' ὑπὸ Ἀσάνδρου τοῦ

2 ὁ add. Cas. || 3 sq. καὶ ἀδοβογιῶν ὅς τοῦ τοῦ τετραρχικοῦ τ. Γ. γέ-
νους ἦν καὶ ὃν παλλακεῦσαι κτλ. codd., καὶ Ἀδοβογιῶνος, (ὅς) τοῦ τετρ.
τ. Γ. γένους ἦν, (ἦν) καὶ [ὄν] παλλακεῦσαι κτλ. Cas. Kram., qui praeterea
ante Ἀδοβογ. add. τῆς; καὶ Ἀδοβογιωνίδος τοῦ τετρ. τ. Γ. γένους, ἦν καὶ
παλλακεῦσαι κτλ. Mein. Nomen ex titulo Lesb. correxit Hirschfeld in Herm.
vol. XIV p. 474 sq. || 5 τῶν ἐπιτηδείων προσποιησαμένων μοz || 8 ἀπὸ
add. Cas. | βασιλεύσας Dhi | Post ἄλλων excidisse χωρίων a. τόπων suspi-
catur Groskurd

10 καὶ τὸν Φαρνάκην ἀνελόντος τὸν βασιλέα (a. 47) καὶ κατασχόντος τὸν Βόσπορον.

b. Str. XI 2, 11 p. 495 = fr. 173.

c. Str. VII 4, 6 p. 311 Οἱ μὲν οὖν Νομάδες πολεμισταὶ μᾶλλον εἰσιν ἢ ληστρικοί, πολεμοῦσι δὲ ὑπὲρ τῶν φόρων.
 15 Ἐπιτρέψαντες γὰρ ἔχειν τὴν γῆν τοῖς ἐθέλουσι γεωργεῖν ἀντὶ ταύτης ἀγαπῶσι φόρους λαμβάνοντες τοὺς συντεταγμένους μετρίους τινὰς οὐκ εἰς περιουσίαν, ἀλλ' εἰς τὰ ἑφήμερα καὶ τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου· μὴ διδόντων δέ, αὐτοῖς πολεμοῦσιν.
 — — Οὐκ ἀπειτακτοῦσι δ' οἱ δυνάμει πεποιθότες, ὥστε ἢ
 20 ἀμύνασθαι ῥαδίως ἐπιόντας ἢ κωλύσαι τὴν ἔφοδον· καθάπερ Ἄσανδρον ποιῆσαι φησιν Ὑψικράτης ἀποτείχισαντα τὸν

14 ὄρων Bl ὄρων C: corr. Xyl. || 19 δ' οἱ no δ' οὐ ABCI, δ' αὐ Tsch., οὐ om. Xyl.

1 sqq. cf. Auct. b. Al. 78 *Mithridaten Pergamenum, a quo rem feliciter celeriterque gestam in Aegypto supra scripsimus, regio genere ortum, disciplinis etiam regiis educatum (nam Mithridates, rex Asiae totius, propter nobilitatem Pergamo secum parvulum asportaverat in castra multosque tenuerat annos) regem Bospori constituit, † quod sub imperio Pharnacis fuerat.* — — *Eidem tetrarchian [legibus] Gallograecorum iure gentis et cognationis adiudicavit occupatam et possessam paucis ante annis a Deiotaro.* App. Mithr. 120 sq. Ἡττηθεῖς (sc. ὁ Φαρνάκης) ἔφευγε σὺν χιλλοῖς ἱππεῦσιν εἰς Σινώπην. — — Καὶ τοὺς ἵππους ἔκτεινε πολλὰ δυσχεραίνοντων τῶν ἱππέων, νασι δ' ἐπιβὰς εἰς τὸν Πόντον ἔφυγε καὶ Σκυθῶν τινὰς καὶ Σαυροματῶν συναγαγὼν Θεοδοσίαν καὶ Παντικάπαιον κατέλαβεν. Ἐπιθεμένου δ' αὐθις αὐτῷ κατὰ τὸ ἔχθος Ἄσανδρον οἱ μὲν ἱππεῖς ἀπορία τε ἵππων καὶ ἀμαθία πεζομαχίας ἐνικῶντο, αὐτὸς δὲ ὁ Φαρνάκης μόνος ἠγωνίζετο καλῶς, μέχρι κατατρωθεὶς ἀπέθανε πεντηκοντούτης ὢν καὶ βασιλεύσας Βοσπόρου πεντεκαίδεκα ἔτεσιν. (121) Ὡδε μὲν δὴ καὶ Φαρνάκης ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς, καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Γάιος μὲν Καῖσαρ ἔδωκε Μιθριδάτῃ τῷ Περγαμῶν συμμαχήσαντι οἱ προθύμως ἐν Αἰγύπτῳ. Cass. Dio. XLII 46—48 (46) Ἐς τὴν Βιθυνίαν τὴν τε Ἀσίαν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς τῷ πατρὶ ἔλπισιν ἠπέλειπο (sc. ὁ Φαρνάκης). Κάν τούτῳ μαθὼν τὸν Ἄσανδρον, ὃν ἐπιτροπον τοῦ Βοσπόρου κατελεόλει, νενοχημωκότα οὐκέτι περαιτέρω προεχώρησεν· ἐκεῖνος γάρ, ἐπειδὴ τάχιστα πόρρω τε ὁ Φαρνάκης ἀπ' αὐτοῦ προῶν ἠγγέλη, — — ἐπανάστη αὐτῷ ὡς καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τι χαριούμενος τὴν τε δυναστείαν τοῦ Βοσπόρου παρ' αὐτῶν ληφόμενος. (47) Τοῦτ' οὖν ὁ Φαρνάκης ἀκούσας ὤρμησεν ἐπ' αὐτὸν μάτην· τὸν γὰρ

ἰσθμὸν τῆς Χερρονήσου τὸν πρὸς τῇ Μαιώτιδι τριακοσίων ὄντα καὶ ἐξήκοντα σταδίων, ἐπιστήσαντα πύργους καθ' ἑκαστον στάδιον δέκα.

23 ἐπιστήσαντι ABC | 23/24 Turrium numerus cum videretur incredibile, multa coniecierunt vv. dd.: γ. 22/3 τριάκοντα καὶ ἑξ conii. Gosselin, καθ' ἑκαστα στάδια δέκα Cor., καθ' ἑκαστον στάδιον ἕνα Grosk.

Καίσαρα ἐν τῇ ὁδῷ εἶναι καὶ ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἐπιείεσθαι πυθόμενος ἀνέστρεψε κἀνταῦθα αὐτῷ περὶ Ζέλειαν συνέντευξεν. — — Καὶ ἐκείνον μὲν (sc. Φαρνάκην) ἐκφυγόντα ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἐς τὸν Βόσπορον μετὰ τοῦτο ἐσβιαζόμενον ὁ Ἄσανδρος εἰρξέ τε καὶ ἀπέκτεινε. — (48) Καὶ τῷ Μιθριδάτῃ τῷ Περγαμηνῷ τετραρχίαν τε ἐν Γαλατίᾳ καὶ βασιλείας ὄνομα ἔδωκε (sc. ὁ Καίσαρ) πρὸς τε τὸν Ἄσανδρον πολεμῆσαι ἐπέτρεψεν, ὅπως καὶ τὸν Βόσπορον κρατήσας αὐτοῦ λάβῃ, ὅτι πονηρὸς ἐς τὸν φίλον ἐγένετο. Cf. Cic. de div. II 37, 79. Phil. II 37, 94.

9 sqq. De Asandro cf. praeterea Lucian. macrob. 17. Cass. Dio. LIV 24.

176

Str. XI 2, 17 p. 498 Ὑπέρκειται δὲ τῶν λεχθέντων ποταμῶν (sc. τῆς Κολχίδος) ἐν τῇ Μοσχικῇ τὸ τῆς Λευκοθέας ἱερὸν, Φορίξον ἴδρυμα, καὶ μαντεῖον ἐκείνου, ὅπου κριὸς οὐ θύεται, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν, συληθὲν δὲ ὑπὸ Φαρνάκου καθ' ἡμᾶς καὶ μικρὸν ὕστερον ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Περγαμηνῷ.

177

Str. XVII 3, 20 p. 836 Ἐκ ταύτης τῆς πόλεως (sc. τῆς Βερενίκης) τριακοσταῖος πεζῆ περιώδενσε τὴν Σύρτιν Μάρκος

1 Post ταύτης add. δὲ Ε

In singulis saepius distat Plut. Cat. min. 56 Ἀφάμενος δὲ (sc. Μάρκος Κάτων) Διβύης καὶ παραπλέων ἐντυγχάνει Σέξτω τῷ νεωτέρῳ τῶν Πομπηίων παιδῶν ἀγγέλλοντι τὴν ἐπ' Αἰγύπτου τοῦ πατρὸς τελευτήν. Πάντες μὲν οὖν βαρέως ἤνεγκαν, οὐδεὶς δὲ μετὰ Πομπηίων ἤξιον Κάτωνος παρόντος οὐδὲ ἀκούειν ἄλλον ἡγεμόνα. Διο καὶ Κάτων αἰδούμενος καὶ οὐκ αἰσχροῦ ἀνδρᾶς ἀγαθοῦς καὶ πίστεως δεδωκότας πείραν ἐπὶ ξένης ἐρήμωνος καὶ ἀπόρους ἀπολιπεῖν ὑπέστη τε τὴν ἀρχὴν καὶ παρῆλθεν εἰς Κυρήνην· ἐδέξαντο γὰρ ἐκεῖνον ὀλίγαις ἡμέραις ἔμπροσθεν ἀποκλείσαντες Λαβηθῶν. Ἐνταῦθα πυνθανόμενος Σκηπίωνα τὸν Πομπηίου πενθερὸν ὑπὸ Ἰόβα τοῦ βασιλέως ἀνειληφθῆναι καὶ Οὐαρον Ἄτιον, ὃς ἦν ὑπὸ Πομπηίου

Κάτων (a. 48/7) κατάγων στρατιὰν πλειόνων ἢ μυρίων ἀνδρῶν [ὁ] εἰς μέρη διελὼν τῶν ὑδρείων χάριν· ὠδεύσε δὲ πεζὸς
 5 ἐν ἄμμω βαθεῖα καὶ καίμασι.

3 τὴν στρατιάν C || 4 ὁ] ὁ F καὶ i, om. Xyl. recte

Λιβῆς ἀποδεδειγμένος ἡγεμών, εἶναι σὺν αὐτοῖς μετὰ δυνάμειος ἐξώρμησε πεζῇ χειμῶνος ὥρα πολλοὺς μὲν ὄνους ὕδωρ κομίζοντας συναγαγών, πολλὴν δὲ λειαν ἐλάνων, ἔτι δὲ ἄρματα καὶ τοὺς καλουμένους Ψύλλους ἐπαγόμενος — —. Ἡμέρας δὲ συνεχῶς ἐπτά τῆς πορείας γενομένης πρῶτος ἠγήσατο μήτε ἴππῳ μήτε ἵποζυγῷ χρῆσάμενος. — — Ἐν δὲ Λιβῆι διαγαγὼν . . . τοῦ χειμῶνος ἐξήγαγε τὴν στρατιάν· ἦσαν δὲ μυρίων ὀλίγον ἀποδέοντες. Cf. Liv. per. 112. Vell. II 54. Lucan. Phars. IX 371 sqq.

178

a. Str. XVII 3, 12 p. 831 Εἰτ' ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις συνέστησαν πόλεμοι, τελευταῖος δὲ ὁ πρὸς Σκιπίωνα Καίσαρι τῷ Θεῷ συστάς (a. 46), ἐν ᾧ καὶ Ἰούβας ἀπέθανε· συνηφανίσθησαν δὲ τοῖς ἡγεμόσι καὶ αἱ πόλεις, Τισιαοῦς τε καὶ Οὐάγα καὶ Θάλα,
 5 ἔτι δὲ καὶ Κάψα, τὸ γαζοφυλάκιον τοῦ Ἰουγοῦρθα, καὶ Ζάμα καὶ Ζίγχα, καὶ πρὸς αἷς κατεπολέμησε Καῖσαρ Σκιπίωνα ὁ Θεός, πρὸς Ρουσπίνῳ μὲν πρῶτον νικῶν, εἶτα πρὸς Οὐζίτοις, εἶτα πρὸς Θάψῳ καὶ τῇ πλησίον λίμνῃ καὶ ταῖς ἄλλαις· πλησίον δὲ καὶ Ζέλλα καὶ Ἀχόλλα, ἐλεύθεραι πόλεις· εἶλε δ'
 10 ἐξ ἐφόδου Καῖσαρ τὴν <Κέρκινναν> νῆσον καὶ Θέναν, πολλήν ἐπιθαλαττιδίαν. Τούτων πασῶν αἱ μὲν τελέως ἠφανί-

2 σκηπίωνα codd. exo. C || 4 οἷατα codd : corr. Letronn., Οὐάγα Mein. || 5 Ζάμα codd.: corr. Xyl. || 7 ρουσπίνον codd : corr. Cor. || 10 Κέρκινναν add. Cas.

In universum cf. Auct. bell. Afric. 1—98. Cass. Dio. XLII 56—XLIII 13. Plut. Caes. 52—54. Cat. min. 58. Zon. X 10 P I 469 A. App. b. c. II 95—100. Liv. per. 114. Flor. II 13, 64—72. Oros. VI 16, 3—5. Eutr. VI 23. Vell. II 55. Ps. Aur. 78, 8. Sueton. Caes. 35. 4 sqq. cf. fr. 30.

7 cf. Auct. b. Afr. 6 *Castra posuit (Caesar) ad oppidum Ruspinae*. Cf. c. 9. 11. 20. 28. 33sq. *Scipio apud Ruspinae vincitur*: c. 37—40. Cass. Dio. XLII 58.

7 sq. cf. Auct. b. Afr. 41 *Caesar instructa acie secundum infimas iugi radices propius munitiones accessit leniter. Iamque minus mille passuum ab oppido Uzitta, quod Scipio tenebat, aberant legiones Iulianae,*

σθησαν, αἱ δ' ἡμίσηστοι κατελείφθησαν· Φαράς δ' οἱ Σκιπίωνος ἵππεις ἐνέπρησαν.

b. Str. XVII 3, 9 p. 829 Τὴν δὲ χώραν (sc. τὴν Μασσαί-
συλλίων) μετὰ Σόφακα κατέσχε Μασσανάσης, εἶτα Μικίφας, 15
εἶτα καὶ οἱ ἐκείνον διαδεξάμενοι, καθ' ἡμᾶς δὲ Ἰούβας ὁ πα-
τὴρ τοῦ νεωστὶ τελευτήσαντος Ἰούβα· κατέσπασται δὲ καὶ
Ζάμα τὸ τοῦτου βασίλειον ὑπὸ Ῥωμαίων.

c. Str. XVII 3, 7 p. 828 Ἰούβας παρέλαβε τὴν ἀρχὴν (sc.
τῆς Μαυρουσίας) — — υἱὸς δ' ἦν Ἰούβα τοῦ πρὸς Καίσαρα 20
τὸν Θεὸν πολεμήσαντος μετὰ Σκιπίωνος.

12 Φαράς] Ταφρούραν coni. Muell. | 16 καὶ om. sz | 21 σκιπίωνος
codd. exc. CF

cum Scipio veritus, ne oppidum amitteret, — — suppetias ire contendit
etc. C. 51—53. 56—61. Cf. Cass. Dio. XLIII 4.

8 cf. Auct. b. Afr. 79—86 (79) *Nocte progressus ad Thapsum*
(Caesar) — — *castra ponit oppidumque eo die circummunire coepit.*
(50) *Erat stagnum salinarium, inter quod et mare angustiae quaedam*
non amplius mille et D passus intererant: quas Scipio intrare et Thap-
sitanis auxilium ferre conabatur e. g. s. Cf. Cass. Dio. XLIII 7—9.
Plut. Caes. 53. Cat. min. 58. Liv. per. 114. Flor. II 13, 66. Oros.
VI 16, 3.

9 cf. Auct. b. Afr. 33. 43. 67 (33) *Dum haec ad Ruspianam sunt,*
legati ex Acilla, civitate libera et immuni, ad Caesarem veniunt seque
paratos, quaecumque imperasset, et libenti animo facturos pollicentur.

10 cf. Auct. b. Afr. 8 C. *Sallustium Crispum praetorem ad Cer-*
cinam insulam versus, quam adversarii tenebant, cum parte navium ire
iubet (Caesar). 34 Cuius adventu C. Decimius quaestorius, qui ibi cum
grandi familia praeerat praesidio commeatui, parvulum navigium nactus
conscendit ac se fugae commendat. Sallustius interim praetor a Cercini-
tanis receptus magno numero frumenti invento naves onerarias — —
complet atque in castra ad Caesarem mittit.

179

Str. III 4, 9 p. 160 Φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς ἐλθεῖν Καί-
σαρα ἐκ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλκωνα

Cf. App. b. c. II 103 Ὁ δὲ Καῖσαρ ἦκε μὲν ἀπὸ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ
εἴκοσιν ἡμέραις βαρυντάτῳ στρατῷ μακροτάτην ὁδὸν ἐπελθών. Dis-
crepant: Oros. VI 16, 6 *Continuo in Hispanias contra Pompeios Pom-*

καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἤνλικα ἔμελλε συνάπτειν [εἰς]
τὸν περὶ τὴν Μοῦνδαν πόλεμον (a. 46).

3 εἰς inclus. Cor. || 4 περὶ τὸν μούνδαν codd., περὶ τὴν Μοῦνδαν Kr.:
corr. Mein.

*pei filios profectus (Caesar) septimo decimo quam egressus ab urbe fuerat
die Saguntum pervenit.* Sueton. Caes. 56 *Novissimum* (sc. poema, quod
inscribitur 'Iter', fecit Caesar), *dum ab urbe in Hispaniam ulteriorem
quarto et vicensimo die pervenit.* — Praeterea cf. Auct. b. Hisp. 2.
Cass. Dio. XLIII 32.

180

a. Str. III 2, 2 p. 141 Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα — —
ἔτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν (a. 45),
Μοῦνδα καὶ Ἀτέγουα καὶ Οὔρσων καὶ Τοῦκκικς καὶ Οὐλλία καὶ
† Αἶγουα· ἅπασαι δ' αὐταὶ Κορδύβης οὐκ ἄπωθεν. Τρόπον
5 δὲ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τόπου τούτου Μοῦνδα· διέχει
δὲ Καρτηρίας ἢ Μοῦνδα σταδίους χιλίους καὶ τετρακοσίους, εἰς
ἣν ἔφηνγεν ἠτήθεις ὁ Γναῖος· εἴτ' ἐκπλεύσας ἔνθεν καὶ ἐκβάς

3 μούνδα codd.: corr. Mein. hic et infra | ἀτέγουα codd.: corr. Cas. |
ουλλία codd.: corr. Grosk. || 4 Αἶγουα oppidum nusquam alibi commemoratur,
Ἔσογουα vel Ἐσοκουα scribendum esse susp. Cas. || 6 ἑξακισχιλίους BCl, ἑξή-
κοντα Palmer, τριάκοντα con. Kr., sed cf. Mueller in adn. crit. et in indice
s. v. Munda

3 De pugna Mundensi cf. Auct. b. Hisp. 29—31. App. b. c.
II 104 sq. Plut. Caes. 56. Zon. X 10 P I 489 C. Polyae. VIII 23,
16. Cass. Dio. XLIII 36—39. Liv. per. 115. Oros. VI 16, 7 sq. Flor.
II 13, 78—87. Eutr. VI 24. Vell. II 55. Ps. Aur. 78, 8. 84, 1.
Frontin. II 8, 13. Sueton. Caes. 56. Plin. N. H. III 12. XXXVI 134.

3 De Ategua cf. Auct. b. Hisp. 6—19. Cass. Dio. XLIII 33 sq.
Frontin. III 14, 1. Val. Max. IX 2, 4.

3 De Ullia cf. Auct. b. Hisp. 3 sq. Cass. Dio. XLIII 31 sq.

6 sqq. cf. App. b. c. II 105 Πομπήιος δ' αὐτὸς (sc. ὁ Γναῖος) διέ-
φυγε μὲν ἀπὸ τῆς ἠτήθης σὺν ἑκατὸν καὶ πενήκοντα ἰππεῦσιν ἐπὶ Καρ-
θαίας, ἐνθα αὐτῷ νεῶν στόλος ἦν· — — ὁρῶν δὲ καὶ τούτους ἀπο-
γγινώσκοντας ἑαυτῶν ἔδεισε περὶ ἐκδόσεως καὶ ἔφηνγεν αὐθις ἐπιβαίνων
σκάφους. Ἐμπλακέντα δ' αὐτοῦ τὸν πόδα καλωδίῳ, κόπτων τις τὸ κα-
λώδιον ξιφιδίῳ, τὸν ταρσὸν ἔτεμεν ἀντὶ τοῦ καλωδίου τοῦ ποδός· καὶ
διαπλεύσας ἕς τι χωρίον ἐθεραπεύετο. Ζητούμενος δὲ κἀνταῦθα ἔφηνγε
διὰ δυσβάτου καὶ ἀκανθώδους ὁδοῦ τὸ τραῦμα περικεντούμενος, μέχρι

εἰς τινα ὑπερκειμένην θαλάττης ὄρεινὴν διεφθάρη. Ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ Σέξτος ἐκ Κορδύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν τοῖς Ἰβηρσι πολεμήσας χρόνον ὕστερον Σικελίαν ἀπέστησεν. 10

b. Str. III 4, 10 p. 161 Ἰακκητῶν δ' εἰσὶν, ἐν οἷς τότε μὲν Σεργῶριος ἐπολέμει πρὸς Πομπήιον, ὕστερον δ' ὁ τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος πρὸς τοὺς Καίσαρος στρατηγούς.

8 &c codd.: corr. Mein. || 12 δ' ὁ] δὲ codd.: corr. Cor.

κίμων ὑπὸ τι δένδρον ἐκαθέζετο καὶ τῶν ζητητῶν ἐπιπεσόντων οὐκ ἀγεννῶς αὐτοὺς ἀμνόμενος κατεκόπη. Cf. Auct. b. Hisp. 32. 37—39. Cass. Dio. XLIII 40. Plut. Zon. Oros. Eutr. Flor. Vell. II. II. Cic. ad Att. XII 37.

8 sqq. cf. Cass. Dio. XLV 10 Ὡς γὰρ τότε ἀπὸ τῆς Κορδούβης ἔφυγε (sc. ὁ Σέξτος), τὸ μὲν πρῶτον ἐς Λακκητανίαν ἔλθων ἐνταῦθα ἐκρύφθη. — ἔπειτα δέ, ἐπειθὴ ὁ τε Καίσαρ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπῆρε καὶ ἐν τῇ Βαιτικῇ στρατεύμα οὐ πολὺ ὑπελείφθη, συνέστησαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ ἐκ τῆς μάχης διασωθέντες, καὶ οὕτω μετ' αὐτῶν ἐς τὴν Βαιτικὴν — ἀθις ἀφίκετο. App. b. c. II 122 Σέξτον τε Πομπήιον — καλεῖν ἤξιον (sc. Κάσιός τε καὶ Βρούτος a. 44) πολεμούμενον ἔτι πρὸς τῶν Καίσαρος στρατηγῶν ἐν Ἰβηρία. Cf. ib. c. 105. III 4. Auct. b. Hisp. 32. Plut. Zon. Liv. Oros. Eutr. Flor. II. II. Cic. ad Att. XII 37.

181

Str. III 2, 1 p. 141 Μετὰ δὲ ταύτην (sc. τὴν Κόρδουβαν) καὶ τὴν τῶν Γαδιτανῶν ἢ μὲν Ἰσκαλις ἐπιφανής, καὶ αὐτὴ ἄποικος Ῥωμαίων· νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ καὶ τῷ ἐποικῆσαι νεωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἢ † Βαίτις ὑπερέχει, καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς. 5

2 αὐτῆ edd. ante Kr. || 5 Βαίτις] Baetis oppidum fluvio cognomine a nullo praeterea scriptore commemoratur neque est inter provinciae Baeticae colonias novem, quas novimus omnes. Accedit, quod ne in Epit. quidem, in qua urbes hoc loco recensitae ceterae omnes nominatim afferuntur, hoc nomen invenitur. Quae vero de Baete oppido hic narrantur, ad ipsam Hispalim optime quadrare docuit Huebner in CIL vol. II p. 152 sq. Itaque aut Strabo ipse in errorem incidit aut locus corruptissimus est iudicandus. Coniecturarum a vv. dd. prolatarum nulla placet.

COMM. Hispalis colonia condita est a Caesare a. 45 post bellum Hispaniense et ab eodem nomen accepit Coloniae Iuliae Romulae: cf. Isidor. XV 1, 71 comp. cum Cass. Dione XLIII 39, 5. Huebner l. l.

182

Str. XII 3, 11 p. 546 *Νυνὶ δὲ καὶ Ῥωμαίων ἀποικίαν δέδεκται* (sc. ἡ Σινώπη) *καὶ μέρος τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας ἐκείνων ἐστί.*

COMM. Sinopam colonia deducta est a Caesare a. 45, a quo dicta Colonia Iulia Caesarea Felix Sinope: cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 357 adn. 6 et 7 locique ab eo allati.

183

Str. XII 4, 3 p. 564 *Οἱ δ' Ἀραμεῖς* (sc. οἱ τῆς Φρυγίας) *ἀποικίαν ἐδέξαντο Ῥωμαίων.*

1 ἀραμεῖς codd.: corr. Cor.

COMM. Aramea colonia a Caesare condita est, de tempore non constat: cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 357 adn. 2-5.

184

- a. Str. VIII 6, 23 p. 381 *Πολὺν δὲ χρόνον ἐρήμη μείνασα ἡ Κόρινθος ἀνελήφθη πάλιν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ* (a. 44) *διὰ τὴν εὐφυΐαν ἐποίκουσ πέμψαντος τοῦ ἀπελευθερικῆ γένους κλειστός.*
- 5 b. Str. XVII 3, 15 p. 833 *Ἡρημωμένης δ' οὖν ἐπὶ πολὺν χρόνον τῆς Καρχηδόνας καὶ σχεδόν τι τὸν αὐτὸν χρόνον, ὅνπερ καὶ Κόρινθος, ἀνελήφθη πάλιν περὶ τοὺς αὐτοὺς πως χρόνους ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ* (a. 44) *πέμψαντος ἐποίκουσ Ῥωμαίων τοὺς προαιρουμένους καὶ τῶν στρατιωτῶν τινὰς καὶ νῦν εἴ*
- 10 *τις ἄλλη καλιῶσ οἰκεῖται τῶν ἐν Λιβύῃ πόλεων.*

10 ἐν τῇ Λιβύῃ edd. ante Kr.

Cf. Plut. Caes. 57 *Ἀνελάμβανε* (sc. ὁ Καῖσαρ) *τὸν δῆμον ἐστιάσει καὶ σιτηρεσίοις, τὸ δὲ στρατιωτικὸν ἀποικίαις, ὧν ἐπιφανέσταται Καρχηδῶν καὶ Κόρινθος ἦσαν, αἷς καὶ πρότερον τὴν ἄλωσιν καὶ τότε τὴν ἀνάληψιν ἅμα καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀμφοτέροις γενέσθαι συνέτυχε.* Cf. Dio. XXXII fr. 27, 1 et 3. Cass. Dio. XLIII 50. Paus. II 1, 2. V 1, 1. App. Pun. 136. Solin. 27, 11.

COMM. De Corintho cf. Hertzberg 'Geschichte Griechenlands unter der Herrschaft der Roemer' I p. 461. — De Carthagine cf. Wilmanns in CIL VIII 1 p. 133.

185

Str. X 4, 9 p. 477 Νῦν δὲ Κνωσσὸς καὶ Ῥωμαίων ἀποι-
σίαν ἔχει.

COMM. Cnossum coloniam veri est simillimum conditam esse a
Caesare: cf. Mommsen Res gest. div. Aug. p. 120 sq., Marquardt 'Roem.
Staatsverwaltung' I² p. 178 adn. 3.

186

a. Str. VII 3, 11 p. 303/4 Τῶν δὲ Γετῶν τὰ μὲν παλαιὰ
ἀφείσθω, τὰ δ' εἰς ἡμᾶς ἤδη τοιαῦτα ὑπῆρξε. Βοιρεβίστας,
ἀνὴρ Γέτης, ἐπιστάς ἐπὶ τὴν τοῦ ἔθνους ἐπιστάσιαν ἀνέλαβε
κεκακωμένους τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ συχνῶν πολέμων καὶ το-
σοῦτον ἐπῆρεν ἀσκήσει καὶ νήψει καὶ τῷ προσέχειν τοῖς προσ- 5
τάγμασιν, ὥστ' ὀλίγων ἐτῶν μεγάλην ἀρχὴν κατεστήσατο καὶ
τῶν ὁμόρων τοὺς πλείστους ὑπέταξε τοῖς Γέταις· ἤδη δὲ καὶ
Ῥωμαίοις φοβερὸς ἦν διαβαίνων ἀδεῶς τὸν Ἰστρον καὶ τὴν
Θράκην λεηλατῶν μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Ἰλλυρίδος τοὺς
τε Κελτοὺς τοὺς ἀναμειγμένους τοῖς τε Θραξὶ καὶ τοῖς Ἰλλυ- 10
ριοῖς ἐξεπόρθησε, Βοῦτους δὲ καὶ ἄρδην ἠγάνισε τοὺς ὑπὸ
Κριτασίρω καὶ Ταυρίσκους. Πρὸς δὲ τὴν εὐπείθειαν τοῦ
ἔθνους συναγωνιστὴν ἔσχε Δεκαίνεον, ἄνδρα γόητα, [καὶ] πε-
πλανημένον κατὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ προσημασίας ἐμμεμαθη- 15
κότα τινάς, δι' ὧν ὑπεκρίνετο τὰ θεῖα· καὶ δι' ὀλίγου καθί-
στατο Θεός, καθάπερ ἔφραμεν περὶ τοῦ Ζαμόλξεως διηγού-
μενοι. Τῆς δ' εὐπείθειας σημεῖον· ἐπέισθησαν γὰρ ἐκκόψαι
τὴν ἀμπελον καὶ ζῆν οἶνον χωρὶς. Ὁ μὲν οὖν Βοιρεβίστας
ἔφθη καταλυθεὶς ἐπαναστάντων αὐτῷ τινων, πρὶν ἢ Ῥωμαίους 20
στεῖλαι στρατεῖαν ἐπ' αὐτόν.

b. Str. VII 3, 5 p. 297/8 Λέγεται γάρ τινα τῶν Γετῶν,

5 προστάγμασιν] πράγμασιν BC1 || 10 Post Κελτοὺς add. καὶ Λ || 12
εὐπορίαν codd., sed εὐπείθειαν add. in mg. i || 13 καὶ inclus. Cor. || 15 ὑπε-
κρίνατο BC (?) || 16 Ζαμόλξιος Cor. || 20 στρατιῶν Cor.

2 sqq. cf. Pomp. Trog. prol. 32 *Incrementa Dacorum per Buro-
busten regem. Iordan. Get. 11, 67 Dehinc regnante in Gothis Sitalco
Boroista Diceneus venit in Gothiam, quo tempore Sylla potitus est prin-
cipatu: quem Diceneum suscipiens Boroista dedit ei paene regiam pote-*

ὄνομα Ζάμολξιν, δουλεύσαι Πυθαγόρα καὶ τινὰ τῶν οὐρανίων
 παρ' ἐκείνου μαθεῖν, τὰ δὲ καὶ παρ' Αἰγυπτίων πλανηθέντα
 καὶ μέχρι δεῦρο· ἐπανελθόντα δ' εἰς τὴν οἰκεῖαν σπουδασθῆ-
 25 ναι παρὰ τοῖς ἡγεμόσι καὶ τῷ ἔθνῳ προλέγοντα τὰς ἐπιση-
 μασίας· τελευτώντα δὲ πείσαι τὸν βασιλέα κοινῶν τῆς ἀρχῆς
 αὐτὸν λαβεῖν ὡς τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἐξαγγέλλειν ἰκανόν· καὶ
 κατ' ἀρχὰς μὲν ἱερέα κατασταθῆναι τοῦ μάλιστα τιμωμένου
 παρ' αὐτοῖς θεοῦ, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ θεὸν προσαγορευθῆναι
 30 καὶ καταλαβόντα ἀντρώδες τι χωρίον ἄβατον τοῖς ἄλλοις ἐν-
 ταῦθα διαιτᾶσθαι σπάνιον ἐντυγχάνοντα τοῖς ἐκτὸς πλὴν
 τοῦ βασιλέως καὶ τῶν θεραπεύοντων· συμπράττειν δὲ τὸν
 βασιλέα ὄρωντα τοὺς ἀνθρώπους προσέχοντας ἑαυτῷ πολὺ
 πλέον ἢ πρότερον ὡς ἐκφέροντι τὰ προστάγματα κατὰ συμ-
 35 βουλήν θεῶν. Τοῦτι δὲ τὸ ἔθος διέτεινεν ἄχρι καὶ εἰς ἡμᾶς
 αἰεὶ τινος εὐρισκομένου τοιούτου τὸ ἔθος, ὅς τῷ μὲν βασιλεῖ
 σύμβουλος ὑπῆρχε, παρὰ δὲ τοῖς Γέταις ὠνομάζετο θεός· καὶ
 τὸ ὄρος ὑπελήφθη ἱερόν, καὶ προσαγορεύουσιν οὕτως· ὄνομα
 δ' αὐτῷ Κωγαίονον ὁμώνυμον τῷ παραρρέοντι ποταμῷ. Καὶ
 40 δὴ ὅτε Βυρεβίστας ἦρχε τῶν Γετῶν, ἐφ' ὃν ἤδη παρεσκευά-
 σατο Καῖσαρ ὁ θεὸς στρατεύειν (a. 44), Δεκαίνεος εἶχε ταύ-
 την τὴν τιμὴν.

c. Str. XVI 2, 39 p. 762 Καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ μάντις
 ἐτιμῶντο, ὥστε καὶ βασιλείας ἀξιουῶσθαι, ὡς τὰ παρὰ τῶν
 45 θεῶν ἡμῖν ἐκφέροντες παραγγέλματα καὶ ἐπανορθώματα καὶ
 ζῶντες καὶ ἀποθανόντες· καθάπερ καὶ ὁ Τειρεσίας — —
 καὶ ὁ παρὰ τοῖς Γέταις θεός, τὸ μὲν παλαιὸν Ζάμολξιν,
 Πυθαγόρειός τις, καθ' ἡμᾶς δὲ ὁ τῷ Βυρεβίστα θεσπίζων
 Δεκαίνεος.

50 d. Str. VII 5, 2 p. 313 Μέρος μὲν δὴ τι τῆς χώρας ταύ-
 της ἡρήμωσαν οἱ Λακοὶ καταπολεμήσαντες Βοῖους καὶ Ταυ-
 ρίσκους, ἔθνη Κελτικὰ τὰ ὑπὸ Κριτασίρῳ, φάσκοντες εἶναι

23 ἐκεῖνῳ AB || 35 τοῦτο Xyl. || 36 τοιούτου παρ' αὐτοῖς Pleth. || 38
 ὑπελήφθη codd. || 40 Βυρεβίστας Cor. hic et v. 48 sicut v. 2 || 51 δακοὶ BCl
 et sic semper || 52 ἐκρετοσίρῳ AB | κρετοσίρῳ B (ex corr.) C: corr. Tzsch. |
 φάσκοντος AI φάσκοντι no

statem. (Quae de regis temporibus tradit, haud recta sunt: cf. Mommsen
 Res gest. div. Aug. p. 129 sq.)

τὴν χώραν σφετέραν, καίπερ ποταμοῦ διείργοντος τοῦ Παρί-
σου ῥέοντος ἀπὸ τῶν ὀρῶν ἐπὶ τὸν Ἰστρον κατὰ τοὺς Σχορ-
δίσκους καλουμένους Γαλάτας· καὶ γὰρ οὗτοι τοῖς Ἰλλυρικοῖς 55
ἔθνεσι καὶ τοῖς Θρακίοις ἀναμιξ ᾤκησαν· ἀλλ' ἐκείνους μὲν
οἱ Λακοὶ κατέλυσαν, τούτοις δὲ καὶ συμμαχοῖς ἐχρήσαντο
πολλάκις.

e. Str. V 1, 6 p. 213 Μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν
Ἰστρον τόπους (sc. οἱ Βόιοι) μετὰ Ταυρίσκων ᾤκουν πολε- 60
μοῦντες πρὸς Λακοὺς, ἕως ἀπώλοντο πανεθνεί.

f. Str. VII 3, 13 p. 305 Ἀὔξηθέντες δ' οὖν ἐπὶ πλεῖστον
οἱ τε Γέται οἱ τε Λακοί, ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἐκπέμπειν
στρατιᾶς κτλ.

53 Μαρίσου Cas., Μάργου v. Μάρτου Grosk., Παθίσου s. Παρθίσου
Muell. || 63/4 μυριάδων — στρατιᾶν no μυριάδας — στρατιᾶς codd. rell.,
eis ante στρατιᾶς exoidisse susp. Kr., εἰκοσιμυριάδας — στρατιᾶς Mein.,
στρατιᾶς scripti cum Cor.: cf. V 1, 7 p. 213

40 sq. cf. Sueton. Caes. 44 *Dacos, qui se in Pontum et Thraciam
effuderant, coercere: mox Parthis inferre bellum — — talia agentem
atque meditantem (Caesarem) mors praevenit.* Cf. eund. Div. Aug. 4.
Liv. per. 117. Vell. II 59. App. b. c. II 110. III 25. 32. Illyr. 13.

COMM. De Burebistae aetate cf. Muellenhoff in Erschii et Gruberi
encycl. I 64 p. 459, Zippel 'Die roemische Herrschaft in Illyrien bis auf
August' (Lips. 1878) p. 217 sqq., Mommsen Res gest. div. Aug. p. 129 sq.
De Zamolxi cf. Rhousoponlos 'De Zamolxide', diss. Gotting. 1852.

*187

Plut. Caes. 63 (Mueller FHG III p. 494 fr. 14) Στράβων
δὲ ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ (sc. de prodigiis Caesaris necem por-
tendentibus a. 44) πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους διαπύρους ἐπιφε-
ρομένους φανῆναι, στρατιώτου δὲ ἀνδρὸς οἰκέτην ἐκ τῆς χειρὸς
ἐμβαλεῖν πολλὴν φλόγα καὶ δοκεῖν καίεσθαι τοῖς ὀρῶσιν, ὡς 5
δὲ ἐπαύσατο, μηδὲν ἔχειν κακὸν τὸν ἀνθρώπον· αὐτῷ δὲ Καί-

3 ἀνθρώπων lect. Vulcobian. (V) | διαπύρους ἀνθρώπους Parisin. C ||
4 τῆς om. Paris. C Monac. M || 6 κακὸν ἔχειν Paris. C

6 sqq. cf. App. b. c. II 116 Τῶν ἱερῶν ἦν τῷ Καίσαρι τὸ μὲν πρῶ-
τον ἄνευ καρδίας, ἢ ὡς ἕτεροι λέγουσιν, ἢ κεφαλὴ τοῖς σπλάγγνοις ἔλει-
πεν. Καὶ τοῦ μάντεως ἐλπόντος θανάτου τὸ σημεῖον εἶναι γελάσας ἔφη

σαρι θύοντι τὴν καρδίαν ἀφανῆ γενέσθαι τοῦ ἱερείου καὶ δεινὸν εἶναι τὸ τέρας· οὐ γὰρ ἂν φύσει γε συστήναι ζῶων ἀκάρδιον.

8 εἶναι iniuria suspectum nonnullis.

τοιούτων ἀντὶ καὶ περὶ Ἰβηρίαν γενέσθαι. — Reliqui scriptores omnes hoc prodigium alio tempore ac loco narrant: cf. Cic. de div. I 52, 119. II 16, 36 sq. Obseq. 67. Val. Max. I 6, 13. Sueton. Caes. 77. Plin. N. H. XI 186.

188

Str. XIV 2, 15 p. 656 Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι Κνίδιοι πρῶτον μὲν Εὐδόξος — — καθ' ἡμᾶς δὲ Θεόπομπτος ὁ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ φίλος τῶν μέγα δυναμένων καὶ υἱὸς Ἀρτεμίδωρος.

3 μεγάλη odd.: corr. Cor.

2 sq. cf. Plut. Caes. 48 Ἀπάμενος δὲ (sc. ὁ Καίσαρ) τῆς Ἀσίας (a. 48) Κνιδίους τε Θεοπόμπῳ τῷ συναγαγόντι τοὺς μύθους χαριζόμενος ἤλευθέρωσε. Cic. ad Att. XIII 7.

3 cf. App. b. c. II 116 Ὁ δ' ἐν Κνίδῳ γεγωνὸς ἀντὶ ξένος Ἀρτεμίδωρος ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσθραμῶν ἤφρεν ἄρτι ἀναιρούμενον (sc. τὸν Καίσαρα a. 44). Plut. Caes. 65. Zon. X 11 P I 491 B.

189

Str. XII 5, 1 p. 567 Πάλαι μὲν οὖν ἦν τοιαύτη τις ἡ διάταξις (sc. τῆς Γαλατίας v. fr. 131), καθ' ἡμᾶς δὲ εἰς τρεῖς (a. 63/2), εἴτ' εἰς δύο ἡγεμόνας (a. 47), εἶτα εἰς ἓνα ἦκεν ἡ δυναστεία εἰς Δηϊόταρον (a. 44).

COMM. Tribus tetrarchis Galatia data est a Pompeio a 63/2 (cf. fr. 131), ad duos venit a. 47 per Caesarem, nimirum ad Deiotarum et ad Mithridatem Pergamenum (cf. fr. 175), ad unum denique Deiotarum totum regnum pervenit post Caesaris mortem a. 44, quem in testamento totam Galatiam Deiotaro tribuisse Antonius a rege pecunia corruptus asseverabat (cf. Cic. ad Att. XIV 12, 1. Phil. II 37, 93-95). — De his rebus disseruerunt Niese in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 583 sqq. et Iudeich 'Caesar im Orient' p. 150 sqq., qui Niesii sententiam ex parte correxit: cf. etiam van Gelder 'Galatarum res' p. 284 adn. 3. 285 sqq., Fabricius 'Theophanes u. Q. Dellius' p. 72.

190

Str. XII 5, 3 p. 568 Γορβεοῦς, τὸ τοῦ Κάστορος βασιλείον τοῦ Σαωκονδαρίου, ἐν ᾧ γαμβρὸν ὄντα τοῦτον ἀπέσφαξε Δηϊόταρος καὶ τὴν θυγατέρα τὴν ἑαυτοῦ· τὸ δὲ φρούριον κατέσπασε καὶ διελυμήνατο τὸ πλείστον τῆς κατοικίας.

2 Σαωκονδάρου Palmer, Ταρκονδαρίου susp. Muell.: cf. Niese in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 586 adn. 3

Cf. Suid. s. v. Κάστωρ: — — Γήμας δὲ οὗτος Δηϊοτάρου τοῦ συγκλητικοῦ θυγατέρα ἀνθρέθη ὑπ' αὐτοῦ ἅμα τῇ γαμετῇ, διότι αὐτὸν Κάισαρι διέβαλεν. Cf. Plut. de Stoicor. repugnant. 32 p. 1049 C. Cic. pro Deiot. 11, 30.

COMM. Castor a Deiotaro interfectus est non a. 48/7, ut statuit Niesius in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 591, sed aliquanto post, certe inter annos 47 et 40: cf. Iudeich 'Caesar im Orient' p. 153.

191

Str. XVI 2, 10 p. 752/3 Βάσσος τε Καικίλιος μετὰ δυνεὶ ταγματίων ἀποστήσας τὴν Ἀπάμειαν διεκατέρησε τοσοῦτον χρόνον πολιορκούμενος ὑπὸ δυνεὶ στρατοπέδων μεγάλων Ῥωμαϊκῶν, ὥστ' οὐ πρότερον εἰς τὴν ἐξουσίαν ἦκε, πρὶν ἐκὼν ἐνεχείρισεν ἑαυτὸν ἐφ' οἷς ἐβεβούλητο (a. 44)· καὶ γὰρ τὴν 5 στρατιὰν ἀπέτρεφεν ἢ χώρα καὶ συμμάχων εὐπόρει τῶν πληθυσίων φυλάρχων ἐχόντων εὐερκῆ χωρία· ὧν ἐστὶ καὶ ἡ Λυσιὰς ὑπὲρ τῆς λίμνης κειμένη τῆς πρὸς Ἀπαμεία καὶ Ἀρέθουσα ἢ Σαμψικεράμου καὶ Ἰαμβλίχου, τοῦ ἐκείνου παιδός, φυλάρχων

1 τσ] δὲ codd.: corr. Cor. | καὶ κίλιος w κικίλιος codd. rel. || 6 ὑπόρει Cmoix || 8 ἀρεθούση codd. exc. E || 9 Ante ἢ add. καὶ moix

1 sqq. cf. App. b. c. III 77 sq. Στάτιον Μοῦρκον οἶδε (sc. οἱ περὶ Καικίλιον Βάσσον) μετὰ τριῶν τελῶν ἐπιπεμφθέντα σφίσι ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐγκρατῶς ἀπεμάχοντο, ἕως ὃ Μοῦρκος ἐπεκαλεῖτο Μάρκιον Κρίσπον ἡγούμενον Βιθυνίας, καὶ ἀφίκετο αὐτῷ βοηθῶν ὃ Κρίσπος τέλεσιν ἄλλοις τρισίν. Ὡς δὲ ὑπὸ τούτων ἐπολιορχοῦντο, ὃ Κάσιος σὺν ἐπέιξει καταλαβὼν τὰ τε τοῦ Βάσσον δύο τέλη παρελάμβανεν αὐτίκα καὶ τὰ τῶν πολιορκούντων αὐτὸν ἕξ φιλὰ τε παραδόντων καὶ ὡς ἀνθυπάτω κατηγόων γενομένων. ib. IV 58 sq. Cass. Dio. XLVII 27 sq. Ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου (sc. τοῦ Σέξτου) τό τε στρατεύμα πᾶν πλην ὀλίγων προσηταιρίσατο (sc. ὃ Καικίλιος Βάσσος) — — καὶ ἐς τὴν Σν-

- 10 τοῦ Ἐμισσηνῶν ἔθνος· οὐ πόρρω δ' οὐδ' Ἡλιοῦπολις καὶ Χαλκίς ἢ ὑπὸ Πτολεμαίῳ τῷ Μενναίου τῷ τὸν Μασσύαν κατέχοντι καὶ τὴν Ἰουραίων ὄρεινῃν. Τῶν δὲ συμμαχούντων τῷ Βάσσῳ ἦν καὶ Ἀλχαίδαμος ὁ τῶν Ῥαμβαίων βασιλεὺς τῶν ἐντὸς τοῦ Εὐφράτου νομάδων· ἦν δὲ φίλος Ῥωμαίων,
- 15 ἀδικεῖσθαι δὲ νομίσας ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ἐκπεσῶν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἔμισθοφόρει τότε τῷ Βάσσῳ.

12 τὴν] τῶν Σποκε τὴν τῶν Cor.

ρίαν ἐπανελθῶν στρατηγός τε ὠνομάσθη καὶ τὴν Ἀπάμειαν ἐκρατύνετο, ὅπως ὀρημητήριόν οἱ τοῦ πολέμου γένηται. Τὴν τε ἡλικίαν οὐχ ὅτι τὴν ἔλευθέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν δούλων κατέλεγε καὶ χρήματα ἤθροϊζε καὶ ὅπλα κατεσκενάζετο. Πράσσοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα Γαίος τις Ἀντιστίος ἐς πολιορκίαν κατέκλεισε. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀγχώματα ἀγωνιζόμενοι καὶ μηδέτεροι ἰσχυρόν τι παραβαλεῖν δυνάμενοι ἀσπόνδῳ διοκωχῇ πρὸς συμμαχῶν ἐπαγωγὴν διελύθησαν. Καὶ Ἀντιστίῳ μὲν ἐκ τε τῶν περιχώρων οἱ τὰ τοῦ Καίσαρος φρονούντες καὶ ἐκ τῆς Ῥώμης στρατιῶται ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντες προσεγένοντο, τῷ δὲ δὴ Βάσσῳ ὁ Ἀλχανδόσιος ὁ Ἀράβιος· οὗτος γὰρ τῷ τε Λουκούλλῳ πρότερον — — ὁμολογήσας (cf. XXXVI 4) καὶ τοῖς Πάρθοις μετὰ τοῦτο κατὰ τοῦ Κράσσου συναράμενος τότε παρεκλήθη μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων, ἐλθῶν δὲ ἐς τὸ μέσον τῆς τε πόλεως καὶ τῶν στρατοπέδων πρὶν τι ἀποκρίνασθαι σφισι τὴν τε συμμαχίαν ἀπεκήρυξε καὶ, ἐπειδὴ ὁ Βάσσος ὑπερέβαλε τοῖς χρήμασι, ἐπεκούρησέ τε αὐτῷ καὶ ἐν τῇ μάχῃ πολὺ τοῖς τοξεύμασι ἐπεκράτησεν. — — Καὶ ὁ μὲν δυνηθεὶς τινα χρόνον ἐπειτα ὑπὸ τε Μάρκου Κρίσπου καὶ ὑπὸ Λουκίου Στατίου Μούρκου αὐθις κατελήθη. — Τοιούτων δὲ δὴ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὄντων ὁ Κάσσιος ἐπελθὼν τὰς τε πόλεις πάσας εὐθὺς — — φκείωσατο καὶ τὰ στρατόπεδα τὰ τε τοῦ Βάσσου καὶ τὰ τῶν ἐτέρων οὐδὲν ἐπιπονήσας προσέθετο. Cf. Ios. A. I. XIV 11, 1sq. B. I. I 10, 10. 11, 1. Liv. per. 114. 121. Vell. II 69. Cic. ad fam. XII 11, 1. 12, 3 saepius.

9 De Sampsiceramo cf. Strab. XVI 2, 11 p. 753. Diod. XL fr. 1^b. Cic. ad Att. II 14, 1. 16, 2. 17, 2. 23, 3, et de Iamblichō Ios. A. I. XIV 8, 1. B. I. I 9, 3. Cass. Dio. L 13. Cic. ad fam. XV 1, 2. — Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I³ p. 403.

11 De Ptolemaeo Mennaei cf. fr. 120.

Str. XIV 1, 37 p. 646 Ἐνταῦθα (sc. ἐν τῇ Σμύρνῃ) Δολο-

Cf. App. b. c. III 26 Καὶ Τρεβώνιος ὁ τῆς Ἀσίας ἡγούμενος — — Δολοβέλλαν ἐλθόντα οὐκ ἐδέχετο οὔτε Περγάμῳ οὔτε Σμύρνῃ, ἀλλὰ

βέλλας Τρεβώνιον ἐκπολιορκήσας ἀνείλεν ἓνα τῶν δολοφονησάντων Καίσαρα τὸν Θεὸν καὶ τῆς πόλεως παρέλυσε πολλὰ μέρη (a. 43).

μόνην ἀγορὰν ἔξω τείχους ὡς ὑπάτω προὔτιθει. Ἐπιχειροῦντος δ' ἐκείνου σὺν ὀργῇ τοῖς τείχεσι καὶ οὐδὲν ἀνύοντος ὁ Τρεβώνιος αὐτὸν ἔφη δέξασθαι Ἐφέσῳ καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον εὐθὺς ἀπιόντι τοὺς ἐφερομένους ἐκ διαστήματος ἔπεμπεν, οἱ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπιόντα τὸν Δολοβέλλαν ὁρῶντες καὶ οὐδὲν ἔτι ὑπονοοῦντες ὀλίγους σφῶν ὑπολιπόντες ἔπεσθαι αὐτῷ ἐς τὴν Σμύρναν ἐπανήλθον. Καὶ τοὺς ὀλίγους ὁ Δολοβέλλας ἐνεδρεύσας τε καὶ περιλαβὼν ἔκτεινε καὶ ἦλθε τῆς αὐτῆς ἔτι νυκτὸς ἐς Σμύρναν καὶ αὐτὴν ἀφύλακτον εὐρὼν εἶλε διὰ κλιμάκων. Τρεβώνιος δὲ τοῖς συλλαμβάνουσιν αὐτὸν ἔτι εὐναζόμενον ἠγειῶσαι πρὸς Δολοβέλλαν ἐκέλευεν. — Καὶ τις τῶν λοχαγῶν αὐτὸν ἐπισκώπτων ἡμίψατο· Ἴθι σὺ δεῦρο τὴν κεφαλὴν καταλιπὼν· ἡμῖν γὰρ οὐ σὲ ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν ἄγειν προστέτακται. Καὶ τότε εἰπὼν εὐθὺς ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν. — Καὶ πρῶτος ὄδε τῶν φονέων (sc. τῶν Καίσαρος) δίκην τήνδε ἐδεδώκει. Cf. ib. c. 98. IV 1. 58, 60. Cass. Dio. XLVII 29. Liv. per. 119. Vell. II 69. Oros. VI 18, 6. Cic. Phil. XI c. 2—4. XII 10, 25. XIII 10, 22 sq. 18, 37 sqq. ad fam. XII 12, 1. 14, 5. 15, 4.

193

Str. XVI 2, 9 p. 752 Ἐλύπησε δ' οὐ μετρίως Δολοβέλλας καταφυγὼν εἰς αὐτὴν (sc. τὴν Λαοδίκειαν) καὶ ἐμπολιορκηθεὶς

1 Δολοβέλλας ποκ Δολοβέλλας ex

Cf. App. b. c. IV 60—62 (60) Πυθόμενος δὲ (sc. ὁ Δολοβέλλας) τῆς Κασσίον στρατιᾶς ἐς Λαοδίκειαν οἰκείως ἔχουσάν οἱ παρήλθεν ἐπὶ τε χειρρονήσου συνφοκισμένην καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς ὠχυρωμένην καὶ ἐς τὸ πέλαγος ἔχουσαν ὄρμον. — Ὡν αἰσθανόμενος ὁ Κάσσιος καὶ δεδιώς, μὴ αὐτὸν ὁ Δολοβέλλας διαφύγοι, τὸν τε ἰσθμὸν ἔχου διστάδιον ὄντα λίθους καὶ πᾶσαν ὕλην ἐξ ἐπαύλεων καὶ προαστείων καὶ τάφων συμφέρων καὶ ἐπὶ ναῦς περιέπεμπεν. — (61) Ὑπερορώμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν Σιδωνίων ἐπανήχθη τῷ Δολοβέλλᾳ, καὶ κατέδυσαν μὲν ἐκατέρου νῆες ἱκαναί, πέντε δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιμιν εἶλεν ὁ Δολοβέλλας. — (62) Ἐτοιμασάμενος οὖν ὁ Κάσσιος αὐθις ἐκ τῶν παρόντων ἐπανήγετο δις τῷ Δολοβέλλᾳ καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀγχώμαλοι διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, τῇ δὲ ἐξῆς ναυμαχίᾳ ἠσσάτο ὁ Δολοβέλλας, καὶ ὁ Κάσσιος αἰρομένου τοῦ χαίματος ἔκοπτεν αὐτοῦ τὸ τεῖχος ἤδη καὶ ἐσάλευεν. Τὸν τε νυκτοφύλακα αὐτοῦ Μάρσον οὐ δυνθεις διαφθεῖραι διέφθειρε τοὺς ἡμεροφυλακοῦντας αὐτῷ λοχαγούς καὶ ἀναπανομένου τοῦ Μάρσον μεθ' ἡμέραν

ὑπὸ Κασσίου μέχρι θανάτου συνδιαφθείρας ἑαυτῷ καὶ τῆς πόλεως πολλὰ μέρη (a. 43).

ἐσηλθεν ὑπανοιχθεισῶν αὐτῷ πυλίδων κατὰ μέρη πολλῶν. Ἀλούσης δὲ τῆς πόλεως ὁ μὲν Δολοβέλλας προὔτεινε τὴν κεφαλὴν τῷ σωματοφύλακι αὐτοῦ καὶ τεμόντα προσέταξε φέρειν Κασσίῳ σώστρον ἴδιον· ὁ δὲ τεμῶν ἐπικατέσφαξεν ἑαυτόν. — Ὁ δὲ Κάσιος τὴν μὲν τοῦ Δολοβέλλα στρατιὰν ἐς ἑαυτὸν μεθώρκον, Λαοδικέων δὲ τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ κοινὰ ἐσύλα καὶ τοὺς ἐπιφανεῖς ἐκόλαξε καὶ τοὺς λοιποὺς ἐσφοραῖς βαρυντάταις ἐξέτροχε, μέχρι τὴν πόλιν περιήνεγκεν ἐς ἔσχατον κακοῦ. Cf. c. 52. III 78. V 4. Cass. Dio. XLVII 30. Zon. X 18 P 1504 B. Liv. per. 121. Vell. II 69. Oros. VI 18, 13. Cic. ad fam. XIII 13, 4. XII 14, 4. 15, 7. Gell. N. A. III 9, 4.

194

Str. IV 5, 7 p. 205 Μέχρι μὲν δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων τοτὲ μὲν πολεμούμενοι, τοτὲ δὲ καταλυόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἴσχον ὅμως (sc. οἱ Σαλασσοί) καὶ πολλὰ κατέβλαπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερβάλλοντας τὰ ὄρη κατὰ τὸ
 5 ληστροικὸν ἔθος· οἳ γε καὶ Δέκιμον Βροῦτον φυγόντα ἐκ Μουτίνης ἐπράξαντο δραχμὴν κατ' ἄνδρα (a. 43).

5 φεύγοντα Cor.

5 De Decimi Bruti fuga cf. App. b. c. III 97 sq. Cass. Dio. XLVI 53. Plut. Ant. 18. Liv. per. 120. Oros. VI 18, 7. Vell. II 64.

195

Str. IV 3, 2 p. 192 Αυτό μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον ἐκτισμένον ὑπὸ Λόφῳ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Ἄραρος τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ κατέχουσι Ῥωμαῖοι. Εὐάνδρῳ δὲ μάλιστα τῶν ἄλλων πλὴν Νάρβωνος· καὶ γὰρ ἐμπορίῳ χρῶνται

2 ὑπὸ] ἐπὶ Cor. || 4 ἐμπορίῳ ABI

Cf. Cass. Dio. XLVI 50 Ἐκέλευσαν (sc. οἱ βουλευταὶ) αὐτοῖς (sc. τῷ τε Λεπίδῳ καὶ τῷ Πλάγκῳ) τοὺς ἐκ Οὐιέννης τῆς Ναρβωνησίας ὑπὸ τῶν Ἀλλοβρίγων ποτὲ ἐκπεσόντας καὶ ἐς τὸ μεταξὺ τοῦ τε Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Ἀράριδος, ἧ συμμίσγννται ἀλλήλοις, ἰδρυθέντας συνοικίσαι. Καὶ οὕτως ἐκεῖνοι ὑπομείναντες τὸ Λουγούδουνον μὲν ὀνομασθέν, νῦν δὲ Λούγδουνον καλούμενον ἔκτισαν (a. 43). Cf. Senec. ep. XIV 3, 14 (91).

καὶ τὸ νόμισμα χαράττουσιν ἐνταῦθα τό τε ἀργυροῦν καὶ τὸ 5
χρυσοῦν οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες.

COMM. De Lugduno Romanorum colonia cf. Zumpt comm. epigr. I p. 371 sq. et de officina monetaria ibi constituta cf. Mommsen 'Geschichte des roem. Muenzwesens' p. 655. 747 adn. 23.

196

Str. III 5, 3 p. 169 Πόλιν δὲ κατ' ἀρχαίς μὲν ᾤκουν (sc. οἱ Γαδιτανοί) παντάπασι μικράν, προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδιτανός ὁ Θριαμβεύσας ἄλλην, ἣν Νέαν καλοῦσι, τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Διδύμην οὐ πλείονων εἴκοσι σταδίων οὖσαν τὴν περι- 5
μετρον οὐδὲ ταύτην στενοχωρουμένην· ὀλίγοι γὰρ οἰκουροῦσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ πάντα θαλαττεύειν τὸ πλεόν, τοὺς δὲ καὶ τὴν περὶ αὐτὴν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησιδος διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἣν ὥσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασιν τῇ Διδύμῃ χαίροντες τῷ τόπῳ. Ὀλίγοι δὲ κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίνειον, ὃ κατεσκευάσεν αὐτοῖς Βάλ- 10
βος ἐν τῇ περὶ αὐτὴν ἡπείρου.

COMM. L. Cornelius Balbus Gaditanus a. 44—33, cum quaestor esset Asinii Pollionis in Hispania ulteriore, patriam amplificavit: cf. Drumann hist. Rom. II p. 608 sqq. Triumphavit a. 19 a. Chr. de Garamantibus, Africae gente.

197

a. Str. III 2, 2 p. 141 Ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ (sc. Γναίου Πομπηίου) Σέξτος ἐκ Κορδύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν τοῖς Ἰβηρσι πολεμήσας χρόνον ὑστερον Σικελίαν ἀπέστησεν (a. 43).

b. Str. V 4, 4 p. 243 Ἐν δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ (sc. τῷ ἀπὸ τῆς Σινοέσσης μέχρι Μισηνοῦ) καὶ ὕλη τις ἐστὶ θαμνώδης ἐπὶ πολλοὺς ἐκτεινομένη σταδίους ἄνδρος καὶ ἀμμώδης, ἣν Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. Ἐνταῦθα δὲ ληστήρια συνεστή-

7 δὴ] τὰ C(?) edd. ante Kr.

1 sqq. cf. Liv. per 123 *Sex. Pompeius Magni filius collectis ex Epiro proscriptis ac fugitivis cum exercitu diu sine ulla loci cuiusquam possessione praedatus in mari Messanam oppidum in Sicilia primum, deinde totam provinciam occupavit.* Cf. App. b. c. IV 84 sqq. Cass.

σαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν καιρὸν Σικελίαν ἀπέστησεν ἐκεῖνος.

10 c. Str. VI 2, 3 p. 268 Καὶ μετὰ ταῦτα Πομπήιος ὁ Σέξτος ἐνταῦθα (sc. ἐν τῇ Μεσσήνῃ) συνέιχε τὸ ναυτικὸν πολεμῶν πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὴν φυγὴν ἐποιήσατο ἐκπεσῶν ἐκ τῆς νήσου.

d. Str. VI 1, 6 p. 258 Ἰσχυσε δὲ μέγιστον ἡ τῶν Ῥηγίνων πόλις καὶ περιοικίδας ἔσχε συχνάς, ἐπιτειχισμὰ τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ καὶ πάλαι καὶ νεωστὶ ἐφ' ἡμῶν, ἤνικα Σέξτος Πομπήιος ἀπέστησε τὴν Σικελίαν. Cf. etiam fr. 229.

10 ὁ om. C(?) edd. ante Kr. || 13 ἐκ om. i || 16 Ante ἐφ' add. καὶ C

Dio. XLVII 12. XLVIII 17 sqq. Zon. X 17 P I 502 AB. 21 P I 510 B sqq. Oros. VI 18, 19 sqq. Flor. II 18. Eutr. VII 4 sqq. Vell. II 72 sqq. Ps. Aur. 84.

12 sq. De Sexti fuga cf. fr. 230.

14 sqq. cf. App. b. c. IV 86 Ὁ δὲ Καίσαρ ἐπελθὼν Ῥηγίνοις μὲν καὶ Ἰππωνεῦσι μεγάλας πλίστεις αὐτὸς ἔδωκεν ἀναλύσειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐπινικίων· ἐδεδῆει γὰρ ὄντας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ μάλιστα.

198

Str. VII fr. 41 (cf. etiam ib. fr. 43) Οἱ δὲ Φίλιπποι Κρηνίδες ἐκαλοῦντο πρότερον, κατοικία μικρά· ἠὲ ξήθη δὲ μετὰ τὴν περὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἦνταν (a. 42). E.

1 Φίλιπποι om. codd.

De pugna Philippensi cf. App. b. c. IV 87—138. Plut. Brut. 38—53. Ant. 22. Cass. Dio. XLVII 35—49. Zon. X 19 sq. Liv. per. 124. Oros. VI 18, 2. 14 sqq. Flor. II 17. Eutr. VII 3. Vell. II 70 sq. Obseq. 70. Ps. Aur. 83. Val. Max. VI 8, 4. IX 9, 2. Sueton. Div. Aug. 13.

1 sq. cf. App. b. c. IV 105 Οἱ δὲ Φίλιπποι πόλις ἐστίν, ἣ Λάτος ἀνομάζετο πάλαι καὶ Κρηνίδες ἐτι πρὸ Λάτου· κρηναί γὰρ εἰσι περὶ τῷ λόφῳ ναμάτων πολλά.

199

Str. V 1, 1 p. 210 Ὅψὲ δέ ποτε ἀφ' οὗ μετέδοσαν Ῥωμαῖοι τοῖς Ἰταλιώταις τὴν ἰσοπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς

2 ἰσοπολιτείας om. artic. E

Ἀλπεων Γαλάταις καὶ Ἐνετιοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονεῖμαι τιμὴν, προσαγορευῆσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥωμαίους, ἀποικίας τε πολλὰς στείλαι τὰς μὲν πρότερον, τὰς δ' ὕστερον, 5 ὧν οὐ ῥᾶδιον εἰπεῖν ἀμείνους ἑτέρας.

COMM. Galli Cisalpinī a Caesare quidem a. 49 iure civium Romanorum donati sunt: cf. Cass. Dio. XLI 36 *Τοῖς Γαλάταις τοῖς ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ὑπὲρ τὸν Ἡριδανὸν οἰκοῦσι τὴν πολιτείαν, ἅτε καὶ ἄρξας αὐτῶν, ἀπέθωκε.* Sed cum Italia haec provincia coniuncta est anno demum 42 post bellum Philippense: cf. A p p. b. c. V 3 *Τὴν τε γὰρ Κελτικὴν τὴν ἐντὸς Ἀλπεων ἐδόκει Καίσαρος ἀξιούντος αὐτόνομον ἀφιέναι γνώμη τοῦ προτέρου Καίσαρος.* ib. c. 22. Cass. Dio. XLVIII 12. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I³ p. 62.

200

Str. XIV 1, 23 p. 641 Ἄσυλον δὲ μένει τὸ ἱερὸν (sc. τὸ ἐν Ἐφέσῳ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος) καὶ νῦν ὡς πρότερον τῆς δ' ἀσυλίας τοὺς ὅρους ἀλλαγῆναι συνέβη πολλὰκις Ἀλεξάνδρου μὲν ἐπὶ στάδιον ἐκτειναντος, Μιθριδάτου δὲ τόξενμα ἀφέντος ἀπὸ τῆς γωνίας τοῦ κεράμου καὶ δόξαντος ὑπερβαλέσθαι μι- 5 κρὰ τὸ στάδιον, Ἀντωνίου δὲ διπλασιάσαντος τοῦτο καὶ συμπεριλαβόντος τῆ ἀσυλίας μέρος τι τῆς πόλεως ἔφρανη δὲ τοῦτο βλαβερόν καὶ ἐπὶ τοῖς κακούργοις ποιοῦν τὴν πόλιν, ὥστ' ἠκίρωσεν ὁ Σεβαστὸς Καίσαρ.

2 ὡς] καὶ codd., ἦ καὶ Cor.: corr. Kr. || 5 δόξαντα codd. exo. CF || 6 πλησιάσαντας τούτω codd. exo. CF || 8 ἐπι] ὑπὸ mz

COMM. De toto hoc loco cf. E. Curtius 'Beitr. z. Gesch. u. Topogr. Kleinasiens' p. 29. — Asylum ab Antonio videtur esse amplificatum, cum a. 41 ab Ephesiis laete exceptus (Plut. Ant. 24) in Artemisio sacra faceret (App. b. c. V 4). Cf. Drumann hist. Rom. I p. 389.

201

Str. XIV 1, 41 p. 648 Ἀναξίνορα δὲ τὸν κισθαρωδὸν ἐξῆρε μὲν καὶ τὰ θεάτρα, ἀλλ' ὅτι μάλιστα Ἀντώνιος, ὅς γε καὶ

1 ἐπῆρε dubitanter Mein. || 2 τὰ om. F | ἐτι μάλιστα codd.: corr. Mein., qui tamen etiam con. ἐτι μάλλον | ὄν codd.: corr. Kr.

Cf. Plut. Ant. 23 sq. Ἀντώνιος δὲ τὰς πρὸς ἕω πάσας ἐπαρχίας ἀγγυρολογῆσων διέβαινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. — — (24) Ἐπεὶ δὲ — — εἰς

τεττάρων πόλεων ἀπέδειξε φορολόγον στρατιώτας αὐτῶ συ-
στήσας (a. 41).

Ἀσίαν διέβη καὶ τῶν ἐκεῖ πλούτων ἦψατο, — — ἀνεκκυκλιτο τοῖς πάθε-
σιν εἰς τὸν συνῆθη βίον, Ἀναξήνορες δὲ καθαροὶ καὶ Ξοῦθοι χοραῦλαι
καὶ Μητροδώρος τις ὀρχηστὴς καὶ τοιοῦτος ἄλλος Ἀσιανῶν ἀκροαμά-
των θίλασος — — εἰσερρῆν καὶ διώκει τὴν αὐλήν.

202

Str. XII 2, 5 p. 537 Τὰ Νῶρα, ὃ νῦν καλεῖται Νηροασ-
σός, ἐν ᾧ Εὐμένης πολιορκούμενος ἀντέσχε πολὺν χρόνον·
καθ' ἡμᾶς δὲ Σισίνου ὑπῆρξε χρηματοφυλάκιον τοῦ ἐπιθε-
μένου τῇ Καππαδόκων ἀρχῇ (a. 41). Τούτου δ' ἦν καὶ τὰ
5 Κάδηνα βασιλείον καὶ πόλεως κατασκευὴν ἔχον.

5 καὶ om. oz Cor. in not.: in textu scripsit βασιλείον καὶ

Cf. App. b. c. V 7 Καὶ διγὰ πόλεσι καὶ βασιλεῦσιν (sc. ὃ Ἀντώ-
νιος a. 41), ἐν μὲν Καππαδοκίᾳ Ἀριαράθῃ τε καὶ Σισίῃ, ὧν τῷ Σισίῃ
συνέπραξεν ἐς τὴν βασιλείαν καλῆς οἱ φανείσης τῆς μητρὸς τοῦ Σισίνου
Γλαφύρας.

COMM. Miror, quod omnes fere vv. dd. secuti Freinshemium (Suppl.
Liv. CXXVI 5) hunc Sisinam eundem esse putant atque Archelaum, cui
a. 36 ab Antonio Cappadociae regnum traditum est (fr. 218); inter quos
est Clinton Fast. Hell. III p. 448 h, Haakh et Hertzberg in Paulyi encycl.
I 2 p. 1439. Haec nimirum eos videtur commovisse causa, quod et Sisinæ
et Archelai mater perhibetur fuisse Glaphyra. Sed quid impedit, quo-
minus illos fratres ex Glaphyra matre natos fuisse statuamus? Quorum
alteri, Sisinæ, Cappadociae regnum affectanti primum favit Antonius a. 41,
postea autem a. 36 mutato consilio vel fortasse mortuo interim Sisiua
Archelaum fratrem regem fecit. -

203

a. Str. XIV 5, 10 p. 672 Ἔτι δ' ὑπερθεν τούτου (sc. τῶν
Κυίνδων) τε καὶ τῶν Σόλων ὀρεινὴ ἐστίν, ἐν ἣ Ὀλβη πόλις
Αἰὸς ἱερὸν ἔχουσα, Αἰάντος ἴδρυμα τοῦ Τεύκρου· καὶ ὁ ἱερεὺς
δυναστὴς ἐγένετο τῆς Τραχειώτιδος· εἰτ' ἐπέθεντο τῇ χώρᾳ
5 τύραννοι πολλοὶ καὶ συνέστη τὰ ληστήρια. Μετὰ δὲ τὴν τού-
των κατάλυσιν ἐφ' ἡμῶν ἤδη τὴν τοῦ Τεύκρου δυναστείαν

1 ὑπερθε CE || 2 ὄλβοι CEFmoz ὄλβος g ὄλβια x || 3 τοῦ] καὶ D

ταύτην ἐκάλουν, τὴν δ' αὐτὴν καὶ ἱερωσύνην· καὶ οἱ πλείστοι γε τῶν ἱερασαμένων ὠνομάζοντο Τεῦχροι ἢ Αἴαντες. Εἰσιουῖσα δὲ Ἄβα κατ' ἐπιγαμίαν εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, ἡ Ζηνοφάνους θυγάτηρ ἐνὸς τῶν τυράννων, αὐτὴ κατέσχε τὴν ἀρχὴν προλαβόντος τοῦ πατρὸς ἐν ἐπιτρόπου σχήματι· ὕστερον δὲ καὶ Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα κατεχαρίσαντο ἐκείνην θεραπείαις ἐκλιπαρηθέντες· ἔπειθ' ἡ μὲν κατελύθη, τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ γένους διέμεινεν ἡ ἀρχή.

b. Str. XII 6, 1 p. 568 Ἐνταῦθα (sc. ἐν τῇ Λυκαονίᾳ) δέ 15 πού καὶ τὸ Ἰκόνιον ἔστι, πολίχμιον εὖ συνφιμισμένον καὶ χῶραν εὐτυχεστέραν ἔχον τῆς λεχθείσης ὀναγροβότου· τοῦτο δ' εἶχε Πολέμων.

8 ἱερασαμένων F || 9 τούτων Cor. || 11 προσλαβόντος F

COMM. Aba a. 43 Olbae sacerdotium occupavit, quod ei permiserunt Antonius et Cleopatra fortasse a. 41, cum Tarsis commorarentur. Sed eiecta est Aba iam a. 39, quo anno Polemoni Antonius eius regnum dedit: cf. App. b. c. V 75 Ἰσθὶ δέ πη καὶ βασιλέας, οὓς δοκιμάσειεν, ἐπὶ φόροις ἄρα τεταγμένοις — — Πολέμωνα μέρους Κιλικίας. Hic est ille Polemo, qui etiam Iconium possidebat. De his rebus accurate disseruit Waddington in rév. numismat. 1866 p. 429 sqq. Cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I³ p. 385.

204

Str. XVI 2, 46 p. 765 Τῶν δ' ἀπὸ γένους τις ὕστερον Ἡρώδης, ἀνὴρ ἐπιχώριος, παραδὺς εἰς τὴν ἱερωσύνην (sc. τὴν τῶν Ἰουδαίων) τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ μάλιστα τῇ πρὸς Ῥωμαίους ὀμιλίᾳ καὶ πολιτείᾳ, ὥστε καὶ βασιλεὺς

1 τισὶν codd. exc. ha, in quibus τις ex corr.

1 sqq. cf. Ios. A. I. XIV 14, 4 sq. Συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν Μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν Ἀτρατίνος παραστησάμενοι τὸν Ἡρώδην τὰς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξέχεσαν καὶ ἦν αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους εἶχεν εὐνοίαν ὑπεμνησκὸν κατηγοροῦντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες Ἀντίγονον. — — Τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παραξυμμένης παρελθὼν Ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ Πάρθων πόλεμον Ἡρώδην βασιλεῦειν συμφέροι. Καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. — — (5) Καὶ ὁ μὲν οὕτω τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει τυχῶν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ τετάρτης ὀλυμπιάδος ὑπατεύοντος Γαῖου Δομετίου Καλουίνου τὸ δεύτερον καὶ Γαῖου Ἀσινίου Πωλλωνος

¶ ἐχηματίσει (a. 40) δόντος τὸ μὲν πρῶτον Ἀντωνίου τὴν ἔξου-
σίαν, ὕστερον δὲ καὶ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ.

(a. 41). Cf. ib. XVII 8, 1. B. l. I 14, 4. — Cass. Dio. XLIX 22 Ἐκείνους μὲν οὖν (sc. τοὺς Ἰουδαίους) Ἡρώδης τινὶ ὁ Ἀντώνιος ἀρχεῖν ἐπέτρεψε (a. 38 secundum Dionem, sed potius a. 37: cf. Ios. A. I. XIV 16, 4). App. b. c. V 75.

6 cf. Tacit. hist. V 9 *Regnum ab Antonio Herodi datum victor Augustus auxit.*

COMM. Herodes rex factus est a senatu auctore Antonio a. 40, sed accessit ad regnum victo demum Antigono a. 37: cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 407.

205

Str. XII 8, 8 sq. p. 574 Ἔστι τοίνυν ὁ Ὀλυμπος κύκλῳ μὲν εὖ συνοικούμενος, ἐν δὲ τοῖς ὕψεσι δρυμοὺς ἔξαισίλους ἔχων καὶ λησιτήρια δυναμένους ἐκτρέφειν τόπους εἰερκεῖς, ἐν οἷς καὶ τύραννοι συνίστανται πολλὰς [οἶ] δυνάμενοι συμμεῖναι πολὺν 5 χρόνον, καθάπερ Κλέων ὁ καθ' ἡμᾶς τῶν λησιτηρίων ἡγημῶν. Οὗτος δ' ἦν μὲν ἐκ Γορδίου κόμης, ἦν ὕστερον αὐξήσας ἐποίησε πόλιν καὶ προσηγόρευσεν Ἰουλιόπολιν· λησιτηρίῳ δ' ἐχεῖτο καὶ ὀρητηρίῳ κατ' ἀρχὰς τῷ καρτερωτάτῳ τῶν χωρίων, ὄνομα Καλλυδίῳ· ὑπεῖρξε δ' Ἀντωνίῳ μὲν χρήσιμος 10 ἐπελθὼν ἐπὶ τοὺς ἀργυρολογούντας Λαβίνῳ, καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος τὴν Ἀσίαν κατέσχε (a. 40—39 cf. fr. 206), καὶ κωλύσας τὰς παρασκευάς.

2 εὖ] οὐ codd., inclusit Cor.: corr. Mannert || 4 οἶ inclusit Cor. || 6 γόρδου codd. Eust. ad Il. B 677: corr. Cor. || 8 χωρίων codd.: corr. Xyl. || 9 Καλλυδίον Eust. l. l. || 10 λαβίνῳ Chi λαβίνῳ codd. rell.: corr. Xyl., Λαβιηνῶ Mein. hic et fr. 206, 22.

206

Str. XIV 2, 24 p. 659/60 Ἀξιολόγους δ' ἔσχεν ἄνδρας καθ' ἡμᾶς τὰ Μύλασα ῥήτορας τε ἅμα καὶ δημαγωγούς τῆς πόλεως Εὐθύδημόν τε καὶ Ὑβρέαν. Ὁ μὲν οὖν Εὐθύδημος ἐκ προγόνων παραλαβὼν οὐσίαν τε μεγάλην καὶ δόξαν, προσθεῖς καὶ 5 τὴν δεινότητα οὐκ ἐν τῇ πατρίδι μόνον μέγας ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῆς πρώτης ἤξιούτο τιμῆς· Ὑβρέα δ' ὁ πατήρ,

ὡς αὐτὸς διηγείτο ἐν τῇ σχολῇ καὶ παρὰ τῶν πολιτῶν ὁμο-
 λόγητο, ἡμίονον κατέλιπε ξυλοφοροῦντα καὶ ἡμιονηγόν· διοι-
 κούμενος δ' ὑπὸ τούτων ὀλίγον χρόνον, Διοτρέφους τοῦ
 Ἀντιοχέως ἀκροασάμενος ἐπανῆλθε καὶ τῇ ἀγορανομίῳ παρέ- 10
 δωκεν αὐτόν· ἐνταῦθα δὲ κυλινηθεὶς καὶ χρηματισάμενος
 μικρὰ ὤρμησεν ἐπὶ τὸ πολιτεύεσθαι καὶ τοῖς ἀγοραίοις συνα-
 κολουθεῖν. Ταχὺ δὲ αὐξήσιν ἔσχε καὶ ἐθανμάσθη [μάλιστα]
 ἔτι μὲν καὶ Εὐθύδημου ζῶντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος μάλιστα
 κύριος γενόμενος τῆς πόλεως. Ζῶν δ' ἐπεκράτει πολὺ ἐκείνος 15
 δυνατὸς ὢν ἅμα καὶ χρήσιμος τῇ πόλει, ὥστ', εἰ καὶ τι τυ-
 ραννικὸν προσῆν, τοῦτ' ἀπελύετο τῇ παρακολουθεῖν τὸ χρή-
 σιμον. Ἐπαινοῦσι γοῦν τοῦτο τοῦ Ὑβρέου, ὅπερ δημηγορῶν
 ἐπὶ τελευτῆς εἶπεν· Εὐθύδημε, κακὸν εἰ τῆς πόλεως ἀναγκαῖον·
 οὔτε γὰρ μετὰ σοῦ δυνάμεθα ζῆν οὔτ' ἄνευ σοῦ. Αὐξήθεῖς 20
 οὖν ἐπὶ πολὺ καὶ δόξας καὶ πολίτης ἀγαθὸς εἶναι καὶ ῥήτωρ
 ἔπταισεν ἐν τῇ πρὸς Λαβιῆνον ἀντιπολιτεία. Οἱ μὲν γὰρ
 ἄλλοι μεθ' ὀπλων ἐπιόντι καὶ Παρθικῆς συμμαχίας (a. 40),
 ἤδη τῶν Παρθναίων τὴν Ἀσίαν ἐχόντων, εἶξαν ἅτε ἄοπλοι
 καὶ εἰρηνικοί· Ζήνων δ' ὁ Λαοδικεὺς καὶ Ὑβρέας οὐκ εἶξαν, 25
 ἀμφοτέροι ῥήτορες, ἀλλὰ ἀπέστησαν τὰς ἐαυτῶν πόλεις· ὁ
 δ' Ὑβρέας καὶ προσπαρώξυνε φωνῇ τινι μειράκιον εὐερέθι-
 στον καὶ ἀνοίας πλῆρες. Ἐκείνου γὰρ ἀνειπόντος ἐαυτὸν
 Παρθικὸν αὐτοκράτορα Οὐκοῦν, ἔφη, κἀγὼ λέγω ἐμαυτὸν Κα-
 ρικὸν αὐτοκράτορα. Ἐκ τούτου δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ὤρμησε 30
 τάγματα ἔχων ἤδη συντεταγμένα Ῥωμαίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ·

7 ὁμολογεῖτο mosz || 9 Ante Διοτρέφους add. καὶ i | διοτρεφουῖς codd.:
 corr. Cor. || 11 ἐαυτὸν Dh || 13 μάλιστα recte om. edd. || 14 καὶ post μὲν om.
 C(?) F || 19 Post ἀναγκαῖον add. μέγα w || 29 λέγω κἀγὼ mosz

22 sqq. cf. Cass. Dio. XLVIII 24—26 (24) Ἐπεισε (sc. ὁ Λαβιῆνος)
 τὸν Παρθον τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιχειρῆσαι. — — (25) Καὶ δύναμιν πολλὴν
 καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Πάκορον ἐπετράπη. — — (26) Ὁ μὲν Πάκορος
 τὴν Συρίαν ἐχειροῦτο. — — Ὁ δὲ δὴ Λαβιῆνος ἐν τούτῳ τὴν τε Κιλι-
 κίαν κατέσχε καὶ τῆς Ἀσίας τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις — — παρεστήσατο
 πλὴν Στρατονικείας, τὰ μὲν πλείστα ἀνευ πολέμου, Μύλασα δὲ καὶ Ἀλά-
 βανθα διὰ κινδύνων ἐλῶν. Οὗτοι γὰρ ἐδέξαντο μὲν παρ' αὐτοῦ φρον-
 οῦς, φονεύσαντες δ' αὐτοὺς ἐν ἑορτῇ τινι ἀπέστησαν· καὶ διὰ τοῦτο
 τοὺς μὲν Ἀλαβανδέας αὐτὸς λαβῶν ἐκόλασε, τὰ δὲ δὴ Μύλασα ἐκλει-

αὐτὸν μὲν οὖν οὐ κατέλαβε παραχωρήσαντα εἰς Ῥόδον, τὴν δ' οἰκίαν αὐτοῦ διελυμήνατο πολυτελεῖς ἔχουσαν κατασκευὰς καὶ διήρπασεν· ὡς δ' αὐτως καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐκάκωσεν. Ἐκλι-
 35 πόντος δ' ἐκείνου τὴν Ἀσίαν ἐπανήλθε καὶ ἀνέλαβεν ἑαυτὸν τε καὶ τὴν πόλιν.

φθέντα κατέσκαψε. — — Καὶ ὁ μὲν χρήματά τε ἐπὶ τούτοις ἐπράσσετο καὶ τὰ ἱερὰ ἐσύλα αὐτοκράτορά τε αὐτὸν καὶ Παρθικόν γε ἐκ τοῦ ἐναντιωτάτου τοῖς Ῥωμαίοις ἔθους ὠνόμαζεν. Cf. Zon. X 22 P I 511 B. App. b. c. V 65. Plut. Ant. 28. 30. Liv. per. 127. Iust. XLII 4, 7 sqq. CIG II 2695 b.

207

Str. XIV 2, 19 p. 658 Καὶ καθ' ἡμᾶς (sc. ἐστὶ τῶν ἐνδόξων Κῶος ἀνὴρ) Νικίας ὁ καὶ τυραννήσας Κῶων· — — ἦν δὲ καὶ Θεόμνηστος ὁ ψάλτης ἐν ὀνόματι, ὃς καὶ ἀντεπολιτεύσατο τῷ Νικίᾳ.

2 ἦν δὲ] ἐντεῦθεν δ' ἦν Tzsch.

Cf. Aelian. var. hist. I 29 Λέγουσι Κῶων παῖδες ἐν Κῶ τεκεῖν ἕντινι ποιμνῇ Νικίου τοῦ τυράννου ὄν· τεκεῖν δὲ οὐκ ἄρνα, ἀλλὰ λέοντα. Καὶ οὖν καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο τῷ Νικίᾳ τὴν τυραννίδα τὴν μέλλουσαν αὐτῷ μαντεύσασθαι ἰδιώτῃ ἕτι ὄντι.

COMM. De Nicia, Coorum tyranno, nihil praeterea habemus com-
 pertum. Certe vixit post a. 63, id quod cognoscitur ex Strabonis verbis καθ' ἡμᾶς (cf. Niese Herm. XIII p. 38 sqq. Mus. Rhen. XXXVIII p. 567 sqq.), neque procul a vero aberrabimus, si eum inter bellorum civilium turbas tyrannidem occupasse statuemus Euthydemii et Hybreae Mylasensium (cf. fr. 206) fere aequalem: cf. Plass. 'Die Tyrannis in ihren beiden Perioden bei den alten Griechen' (Brem. 1852) p. 189 adn. 2.

208

Str. XVI 2, 8 p. 751 Ὑπέρχεται δ' αὐτῶν (sc. τῶν Παργῶν, χωρίου ἐρμυνοῦ κατὰ τὴν ὑπέρθρῃσιν τοῦ Ἄμανοῦ τὴν ἐκ τῶν Ἄμανίδων πυλῶν εἰς τὴν Συρίαν κειμένου) λόφος Τραπεζῶν ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος καλούμενος, ἐφ' ᾧ Οὐεντίδιος

Cf. Cass. Dio. XLVIII 41 Μετὰ δὲ δὴ τοῦτο ὁ Οὐεντίδιος τὴν τε Κιλικίαν ἐκομίσατο καὶ αὐτὸς μὲν ταύτην καθίστατο, Πουπήδιον δὲ δὴ

πρὸς Φορνακίτην τὸν Παρθυαίων στρατηγὸν ἔσχε τὸν ἀγῶνα 5
(a. 39).

5 Φαρναπάτην Tzsch. ex Dione et Plut., Φορναπάτην Bueroklein
'Quellen u. Chronologie der roem. parth. Feldzuege in d. J. 713—718 d. St.'
(Berol. 1879) p. 35 adn. 1.

Σίλωνα μεθ' ἰππέων πρὸς τὸν Ἀμανὸν προῦπεμψε. Τοῦτο δὲ τὸ ὄρος
ἔν τε τῇ μεθορίᾳ τῆς τε Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας ἐστὶ καὶ στενοπορίαν
τοσαύτην δὴ τινα ἔχει, ὥστε καὶ πύλας ποτὲ ἐν αὐτῇ μετὰ τείχους ἐνοι-
κοδομηθῆναι καὶ τὸ χωρὶον ἀπ' αὐτῶν ἐπονομασθῆναι. Οὐ μέντοι καὶ
κατασχεῖν αὐτὸ ὁ Σίλων ἠδύνηθη, ἀλλὰ καὶ ἐκινδύνευσεν ὑπὸ Φαρνα-
πάτου ὑπάρχον τε τοῦ Πακόρου ὄντος καὶ τὴν ὁδοὸν φυλάττοντος ἀπο-
λέσθαι. Κἂν ἔπαθε τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Οὐεντίδιος μαχομένῳ αὐτῷ κατὰ
τύχην ἐπιστάς ἐπήμυνεν· ἀνεπίστατοις τε γὰρ ἅμα καὶ ἐλάττωσι τοῖς βαρ-
βάροις σφῶν οὖσι προσπεσῶν τὸν τε Φαρναπάτην καὶ ἄλλους πολλοὺς
ἐφόνησε. Cf. Plut. Ant. 33. Ios. A. I. XIV 13, 3. 15, 5. B. I. I 13, 1. 16, 4.
Liv. per. 127. Fest. 18. Frontin. II 5, 37. Oros. VI 18, 23. Flor. II 19.
Eutr. VII 5. Vell. II 78. Gell. N. A. XV 4, 4.

209

a. Str. XVI 2, 8 p. 751 Ἐνταῦθα δ' ἐστὶ πόλις Γίνδαρος,
ἀκρόπολις τῆς Κυρρηστικῆς καὶ λησιτίριον εὐφνές, καὶ Ἡρά-
κλειόν τι καλούμενον πλησίον· περὶ οὓς τόπους ὑπὸ Οὐεντι-
δίου Πάκορος διεφθάρη ὁ πρεσβύτατος τῶν τοῦ Παρθυαίου
παίδων ἐπιστρατεύσας τῇ Συρίᾳ (a. 38). 5

b. Str. XVI 1, 28 p. 748 Οἱ δὲ Παρθυαῖοι καὶ πρότερον
μὲν ἐφρόντιζον τῆς πρὸς Ῥωμαίους φιλίας, τὸν δὲ ἄρξαντα

1 τίνδαρος codd.: corr. Xyl. || 2 κυρρηστικῆς codd. || 3 Post καλούμενον
add. ἰερὸν Dh

Cf. Plut. Ant. 34 Ἐν τούτῳ δὲ Πάκορον τὸν βασιλέως παῖδα με-
γάλῳ στρατῷ Πάρθων αὐθις ἐπὶ Συρίαν ἐλαύνοντα συμπεσῶν Οὐεντίδιος
ἐν τῇ Κυρρηστικῇ τρέπεται καὶ διαφθείρει πανπόλλους ἐν πρώτοις
Πακόρου πεσόντος. Τοῦτο τὸ ἔργον ἐν τοῖς ἀοιδιμωτάτοις γεγόμενον
Ῥωμαίοις τε τῶν κατὰ Κράσσον ἀτυχημάτων ἔκπλεω ποιήν παρέσχε
καὶ Πάρθους αὐθις εἴσω Μηδίας καὶ Μεσοποταμίας συνέστειλε. Cf. id.
Crass. 33. Cass. Dio. XLIX 19—21. Zon. X 26 P I 519 B. Ios. A. I.
XIV 13, 3. 15, 7. B. I. I 13, 1. 16, 5. Suid. s. v. ἀντίρροπον. Liv. per. 128.
Flor. II 19, 5 sqq. Oros. VI 18, 23. Eutr. VII 5. Vell. II 78. Fest. 18.
Frontin I 1, 6. II 2, 5. Val. Max. VI 9, 9. Sueton. ap. Gell. N. A.

πολέμου Κράσσον ἡμύναντο· καὶ αὐτοὶ ἄρξαντες τῆς μάχης τῶν ἴσων ἔτυχον, ἠνίκα ἔπεμψαν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Πάκορον.

XV 4, 4. Iust. XLII 4, 7 sqq. Tac. hist. V 9. Germ. 37. Plin. N. H. VII 135.

210

Str. XII 8, 16 p. 578 Ἡ τῆς χώρας ἀρετὴ καὶ τῶν πολι-
τῶν τινες εὐτυχήσαντες μεγάλην ἐποίησαν αὐτήν (sc. τὴν Λαιο-
δίκειαν), Ἰέρων μὲν πρότερον — Ζήνων δὲ ὁ ῥήτωρ ὕστε-
ρον καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πολέμων, ὃς καὶ βασιλείας ἡξιώθη διὰ
5 τὰς ἀνδραγαθίας ὑπ' Ἀντωνίου μὲν πρότερον, ὑπὸ Καίσαρος
δὲ τοῦ Σεβαστοῦ μετὰ ταῦτα.

COMM. Polemo inter a. 39 et 36 rex factus est Ponti partis, quae ab eo dicta est Pontus Polemoniacus: cf. Mommsen in eph. epigr. I p. 274, Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 359 sq.

211

Str. XII 3, 38 p. 560/1 Ὑπέρκειται δὲ τῆς τῶν Ἀμασέων
— τὸ Σαγύλιον ἐπὶ ὄρους ὀρθίου καὶ ὑψηλοῦ πρὸς ὀξειαν
ἀνατείνοντος ἄκραν ἔρμα ἰδρυμένον ἔχον καὶ ὕδρειον δαυιλές,
ὃ νῦν ὠλιγόρηται· τοῖς δὲ βασιλεῦσιν ἦν χρήσιμον εἰς πολλά.
5 Ἐνταῦθα δὲ ἐάλω καὶ διεφθάρη [ὑπὸ] τῶν Φαρνάκου τοῦ
βασιλέως παιδῶν Ἀρσάκης δυναστεύων καὶ νεωτερίζων ἐπι-
τρέψαντος οὐδενὸς τῶν ἡγεμόνων· ἐάλω δὲ οὐ βίβη τοῦ ἐρύ-
ματος ληφθέντος ὑπὸ Πολέμωνος καὶ Λυκομήδους, βασιλέων
ἀμφοῖν, ἀλλὰ λιμῶ· ἀνέφυγε γὰρ εἰς τὸ ὄρος παρασκευῆς
10 χωρὶς εἰργόμενος τῶν πεδίων, εὔρε δὲ καὶ τὰ ὕδρεια ἐμπε-
φραγμένα πέτραις ἡλιβάτοις· οὕτω γὰρ διετέτακτο Πομπήιος

2 ὄρθου C || 4 Post νῦν add. καὶ I || 5 ὑπὸ inclusi cum Meyero (v. in COMM.), id quod magis placet quam altera eius coniectura, qua eis pro ὑπὸ scribendum esse statuit || 10 ὕδρεια codd. exc. x || 11 Ante οὕτω lacunam statuit Tzsch.

COMM. Vs. 5 praepositionem ὑπὸ delevi cum Eduardo Meyer 'Geschichte des Koenigreichs Pontos' (Lips. 1879) p. 109 adn. 1. Etenim a quo Arsaces oppressus sit, aperte indicatur v. 8 sq., scilicet a Polemone et Lycomedes (de quo v. fr. 174) regibus, quorum neuter Pharnacis filius

κατασπᾶν κελεύσας τὰ φρούρια καὶ μὴ ἔαν χρήσιμα τοῖς ἀναφύγειν εἰς αὐτὰ βουλομένοις λησστηρίων χάριν.

erat. Neque cum Fabricio 'Theophanes u. Q. Dellius' p. 58 licet statuere Arsacem oppugnatum esse et a Pharnacis filiis et a Polemone atque Lycomede. Nam sic satis mire ac paene inepte Strabonem faceremus loquentem. Optime autem omnia explicantur, si Arsaces unus ex Pharnacis fuit filiis. Nam Dareus, alter Pharnacis filius, a. 39 ab Antonio rex Ponti erat constitutus (cf. App. b. c. V 75). Sed paulo post inter a. 39 et 36 idem Antonius remoto Dareo ad Polemonem illius transtulit regnum (cf. fr. 210). Quod aegre ferens Arsaces, Darei frater, Ponti partem occupavit, ubi novo regi restitit, donec ab illo in Sagylio monte obsessus interfectus est. Quod factum esse apparet primis Polemonis regni temporibus. — Paulo aliter tempus definivit Fabricius l. l., qui Pharnacis filios una cum Polemone Sagylium expugnasse arbitratus cogitur statuere inter complures tunc Pontum fuisse distributum reges, inter quos et Pharnacis filii et Polemo fuissent, id quod parum videtur probabile. Priusquam igitur totius Ponti regnum Polemo ab Antonio accepisset, Arsacem ab eo esse occisum putat Fabricius.

212

Str. III 1, 8 p. 140 Ἦν δὲ καὶ Ζῆλις τῆς Τίγγιος ἀστυγείων, ἀλλὰ μετέφικισαν ταύτην εἰς τὴν περαιαν Ῥωμαῖοι καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαβόντες τινάς· ἔπεμψαν δὲ καὶ παρ' ἑαντῶν ἐποίκουσ καὶ ὠνόμασαν Ἰουλίαν Ἰοζαν τὴν πόλιν.

1 ζέλις codd.

COMM. Iulia Iozia i. e. Transducta, Hispaniae Baeticae urbs, videtur condita ab Augusto a. 38: cf. Zumpt. comment. epigr. I p. 387 sq.

213

a. Str. IV 3, 4 p. 194 Μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους παροικοῦσι τὸν Ῥῆνον Τρηοῦργοι, καθ' οὓς πεποιήται τὸ ζεῦγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυνὶ τῶν στρατηγόντων τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. Πέραν δὲ ὄκουν Οὕβιοι κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, οὓς μετήγαγεν Ἀγρίππας ἐκόντας εἰς τὴν 5 ἐντὸς τοῦ Ῥῆνου (a. 38). — Πάσης δ' ὑπέρχευνται τῆς ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμανοὶ καὶ

2 τρηοῦσχοι Δ τριοῦσχοι BCl: corr. Siebenk.

δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων, ἵφ' ὧν οἱ ἐξε-
 λαννόμενοι κατέφειγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου νινί.

- 10 b. Str. VII 1, 3 p. 290 Ταύτης δὲ (sc. τῆς πέραν τοῦ Ῥήνου
 ποταμίας) τὰ μὲν εἰς τὴν Κελτικὴν μετήγαγον Ῥωμαῖοι, τὰ
 δ' ἔφθη μεταστάντα εἰς τὴν ἐν βάρθει χώραν.

8 Ante ἐξελαννόμενοι inserendum Οὐβιοι coni. Cluver || 9 νινί inclusit
 Cor., cum sequentibus coniunxit Grosk., <οὐ> νινί Muell. || 11 Ante τὰ μὲν
 excidisse τὰ ἔθνη coni. Kr. || 12 μεταναστάντα ald. Cor.

Cf. Cass. Dio. XLVIII 49 Τοὺς γὰρ Γαλάτας αὐτὸν (sc. τὸν
 Ἀγρίππαν) τοὺς νεωτερίσαντας προσπολεμούμενον, ὅτεπερ καὶ τὸν
 Ῥήνον δεύτερος δὴ Ῥωμαίων ἐπὶ πολέμῳ διέβη, μετεπέμψατο (sc. ὁ Καί-
 σαρ) καὶ τῆ τε δόσει τῶν νικητηρίων ἐτίμησε κτλ. Tac. ann. XII 27
*Agrrippina, quo vim suam sociis quoque nationibus ostentaret, in oppi-
 dum Ubiorum, in quo genita erat, veteranos coloniamque deduci impetrat;
 cui nomen inditum e vocabulo ipsius. Ac forte acciderat, ut eam gentem
 Rhenum transgressam avus Agrippa in fidem acciperet.* Cf. id. Germ. 28.
 Sueton. Div. Aug. 21 *Ex quibus (sc. Germanis) Suebos et Sigambros
 dedentis se traduxit in Galliam atque in proximis Rheno agris collocavit.*

*214

- Ios. A. I. XV 1, 2 (Mueller FHG III p. 494 fr. 15) Ἀν-
 τώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον δέσμιον ἔγνω
 μέχρι τοῦ Θριάμβου φυλάττειν. Ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν
 τὸ ἔθνος κακ τοῦ πρὸς Ἡρώδην μίσους εὖνον Ἀντιγόνῳ δια-
 5 μένον, ἔγνω τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ πελεκίσαι· σχεδὸν γὰρ οὐ-
 δαμῶς ἤρεμειν ἠδύνατο Ἰουδαῖοι. Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ
 Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως· Ἀντώνιος μὲν Ἀν-
 τίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίξει (a. 37).
 καὶ ἔδοξε μὲν οὗτος πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι οὐκ
 10 οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰου-
 δαίων, ὥστε δέξασθαι τὸν ἀντ' ἐκείνου καθεσταμένον Ἡρώδην.

Cf. Plut. Ant. 36 Πολλοὺς δ' ἀφῆρετο (sc. ὁ Ἀντώνιος) βασιλείας
 ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον, ὃν καὶ προαγαγὼν ἐπελέκισεν οὐδενὸς πρό-
 τερον ἑτέρου βασιλέως οὕτω κολασθέντος. Cf. Cass. Dio. XLIX 22. —
 Paulum discrepat Ios. A. I. XIV 16, 4 Σόσιος δὲ — — ἀνέξεν ἀπὸ
 Ἱεροσολύμων Ἀντίγονον ἄγων δεσμώτην Ἀντωνίῳ. Δείσας δὲ Ἡρώδης,
 μὴ φυλαχθεὶς Ἀντιγόνος ὑπ' Ἀντωνίου καὶ κομισθεὶς εἰς Ῥώμην ὑπ'
 αὐτοῦ δικαιολογήσεται πρὸς τὴν σύγκλητον ἐπιδεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ

Οὐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν· οὕτω μέγα τι ἐφρόνουν περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως. Τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσκειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσκειν δὲ καὶ τὸ πρὸς Ἡρώδην μῖσος. Ταῦτα μὲν ὁ Στράβων. 15

βασιλέων, Ἡρώδην δὲ ἰδιώτην καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας διὰ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ῥωμαίους ἐξήμαρτε, ταῦτα φοβούμενος πολλοῖς χρήμασι κελθεὶ τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. Οὐ γενομένου τοῦ δέους μὲν Ἡρώδης ἀπαλλάσσεται, πάντῃ δ' οὕτως ἢ τοῦ Ἀσαμωναίου ἀρχῆ. Cf. B. I. I 18, 3. Zon. V 11 P I 233 D. Hegesipp. I 31.

COMM. Quod Cassius Dio l. l. has res tribuit anno 38, haud dubie in errore versatur. Nam pertinent ad a. 37: cf. Ios. A. I. XIV 16, 4 init. Drumann hist. Rom. I p. 447 adn. 11.

215

Str. XI 3, 4 sq. p. 500/1 Τέτταρες δ' εἰσὶν εἰς τὴν χώραν (sc. τὴν τῶν Ἰβήρων) εἰσβολαί· μία μὲν διὰ Σαραπανῶν κτλ. (cf. fr. 109) — — Ἀπὸ δὲ τῆς Ἀρμενίας τὰ ἐπὶ τῷ Κύρῳ στενὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῇ Ἀράγῳ· πρὶν γὰρ εἰς ἀλλήλους συμπεσεῖν, ἔχουσιν ἐπικειμένας πόλεις ἐρμυνάς ἐπὶ πέτραις διε- 5 χοῦσαις ἀλλήλων ὅσον ἑκαίδεκα σταδίους, ἐπὶ μὲν τῷ Κύρῳ τὴν Ἀρμοζικὴν, ἐπὶ δὲ Θατέρῳ Σευσάμορα. Ταύταις δὲ ἐχρήσατο ταῖς εἰσβολαῖς πρότερον Πομπήιος ἐκ τῶν Ἀρμενίων ὀρμηθεὶς καὶ μετὰ ταῦτα Κανίδιος (a. 36).

4 Ἀράγῳ: nomen corruptum esse putant Du Theilius Grosk. Kr., sed vide Muellerum et Fabricium Theoph. u. Q. Dellius' p. 157 sq. ¶ 5 διεχοῦσαι Kaibel. Fabric. l. l.

Cf. Cass. Dio. XLIX 24 Ἐν δὲ τῷ λοιπῷ χειμῶνι τοῦ τε Γελλίου καὶ τοῦ Νερούα ἀρχόντων Πούπλιος Κανίδιος Κράσσοις ἐπὶ Ἰβήρας τοὺς ταύτη στρατεύσας μάχῃ τε τὸν βασιλέα αὐτῶν Φαρνάβαζον ἐνίκησε καὶ ἐς συμμαχίαν προσηγάγετο καὶ μετ' αὐτοῦ ἐς τὴν Ἀλβανίδα τὴν ὁμορον ἔμβαλῶν καὶ ἐκείνους τὸν τε βασιλέα αὐτῶν Ζόβηρα κρατήσας ὁμοίως αὐτοὺς φκείωσατο. Cf. Plut. Ant. 34. comp. Demetr. c. Ant. 1.

216

a. Str. XIV 5, 3 p. 669 Μετὰ δὲ τὸ Κορακίσιον † Ἀρσι-

1 Ἀρσινόη corruptum videtur, Συδρῆ Hopper., Σύδρα Tzsch., Ἀνήσιν esse, tunc fortasse appellatam Ἀρσινόην, suspicatur Mueller

νόη πόλις, εἰθ' Ἀμαξία, ἐπὶ βουνοῦ κατοικία τις ὑφορμον ἔχουσα, ὅπου κατάγεται ἡ ναυπηγήσιμος ὕλη. Κέδρος δ' ἐστὶν ἰ πλείστη, καὶ δοκεῖ ταῦτα τὰ μέρη πλεονεκτεῖν τῇ τοιαύτῃ
 5 ξυλείᾳ· καὶ διὰ τοῦτ' Ἀντώνιος Κλεοπάτρα τὰ χωρία ταῦτα προσένειμεν (a. 36) ἐπιτιθέδια ὄντα πρὸς τὰς τῶν στόλων κατασκευάς (cf. fr. 217 e).

b. Str. XIV 6, 6 p. 685 Ὀλίγον δὲ χρόνον τὸν μεταξὺ Ἀν-
 τώνιος Κλεοπάτρα καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς Ἀρσινόῃ παρέδωκε
 10 (sc. τὴν Κύπρον)· καταλυθέντος δὲ ἐκείνου συγκατελύθησαν καὶ αἱ διατάξεις αὐτοῦ πᾶσαι.

Cf. Plut. Ant. 36 Καπίτωνα Φοντήϊον ἐπεμψεν (sc. Ἀντώνιος) ἄξοντα Κλεοπάτραν εἰς Συρίαν. Ἐλθοῦσά δὲ χαρίζεται καὶ προστίθησι μικρὸν οὐδὲν οὐδ' ὀλίγον, ἀλλὰ Φοινίκην, Κοιλὴν Συρίαν, Κύπρον, Κιλικίας πολλήν. Cf. ib. c. 54. Cass. Dio. XLIX 32. Zon. X 26 P I 521 A.

217

a. Str. XII 5, 1 p. 567 Εἶτα εἰς ἓνα ἦκεν ἡ δυναστεία (sc. ἡ τῆς Γαλατίας) εἰς Δηϊόταρον, εἶτα ἐκείνον διεδέξατο Ἀμύντας (a. 36).

b. Str. XII 5, 4 p. 568 Μετὰ δὲ τὴν Γαλατίαν πρὸς νότον
 5 ἢ τε λίμνη ἐστὶν ἡ Τάττα παρακειμένη τῇ μεγάλῃ Καππαδοκίᾳ τῇ κατὰ τοὺς Μοριμινοῖς, μέρος δ' οὐσα τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ ἡ συνεχὴς ταύτῃ μέχρι τοῦ Ταύρου, ἧς τὴν πλείστην Ἀμύντας εἶχεν.

c. Str. XII 6, 3 sq. p. 569 Τῆς δ' Ἰσαυρικῆς ἐστὶν ἐν
 10 πλευραῖς ἡ Δέρβη, μάλιστα τῇ Καππαδοκίᾳ ἐπιπεφυκὸς [τὸ] τοῦ Ἀντιπάτρου τυραννεῖον τοῦ Δερβήτου· τοῦ δ' ἦν καὶ τὰ Λάρανδα· ἐφ' ἡμῶν δὲ καὶ τὰ Ἰσαυρα καὶ τὴν Δέρβην Ἀμύντας εἶχεν ἐπιθέμενος τῷ Δερβήτη καὶ ἀνελὼν αὐτόν, τὰ δ' Ἰσαυρα παρὰ τῶν Ῥωμαίων λαβών· — τὴν γὰρ Ἀντιόχειαν

5 τῇ μεγάλῃ παρακειμένη E || 6 τοὺς om. Eozwz | δ' om. Eoz || 10 το inelusit Cor.

Cf. Cass. Dio. XLIX 32 Ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος — — δυναστείας Ἀμύντα μὲν Γαλατίας, καίπερ γραμματεῖ τοῦ Δηϊοτάρου γενομένῳ, ἔδωκε (a. 36) καὶ Ἀνκαονίας Παμφυλίας τέ τινα αὐτῷ προσθεῖς. Cf. Plut. Ant. 61. App. b. c. V 75 (a. 39) Ἰστη δὲ πη καὶ βασιλέας (sc. ὁ Ἀντώ-

ἔχων τὴν πρὸς τῇ Πισιδίᾳ μέχρι Ἀπολλωνιάδος τῆς πρὸς 15
 Ἀπαμείᾳ τῇ Κιβωτῷ καὶ τῆς παρωρείου τινὰ καὶ τὴν Ἀν-
 καονίαν ἐπειράτο τοὺς ἐκ τοῦ Ταύρου κατατρέχοντας Κίλικας
 καὶ Πισίδας τὴν χώραν ταύτην Φρυγῶν οὖσαν καὶ † Κιλικῶν
 ἔξαιρεῖν.

d. Str. XII 6, 1 p. 568 Ἀμύντας δ' ὑπὲρ τριακοσίας ἔσχε 20
 ποιμνας ἐν τοῖς τόποις τούτοις (sc. ἐν τοῖς τῶν Ἀνκαόνων
 ὄροπεδοῖς).

e. Str. XIV 5, 6 p. 671 Ἀρχέλαος — — λαβὼν τὴν Τρα-
 χειῶτιν Κιλικίαν ὅλην πλὴν Σελευκείας, καθ' ὃν τρόπον καὶ
 Ἀμύντας πρότερον εἶχε καὶ ἔτι πρότερον Κλεοπάτρα. 25

18 καὶ Κιλικῶν om. Mein., καὶ Ἀνκίων susp. Cor., καὶ Ἀνκαόνων Kr.

νιος), οὓς δοκιμάσειεν, ἐπὶ φόροις ἄρα τεταγμένοις Πόντιον μὲν Δαρειῶν
 — — Ἀμύνταν δὲ Πισιδῶν.

11 sqq. De Antipatro Derbeta cf. Strab. XII 1, 4 p. 535 (fr. 129,
 4 sq.). XIV 5, 24 p. 679. Cic. ad. fam. XIII 73, 2.

COMM. Ciliciam Asperam Amyntas non tum a. 36, sed post pugnam
 Actiacam devicto Antonio ab Augusto videtur accepisse, quoniam ille qui-
 dem hanc terram donaverat Cleopatrae a. 36: cf. fr. 216.

218

Str. XII 2, 11 p. 540 Εἰς τριγωνίαν δὲ προσελθόντος τοῦ
 γένους (sc. Ἀριοβαρζάνου τοῦ τῶν Καππαδόκων βασιλέως)
 ἐξέλιπε· κατεστάθη δ' ὁ Ἀρχέλαος οὐδὲν προσήκων αὐτοῖς
 Ἀντωνίου καταστήσαντος (a. 36).

1 τριγώνειαν Clorwz | προσελθὼν τὸ γένος Cor.

Cf. Cass. Dio. XLIX 32 Ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος — — δυναστείας
 Ἀμύντα μὲν Γαλατίας — — ἔδωκε — — Ἀρχελάῳ δὲ Καππαδοκίας
 ἐκβαλὼν τὸν Ἀριαράθην. Ὁ δ' Ἀρχέλαος οὗτος πρὸς μὲν πατὸς ἐκ
 τῶν Ἀρχελάων ἐκείνων τῶν τοῖς Ῥωμαίοις ἀντιπολεμησάντων ἦν, ἐκ δὲ
 μητρὸς ἑταίρας Γλαφύρας ἐγεγέννητο.

219

Str. XII 3, 41 p. 562 Ὑστάτος δὲ τῆς Παφλαγονίας ἦρξε
 Δηϊόταρος, Καστόρος υἱός, ὁ προσαγορευθεὶς Φιλάδελφος

2 καστόρους CDhl καστόρου ioriz: corr. Cas.

τὸ Μορξέον βασιλείον ἔχων τὰ Γάγγρα, πολισιμάτιον ἕμα καὶ φρούριον.

3 μορξέους codd., Μορξέως Tzsch.: corr. Cor.

COMM. Deiotarus hic Castori patri, qui et Galatiae et Paphlagoniae fuerat rex, successit a. 36, ut videtur, in Paphlagoniae regno; nam Galatia ab Antonio data erat Amyntae (fr. 217): cf. Niese in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 598. In pugna Actiaca Deiotarus Philadelphus ab Antonio transiit ad Octavianum (Plut. Ant. 61. 63. Cass. Dio. L 13).

220

Str. XII 3, 14 p. 547 Ἐλευθερωθεῖσαν δ' ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ (sc. τὴν Ἀμισὸν cf. fr. 171) παρέδωκεν Ἀντώνιος βασιλεῦσιν.

COMM. Veri simillimum est a. 36 Amisum regi alicui datam esse ab Antonio, quoniam hoc anno permulta in Asia novavit multosque reges instituit: v. fragmenta antecedentia et Niesium in mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 582 adn. 3.

221

Str. XII 3, 38 p. 561 Ἐκεῖνος μὲν οὖν (sc. ὁ Πομπήριος v. fr. 137) οὕτω διέταξε τὴν Φαζημωνίτιν, οἱ δ' ὕστερον βασιλεῦσι καὶ ταύτην ἔνειμαν.

3 διέμειναν i, διένειμαν Cor.

COMM. Vix potest dubitari, quin hoc quoque factum sit ab Antonio a. 36: cf. comm. ad fr. 220 et Niesium l. ibi l.

222

Str. XII 3, 39 p. 561 Ἐδόθη δὲ καὶ ἡ Ἀμάσεια βασιλεῦσι· νῦν δ' ἐπαρχία ἐστὶ.

COMM. Antonius huius rei erat auctor a. 36: cf. comm. ad fr. 220 sq. et Niesium l. ibi l.

223

Str. XI 14, 9 p. 530 Ἀρταουάσδης δὲ Ἀντωνίῳ χωρὶς τῆς

Cf. Plut. Ant. 37 Ἀντὸς δὲ (sc. ὁ Ἀντώνιος) — ἐχώρει δι' Ἀραβίας καὶ Ἀρμενίας, ὅπου συνελθοῦσης αὐτῷ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν συμ-

ἄλλης ἱππείας αὐτὴν τὴν κατάφρακτον ἑξακισχιλίαν ἵππον ἐκτάξας ἐπέδειξεν, ἤνικα εἰς τὴν Μηδίαν ἐνέβαλε σὺν αὐτῷ (a. 36).

3 ἀπέδειξεν CEI

μάχων βασιλέων (πάμπολλοι δὲ ἦσαν οὗτοι, μέγιστος δὲ πάντων ὁ τῆς Ἀρμενίας Ἀρταουάσσης ἑξακισχιλίους ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἑπτακισχιλίους παρέχων) ἐξήτασε τὸν στρατόν.

COMM. Plutarchus hoc loco equitum cataphractorum numerum solum exhibet, sed infra c. 50 etiam ceterorum equitum ab Artavasde adductorum habet rationem, qui fuerunt decem milia: cf. Fabricius 'Theophan. v. Myt. u. Q. Dellius' p. 224sq.

224

a. Str. XI 13, 4 p. 524 Ἀντώνῳ δὲ χαλεπὴν τὴν στρατείαν (sc. τὴν ἐπὶ Παρθυαίους a. 36) ἐποίησεν οὐχ ἡ τῆς χώρας φύσις, ἀλλ' ὁ τῶν ὁδῶν ἡγεμῶν, ὁ τῶν Ἀρμενίων βασιλεὺς Ἀρταουάσσης, ὃν [εἰκὸς] ἐκεῖνος ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ σύμβουλον ἐποιοεῖτο καὶ κύριον τῆς περὶ τοῦ πολέμου γνώμης· ἔτιμωρήσατο μὲν οὖν αὐτόν, ἀλλ' ὄψέ, ἤνικα πολλῶν αἰτίσιν κατέστη κακῶν Ῥωμαίοις καὶ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος, ὅστις τὴν ἀπὸ τοῦ Ζεύγματος ὁδὸν τοῦ κατὰ τὸν Εὐφράτην μέχρι τοῦ ἄψασθαι τῆς Ἀτροπατηνῆς ὀκτακισχιλίων σταδίων ἐποίησε, πλέον ἢ διπλασίαν τῆς εὐθείας, διὰ ὄρων καὶ ἀνοδιῶν καὶ κυκλοπορίας.

4 εἰκὸς ortum ex vocab. seq. ἐκεῖνος, om. oz, ὡς εἰκὸς x, εἰκῆ Mein.

Cf. Plut. Ant. 37—39. 50. (37) Αὐτὸς δὲ (sc. ὁ Ἀντώνιος) Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμψας ἐχώρει δι' Ἀραβίας καὶ Ἀρμενίας, ὅπου — ἐξήτασε τὸν στρατόν. — (38) Πρῶτον μὲν οὖν αὐτοῦ θέον ἐν Ἀρμενίᾳ διαχειμάσαι καὶ διαναπαῦσαι τὸν στρατόν ὀκτακισχιλίων σταδίων ἀποτετρονιζόμενον πορείᾳ καὶ, πρὶν ἢ κινεῖν ἐκ τῶν χειμαδίων Πάρθους, ἕαρος ἀρχῇ Μηδίαν καταλαβεῖν οὐκ ἠνέσχετο τὸν χρόνον, ἀλλ' εὐθὺς ἦγεν ἐν ἀριστερᾷ λαβῶν Ἀρμενίαν καὶ τῆς Ἀτροπατηνῆς ἀνάμενος ἐπόρθει τὴν χώραν. — (39) Ὁ δὲ Ἀρμένιος Ἀρταουάσσης ἀπογνοὺς τὰ Ῥωμαίων (post Statiani cladem) ᾤχετο τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἀναλαβών, καίπερ αἰτιώτατος τοῦ πολέμου γενόμενος. — (50) Ὡς καὶ μάλιστα κατάδηλος ἦν Ἀρταουάσσης ὁ Ἀρμένιος Ἀντώνιον ἐκείνου τοῦ πολέμου τὸ

b. Str. XVI 1, 28 p. 748 *Ἀντώνιος δὲ συμβούλῳ τῷ Ἀρμενίῳ χρώμενος προϋδόσθη καὶ κακῶς ἐπολέμησεν.*

τέλος ἀφελόμενος. Εἰ γὰρ οὐδὲ ἀπήγαγεν ἐκ Μηδίας ἰππεῖς ἐξακισχιλλοὺς καὶ μύριον παρήσαν, — οὐκ ἂν ὑπῆρξεν αὐτοῖς (sc. τοῖς Πάρθοις) ἡττωμένοις ἀναφέρειν καὶ ἀνατολμῶν τοσαντάκις.

225

Str. XI 13, 3 p. 523 *Βασιλείον δ' αὐτῶν (sc. τῶν Ἀτροπατίων) Φερινὸν μὲν ἐν πεδίῳ ἰδρυμένον Γάζακα, (χειμερινὸν δὲ Φράατα) ἐν φρουρίῳ ἔρμυρῳ [Οὐέρα], ὅπερ Ἀντώνιος ἐπο-*

1 sqq. Locus valde corruptus in codd. sic legitur: *βασιλείον δ' αὐτῶν Φερινὸν μὲν ἐν πεδίῳ ἰδρυμένον γάζα καὶ ἐν φρουρίῳ ἔρμυρῳ οὐέρα (οὐέρῃ ih ex D, ubi ultima littera incerta est) ὅπερ Ἀ. κτλ.* — Ex *γάζα* καὶ Groskurd recte restituit nomen *Γάζακα*. Idem v. d. post hoc vocabulum inseruit *χειμάδιον* s. *χειμερινὸν* δὲ, quod posterius recepit Meineke. — Iusto audacius nuper Fabricius 'Theophanus v. Mytil. u. Q. Dellius' p. 127 sqq. nimum tribuens coniecturis satis incertis illorum vv. dd., qui nunc in illis regionibus veterum oppida, ubi fuerint sita, student investigare, locum sic refinxit: *βασιλείον δ' αὐτῶν (χειμερινὸν μὲν), Φερινὸν δὲ ἐν πεδίῳ ἰδρυμένον Γάζακα σὺν φρουρίῳ ἔρμυρῳ Οὐέρα, ὅπερ Ἀ. κτλ.* Tribus igitur locis traditas mutavit litteras. Sed multa praeterea eius coniecturae obstant. — Regia illa Medorum ab Antonio oppugnata appellatur apud Plutarchum *Φράατα*, apud Dionem *Πράασπα*. Iam statuit Fabr. et *Gazaca* et *Veram* et *Phraata* (*Phraaspa*) unius eiusdemque urbis esse nomina, vel potius ipsam urbem esse appellatam *Gazaca*, arcem *Phraaspa* vel *Veram*. Sed veterum testimonia adversantur. Nam et ex Ptolemaeo (VI 2, 10) et ex Asinio Quadrato ap. Steph. Byz. s. vv. discimus *Gazaca* (*Zazaca*) et *Phraaspa* duas diversas fuisse urbes. — Porro Fabr. *Gazaca* vel *Phraata* aestivam fuisse regiam affirmat, ubi autem per hiemem habitaverint reges fatetur se nescire. Iam vero *βασιλείον* fuisse *Phraata* testatur Cassius Dio (XLIX 25 *τοῖς Πράασποις τῷ βασιλείῳ αὐτῶν προσπεσῶν*) et, cum Antonius urbem obsideret, familiam regiam ibi habitasse apparet ex Plutarcho (c. 38 v. infra). Quoniam autem instante hieme Antonius in *Mediam* incurrit (Plut. Ant. 38 *πρῶτον μὲν οὖν αὐτοῦ δῖον ἐν Ἀρμενίᾳ διαχειμάσαι* — — *καὶ πρὶν ἢ κινεῖν ἐκ τῶν χειμαδίων Πάρθους ἕαρος ἀρχῇ Μηδίαν καταλαβεῖν οὐκ ἠνέσχετο τὸν χρόνον, ἀλλ' εὐθὺς ἦγεν κτλ.*), necessario statuendum est in hibernis tunc fuisse *Medos*. *Hiberna* igitur, non *aestiva*, *Phraata* erat regia. Hoc autem nomen quin Strabo quoque exhibuerit, eo minus dubito, quod hoc loco ad eundem fontem redit, ad quem Plutarchus et Cassius Dio, nimirum ad *Dellium*. Itaque post *Γάζακα* inserenda esse puto verba *χειμερινὸν δὲ Φράατα*, quae propter similem utriusque nominis exitum exciderunt, cum scribae oculi a *Γάζακα* statim aberrarent ad *Φράατα*. Illud autem *ΟΥΕΡΑ*, quod iam propter ipsam nominis formam videtur suspectum neque ab ullo scriptore commemoratur, nil aliud mihi videtur esse nisi dittographia orta ex litteris sequentibus *ΟΠΕΡΑντώνιος*, in quod vitium librarius eo facilius poterat incidere, quod omissis verbis *χειμερινὸν δὲ Φράατα* et vocabulo *Γάζακα* corrupto in *Γάζα* καὶ alterius oppidi nomen ipsa sententia flagitabat.

λιόρησε κατὰ τὴν ἐπὶ Παρθυαίους στρατείαν (α. 36). Διέχει δὲ τοῦτο τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ τοῦ ὀριζήοντος τὴν τε Ἀρμενίαν 5 καὶ τὴν Ἀτροπατηνὴν σταδίους δισχιλίους καὶ τετρακοσίους, ὡς φησὶν ὁ Δέλλιος ὁ τοῦ Ἀντωνίου φίλος συγγράψας τὴν ἐπὶ Παρθυαίους αὐτοῦ στρατείαν, ἐν ἧ παρῆν καὶ αὐτὸς ἡγεμονίαν ἔχων.

7 ὁ Δέλλιος] ἀδελφίος codd.: corr. Cas., φησὶν Δέλλιος Fabric. l. 1., sed tum debebat scribere φησι.

Cf. Plut. Ant. 38 Αὐτὸς δὲ (sc. ὁ Ἀντώνιος) Φράατα μεγάλην πόλιν, ἐν ἧ καὶ τέκνα καὶ γυναῖκες ἦσαν τοῦ τῆς Μηθίας βασιλέως, ἐπολιόρκει. Ib. 49 Ἐκτῆ δὲ ἡμέρα μετὰ τὴν τελευταίαν μάχην ἐπὶ τὸν Ἀράξην ποταμὸν ἦγον ὀρίζοντα Μηθίαν καὶ Ἀρμενίαν. Ib. 50 Ὁδενσαν μὲν οὖν ἀπὸ Φραάτων ἡμέρας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. Cf. Cass. Dio. XLIX 25 sq. Liv. per. 130 M. Antonius — — tarde Mediam ingressus bellum — — intulit et, cum duabus legionibus amissis nulla re prospere cedente retro rediret, insegutis subinde Parthis — — in Armeniam reversus est XXI diebus CCC milia fuga emensus.

226

Str. XI 14, 15 p. 532 Διαδεξάμενος δ' Ἀρταουάσθης ἐκείνον (sc. τὸν Τιγράνην) τέως μὲν ἠτύχει φίλος ὢν Ῥωμαίοις, Ἀντώνιον δὲ προδιδούς Παρθυαίοις ἐν τῷ πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ (α. 36) δίκας ἔτισεν· ἀναχθεὶς γὰρ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπ' αὐτοῦ (α. 34) δέσμιος πομπευθεὶς διὰ τῆς πόλεως τέως 5 μὲν ἐφρουρεῖτο, ἔπειτ' ἀνηρέθη συνάπτοντος τοῦ Ἀκτιακοῦ

2 εὐτύχει λογῶσι || 4 τίσαι codd.: corr. Xylander || 5 Ante δέσμιος add. καὶ Cor.

4 sq. cf. Plut. Ant. 50 Ἄπαντες οὖν ὀργῇ παρώξυνον ἐπὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀρμενίου τὸν Ἀντώνιον. Ὁ δὲ λογισμῷ χρησάμενος οὔτε ἐμέμψατο τὴν προδοσίαν οὔτε ἀφείλε τῆς συνήθους φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς πρὸς αὐτὸν ἀσθενῆς τῷ στρατῷ καὶ ἄπορος γεγονώς. Ὑστερον μέντοι πάλιν ἐμβαλὼν εἰς Ἀρμενίαν καὶ πολλαῖς ὑποσχέσεσι καὶ προκλήσεσι πείσας αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς χεῖρας συνέλαβε καὶ δέσμιον καταγαγὼν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐθριάμβευσεν. Ὡς μάλιστα Ῥωμαίους ἐλύπησεν, ὡς τὰ καλὰ καὶ σεμνὰ τῆς πατρίδος Αἰγυπτίοις διὰ Κλεοπάτραν χαρίζομενος. Cf. Cass. Dio. XLIX 39 sq. Zon. X 27 P I 521 BD. Ios. A. I. XV 4, 3. B. I. I 18, 5. Liv. per. 131. Oros. VI 19, 3. Vell. II 82, 3. Tac. ann. II 3.

πολέμου. Μετ' ἐκείνον δὲ πλείους ἐβασίλευσαν ὑπὸ Καίσαρι καὶ Ῥωμαίοις ὄντες.

6 cf. Cass. Dio. LI 5 Τόν τε Ἀρμένιον ἀποκτείνασα (sc. ἡ Κλεοπάτρα a. 30) τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῷ Μήδῳ ὡς καὶ ἐπικουρήσουσι σφισι διὰ τοῦτ' ἔπεμψεν. Cf. Tac. l. l.

227

Str. XI 14, 6 p. 529 Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν [ἔστι] τῆς πόλεώς (sc. Ἀρταξάτων) ἔστι τὰ Τιγράνου καὶ Ἀρταουάσου γαζοφυλάκια, φρούρια ἔρμυνά, Βάβυρσά τε καὶ Ὀλανή· ἦν δὲ καὶ ἄλλα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ.

1 ἔστι inclus. Mein. || 2 ἔστι] ἐπι codd., καὶ Xyl.: corr. Mein. ex Kr. conl.

Cf. Cass. Dio. XLIX 39 sq. Τὰ μὲν πρῶτα ἀδετόν τε εἶχε (sc. ὁ Ἀντώνιος τὸν Ἀρταουάσῃν a. 34) καὶ κατὰ τὰ φρούρια, ἐν οἷς οἱ θησαυροὶ ἦσαν, περιῆγεν, εἰ' πως ἀμαχί σφας λάβοι. — — Ὡς δ' οὔτε οἱ χρυσοφύλακες προσεῖχον αὐτῷ καὶ οἱ τὰ ὄπλα ἔχοντες Ἀρτάξην τὸν πρεσβύτατον τῶν παίδων αὐτοῦ βασιλεῖα ἀνθελλοντο, ἔδησεν αὐτὸν ἀργυραῖς ἀλύσειν. — — (40) Κάκ τούτου τοὺς μὲν ἐθελοντι τοὺς δὲ καὶ βία λαβὼν πᾶσαν τὴν Ἀρμενίαν κατέσχευ. Cf. Zon. X 27 P I 521 B. Oros. VI 19, 3.

228

Str. XI 13, 2 p. 523 Ἔχουσι δ' (sc. οἱ Ἀτροπάτιοι) ἰσχυροὺς γείτονας τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Παρθαίους, ὑφ' ὧν περικόπτονται πολλάκις· ἀντέχουσι δ' ὅμως καὶ ἀπολαμβάνουσι τὰ ἀφαιρεθέντα, καθάπερ τὴν Συμβάκην ἀπέλαβον παρὰ τῶν Ἀρμενίων ὑπὸ Ῥωμαίοις γεγονότων καὶ αὐτοὶ προσελήλυθασι τῇ φιλίᾳ τῇ πρὸς Καίσαρα· Θεραπεύουσι δ' ἅμα καὶ τοὺς Παρθαίους.

COMM. Symbacam ab Antonio redditam esse Atropatenis a. 33 veri simile est: cf. Gutschmid 'Geschichte Irans und seiner Nachbarlaender von Alexander d. Gr. bis z. Untergang d. Arsaciden' p. 101.

229

Str. VI 1, 6 p. 259 Πομπήιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας <δ>

1 δ add. Cor.

Σεβαστὸς Καῖσαρ (a. 36) ὄρων λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν (sc. τὸ Ῥήγιον) συνοίκους ἔδωκεν αὐτῇ τῶν ἐκ τοῦ στόλου τινάς· καὶ νῦν ἱκανῶς εὐανδρεῖ.

3 αὐτῶ ABCI αὐτοῖς n (ex corr. sec. m.), αὐτῇ k

COMM. Rhegium non colonia facta est ab Augusto, sed mansit municipium, dictum Regium Iulium: cf. Mommsen in CIL X 1 p. 3.

230

Str. III 2, 2 p. 141 Ὁ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ (sc. Γναίου Πομπηίου) Σέξτος — — Σικελίαν ἀπέστησεν, εἴτ' ἐκπεσὼν ἐν-

Cf. App. b. c. V 133—144 (133) Πομπήιος δ' ἐκ μὲν Σικελίας ἄκρα Λακωνία προσέσχε — — φεύγων ἐς Ἀντώνιον κτλ. — — (140) Ὁ δ' ἔρημος ὢν ἦδη φίλων (sc. Πομπήιος) ἐς τὰ μεσόγεια τῆς Βιθυνίας ἀνεχώρει λεγόμενος ἐς Ἀρμενίους ἐπειγέσθαι. Καὶ αὐτὸν νυκτὸς ἀναξεύξαντα ἀφανῶς ἐδίωκεν ὃ τε Φούρριος καὶ ὁ Τίτιος καὶ ἐπ' ἐκείνοις Ἀμύντας. Συντόνω δὲ δρόμῳ περὶ ἐσπέραν καταλαβόντες ἐστρατοπέδουσαν ἕκαστος ἐφ' ἑαυτοῦ περὶ λόφῳ τινὶ ἀνευ τάφρου καὶ χάρακος. — — Ὡδε δὲ αὐτοῖς ἔχουσιν ὁ Πομπήιος νυκτὸς ἐπέθετο — — καὶ πολλοὺς ἔκτεινε. — — Καὶ οὐδὲν ἐπ' ἔργῳ τοιῶδε πλέον ἢ αὐθις ἐς τὸ μεσόγειον ἐχώρει· οἱ δ' ἀλίσθηντες εἶποντο καὶ σιτολογοῦντα ἠνώχλων, ἕως κινδυνεύων ὑπὸ τῆς ἀπορίας ἠξίωσεν ἐς λόγους ἐλθεῖν. — — (142) Καὶ τοῖς μὲν ἀμφὶ τὸν Φούρριον δόξα ἦν, ὅτι ὁ Πομπήιος ἐξ ἀπορίας τῶν παρόντων ἑαυτὸν ἐς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἐκώσσει τῷ Τίτῳ· ὁ δὲ νυκτὸς — — ἔλαθε μετὰ τῶν εὐζώνων ὑπεξελθὼν τοῦ στρατοπέδου, οἷς οὐδὲ αὐτοῖς προεῖπεν οἱ χωρήσειν ἔμελλεν. Ἐπενόει δ' ἐπὶ θάλασσαν ἐλθὼν ἐμπρῆσαι τὸ τοῦ Τίτου νατικόν. Καὶ τάχ' ἂν ἔδρασεν, εἰ μὴ Σκαῦρος αὐτομολήσας ἀπ' αὐτοῦ τὴν μὲν ἔξοδον ἐμήνυσε καὶ τὴν ὁδὸν, ἣν ἐφέρετο, τὴν δ' ἐπίνοιαν οὐκ ᾔδει. Τότε δὴ χίλιοις καὶ πεντακοσίοις ἵππεῦσιν Ἀμύντας ἐδίωκε τὸν Πομπήιον ἱππέας οὐκ ἔχοντα. Καὶ ἐς τὸν Ἀμύνταν οἱ τοῦ Πομπηίου πλησιάσαντα μετεχώρουν. — — Μονούμενος οὖν ὁ Πομπήιος καὶ δεδιὼς ἦδη τὰ οικεῖα ἑαυτὸν ἀνευ σπονδῶν ἐνεχείρισεν Ἀμύντα. — — (144) Καὶ Πομπήιος μὲν — — ἐαλώκει, Τίτιος δὲ τὸν μὲν στρατὸν αὐτοῦ μετεστράτευσε Ἀντωνίῳ, αὐτὸν δὲ Πομπήιον — — ἐν Μιλήτῳ κατέκαθεν εἴτε δι' αὐτοῦ — — εἴτε καὶ ἐπιστελλαντος Ἀντωνίου κτλ. Cass. Dio. XLIX 17 sq. (18) Τῆς τε κατὰ θάλασσαν σωτηρίας ἀπέγνω καὶ — — ἐς τὴν μεσόγειαν ὤρμησε. Καὶ αὐτὸν ἐπιδιώξαντες ὃ τε Τίτιος καὶ ὁ Φούρριος ἔν τε Μιδαεῖφ τῆς Φρυγίας κατέλαβον καὶ περισχόντες ἐξώρρησαν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Ἀντώνιος εὐθύς μὲν ὑπ' ὀργῆς ἐπέστειλέ σφισιν, ἵνα ἀποθάν αὐθις δ' οὐ πολλῶ ὕστερον

θένδε (a. 36) εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀλοὺς ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν ἐν Μιλήτῳ κατέστρεψε τὸν βίον (a. 35).

4 Μιλήτῳ] Μιδασίῳ Kram. ex Lachmanni schedis e Cass. Dione XLIX 18. Sed traditae lectioni patrooinatur locus Appiani (b. c. V 144), quem illi temere mutaverunt. Et etiamsi verum sit, quod narrat Dio, Midasi captum esse S. Pompeium, fieri tamen potuit, ut postea interficeretur Mileti.

μετανοήσας, ἵνα σωθῆ. . . Τοῦ οὖν δευτέρου γραμματοφόρου τὸν πρότερον φθάσαντος ὕστερον τὰ περι τοῦ θανάτου αὐτοῦ γράμματα ὁ Τίτιος λαβὼν — — τῆ τάξει τῆς κομῆς αὐτῶν, ἀλλ' οὐ τῆ γνώμῃ προσέσχε. Καὶ οὕτως ὁ τε Σέξτος — — ἀπέθανε κτλ. Cf. Zon. X 25 P I 518 C—519 B. Liv. per. 131. Oros. VI 19, 2. Vell. II 79. Flor. II 18, 8. Eutr. VII 6. Ps. Aur. 84.

231

Str. XIV 1, 42 p. 649 Οὗτός <τε> δὴ (sc. Πυθόδωρος) καθ' ἡμᾶς ἤκμασε (sc. ἐν Τράλλεσι) καὶ Μηνόδωρος, ἀνὴρ λόγιος καὶ ἄλλως σεμνὸς καὶ βαρὺς, ἔχων τὴν ἰερωσύνην τοῦ Διὸς τοῦ Λαρισσαίου· κατεστασιάσθη δ' ὑπὸ τῶν Δομητίου τοῦ Ἀγροβάργου φίλων, καὶ ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐκείνος ὡς ἀφιστάντα τὸ ναυτικὸν πιστεύσας τοῖς ἐνδειξαμένοις.

1 τε add. Cas. || 3/4 τοῦ λαρισσαίου διὸς μοζ || 4 λαρισσαίου codd.: corr. Kr., qui tamen scribendum susp. Λαρισίου ex IX 5, 19 p. 440 | Δομητίου Tsch.

COMM. Cn. Domitius Ahenobarbus annis 40—32 in Asia fuit. Fortasse res pertinet ad a. 35, cum S. Pompeius in Asiae ora copias et classem colligeret et id ageret, ut Domitium dolo ac proditione caperet (App. b. c. V 137).

232

a. Str. IV 6, 10 p. 207 Οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον εὐανδροῦντες καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ἑκάτερον τὴν οἴκησιν ἔχοντες καὶ τοῖς ληστηρίοις ἐπικρατοῦντες ἐκπεπόνηται τελῶς ὑπὸ

2 ἐκάτερα Cor.

Cf. App. III. 16—21 (16) Ἰαπόδων δὲ τῶν ἐντὸς Ἄλπεων Μοεντῖνοι μὲν καὶ Αὐενδεῖται προσέθεντο αὐτῷ (sc. Καίσαρι) προσιώντι, Ἀρουπῖνοι δ', οἳ πλείστοι καὶ μαχμῶτατοι τῶνδε τῶν Ἰαπόδων εἰσιν, ἐκ τῶν κωμῶν ἐς τὸ ἄστυ ἀνοήσαντο καὶ προσιώντος αὐτοῦ ἐς τὰς ὕλας συνέφυ-

τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καταπολεμηθέντες (α. 35). Πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον, Ἀρουπίνοι, Μονήτιον, Οὐένδων. 5

b. Str. VII 5, 4 p. 314 Οἱ Ἰάποδες, — — ἀρειμάνιοι μὲν, ἐκπεπονημένοι δὲ ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ τελείως· πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον, Ἀρουπίνοι, Μονήτιον, Οὐένδων.

5 ἀρουπαινοὶ A (et η sup. es add. m. sec.) C (sine aoc.) ἀρούπεινον B1: corr. Kt. | οὐένδων codd.: corr. Cor., Αὐένδων Cluver || 8 ἀρουπίνοσ A ἀρούπεινοσ B1 ἀρούπινον C(?): corr. Kt. | Μονήττιον Tschh. | Αὐένδων Cluver

γον. Ὁ δὲ Καίσαρ τὸ ἄστυ ἐλὼν οὐκ ἐνέκρησεν ἐλπίσας ἐνδώσειν αὐτούς· καὶ ἐνδοῦσαι οἰκεῖν ἔδωκεν. (18) Ἰάποδες δὲ οἱ πέραν Ἄλπεων, ἔθνος ἰσχυρόν τε καὶ ἄγριον, οἷς μὲν ἀπεώσαντο Ῥωμαίους — — Ἀκυληϊαν δ' ἐπέδραμον καὶ Τεργηστὸν Ῥωμαίων ἀποικον ἐσκόλευσαν. Ἐπιόντος δ' αὐτοῖς τοῦ Καίσαρος ὁδὸν ἀνάτη καὶ τραχείαν, οἱ δ' ἔτι μᾶλλον αὐτὴν ἐδυσχεραίνον αὐτῷ τὰ δένδρα κόπτοντες. — — Καὶ αὐτὴν (sc. τὴν πόλιν ἢ ὄνομα Τέρπανος) ὁ Καίσαρ ἐλὼν οὐκ ἐνέκρησεν ἐλπίσας καὶ τοῦσδε ἐνδώσειν· καὶ ἐνέδωκεν. (19) Ἐπὶ δ' ἑτέραν πόλιν ἐχώρει Μετούλον, ἣ τῶν Ἰαπόδων ἐστὶ κεφαλὴ. — — (21) Μετούλου δ' ἀλούσης οἱ λοιποὶ τῶν Ἰαπόδων καταπλαγέντες ἐαυτοὺς ἐπέτρεψαν τῷ Καίσαρι. Ἰάποδες μὲν οὖν οἱ πέραν Ἄλπεων τότε πρῶτον Ῥωμαίων ὑπήκουσαν. Cf. Cass. Dio. XLIX 34 sq. Liv. per. 131. Oros. VI 19, 3. Vell. II 78. Sueton. Aug. 20 sq.

233

a. Str. IV 6, 10 p. 207 Μεθ' οὗς (sc. τοὺς Ἰάποδας) ἡ Σεγεστικὴ πόλις ἐν πεδίῳ, παρ' ἣν ὁ Σαῦος παραρρεῖ ποταμὸς ἐκδιδούς εἰς τὸν Ἴστρον. Κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφυνῶς πρὸς τὸν κατὰ τῶν Λακῶν πόλεμον.

2 ὁ Σαῦος] ὁ ῥήνος αὐτὸς codd. αἶνος ἢ ἦνος mg. o, Νόαρος Cas., ὁ Σαῦος latere in (ὁ ῥήν)σαντὸς cognovit Xyl., ex orgh Tyrwhitt male effecit ὄλην, quae potius male repetita sunt e litteris antecedentibus; ὁ Σάος Mein. || 4 δάκων codd.: corr. Mein.

Cf. App. III. 22—24 (22) Ἐς δὲ τὴν Σεγεστικὴν γῆν οἱ Ῥωμαῖοι οἷς πρότερον ἐμβαλόντες οὔτε ὄμηρον οὔτε ἄλλο τι εἰλήφεσαν· ὅθεν ἦσαν ἐπὶ φρονήματος οἱ Σεγεστανοί. Ὁ δὲ Καίσαρ αὐτοῖς ἐπέχε διὰ τῆς Παιόνων γῆς, — — ἐς ὃ διήλθεν ἐς τὴν Σεγεστανῶν καὶ τήνδε Παιόνων οὖσαν ἐπὶ τοῦ Σάου ποταμοῦ, ἐν ᾧ καὶ πόλις ἐστὶν ἐχυρὰ τῷ τε ποταμῷ καὶ τάφρῳ μεγίστῃ διειλημμένη, διὸ καὶ μάλιστα αὐτῆς ἔχρηξεν ὁ Καίσαρ ὡς ταμείῳ χρησόμενος ἐς τὸν Λακῶν καὶ Βασταρ-

- 5 b. Str. VII 5, 2 p. 313 Ἡ δὲ Σεγεστική πόλις ἐστὶ Παννονίων ἐν συμβολῇ ποταμῶν πλειόνων ἀπάντων πλωτῶν, εὐφρὲς ὀρμητήριον τῷ πρὸς Δακούς πολέμῳ.

7 δάκους BCl: corr. Kr.

τῶν πόλεμον, οἱ πέραν εἰσὶ τοῦ Ἰστρον' — — ἐμβάλλει δ' ὁ Σάος ἐς τὸν Ἰστρον. — — (24) Οἱ Σεγεστανοὶ δὲ πᾶσαν πολιορκίαν ὑποστάντες ἡμέρᾳ τριακοστῇ κατὰ κράτος ἐλήφθησαν (a. 35). Cf. Cass. Dio. XLIX 36 sq. Zon. X 27 P I 521 BC. Liv. per. 131. Oros. VI 19, 3. Sueton. Aug. 20 sq.

234

- Str. IV 6, 7 p. 205 Μεσσάλας δὲ πλησίον αὐτῶν (sc. τῶν Σαλασσῶν) χειμαδεύων τιμὴν ξύλων κατέβαλε τῶν τε κανσίμων καὶ τῶν πετελείων ἀκοντισμάτων [καὶ] τῶν γυμναστικῶν. Ἐσύλησαν δὲ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ ἄνδρες οὗτοι καὶ 5 ἐπέβαλον κρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν ὡς ὄδοποιοῦντες ἢ γεφυροῦντες ποταμούς.

3 καὶ del. Mein.

COMM. M. Valerius Messala Corvinus a. 35 sub Octaviano imperatore cum Iapodibus, Pannonis, Arupinis bellum gessit (Tibull. IV 1, 107 sqq., Zippel 'Die roemische Herrschaft in Illyrien' p. 235). Anno sequenti idem Salassos domuit (App. Ill. 17. Cass. Dio XLIX 39). Itaque quae Strabo narrat, fortasse facta sunt hieme 35/4, cum Messala in vicinia hiemaret, ut ineunte vere statim contra illos proficisceretur. — Caesar quando ab illis spoliatus sit, omnino ignoramus.

235

- Str. VII 5, 5 p. 315 Εἶτα ἡ τῶν Δαλματέων παραλία καὶ τὸ ἐπίνειον αὐτῶν Σάλων. Ἔστι δὲ τῶν πολὺν χρόνον πολεμισάντων πρὸς Ῥωμαίους τὸ ἔθνος τοῦτο κατοικίας δ' ἔσχεν ἀξιολόγους εἰς πενήκοντα, ὧν τινὰς καὶ πόλεις, Σάλωνά τε

1 εἶτα] καὶ codd., εἰτα Pleth., dehinc Guarin., εἴης δὲ Cas., εἶτα scripsi cum Mein.

Cf. App. Ill. 24—27 (24) Ὁ οὖν Καίσαρ ἐπὶ Δαλμάτας μετέει, γένος ἕτερον Ἰλλυριῶν Ταυλαντίοις ὄμορον. (25) Οἱ Δαλμάται δ' ἐξ οὗ τὰς ὑπὸ Γαβινίῳ πέντε τάξεις ἀνηγήκεσαν καὶ τὰ σημεῖα εἰλήφεσαν,

καὶ **Πριάμωνα** καὶ **Νινίαν** καὶ **Σινώτιον** τὸ τε νέον καὶ τὸ 5
παλαιόν, ἃς ἐνέπρησεν ὁ **Σεβαστός** (α. 34).

5 **Προμόωνα** Schweighs. ad App. III. 12

ἐπαρθέντες ἐπὶ τῷδε τὰ ὄπλα οὐκ ἀπετέθειντο ἔτεσιν ἤδη δέκα. Ἀλλὰ καὶ τοῦ **Καίσαρος** ἐπιόντος αὐτοῖς συμμαχήσειν ἀλλήλοις συνετίθεντο. — Καὶ συμφεύγουσιν ἐς τὴν **Πρωμόναν**. (26) Ὁ δὲ **Καῖσαρ** αὐτὴν τε καὶ δύο λόφους, οἳ ἔτι ἐκρατοῦντο ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὁμοῦ περιετείχιζε — καὶ — τὴν **Πρωμόναν** εἶλεν οὐπω τῆς περιτειχίσεως τετελεσμένης. (27) **Συνόδιον** δ' αἰροῦσι πόλιν (sc. οἱ **Ῥωμαῖοι**) — Ὁ δὲ τὸ τε **Συνόδιον** ἐνέπρησε καὶ — αὐτὸς ἔει διὰ τῆς φάραγγος κόπτων τὴν ὕλην καὶ τὰς πόλεις αἰρῶν καὶ πάντα ἐμπιπράς, ὅσα κατὰ τὴν ὁδὸν ἔρει. Cf. Cass. Dio. XLIX 38. Liv. per. 132. Flor. II 25. Vell. II 90. Sueton. Aug. 20.

236

Str. V 3, 8 p. 235 **Τοσοῦτον** δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγώγιμον ὕδωρ διὰ τῶν ὑδραγωγείων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως (sc. τῆς **Ῥώμης**) καὶ τῶν ὑπονόμων ρεῖν, ἅπασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενάς καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνοους, ὧν πλείστην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο **Μάρκος Ἀγρίππας** πολλοῖς καὶ 5
ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν (α. 33).

2 ὑδραγωγίων C Mein.

Cf. Frontin. de aq. I 9 *Post . . . Agrippa aedilis post primum consulatum imperatore Caesare Augusto II L. Volcatio cos. anno post urbem conditam DCCXIX* (α. 33) — *alterius aquae proprias vires collegit et Tepulae rivum interceptit. Adquisitae aquae ab inventore nomen Iuliae datum est. — Eodem anno Agrippa ductus Appiae, Anionis, Marciae paene dilapsos restituit et singulari cura conpluribus salientibus [aquis] instruxit urbem.* ib. 10. *Idem cum iam tertio consul fuisset, C. Sentio Q. Lucretio coss. (α. 19) post annum tertium decimum quam Iuliam deduxerat, Virginem quoque in agro Lucullano collectam Romam perduxit.* Cf. Plin. N. H. XXXVI 121. Cass. Dio. XLVIII 32. XLIX 42 (qui tamen aquam Iuliam a. 40 Romam perductam, Marciam a. 34 ab Agrippa reffectam esse tradit).

237

Str. VIII 4, 3 p. 359 **Ἐνταῦθα** (sc. ἐν τῇ **Μεθώνῃ**) **Ἀγρίππας** τὸν τῶν **Μαυρουσίων** βασιλέα τῆς **Ἀντωνίου** στάσεως

ὄντα Βόγον κατὰ τὸν πόλεμον τὸν Ἀκτιακὸν διέφθειρε (a. 31) λαβῶν ἐξ ἐπιπλου τὸ χωρίον.

Cf. Cass. Dio. L 11 Καὶ ὁ Ἀγρίππας τὴν τε Μεθώνην ἐκ προσβολῆς λαβῶν καὶ τὸν Βογούαν ἐν αὐτῇ κτείνας, τὰς τε κατάρσεις τῶν ὀγκάδων ἐπιτηρῶν καὶ ἀποβάσεις ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς Ἑλλάδος ποιούμενος ἰσχυρῶς αὐτὸν (sc. τὸν Ἀντώνιον) ἐτάραττεν. Cf. Zon. X 29 P I 524 C. Oros. VI 19, 6.

238

a. Str. VII 7, 6 p. 325 Ἐφεξῆς δὲ τὸ στόμα τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. — Οἰκοῦσι δὲ τὰ μὲν ἐν δεξιᾷ εἰσπλέουσι τῶν Ἑλλήνων Ἀκαρνανες, καὶ ἱερὸν τοῦ Ἀκτίου Ἀπόλλωνος ἐνταῦθά ἐστι πλησίον τοῦ στόματος, λόφος τις, ἐφ' ᾧ ὁ νεῶς, 5 καὶ ὑπ' αὐτῷ πεδῖον ἄλλος ἔχον καὶ νεῶρια, ἐν οἷς ἀνέθηκε Καῖσαρ τὴν δεκαναίαν ἀκροθίνιον ἀπὸ μονοκρότου μέχρι δεκῆρους· ὑπὸ πυρὸς δ' ἠφανίσθαι καὶ οἱ νεώσοικοι λέγονται καὶ τὰ πλοῖα· ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἡ Νικόπολις καὶ τῶν Ἑπειρωτῶν οἱ Κασσωπαῖοι μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ Ἀμβρακίαν. 10 — — Ἡτύχει μὲν οὖν καὶ πρότερον ἢ πόλις αὕτη διαφερόντως (τὴν γοῦν ἐπωνυμίαν ἐντεῦθεν ἔσχηκεν ὁ κόλπος), μάλιστα δ' ἐκόσμησεν αὐτὴν Πύρρος βασιλεὺς χρησάμενος τῷ τόπῳ· Μακεδόνες δ' ὕστερον καὶ Ῥωμαῖοι καὶ ταύτην καὶ τὰς ἄλλας κατεπόνησαν τοῖς συνεχέσι πολέμοις διὰ τὴν ἀπεί- 15 θειαν, ὥστε τὸ τελευταῖον ὁ Σεβαστὸς ὄρων ἐκλελειμμένης τελέως τὰς πόλεις εἰς μίαν συνήκισε τὴν ὑπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν Νικόπολιν ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ, ἐκάλεσε δ' ἐπωνύμιον τῆς νίκης, ἐν ἣ κατεναμάχησεν Ἀντώνιον πρὸ τοῦ στόματος τοῦ κόλπου καὶ τὴν Αἰγυπτίων βασίλισσαν Κλεοπάτραν παροῦσαν 20 ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ αὐτὴν (a. 31). Ἡ μὲν οὖν Νικόπολις εὐανδρεῖ καὶ λαμβάνει καθ' ἡμέραν ἐπίδοσιν χώραν τε ἔχουσα

2 τὰ] τὰς Cl τοῖς B (sed οἱ in litura a sec. m.) E: corr. Kr. ex Pleth. | εἰσπλέοντι Pleth. || 6 δεκαναίαν ABCl τὴν ἰθ' ἀκροθίνιον no δεκαναίων Pleth.: corr. Wesseling (ad Diod. XIV 103) || 10 εὐτύχει Cor.

Cf. Cass. Dio. LI 1 Καὶ ἐπ' αὐτῇ (sc. τῇ πρὸς Ἀντώνιον ναυμαχίᾳ) τῇ τε Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ τριήρη τε καὶ τετρήρη τὰ τε ἄλλα τὰ ἐξῆς μέχρι δεκῆρους ἐκ τῶν αἰχμαλώτων νεῶν ἀνέθηκε καὶ ναὸν μετ' αὐτὴν ἀποδομήσεν ἀγῶνά τε τινα καὶ γυμνικὸν καὶ μουσικῆς ἱπποδρο-

πολλήν καὶ τὸν ἐκ τῶν λαφύρων κόσμον τό τε κατασκευασθῆν
τέμενος ἐν τῷ προαστείῳ τὸ μὲν εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν πεντε-
τηρικὸν ἐν ἄλλει ἔχοντι γυμνάσιόν τε καὶ στάδιον, τὸ δ' ἐν
τῷ ὑπερκειμένῳ τοῦ ἄλλου ἱερῷ λόφῳ τοῦ Ἀπόλλωνος. 25
Ἀποδέδεικται δ' ὁ ἀγὼν Ὀλύμπιος, τὰ Ἄκτια, ἱερὸς τοῦ
Ἀκτίου Ἀπόλλωνος, τὴν δ' ἐπιμέλειαν ἔχουσιν αὐτοῦ Λακε-
δαιμόνιοι. Αἱ δ' ἄλλαι κατοικίαι περιπόλιοι τῆς Νικοπό-
λεως εἰσιν. Ἦγετο δὲ καὶ πρότερον τὰ Ἄκτια τῷ θεῷ, στε-
φανίτης ἀγὼν, ὑπὸ τῶν περιόικων· νυνὶ δ' ἐντιμότερον ἐποίη- 30
σεν ὁ Καῖσαρ.

b. Str. VII 7, 5 p. 324 Ὁ Κόμαρος (sc. λιμῆν) Ἰσθμὸν
ποιῶν ἐξήκοντα σταδίων πρὸς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον καὶ
τὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος κτίσμα τὴν Νικόπολιν.

c. Str. X 2, 2 p. 450 Ἀνακτόριον — ἐπὶ χερρονήσου ἰδρυ- 35
μένον Ἀκτίου πλησίον, ἐμπόριον τῆς νῦν ἐκτισμένης ἐφ' ἡμῶν
Νικοπόλεως.

μίας τε πεντετηρικὸν ἱερὸν (οὕτω γὰρ τοὺς τὴν σίτησιν ἔχοντας ὀνο-
μάζουσι) κατέδειξεν Ἄκτια αὐτὸν προσαγορεύσας. Πόλιν τέ τινα ἐν τῷ
τοῦ στρατοπέδου τόπῳ τοὺς μὲν συναγείρας, τοὺς δ' ἀναστήσας τῶν
πλησιοῦρων συνῴκισε Νικόπολιν ὄνομα αὐτῆ δούς. Cf. Paus. V 23, 3.
VII 18, 8. X 38, 4. Sueton. Aug. 18. Plin. N. H. IV 5. Euseb. II
p. 140 Sch.

239

a. Str. VIII 7, 5 p. 387 Μετὰ δὲ τούτους Πάτραι, πόλις
ἀξιόλογος· — Ῥωμαῖοι δὲ νεωστὶ μετὰ τὴν Ἀκτιακὴν νίκην
ἰδρυσαν αὐτόθι τῆς στρατιᾶς μέρος ἀξιόλογον, καὶ διαφερόν-
τως εὐανδρεῖ νῦν ἀποικία Ῥωμαίων οὕσα.

b. Str. X 2, 21 p. 460 Ἔστι δὲ τις καὶ πρὸς τῇ Καλυ- 5

3 στρατίας codd.: corr. Cor. | 5 ἔστι δὲ Ὀνθῆς πρὸς Palmer ex schol.
ad Nicandr. Ther. 215

COMM. De hac colonia cf. Paus. VII 18, 5. Plin. N. H. IV 11.
Euseb. Hieron. II p. 142 sq. Sch.; Zumpt comm. epigr. I p. 375, Hertz-
berg 'Geschichte Griechenlands unter der Herrschaft der Roemer' I p.
495 sqq., Mommsen in CIL III p. 95 sq. Quo tempore deducta sit haec
colonia, non satis constat.

δῶνι λίμνη μεγάλη καὶ εὖψος, ἣν ἔχουσιν οἱ ἐν Πάτραις
Ῥωμαῖοι.

6 εὖψος BCD (sed hic post corr.) ghlnox εὖψυχος k; in marg. v haec
adduntur: τὴν νῦν μάλαιναν καλουμένην, quae in proximis inseruntur in s

240

Str. XIV 3, 3 p. 665 Δύμην — ἣν νυνὶ Ῥωμαίων ἀποικία
νέμεται.

1 δυμήνην CDFhw δυσμένην i διδυμήνην mosxz: corr. Cas. | νῦν C

COMM. De hac Augusti, ut videtur, colonia cf. Plin. N. H. IV 13;
Zumpt comm. epigr. I p. 375 sq., Hertzberg 'Gesch. Griechenlands unter
d. Herrschaft d. Roem.' I p. 496 adn. 37^a, Mommsen in CIL III p. 96
et in hist. Rom. V¹ p. 238 adn. 3.

241

Str. VII 7, 5 p. 324 Βουθρωτὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πη-
λώδους καλουμένου λιμένος ἰδρυμένον ἐν τόπῳ χερσονησί-
ζοντι ἐποικίους ἔχον Ῥωμαίους.

2 χερσονησίζοντι C

COMM. Quo anno ab Augusto deducta sit colonia nescitur: cf.
Plin. N. H. IV 4; Zumpt comm. epigr. I p. 376, Hertzberg 'Geschichte
Griechenlands unter d. Herrschaft d. Roem.' I p. 498.

242

Str. XII 3, 14 p. 547 Εἰθ' ὁ τύραννος Στράτων κακῶς
αὐτὴν (sc. τὴν Ἀμισόν) διέθρηκεν· εἴτ' ἤλευθερώθη πάλιν μετὰ
τὰ Ἀκτιακὰ ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ καὶ νῦν εὖ συνέ-
στηκεν.

COMM. Cf. Plin. N. H. VI 7. In tempore Strabo videtur errasse,
quia huius urbis aera redit ad a. 33: cf. Marquardt 'Roem. Staatsver-
waltung' I² p. 350 adn. 11.

243

Str. XII 8, 9 p. 574/5 Ἐν δὲ τοῖς Ἀκτιακοῖς (a. 31) ἀπο-
στάς Ἀντωνίου (sc. Κλέων ὁ καθ' ἡμᾶς τῶν λησιηρῶν ἡγε-
μῶν v. fr. 205) τοῖς Καίσαρος προσέθετο στρατηγοῖς καὶ ἐτι-

μήθη πλέον ἢ κατ' ἀξίαν προσλαβὼν τοῖς παρ' Ἀντωνίου
δοθεῖσι καὶ τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρος· ὡστ' ἀντὶ ληστοῦ δυνά- 5
στος περιέκειτο σχῆμα ἱερεὺς μὲν ὢν τοῦ Ἀβρετιηνοῦ Διός,
Μυσίου Θεοῦ, μέρος δ' ἔχων ὑπήκοον τῆς Μωρηγιῆς (Μυσία
δέ ἐστι καὶ αὕτη καθάπερ ἡ Ἀβρετιηνή), λαβὼν δὲ ὑστατα
καὶ τὴν ἐν τῷ Πόντῳ τῶν Κομάνων ἱερωσύνην, εἰς ἣν κατελ-
θὼν ἐντὸς μηνιαίου χρόνου κατέστρεψε τὸν βίον· νόσος δ' 10
ἐξήγαγεν αὐτὸν ὀξεία εἴτ' ἄλλως ἐπιπεσοῦσα ἐκ τῆς ἄδην
πλησμονῆς, εἴθ', ὡς ἔφασαν οἱ περὶ τὸ ἱερόν, κατὰ μῆνιν τῆς
Θεοῦ· ἐν γὰρ τῷ περιβόλῳ τοῦ τεμένουσ ἢ οἴκησις ἐστὶν ἢ τε
τοῦ ἱερέως καὶ τῆς ἱερείας, τὸ δὲ τέμενος χωρὶς τῆς ἄλλης
ἀγιστείας διαφανέστατα τῆς τῶν ὑείων κρεῶν βρώσεως καθά- 15
ρευεῖ, ὅπου γε καὶ ἡ ὅλη πόλις, οὐδ' εἰσάγεται εἰς αὐτὴν ὕς·
ὁ δ' ἐν τοῖς πρώτοις τὸ ληστρικὸν ἦθος ἐπεδείξατο εὐθύς
κατὰ τὴν πρώτην εἴσοδον τῇ παραβάσει τούτου τοῦ ἔθους
ὡσπερ οὐχ ἱερεὺς εἰσεληλυθώς, ἀλλὰ διαφθορεὺς τῶν ἱερῶν.

4 παραλαβὼν rw || 6 περιέθετο Dhi | ἀβρετατηνοῦ CDhrlw ἀβρετ-
τανοῦ oz ἀβρετανοῦ ux: corr. Xyl. || 8 βρετατηνή i βρετηνή ux βρετιηνή
codd. rell.: corr. Xyl. || 11 ἄδην F || 16 ὄλη ἢ owz || 19 εἰσελθὼν ux

244

Str. XVII 1, 9 p. 794 Εἶτα τὸ Ποσειδῖον (sc. ἐν τῷ μεγά-
λῳ τῆς Ἀλεξανδρείας λιμένι), ἀγκῶν τις ἀπὸ τοῦ Ἐμπορίου
καλουμένου προπεπτωκῶς ἔχων ἱερόν Ποσειδῶνος· ᾧ προσ-
θεῖς χῶμα Ἀντώνιος ἔτι μᾶλλον προνεῦον εἰς μέσον τὸν λι-
μένα ἐπὶ τῷ ἄκρῳ κατεσκεύασε δίαιταν βασιλικήν, ἣν Τιμώ- 5
νειον προσηγόρευσε. Τοῦτο δ' ἔπραξε τὸ τελευταῖον (a. 30),
ἦνίκα προλειφθεῖς ὑπὸ τῶν φίλων ἀπήρην εἰς Ἀλεξάνδρειαν

5 τιμώνιον codd.: corr. Cobet miscell. orit. p. 202 || 7 ἦνίκα ἀπολει-
φθεῖς Cobet l. l.

Cf. Plut. Ant. 69 Ἀντώνιος δὲ τὴν πόλιν (sc. τὴν Ἀλεξάνδρειαν)
ἐκλιπὼν καὶ τὰς μετὰ τῶν φίλων διατριβὰς οἴκησιν ἔναλον κατεσκεύαζεν
αὐτῷ περὶ τὴν Φάρον εἰς τὴν θάλασσαν χῶμα προβαλὼν· καὶ διῆγεν
αὐτόθι φυγὰς ἀνθρώπων καὶ τὸν Τιμῶνος ἀγαπᾶν καὶ ζηλοῦν βίον
ἔφασκεν, ὡς δὴ πεπονθὼς ὅμοια· καὶ γὰρ αὐτὸς ἀδικηθεὶς ὑπὸ φίλων
καὶ ἀχαριστηθεὶς διὰ τοῦτο καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπιστεῖν καὶ δυσχε-
ραίνειν. ib. 71 Τῷ δὲ Ἀντωνίῳ Κανιδίῳς τε τῆς ἀποβολῆς τῶν ἐν

μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ κακοπραγίαν Τιμώνειον αὐτῷ κρίνας τὸν λοιπὸν βίον, ὃν διάξειν ἔμελλεν ἔρημος τῶν τοσοῦτων φίλων.

8 τιμώνιον codd. exc. E

Ἀκτίῳ δυνάμειον αὐτάγγελος ἦλθε. — Οὐ μὴν διατάραξέ τι τούτων αὐτόν, ἀλλὰ ὡσπερ ἄσμενος τὸ ἐλπίζειν ἀποτεθειμένος, ἵνα καὶ τὸ φροντίζειν, τὴν μὲν ἔναλον ἐκείνην δίαταν, ἣν Τιμώνειον ὠνόμαζεν, ἐξέλιπεν κτλ.

245

a. Str. XVII 1, 11 p. 797 Μετὰ δὲ τὴν Καίσαρος τελευτήν καὶ τὰ ἐν Φιλίπποις διαβάς Ἀντώνιος εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξετίμησεν ἐπὶ πλέον τὴν Κλεοπάτραν, ὥστε καὶ γυναῖκα ἔκρινε καὶ ἔτεκνοποίησατο ἐξ αὐτῆς, τὸν τε Ἀκτιακὸν πόλεμον συνή-
5 ρατο ἐκείνη καὶ συνέφυγε· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπακολούθησας ὁ Σεβαστὸς Καίσαρ ἀμφοτέροισι κατέλυσε καὶ τὴν Αἴγυπτον ἔπαυσε παροικουμένην (a. 30).

b. Str. XVII 1, 10 p. 795 Διὰ δὲ τοῦ Ἴπποδρόμου διελθόντι ἡ Νικόπολις ἐστὶν ἔχουσα κατοικίαν ἐπὶ θαλάττῃ πόλεως
10 οὐκ ἐλάττω· τριάκοντα δὲ εἰσὶν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας στάδιοι. Τοῦτον δὲ ἐτίμησεν ὁ Σεβαστὸς Καίσαρ τὸν τόπον, ὅτι ἐνταῦθα ἐνίκησε τὴν μάχην τοὺς ἐπεξιόντας ἐπ' αὐτὸν μετὰ Ἀντωνίου· καὶ λαβὼν ἐξ ἐφόδου τὴν πόλιν ἠνάγκασε τὸν μὲν Ἀντώνιον ἑαυτὸν διαχειρίσασθαι, τὴν δὲ Κλεοπάτραν ζῶσαν
15 ἐλθεῖν εἰς τὴν ἔξουσίαν· μικρὸν δ' ὕστερον ἀκέλην ἑαυτὴν

9 ἐπὶ ἐν τῇ Di

In universum cf. Plut. Ant. 74—86. Zon. X 30 sq. Cass. Dio. LI 9—18. Liv. per. 133. Oros. VI 19, 16—18. Flor. II 21, 9—11. Eutr. VII 7. Vell. II 87. Ps. Aur. 85, 5. 86, 3. Sueton. Aug. 17. Euseb. Hieron. II p. 140 sq. Sch.

9 sqq. cf. Cass. Dio. LI 18 Ὁ δ' οὖν Καίσαρ — — καὶ πόλιν καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ τῆς μάχης χωρίῳ συνήκισε καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἀγῶνα αὐτῇ ὁμοίως τῇ προτέρᾳ (sc. Nicopoli in Epiro conditae) δούς.

14 sqq. cf. Cass. Dio. LI 11 Καίσαρ δὲ ἐπεθύμει μὲν καὶ τῶν θησαυρῶν ἐγκρατῆς γενέσθαι καὶ ἐκείνην (sc. τὴν Κλεοπάτραν) ζῶσαν τε συλλαβεῖν καὶ εἰς τὰ νικητήρια ἀναγαγεῖν. — — Καὶ διὰ τοῦτ' ἐπεμψε πρὸς αὐτὴν Γαίον τε Προκουλήιον ἱππέα καὶ Ἐπαφρόδιτον ἐξελεύθερον ἐντεταμένους σφισιν, ὅσα καὶ εἰπεῖν καὶ πράξαι ἐχρῆν. Καὶ οὕτως ἐκεῖνοι συμμίζαντες τῇ Κλεοπάτρᾳ καὶ μέτριά τινα διαλεχθέντες ἔπει'

ἐν τῇ φρουρᾷ διεχειρίσατο λάθρα δῆγματι ἀσπίδος ἢ φαρμάκῳ ἐπιχρίστω (λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως), καὶ συνέβη καταλυθῆναι τὴν τῶν Λαγιδῶν ἀρχὴν πολλὰ συμμείναςαν ἔτη.

ἔξαιφνης συνήρπασαν αὐτὴν, πρὶν τι ὁμολογηθῆναι. Καὶ τοῦτου ἐκποδῶν πάντα ἀφ' ὧν ἀποθανεῖν ἐδύνατο ποιησάμενοι ἡμέρας μὲν τινὰς κατὰ χώραν αὐτῇ τὸ τοῦ Ἀντωνίου σῶμα ταριχευούσῃ διατρίψαι ἐπέτρεψαν, ἔπειτα δὲ ἐς τὰ βασίλεια αὐτὴν ἤγαγον. — — ib. 14 Καὶ τὸ μὲν σαφὲς οὐδεὶς οἶδεν, ᾧ τρόπῳ διεφθάρῃ· — — λέγουσι δὲ οἱ μὲν, ὅτι ἀσπίδα ἐν ὕδρῳ ἢ καὶ ἐν ἀνθεσί τισιν ἐσκομσθεϊσάν οἱ προσέθετο, οἱ δὲ, ὅτι βελόνην, ἢ τὰς τρίχας ἀνείρεν, ἢ τι — — χρίσασα τῶς μὲν αὐτὴν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐφόρει ὡσπερ εἰώθει, τότε δὲ προκατανύξασά τι τὸν βραχίονα ἐς τὸ αἶμα ἐνέβαλεν. Cf. Plut. Ant. 78 sq. 85 sq. Liv. Oros. Flor. Eutr. Vell. Ps. Aur. Suet. Euseb. Hieron. ll. ll.

246

a. Str. XVII 1, 12 sq. p. 797/8 Ἐπαρχία δὲ νῦν ἔστι (sc. ἡ Αἴγυπτος inde ab a. 30) φόρους μὲν τελοῦσα ἀξιολόγους, ὑπὸ σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν διοικουμένη τῶν πεμπομένων ἐπαρχῶν ἀεί. Ὁ μὲν οὖν πεμψθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως ἔχει τάξιν ὑπ' αὐτῷ δ' ἔστιν ὁ δικαιოდότης ὁ τῶν πολλῶν κρίσεων κύριος· 5 ἄλλος δ' ἔστιν ὁ προσαγορευόμενος ἰδιόλογος, ὃς τῶν ἀδεσπότων καὶ τῶν εἰς Καίσαρα πίπτειν ὀφειλότων ἐξεταστής ἔστι· παρέπονται δὲ τούτοις ἀπελεύθεροι Καίσαρος καὶ οἰκονόμοι μείζω καὶ ἐλάττω πεπιστευμένοι πράγματα. Ἔστι δὲ καὶ στρατιωτικῷ τρία τάγματα, ὧν τὸ ἐν κατὰ τὴν πόλιν ἴδρυ- 10 ται, τὰλλα δ' ἐν τῇ χώρᾳ· χωρὶς δὲ τούτων ἑννέα μὲν εἰσι σπείραι Ῥωμαίων, τρεῖς μὲν ἐν τῇ πόλει, τρεῖς δ' ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς Αἰθιοπίας ἐν Συήνῃ φρουρὰ τοῖς τόποις, τρεῖς δὲ κατὰ τὴν ἄλλην χώραν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἵππαρχοὶ τρεῖς ὁμοίως διατεταγμένοι κατὰ τοὺς ἐπικαιρίους τόπους. Τῶν δ' 15 ἐπιχωρίων ἀρχόντων κατὰ πόλιν μὲν ὁ τε ἐξηγητὴς ἔστι πορφύραν ἀμπεχόμενος καὶ ἔχων πατρίους τιμὰς καὶ ἐπιμέλειαν

6 ἴδιος λόγος codd., ἰδιόλογος Schneider in lexico. Graec. || 16 κατὰ πόλιν om. mox, sed κατὰ τὴν πόλιν habent post ἔστι

Cf. Cass. Dio. LI 17 Ἐκ δὲ τούτου τὴν τε Αἴγυπτον ὑποτελῆ ἐποίησε (sc. ὁ Καίσαρ) καὶ τῷ Γάλλῳ τῷ Κορνηλίῳ ἐπέτρεψε. Cf. Eutr. VII 7. Vell. II 39. Fest. 13. Sueton. Aug. 18. Euseb. Hieron.

τῶν τῆ πόλει χρησίμων καὶ ὁ ὑπομνηματογράφος καὶ (δ) ἀρχιδικαστής, τέταρτος δὲ ὁ νυκτερινὸς στρατηγός. Ἦσαν
 20 μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῶν βασιλείων αὐταὶ αἱ ἀρχαί, κακῶς δὲ πολιτευομένων τῶν βασιλείων ἠφάνιζετο καὶ ἡ τῆς πόλεως εὐκαιρία διὰ τὴν ἀνομίαν. — — (13) Ῥωμαῖοι δ' εἰς δύναμιν, ὡς εἰπεῖν, ἐπηνώρθωσαν τὰ πολλὰ τὴν μὲν πόλιν διατάξαντες, ὡς εἶπον, κατὰ δὲ τὴν χώραν ἐπιστρατήγους τινὰς καὶ
 25 νομάρχας καὶ ἐθνάρχας καλουμένους ἀποδείξαντες πραγμάτων οὐ μεγάλων ἐπιστατεῖν ἤξιωμένους.

b. Str. XVII 1, 53 p. 819 Τρισὶ γοῦν σπειραῖς οὐδὲ ταύταις ἐντελέσιν ἰκανῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἡ χώρα (sc. ἡ Αἰθιοπία) φρουρεῖται· τολμήσασι δὲ τοῖς Αἰθίοσιν ἐπιθῆσθαι
 30 κινδυνεύσαι τῆ χώρᾳ συνέπεσε τῆ σφετέρᾳ. Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ δυνάμεις αἱ ἐν Αἰγύπτῳ οὔτε τοσαῦται τινὲς εἰσιν οὔτε ἀθρόαις ἐχρήσαντο οὐδ' ἅπαξ Ῥωμαῖοι· οὐ γάρ εἰσιν οὔτ' αὐτοὶ Αἰγύπτιοι πολεμισταί, καίπερ ὄντες παμπληθεῖς, οὔτε τὰ πέριξ ἔθνη.

18 ἐν τῇ Dh | ὁ ante ἀρχιδ. add. Cor. || 22 καὶ Ῥωμαῖοι δὲ codd. exc. Fx || 23 ὡς εἰπεῖν inclus. v. Herwerden in Mnemos. N. S. vol. XV p. 457 || 24 ἐπιστρατηγούς codd. exc. z || 27 γοῦν] γάρ mavult Mein. || 32 οὔτ' αὐτοὶ γάρ εἰσιν x οὔτε γάρ εἰσιν οὔτ' αὐτοὶ codd. rell. exc. F, in quo est οὐ γάρ εἰσιν οἱ τ' αὐτοὶ || 33 οἱ αἰγύπτιοι codd. exc. DFx

II p. 140 sq. Sch. Monum. Ancyr. V 24. — Tac. hist. I 11 *Aegyptium copiasque, quibus coerceretur, iam inde a divo Augusto equites Romani obtinent loco regum: ita visum expedire provinciam aditu difficilem, annonae fecundam, superstitione ac lascivia discordem et mobilem, insciam legum, ignaram magistratum domui retinere.*

COMM. De Aegypto Romanorum provincia ab Octaviano a. 30 constituta cf. Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 438 sqq., Mommsen 'Roem. Gesch.' V² p. 566 sqq., Lumbroso 'ricerche Alessandrine' p. 15 sqq., 'l' Egitto al tempo dei Greci e dei Romani.'

247

Str. XVII 1, 53. p. 819 Γάλλος μὲν γε Κορνήλιος ὁ πρῶτος κατασταθεὶς ἑπαρχος τῆς χώρας (sc. τῆς Αἰγύπτου) ὑπὸ

Cf. Euseb. ap. Syncell. 583, 18. (II p. 140 Sch.) Ἀλεξανδρείας ἐλληνισμένης πρῶτος ἡγεμῶν Αἰγύπτου πέμπεται Γάλλος Κορνήλιος, ὃς τῶν

Καίσαρος (a. 30) τὴν τε Ἡρώων πόλιν ἀποσταῶσαν ἐπελθὼν δι' ὀλίγων εἶλε στάσιν τε γενηθεῖσαν ἐν τῇ Θηβαίδι διὰ τοὺς 5 φόρους ἐν βραχεῖ κατέλυσε.

4 ὀλίγον F

ἀποστάντων Αἰγυπτίων καθεῖλε τὰς πόλεις. Cf. Hieron. ib. p. 141 Sch. Cass. Dio. LI 17. Eutr. VII 7. Fest. 13. Sueton. Aug. 66.

COMM. Cn. Cornelius Gallus praefectus Aegypti fuit a. 30— c. 27: cf. Mommsen res gest. div. Aug. p. 106.

248

Str. XIII 1, 30 p. 595 Εἶτα Ροίτειον πόλις ἐπὶ λόφῳ κειμένη καὶ τῷ Ροιτεῖῳ συνεχῆς ἡϊὼν ἀλιτενής, [Αἰάντειον] ἐφ' ἧ μνημα καὶ ἱερὸν Αἰάντος καὶ ἀνδριάς, ὃν ἄρατος Ἀντωνίου κομισθέντα εἰς Αἴγυπτον ἀπέδωκε τοῖς Ροιτειεῦσι πάλιν καθάπερ καὶ ἄλλοις (ἄλλους) ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ (a. 30). Τὰ 5 γὰρ κάλλιστα ἀναθήματα ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων ἱερῶν ὃ μὲν ἦρε τῇ Αἰγυπτίᾳ χαριζόμενος, ὃ δὲ θεοῖς ἀπέδωκε.

1 εἶτα] καὶ ἐφεξῆς moz | ῥύτιον vel ῥούτιον codd. hic et v. 2 exo. E || 2 ἡϊὼν συνεχῆς moz | Αἰάντειον om. Eust. ad Il. B 648. H 86; delendum aut post ἧ collocandum put. Salmas. || 4 ῥυτιεῦσι, codd. || 5 ἄλλους om. codd. exo. x, qui habet ἄλλα: corr. Kr. || 7 ἦρεν ἐν τῇ F

Cf. Cass. Dio. LI 17 Χρήματα δὲ πολλὰ μὲν ἐν τῷ βασιλικῷ εὐρέθη (sc. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ), πάντα γὰρ ὡς εἰπεῖν καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγιοτάτων ἱερῶν ἀναθήματα ἢ Κλεοπάτρα ἀνελομένη συνεπλήθυσεν τὰ λάφυρα τοῖς Ῥωμαίοις. — Τό τε σύμπαν ἢ τε ἀρχὴ ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπλουτίσθη καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἐκοσμήθη. Monum. Ancyr. IV 49 sqq. (Mommsen res gest. div. Aug. p. 95 sq.) *In templis omnium civitatum pr[ovinci]ae Asiae victor ornamenta reposui, quae spoliatis tem[plis] is] cum quo bellum gesseram privatum possederat.*

249

Str. XIV 1, 14 p. 637 Τὸ Ἡραῖον (sc. τὸ ἐν Σάμῳ) ἀρχαῖον ἱερὸν καὶ νεὸς μέγας· — τό τε ὑπαιθρον — μεστὸν ἀνδριάντων ἐστὶ τῶν ἀρίστων· ὧν τρία Μύρωνος ἔργα κολοσσικά ἰδρυμένα ἐπὶ μιᾷ βάσει, ἃ ἦρε μὲν Ἀντώνιος, ἀνέθηκε δὲ πάλιν (a. 30) ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ εἰς τὴν αὐτὴν βᾶσιν τὰ δύο 5

4 ἐπὶ] ἐκ x

τὴν Ἀθηναῖαν καὶ τὸν Ἡρακλέα, τὸν δὲ Δία εἰς τὸ Καπετώλιον μετήνεγκε κατασκευάσας αὐτῷ ναῖσκον.

COMM. De re v. ad fr. 248.

250

Str. XIV 2, 19 p. 657 Ἐν δὲ τῷ προαστείῳ (sc. τῆς τῶν Κιῶν πόλεως) τὸ Ἀσκληπιεῖόν ἐστι σφόδρα ἔνδοξον καὶ πολλῶν ἀναθημάτων μεστόν [ἰερόν], ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ Ἀπελλοῦ Ἀντίγονος. Ἦν δὲ καὶ ἡ ἀναδυομένη Ἀφροδίτη, ἣ νῦν ἀνάκειται τῷ Θεῷ
 5 Καίσαρι ἐν Ῥώμῃ τοῦ Σεβαστοῦ ἀναθέντος τῷ πατρὶ τὴν ἀρχηγέτιν τοῦ γένους αὐτοῦ· φασὶ δὲ τοῖς Κιῶις ἀντὶ τῆς γραφῆς ἑκατὸν ταλάντων ἄφειν γενέσθαι τοῦ προσταχθέντος φόρου.

3 ἰερόν om. F recte || 7 ἐπιταχθέντος suspicatur Mein.

Cf. Plin. N. H. XXXV 91 *Venerem exeuntem e mari divos Augustus dicavit in delubro patris Caesaris, quae anadyomene vocatur.*

251

Str. XII 3, 6 p. 542/3 Ἡ μὲν οὖν Ἡράκλεια πόλις ἐστὶν εὐλίμενος καὶ ἄλλως ἀξιόλογος· — — ἣν τε αὐτόνομος, εἴτ' ἐτυραννήθη χρόνους τινάς, εἴτ' ἠλευθέρωσεν ἑαυτὴν πάλιν, ὕστερον δ' ἐβασιλεύθη γενομένη ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις· ἐδέξατο
 5 δ' ἀποικίαν Ῥωμαίων ἐπὶ μέρει τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας. Λαβὼν δὲ παρ' Ἀντωνίου τὸ μέρος τοῦτο τῆς πόλεως Ἀδιаторίξ ὁ Δομνεκλείου τετράρχου Γαλατῶν υἱός, ὃ κατεῖχον οἱ Ἡρακλειῶται, μικρὸν πρὸ τῶν Ἀκτιακῶν ἐπέθετο νύκτωρ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ἀπέσφαξεν αὐτοὺς ἐπιτρέψαντος, ὡς ἔφασκεν
 10 ἐκεῖνος, Ἀντωνίου· θριαμβευθεὶς δὲ μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ νίκην ἐσφάγη μεθ' υἱοῦ (a. 29). V. fr. 252.

7 δομνεκλείου hi

COMM. Heracleam colonia deducta est fortasse a Caesare, quae tamen ab Adiatorige deleta non est restituta: cf. Zumpt comm. epigr. I p. 317, Marquardt 'Roem. Staatsverwaltung' I² p. 357 adn. 5.

252

Str. XII 3, 35 p. 558/9 Καταλυθέντος δὲ καὶ τούτου (sc. τοῦ Λυκομήδους) νῦν ἔχει (sc. τὴν ἐν Κομάνοις ἱερωσύνην) Ἀύτεντος, υἱὸς Ἀδιατόριγος, ὃς δοκεῖ ταύτης τυγχάνειν τῆς τιμῆς παρὰ Καῖσαρος τοῦ Σεβαστοῦ δι' ἀρετὴν. Ὁ μὲν γὰρ Καῖσαρ θριαμβεύσας τὸν Ἀδιατόριγα μετὰ παιδῶν καὶ γυναικῶς (a. 29 5 v. fr. 251) ἔγνω ἀναιρεῖν μετὰ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν παιδῶν (ἦν δὲ πρεσβυτάτος οὗτος) τοῦ δὲ δευτέρου τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ φήσαντος εἶναι πρεσβυτάτου πρὸς τοὺς ἀπάγοντας στρατιώτας ἕρις ἣν ἀμφοτέροις πολὺν χρόνον, ἕως οἱ γονεῖς ἔπεισαν τὸν Ἀύτεντον παραχωρῆσαι τῷ νεωτέρῳ τῆς νίκης· αὐτὸν γὰρ ἐν ἡλικίᾳ μᾶλλον ὄντα ἐπιτηδειότερον κηδεμόνα τῇ μητρὶ ἔσσεσθαι καὶ τῷ λειπομένῳ ἀδελφῷ· οὕτω δὲ τὸν μὲν συναποθανεῖν τῷ πατρὶ, τοῦτον δὲ σωθῆναι καὶ τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης. Αἰσθόμενος γάρ, ὡς ἔοικε, Καῖσαρ ἤδη τῶν ἀνθρώπων ἀνηρημένων ἠχθέσθη καὶ τοὺς γε σωζομένους εὐεργεσίας καὶ ἐπιμελείας ἀξιῶνς ὑπέλαβε δοῦς αὐτοῖς ταύτην τὴν τιμὴν.

4 δι' ἀρετὴν] διὰ τιμὴν hi || 8 ἀνάγοντας codd.: corr. Cor. || 15 γε] τε codd.: corr. Cor.

253

Str. XIV 5, 14 p. 674/5 Ἄνδρες δ' ἐξ αὐτῆς (sc. τῆς Τάρσου) γεγόνασι τῶν μὲν στωικῶν — — Ἀθηνόδωροι δύο· ὧν ὁ μὲν Κορδυλίων καλούμενος συνεβίωσε Μάρκῳ Κάτωνι καὶ ἐτελεύτα παρ' ἐκείνῳ (cf. fr. 159), ὁ δὲ τοῦ Σάνδωνος, ὃν καὶ Κανάντην φασὶν ἀπὸ κώμης τινός, Καῖσαρος καθηγήσατο καὶ 5 τιμῆς ἔτυχε μεγάλης· κατιῶν τε εἰς τὴν πατρίδα ἤδη γηραιὸς κατέλυσε τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν κακῶς φερομένην ὑπὸ τε ἄλλων καὶ Βοήθου, κακοῦ μὲν ποιητοῦ, κακοῦ δὲ πολίτου, δημοκοπίαις ἰσχύσαντος τὸ πλεόν. Ἐπῆρε δ' αὐτὸν καὶ Ἀντωνίος κατ' ἀρχὰς ἀποδεξάμενος τὸ γραφὲν εἰς τὴν ἐν Φιλίπ- 10

3 τελευτᾷ codd.: corr. Cor. || 6 τε] δι D || 8 βοηθοῦ codd.: corr. Mein.

Cf. Lucian. macrob. 21 Ἀθηνόδωρος Σάνδωνος Ταρσεὺς στωικός, ὃς καὶ διδάσκαλος ἐγένετο Καίσαρος Σεβαστοῦ Θεοῦ, ὑφ' οὗ ἡ Ταρσεὶν πόλις καὶ φόρον ἔκουφίσθη, δύο καὶ ὀδοῦκοντα ἔτη βιωῦς

ποις νίκην ἔπος καὶ ἔτι μᾶλλον ἢ εὐχέρεια ἢ ἐπιπολάζουσα
 παρὰ τοῖς Ταρσεῦσιν, ὥστ' ἀπαύστως σχεδιάζειν παρὰ χρῆμα
 πρὸς τὴν δεδομένην ὑπόθεσιν· καὶ δὴ καὶ γυμνασιαρχίαν ὑπο-
 σχόμενος Ταρσεῦσι τοῦτον ἀντιγυμνασίαρχον κατέστησε καὶ
 15 τὰ ἀναλώματα ἐπίστευσε αὐτῷ. Ἐφωράθη δὲ νοσφισάμενος
 τὰ τε ἄλλα καὶ τοῦλαιον· ἐλεγχόμενος δ' ὑπὸ τῶν κατηγορῶν
 ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίου παρητεῖτο τὴν ὀργὴν σὺν ἄλλοις καὶ ταῦτα
 λέγων, ὅτι ὡσπερ Ὀμηρος ἐξύμνησεν Ἀχιλλέα καὶ Ἀγαμέ-
 μνονα καὶ Ὀδυσσεά, οὕτως ἐγὼ σέ· οὐ δίκαιος οὖν εἰμι εἰς
 20 τοιαύτας ἄγασθαι διαβολὰς ἐπὶ σοῦ. Παραλαβὼν οὖν ὁ κατή-
 γορος τὸν λόγον ἄλλ' Ὀμηρος μὲν, ἔφη, ἔλαιον [μὲν] Ἀγαμέ-
 μνονος οὐκ ἔκλεψεν, ἀλλ' οὐδὲ Ἀχιλλέως . . ., σὺ δέ· ὥστε δώ-
 σεις δίκην. Δικαιουσάμενος δ' οὖν θεραπείαις τισὶ τὴν ὀργὴν
 οὐδὲν ἤττον διετέλεσεν ἄγων καὶ φέρων τὴν πόλιν μέχρι τῆς
 25 καταστροφῆς τοῦ Ἀντωνίου (a. 30). Τοιαύτην δὲ τὴν πόλιν
 καταλαβὼν ὁ Ἀθηνόδωρος τέως μὲν ἐπεχειρεῖ λόγῳ μεταγεῖν
 κἀκείνον καὶ τοὺς συστασιώτας· ὡς δ' οὐκ ἀπέλιχτο ὕβρεως
 οὐδεμιᾶς, ἐχρήσατο τῇ δοθείσῃ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐξουσίᾳ καὶ
 ἐξέβαλεν αὐτοὺς καταγνοὺς φυγῆν. Οἱ δὲ πρῶτον μὲν κατε-
 30 τοιχογράφησαν αὐτοῦ τοιαῦτα· ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων,
 πορδαὶ δὲ γερόντων. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐν παιδιᾷς μέρει δεξά-
 μενος ἐκέλευσε παρεπιγράψαι βρονταὶ δὲ γερόντων, καταφρο-
 νήσας [δέ] τις τοῦ ἐπιεικοῦς εὐλύτον τὸ κοιλίδιον ἔχων προσ-
 ἔρρανε πολὺ τῇ θύρᾳ καὶ τῷ τοίχῳ νύκτωρ παριῶν τὴν οἰκίαν.
 35 Ὁ δὲ τῆς στάσεως κατηγορῶν ἐν ἐκκλησίᾳ τὴν νόσον τῆς πό-
 λεως, ἔφη, καὶ τὴν καχεξίαν πολλαχόθεν σκοπεῖν ἔξεστι καὶ
 δὴ καὶ ἐκ τῶν διαχωρημάτων. Οὗτοι μὲν στωικοὶ ἄνδρες·

12 ἀπαύστως σχεδιάζειν Cas., ἀπαντοσχεδιάζειν Cor., αὐτοσχεδιάζειν
 Cobet misc. crit. p. 196 || 14 ἀντι γυμνασιάρχου sw edd.: sed. v. Cobetum l. 1. ||
 21 μὲν post ἔλαιον om. mowxz || 22 ἀλλ' om. wxz. Post ἀλλ' excidisse οὐδ'
 Ὀδυσσεὺς reote susp. Groskurd || 23 δ' om. D || 25 τοιαύτην μὲν Dhi | κατα-
 λαβὼν τὴν πόλιν D || 26 λόγῳ] λέγων Dh || 27 συστρατιώτας Hopp. || 31
 ἐπειτ' oodd.: corr. Xyl. || 33 δέ inlolut Cor.

ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πατρίδι καὶ τιμὰς ὁ Ταρσεῶν δῆμος αὐτῷ κατ' ἔτος
 ἕκαστον ἀπονέμει ὡς ἤρωι. Plut. apophth. Aug. 7 p. 207 D Ἀθηνόδωρος
 δὲ τῷ φιλοσόφῳ διὰ γῆρας εἰς οἶκον ἀφεθῆναι δεηθέντι συνεχώρησεν.
 Ἐπεὶ δὲ ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνόδωρος εἶπεν· Ὅταν ὀργισθῆς,
 Καίσαρ, μὴδὲν εἶπῃς μὴδὲ ποιήσῃς πρότερον ἢ τὰ εἴκοσι καὶ τέτταρα

ἀκαδημαϊκὸς δὲ Νέστωρ ὁ καθ' ἡμᾶς ὁ Μαρκέλλου καθηγ-
σάμενος, τοῦ Ὀκταουλίας παιδός, τῆς Καίσαρος ἀδελφῆς. Καὶ
οὗτος δὲ προέστη τῆς πολιτείας διαδεξάμενος τὸν Ἀθηνόδωρον 40
καὶ διετέλεσε τιμώμενος παρὰ τε τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἐν τῇ πόλει.

41 ἐν om. Dh

γράμματα διελθεῖν πρὸς ἑαυτὸν, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἔτι
σοῦ παρόντος, ἔφη, χρεῖαν ἔχω· καὶ κατέσχευεν αὐτὸν ὅλον ἐνιαυτὸν
εἰπὼν, ὅτι ἔστι καὶ σιγῆς ἀκινδύνον γέρας. Cf. Cass. Dio in excerpt.
Planud. in edit. Dindorf. vol. V p. 234. Praeterea cf. Cic. ad fam. III
7, 5. Cass. Dio. LII 36. LVI 43. Zon. X 38 P I 544 BC. Zosim. I 6.
Suid. s. v. Aelian. v. h. XII 25. Dio Chrysost. or. XXXIII p. 408.

COMM. De Athenodoro cf. Mueller FHG III p. 485 sqq., de Nestore
ib. p. 485 adn.

254

Str. XIII 4, 3 p. 625 Ἄνδρες δ' ἐγένοντο ἐλλόγιμοι καθ'
ἡμᾶς Περγαμηνοὶ Μιθριδάτης τε — — καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ
ῥήτωρ ὁ τὰς τέχνας συγγράψας καὶ τὴν Ἀπολλοδώρειον αἵρε-
σιν παραγωγὴν, ἥτις ποτ' ἐστὶ. — — Μάλιστα δὲ ἐξῆρε Ἀπολ-
λόδωρον ἢ τοῦ Καίσαρος φίλια τοῦ Σεβαστοῦ διδάσκαλον τῶν δ
λόγων γενόμενον.

3 ἀπολλοδώριον codd. || 4 εἴ τις Tzsch. ex Guarino

Cf. Sueton. Aug. 89 *Ne Graecarum quidem disciplinarum levio-
re studio tenebatur. In quibus et ipsis praestabat largiter magistro dicendi
usus Apollodoro Pergameno, quem iam grandem natu Apolloniam quo-
que secum ab urbe iuvenis adhuc eduaxerat.* Cf. Quintil. instit. or. III
1, 17. Lucian. macrob. 23.

255

Str. XIV 5, 4 p. 670 Ἐνταῦθα (sc. ἐν τῇ Σελευκείᾳ τῇ
ἐπὶ τῷ Καλυκάδῳ) ἐγένοντο καθ' ἡμᾶς ἄνδρες ἀξιόλογοι τῶν
ἐκ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων Ἀθηναῖός τε καὶ Ξεναρχος. — —
Ξεναρχος δέ, οὗ ἠκροασάμεθα ἡμεῖς, ἐν οἴκῳ μὲν οὐ πολὺ
διέτριψεν, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ Ἀθήνῃσι καὶ τὸ τελευταῖον δ
ἐν Ῥώμῃ τὸν παιδευτικὸν βίον ἐλόμενος· χρησάμενος δὲ καὶ

3 ἀθηναῖος codd.: corr. Tzsch.

τῇ Ἀρείου φίλῃ καὶ μετὰ ταῦτα τῇ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ διετέλεσε μέχρι γήρωσ ἐν τιμῇ ἀγόμενος· μικρὸν δὲ πρὸ τῆς τελευτῆς πηρωθεὶς τὴν ὄψιν κατέστρεψε νόσῳ τὸν βίον.

7 ἀρίου codd.: corr. Tzsch. | Ante Καίσαρος add. τοῦ F

256

Str. V 4, 9 p. 248 Αἱ δὲ Καπρῆαι δύο πόλιντας εἶχον τὸ παλαιόν, ὕστερον δὲ μίαν. Νεαπολίται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόντες τὰς Πιθηκούσας ἀπέλαβον πάλιν δόντος αὐτοῖς Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρῆας ἴδιον
5 ποιησαμένον κτῆμα καὶ κατοικοδομήσαντος (a. 29).

5 κτίσμα codd.: corr. Cluver

Cf. Cass. Dio. LII 43 Καὶ τὴν Καπρίαν παρὰ τῶν Νεαπολιτῶν, ὡνπερ τὸ ἀρχαῖον ἦν, ἀντιδόσει χώρας ἠλλάξατο (sc. ὁ Καίσαρ). Sueton. Aug. 92 *Apud insulam Capreas veterrimae ilicis demissos iam ad terram languentisque ramos convaluisse adventu suo adeo laetatus est, ut eas cum republica Neapolitanorum permutaverit Aenaria data.*

257

Str. XVII 3, 25 p. 840 Αἱ δ' ἐπαρχίαι διήρηνται ἄλλοτε μὲν ἄλλως, ἐν δὲ τῷ παρόντι, ὡς Καίσαρ ὁ Σεβαστὸς διέταξεν (a. 27). Ἐπειδὴ γὰρ ἡ πατρις ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν προστασίαν τῆς ἡγεμονίας καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης κατέστη κύριος διὰ βίου,
5 δίχα διεῖλε πᾶσαν τὴν χώραν καὶ τὴν μὲν ἀπέδειξεν ἑαυτῷ, τὴν δὲ τῷ δήμῳ· ἑαυτῷ μὲν, ὅση στρατιωτικῆς φρουρᾶς ἔχει χρεῖαν (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ βάρβαρος καὶ πλησιόχωρος τοῖς μήπω χειρωμένοις ἔθνεσιν ἢ λυπρὰ καὶ δυσγεώργητος, ὥσθ' ὑπὸ ἀπορίας τῶν ἄλλων, ἐρυμάτων δ' εὐπορίας ἀφηνιάζειν καὶ
10 ἀπειθεῖν), τῷ δήμῳ δὲ τὴν ἄλλην, ὅση εἰρηνικὴ καὶ χωρὶς

8 ἡ codd.: corr. Cor. || 10 ὅση ἦν codd. exa. F

Cf. Cass. Dio. LIII 11—14 (11) Πολλὰ μὲν καὶ μεταξὺ ἀναγινώσκοντος αὐτοῦ (sc. Καίσαρος ἐν τῇ γερονσίᾳ) διεβῶων, πολλὰ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο μοναρχεῖσθαι τε δεόμενοι καὶ πάντα τὰ ἐς τοῦτο φέροντα ἐπιλέγοντες, μέχρι οὗ κατηνάγκασαν δῆθεν αὐτὸν αὐταρχῆσαι. — (12) Τὴν μὲν οὖν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ παρὰ τῆς γερονσίας

οπλων ἄρχεσθαι ἑρδία· ἐκατέραν δὲ τὴν μερίδα εἰς ἐπαρχίας διένειμε πλείους, ὧν αἱ μὲν καλοῦνται Καίσαρος, αἱ δὲ τοῦ δήμου. Καὶ εἰς μὲν τὰς Καίσαρος ἡγεμόνας καὶ διοικητὰς Καίσαρ πέμπει διαιρῶν ἄλλοτε ἄλλως τὰς χώρας καὶ πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενος, εἰς δὲ τὰς δημοσίας ὁ δῆμος στρα- 15 τηγούς ἢ ὑπάτους· καὶ αὐταὶ δ' εἰς μερισμοὺς ἄγονται διαφόρους, ἐπειδὴν κελεύῃ τὸ συμφέρον. Ἄλλ' ἐν ἀρχαῖς γε διέθηκε ποιήσας ὑπατικὰς μὲν δύο, Λιβύην τε, ὅση ὑπὸ Ῥωμαίοις ἔξω τῆς ὑπὸ Ἰούβρα μὲν πρότερον, νῦν δὲ Πτολεμαίῳ τῷ ἐκείνου παιδί, καὶ Ἀσίαν τὴν ἐντὸς Ἄλγος καὶ τοῦ Ταύρου πλὴν 20 Γαλατῶν καὶ τῶν ὑπὸ Ἀμύντα γενομένων ἔθνων, ἔτι δὲ Βιθυνίας καὶ τῆς Προποντίδος· δέκα δὲ στρατηγικὰς, κατὰ μὲν τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς πρὸς αὐτῇ νήσους τὴν τε ἐκτὸς Ἰβηρίαν λεγομένην, ὅση περὶ τὸν Βαίτιν ποταμόν [καὶ τὸν Ἄττακα], καὶ τῆς Κελτικῆς τὴν Ναρθωνίτιν, τρίτην δὲ Σαρδῶ μετὰ Κύρνον, 25 καὶ Σικελίαν τετάρτην, πέμπτην δὲ καὶ ἕκτην τῆς Ἰλλυριδος τὴν πρὸς τῇ Ἠπειρῷ καὶ Μακεδονίαν, ἑβδόμην δ' Ἀχαΐαν μέχρι Θετταλλίας καὶ Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνάνων καὶ τινῶν Ἠπειρωτικῶν ἔθνων, ὅσα τῇ Μακεδονίᾳ προσώριστο, ὀγδόην δὲ Κρή-

13 ἡγεμονίας F ἡγεμονίας codd. rell.: corr. Cas. || 17 ἀλλ' ἐν] ἄλλας δ' ἐν F | γε] τε codd.: corr. Cor. || 18 τε] δὲ codd. || 22 στρατηγίας codd.: corr. Cor. || 24 καὶ τὸν ἄττακα recte inclusit Kr., aut τὸν Ἄναν scribendum, aut verba post Κελτικῆς aliqua ratione collocanda esse censet Cas. || 29 προσώριστα: Cor.

τοῦ τε δήμου ἐβεβαιώσατο, βουληθεὶς δὲ δὴ καὶ ὡς δημοτικός τις εἶναι δόξαι τὴν μὲν φροντίδα τὴν τε προστασίαν τῶν κοινῶν πᾶσαν ὡς καὶ ἐπιμελείας τινὸς δεομένων ὑπεδέξατο, οὔτε δὲ πάντων ἀντὸς τῶν ἔθνων ἄρξειν, οὔθ' ὅσων ἂν ἄρξη, διὰ παντὸς τοῦτο ποιήσειν ἔφη, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀσθενέστερα ὡς καὶ εἰρηναῖα καὶ ἀπόλεμα ἀπέδωκε τῇ βουλῇ, τὰ δ' ἰσχυρότερα ὡς καὶ σφαλερὰ καὶ ἐπικίνδυνα καὶ ἤτοι πολεμίους τινὰς προσοίκους ἔχοντα ἢ καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μέγα τι νεωτερίσσει δυνάμενα κατέσχε, λόγῳ μὲν ὅπως ἢ μὲν γερονσία ἀδεῶς τὰ κάλλιστα τῆς ἀρχῆς καρπῶται, αὐτὸς δὲ τοὺς τε πόρους καὶ τοὺς κινδύνους ἔχη, ἔργῳ δὲ ἵνα ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐκείνοι μὲν καὶ ἄμαχοι ὦσιν, αὐτὸς δὲ δὴ μόνος καὶ ὄπλα ἔχη καὶ στρατιώτας τρέφῃ. Καὶ ἐνομιόσθη διὰ ταῦτα ἢ μὲν Ἀφρική καὶ ἡ Νομβρία ἢ τε Ἀσία καὶ ἡ Ἑλλάς μετὰ τῆς Ἠπειροῦ, καὶ τὸ Δελματικὸν τὸ τε Μακεδονικὸν καὶ Σικελία, Κρήτη τε μετὰ Λιβύης τῆς περὶ Κυρήνην καὶ Βιθυνία μετὰ τοῦ προσκειμένου οἱ Πόντον, Σαρδῶ τε καὶ Βαιτικῇ τοῦ τε δήμου καὶ τῆς γερονσίας εἶναι, τοῦ δὲ δὴ Καίσα-

30 την μετὰ τῆς Κυρηναίας, ἑννάτην δὲ Κύπρον, δεκάτην δὲ Βι-
 θυνίαν μετὰ τῆς Προποντιίδος καὶ τοῦ Πόντου τινῶν μερῶν·
 τὰς δὲ ἄλλας ἐπαρχίας ἔχει Καῖσαρ, ὧν εἰς ἃς μὲν πέμπει
 τοὺς ἐπιμελησομένους ὑπατικούς ἄνδρας, εἰς ἃς δὲ στρατηγι-
 35 καὶ δεκαρχαὶ τῆς ἐκείνου μερίδος καὶ εἰσι καὶ ὑπῆρξαν αἰ.

34 δυνάμεις μοζ

ρος ἢ τε λοιπὴ Ἰβηρία, ἢ τε περὶ Ταρράκωνα καὶ ἡ Λουσιτανία, καὶ
 Γαλάται πάντες, οἳ τε Ναρβωνῆσιοι καὶ οἱ Λουγδοννήσιοι Ἀκραιανοὶ τε
 καὶ Κελτικοὶ, αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἀποικοὶ σφω· Κελτῶν γὰρ τινες, οὓς δὴ
 Γερμανοὺς καλοῦμεν, πᾶσαν τὴν πρὸς τῷ Ῥήνῳ Κελτικὴν κατασχόντες
 Γερμανίαν ὀνομάζεσθαι ἐποίησαν, τὴν μὲν ἄνω τὴν μετὰ τὰς πο-
 ταμοῦ πηγὰς, τὴν δὲ κάτω τὴν μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ τοῦ Βρεττανικοῦ
 οὔσαν. Ταῦτά τε οὖν καὶ ἡ Συρία ἡ κοιλὴ καλουμένη ἢ τε Φοινίκη καὶ
 Κιλικία καὶ Κύπρος καὶ Αἰγύπτιοι ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος μερίδι τότε
 ἐγένοντο· ὕστερον γὰρ τὴν μὲν Κύπρον καὶ τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ
 Νάρβωνα τῷ δήμῳ ἀπέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν Δελματίαν ἀντέλαβε. —
 (14) Οὕτω μὲν καὶ ἐπὶ τούτοις ἕκ τε τῶν ἐστρατηγηκότων καὶ ἐκ τῶν
 ὑπατευκότων ἀρχόντες ἀμφοτέρωσε πέμπεσθαι ἐνομισθήσαν. Καὶ αὐ-
 τῶν ὁ μὲν αὐτοκράτωρ ὅποι τέ τινα καὶ ὅποτε ἤθελεν ἔστελλε, καὶ
 πολλοὶ καὶ στρατηγούντες καὶ ὑπατεύοντες ἡγεμονίας ἐθνῶν ἔσχον· —
 — τῇ δὲ δὴ βουλῇ ἰδίᾳ μὲν τοῖς τε ὑπατευκόσι τὴν τε Ἀφρικὴν καὶ τὴν
 Ἀσίαν καὶ τοῖς ἐστρατηγηκόσι τὰ λοιπὰ πάντα ἀπένευμε. Cf. Liv. per.
 134. Cassiodor. ad a. 727. Sueton. Aug. 47. Monum. Ancy. VI
 13 sqq. (cf. Mommsen res gest. div. Aug. p. 144 sqq.).

Strabonis hypomnematorum historicorum ex eiusdem auctoris geographicis satis amplam fecimus fragmentorum messem. Quae si perlustramus, egregie videmus comprobari, quae supra (p. 5 sqq.) de hypomnematorum historicorum indole exposuimus. Nam vel ex his frustulis Strabonis hypomnemata magnum fuisse opus collectaneum manifesto cognoscitur. Quamquam enim in geographicis res historicas non commemoravit nisi in transitu neque eadem qua in hypomnematis diligentia enarravit, sed strictim ac paucis plerumque verbis attigit, tamen saepenumero auctores laudavit, quin etiam nonnullis locis diversas de eadem re scriptorum protulit memorias, velut in fr. 32, ubi de auro Tolosano a Caepione consule rapto et Timagenis et Posidonii relationem tradidit; sed praeter Posidonium etiam alios scriptores, qui idem atque ille narraverant, inspexisse Strabonem apparet e v. 21 sq. (*ὡσπερ ἐκεῖνός τε εἴρηκε καὶ ἄλλοι πλείους*). In fr. 111, ubi de Amazonibus agitur, laudat Theophanem, Metrodorum, Hypsicratem. Sic etiam in fr. 4, 23 sqq. de Arsacis, regni Parthici conditoris, origine duplicem exhibet memoriam. Denique affero fr. 15^b, in quo flumen Oblivionis (*τῆς Ἀλήθειας*) ab aliis Limaeam, ab aliis Belionem, et Baenim ab aliis Minium appellari commemorat. De fr. 169 (= fr. 13 Mueller), ubi de Hyrcano Caesaris in bello Alexandrino socio et Asinium Pollionem et Hypsicratem laudat auctores, iam supra (p. 6) feci mentionem. Omnino autem nihil magis proprium est Strabonis quam haec in materia congerenda diligentia.

Quoniam vero tam multis Strabo, ut erat vir immensae lectionis, usus est auctoribus neque, ut alii rerum scriptores, unum semper fontem exscripsit, sed complures simul adiit

fontes, facile intellegitur rem esse satis difficilem ac lubricam, ad quosnam fontes singulae res a Strabone in hypomnematis historicis narratae redeant, explorare. Hanc quaestionem, quae singulari eget cura, non mihi in animo est hic pertractare: singula quaedam monere satis habeo.

Ac primum quidem nonnulla dicam de Caesaris de bello Gallico commentariis Strabonis hypomnematorum historicorum fonte. Nam hinc utique proficiendum, quoniam hic unus est ex omnibus Strabonis fontibus, cuius scripta ad nos pervenerunt, ut hic quidem facile et certo diiudicari possit, quatenus huic auctori debeat Strabo et quomodo eo sit usus. Caesaris commentarios a se esse adhibitos ipse Strabo dicit in fr. 149, ubi de Gallia in tres partes divisa eum testem profert. Fragmenta autem, quae pertinent ad bella a Caesare in Gallia gesta, in quibus Strabonis cum Caesaris commentariis consensus conspicuus est (fr. 149—157), omnia desumpta sunt ex Strabonis geographicis. Iam vero de Caesare Strabonis geographicorum fonte quaestionem instituit Antonius Miller in progr. Reginensi 'Strabos Quellen ueber Gallien und Britannien' (Stadtmhof 1868), ubi Strabonis locos, qui ex Caesare ei videbantur hausti, diligenter collegit atque recensuit. Qui post eum de eadem re nuper disseruit, Hermannus Wilkens¹⁾, Millerum plerumque secutus de his quidem rebus fere nihil novi protulit. Locorum a Millero ad Caesarem relatorum Augustus Vogel in Milleri dissertationis recensione²⁾ haud parvum numerum iusto iure sustulit, quippe qui aut res nimis tritas continerent, quas in quovis alio Strabo potuit invenire fonte, aut parum cum Caesare convenirent. Remotis autem his in eis qui restant locis nihil aliud tractatur nisi res historicae. In ipsa vero Galliae atque Britanniae descriptione geographica Strabo non Caesare, sed aliis auctoribus usus est. Itaque prona est coniectura Strabonem in geographicis conscribendis omnino non adisse ipsos Caesaris commentarios,

1) 'Quaestiones de Strabonis aliorumque rerum Gallicarum auctorum fontibus' (diss. Marburg. 1886) p. 7—22.

2) In *Philolog.* vol. XLI p. 519 sqq.

sed quaecumque in geographicis ad Caesarem redeunt, petita esse ex hypomnematis historicis. Hoc idem rectissime suspicatus est iam Vogelius l. l. p. 521 sq., sed etiam alia usus ratiocinatione, qua ad eundem finem perducimur.

Etenim locis illis, quamquam mirus inter Strabonem et Caesarem consensus deprehenditur, tamen nonnumquam Strabo a Caesaris memoria discrepat et haud raro singulas quasdam res in ipsam narrationem ex Caesare petitam inseruit, quae desiderantur apud Caesarem¹⁾. Sic in fr. 156, 6 sqq. aperte obloquitur Caesari, cum dicat Arduennam silvam fuisse *ὁ τσαύτην, ὅσην οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασι, τετρακισχιλίων σταδίων*. Nam tantundem eam in longitudinem patere dixerat Caesar. Vogelius l. l. ex Asinio Pollione hic Caesarem a Strabone correctum esse suspicatur, sed potuit etiam ipse Strabo, qui Romae commorabatur, verum cognoscere ex viris illustribus Romanis, qui post Caesarem in Gallia versati erant. Itaque huic loco non tantum tribuam. Graviora sunt, quae secuntur.

Etenim in fr. 150, 8 sqq. Strabo veterum inter Haeduos et Sequanos inimicitiarum praeter causam ex Caesare depromptam (quod Sequani Germanis se adiunxissent) etiam aliam affert, quam ex Caesare non discimus, nimirum quod de Arari flumine et de vectigalibus inde redeuntibus magna inter eos fuisset contentio.

Porro in fr. 154 quae v. 10 sqq. de Venetorum navium, quibus pugnam cum Caesare commiserunt, structura singulari Strabo narrat, desunt apud Caesarem, ex quo reliqua omnia hausit.

Saepius in fr. 155 recedit a Caesaris memoria. Nam v. 4 sq. Caesarem dicit ex Britannia celeriter rediisse *διὰ τὰς ἐν τοῖς Κελτοῖς γενομένας στάσεις τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οὐκ εὐνοησάντων στρατιωτῶν*, cum Caesar nihil commemoret nisi ipsius Galliae motus; militum seditiones fortasse consulto omisit Caesar; nam eiusmodi res invidiosas silentio solet prae-

1) Cf. de his Vogelium l. l. p. 520 sq.

terire. Deinde (vs. 19sq.) hac in re discrepat a Caesare, quod traiectum a continenti in Britanniam insulam facit stadiorum CCCXX, qui Caesare teste fuit XXX milium passuum (= CCXL stadiorum). Neque veri est simile, id quod statuit Millerus l. l. p. 29, 36, Strabonem in numero afferendo errasse propterea, quod alio loco (in eodem fragm. vs. 29) eundem exhibet numerum. Denique accuratius quam Caesar, qui *meridiano fere tempore* se ad Britanniam appulisse tradit, eum *περι ὀγδοῦν ὥραν* (vs. 31) dicit ad insulam accessisse¹⁾.

Nolim tamen cum Vogelio inter hos locos recensere fr. 151, 7 sq., ubi Strabo ceteroquin egregie consentiens cum Caesare Helvetiorum a Caesare in patrias sedes remissorum numerum a Caesaris plane diversum exhibet. Nam secundum Caesarem fuerunt milia CX²⁾, in Strabonis autem libris legitur *ὀκτακισχίλιοι*. Frustra est Millerus, qui hunc numerum a Strabone effectum esse ex Caes. b. G. VII 75 opinatur l. l. p. 23, 17. Neque quidquam lucramur Wilkensis coniectura (l. l. p. 21 sq.), qua Strabonem hoc loco non ipso Caesare, sed alio auctore usum esse putat 'qui quasi primoribus tantum labris gustaverat singula ex Caesaris commentariis'. Neque cum Vogelio statuerim hunc numerum redire ad alium fontem atque ad Caesarem, quoniam is solus de hac re aliquid memoriae poterat prodere, quippe qui ipse ad Helvetiorum relictorum numerum reperiendum censum habuisset (b. G. I 29). Itaque numerum, qui in Strabonis libris legitur, corruptum esse mihi persuasum est, praesertim cum nihil saepius mendis inquinatum esse constet quam ipsos numeros³⁾. Hoc igitur loco praeter Caesarem nullum alium Strabo adiit auctorem.

Reliquis autem locis apparet Caesarem non unicum fuisse Strabonis fontem, sed ex aliis scriptoribus historicis eum et

1) Ad alteram Caesaris in Britanniam expeditionem haec Strabonis verba pertinere recte exposuit Millerus l. l. p. 23, 18.

2) Cf. etiam Plut. Caes. 18. Oros. VI 7, 5.

3) Ipsi hi numeri *αῖ* (= 110 000) et *,η* (= 8000) facile poterant inter se permutari.

nonnulla addidisse et hic illic Caesarem correxisse. Verum haec cum adēo commixta essent cum Caesarianis atque in unum confusa, ut nisi Caesaris commentarii superessent, vix possent dignosci, recte conclusit Vogelius non ipsum Caesarem in geographicis a Strabone esse adhibitum, sed locos illos excerptos esse ex hypomnematis historicis, quo in opere Strabo praeter Caesarem aliis usus erat rerum scriptoribus ad bellum Gallicum describendum. Praeclare igitur id, quod iam saepius monuimus, hoc quoque confirmatur exemplo Strabonem non satis habuisse unum fontem sequi, sed semper quam plurimos adisse. Unde apparet, magna in Strabonis fontibus investigandis opus esse cautione.

Quam cautionem desidero in dissertatione ceteroqui laude digna, quam nuper de Theophane Strabonis fonte scripsit Guilelmus Fabricius ¹⁾. — Theophanem Mytilenaeum scimus descripsisse bellum a Pompeio cum Mithridate gestum, in quo ipse erat Pompei comes. Ad quod bellum pertinent fr. 99—139. Quae omnia fere ²⁾ ad Theophanem Fabricius rettulit et multos praeterea alios Strabonis geographicorum locos, quo in opere conscribendo rursus eum adisse Theophanem sane veri simile est ³⁾ propterea, quod ille scriptor terras, quas ipse cum Pompeio visit, accuratissime descripsit, ut apparet ex fragmentis collectis a Muellero FHG vol. III p. 312 sqq. Neque potest dubitari, quin Strabo et in hypomnematis historicis et in geographicis permulta petiverit ex Theophane, quem saepius laudat: cf. fr. 101, 7; 111, 2; geogr. XI 2, 2 p. 493; 14, 4 p. 528; 14, 11 p. 530. Etiam hoc concedo terrarum circa Caucasum montem iacentium, imprimis Albaniae atque Iberiae, descriptiones maximam partem haustas esse ex Theophane, id quod iam ante Fabricium cognovit Ioannes Neumann ⁴⁾. Nam hae terrae antea satis

1) 'Theophanes von Mytilene und Quintus Dellius als Quellen der Geographie des Strabon' diss. Argentorat. 1888.

2) Fr. 97 b. 99. 101—113. 115. 116. 129. 131—133. 134 b. 135—139.

3) Cf. Fabricium l. l. p. 235.

4) In Fleckeisenii annal. suppl. vol. XIII 1883 p. 320 sqq.

obscurae primum ipsa Pompei expeditione accuratius cognitae sunt, ut ipse dicit Strabo II 5, 12 p. 118. Neque quisquam de populis illis accuratiora poterat docere quam Theophanes, quoniam eo secutus erat Pompeium (cf. fr. 111, 2 sq.). Quamquam vel hic praeter Theophanem etiam aliis auctoribus usum esse Strabonem elucet ex fr. 111, ubi de Amazonum sedibus affert quidem Theophanis sententiam, sed ei opponit Metrodori Scepsii et Hypsicratis Amiseni testimonia, quibus se non minus quam Theophani tribuere indicat additis verbis οὐδὲ αὐτοὶ ἀπειροὶ τῶν τόπων γεγονότες. In eis autem quae secuntur, Strabo Metrodorum et Hypsicratem secutus res mythicas de Amazonibus narrat. Itaque etiam aliae res mythicae, quas de his populis Strabo passim profert¹⁾, utrum ex Theophane sint petitae an ex aliis scriptoribus, ambiguum est. Inde vero, quod Appianus et Plutarchus, quos Theophane usos esse putant, saepe his in rebus cum Strabone consentiunt, nihil licet concludere. Nam non ex Theophane, sed ex ipso Strabonis opere historico eos hausisse infra demonstrabo.

Quae praeterea ad Theophanem rettulit Fabricius, haec plane incerta et ex parte etiam falso ei tributa esse mihi videntur. Sic libri XI caput XIV, in quo Armeniam Strabo describit, totum fere Theophani vindicavit (p. 24 sqq. 116 sqq.) hoc maxime nisus argumento, quod Armenia ante Pompei expeditionem non tam accurate fuisset nota. At iam Lucullus Tigrani regi bellum inferens alte in hanc terram penetraverat et certe iam Alexandri Magni aetate multa de ea innotuerunt, qui in Syspiritidem misit Menonem teste Strabone XI 14, 9 p. 529. Hoc apparet ex Strabonis geogr. XI 14, 12 sq. p. 530/1 (cf. XI 4, 8 p. 503), ubi Cyrsilum Pharsalium et Medium Larissaeum ἀνδρας συνεστρατευκότας Ἀλεξάνδρῳ haec dicit narresse: Armeniae nomen derivatum esse ab Armeno Thessalo, qui cum Iasone in Armeniam profectus esset; τῶν δὲ μετὰ τοῦ Ἀρμένου τοὺς μὲν τὴν Ἀκιλιστηνὴν οἰκῆσαι — — τοὺς δὲ ἐν τῇ Συσπιρίτιδι ἕως τῆς Καλαχηνῆς καὶ τῆς Ἀδιαβηνῆς;

1) Cf. fr. 103 b c. 106 a, 5 sqq. b.

Thessalae autem originis multa exstare indicia; sic etiam Araxem flumen nomen accepisse ab Armeno propter similitudinem, quae ei intercederet cum Peneo, καλεῖσθαι γὰρ Ἀράξην κάκεινον διὰ τὸ ἀπαράξαι τὴν Ὀσσαν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου φήξαντα τὰ Τέμπη. Iam animum advertas ad verba sequentia, quae arte cohaerent cum antecedentibus: καὶ τὸν ἐν Ἀρμενίᾳ δὲ ἀπὸ τῶν ὄρων καταβάντα πλατύνεσθαι φασὶ τὸ παλαιὸν καὶ πελαγίζειν ἐν τοῖς ὑποκειμένοις πεδίοις οὐκ ἔχοντα διέξοδον, Ἰάσονα δὲ μιμησάμενον τὰ Τέμπη ποιῆσαι τὴν διασφάγα, δι' ἧς καταράττει νυνὶ τὸ ὕδωρ εἰς τὴν Κασπίαν θάλατταν. Deinde addit Strabo probabiliora haec sibi videri quam quae de Araxe dicat Herodotus, quem secutus sit Callisthenes. Fabricius autem (p. 37 sq. 122 sqq.) praefracte negat Cyrsilo et Medio Armeniae provinciarum nomina et Araxis fluminis cursum fuisse nota, quae ante Pompei expeditionem nemo potuisset scire. Itaque duos illos locos, quos exscripsimus, non scriptos esse posse a Cyrsilo vel Medio, sed haec addita esse a Theophane, ex quo totum locum deprompsisse Strabonem; a Theophane laudatos esse et Cyrsilum et Medium et Herodotum et Callisthenem. — At quomodo Araxes a Cyrsilo et Medio poterat comparari cum Peneo (nam hanc comparisonem iam ab eis ut Thessalis esse institutam etiam Fabricius debet concedere: cf. p. 124), nisi fauces illae, per quas Araxes in praecipitum defertur, priusquam in Caspium mare se effundit, illis erant notae? Et si hoc eis erat compertum, cur singularum Armeniae regionum notitiam eis denegemus? — Denique quo iure statuit Fabricius tot fontibus usum esse Theophanem Cyrsilo, Medio, Callisthene, Herodoto? Quid Theophani cum Alexandri rerum scriptoribus rei est? Strabonem autem, qui hypomnemata de Alexandri rebus gestis composuit, Callisthene multisque aliis, qui de Alexandro scripserant, auctoribus usum esse constat. Itaque et hic ipsum Strabonem illos scriptores adiisse persuasum habeo et XI 13, 10 p. 526 et XI 7, 2 p. 508/9 et XI 14, 9 p. 529, quos locos omnes Theophani iniuria tribuit Fabricius. Herodoti autem et Ephori et Apollonidis testimonia etiam aliis locis Theo-

phanem subministrasse Straboni contendit parum probabiliter (p. 135. 149. 166. 182. 215). Omnino multos a Theophane adhibitos esse scriptores vix credibile videtur, si nobiscum reputamus, quam brevi tempore totum opus a Theophane sit conscriptum. Nam inter ipsum bellum sane res memoria dignas breviter litteris mandasse putandus est, sed ad opus elaborandum ante belli finem certe non accessit. Cum vero anno 62 a. Chr. Theophanis historia iam in lucem esset emissa (Cic. pro Arch. 10, 24), una hieme (a. 63/2) eam confecit, ut recte exposuit Fabricius l. I. p. 5. 7. 8.

Quod autem omnes res historicas, imprimis quae pertinent ad rerum ordinem a Pompeio in Ponto, Cappadocia, Galatia constitutum, ex Theophane hausisse Strabonem affirmat, ne hac quidem in re eius sententiam possum amplecti. Nam hoc unum probavit belli Mithridatici Strabonem haec debere scriptori¹⁾. Sed quoniam has res Strabo haud dubie desumpsit ex hypomnematis historicis, ubi praeter Theophanem hac in parte etiam alios ab eo adhibitos esse auctores quovis pignore contenderim, ad quem potissimum scriptorem singula redeant, nullo modo potest diiudicari. Ordinem autem a Pompeio in Asia institutum, regnorum donationes, urbium constitutiones num Theophanes in opere suo quasi iam ratas omnino narraverit, priusquam senatus Romanus eas ratas esse iussisset, valde dubito, quia hac re senatum offendisset et Pompeio invidiam conflasset, id quod anxie cavebat.

Iam examinemus, quae in eadem dissertatione Fabricius de Dellio Strabonis fonte disputavit. Ac rectissime quidem demonstravit (p. 220. 235) Dellii librum a Strabone

1) In fr. 99 Fabricius (p. 73. 88 sq.) luculentum Theophaneae originis vestigium sibi videtur deprehendisse. Nam in commemorando colloquio Danalae inter Pompeium et Lucillum habito Strabonem nihil dicere de turpi altercatione inter duos illos imperatores tunc orta. Nimirum Theophanem, quaecumque Pompei gloriae potuissent officere, consulto omisisse. At ex Strabonis silentio plane nihil hic licet concludere. In hypomnematis historicis, unde brevem hanc mentionem petivit, certe etiam rixam illam enarravit (cf. fr. 100).

in geographicis conscribendis non denuo inspectum esse, sed quaecumque ad eum redirent, petita esse ex hypomnematis historicis. Rettulit autem ille ad Dellium (p. 220 sqq.) secutus plerumque Buerkleinium¹⁾ fragmenta haec: 208. 209. 215. 223—228²⁾. Atque quae de Antonii expeditione Parthica Strabo narrat (fr. 223—227), maximam certe partem fluxerunt ex Dellio, Antonii in hoc bello comite, quem ipse Strabo auctorem perhibet fr. 225, 7. In reliquis autem fragmentis, quae non pertinent ad hanc expeditionem et in eis locis, quos Fabricius p. 81 sq. Dellio tribuit, res admodum incerta est. Nihil enim perversius est in auctore, in quo miram fuisse lectionem constat, quam ad unum omnia referre fontem. Adde quod omnino dubium est, num res et ante Antonii expeditionem et post eam gestas Dellius descripserit.

Cum Strabonis autem fragmentis 223—226, quae certe ad Dellium redeunt, mire consentire videmus Plutarchum in Antonii vita, ut aut ipso Dellio aut Strabonis hypomnematis in Antonii bello Parthico enarrando eum usum esse necessario sit statuendum, id quod iam Buerkleinius l. l. p. 15 et ib. adn. 1 recte cognovit. Sed utrum sit verum, diiudicare non audeo.

Reliquos scriptores a Strabone in hypomnematis historicis adhibitos, qui quidem in fragmentis laudati sint, breviter tantum hic enumerabo.

Ac saepissime quidem Strabo usus esse videtur Posidonio, qui laudatur in fr. 21, 1; 27, 12. 17; 32, 12. 21; 37, 1; 45, 9. Praeterea ex Posidonio hausisse Strabonem in fr. 11. 23. 26a adnotavi in commentariis ad hos locos additis. Posidonii historiae uberrimus procul dubio Strabonis erat fons. Sed etiam eiusdem auctoris libros *περὶ ὠκεανῶν*, in quibus multas res historicas ille tractaverat, videtur adiisse itemque

1) 'Quellen und Chronologie der roemisch-parthischen Feldzuege in den Jahren 713—718 d. St.' diss. Berol. 1879.

2) Strab. XI 14, 9 p. 530 (de equis Nisaeis), quem locum Dellio tribuit Fabricius p. 226 sq., non est cur ex eo potissimum haustum esse statuamus.

historiam, quam de Pompei rebus gestis scripsit Posidonius teste Strabone in geogr. XI 1, 6 p. 492.

Praeterea in fragmentis laudantur Hysicrates (fr. 111, 7; 169, 8; 175, 21), Timagenes (fr. 32, 11; 33, 9), Apollodorus Artemitenus ὁ τὰ Παρθιὰ ποιήσας (fr. 5, 6. 13. 24; 6, 6 sq.), Metrodorus Scepsius (fr. 111, 7), Apollonides (fr. 45, 10), Asinius Pollio (fr. 169, 5), Tanusius (fr. 72, 1).

QUAESTIONES STRABONIANAE

Collectis Strabonis hypomnematorum historicorum reliquiis et huius operis indole satis explorata quaeritur, num rerum scriptores, qui post Strabonis aetatem floruerunt et quibus eadem res erant tractandae, in eis enarrandis adhibuerint hunc Strabonis librum. Atque inter auctores recensetur Strabo — ut omittam Tertullianum — a Iosepho et a Plutarcho, quibus nonnulla huius operis debemus fragmenta. Itaque nostrum erit exquirere, quomodo hi auctores usi sint Strabone et numquae praeterea apud illos et omnino apud posterioris aetatis scriptores redeant ad Strabonis hypomnemata.

Inter eos autem scriptores, qui Strabonis servaverunt fragmenta, primum locum obtinet Flavius Iosephus non solum propterea, quod longe plurima tradidit fragmenta, verum etiam quia solus hic est auctor, qui ipsa Strabonis verba integra attulit. Itaque primo loco agatur:

DE STRABONIS QUAE EXSTANT APUD IOSEPHUM RELIQUIIS

Strabonis fragmenta quaecumque Iosephus servavit, inveniuntur in antiquitatum Iudaicarum¹⁾ libris XIII et XIV et primo libri XV initio. Quibus in libris ipsa Strabonis verba excrispsit Iosephus locis hisce: XIII 10, 4 (fr. 34). 11, 3 (fr. 33); XIV 3, 1 (fr. 119). 7, 2 (ubi duos locos affert = fr. 55. 58). 8, 3 (ubi item duo inveniuntur fragmenta = fr. 169); XV 1, 2 (fr. 214). — Praeterea, ut fidem faciat eis, quae narravit, Strabonem testem profert XIII 12, 6 (fr. 35) una cum Nicolao

1) Semel etiam in libris contra Apionem scriptis II 7 (fr. 1) Strabonem una cum multis aliis auctoribus testem citat.

Damasceno, XIV 4, 3 (fr. 124^b) cum Nicolao et Livio, XIV 6, 4 (fr. 145) cum Nicolao.

Atque qui nuper in Iosephi fontes inquisiverunt, Henricus Bloch¹⁾ et Iustus de Destinon²⁾, etiam de Strabone Iosephi fonte nonnulla disputaverunt, sed cum rem non plane expedivisse mihi viderentur et cum etiam de rebus singulis haberem quae vel adderem vel emendarem, hanc quaestionem statui retractare.

Atque proximum est, ut exploretur, utrum ex ipso Strabone Iosephus hauserit, an illos Strabonis locos iam invenerit allatos in fonte illo, ex quo reliquam narrationem totam petivit. — Nam Iustus de Destinon in libello laudato argumentis, quae nihil dubii relinquunt, probavit Iosephum et in hac antiquitatum Iudaicarum parte, ubi Strabonis fragmenta inveniuntur inserta, et in belli Iudaici, quod antea composuerat, libro primo, ubi de eisdem rebus agitur, unum eundemque fontem exscripsisse, illo tantum discrimine interposito, quod in antiquitatibus plenius atque accuratius hunc auctorem expressit, in bello Iudaico eiusdem narrationem magis coartavit. Cum autem testimoniorum illorum, quae in antiquitatibus Iudaicis passim afferuntur non modo ex Strabone, sed etiam ex aliis auctoribus velut ex Polybio, Agatharchide, Nicolao, Livio, in bello Iudaico nullum usquam exstet vestigium, vel inde oritur suspicio ea non ex communi illo antiquitatum bellique Iudaici fluxisse fonte, sed ab ipso Iosepho, cum antiquitates conscriberet, narrationi esse inserta. Huc accedit, quod Iosephus in his testimoniis afferendis eisdem semper utitur formulis sollemnibus velut: *μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων λέγων οὕτως* vel *μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων* similibus. Sed manifesta fit res eo, quod saepe testimonia illa tantum abest ut ea, quae Iosephus antea narravit, confirmet, ut eis maxime repugnent et adversentur, id quod recte demonstravit Destinon l. l. p. 55 sqq.

1) 'Die Quellen des Flavius Iosephus in seiner Archaeologie' (Lips. 1879) p. 93 sq.

2) 'Die Quellen des Flavius Iosephus in der juedischen Archaeologie Buch XII—XVII = jued. Krieg Buch I' (Kiel 1893) p. 53—60.

Ac inculcentissimi exempli instar est Ios. A. I. XIII 11, 3 (fr. 33). Hoc loco postquam item atque in bello Iudaico Aristobulum, Iudaeorum regem, descripsit, qui tyrannus tantae fuisset crudelitatis, ut ne eis quidem, qui genere ei erant proximi, parceret, narrationem finit hisce verbis: ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις βασιλεύσας ἐνιαυτόν, et similiter B. I. I 3, 6: ταῦτ' εἰπὼν εὐθέως τελευτᾷ βασιλεύσας οὐ πλείον ἐνιαυτοῦ. At in antiquitatibus pergit in eodem enuntiato de regis illius moribus plane contrarie iudicans hunc in modum: πολλὰ εὐεργετήσας τὴν πατρίδα — — φύσει δ' ἐπιεικεῖ ἐκέχρητο καὶ σφόδρα ἦν αἰδοῦς ἥτινων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγόρου ὀνόματος λέγων οὕτως· 'ἐπιεικῆς τε ἐγένετο οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος κτλ.' Sequens deinde caput rursus cum bello Iudaico bene congruit. Elucet igitur Iosephum rerum diversitate ac repugnantia plane neglecta Strabonis locum in narrationem ex fonte illo, quem solet exscribere, depromptam suo Marte inculcasse ita quidem, ut primum Strabonis sententiam verbis eius leviter submutatis pro sua venderet, cui deinde fidem adderet in testimonium vocatis ipsis Strabonis verbis.

Eodem artificio usum esse Iosephum A. I. XV 1, 2 (fr. 214) sagaciter perspexit Destinon l. l. p. 57. In libro XIV extremo (cap. 16, 4) Iosephus fontem suum secutus narrat Antigono ab Herode ac Sosio capto Herodem, qui ab Antigono metueret, magnis pecuniis ab Antonio impetrasse, ut de illo supplicium sumeretur. Loco autem illo libri XV subito et plane ex abrupto aliam de Antigoni morte exhibet memoriam, cuius auctorem profert Strabonem: ipsum nimirum Antonium, cum Iudaeos prioris regis amore Herodis regnum detrectare videret, suopte consilio usum Antigonom securi perculti iussisse. Hic quoque Iosephus, ut Strabonis testimonium commode posset inserere, loci Straboniani praemisit paraphrasim.

Etiam A. I. XIII 10, 4 (fr. 34) non solum ipse locus ex Strabonis hypomnematis decerptus, sed haud dubie tota paragraphus 4 ad Strabonem est referenda, ut iam Destinon l. l. p. 58 coniecit. Etenim quae de Chelcia et Anania ducibus

Iudaeis, qui tum apud Cleopatram Aegypti reginam magna fuerint in auctoritate, Iosephus ibi exponit, omnino non pertinent ad rem, de qua agitur, sed in fontis narrationem satis moleste sunt inserta, id quod continuo ferit oculos, si initium ac finem spectamus. Nam a fonte, quem quasi ducem sequitur, his digreditur verbis: *καὶ τὰ μὲν περὶ Ὑρκανὸν ἐν τοῦτοις ἦν.* — *Κατὰ δὲ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν κτλ.*, et in § 5 ad fontem illum sic revertitur: *ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησὶν.* — *Ὑρκανῶ δὲ φθόρον ἐκίνησεν ἢ εὐπραγία παρὰ τῶν Ἰουδαίων:* cf. B. I. I 2, 8 *πρὸς δὲ τὰς εὐπραγίας αὐτοῦ δὲ Ἰωάννου καὶ τῶν παιδῶν φθόρος ἐγείρει σιᾶσιν τῶν ἐπιχωρίων.* Sed qua tandem causa commotus est Iosephus, ut narrationem tam foede interrumperet? En habes causam dignam mediusfidiis misello hoc scriptore! Nimirum quia in fonte suo Ioannis Hyrcani *εὐπραγία* erat commemorata, praeclaram doctrinae suae effundendae se nactum esse occasionem arbitratus Strabonis locum, ubi ille duos Iudaeos apud Aegypti reginam in honore fuisse tradiderat, in suum usum convertit, ut inde efficeret tunc non solum Hierosolymis, sed etiam Alexandriae Iudaeos fortuna prospera esse usos (*εὐπραγεῖν*). Conferas enim haec Iosephi verba, quibus hoc satis diserte indicat: *Κατὰ δὲ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ Ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ κτλ.*

Eiusdem generis excursus invenitur A. I. XIV 7, 2 (fr. 55. 58), ubi postquam narravit divitias templi Hierosolymitani a Crasso esse exhaustas, cupide arripit occasionem, ut duobus testimoniis ex Strabonis hypomnematis allatis doceat, quantae Iudaeorum sint opes quantaque per totum orbem terrarum potentia¹⁾. Tertia autem paragraphus commode se applicat ad primae finem sicut in B. I. I 8, 8.

1) Post primum testimonium ex Strabone allatum Iosephus interpretis munere infelicissime functus est. Dixerat enim Strabo Mithridatem ex Co insula Cleopatrae divitias et Iudaeorum octingenta talenta abstulisse. Quinam erant hi Iudaei? Iosephus confidenter contendit fuisse

De A. I. XIV 8, 3 (fr. 169), ubi duobus locis Strabonianis Iosephus studet demonstrare non solum Antipatrum, sed etiam Hyrcanum belli Alexandrini a Caesare gesti fuisse socium, nihil habeo quod moneam.

Restat ut de uno loco sententiam meam expromam, qui maioribus intricatus est difficultatibus. A. I. XIV 3, 1 (fr. 119) Iosephus Strabonis locum, quo donum pretiosissimum ab Aristobulo ad Pompeium missum describitur, inseruit narrationi, qua re haec vehementer est perturbata. Nam sicut nunc apud Iosephum res narrantur, earum ordo erat hic: Pompeio, ubi Damascum venit, per Iudaeorum legatos splendidum Aristobuli donum traditur. Paulo post alii legati ab Hyrcano et Aristobulo missi eum adeunt, quos ineunte vere rursus ad se venire iubet. Ipse exercitu ex hibernis educto in agrum Damascenum proficiscitur, eiusque per Apameam, Heliopolim, Chalcidem iter accuratissime a Iosepho describitur. Damasci autem Iudaeorum legati et ipsi fratres regii ei praestolantur. Damasco igitur ex hibernis profectus Damascum contendit Pompeius. At scimus non ante anni 63 a. Chr. ver Pompeium venisse Damascum, hiberna autem a. 64/3 non Damasci, sed in Syria habuisse, fortasse Antiochiae, id quod etiam ex itinere a Iosepho enarrato dilucide apparet.

Itaque Benedictus Niese¹⁾ rem sic explicandam esse existimat: hiberna a Iosepho commemorata esse Syriaca; Strabonis

hanc pecuniam Iudaeorum in Asia habitantium, qui metu Mithridatis in illam insulam sua transtulissent; neque enim veri simile esse eos, qui Iudaeam incolerent, pecunias illic deposuisse, cum urbem munitissimam et templum haberent, neque Iudaeos, qui Alexandriae habitarent, quibus Mithridates non fuisset metuendus. Haec omnia perversissima sunt. Nam stulti hercle fuissent Iudaei in Asia habitantes, si in Co insulam bona sua contulissent, cum Mithridatis classis totum mare teneret atque in Graeciam, quin etiam in Hispaniam ad Sertorium navigaret. Immo, intellegendi sunt Iudaei Alexandrini, qui non sane Mithridatem, sed Ptolemaeum Lathurum a Cleopatra ex Aegypto eiectum metuebant. Hi enim, imprimis οἱ ἐκ τῆς Ὀνλου λεγόμενοι ducibus Chelcia et Anania, a Cleopatrae partibus stabant, ut ipse Iosephus Strabonem secutus narravit XIII 10, 4. Hi igitur reginae exemplum imitati pecunias in Co insulam miserant.

1) In Herm. vol. XI p. 471.

autem illud de Aristobuli dono Damascum misso testimonium falso loco a Iosepho esse insertum, quod si eiciatur, narrationem esse integram atque omni ex parte perfectam. Itane vero? Immo, aut hic falsus est vir doctissimus aut in eis, quae antea dicit: 'Nimmt man die Zuthaten heraus, so wird die Hauptquelle hergestellt, ohne auch nur die geringste Luecke zu zeigen.' Nam si primam huius capituli paragraphum¹⁾ exterminaremus, narratio inciperet a verbis μετ' οὐ πολὺ δὲ ἤκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτόν, ubi neque illud πρὸς αὐτόν haberet, quo referretur, neque vocabulum πάλιν sententiae conveniret. Ex omnibus autem, de quibus disseruimus, locis hoc certissime intellegitur, Iosephum, ubicumque aliena inseruit, fontis sui primarii narrationem numquam mutilasse. Itaque Niesii de hoc loco sententia non potest esse recta.

Sed collatis, quae Iosephus de eadem re disserit in bello Iudaico I 6, 4, verum haud dubie cognoscitur. Ibi nimirum non solum illa de Aristobuli dono narratiuncula, verum etiam Pompei itineris descriptio omnino desideratur et narratio statim incipit a Pompei in urbem Damascenorum adventu, ubi Hyrcanus et Aristobulus ipsi eum adeunt. Quodsi mecum statuis etiam Pompei itineris descriptionem ex Strabone additam esse a Iosepho, omnia iam plana esse contendo. In Iosephi fonte res ante Pompei adventum gestae non erant expositae. Iam apud Strabonem legebat illam de Aristobuli dono narratiunculam, quae ei memoratu videbatur digna. Cum autem Strabo in Syriam missum esse illud donum tradidisset, quo modo haec insereret dubius haerebat bonus Iosephus, quoniam in fonte suo de his nihil inveniebat. Qua igitur ratione ex his angustiis se expedivit? Ex fonte suo prima verba deprompsit μετ' οὐ πολὺ δὲ Πομπηίων εἰς Δαμασκὸν ἀφικομένον καὶ Κοίλην Συρίαν ἐπιόντος, quae fere ad verbum consentiunt cum B. I. I 6, 4 καὶ ἐπειδὴ Πομπήϊος ἐπιὼν τὴν Συρίαν εἰς Δαμασκὸν ἤκεν; deinde de temporis ac loci ratione plane securus Strabonis testimonium inserit et, ut rursus in gratiam

1) Verba μετ' οὐ πολὺ δὲ Πομπηίων εἰς Δαμασκὸν ἀφικομένον usque ad finem τοῦτο λέγεται πέμψαι τὸν Ἰουδαίων δυνάστην.

redeat cum fonte suo, pergit Strabonem exscribere usque ad Pompei Damascum in urbem adventum i. e. usque ad verba ἀπὸ τῆς Πέλλης εἰς Δαμασκὸν ἦκεν. Iam relicto Strabone ad fontem suum revertitur, cuius quasi in servitium se addixit.

Nec deest indicium, quo demonstretur in illa parte Iosephum non suum fontem secutum esse, sed aliunde hausisse. Iudaeorum enim legati cum Pompeio conqueruntur ut rem notissimam, Gabinium trecentis talentis corruptum esse, cuius rei neque in antiquitatibus neque in bello Iudaico antea fit mentio. Singulae autem res bene cum Strabonis fragmentis conveniunt: de Ptolemaeo, Mennaei filio, a quo Pompeius per Apameam, Heliopolim, Chalcedem profectus poenas repetit, conferas fr. 120, et de Lysiadis praedonum arcis expugnatione cf. fr. 124, 17.

Iam igitur omnibus his locis diligenter examinatis pro certo licet affirmare ipsum Iosephum testimonia ex Strabonis hypomnematis desumpta fontis sui narrationi inseruisse et saepe quidem loco minime idoneo et ratione plane inepta, ut in complurium fontium memoriis complectendis hospes omnino atque tiro sit iudicandus. Similis etiam testimoniorum, quae ex aliis scriptoribus attulit, est ratio. Nimirum, ut recte exposuit Destinon p. 59, Iosephus cum ad antiquitates Iudaicas conscribendas se accingeret, Strabonis, Nicolai Damasceni, aliorum opera perlustravit et cum fontis sui, quem iam in bello Iudaico secutus erat, narratione contulit. In quibus si quid memorabile inveniebat, quod in fonte illo non erat narratum, excerpserit et, ubi aliquo modo poterat fieri, inseruit. Ubi vero illos auctores cum fonte suo videbat consentire, testibus saltem eis usus est praesertim ad rei parum credibilis fidem augendam ¹⁾.

Sed priusquam haec longius persequamur, necessarium erit fontem illum, quem potissimum exscripsit Iosephus, accuratius cognoscere.

Ac Destinon in libello suo demonstravit et in antiquitatum libris XII et XIII et in belli Iudaici libro I unum eundemque a Iosepho expilatam esse fontem, in quo cum rebus Iudaicis

1) Cf. XIII 12, 6 (fr. 35). XIV 4, 3 (fr. 124b).

iam coniuncta erat rerum Syriacarum atque Aegyptiacarum brevis expositio. Nam formulas illas, quibus Iosephus rerum exterarum narrationem solet praecidere ad res Iudaicas iam transiturus (*ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν* vel *ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται*) recte monuit Destinon non Iosephi esse proprias (nam nusquam alibi neque in antiquitatibus neque in bello Iudaico neque in alio opere de his rebus exposuit), sed eas quae a Iosepho ex fonte suo una cum narratione esse descriptas¹⁾.

Hic Anonymus a Iosepho exscriptus in Iudaicis quidem rebus ex primo Maccabaeorum libro hausit ea, quae tractat Iosephus in A. I. XII—XIII 6, 6 (cf. Destinon p. 60—91), quae in A. I. XIII 7, 1—XIII 16, 6 exposuit, ex fonte Iudaeo satis exili, in quo rerum memoria fabulis immixtis iam erat depravata (cf. Destinon p. 40—45).

Quae vero de rebus Syriacis in libris XII—XIII narrat Iosephus, in his Anonymus ille fontibus usus est Polybio et Posidonio (cf. Destinon p. 45—53).

In libris autem antiquitatum XIV—XVII = B. I. I 6, 1—33, 9 Iosephum putat hausisse ex ipsis Nicolai Damasceni historiis (cf. p. 91—120, imprimis p. 102 sqq.) propterea, quod in hac parte conspiciatur apertum Antipatri eiusque filii Herodis studium, quorum memoriam Nicolaus, Herodis regis amicus, haud dubie maxime celebravit.

Ac de libris XII—XIII quidem rectissime mihi videtur indicasse Destinon, sed quae de librorum XIV—XVII fonte disseruit, cur magnam partem mihi non probentur, iam erit explicandum.

Atque initio certe antiquitatum libri XIV = B. I. I 6, 2 Nicolaum non esse fontem Iosephi manifesto intellegitur ex loco, quem Destinon (p. 103) levi pede transiluit. Nam A. I. XIV 1, 3 dicit Antipatrum fuisse Idumaenum, hominem magnis opibus praeditum, sed natura seditiosum. Sed statim addit haec: *Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Λαμασκηνὸς τοῦτον εἶναι γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. Ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος Ἡρώδης*

1) Cf. Destinon p. 19—29 et 39.

τῷ παιδὶ αὐτοῦ κτλ. In bello autem Iudaico I 6, 2 prior illa memoria a Nicolao longe abhorrens sola invenitur. Haec igitur una in communi fonte fuit narrata, alteram Nicolai in antiquitatibus conscribendis postea inseruit Iosephus; quam ob rem nihil certius est quam hoc, praecipuum Iosephi fontem hic non fuisse Nicolaum.

Praeterea hoc Destinonis sententiae repugnat, quod Iosephus in libro XIV Nicolaum saepius una cum Strabone testem profert (XIV 4, 3 et 6, 4) pariter atque in libro XIII (c. 12, 6). Numquam autem Iosephum fontem eum, quem ducem sequitur, hac ratione laudat; sic in ea parte, ubi non potest dubitari, quin Nicolaum exscripserit, nusquam hunc citavit auctorem uno excepto loco (XVI 7, 1), cuius tamen plane alia est ratio. Nam ibi quod minimi pretii fabulam, quae alicunde innotuit Iosepho, silentio praeteriit Nicolaus, hanc occasionem arripit, ut graviter eum accuset atque vituperet.

Adde quod formulae illae, quibus in libris antecedentibus utitur ad rerum exterarum narrationem praecidendam (ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται etc.), similiter etiam in libro XIV inveniuntur adhibitae eo tantum intercedente discrimine, quod hic non de rebus Syriacis agitur, sed de rebus Romanis. Atque solis in antiquitatibus hae formulae leguntur XIV 11, 1 et 12, 2. Sed id quod multo gravius est, hic, ubi belli Iudaici aliquanto uberius atque copiosius est rerum expositio, bis etiam fit, ut formulae illae eodem narrationis loco inveniuntur et in antiquitatibus et in bello Iudaico:

B. I. I 8, 8 διαβὰς δὲ τὸν Εὐφράτην αὐτὸς τε (sc. ὁ Κράσσιος) ἀπώλετο καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, περὶ ὧν οὐ νῦν καί-
ρὸς λέγειν.

ib. I 8, 9 Κάσσιος δὲ — — ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ὑπέστρεψε Πάρθους διαβαίνειν ἀνείρξων, περὶ ὧν ἐν ἑτέροις ἔροῦ-
μεν.

A. I. XIV 7, 3 καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

ib. XIV 7, 3 Κάσσιος μὲν οὖν — — ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἠπέλεγτο ὑπαντιάσων τοῖς ἐκείθεν ἐπιούσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

Quod casu evenisse non potest, sed recte Niesius ¹⁾ et Destinon ²⁾ inde effecerunt, iam in Iosephi fonte his locis formulas eas fuisse usurpatas.

Quid igitur? Nonne veri est simillimum eum fontem, cuius maxime proprius erat harum formularum usus, quem Iosephus adhibuit in libris XII—XIII, etiam in libro XIV, ubi plane idem deprehenditur scribendi mos, a Iosepho esse exscriptum? Huc accedit, quod libri XIII narratio in libro XIV sicut etiam in bello Iudaico uno tenore continuatur, neque ullum fontis mutati exstat indicium. Itaque Anonymo illo in quarto decimo quoque antiquitatum libro itemque in belli Iudaici parte ea, quae huc pertinet, usum esse Iosephum persuasum habeo.

Iam quaerendum est, num in antiquitatum libris XV—XVII et in B. I. I 18, 4 usque ad primi libri finem ex ipso Nicolao hauserit Iosephus, ut Destinoni videtur. Nam quin aliqua certe ratione ac via ad Nicolaum haec redeant, dubium esse non potest propter insignes Herodis laudes.

Quodsi antiquitatum hac in parte cum belli Iudaici comparamus narrationem, unum statim in propatulo est, scilicet hoc, quod in rerum expositione ceteroqui satis simili magnum inter utriusque operis ordinem intercedit discrimen. In bello enim Iudaico Herodis regis historiae duae magnae distinguuntur partes, quarum in altera res ab eo gestae usque ad mortem deinceps enarrantur (I 18, 4—21), in altera Herodis res domesticae memoriae traduntur (I 22, 1 usque ad libri finem). At vero in antiquitatibus hae duae partes in unum sunt conflatae ita, ut universa Herodis vita secundum temporis ordinem sit disposita ³⁾. Ac Destinon quidem (p. 101) belli Iudaici ordinem statuit esse genuinum, qualem ipse Nicolaus in opere suo historico adhibuerit, in antiquitatibus autem materiam in alium ordinem redegisse Iosephum temporis rationem secutum.

Quae longe mihi videntur abhorrere a vero. Nam primum quidem parum est probabile Nicolaum, qui universam, non

1) In Herm. vol. XI p. 469.

2) L. l. p. 18 et 19 adn. 1.

3) Cf. Destinon l. l. p. 16 et 101.

Iudaëorum separatim scripsit historiam, in ingenti suo opere in Herodis rebus gestis enarrandis singula genera distinxisse neque, id quod naturae maxime est conveniens, temporis ordinem servasse. Qua re non possum adduci, ut ordinem, qualis exstat in bello Iudaico, a Nicolao credam esse institutum.

Verum ut hoc ipsum interim concedam Iosephum apud Nicolaum illum rerum ordinem invenisse, cur tandem in antiquitatibus eum mutavit? Atque hercle omnino nego sine ullo subsidio atque adiumento Iosephum res dissipatas neque certo semper temporis attributas in singulos annos tam apte potuisse digerere, praesertim si nobiscum reputamus, quam hebetis hic scriptor fuerit ingenii, id quod non solum ex eis locis, de quibus supra disseruimus, sed etiam inde luculenter apparet, quod decreta atque senatusconsulta, quae antiquitatibus Iudaicis ipse inseruit, in quibus tempus, ad quod pertinent, accuratissime indicatur, plane nullo ordine ac consilio disposuit¹⁾.

Iam dixerit quispiam, qui in antiquitatibus Iudaicis traditur rerum ordo, fortasse ad Nicolaum Damascenum esse referendum, quem in bello Iudaico ita mutasse Iosephum, ut primum de Herodis rebus gestis, deinde de vita privata ageret. At ne haec quidem ratio videtur probabilis. Nam in bello Iudaico, praesertim sub alterius partis finem (cap. 21) omnia eo redeunt, ut Herodis virtus in caelum efferatur. Quid? Ab ipsone Iosepho hoc ita institutum esse putemus, qui quanto Herodis odio sit inflammatus, satis saepe indicat²⁾? Hoc nemo serio contenderit. Quae cum ita sint, illum Anonymum, quem Iosephus in praecedentibus belli Iudaici capitibus est secutus, etiam Herodis aetatem fonte adhibito Nicolao Damasceno suspicor tractasse, sed temporis ordine, quem ille instituerat, non observato inter duas illas partes singulas res distribuisse. Hunc igitur Anonymum in bello quidem Iudaico Iosephus perrexit exscribere. In antiquitatibus autem Iudaicis inde a libro XV abiecto illo fonte ipsum Nicolaum adiit hac nimirum commotus causa, quod Herodis regis historiam, quae apud Iosephum

1) Cf. Niese in Herm. vol. XI p. 466 sqq.

2) Cf. Destimon l. l. p. 101.

incipit ab ipso libro XV, multo uberius atque accuratius expositam inveniebat apud Nicolaum, qui cum huius regis gratia floreret, singulari cura ac diligentia in opere suo eius memoriam coluisse putandus est. Hac ratione optime explicatur et quod belli Iudaici multis locis cum antiquitatum consentit narratio et quod rerum ordo in utroque opere plane est diversus. Simul autem intellegitur, qui factum sit, ut in antiquitatibus multo plenius quam in bello Iudaico omnia perscripserit Iosephus praesertim Herodis res domesticas¹⁾.

Sed redeamus ad libros XIII et XIV. In his Anonymum illum exscriptum esse a Iosepho supra exposuimus. Sed iam oritur quaestio, quibusnam ex fontibus ille sua hauserit.

Ac primum quidem ad librum XIII animum attendamus.

1) Sic etiam una res facillime expeditur, quae Destinonem vehementer vexavit (p. 113 adn. 1): A. I. XV 3, 5—7. 9 et XV 6, 5; 7, 1—4 leguntur duae narratiunculae, inter quas similitudo quaedam intercedit. Altero loco narratur Herodem, cum a. 35 a. Chr. ad Antonium in Aegyptum esset profecturus, Mariammen uxorem tradidisse Iosepho, Salomae sororis marito, ut illam interficeret, si quid in itinere sibi accidisset; quod iussum quia effutisset, ab Herode eum esse interfectum. Altero loco similiter Herodem egisse exponitur, cum a. 31 a. Chr. ad Octavianum ei iter esset faciendum. Mariammen cum eius matre Alexandrei inclusam in custodiam dat Iosepho quaestori et Soëmo Ituraeo, quibus idem mandat. Cum autem domum revertisset, de Soëmo, qui rem ad feminas detulerat, et de ipsa Mariamme supplicium sumi iussit. — In bello autem Iudaico I 22, 4 sq. altera narratiuncula plane desideratur et Mariammen statim post iter ad Antonium factum necatam esse narratur. Qua re quae posteriore loco in antiquitatibus traditur narratio, nihil aliud esse suspicatur Destinon nisi malam prioris repetitionem, quam ex alio nescioquo fonte inseruisse Iosephum, cum non animadverteret se bis eadem narrare. Quae sententia mihi videtur perversissima. Nam duae illae narratiunculae, ut sint similes, tamen etiam multis in rebus inter se differunt. In Iosephi certe nomine bis commemorato nihil est offensionis, quoniam altero loco est ὁ θεῖος Herodis, altero loco ὁ ταυλας. Fontis autem illius a Destinone ficti nusquam apparet nec vola nec vestigium. — Immo persuasum habeo in bello Iudaico illas narratiunculas in unum coaluisse sive Iosephi, id quod mihi quidem videtur veri simillimum, sive eius auctoris incuria, cuius historia usus est. In antiquitatibus autem Nicolaum secutus suo loco utramque recte tradidit Iosephus. —

Omissis autem rebus Iudaicis solum hoc quaeramus, quibus fontibus usus sit Anonymus in rebus Syriacis et Aegyptiacis enarrandis, quas non ex eodem fonte desumptas esse atque res Iudaicas manifestum est. Atque in Syriacarum quidem, quae his in libris continentur, rerum fontes iam inquisivit Mauricius Nussbaum ¹⁾, cui omnibus fere in rebus astipulatur Destinon (p. 46 sqq.). Ille autem v. d. demonstrat Polybium esse fontem in A. I. XII 3, 1—XIII 4, 8 i. e. inde ab Antiocho Magno usque ad Alexandri Balae et Ptolemaei Philometoris mortem (a. 146 a. Chr.); quae vero de rebus Syriacis exponantur in A. I. XIII 4, 9—XIII 13 i. e. inde a Demetrii Nicatoris regni initio usque ad a. 95 a. Chr., ex Posidonio esse hausta.

Quae mihi quoque in universum recte disputata esse videntur, nisi quod, quae extremo loco Posidonio vindicat, in his ambiguum esse potest iudicium. Atque A. I. XIII 8, 2 sq., ubi, quo modo Hierosolyma ab Antiocho Sideta capta sint, enarratur, veri simillimum est redire eum ad Posidonium propterea, quod haec accurate consentiunt cum Diodori XXXIV fr. 1. Sed A. I. XIII 13, 4 sine causa idonea ad Posidonium rettulit Nussbaumius (p. 39 sq.). Itaque si iam in rebus paulo ante narratis alium ab Anonymo illo adhibitum esse fontem apparuerit, nihil obstat, quin hunc quoque locum ei tribuamus.

Iam vero in cap. 12, ubi Ptolemaei Lathuri, Aegypti regis, expeditio adversus Iudaeos facta describitur, manifestum novi fontis deprehenditur vestigium. Nam in § 5 numerus Iudaeorum in pugna ad Iordanem fluvium commissa occisorum his verbis affertur: *τρισημύριους γούν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθάνειν, Τιμαγένης δὲ τετρακισμύριους εἶρηκε*. Quod ne credas ab ipso Iosepho esse adiectum! Is enim, si quid ex alio auctore inserit, plane alia ratione hoc solet indicare. Neque Anonymus ille in his rebus externis, quas non tractat nisi in transitu, ex compluribus fontibus materiam conquisivisse

1) 'Observationes in Flavii Iosephi antiquitat. XII 3—XIII 14' diss. Gotting. 1875.

putandus est. Quem igitur ab eo statuemus adhibitum esse fontem? An Posidonium? At is quidem non poterat laudare Timagenem, qui aetate scripsit aliquanto posterior. Atqui cognitum habemus scriptorem, qui Timagene frequentissime est usus. Nam loco, quo praeterea Timagenis mentionem facit Iosephus, diserte dicit, apud quem auctorem eum inveniit laudatum: XIII 11, 3 (fr. 33) *ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγένοϋς ὀνόματος λέγων οὕτως κτλ.* Ipse vero Strabo Timagenem testem citat fr. 32, 11 et in geogr. XV 1, 57 p. 711. Atque omnino Strabonem in diversorum scriptorum memoriis colligendis multam collocasse operam iam supra demonstravimus p. 5 sqq. 215 sqq. Ad quem igitur potius haec referamus quam ad Strabonem? Quid? quod § 6 extr. cum eis, quae de Ptolemaei crudelitate exposuerit, consentire Strabonem ipse testatur Iosephus, cui non venit in mentem ex ipso illo scriptore fontem suum haec petivisse. At etiam Nicolaus Damascenus a Iosepho testis profertur. Sane quidem, sed mox apparebit in his certe Nicolaum ab Anonymo non esse adhibitum. Iam vero animum advertas, quam praeclare in Strabonem omnia quadrent.

In eiusdem capituli § 4 duplex de Alexandri militum numero traditur memoria, qua in re Strabonis agnoscitur diligentia¹).

Sequenti statim capite (XIII 13, 1 sq.) narratur Cleopatram, Aegypti reginam, Chelciam et Ananiam Iudaeos universo praefecisse exercitui. Deinde Chelciae vitae exitus commemoratur. In § 2 autem quantam Ananias apud Cleopatram habuerit auctoritatem, exemplo illustratur. Quae omnia mirum in modum consentiunt cum eis, quae XIII 10, 4 (fr. 34) ex Strabonis hypomnematis historicis attulit Iosephus (cf. supra p. 227 sq.). Quid? Quod in § 1 Cleopatra Ptolemaei metu res pretiosissimas atque nepotes in Co insulam misisse dicitur, nonne haec ipsa narraverat Strabo, ut intellegitur ex testimonio,

1) *Συνήθροισε καὶ αὐτὸς περὶ πέντε μυριάδας τῶν ἐπιχωρίων, ὡς δ' ἕνιοι συγγραφεῖς εἰρήχασιν ὀκτώ.*

quod XIV 7, 2 (= fr. 55) ex Strabone Iosephus inseruit (cf. supra p. 228 et ib. adn. 1)?

Porro XIII 16, 4 agitur de Tigranis, Armeniae regis, bello Syriaco. Ptolemais oppidum ab eo obsidetur, cuius incolae iussu Cleopatrae Selenes, Syriae reginae, portas ei clauserant. Sed vix oppidum expugnavit, cum nuntius ad Tigranem affertur Lucillum devicto Mithridate depopulari Armeniam; quibus cognitis statim domum revertitur. De his quoque rebus in hypomnematis accurate exposuisse Strabonem, qui omnino in bellis Mithridaticis enarrandis singularem locavit operam, apparet ex fr. 86, 21 sqq. et 90, 3 sqq., ubi et Tigranis in Syriam expeditionis et Cleopatrae Selenes a Tigrane captae inicit mentionem.

Quae cum ita sint, quin Strabonis hypomnematis usus sit Anonymus, ubicumque in libri XIII capp. 12—16 exterarum gentium res attinguntur, eo minus dubito, quod etiam in libro XIV, ad quem iam accedamus, idem fons etiam apertius cognoscitur.

Atque initio quidem libri XIV (c. 1—2, 2) res Iudaicae exponuntur, quas unde petiverit Anonymus, hic non quaerimus. Sed c. 2, 3—6, 4, ubi uno tenore Pompei atque Gabinii res in Iudaea gestae describuntur, ex alio fonte fluxerunt. Qua in parte narrationem suam consentire cum Strabone et cum Nicolao Damasceno ipse Iosephus bis testatur: XIV 4, 3 de Iudaeorum, qui in templo Hierosolymitano a Pompeio obsidebantur, constantia ac religione et XIV 6, 4, ubi de tota hac parte affirmat haec: *περὶ δὲ τῆς Πομπηίου καὶ Γαβινίου στρατείας ἐπὶ Ἰουδαίους γράφει Νικόλαος ὁ Λαμασκηνὸς καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ οὐδὲν ἕτερος ἑτέρον καινότερον λέγων*. Quae verba si ad amissim exigimus, hoc dicit Iosephus: fontis sui, quem religiose exscripsit, narrationem cum Strabone et Nicolao ita consentire, ut nihil novi ex his auctoribus potuerit adicere. Itaque, ut doctrinam suam ostenderet, nomina saltem eorum protulit. Alterum igitur certe fontem secutus est Anonymus, sed utrum adhibuerit, Strabonem an Nicolaum, difficile videtur esse ad diiudicandum, cum ipse Iosephus dicat *οὐδὲν ἕτερον*

ἐτέρου καινότερον λέγειν. Verumtamen quoniam et in libro XIII vidimus Iosephum compluribus locis cum Strabone consentire et hic etiam minimis in rebus accurate eos inter se congruere videbimus, probabilius utique esse censeo ex Strabone hausisse Anonymum quam ex Nicolao, qui quid de his rebus narraverit, omnino ignoramus. Ceteroquin moneo, ne quis nimium illis Iosephi verbis tribuat, quasi nihil prorsus inter Strabonis ac Nicolai narrationem interfuerit.

Iam autem videamus, quae inter Iosephum et Strabonem convenient. Qua in re non opus erit totos locos exscribere, sed breviter, quibus in rebus consentiant, indicabo, quoniam ipsos locos iam composui in fragmentis, quae velim inspicias.

Iosephus A. I. XIV 4, 1 sqq. = B. I. I 7, 1 sqq. multis in rebus congruit cum Strabonis fr. 124^a. Uterque narrat templum Hierosolymitanum, quo Iudaei a Pompeio oppugnati confugerant, natura egregie fuisse munitum fossa vel potius voragine ingentis et altitudinis et latitudinis et praeterea muro lapideo admodum firmo. Deinde consentiunt de ratione, qua usus Pompeius templum expugnaverit, per eos dies, quibus Iudaei propter religionem ab omni opere solent abstinere, fossa completa machinisque admotis. De Iudaeorum autem religione, qui ne tum quidem, cum Romani iam irruentes omnia caede implerent, sacra facere destiterint, ipse Iosephus testem citat Strabonem. Sed longe gravissimum illud est, quod uterque tradit Hierosolyma capta esse τῇ τῆς νηστείας ἡμέρᾳ, id quod nusquam alias memoriae traditum est.

Porro conferas Iosephi locos A. I. XIV 4, 4 et B. I. I 7, 6 sq. cum Strabonis fr. 126, ubi mire consentientes narrant Pompeium adeptis oppidis quibusdam, quae antea a Iudaeis vi erant subacta, Hyrcanum praefecisse sacerdotio.

Iam venio ad locum satis memorabilem: A. I. XIV 4, 1 = B. I. I 6, 6, ubi Pompeium, antequam Hierosolyma peteret, apud Hierichuntem castra posuisse narrat, quasi praeteriens Iosephus monet illam regionem fertilem esse palmarum et balsami, quod quomodo ex arboribus paretur ab incolis, breviter exponit. Quae eisdem paene verbis etiam apud Strabonem

leguntur in fr. 125. Qui consensus, quo levior est ipsa res, in qua conspicitur, eo maioris mihi videtur momenti esse ad fontem agnoscendum.

Etiam de Nabataeis a Scauro et a Gabinio subactis (A. I. XIV 5, 1; 6, 4) Strabonem in hypomnematis historicis exposuisse colligitur ex fr. 127. Quas autem Gabinus suscepit expeditiones et in Parthos et in Aegyptum, ut Ptolemaeum in regnum restitueret, commemoratas a Iosepho A. I. XIV 6, 2 = B. I. I 8, 7, de his conferas Strabonis fr. 146.

Ideirco iure mihi videor statuere ad Strabonem redire Iosephi A. I. XIV 2, 3—6, 4 quaeque in bello Iudaico his respondent. Iam quaeritur, num etiam ultra hunc terminum Strabone usus sit Anonymus.

Certe post cap. 6 manifesto, ut ita dicam, incisa est narratio. Nam postquam Pompei et Gabinii expeditiones accurate descripsit, iam inde a cap. 7 rebus Romanis breviter tantummodo perstrictis multo diligentius ipsas res Iudaicas tractat. In ultima autem libri XIV parte tam manifestum Herodis eiusque patris Antipatri per totam narrationem conspicitur studium ¹⁾, ut non possit dubitari, quin Nicolaum Damascenum secutus sit Anonymus ²⁾. Cum vero iam inde a cap. 7 narratio ita sit comparata, ut Antipatri virtus quam maxime eniteat, hic primum relictis aliis fontibus Anonymum totum se dedisse Nicolao veri est simillimum, ex quo etiam, quae de rebus Romanis breviter adnotat, haud dubie petivit.

Ad Strabonem igitur ultra cap. 6 nihil omnino mihi videtur redire apud Anonymum, id quod alia quoque ratione probatur. Nam in cap. 7 § 1 Anonymum secutus in transitu monet Iosephus Crassum ex templo Hierosolymitano duo milia talentum sustulisse et praeterea omne aurum, quod fuisset ad octo milia

1) Cf. A. I. XIV 9, 2 = B. I. I 10, 5. A. I. XIV 11, 4. 12, 1. 13, 1. 13, 8 sq. 14, 1. 15, 8.

2) Cf. Destinon l. l. p. 103 sqq. — Strabonem multo integrius atque incorruptius de Herode iudicasse apparet ex fr. 204 (*παράδως εἰς τὴν ἱερουσόνην*).

talentum¹⁾. Quod ne cui videatur incredibile, in § 2 ipse Iosephus duobus locis Strabonianis studet demonstrare, quantae Iudaeorum tum fuerint opes. Quid? Si ea ipsa, quae in § 1 traduntur, apud Strabonem invenisset scripta, nonne hoc potius Strabonis testimonio usus esset ad rei fidem augendam, quam duobus illis, quae longe sunt repetita et minus apta ad persuadendum? Qua re non est veri simile paragraphum primam fluxisse e Strabone.

Uno tamen loco libri XIV extremi Strabonem cognosco. Vidimus supra p. 240 verba τῆ τῆς νηστείας ἡμέρα, quo die Hierosolyma a Pompeio expugnata esse feruntur A. I. XIV 4, 3, Strabonis maxime esse propria. Quem locum totum hic apponam: καὶ γὰρ ἀλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆ τῆς νηστείας ἡμέρα κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν ὀλυμπιάδα ἑκατεόντιων Γαίου Ἀντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος κτλ. Quae si ex Strabone desumpta sunt, idem necessario statuendum est, ut iam Blochius recte monuit l. l. p. 105, de loco plane gemello A. I. XIV 16, 4, ubi eodem modo tempus significatur, quo Hierosolyma ab Herode ac Sossio capta sint a. 37 a. Chr., alterius loci habita ratione: τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῆ Ἱεροσολυμιτῶν πόλει ὑπατεύοντος ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Ἀγρίππα καὶ Καννίνου Γάλλου ἐπὶ τῆς πεμπτῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος τῷ τρίτῳ μηνὶ τῆ ἑορτῆ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ περιτροπῆς τῆς γενομένης ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς· καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῆ αὐτῆ ἑάλωσαν ἡμέρα, μετὰ ἔτη εἴκοσι καὶ ἑπτὰ. Cum autem hac in parte ad Nicolaum Damascenum, non ad Strabonem omnis redeat narratio, verba illa e Strabone hoc loco putanda sunt esse inserta aut ab Anonymo aut ab ipso Iosepho, cum antiquitates conscriberet (nam in bello Iudaico I 18, 3 haec verba omnino desiderantur). Et sane aut egregie fallor aut additamenti speciem haec verba prae se ferunt. Huc accedit, quod quae hic de expugnationis tempore traduntur,

1) Quae deinde narratur de trabe aurea ab Eleazaro Crasso tradita, ab ipso Iosepho ex alio fonte addita sunt, ut docuerunt Niesius in Herm. vol. XI p. 470 et Destignon l. l. p. 105.

pugnant cum fontis praecipui narratione¹⁾. Nam secundum hoc Strabonis testimonium tertio mense urbs capta est²⁾, in bello autem Iudaico legitur I 18, 2 *πέντε μηνὶ διήνεγκαν τὴν πολιορκίαν* et V 9, 4 *ἐπὶ μῆνας ἕξ ἐπολιορκοῦντο*.

Haec sunt, quae apud Iosephum ex Strabonis hypomnematis historicis fluxisse mihi videntur.

Restat ut, quae inter Strabonem et Nicolaum Damascenum intercesserit ratio, disquiratur. Quos auctores in his rebus enarrandis mirum quantum inter se consensisse apparet et ex illis, quae supra p. 239 attulimus, Iosephi verbis et ex A. I. XIII 12, 6 et XIV 4, 3, ubi de eisdem rebus uterque testis citatur. Quam ob rem Arnoldus Schaefer³⁾ aliique statuerunt Strabonem in hypomnematis historicis fonte usum esse Nicolao.

Atque in geographicis quidem semel Nicolaum laudat Strabo XV 1, 72sq. p. 719/20, ubi Indorum ad Augustum legationem (a. 20 a. Chr.), quam ille ipse suis oculis viderat, ipsis eius verbis enarrat⁴⁾. In hypomnematis autem historicis Nico-

1) Haec discrepantia sane tolleretur, si vera esset Blochii sententia, qua statuit (p. 105 et 106 adn. 1) tertium mensem et hoc loco et A. I. XIV 4, 3 non esse tertium obsidionis, sed tertium anni Attici mensem, Boëdromionem, qui Iudaeis sit Tischri, in quem incidat ἡ τῆς νηστείας ἡμέρα ('Versoehnungsfest'). Quae ratio omni caret probabilitate. Quis enim credat Strabonem in rebus Romanis enarrandis usum esse mensibus Atticis? Sed ut sit usus, certe non dixisset τῷ τρίτῳ μηνί, sed suo nomine mensem appellasset. Hierosolyma autem re vera tertio obsidionis mense a Pompeio esse expugnata duobus belli Iudaici locis diserte dicitur: I 7, 4 *τρίτῳ γὰρ μηνί τῆς πολιορκίας* — — *εἰσέπικτον εἰς τὸ ἱερόν*, et V 9, 4 *τρισὶ γούν μηνὶ πολιορκηθέντες κτλ.*: cf. Suid. s. v. *Πομπήιος*. Liv. ap. Eutr. VI 14 et ap. Oros. VI 6, 4.

2) Nisi forte verba τῷ τρίτῳ μηνί falso hic irrepserunt ex XIV 4, 3 aut Anonymi aut Iosephi culpa.

3) 'Abriss der Quellenkunde der griechischen und roemischen Geschichte' part. II p. 88.

4) Ne in geographicis quidem Nicolao usus esse videtur excepto ipso hoc loco, quem a Strabone, postquam totum hunc geographicorum librum iam confecit, hic in Indiae descriptionis sine ex Nicolao postea additum esse suspicari licet e verbis, quibus Nicolai narratio ad antecedentia agglutinatur: *προσθεῖη δ' ἂν τις τούτοις καὶ τὰ παρὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Νικολάου*. Tunc igitur primum Nicolai opus innotuit Straboni.

laum ab eo esse adhibitum propterea nego, quod eodem fere tempore uterque opus suum composuit. Nam Nicolaus ad scribendam historiam accessit inter annos 16, quo in Asia apud Agrippam versabatur ¹⁾, et 12 a. Chr., quo cum Herode Romam profectus est ²⁾. Quo in opere peramplo, in quo centum quadraginta quattuor libris historia ab eo deducta erat usque ad annum circiter quartum a. Chr. n. ³⁾, per longum tempus desudavit Nicolaus ⁴⁾. Res autem, de quibus hic agitur, in posterioribus narratae erant libris, scilicet inter libros CX, ubi Luculli ex Asia reditus erat commemoratus, et CXIV, ubi de Crasso erat sermo. Itaque Strabonem, quem eodem fere tempore hypomnemata conscripsisse supra demonstravimus p. 12, non veri simile est ex Nicolao sua petivisse.

Quae cum ita sint, horum auctorum consensum ita explicandum esse arbitror, ut eosdem ab eis adhibitos esse fontes statuamus.

Indolis plane diversae et multo maioris quam Iosephus ingenii auctor est Plutarchus, cuius inter fontes fuit etiam Strabo, quem laudat in vitis Sullae c. 26 (fr. 65^a), Luculli c. 28 (fr. 85), Caesaris c. 63 (fr. 187.) Qui scriptor cum in vitis, qua erat lectionis ubertate, ex multis fontibus, quidquid ad usum suum idoneum videbatur, collegisset neque fere sine arte inter se contexuisset, difficillimum esset, quae Straboni potissimum deberet, diiudicare, nisi alius auctor servatus esset, inter quem et Plutarchum certa quaedam intercedit ratio, Appianum dico, quem multis in partibus totum pendere ex Strabone videbimus.

Itaque simul quaerendum est:

- 1) Nicol. de vita sua fr. 3 (FHG III p. 350); cf. Ios. A. I. XVI 2, 2.
- 2) Nicol. de vita sua fr. 4. Ios. A. I. XVI 4, 1.
- 3) Cf. Mueller FHG III p. 344 sq. Destinon l. i. p. 99 sq.
- 4) Nicol. de vita sua fr. 4.

DE STRABONE APPIANI ET PLUTARCHI FONTE

I

De Appiani bellorum civilium libro II et de Plutarchi vitarum
particulis quae huc pertinent

Appianum in bellorum civilium libro II et Plutarchum in Caesaris maxime ac Pompei vitis sat multis locis et in rebus narratis et in ipsis etiam verbis mirum in modum inter se congruere iam pridem viri docti animadverterunt omnesque in eo consenserunt, communem aliquem utriusque narrationi subesse fontem. Quem esse Asinium Pollionem post Wijnnii librum publici iuris factum ¹⁾ inveteravit opinio, quam primus Paulus Bailleu ²⁾ accuratius definire et argumentis stabilire conatus est. Cuius viri docti cum omnes fere subscripsissent sententiae, Thoureto ³⁾ laudi dandum est, quod falsam eam esse princeps luculentissime demonstravit. Gravissimum autem argumentum inde repetit (p. 333 sq.), quod et Appianus II 82 et Plutarchus in vita Pomp. c. 72 et similiter in vit. Caes. c. 46 — quem locum miror Thouretum plane fugisse — uno eodemque narrationis loco de Pompeianorum in pugna Pharsalica occisorum numero testem citant Asinium Pollionem et ratione quidem prorsus simili:

App. b. c. II 82	Plut. Pomp. 72	Plut. Caes. 46
Ἐκ δὲ τῆς ἄλλης στρα- τιᾶς οἱ μὲν ἐπαίροντές φασι δισμυροὺς ἐπὶ πεντακισχιλίους, Ἀσί-	Στρατιώτας δὲ μό- νους ἑξακισχιλίους φησὶ πεσεῖν Ἀσίν- νιος Πολλίων	Στρατιώτας δὲ μὴ πλείους ἑξα- κισχιλίων πεσεῖν sc. φησὶ Πολ-

1) 'De fide et auctoritate Appiani in bellis Romanorum civilibus enarrandis exploratis fontibus, quibus usus esse videtur' Groning. 1855.

2) 'Quomodo Appianus in bell. civ. libr. II—V usus sit Asinii Pollionis historiis' diss. Gotting. 1874.

3) 'De Cicerone Asinio Pollione C. Oppio rerum Caesarianarum scriptoribus' in stud. Lips. vol. I 1878 p. 303 sqq.

νιος δὲ Πολλίων ὑπὸ Καίσαρι τῆς μάχης ἐκείνης στρα- τηγῶν ἑξακισχιλλοὺς ἀναγράφει νεκροὺς εἶρε- θῆναι τῶν Πομπηίου.	μεμαχημένος ἐκείνην τὴν μά- χην μετὰ Καί- σαρος.	λίων Ἀσίν- νιος.
--	---	---------------------

Unde efficitur neutrum ex ipso Asinio hausisse, sed in communi utriusque fonte illud Asinii testimonium iam exstitisse.

Qui nuper spretis, non refutatis Thoureti argumentis ad tritam illam ac pervulgatam rediit sententiam, qua Asinium fontem statuunt, Ottonem Basiner¹⁾ non opus est multis refellere, cum iam Iudeichius²⁾ hoc munere strenue functus sit, qui Thoureti causam suscepit et egregie contra Basinerum defendit.

Sed Thouretus non modo negavit Asinio auctore usos esse Appianum et Plutarchum, verum etiam qualis fuisset ille fons, ex quo illi sua hauserunt, diligenter exploravit. Etenim ad Graecum scriptorem utriusque narrationem redire rectissime cognovit. Quod quin iure contenderit, nemini puto fore dubium, qui, quanta inter eorum narrationes intercedat similitudo, animum adverterit, quippe qui saepenumero easdem res eisdem propemodum verbis exponant. Et quamquam iam Paulus Bailieu l. l. p. 9 sqq. multos locos, ubi singularis inter Appianum et Plutarchum deprehenditur consensus, inter se comparavit, tamen, quoniam ille neque omnes attulit neque quos attulit integros exscripsit, operae pretium esse existimo omnes hos locos in unum colligere, ut in uno quasi conspectu ponantur. Ipsa autem verba Graeca cum propter magnam locorum multitudinem non possint apponi, locos saltem quam accuratissime significabo, ut facili negotio possint inveniri; in paginis autem et versibus numerandis sequor editiones Appiani Mendelssohnianam et Plutarchi Sintenisanam minorem:

1) 'De bello civili Caesariano' Quaestiones Caesarianae pars I. Dorpat. 1883.

2) 'Caesar im Orient' (Lipsiae 1885) p. 33 sqq.

App. 8 p. 694, 10 sq. 14 sq. = Plut. Caes. 11 p. 374, 9—11: Caesar ne in Hispaniam proficiscatur, a creditoribus impeditur.

App. 8 p. 694, 24—695, 9 = Plut. Caes. 13 p. 375, 19—29: Caesar dimisso triumpho consulatum petiturus urbem intrat.

App. 10 p. 696, 13—19 = Plut. Caes. 14 p. 376, 18—26: Caesar rogationes a Pompeio et Crasso collaudatas ad populum fert.

App. 12 p. 698, 14—16 = Plut. Caes. 14 p. 377, 12—16: Bibulus per reliquum consulatus sui tempus domi se continet.

App. 13 p. 699, 13—15 = Plut. Caes. 14 p. 377, 18—20: Caesari Gallia citerior ulteriorque in quinquennium cum quattuor legionibus datur.

App. 14 p. 699, 18—700, 2 = Plut. Caes. 14 p. 377, 1—12: Caesar nuptiis Pompeium ac Pisonem sibi devincit: Catonis dictum.

App. 14 p. 700, 3—11 = Plut. Caes. 14 p. 378, 3—7: Clodium tribunum plebis Caesar facit, ut Ciceronem evertat.

App. 17 p. 702, 11—13 = Plut. Caes. 21 p. 385, 22—24. Pomp. 51 p. 242, 17—20: De lictorum senatorumque, qui Lucam ad Caesarem convenerant, numero.

App. 19 p. 704, 11—15 = Plut. Caes. 28 p. 392, 12—15: De rei publicae statu corrupto ac depravato.

App. 20 p. 705, 2—11 = Plut. Caes. 28 p. 392, 21—27: Quasi *φάρμακον* a multis commendatur Pompei dictatura, quam ut adipiscatur, ille omnibus viribus contendit.

App. 23 p. 708, 1—9 = Plut. Caes. 28 p. 392, 27—393, 3: Pompeius Catone auctore consul sine collega creatur duasque accipit provincias.

App. 25 p. 711, 1—6 = Plut. Caes. 29 p. 394, 8—12. Pomp. 58 p. 250, 19—23: Caesar frustra a senatu petit, ut imperium sibi prorogetur; eius dictum.

App. 26 p. 711, 6—15 = Plut. Caes. 29 p. 393, 9—14: Marcellus civem Novi Comi, quod oppidum iure Latii Caesar donaverat, virgis verberatum ad Caesarem mittit.

App. 26 p. 712, 4—10 = Plut. Caes. 29 p. 393, 17—20. Pomp. 58 p. 250, 15—17: Paulum et Curionem Caesar largitione redimit.

App. 27 p. 713, 10—12 = Plut. Caes. 30 p. 394, 21—22: Curio tamquam athleta floribus obrutus a populo deducitur.

App. 29 p. 715, 14—16 = Plut. Caes. 29 p. 393, 25—27: Caesar legionem magnis pecuniis donatam Pompeio remittit.

App. 30 p. 716, 7—17 = Plut. Caes. 30 p. 394, 28—31. Pomp. 58 p. 251, 3—9: Senatus de Caesare et Pompeio sententiae.

App. 31 p. 716, 26—717, 5 = Plut. Pomp. 59 p. 251, 19—24: Claudius et Lentulus Pompeium patriam contra Caesarem defendere iubent.

App. 32 p. 717, 17—19 = Plut. Caes. 32 p. 395, 23—24. Pomp. 60 p. 352, 13—14: De Caesaris copiarum numero.

App. 32 p. 717, 25—718, 3 = Plut. Caes. 31 p. 395, 5—8: Pacis condiciones a Caesare propositae.

App. 33 p. 719, 3—16 = Plut. Caes. 31 p. 395, 16—21. Ant. 5 p. 351, 5—11: Antonius et Curio Cassiusque servorum vestibus induti Roma ad Caesarem fugiunt.

App. 35 p. 720, 11—721, 2 = Plut. Caes. 32 p. 396, 5—29. Pomp. 60 p. 252, 18—25: Quomodo Caesar Rubiconem transierit.

App. 36 p. 721, 9—11 = Plut. Caes. 33 p. 397, 27—28. Pomp. 61 p. 253, 24—25: Pompeium non sinunt sua uti sententiā.

App. 37 p. 722, 6—8 = Plut. Caes. 33 p. 397, 21—26. Pomp. 60 p. 253, 4—8: Favonius Pompeium irridet.

App. 38 p. 723, 16—19 = Plut. Caes. 35 p. 399, 7—9: Pompeius consules cum exercitus parte Dyrrhachium praemittit.

App. 40 p. 725, 5 sq. = Plut. Pomp. 62 p. 254, 26: Pompeius Brundisium διαταφρῆει.

App. 40 p. 725, 22—726, 5 = Plut. Cat. min. 53 p. 87, 1—15: Cato Asinio Pollioni in Siciliam provinciam misso cedit.

App. 41 p. 726, 10—12 = Plut. Caes. 35 p. 399, 30—400, 4: Caesar aerarii claustra effringit Metello reluctanti mortem minatus.

App. 41 p. 726, 17—19 = Plut. Ant. 6 p. 351, 31—352, 1: Caesar Lepidum urbi Romae, Antonium Italiae praeficit.

App. 48 p. 733, 19—25. 734, 5—11 = Plut. Caes. 37 p. 400, 23—30: Caesaris dictatoris edicta: post undecim dies dictatura se abdicat consulesque facit semet ipsum et Servilium Isauricum.

App. 49 p. 734, 22—24 = Plut. Pomp. 64 p. 255, 27—30: Pompeius copias exercens ipse labores subit.

App. 49 p. 735, 7 sq. = Plut. Pomp. 64 p. 255, 25 sq.: Equitum VII milia in Pompei sunt exercitu.

App. 54 p. 739, 14—16 = Plut. Caes. 37 p. 400, 31 sq.: De numero copiarum, quas Caesar tempore brumali navibus imponit.

App. 57 p. 742, 13—743, 12 = Plut. Caes. 38 p. 401, 30—402, 17: Caesar solus navigio infirmo Brundisium traicere conatur.

App. 61 p. 746, 4—7 = Plut. Caes. 39 p. 402, 27—403, 5: Caesaris milites pane e radicibus quibusdam cocto vescuntur: Pompei dictum.

App. 61—62 p. 746, 19—748, 6 = Plut. Caes. 39 p. 403, 8—27. Pomp. 65 p. 257, 20—26: Proelii descriptio, in quo Caesaris exercitus paene deletur: Caesaris dictum.

App. 63 p. 748, 7 sq. = Plut. Pomp. 66 p. 257, 27—30: Pompeius victoriae nuntium omnibus regibus urbibusque mittit.

App. 64 p. 749, 19—23 = Plut. Caes. 41 p. 405, 15—20: Gomphis expugnatis Caesaris milites vino fiunt ebrii.

App. 65 p. 750, 7—15 = Plut. Pomp. 66 p. 258, 16—23: Afrani consilium a Pompeio repudiatum.

App. 67 p. 752, 11—16 = Plut. Caes. 41 p. 404, 31—405, 4. Pomp. 67 p. 259, 11—16: Pompeius a suis per ludibrium vocatur βασιλεύς βασιλέων et Agamemno.

App. 68 p. 753, 9—11 = Plut. Caes. 43 p. 406, 26—29. Pomp. 68 p. 260, 27—30: Prodigium ante pugnam Pharsalicam factum: fax caelestis visa est.

App. 68 p. 753, 17 = Plut. Caes. 43 p. 406, 29—31. Pomp. 68 p. 260, 25 sq.: terror πανικός Pompei copiis obicitur.

App. 69 p. 753, 20 sq. = Plut. Pomp. 68 p. 260, 19—22: Pompei somnium.

App. 69 p. 753, 27—754, 1 = Plut. Caes. 42 p. 405, 26—29. Pomp. 67 p. 260, 4—6: Pompeiani de Caesaris pontificatu inter se pugnant.

App. 70 p. 754, 25—755, 3 = Plut. Caes. 42 p. 406, 1—7. Pomp. 69 p. 262, 16—18: Caesaris et Pompei copiarum numerus.

App. 73 p. 757, 23 sq. = Plut. Pomp. 68 p. 261, 6—8: Caesaris dictum.

App. 76 p. 760, 17—761, 9 = Plut. Caes. 44 p. 407, 6—20 et 45 p. 408, 17—27. Pomp. 69 p. 261, 15—262, 2: Quomodo utraque acies instructa sit; Caesar suos equitum Pompeianorum ora ferire iubet.

App. 77 p. 761, 16—22 = Plut. Pomp. 70 p. 262, 25—29: Quibus in cogitationibus duces ante pugnam consertam sint versati.

App. 78 p. 763, 2—11 = Plut. Caes. 45 p. 408, 15—409, 2. Pomp. 71 p. 264, 3—22: Caesariani equitatus hostium impetum quo erant iussi modo repulsant.

App. 79 p. 763, 11—21 = Plut. Caes. 44 p. 407, 24—31. Pomp. 69 p. 262, 8—16: Pompei pugnae consilium a Caesare in epistolis vituperatum.

App. 81 p. 765, 8—12 = Plut. Caes. 45 p. 409, 2—7. Pomp. 72 p. 264, 23—265, 1: Pompeius mentis iam non compos in tabernaculum se recipit Aiacle similis.

App. 81 p. 766, 4—7 = Plut. Caes. 45 p. 409, 10—13. Pomp. 72 p. 265, 3—6: Pompei dictum eiusque fuga.

App. 82 p. 766, 22—25 = Plut. Pomp. 72 p. 265, 8—10. Caes. 46 p. 409, 23, 27 sq.: Asinii Pollionis de mortuorum ex Pompei castris numero testimonium.

App. 82 p. 767, 3—8 = Plut. Caes. 44 p. 407, 31—408, 11. Pomp. 71 p. 263, 19—27: De Crassini virtute.

App. 85 p. 769, 14—17 = Plut. Pomp. 78 p. 271, 27—31: Pompeius citat versus quosdam Sophocleos.

App. 85 p. 769, 22—25 = Plut. Pomp. 79 p. 272, 1—5. 14 sq.: Pompeius salutatur Septimium, a quo primam accipit plagam.

App. 87 p. 771, 16—20 = Plut. Cat. min. 57 p. 91, 11—15: Qua de causa Cato imperium recusaverit.

App. 91 p. 775, 19 sq. = Plut. Caes. 50 p. 413, 10–13: Caesaris dictum: 'Veni, vidi, vici.'

App. 93 p. 777, 24–778, 1 = Plut. Caes. 51 p. 413, 22 sq.: Caesar milites rebellantes castigat non milites, sed Quirites eos appellans.

App. 95 p. 779, 23–780, 3 = Plut. Caes. 52 p. 415, 5–7: Caesar aquiliferum fugientem retrahit in aciem.

App. 98 p. 781, 22 sq. = Plut. Cat. m. 58 p. 92, 30 sq.: Cladis apud Thapsum acceptae tertio die Uticam affertur nuntius.

App. 98–99 p. 782, 6–783, 19 = Plut. Cat. m. 67–68 p. 101, 5–102, 24; 70 p. 104, 6–20; 73 p. 105, 16 sq.: Catonis mors.

App. 99 p. 784, 5 sq. = Plut. Caes. 54 p. 416, 7 sq. Cat. 72 p. 105, 9–12: Caesaris de Catone mortuo dictum.

App. 99 p. 784, 6–8 = Plut. Caes. 54 p. 416, 16–23: Caesar contra Ciceronis Catonem scripsit Anticatonem.

App. 102 p. 786, 18–21 = Plut. Caes. 55 p. 417, 9–15: Caesar censu habitu civium numerum dimidio minorem quam ante bellum civile invenit¹⁾.

App. 104 p. 788, 16–18 = Plut. Caes. 56 p. 417, 28–30: Caesaris de pugna ad Mundam commissa dictum.

App. 107 p. 791, 2–9 = Plut. Caes. 60 p. 421, 28–422, 3: Caesar senatui non assurgit²⁾.

App. 108 p. 792, 1–4 = Plut. Caes. 60 p. 421, 24–27: Caesaris dictum: *οὐκ εἰμι βασιλεύς, ἀλλὰ Καῖσαρ*.

App. 109 p. 792, 24–793, 3 = Plut. Caes. 57 p. 419, 8–11: Caesaris de corporis stipatoribus dictum.

App. 110 p. 794, 1–3 = Plut. Caes. 60 p. 421, 19–23: Fama Romae divulgatur e libris Sibyllinis Parthos vinci non posse nisi a rege.

App. 112 p. 795, 11–18 = Plut. Caes. 62 p. 423, 30–424, 2. Brut. 7 p. 57, 1–14: Caesaris de Bruto Cassioque dictum.

App. 112 p. 795, 20–24 = Plut. Brut. 5 p. 55, 1–9: Brutus Caesaris ex Servilia filius fuisse dicitur, qua re is in pugna Pharsalica Bruto parcere iussit duces.

App. 112 p. 796, 4–9 = Plut. Brut. 9 p. 59, 9–15: Verba irritantia, quae Bruti antiqui statuis et Bruti praetoris tribunali ascribebantur

1) Hoc loco uterque in eundem incidit errorem a communi fonte haud dubie iam commissum, ut elucet ex Cass. Dione XLIII 21: cf. Thouret l. l. p. 337. Iudeich l. l. p. 34 sqq.

2) Notandum est, quod discrepant a memoria Liviana; nam pro rostris id accidisse tradunt, cum Cassius Dio XLIV 8, Livius per. 116, Suetonius Caes. 78 pro Veneris Genetricis aede Caesarem faciant sedentem: cf. Baillet l. l. p. 23.

App. 113 p. 796, 11—797, 2 = Plut. Brut. 10 p. 59, 28—60, 13: Colloquium inter Brutum et Cassium habitum.

App. 114 p. 798, 12—16 = Plut. Brut. 18, p. 67, 6—13: Brutus Antonium una cum Caesare interfici non sinit.

App. 115 p. 798, 20—25 = Plut. Caes. 63 p. 425, 13—18: Caesaris de optimo mortis genere dictum.

App. 115 p. 799, 5—8 = Plut. Caes. 63—64 p. 426, 7 sqq. 25—27: Decimus Brutus Caesari suadet, ut ipse senatum dimittat.

App. 115 p. 799, 11—26 = Plut. Brut. 14—15 p. 63, 25—64, 23: Brutus et Cassius ante facinus perpetratum e nonnullorum dictis suspicantur rem esse proditam.

App. 116 p. 800, 1—6 = Plut. Caes. 64 p. 426, 28—427, 2: Servus Caesarem, quem ut caveret praemoniturus erat, domi non invenit.

App. 116 p. 800, 7—11 = Plut. Caes. 65 p. 427, 15—17: Artemidorus Cnidius Caesarem praemoniturus sero advenit.

App. 116 p. 800, 11—20 = Plut. Brut. 16 p. 65, 17—66, 3: Popillii Laenatis cum Caesare colloquium coniuratis suspectum.

App. 116 p. 800, 22—25 = Plut. Caes. 63 p. 425, 4—6: Caesaris victimae cor defuit, signum letale.

App. 117 p. 801, 10—802, 11 = Plut. Caes. 66 p. 428, 1—429, 6. Brut. 17 p. 66, 11—29: Quomodo Caesar sit interfectus.

App. 149 p. 832, 8—13 et 153 p. 838, 5—9 = Plut. Caes. 63 p. 425, 6—13: Caesar irridet vatem, a quo Idus Martias ut caveret admonitus erat.

App. 149 p. 832, 16 sq. = Plut. Caes. 69 p. 431, 6 sq.: Caesar duodesagesimo aetatis anno moritur.

In hoc locorum numero invenies qui adeo inter se sint similes, ut eadem narratiunculæ apud utrumque scriptorem eadem dubiae fidei nota insignitæ sint addito vocabulo *λέγεται* vel *φασίν*: cf. App. 25 extr. = Plut. Caes. 29 extr. Pomp. 58, ubi Appianus utitur verbo *φασί*, Plutarchus verbis *λέγεται* et *ἔλεγχθη*; App. 95 extr. = Plut. Caes. 52 extr.; App. 112 = Plut. Caes. 62; App. 112 = Plut. Brut. 5, ubi apud utrumque narratio incohatur a vocabulo *λέγεται*.

Graecum autem statuendum esse fontem, qui locos, quos in unum congeSSI, evolverit atque inter se comparaverit, facile concedet. Duo exempla satis habeo attulisse maxime insignia propterea, quod ibi consentiunt in vocabulis haud ita communis monetae: alter locus, quem omnino praeteriit Paulus Bailieu, est de nuptiis, quibus Caesar Pompeium et Pisonem sibi devincit:

App. 14.

— βοῶντος Κάτωνος διαμα-
στροπεύεσθαι γάμοις τὴν ἡγε-
μονίαν.

Plut. Caes. 14.

— μαρτυρομένου Κάτωνος καὶ
βοῶντος οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι γά-
μοις διαμαστροπευομένης τῆς
ἡγεμονίας.

Altero loco agitur de plausu, quo populus prosequitur Curionem, qui de imperio et Caesari et Pompeio abrogando dixerat sententiam:

App. 27.

— καὶ ποτε καὶ παρέπεμψαν
ἀνθοβολοῦντες ὥσπερ ἀθλή-
την μεγάλου καὶ δυσχεροῦς
ἀγῶνος.

Plut. Caes. 30.

— οἱ δὲ καὶ στεφάνους ἐπ'
αὐτὸν ὥσπερ ἀθλήτην ἀνθο-
βολοῦντες ἠφίεσαν.

Porro Graecus auctor manifesto tenetur App. 81 init. — Plut. Pomp. 72 init., ubi Pompeius de rebus suis desperans comparatur cum Aiace medios inter hostes a Iove pavore perculso, qualem descripsit Homerus, cuius versus ipsos laudat Plutarchus¹⁾. An putemus apud Latinum nescioquem scriptorem tale quid invenisse Appianum et Plutarchum?

Ad eundem adducimur finem loco Plutarchi recte explicato, id quod primum contigit Thoureto l. l. p. 336 sqq.²⁾. Plutarchus enim in Caes. c. 46 dicto quodam Caesaris commemorato sic pergit: ταῦτά φησι Πολλίων Ἀσίνιος τὰ ῥήματα Ῥωμαῖσι μὲν ἀναφθέξασθαι τὸν Καίσαρα παρὰ τὸν τότε καιρὸν, Ἑλληνιστὶ δ' ὑπ' αὐτοῦ γεγράφαι. Et deinde in eodem pergens enuntiato subnectit Asinii illud de Pompeianis occisis testimonium, quod idem apud Appianum legitur. Quod cum non ex ipso Asinio, sed ex communi fonte petiverit, ut supra vidimus p. 245 sq., eundem fontem etiam antecedentia, quae artissime cum his cohaerent, ei subministrasse consentaneum est, quae ab Appiano omissa sunt. Illud vero ὑπ' αὐτοῦ neque ad Caesarem neque ad Asinium Pollionem posse

1) Cf. Iudeich l. l. p. 37 sq., qui etiam nonnulla alia Graeci fontis indicia addidit.

2) Iudeich l. l. p. 36 sq. Thoureti sententiam merito tuetur.

referri, Thouretus argumentis minime ambiguis demonstravit. Itaque magna cum probabilitate ille quidem statuit totum hunc locum ex Graeco auctore a Plutarcho esse depromptum: qui cum sui excusandi causa dixisset *Ἑλληνιστὶ δ' ὑπ' ἐμοῦ γέγραπται*, Plutarchum in errorem inductum illud *ὑπ' ἐμοῦ* falso rettulisse ad Asinium Pollionem. Hac quidem ratione et omnes difficultates de medio tolluntur et optime confirmatur, quod iam antea cognoveramus, Graecum fuisse illum fontem, ex quo Appiani et Plutarchi manavit narratio.

Sed iam oritur quaestio, quisnam fuerit ille auctor Graecus, ad quam solvendam nihil omnino contulit Thouretus, nec mirum, quippe cui cum uno Asinio res esset. Videndum igitur erit, appareantne apud Appianum et Plutarchum certa quaedam indicia, quibus fons cognoscatur.

Sed priusquam ad hanc rem perquirendam aggrediamur, necesse erit circumspicere, quomodo omnino Appianus et Plutarchus fontibus suis uti soleant. — Atque Appianum quidem miserum fuisse compilatorem, qui unum semper sine proprio iudicio exprimeret auctorem, inter omnes iam constat. Plane alienum a se ille quidem iudicabat complures simul adire fontes et, quae illi narrarent, inter se perpendere et una narratione complecti. Quod optime intellegitur ex eis partibus, ubi Polybio usus est Appianus, quem negligentissime quidem, sed tanta exscripsit constantia, ut alius fontis nusquam ullum appareat vestigium¹⁾.

Longe aliter de Plutarchi in fontibus adhibendis ratione indicandum est. Nam vel consilium eius plane erat diversum, quippe qui non historiam, sed vitas singulorum virorum conscribere sibi proposuisset. Ad hos illustrandos omnia referebat atque, ut eorum virtutes ac mores maxime eniterent, singulas narratiunculas, in quibus inerat *δήλωσις ἀρετῆς ἢ κακίας*, et facete dicta undique conquirebat²⁾; qua in re magna litterarum scientia et plurima lectione adiuvabatur. Magna igitur

1) Cf. Nissen 'Kritische Untersuchungen ueber die Quellen der IV. und V. Dekade des Livius' (Berol. 1863) p. 114 sq.

2) Cf. Plut. Alex. 1.

in Plutarchi fontibus explorandis opus est cautione, ne sicubi fontis cuiusdam apud eum deprehenderimus indicium, ex eodem fonte etiam reliqua omnia hausta esse praeproperè iudicemus.

Iam videamus, quid inde sequatur ad nostram quaestionem recte instituendam. Quoniam igitur Appianum et Plutarchum ex communi fonte Graeco hausisse satis constat, cuius vestigia haud obscura apud Appianum per capp. 8—117 sparsa agnovimus ita quidem, ut in unoquolibet fere horum capitum singularis inter Appiani et Plutarchi verba consensus inveniatur, praeter hunc ipsum fontem nullum alium hac in parte ab Appiano esse inspectum ex eius consuetudine confidenter licet affirmare, id quod ex eis, quae infra expositurus sum, spero fore etiam manifestius. — Contra de Plutarcho nihil poterit iudicari nisi hoc unum: usum esse eum illo fonte eis ipsis locis, ubi concinit cum Appiano; aliis locis certa quaedam accedant necesse est argumenta.

Quae cum ita sint, in communi illo fonte indagando ab Appiani potissimum capp. 8—117 proficiscendum erit.

Ac de parte quidem horum capitum, scilicet de Appiani capp. 81—91 et de Plutarchi vitarum Caesaris et Pompei capitibus eis, quibus idem tractatur tempus inde a Pompei post pugnam Pharsalicam fuga usque ad belli cum Pharnace gesti finem, iam Iudeichius l. l. p. 38—48 tam diligenter tamque prudenter disseruit, ut plane me habeat assentientem¹⁾. Neque mihi in animo est, quae ille vir doctus magna sagacitate exposuit, omnia hic repetere, sed ad eius librum delego, qui accuratius volunt scire. — Sed quid novi discimus ex Iudeichii commentatione? Coniecit nimirum ille v. d. in capitibus illis, quae ei erant tractanda, Appianum et Plutarchum hausisse e Strabonis hypomnematis historicis argumentis usus maxime hisce: Strabo ipse, inquit, a Plutarcho laudatur in Caes. c. 63 (= fr. 187); idem in Caes. c. 48 extr. narrat a Caesare Cleopatram arcessitam esse Alexandriam, id quod

1) De una re, de qua mihi non convenit cum Iudeichio, infra uberius dicam p. 262 sq.

nemo praeterea memoriae prodidit nisi Strabo, qui eadem fere habet verba in fr. 168, 3 sq.; Caesaris erga Graecos, imprimis eos, qui Asiam incolebant, benevolentia ab Appiano et Plutarcho compluribus locis cum voluptate quadam praedicatur; quod Appianus c. 89 init. Asiam appellat *τὴν μεγάλην χερσόνησον*, plane ex Strabonis est more.

Quae argumenta quamquam fortasse non sufficiunt ad rem probandam (neque herele fieri potest, ut ex paucis illis capitibus res ad liquidum confessumque perducatur), tamen coniectando verum assecutum esse Iudeichium nos demonstrabimus tota illa, quam supra p. 254 circumscripsimus, parte diligenter explorata ac pervestigata.

Iam supra p. 245 sq. vidimus Asinium Pollionem et ab Appiano (c. 82) et a Plutarcho (Pomp. 72 Caes. 46) eodem narrationis loco laudari. Similiter etiam Caesarem (*ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς*, ut dicit Appianus) de eadem re testem citant App. c. 79 et Plut. Caes. 44. Pomp. 69. In communi igitur fonte et Asinius et Caesar adhibiti erant. Atque Asinius Pollio certe fuit inter Strabonis fontes, qui laudatur fr. 169, 5 et in geogr. IV 3, 3 p. 192. Caesaris autem de bello Gallico commentariis cum largissime usus sit Strabo (cf. fr. 149 et supra p. 216 sqq.), etiam reliqua Caesaris scripta ei fuisse nota veri est simillimum.

Omnino autem Strabo diligens si quis alius erat in auctoribus laudandis et plurimum operae studiique in hoc maxime locabat, ut varias scriptorum memorias quam plenissime colligeret (cf. supra p. 5 sqq. 215 sqq.) Quae Strabonis in materia congerenda diligentia etiam apud Appianum in capp. 8—117 multis locis apparet, nisi forte quis putat Appianum, auctorem neglegentissimum, tantae fuisse doctrinae tantaeque industriae, ut ipse ex tot fontibus materiam multo labore et sudore conquireret.

Age denuo consideremus locum illum Appiani (c. 82), ubi laudat Asinium Pollionem. Nam non solum huius scriptoris, sed etiam aliorum de militum in pugna Pharsalica caesorum numero profert memorias. Ceciderunt enim, inquit, Caesarianorum *τριάκοντα λοχαγοὶ καὶ ὀπλιταὶ διακόσιοι ἦ, ὡς ἐτέ-*

ροις δοκεῖ, χίλιοι καὶ διακόσιοι, Pompeianorum autem, praeter senatores et equites, οἱ μὲν ἐπαίροντες φασὶ δισμυρίους ἐπὶ πεντακισχιλλοῖς, Ἀσίνιος δὲ Πολλίων — — ἑξακισχιλλοῦς ἀναγράφει κτλ. Asinii testimonium etiam Plutarchum eisdem fere verbis exhibere (Pomp. 72. Caes. 46) vidimus p. 245 sq. Ut igitur hoc non ipse indagavit, sed ex communi fonte excerpserit Appianus, ita haud dubie etiam reliqua apud eundem auctorem iam collecta invenit. Neque mirandum est, quod Plutarchus ceteris omissis unum Asinii attulit testimonium, quippe cuius ut vitarum auctoris minime interesset, ut omnia exhauriret. Sed id potissimum elegit testimonium, cui ab auctore suo maxima tribuebatur fides.

Quod idem etiam ex alio loco prorsus simili licet cognoscere, quem integrum huc apponam, quod ibi Strabonis in diversis memoriis colligendis diligentia manifestissime conspicitur; agitur autem de Caesaris atque Pompei copiarum numeris: App. c. 70 στρατιὰ δ' ἦν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πολλῶν ἀμφίλογα εἰπόντων ἐπομένῳ μάλιστα Ῥωμαίοις τοῖς τὰ πιθανώτατα γράφουσι περὶ τῶν ἐξ Ἰταλίας ἀνδρῶν, οἷς δὴ καὶ μάλιστα θαρροῦντες τὰ συμμαχικὰ οὐκ ἀκριβοῦσιν οὐδὲ ἀναγράφουσιν ὡς ἀλλότρια καὶ ὀλίγην ἐν αὐτοῖς ἐς προσθήκην χώραν ἔχοντα, Καίσαρι μὲν ἐς δισχιλίους ἐπὶ δισμυρίους, καὶ τούτων ἡπτεῖς ἦσαν ἀμφὶ τοὺς χίλιους, Πομπηίῳ δὲ ὑπὲρ τὸ διπλάσιον, καὶ τούτων ἡπτεῖς ἐς ἑπτακισχιλίους. Ὡδε μὲν τοῖς τὰ πιθανώτατα λέγουσι δοκεῖ μυριάδας ἑπτὰ ἀνδρῶν Ἰταλῶν συμπεσεῖν ἀλλήλοις ἐς μάχην· οἱ δ' ὀλιγωτέρους ἑξακισμυρίων φασίν, οἱ δ' ὑπερεπαίροντες τεσσαράκοντα μυριάδας γενέσθαι λέγουσιν. Καὶ τούτων οἱ μὲν ἡμιόλιον, οἱ δὲ ἐκ τριῶν νομίζουσιν ἀμφὶ τὰ δύο τῷ Πομπηίῳ γενέσθαι μέρη. — Quid vero apud Plutarchum legitur (Caes. 42. Pomp. 69)? Ceteris nimirum omnibus neglectis ea sola narrat, quae Appiano teste tradiderant οἱ τὰ πιθανώτατα λέγοντες, in his autem egregie et paene mirifice concinit cum Appiano. Apparet igitur iam in communi fonte, quem esse Strabonem nunc puto patere, e diversis sententiis unam praeter ceteras ut maxime fide dignam fuisse notatam.

Complures a communi fonte adhibitos esse auctores intellegitur etiam ex Appiani c. 48, ubi narrat per undecim tantummodo dies Caesarem fuisse dictatorem, id quod apud Plutarchum quoque legitur (Caes. 37). Appianus autem addidit verba ὠδὲ γὰρ τισι δοκεῖ.

Duplex memoria apud Appianum exstat praeterea c. 116 de prodigio, quo Caesaris mors portendebatur: τῶν ἱερῶν ἦν τῷ Καίσαρι τὸ μὲν πρῶτον ἀνευ καρδίας ἦ, ὡς ἕτεροι λέγουσιν, ἢ κεφαλὴ τοῖς σπλάγγνοις ἔλειπεν. Quod prodigium invenitur etiam apud Plutarchum (Caes. 63 = fr. 187), qui e Strabone se id desumpsisse disertis verbis profitetur ¹⁾. Quae praeterea ex Strabone hoc loco ille attulit portenta, ab Appiano omissa sunt. En rursus habes Strabonem, ad quem undique viae nos ducunt.

Quid? quod aliis quoque locis, ubi Strabo et Appianus inter se possunt conferri, magnus inter eos reperitur consensus?

App. c. 23 et Strabo fr. 144 eodem modo narrant Cyprum insulam misso M. Catone a Romanis Ptolemaeo esse ereptam auctore P. Clodio Pulchro, qui Ptolemaeo graviter irasceret, quod sibi a piratis capto, cum eum orasset, ut se redimeret, pretium vilissimum misisset. Quam rem tradidit quidem etiam Cassius Dio XXXVIII 30, sed paulo aliter, cum diceret nihil omnino fecisse Ptolemaeum, ut Clodium a piratis liberaret.

Porro concinit App. c. 103 cum Strabonis fr. 179, id quod eo est notabilius, quia inter se consentientes cum reliqua memoria discrepant. Nam uterque Caesarem Roma in Hispaniam Baeticam (teste quidem Strabone Obulconem) viginti septem diebus venisse tradit. Alium numerum habet Suetonius Caes. 56: 'ab urbe in Hispaniam ulteriorem quarto et vicensimo die per-

1) Quod eiusdem portenti mentionem faciunt etiam Cic. de div. I 52, 119. II 16, 36 sq., Val. Max. I 6, 13, Plin. N. H. XI 186, Suet. Caes. 77, Obseq. 67, hi tamen omnes una in re vehementer discrepant ab Appiani memoria, scilicet, quod id accidisse dicunt, quo die primum veste purpurea Caesar processisset et in sella aurea consedisset, cum hic factum memoret ipso die fatali, antequam Caesar curiam intrasset.

venit'. Orosius autem et in numero et in itineris termino dif- fert, cum dicit VI 16, 6: 'septimo decimo quam egressus ab urbe fuerat die Saguntum pervenit.'

Deinde simili ratione narrant, quomodo Cato Marciam uxorem Hortensio tradiderit (App. c. 99 = Strab. fr. 158), cum Plutarchus Cat. min. 25, Thrasea Paeto usus, rem multo ube- rius et paulo aliter exponat.

Porro magna intercedit similitudo inter App. c. 84 et Strab. fr. 167^a, ubi exponunt, quo statu res Aegyptiacae fue- rint, cum Pompeius ad Casium navem appulisset.

Denique conferas, quae uterque habet de Cn. Pompei, Magni filii, fuga (App. c. 105 = Strab. fr. 180) et de Amiso urbe a Pharnace obsessa (App. c. 91 = Strab. fr. 171).

Neque inutile videtur observare, quemadmodum uterque explicet ius Latii:

App. 26.

Πόλιν δὲ Νεόκωμον ὁ Καϊ-
σαρ ἐς Λατίου δίκαιον ἐπὶ
τῶν Ἀλπεων ᾤκικει· ὧν ὅσοι
κατ' ἔτος ἤρχον, ἐγγίγοντο Ῥω-
μαίων πολῖται· τὸδε γὰρ ἰσχύει
τὸ Λάτιον.

Strab. fr. 164.

(Νέμανσος) ἔχουσα καὶ τὸ
καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς
ἀξιωθέντας ἀγορανομίας καὶ
ταμείας ἐν Νεμαίῳ Ῥωμαί-
ους ὑπάρχειν.

Memorabilis est etiam ille inter App. c. 101 et Plut. Caes. c. 55 consensus, ubi in Caesaris triumpho Africano enarrando honorificam Iubae minoris iniciunt mentionem:

App.

Ἐνθα καὶ Ἰόβας
παῖς Ἰόβας ὁ συγ-
γραφεὺς βρέφος ὧν
ἔτι παρεγένετο.

Plut.

Τότε καὶ Ἰόβας υἱὸς ὧν ἐκείνον κομιδῇ
νήπιος ἐν τῷ θριάμβῳ παρήχθη μακα-
ριωτάτην ἀλοὺς ἄλωσιν, ἐκ βαρβάρου καὶ
Νομάδος Ἑλλήνων τοῖς πολυμαθεσιτάτοις
ἐναρθῆμιος γενέσθαι συγγραφεῦσι.

Etiam in his Strabo fons cognoscitur, quem studium singu- lare Iubae regi navasse inde apparet, quod vel in geographicis saepius eius mentionem facit et eius πρὸς Ῥωμαίους εὐνοϊάν

τε καὶ φιλίαν laudat (VI 4, 2 p. 288) eiusque mortem bis commemorat (XVII 3, 7 p. 828. XVII 3, 9 p. 829).

Una praeterea res haec Appiani capita diligenter perscrutantem non potest fugere, quae ad fontem eius investigandum haud parvi est momenti. Nonnullis enim locis mira quaedam in eo comparet doctrina, quae ex Romano certe non fluxit auctore. Nam Graecas enarrat fabulas, quibus πόλεων κτίσεις explicantur, et urbes mariaque unde nomen acceperint exponit.

Sed exemplo res fiet planior! Agedum inspiciamus Appiani c. 39! Toto hoc capite agitur de Dyrrhachio, quod oppidum non idem esse atque Epidamnum uberrime docet: Epidamnum regem urbem prope mare condidisse, quam suo nomine ornasset; cui urbi Dyrrhachum, eius nepotem, navale addidisse de eo appellatum Dyrrhachium. Qui cum a fratribus bello peteretur, Herculem ei auxilium tulisse; quam ob rem Herculem magis quam Dyrrhachum ab incolis conditorem perhiberi. In ea vero pugna Ionium, Dyrrhachi filium, ab Hercule imprudenti interfectum et in mare proiectum huic mari nomen indidisse. Aliquanto post Dyrrhachinos a Brigibus e Phrygia reversis, deinde a Taulantiis et postremo a Liburnis eiectos Coreyraeis in auxilium vocatis patriam recuperasse: his cum Coreyraei admixti essent coloni, ab eis Dyrrhachium navale, quod nomen videretur ominosum, Epidamnum esse appellatum, quo nomine etiam a Thucydide significari. Sed pristinum nomen praevaluisse et tum certe Dyrrhachium esse nominatum¹⁾.

Cuius loci indoles talis est, ut ad nullum auctorem aptius possit referri quam ad Strabonem. Namque ad πόλεων κτίσεις et μετονομασίας Strabo intentum si quis alius habet animum et omnino singularum urbium historiam inde a primordiis usque ad suam aetatem solet persequi, ut ex eius geographicis luculentissime apparet. Quibus rebus cum tantopere delectaretur, etiam in historicis hypomnematis, et in his

1) Cass. Dio XLI 49, qui de eiusdem oppidi nomine quaestionem instituit, plane aliter rem enarrat.

vel magis, singularem curam atque operam in eis posuisse Strabonem consentaneum est. Singulae autem quaedam res, quas Appianus hoc loco commemorat, etiam apud Strabonem inveniuntur. Atque totius capituli quasi summa legitur VII 5, 8 p. 316 Ἐπίδαμνος, Κερκυραίων κτίσμα, ἢ νῦν Δυρράχιον — λεγομένη. Ibidem § 9 p. 317 mare Ionium ab Ionio quodam Illyrio nomen traxisse tradit Theopompum testem laudans. Taulantios et Brygos¹⁾ prope Epidamnum habitantes commemorat VII 7, 8 p. 326. Thucydides autem, qui apud Appianum testis profertur, a Strabone multis geographicorum locis laudatur.

Eandem Strabonis doctrinam agnosco in Appiani c. 20 extr., ubi dicit Lanuvium, quod CL stadia a Roma abesset, a Diomede post Troiam excisam per maria errante primam in Italia conditam esse urbem. Nam fabulas illas, quibus Graecorum duces Troia redeuntes in omnibus litoribus urbes condidisse perhibentur, Strabo bene noverat²⁾.

Denique huc adiungam Appiani locum satis memorabilem in c. 102, ubi fori Caesaris apud Romanos usum explicat simili Persarum instituto; nam eos quoque foro uti ad ius et dicendum et discendum. Quae hausta esse ex auctore, qui populorum mores atque instituta accurate cognoverat, manifestum est. Ipsum autem Strabonem in hypomnematis historicis singulorum populorum νόμιμα diligenter descripsisse eius ipsius testimonio scimus (cf. fr. 7).

Gravissimum vero argumentum, quo sententia nostra praeclare confirmatur, praebent Appiani capp. 149—154. Cap. 149 incipit ab his verbis: οὕτω μὲν δὴ Γάιος Καῖσαρ ἐτελεύτησεν — — ἀνὴρ ἐπιτυχεστάτος ἐς πάντα καὶ δαιμόνιος καὶ μεγαλοπράγμων καὶ εἰκότως ἐξομοιούμενος Ἀλεξάνδρῳ. Iam in eis, quae secuntur, capitibus comparationem inter Caesarem et Alexandrum instituit accuratissimam; unde apparet

1) Quos eosdem esse atque Briges demonstravit Zippel 'Die roemische Herrschaft in Illyrien' (Lips. 1877) p. 11 sq.

2) Diomedis per Italiam errores urbesque nonnullas ab eo illic conditas commemorat Strabo in geogr. VI 3, 9 p. 283/4.

Appiani auctorem non solum Caesaris, sed etiam Alexandri Magni historiae fuisse peritissimum; nam mores eius ac res gestas singulas scite cum Caesaris componit. Quid igitur? Nonne Strabonem de Alexandri rebus scimus scripsisse hypomnemata diligentissime composita? Neque ullum praeterea rerum scriptorem, quo quidem uti potuerit Appianus, et Caesaris et Alexandri res gestas memoriae prodidisse compertum habemus. Itaque dubium esse non potest, quin Appianus totam hanc comparisonem debeat Straboni¹⁾, id quod iam Luedeckius acute demonstravit²⁾.

Quodsi haec certe Appiani capita e Strabonis hypomnematis fluxerunt, hinc rursus antecedentibus nova lux affulget. Nam quae hic de Caesare profert, maximam partem iam antea eisdem fere verbis narravit Appianus. Si igitur haec e Strabone manaverunt, procul dubio idem statuendum est de eis, quae cum his ad verbum congruunt. Sic c. 150 eisdem verbis atque c. 57 narratur Caesarem solum navigium conscendisse, c. 150 = c. 90 Caesarem Alexandriae nando mortis periculum effugisse, c. 152 = c. 104 de Caesaris in Hispania cum Pompeio bellum gerentis audacia, c. 153 = c. 116 et c. 149 de vaticiniis a Caesare spreto.

Quae cum ita sint, Strabonem Appiani in capp. 8—117 et 149—154 ac Plutarchi, ubi cum illo consentit, fuisse fontem satis demonstrasse mihi videor.

Quos vero Strabo ipse in hac hypomnematorum parte adhibuerit auctores et quid cuique debeat, vix potest accuratius cognosci. Iam vidimus laudatum esse ab eo Caesarem, laudatum etiam Asinium Pollionem (p. 255). Ex hoc auctore certe multa Strabo in suum usus convertit. Itaque

1) Strabo quam fuerit propensus ad Caesarem et Alexandrum inter se comparandos, cognoscitur etiam ex geogr. XIII 1, 27 p. 594/5, ubi utriusque viri erga Ilienses benevolentiam commemorat, Alexandri ut Aeacidae, Caesaris ut ab Aenea oriundi (cf. App. c. 151). Et Caesar ab eo dicitur φιλαλέξανδρος ὦν (fr. 166, 5) et paulo ante ζηλώσας ἄμα καὶ Ἀλέξανδρον (fr. 166, 2 sq.).

2) 'De fontibus quibus usus Arrianus Anabasin composuit' in stud. Lips. vol. XI 1888 p. 49.

ubicumque in rebus gestis enarratis ipse Asinius Pollio agens aut consilii particeps introducitur, ubi eius potissimum virtus enitet, velut in Appiani c. 40 et 45 sq. et in Plutarchi Caes. c. 32 et 52, ibi Strabonem usum esse Asinio magna cum probabilitate statuemus: cf. Bailieu l. l. p. 27 et 29.

Iam vero Iudeichius l. l. p. 47 suspicatus est etiam Livium a Strabone esse adhibitum, qua in re frustra esse mihi videtur ille vir doctissimus. Livii enim neque in geographicis neque in hypomnematorum fragmentis apparet nec vola nec vestigium. Neque causae, quibus Iudeichius (p. 39 sq.) commotus est, ut hic Livio usum esse Strabonem statueret, sufficere mihi videntur ad id demonstrandum. Nam quod Appianus in paucis quibusdam rebus cum Livii memoria consentit ceteroquin ab ea plane dissentiens, hoc profecto non mirandum est facillimeque ita licet explicari, ut Strabonem fontem, ex quo Livius hausit, hic illic adisse putemus. Plutarchum autem quod nonnumquam propius ad Livii narrationem accedere videmus, causa in promptu est: nam ille quidem praeter Strabonem ipso Livio, ut infra exponemus p. 263 sq., usus est fonte, ex quo eum etiam illis locis, ubi imprimis Strabonem sequitur, multa addidisse, multo plura, quam videtur Iudeichio, persuasum habeo. At in cogitationibus quibusdam, inquit Iudeichius, similitudo inter Appianum Liviumque conspicitur, quas, etiamsi fortasse in fonte repperit Livius, tamen vix inde deprompsit. Sed in altero, quod attulit, exemplo (App. c. 85 = Lucan. Phars. VIII 572 sq.), ubi uterque narrat Pompeium miratum esse, quod non ipse Ptolemaeus ad se veniret, cur negemus ex fonte, qui Straboni quoque erat notus, Livium id hausisse, non intellego. Neque magis altero exemplo Iudeichii sententia commendatur. Nam quae App. c. 86 et Cass. Dio XLII 5, 1 sqq. Pompei morte enarrata de eius fortuna ac rebus gestis praedicant, tam trita sunt, ut ne necesse quidem sit statuere ex communi hic Strabonem et Livium hausisse fonte.

At propter temporum rationes omnino non veri est simile Livio in hypomnematis historicis usum esse Strabonem. Nam etiamsi belli civilis libros CIX — CXVI ante opus absolutum

a Livio separatim esse editos concedimus, tamen non multo ante Augusti mortem (a. 14 p. Chr.) publici iuris facti esse possunt, quoniam librum CXXI post excessum Augusti editum esse scimus ex huius libri periochae titulo¹⁾. Strabo autem, cum annis 18 p. Chr. sqq. iam libris geographicis conscribendis fuisset occupatus²⁾, illo quo Livius belli civilis libros edidit tempore hypomnemata historica si non ad finem perducta, at certe paene absoluta habuisse censendus est. Aliquantum enim temporis inter duo haec opera maxima intercessisse consentaneum est.

Plutarchum, ubicumque cum Appiani narratione concinit, ad Strabonis hypomnemata vidimus redire. Ubi plura habet quam Appianus, eorum quoque haud pauca e Strabone deprompta esse perquam veri simile est. Nam Strabonem ab Appiano non omni ex parte accurate esse expressum, sed uberimam eius narrationem non modo coartatam atque contractam, verum etiam saepius mutilatam esse ab illo auctore intellegitur ex universa Appiani ratione³⁾. Quid vero Plutarchus debeat Straboni, quid aliunde desumptum adiecerit, plerumque diiudicari nequit, nisi certis indiciis origo Straboniana cognoscitur velut illis locis, quos Iudeichius Straboni vindicavit, quamquam vel hic haud scio an Plutarchus aliena quaedam intermiscuerit. Etenim versamur in scriptore omni doctrina ac litterarum studiis erudito, qui non sicut Appianus unum semper sequatur auctorem, sed qui in fontibus adhibendis suo utatur iudicio.

Inter Plutarchi autem auctores certe praeter Strabonem numerandus est Livius, quem ipse bis laudat. — In Caes. c. 63 enarrato Calpurniae somnio alteram eiusdem rei memoriam affert, scilicet Livii. Alteram narrationem a Livio discrepantem unde petiverit, utrum ex Strabone, an ex alio fonte, nescio. In Caes. autem c. 47 duo narrat prodigia ad pugnae

1) *Ex libro CXXI qui editus post excessum Augusti dicitur.*

2) Cf. Niese in Herm. vol. XIII p. 33—36.

3) Cf. Nissen 'Kritische Untersuchungen ueber die Quellen der IV. und V. Dekade des Livius' p. 115. Iudeich l. l. p. 48.

Pharsalicae exitum spectantia, quorum alterius testem profert Livium. Sed alterum quoque ex Livio depromptum esse a Plutarcho recte iam perspexit Peterus¹⁾, nimirum quod haec omina eodem ordine inter se coniuncta etiam a Cassio Dione XLI 61 et ab Obsequente 65 traduntur. Hic locus aptus si quis alius est ad Plutarchi scribendi rationem dispiciendam. Nam postquam Strabonem secutus pugnam Pharsalicam narravit et, quae ille collegerat omina, exposuit in c. 43, iam in c. 47 quasi appendicis loco, quae in altero fonte invenerat prodigia, addit. — Alterius autem ominis narratio incipit a verbo *ιστορεῖται*, et omnino eiusmodi vocabulis velut *λέγεται*, *λέγουσι*, *φασὶ* Plutarchum uti solere, quoties ex Livio aliquid inserit, recte monuit Iudeichius l. l. p. 42 et 45. Quo indicio fretus in Plutarchi Caes. 48 sq. et Pomp. 74—80 nonnulla ad Livium redire aliqua cum probabilitate ille v. d. statuit (p. 45—47 et 42—45).

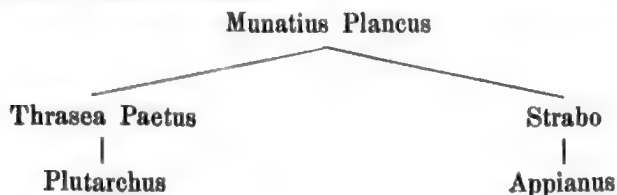
Etiam in vita Catonis minoris Plutarchum usum esse Strabone inde iure videtur effici, quod multis locis (c. 57. 67—73) consentit cum Appiano, ut supra vidimus p. 249 sq. Praeterea Plutarchus in huius vitae c. 56 aliquatenus concinit cum Strabonis fr. 177 de Catonis circa Syrtim itinere, id quod iam a Iudeichio animadversum est l. l. p. 49 et 176 adn. 1. Psylli bestiarum morsus venenatos sanantes, quorum mentionem facit Plutarchus, Straboni quoque bene noti sunt: cf. XVII 1, 44 p. 814. XIII 1, 14 p. 588. Et quod in eodem capite Catonem post cladem Pharsalicam sedentem consuevisse dicit coenare, etiam ab Appiano traditur c. 98, ubi Strabonem exscripsit (cf. Plut. Cat. min. 67).

At inter omnes fere viros doctos convenit unum in tota hac vita a Plutarcho adhibitum esse fontem, Thraseam Paetum, qui Munatii Planci libellum de Catone compositum exscripserat, ut ipse profitetur Plutarchus in Cat. m. 25 et 37²⁾. Quodsi saepe numero magna inter Appiani Plutarchique narrationes

1) 'Die Quellen Plutarchs in den Biographien der Roemer' p. 123 sq.

2) Cf. Peter l. l. p. 66 sqq.

deprehenditur concordia, id, simodo vera est illa sententia, non aliter poterit explicari nisi ita, ut ipsum quoque Strabonem, Appiani fontem, ex Munatio Planco hausisse ponamus¹⁾, ut hoc sit fontium stemma:

In hanc quominus abeam sententiam, hac maxime impedior causa, quod duobus diversis interpositis fontibus non credo tantam inter Appianum ac Plutarchum intercedere potuisse similitudinem. Huc accedit, quod uno loco (Plut. Cat. 51) certissime potest demonstrari ipsum Strabonem etiam in hac vita aduisse Plutarchum. Nam illius capitis (51) initium ad Tanusium redire apparet ex vit. Caes. c. 22, ubi de eadem re Tanusium laudat²⁾. Hunc vero auctorem Plutarchum non habuisse cognitum nisi e Strabone infra p. 285 sqq. accuratius docebo. — Itaque mihi non est dubium, quin etiam illis vitae Catonis locis, ubi cum Appiano concinit, Strabonem secutus sit Plutarchus.

Prorsus idem iudico de vitae Bruti locis cum Appiano congruentibus, qui in capp. 5—17 inveniuntur (cf. p. 250 sq.). Wichmannus quidem³⁾ Plutarchum hac in parte Empylo maxime usum esse arbitratus Appiani Plutarchique consensum ita studet explicare, ut alia ex Asinio utrumque petiisse statuat, alia Plutarchum habere ex Empylo, Appianum ex Asinio, cuius auctor fuerit Empylus. Atque Asinium quidem non esse fontem abunde iam demonstratum est. Iste vero Empylus num omnino ab ipso Plutarcho adhibitus sit, ex uno illo loco, ubi

1) Hanc fere sententiam sibi informavit Bailieu l. l. p. 26.

2) Ubi tandem Peterus (l. l. p. 67) in vita Catonis Tanusium invenit laudatum, scire velim.

3) 'De Plutarchi in vitis Bruti et Antonii fontibus' (diss. Bonn. 1874) p. 9 sq. et 17 sq.

commemoratur (Brut. c. 2), cognosci nequit; et sit licet adhibitus, quo tandem iure unicum illum in his capitibus Plutarchi fuisse fontem contendit Wichmannus? Vides, opinor, quam infirma sit Wichmanni ratiocinatio. — Quoniam autem multi vitae Bruti loci, qui cum Appiano conveniunt, eisdem fere verbis etiam in vita Caesaris leguntur et quoniam ibi certe Strabonem communem Appiani et Plutarchi fontem esse probavimus, etiam in vita Bruti haec ex Strabone esse petita satis probabiliter mihi videor statuere.

Sed redeamus, si placet, ad Appianum. Capita 8—117 et 149—154 tota atque integra ad Strabonis hypomnemata historica rettulimus. Una tamen res videtur esse excipienda, scilicet orationes Caesari et Pompeio tributae, quas Appianus data occasione narrationi inserit capp. 43. 47. 50 sq. 53. 72 sqq. Supra enim p. 7 iam negavimus Strabonem orationes perpolitae exhibuisse. Ipse igitur Appianus illas orationes composuisse putandus est, id quod ingenio eius plane conveniens ac congruens est. Nam omnes isti compilatores ut materiae congerendae et rerum memoriae diligenter perscrutandae minime erant curiosi, ita speciosa ac nitida narratione laudem et gloriam quaerebant. Ac maxime quidem splendidis orationibus narrationi insertis artem suam ostentabant. Qua re fit, ut fere nihil novi ex declamationibus illis discamus, id quod in Appiani quoque cadit orationes, in quibus paulo aliis verbis solet repetere, quae iam antea dixerat. Unum exemplum instar omnium afferam: in c. 69 narrat Pompeium amicorum insolentiam indignatum tacuisse: *κατεσιώπα* — — *ὥσπερ οὐ στρατηγῶν ἔτι, ἀλλὰ στρατηγούμενος*. Eadem sententia bis redit in orationibus ab Appiano insertis; nam c. 72 Pompeium facit dicentem: *ἔμεις, ὡς συστρατιῶται, στρατηγεῖτε τοῦ κόνου μᾶλλον ἢ στρατεύεσθε*, et c. 74 eadem iactat Caesar: (*Πομπήιον*), *ὄν ἐγὼ πυνθάνομαι δεδιότα καὶ ἄκοντα χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἔργον — καὶ οὐδὲ στρατηγούντα ἔτι μᾶλλον ἢ στρατηγούμενον*.

Exceptis igitur his orationibus capp. 8—117 et 149—154 e Strabonis hypomnematis historicis manaverunt. In eis quae restant capitibus, 2—7 et 118—148, Strabonianae originis

nullum certum potui invenire indicium. Et hercle mirum est, quam facili negotio hae particulae salvo rerum conexu a reliquis possint seiungi. Nam capp. 2—7, in quibus coniuratio Catilinarum tractatur, quamquam inter se optime cohaerent, tamen plane ex abrupto incoherentur verbis *Γάϊος δὲ Κατρίλλνας κτλ.*, cum in cap. 1 Appianus de Caesaris et Pompei inimicitias se dicturum esse indicaverit. Item capituli 8 initium cum eis, quae antecedunt, minime cohaeret. Immo hoc caput, quod incipit a verbis *ὁ δὲ Καῖσαρ στρατηγὸς ἐς Ἰβηρίαν αἰρεθεῖς ἐπὶ μὲν τι πρὸς τῶν χρησιῶν διεκρτεῖτο ἐν Ῥώμῃ*, commode se applicat ad cap. 1 finem, ubi Caesaris mores depinguntur eiusque liberalitas commemoratur, quae tanta fuerit *ὡς ἀγορανομῶν ἔτι καὶ στρατηγῶν εἶναι κατάχρεως*.

Manifestior etiam res est in capp. 117 sqq. Postquam enim c. 117, quomodo Caesar interfectus esset, Appianus exposuit, optime potuit pergere c. 149: *οὕτω μὲν δὴ Γάϊος Καῖσαρ ἐτελεύτησεν ἐν ἡμέραις αἷς καλοῦσιν Εἰδοῖς Μαρτίαις κτλ.* Haec egregie adnectuntur mortis descriptioni, et hic quidem bene locum habet praeclara illa inter Caesarem et Alexandrum comparatio (c. 149—154), quae interiectis tot capitibus (118—148), in quibus res post Caesaris mortem usque ad coniuratorum fugam gestae enarrantur, minus apta videtur.

Itaque suspicio non abest, quin ex alio fonte narrationi ex Straboni desumptae haec inseruerit Appianus. Quod quominus statuamus, nihil certe obstat. Quamquam enim ex compluribus fontibus narrationem contexere ab Appiani ingenio alienum iudicavimus, tamen si duo ei in promptu erant auctores, alterum ducem secutus ex altero maiores particulas potuit decerpere locoque idoneo inferre. Hanc ad rem non magna opus erat arte. Et profecto harum particularum alia est indoles atque earum quae Straboni debentur.

Appiani de Catilinae coniuratione narrationem (c. 2—7) e Sallustio et ex Ciceronis hypomnemate esse consutam luculenter docuit Carolus Buresch ¹⁾. Ille vero, qui Sallustii atque

¹⁾ Die Quellen zu den vorhandenen Berichten von der Catilinarischen Verschwörung in commentat. Ribbeck. p. 229 sqq.

Ciceronis narrationes contaminavit, Sallustii verbis non recte intellectis tam foedos commisit errores et rerum ordinem adeo perturbavit ¹⁾, ut negligentissimus auctor habendus sit. Quae cum ita sint, de Strabone cogitari omnino nequit. Utrum vero ignoto alicui Appiani fonti crimen sit impingendum, an ipse semel praeter suam consuetudinem duorum fontium confundendorum fecerit periculum, diiudicari nequit. Quodsi hoc factum esse putamus, hinc quoque cognoscitur, quam miser Appianus fuerit historicus.

Etiam cap. 118—148 a Strabone videntur esse aliena. Nam longe maxima horum capitum pars impleta est orationibus, quarum parcissimum fuisse Strabonem demonstravimus. Sed cohibeo iudicium, cum res non satis liqueat.

II

De Appiani bellorum civilium libro IV et de Plutarchi vita Bruti

Misso interim libro III statim accedamus ad Appiani bell. civ. librum IV.

Qui liber in duas magnas divisa est partes, quae ab Appiano clare distinguuntur, quarum in altera (c. 2—51) agitur de Octaviani Antonii Lepidi triumviratu atque de misera proscriptioe ab eis instaurata, in altera (c. 57—138) de Bruti Cassiique rebus post Caesaris necem usque ad lugubrem eorum exitum gestis. Inter quas partes media collocata sunt capp. 53—56, quibus bellum cum Cornificio in Africa a Statio gestum describitur.

Atque cum id imprimis hoc libro spectet Appianus, ut Brutus et Cassius quo pacto perierint, enarret (cf. cap. 1 init.), primum de parte extrema, de capp. 57—138, quaestionem instituamus; quorum indoles cum earum libri II partium, quas Straboni vindicavimus, perquam sit similis ac paene gemina, in his quoque e Strabonis hypomnematis Appianum hausisse spero me esse persuasurum.

1) Cf. Buresch l. l. p. 232.

Atque Graecum certe ab Appiano adhibitum esse auctorem vel inde apparet, quod Plutarchus in vita Bruti multis locis mirum quantum cum Appiano conspirat, non solum in rebus, sed in ipsis adeo verbis; qui loci cum fere omnes collecti sint in Wichmanni dissertatione ¹⁾, ubi nonnullos etiam excerptos invenies, et cum postea de singulis accuratius nobis sit dicendum, hic enumerare supersedeo. Multa insuper accedunt indicia, quae mox proferam. Sed vel ea de causa reicienda est Pauli Bailleu coniectura, qua Asinium Pollionem omnem materiam Appiano etiam hic praebuisse statuit, quamquam ne minimum quidem huius auctoris vestigium potest indagari.

Cum Strabone autem consentit Appianus, ubicumque inter se possunt comparari.

Appianus cap. 58 sq. narrat, quomodo Caecilius Bassus a Statio Murco et a M. Crispo sit obsessus. Conferendum est Strabonis fr. 191, qui quamquam multo plura habet quam Appianus, tamen in rebus gravioribus cum eo conspirat. Congruenter enim tradunt cum duobus tantum legionibus Bassum a duobus maximis exercitibus obsessum diu restitisse, donec ultro se dedidisset. Quod autem Strabonis narrationem tantopere contraxit Appianus et tam multa praeteriit, profecto non mirabimur in auctore tam indiligenti ²⁾. Quid? quod ne oppidi quidem, in quo Bassus obsidebatur, scilicet Apameae, ei libuit commemorare nomen?

Porro quae profert Appianus c. 60—62 de Dolabellae misera sorte, qui Laodiceae a Cassio oppugnatus, oppido capto militi cervices dedit, accuratissime consentiunt cum Strabonis fr. 193. Uterque dicit magnum ex hac obsessione Laodiceam oppidum accepisse damnum: Strab. *ἐλύπησε δ' οὐ μετρίως Δολοβέλλας καταφυγῶν εἰς αὐτὴν — — συνδιαφθείρας ἑαυτῶ καὶ τῆς πόλεως πολλὰ μέρη*; App. c. 62 extr. (*Κάσιος*) *τὴν πόλιν περιήνεγκεν ἕς ἔσχατον κακοῦ*. Qui consensus eo est notabilior, quod plane contrarium legitur apud Cassium

1) 'De Plutarchi in vitis Bruti et Antoni fontibus' (Bonn. 1874) p. 36—39.

2) Cf. Nissen 'Krit. Untersuchungen etc.' p. 115.

Dionem XLVII 30 extr.: οὐ μέντοι οὐδ' οἱ Λαοδικεῖς κακόν τι πλὴν συντελείας χρημάτων ἔπαθον.

Cap. 84 sq. Appianus exponit, quo pacto Sextus Pompeius ex Hispania profectus Siciliam insulam in suam redegerit potestatem, quae res breviter tangitur a Strabone in fr. 197. Quo in bello Rhegium, quod oppidum Octavianus in suas traxisset partes, magni fuisse momenti uterque monet, App. c. 86 init. et Strab. fr. 197^d.

Multo gravior alius videtur esse inter utramque auctorem consensus. Appianus in c. 105, ubi de Philippis disserit, pristinum huius oppidi affert nomen, quod erat *Κρηνίδες*, cuius nominis originem explicat hunc in modum: *κρηναί γάρ εἰσι περὶ τῆς λόφου ναμάτων πολλαί*. Idem testatur Strabo in fr. 198, ubi etiam cladis a Bruto et Cassio hac in regione acceptae facit mentionem: *οἱ δὲ Φίλιπποι Κρηνίδες ἐκαλοῦντο πρότερον· ἠϋξήθη δὲ μετὰ τὴν περὶ Βρούτου καὶ Κάσσιου ἦτταν*. Maxime autem Straboni convenit, quod hic apud Appianum in Graeci nominis etymon inquiritur; nam nominibus explicandis et derivandis Strabo in geographicis sexcentis locis navavit operam.

Luculentum eiusdem rei exemplum praebet Appiani cap. 105 extr., ubi Zygactes flumen unde nomen habeat exponitur sic: *ἐν ᾧ τοῦ Θεοῦ (sc. Αἰδου) περῶντος τὸ ἄρμα τὸν ζυγὸν ἄξαι λέγουσι καὶ τῆς ποταμῶ γενέσθαι τὸ ὄνομα*. Hic tam manifesto Strabonis doctrina cognoscitur, ut ex eo quin tota Appiani fluxerit narratio, nullus dubitem. An vero in Romano auctore, veluti in Asinio Pollione, talia putas invenisse Appianum?

Appiani capp. 105—106 gravissimi omnino sunt momenti ad eius fontem cognoscendum. Etenim bellum Philippense narraturus accuratam illius regionis hic proponit descriptionem. Ipsius oppidi in colle praerupto situs et quae circumiacent loca dilucide describuntur: a septentrione esse saltus, a meridie paludem usque ad mare pertinentem, ad orientem versus Sapaeorum et Corpilorum fauces, versus occidentem latum patere campum ad Murcinum usque Drabiscumque oppida et ad Stry-

monem fluvium declivem; haud procul Philippis alium esse tumulum, ὃν Διονυσίου λέγουσιν, ἐν ᾧ καὶ τὰ χρύσειά ἐστι τὰ Ξυλλα καλούμενα (c. 106); paulo longius duos abesse colles, inter quos quasi per portam transitus sit ex Asia in Europam et ex Europa in Asiam proficiscentibus; quos praeterfluere amnem, cuius nominis duas Appianus profert formas: ὃν Γάγγαν τινές, οἱ δὲ Γαγγίτην λέγουσι. — Quae loca quantum inter se distent, diligentissime Appianus adnotat stadiorum usus ratione, nec minus quam sex intervalla in duobus his capitibus hac ratione computantur.

Magnam igitur rerum geographicarum habuisse putandus est notitiam, quicumque haec conscripsit. Fuitne ea in Appiano? Immo vero hic earum rerum plane erat ignarus atque rudis ¹⁾. Ex fonte igitur hanc petivit doctrinam. Quam quis potuit melius ei subministrare quam Strabo, quem pro suo ingenio etiam in opere historico magnam in res geographicas impendisse curam per se intellegitur?

Porro egregie convenit cum Strabonis consuetudine, quod Appianus hoc loco cum rerum geographicarum scientia coniungit insignem veterum illius oppidi rerum notitiam ²⁾. Pristinum enim nomen Crenides mutatum esse docet in Datum, Philippus autem appellatum esse a Philippo, Macedonum rege, qui hunc locum opportunum communivisset adversus Thracas.

Quid? quod etiam res mythologicae, quas Strabo habet in deliciis, ab Appiano hic proferuntur. Nam in campo fertili, quod ad occasum versus patet, Proserpinam, cum flores legeret,

1) Cf. Hannak 'Appian und seine Quellen' (Wien 1869) p. 10. Nonnulla afferam exempla, quorum partem debeo Hannakio. — Hisp. 5. 28. 31. 65. Hannib. 2: Gades oppidum situm esse putat in septentrionali Africae ora. — Hisp. 6: Iberum flumen in Atlanticum, qui dicitur, Oceanum influere tradit. — Hisp. 7: Saguntum inter Pyrenaeum saltum et Iberum flumen esse situm. — Hisp. 12. 19. 72: Saguntum oppidum eversum ab Hannibale ab eodem denuo esse exstructum et appellatum Carthaginem Novam. — B. c. I 39: Lirim et Linternum unum eundemque esse fluvium. — ib. I 109: Padi et Rhodani fontes haud multum inter se distare.

2) Conferas quae diximus supra p. 259.

raptam esse tradit a Plutone; quem, cum Zygactem amnem traiceret, currus iugum fregisse.

Ex omnibus igitur his valde fit probabile Strabonis hypomnemata historica Appiani fuisse fontem. Atque hercle dolendum est, quod non tulit aetatem ea potissimum septimi geographicorum libri pars, in qua Macedoniam Strabo descripserat, quam si integram haberemus, certe plura cum Appiano congruere videremus.

Quae vero hic apud Appianum rerum geographicarum et singulorum oppidorum historiae veteris enitet notitia, etiam alias in hac, de qua agitur, libri IV parte saepe comparet. Sic in cap. 88 dicit Appianus Lysimachiam et Cardiam oppida Cherronesi Thraciae isthmum intercipere velut portas. In cap. 102 autem orae circa Serrium promunturium iacentis historiam, sicut Strabonis est mos, ab antiquissimis temporibus usque ad Bruti Cassiique aetatem persequitur; quam regionem fertilissimam diu incultam fuisse, cum Thraces maris imperiti oram vitassent ob metum incursionum: deinde cum ab aliis Graecis, tum a Chalcidensibus occupatam floruisse, quoad Philippus eiectionis incolis eam vastasset, ut nihil nisi templorum ruinae superessent. Etiam hoc animum advertas, quam bene de Rhodiorum rebus Appianus se praebeat instructum c. 66—73: duae in urbe sunt factiones, nobiles, qui bellum cum Cassio detrectant, et plebs ab Alexandro et Mnasea concitata, quae pugnandi cupiditate flagrat; Alexander prytanis creatur, ἡπερ ἐστὶν ἀρχὴ παρ' αὐτοῖς μάλιστα ἀτοκράτωρ; Archelaus ad Cassium, cuius olim fuerat praeceptor, legatus mittitur. Commemoratur etiam Rhodios olim Demetrii et Mithridatis classibus fortiter restitisse.

Gravissima vero sunt, quae Appianus c. 76—80 in Xanthi excidio enarrando profert. Atque locorum peritum fuisse eius auctorem inde apparet, quod Sarpedonium in urbe commemoratur (c. 78 et 79) et vetus Oenandensium in Xanthios odium. Sed inspiciamus cap. 80 extr. Postquam narravit Xanthios oppido capto suos omnes interfecisse et succensis rogis, quos in domibus suis extruxissent, se ipsos voluntaria morte intere-

misse, sic pergit: *Ξάνθιοι μὲν δὴ τρίτον ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀπώλλυντο ἐλευθερίας οὐνεκα. Καὶ γὰρ ἐπὶ Ἀρπάγου τοῦ Μήδου Κύριφ τῇ μεγάλῃ στρατηγοῦντος ὧδε σφᾶς ἀντὶ δουλοσύνης διέφθειραν — — καὶ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου φασὶν ὁμοία παθεῖν οὐχ ὑποστάντας οὐδὲ Ἀλεξάνδρῳ μετὰ τοσῆσδε γῆς ἀρχὴν ὑπακοῦσαι.* Item Strabo, si qua urbs eandem saepius accepit calamitatem, similiter solet indicare velut in fr. 84, ubi de Sinope dicit haec: *τοιαύτη δὲ οὔσα δις ὅμως ἐάλω, πρότερον μὲν τοῦ Φαρνάκου παρὰ δόξαν αἰφνιδίως ἐπιπεσόντος, ὕστερον δὲ ὑπὸ Λευκόλλου,* et de Amiso cf. fr. 171. Adde quod hoc loco ex Alexandri Magni historia rei cuiusdam mentio inicitur, quam quis melius potuit Appiano tradere quam Strabo, qui de Alexandri quoque rebus gestis hypomnemata ipse composuerat doctrinae plena?

Neque desunt diversae eiusdem rei relationes, quo indicio etiam in Appiani bell. civ. libro II Strabonem fontem agnovimus (cf. supra p. 255sq.). Atque unius quidem loci iam facta est mentio p. 271 in cap. 106, ubi fluvius commemoratur, *ὃν Γάγγαν τινές, οἱ δὲ Γαγγίτην λέγουσι.* Deinde in cap. 101 de duabus aquilis, quae argenteas Romanorum aquilas insederunt, diversa a scriptoribus dicit tradi: *ἐκόλαπτον αὐτοὺς ἢ ὡς ἐτέροις δοκεῖ περιέσκεπον.* De Cassii autem morte in cap. 113 duplicem vel potius triplicem exhibet memoriam: nam nonnullos ait prodidisse Cassium, ubi Brutum victis hostibus castra eorum diripere comperisset, ut ignominiam effugeret, Pindaro armigero auxiliante in gladium incubuisse; *καὶ τισιν οὕτως ἀποθανεῖν δοκεῖ Κάσσιον. Ἄτεροι δὲ αὐτὸν οἴονται* Bruti equitibus, ut victoriam nuntiarent, advolantibus hostes eos esse ratum ultro iugulandum se tradidisse Pindaro, ne in hostium manus perveniret. Pindarum autem nusquam postea esse visum; *διὸ καὶ νομίζουσὶ τινες οὐπω κεκλευσμένον ἐργάσασθαι.*

Denique satis est memorabile, quod Appianus ut librum II, sic etiam librum IV concludit quasi epilogo, quo Bruti Cassique res gestas breviter complectitur (c. 132—134), ab eisdem fere verbis exorsus, quibus II 149 de Caesare utitur (cf. p. 260):

ὁδὲ μὲν δὴ Κάσσιος καὶ Βροῦτος ἐθνησκέτην, ἄνδρα Ῥωμαίων εὐγενεστάτω τε καὶ περιφανεστάτω κτλ. Atque ut illic comparationem inter Caesarem et Alexandrum instituit, ita hic inter Brutum et Cassium. Utroque autem loco multus est in prodigiis enarrandis. Quodsi illam comparationem absque dubio e Strabone hausit Appianus, eundem fontem etiam hic propter rerum similitudinem summa cum probabilitate statuemus.

Si vero omnia, quae adhuc collegimus, comprehenderit indicia, nemini iam credo fore dubium, quin Appiani libri IV capp. 57—138 e Strabonis hypomnematis fluxerint.

Age nunc consideremus, qui factum sit, ut Plutarchus in vita Bruti tam accurate multis locis cum Appiani narratione consentiat.

Ac rarus quidem consensus in rebus ante bellum Philippense gestis. Unus tamen locus memoratu valde dignus mihi videtur, Plut. Brut. 31 extr., ubi de Xanthiorum interitu sermo est. Atque quae Plutarchus de oppidi expugnatione refert, ab Appiani memoria discrepare recte monuit Wichmannus l. l. p. 32 sq. Nam quae habet Appianus, desiderantur apud Plutarchum, et quae a Plutarecho traduntur, frustra quaerimus in Appiano. Ubi vero de eadem re loquuntur, diversa referunt. Nam Plutarecho teste ignis ab operibus Romanorum incensis vento in domos pulsus oppidi incendium excitat, Appianus ab ipsis incolis de salute desperantibus oppidum dicit esse incensum. E Strabone igitur haec certe non hausit Plutarchus. Eo magis mirandum est, quod cap. 31 extr. subito plane consentit cum Appiano (c. 80). Eundem enim Xanthiorum superstitem exhibet numerum CL et Xanthi pristinae, cum a Persis oppugnaretur, eversionis inicit mentionem. Ex alio autem quam reliqua haec a se deprompta esse fonte ipse sat manifesto indicat addito vocabulo *φασί*. Itaque persuasum habeo Plutarchi cap. 31 inde a verbis *φασί δὲ* usque ad finem redire ad Strabonem.

Sed multo saepius multoque accuratius Plutarchus congruit cum Appiano in bello Philippensi describendo (App. c. 101—135 = Plut. Brut. 36—53). Neque tamen potest negari non minus

saepe eorum narrationes inter se discrepare, ut demonstravit Wichmannus l. l. p. 40 sqq. Quae res inter se contrariae qua ratione sint explicandae, iam oritur quaestio subdifficilis.

Ac duos quidem hac in parte Plutarchus laudat auctores, Messalam et Volumnium, qui cum Bruto Cassioque familiaritate coniuncti his pugnis ipsi interfuerant. Atque mirum utique videtur, quod duobus locis, ubi Messala et Volumnius a Plutarcho testes proferuntur, Appianus et in re prorsus consentit et formulis utitur, e quibus apparet, eum in fonte suo, i. e. apud Strabonem, eosdem auctores invenisse laudatos.

Plut. c. 45. init. militum in pugna Philippensi priore occisorum numeri Messalam citat auctorem his verbis: *Μεσάλας φησὶν οἴεσθαι* (sc. *πεσεῖν*) *κτλ.* Eosdem Appianus c. 112 extr. exhibet numeros haec praeponens verba: *τὸν δ' ἀριθμὸν τῶν ἀποθαρύοντων εἰκάζουσι κτλ.*

Plut. 51 init. Volumnium laudat, qui testetur Brutum post pugnam commissam citasse versum illum Euripideum: *Ζεῦ, μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὄς αἴτιος κακῶν.* Idem plane cum ipso adeo versu legitur apud Appianum c. 130, qui totam narrationem incipit a vocabulo *φασίν.*

Accedit locus tertius Plut. c. 48, ubi hic ex Volumnio tria profert prodigia, quorum postremum etiam ab Appiano c. 128 narratur.

Iam quaeritur, unde has Messalae atque Volumnii narrationes petiverit Plutarchus. Atque quoniam illos auctores laudat eisdem narrationis locis, quibus etiam Appianus eos in fonte suo inveniebat laudatos, secundum notissimam illam legem statuendum erit Plutarchum non eos ipsos inspexisse, sed deprompsisse haec testimonia ex eodem quo Appianus fonte, i. e. ex Strabone. Sed legem illam ceteroqui rectissimam hic non valere certis argumentis demonstrabo.

Etenim praeter locum supra laudatum Messala bis testis citatur a Plutarcho: c. 40 Cassii dictum ab eo traditum commemorat et c. 42 Messalam dicit victoriam adiudicasse Bruto, quod is tres aquilas multaque hostium signa cepisset, hostes

vero nullum. De his rebus nihil legitur apud Appianum. Sed dixerit fortasse quispiam Appiani silentium non ita magni esse momenti; nam fieri potuisse, ut haec, quamquam a Strabone fuissent tradita, omitterentur ab Appiano, qui est sane auctor minime diligens.

At una res vehementer obstat. Illud enim Cassii dictum, quod Plutarchus c. 40 ex Messala affert, spectat ad ea, quae in capite antecedenti narrata sunt, neque omnino intellegi potest sine eis. Nam antea invito Cassio, Bruti potissimum opera et consilio decretum erat, ut postridie pugna cum hostibus committeretur. Qua re sollicitudine affectus Cassius illa verba perhibetur dixisse. Iam vero si cum hac narratione Straboniam conferimus memoriam, qualem tradidit Appianus c. 109 sqq., toto caelo eam videmus distare. Hic enim dicit pugnae illius committendae omnino non rationem initam esse neque a Bruto neque a Cassio, sed Antonii impetu invitae imperatoribus tamquam casu eam esse ortam. Strabo igitur illud Messalae testimonium omnino non potuit afferre, quod in eius narrationem nullo pacto quadrat. Quae cum ita sint, Plutarchus hoc certe testimonium non potuit haurire e Strabone, sed ipsum Messalam inspexisse putandus est, ex quo et Cassii dictum et narrationem illam a Strabone discrepantem, cum qua arte cohaeret illud dictum, desumpsit. Idem de reliquis locis, ubi Messalam laudat, statui par est.

Quodsi iam constat Plutarchum Messalam ipsum adiisse, quid praeterea ab illo auctore mutuatus sit, est indagandum. En loci, quibus Messalam secutus esse videtur Plutarchus:

Cap. 40 integrum ex Messala fluxisse veri est simillimum. Nam initio capitis diserte laudatur et in fine honorifica de eo fit mentio, cum in dextro cornu cum praestantissima exercitus parte a Cassio eum esse collocatum Plutarchus enarret. Quae media intercedit pars, expletur colloquio inter Brutum et Cassium, antequam pugnam cum hostibus consererent, habito, cuius arbiter haud dubie erat Messala, quippe qui cum utroque imperatore, imprimis autem cum Cassio amicitia fuisset

coniunctus¹⁾. Horum omnium apud Appianum exstat nec vola nec vestigium; nec mirum, quoniam eius auctor negabat pugnandi consilium a Bruto et Cassio antea esse captum.

Cap. 45 totum Messalae videtur tribuendum, qui in primo capite testis citatur et cuius in lepida illa de punita captivorum insolentia narratione partes sunt praecipuae. Omnino eiusmodi narratiunculae ad Messalae, qui ipse his rebus interfuit, bene videntur quadrare commentariorum indolem. Appianus autem ne de his quidem rebus quidquam tradit.

Eadem de causa cap. 53 initium ad Messalam est referendum, quod hic quoque Messala primas agit partes. Dicitur enim Stratonem adduxisse ad Octavianum et lacrimans his eum commendasse verbis: οὗτός ἐστιν, ὃ Καίσαρ, ὁ ἀνὴρ ὁ τῷ ἐμῷ Βρούτῳ τὴν τελευταίαν ὑπουργήσας χάριν. Quod si iure contendimus, etiam in cap. 52 extr. verba οἱ δὲ φασιν κτλ. Messalae sunt attribuenda²⁾ propterea, quod hoc loco Stratonem Bruto mortem oppetenti operam suam commodasse narratur. — Appianus, qui cetera omnino non tradit, hac in re a Plutarcho paulum dissentit: nam dicit (c. 131) Brutum a Stratone gladio esse transfixum, Plutarchus autem Brutum ipsum in gladium, quod a Stratone teneretur, incubuisse.

Volumnium a Plutarcho in c. 48 auctorem laudari supra vidimus p. 275: praeterea cap. 51 et cap. 52 praeter ultima verba οἱ δὲ φασιν κτλ., quae ex Messala hausisse Plutarchum probavimus, ad Volumnium redire mihi persuasum est. Nam c. 51 init. diserte laudatur et in narratione sequenti Volumnius tam saepe commemoratur et ita ad eum omnia referuntur, ut is ipse necessario auctor sit statuendus. Volumnium autem, sicut Messalam, ab ipso Plutarcho fontem esse adhibitum, cum per se satis sit veri simile, etiam hinc apparet, quod Appianus harum rerum nusquam facit mentionem. Et herele ne conveniunt quidem cum Strabonis narratione. Secundum

1) Cf. Plut. Brut. 40 init. 53 init. Vell. II 71, 1: *Messala, fulgentissimus iuvenis, proximus in illis castris Bruti Castique auctoritati.*

2) Cf. Peter 'Plutarchs Quellen in d. Biogr. d. Roem.' p. 139. Wichmann l. l. p. 46 sq.

hanc enim (App. c. 131) Brutus cum quattuor fere legionibus e pugna evaserat neque spem bonam abiecerat, priusquam a suis destitueretur. Plutarchus autem cum paucis tantummodo amicis Brutum dicit effugisse et statim ab initio mortem cupide expetivisse.

Haec sola apud Plutarchum magna cum probabilitate ad Messalam et ad Volumnium referuntur. Ex eis autem, quae huc usque exposuimus, luculentissime apparet Plutarchum, ubicumque illos auctores secutus est, a Strabonis memoria, quam praebet Appianus, toto caelo discrepare duobus exceptis locis (Plut. 45 = App. 112 et Plut. 51 = App. 130), ubi tamen Messalam et Volumnium nominatim a Strabone fuisse laudatos ex Appiani verbis intellegitur (cf. p. 275)¹). Unde hoc certissime licet concludere Strabonem in bello Philippensi describendo nec Messalae nec Volumnii commentarios elegisse, quibus potissimum sequeretur, sed narrationi aliunde petitae singulas res ex illis decerptas hic illic inseruisse.

Quae Plutarchus debeat Messalae et Volumnio, supra accurate, quoad eius fieri potest, definire studuimus. Cetera unde sumpserit Plutarchus, si certa desunt indicia, nos nescire confitendum est, praesertim in auctore tantae lectionis, quantae fuit Plutarchus. Itaque praeproperè iudicasse putandi sunt Peterus l. l. p. 137 sqq. et Wichmannus l. l. p. 43 sqq., qui Plutarchum in capp. 38—53, ubi non Volumnium secutus sit, omnia censent debere Messalae, et Appianum, ubicumque cum Plutarcho consentiat, ipsum quoque hausisse ex Messala, quae sententia omni caret fundamento. Immo iam animadvertimus

1) Etiam in cap. 128 (= Plut. c. 48: cf. p. 275) haud scio an Volumnium apud Strabonem laudatum invenerit Appianus. — Ceterum haud ita mirum est, quod duobus illis locis et Strabo et Plutarchus suo quisque Marte auctores suos attulerunt: nam altero loco (Plut. 45 = App. 112) militum caesorum numerus profertur, qua in re omnino scriptores fontis auctoritatem solent afferre, et hic praesertim auctor erat nominandus, quod eum numerum computatione effecerat ipse Messala. Altero autem loco (Plut. 51 = App. 130) agitur de versu a Bruto recitato, qua in re Volumnii eo magis mentio erat facienda, quod is coram ex ipso Bruto affirmaverat se audivisse et hunc versum et alterum, cuius esset oblitus: cf. Plut. l. l.

Plutarchum, ubi re vera Messalam et Volumnium exscripsit, non consentire, sed plerumque valde dissentire cum Appiano.

Accedit illud etiam, quod nonnulli loci, ubi Plutarchus et Appianus concinunt, propter argumentum haud commode ad Messalae auctoritatem referuntur.

Appianus c. 110 extr. et Plutarchus c. 41 extr. congruenter narrant Octavianum non fuisse in castris, cum tristi amici somnio perterritus esset, et uterque hac de re ipsius Octaviani ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν testimonium affert, unde patet in communi fonte id iam exstitisse. Appianus autem ut reliqua omnia, sic etiam hoc testimonium debet Straboni, qui haud dubie ipse Octaviani commentarios adiit, cum etiam Caesaris commentarios in bello Gallico enarrando adhibuisset (cf. p. 216 sqq.). Quid igitur? Nonne etiam Plutarchum, quem aliis quoque locis in hac vita Strabone usum esse vidimus p. 265 sq. et p. 274, ad eundem atque Appianum fontem hic redire consentaneum est? Cur idem testimonium ex diversis fontibus derivemus?

Item alio loco, ubi cum Appiano mirum in modum consentit Plutarchus, spero me probaturum non Messalam, sed Strabonem eius fuisse fontem. Plut. c. 48 init. narrat nocte ea, quae ultimam pugnam antecedebat, iterum Bruto apparuisse malum eius genium, quae res pertinet ad cap. 36, ubi primum eum se obtulisse Bruto, cum ex Asia in Europam esset transgressurus, Plutarchus tradit¹⁾. Eadem res eisdem fere verbis legitur in vita Caesaris c. 69. Appianus autem (c. 134) non modo in re, sed etiam in ipsis verbis adeo cum Plutarcho consentit, ut eisdem quibus Plutarchus usus vocabulis dubiam reddat memoriam: nam in priore visu describendo utitur oratione obliqua, quae pendet a vocabulo φασί, Plut. c. 36 init. verbo λέγεται, in altero visu apponit φασίν sicut Plut. c. 48. In communi igitur fonte haec res ut λεγόμενον iam erat notata, id quod in Messalam minime convenit; qui cum familiarissime

1) Quod Plut. c. 36 ad Bibulum redire dicit Wichmannus l. l. p. 34, mera est hariolatio. Hoc caput et cap. 48 init. ex eodem hausta esse fonte liquet.

uteretur Bruto et Cassio (v. p. 277 adn. 1), rem aut certo habuit compertam, aut si erat falsa, omnino non narravit. Omnia autem plana sunt, si e Strabone hanc narrationem deprompsisse Plutarchum existimamus.

Quae si recte disputavimus, etiam ceteris locis, ubi consensus inter Appianum, qui ipse certe omnia sua debet Straboni, et Plutarchum deprehenditur, Strabonem multo maiore cum probabilitate Plutarchi fontem statuemus quam Messalam. Duos tantum locos, qui ad exemplum illorum, quos supra p. 275 recensuimus, comparati sunt, aut ad Messalam aut ad Volumnium redire fortasse licet conicere.

Plut. c. 46 init. et App. c. 118 extr. similiter narrant Brutum esse pollicitum militibus Thessalonicam et Lacedaemonem urbes diripiendas se daturum. Quae ex fonte secundo petita esse a Strabone patet ex verbis, quibus Appianus narrationem incipit, *δοκεῖ δὲ τισι*. Plutarchus autem rem simpliciter refert et Brutum, quantum fieri potest, culpa studet liberare.

Idem poterit cogitari simili loco, ubi Appianus (c. 113) duas de morte Cassii profert relationes, quarum altera, quae incipit a verbis *ἕτεροι δὲ αὐτὸν οἴονται*, eisdem fere verbis legitur etiam apud Plutarchum in c. 43 et haec quidem sola. Itaque licet suspicari Appiani verbis *ἕτεροι δὲ* significari aut Messalam aut Volumnium, quo ipso hic usum esse Plutarchum.

Haec quamquam pro certo affirmari non posse bene intellego, tamen aliquam certe habent probabilitatem. Omnibus autem reliquis locis, ubi Plutarchus cum Appiano consentit, ex eodem quo ille auctore hauserit, id est e Strabone.

Sic Straboni debet Plutarchus totum cap. 50, ubi cum Appiano (c. 129) accuratissime conspirans lepidam illam de Lucilii fidelitate tradit narratiunculam, quae ita apud Plutarchum orationi inserta est, ut salvo rerum conexu facillime possit a reliquis separari ¹⁾ et ad alium fontem referri.

1) Nam plane ex abrupto incipit a verbis: *ἦν δὲ τις Λουκίλλιος ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τοῖς ἐταίροις κτλ.*

Praeterea multa prodigia, in quibus enarrandis mire consentit cum Appiano, Plutarchum existimo sumpsisse e Strabonis hypomnematis, qui omnino prodigia et omina diligenter videtur collegisse¹⁾. Haec igitur prodigia Strabonem et Appiano et Plutarcho praeuisse dico:

Plut. c. 37 extr. et App. c. 101 extr. narrant duas aquilas argenteas signiferorum aquilas insedissee et exercitum esse comitatus, sed pridie, quam pugna committeretur, avolasse.

Plut. c. 39 et App. c. 134 quattuor prodigia, quibus Cassius praemonetur, eodem plane proferunt ordine. Quae res eo est memorabilior, quod omen secundo loco ab utroque recensitum, si tempus spectamus, antecedit illud, quod primo loco commemoratur²⁾. Cassius Dio XLVII 10 et Obsequens 70 eadem afferunt prodigia, sed ordine plane diverso, qualem in communi suo fonte, quem constat fuisse Livium, invenerunt.

Plut. c. 48 nihil est nisi prodigiorum congeries. Ac primum quidem prodigium, quod etiam apud Appianum legitur in c. 134, iam supra p. 279 sq. ad Strabonem rettulimus. Quod vero in capite extremo narrat Aethiopa exeunti exercitui obviam factum a militibus esse occisum, idem in Appiani capite laudato statim subsequitur prodigium illud antea commemoratum. Itaque non est dubium, quin hoc quoque ostentum e Strabone petatum sit a Plutarcho. Quae autem media interposuit prodigia, ex Volumnio se inseruisse ipse apertis verbis profitetur.

In eodem capite (134) Appianus Strabonem secutus Brutum tradit diem natalem celebrantem sine ulla causa versum pronuntiasse ominosum: ἀλλά με μοῖρ' ὀλοή και Αἰγυῖος ἔκτα-
 νεν νιός. Quae cum simillime enarret Plutarchus c. 24, qui ipsum adeo hunc versum eadem affert forma, etiam eum hic Strabone esse usum coniecimus, quamquam quo errore factum

1) Cf. Strab. fr. 167 et quae App. b. c. II 152 sq. narrantur prodigia, quae ad Strabonem rettulimus.

2) Cf. Plutarchi verba, quibus secundi prodigii descriptionem incipit, λέγεται δὲ και πρότερον κτλ.

sit, ut Appianus Sami, Plutarchus Carysti rem accidisse dicat, nescio. —

Appiani libri IV alteram partem (c. 57—138) adhuc solam tractavi, quam e Strabonis hypomnematis fluxisse docui. — Altera pars, quae clare distincta est, complectitur capp. 2—51 (v. p. 268), in quibus agitur de altero, qui dicitur, triumviratu et de proscriptionibus. Quae unde hausta sint, in dubio est relinquendum, cum certis indiciis destituti simus. Neque hoc potest diiudicari, capp. 52—56, quibus bellum a Statio in Africa gestum enarratur, utrum ad Strabonem, an ad alium quendam fontem redeant.

Memoratu autem videtur dignum, quod in c. 57, inde a quo capite certe Strabone usus est Appianus, narratio ab eo incipit temporis vestigio, ad quod in libri II particulis eis, quas certo iudicio ad Strabonem rettulimus, erat deducta, nimirum a morte Caesaris.

III

De Appiani bellorum civilium libro III

Appiani librum tertium supra transeundum putavimus non sine causa: nam si quaerimus, quosnam in his rebus conscribendis Appianus adhibuerit auctores, tantis hanc quaestionem videmus involutam tenebris, ut vix certi quidquam possit erui.

Nos, qui id unum agimus, ut Strabo ubi apud Appianum fons lateat investigemus, etiam in hoc libro uno certe loco hunc auctorem agnoscimus. Si enim libri IV cap. 58 sq. iure ad Strabonem rettulimus (v. p. 269), necessario statuendum est etiam libri III capp. 77—78 ex eodem fluxisse fonte; nam quae illo loco de Caecilii Bassi obsidione exponit Appianus, hic eisdem paene verbis, sed etiam accuratius enarrata legimus. Atque ex eis ipsis, quae hic accuratiora profert Appianus, etiam evidentius Strabo fons cognoscitur. Duas enim in c. 77 Appianus de Caecilio Basso affert relationes et alterius insuper auctorem nominatim citat. Quis non agnoscit Strabonis, quam

iam saepius laudavimus, in fontibus adhibendis diligentiam? Atque secundum alteram quidem relationem, quam IV 58 solam praebet Appianus, nulla Caecilii culpa factum est, ut Sextus interficeretur. Iam sic pergit Appianus: ὃ δὲ μὲν τι σὶ περὶ τοῦ Βάσσου δοκεῖ· Αἰβωνί δ' ὅτι — — διέφθειρέ τινὰς τοῦ τέλους, καὶ διεχρήσαντο τὸν Σέξτον καὶ τῷ Βάσσῳ σφᾶς ἐνεχείρισαν. — Perizonius, quem secutus est Peterus hist. Rom. rell. p. CCCLXVI, Αἰβωνί, quod nomen in omnibus Appiani libris manuscriptis traditur, mutare voluit in Αἰβίῳ nulla alia commotus causa nisi, quod apud Livium hanc ipsam exstitisse memoriam e perioch. 114 et e Cass. Dione XLVII 26 sq. cognoscitur. Sed ut hoc taceam non veri esse simile notissimum Livii nomen corruptum esse in obscurum Libonis, non est omnino, cur librorum lectionem sollicitemus. Neque enim quidquam obstat, quominus in L. Scribonii Libonis annalibus rem fuisse narratam credamus, ut ipse Peterus l. l. p. CCCLXV extr. concedit, ubi de illo historico accurate disputat. Strabonem autem, cui Appianus haec debet, Livio omnino non esse usum supra docui p. 262 sq.

Haec igitur capita cum ad Strabonem magna cum probabilitate referantur, tamen de reliqua huius libri parte nihil inde licet concludere. Facillime enim a finitimis capitibus possunt separari ac disiungi, cum sicut excursus narrationi sint inclusa. Nam c. 77 ab his incipit verbis: τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ περὶ τε Συρίαν καὶ Μακεδονίαν τοιάδε ἐγένετο κτλ. et c. 80 init., unde egressus est, eo revertitur Appianus eisdem fere verbis: τοιαῦτα μὲν δὴ καὶ τὰ περὶ Συρίαν καὶ Μακεδονίαν ἦν· ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ κτλ.

Similiter res se habet in c. 26, ubi Appianus narrat, quo modo Trebonius Smyrnae a Dolabella sit interfectus, quam rem etiam a Strabone in hypomnematis fuisse descriptam apparet e fr. 192. Sed hoc quoque loco, si Appianus fortasse Strabonem adhibuit, idcirco non necesse est etiam, quae antecedunt vel quae secuntur, eidem auctori vindicare. Nam hoc quoque caput ita insertum est narrationi, ut nullo negotio possit eximi (ὃ δὲ μὲν εἶχε τὰ ἐν Ῥώμῃ. — Κάσσιος δὲ καὶ Βροῦτος κτλ.)

Haec habui, quae de libro III proferrem: reliquam huius libri partem longe maximam ipsam quoque e Strabonis hypomnematis fluxisse, cum certa desint indicia, neque affirmari potest neque negari.

Eadem de causa etiam de quinto bellorum civilium libro cohabeo iudicium, quamquam uno certe loco manifesta Straboniana originis indicia deprehenduntur. Nam quod in cap. 144 Sextum Pompeium a ducibus Antonianis captum Mileti interfectum esse narrat Appianus, hoc nusquam praeterea legitur nisi in Strabonis fr. 230, ubi velim inspicias, quae dixi in adnot. crit. ad v. 4. — Huc accedit, quod magnam in hoc capite diversissimarum de Pompei morte relationum Appianus praebet congeriem¹⁾. Haec igitur quin Straboni debeat Appianus, nullus dubito. In reliquis autem quatenus hoc auctore usus sit, nos nescire fatendum est.

Neque certiora de Appiani bellorum civilium libro I licet affirmare. Multi quidem viri docti nonnullas Appiani particulas ad Posidonium redire suspicati sunt — et exstant sane quaedam Graeci fontis in hoc libro indicia — et facilis esset coniectura Strabonem Posidonii memoriam subministrasse Appiano²⁾. Sed res mihi tam dubia tamque impedita videtur, ut satius esse existimem haec omittere, ne certa incertis miscentes rem obscuremus.

1) *Τίτιος δὲ — Πομπήιον ἐν Μιλήτῳ κατέκτανεν εἴτε δι' αὐτοῦ — εἴτε καὶ ἐπιστειλαντος Ἀντωνίου. Εἰσι δ' οἱ Πλάγκον, οὐκ Ἀντώνιον λέγοντες ἐπιστεῖλαι. — Καὶ Πλάγκον δὲ γράψαι νομίζουσιν οἱ μὲν συνειδότος Ἀντωνίου — οἱ δὲ αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ Πλάγκον.*

2) Sic nuperrime Benedictus Niese in *Herm.* vol. XXIII 1888 p. 413 adn. 2 Appiani c. 7 sq. et Plutarchi *Tib. Gracch.* c. 8 e Posidonio fluxisse statuit ita quidem, ut illi fortasse haurirent ex hypomnematis Strabonis, qui ipse adisset Posidonium.

IV

De Appiani libro Gallico et de Plutarchi vit. Caes. c. 15—27

Appiani *Κελτικὴ* quamquam temporum iniuria maximam partem amissa est, tamen vel ex perpauca, quae servata sunt, excerptis cognoscitur similem inter hunc Appiani librum et Plutarchi Caes. capp. 15—27 intercessisse rationem atque inter bell. civ. libr. II et IV et Plutarchi vitas Caesaris, Pompei, aliorum. Nam in paucis illis fragmentis, quae sunt de Caesaris expeditionibus Gallicis, tam accurate cum Plutarcho consentit, ut quin communis ab utroque fons sit adhibitus, dubitari nequeat. Et quoniam illic e Strabonis hypomnematis eos hausisse demonstravimus, suspicio non abest, quin hic quoque eundem auctorem adierint. Quae suspicio, si singula perscrutamur, egregie confirmatur.

Inter locos illos, quibus consensus inter Appianum et Plutarchum deprehenditur, unus ad fontem indagandum gravissimi est momenti, App. Gall. 18 = Plut. Caes. 22, ubi non solum in rebus et verbis mirum quantum concinunt, verum etiam eosdem auctores de eisdem rebus laudant. Agitur autem de ingenti Usipetum et Tencterorum caede, quam fecerat Caesar. De qua ipsum Caesarem *ἐν ταῖς ἐφημερίσιν*, ut dicit Plutarchus, vel — quae sunt Appiani verba — *ἐν ταῖς ἰδίαις ἀναγραφαῖς τῶν ἐφημέρων ἔργων*¹⁾ haec memoriae tradidisse: illos missis legatis per indutias octingentis equitibus suum equitatum aggressos in fugam vertisse; itaque cum iterum legatos ad se misissent, his retentis in illos exercitum se duxisse, cum tam perfidos se praebuissent. Contra hanc Caesaris sententiam uterque profert testimonium *Tanussii*²⁾, qui narret Catonem in senatu sententiam dixisse deden-

1) Haec lectio, quam omnes Appiani libri exhibent, non est sollicitanda. Neque de alio ne scio quo Caesaris opere cogites, sed referas ad belli Gallici commentarios (IV 11—13), qui etiam apud Symmachum et Sidonium Apollinarem et in nonnullis libris manuscriptis dicuntur *ephemerides*: cf. Nipperdey 'Quaest. Caesarianae' (quas praemisit editioni Lips. 1847) p. 5.

2) Appianus nomine, sicut solet, omisso dicit *τῶν τις συγγραφέων*.

dum esse barbaris Caesarem, quippe qui sancta foedera nefarie violasset. —

Quis igitur fuit ille auctor, qui haec testimonia et Appiano et Plutarcho praebuit? Atque uno iam loco, ubi Caesar et apud Appianum et apud Plutarchum laudatus invenitur, Strabonem communem fuisse fontem vidimus p. 255, qui omnino in bellis Gallicis enarrandis Caesarem fontem secutus est v. p. 216 sqq.

Tanusius autem quis fuit? Ac Sonnenburgius¹⁾ quidem luculentissime demonstravit Tanusii Gemini annales non eosdem esse atque ‘annales Volusi’ a Catullo irrisos, id quod vulgo credebatur. Tanusius autem hic nusquam praeterea commemoratur nisi apud Suetonium et in Senecae epistula quadam et — apud Strabonem. Tanusii enim nomen in fr. 72, 1 rectissime ex optimo codice Vaticano F restituit Niesius²⁾ pro Gabinii, quae lectio deteriorum codicum nititur auctoritate et vel hanc ob causam est reicienda. Sed accedit, quod Gabinius historicus prorsus est ignotus³⁾. Quid igitur? Nonne veri est simillimum etiam illud Tanusii testimonium, quod

1) ‘Der Historiker Tanusius Geminus und die annales Volusi’ in ‘Historische Untersuchungen A. Schaefer gewidmet’ (Bonn. 1882) p. 158 sqq.

2) In mus. Rhen. vol. XXXVIII p. 601.

3) Cum hoc Strabonis fragmento quoniam accuratissime conveniunt, quae Plutarchus Sertor. c. 9 § 5 exponit de Antaei ossibus a Sertorio effossis, necessario statuendum est haec quoque redire ad Tanusium. Sed ut illo vitae Caesaris loco non ipse Plutarchus Tanusium adiit, sic etiam hic e Strabonis hypomnematis Tanusii verba eum desumpsisse consentaneum est, id quod Niesius l. l. p. 601 sq. acute cognovit. Cum his artisime cohaerent, quae in §§ 6—7 adicit Plutarchus: *Τιγγενῖται δὲ μυθολογοῦσιν Ἀνταίου τελευτήσαντος τὴν γυναῖκα Πύγην Ἡρακλεῖ συνελθεῖν, Σόφακα δ' ἐξ αὐτῶν γενόμενον βασιλεῦσαι τῆς χώρας καὶ πόλιν ἐπιώνμον τῆς μητρὸς ἀποδείξαι, Σόφακος δὲ παῖδα γενέσθαι Διόδωρον — Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἀνακείσθω τῇ Ἰόβα χάριτι τοῦ πάντων ἱστορικωτάτου βασιλέων· ἐκείνου γὰρ ἱστοροῦσι τοὺς προγόνους Διόδωρον καὶ Σόφακος ἀπογόνους εἶναι.* Quae utrum Tanusio an Straboni an ipsi Plutarcho tribuenda sint, dubium videtur. Ac Niesius quidem magis eo inclinatur, ut haec quoque Tanusii esse arbitretur, quamquam etiam Strabonem auctorem esse posse concedit. At Tanusium Iubae tempora vidisse non est, cur

Appiano commune est cum Plutarcho, a Strabone his esse subministratum, praesertim cum Tanusius a paucis tantum scriptoribus adhibitus esse videatur?

Haec omnia si nobiscum reputaverimus et si insuper consideraverimus tam accuratam diversorum fontium collationem Strabonis maxime esse propriam, vix herele poterit dubitari, quin Strabo communis Appiani et Plutarchi fuerit fons.

Ad alium vero finem pervenit Thouretus in dissertatione iam saepius laudata (in stud. Lips. vol. I p. 350 sqq.). Hic enim v. d. C. Oppio fonte usos esse Appianum et Plutarchum suspicatur. Sed si accuratius eius argumenta perpenderit, satis infirma ea esse intellegemus.

Ac maxime quidem nititur (p. 355 sq.) Plut. Caes. cap. 17, ubi semel Oppius testis laudatur et deinde duae secuntur narrationeulae, quarum altera teste Suetonio ex Oppio hausta est, altera eidem sine dubio tribuenda est auctori, quippe in qua primas partes agat Oppius. Haec sane rectissima sunt. Neque tamen inde licet concludere etiam in sequentibus capitibus ex Oppio sua hausisse Plutarchum, immo plane contrarium. Nam ex alio fonte vel ex aliis fontibus narrationi inserta esse capp. 16—17 manifestum est, in quibus militum erga Caesarem studium ac benevolentia et ipsius Caesaris virtus singulis exemplis undique collectis illustrantur. Iam cap. 18 verbis *ἀλλὰ γὰρ* redit ad propositum et ad fontem primarium. Aptissime autem cap. 18 se applicat ad cap. 15, ubi de Caesaris bellis Gallicis in universum dixerat; nam hoc capite ad primum bellum accuratius enarrandum accedit.

Quae praeterea Thouretus attulit indicia (p. 357 sq.) levioris statuamus: immo ex eius fragmentorum argumentis superioribus temporibus videtur assignandus. Contra in Strabonem haec eximie quadrant, qui quanti Iubam aestimaverit, iam supra exposuimus p. 258 sq. Itaque quin haec non minus quam antecedentia Straboni debeat Plutarchus, non dubito. — Etiam quae in cap. 8 Plutarchus de beatorum insulis exponit, ex Graeco derivata sunt auctore et mire concinunt cum Strab. geogr. I 1, 4 sq. p. 213 et III 2, 13 p. 224, qui affert ipsos illos Homeri versus (δ 563 sqq.), quos prosa oratione Plutarchus in insulis illis describendis expressit. Quare haec quoque ad Strabonem mihi videntur referenda.

sunt momenti et per se nihil valent. De communi Appiani et Plutarchi fonte inde certe nihil colligendum est.

Porro non possum adduci, ut credam Oppium, Caesaris amicum familiarissimum, illud Tanusii testimonium Caesaris odio plenum in opus suum recepisse, quo nihil aliud agebat, nisi ut Caesaris gloriae ac famae serviret. Nam quod Thouretus opinatur Oppium hac re voluisse irridere Catonem et ironiam quandam in his verbis latere putat, hanc nusquam video ironiam. Immo Tanusii testimonium ipsius Caesaris relationi in aequo ponitur. Et si omnino Catonem perstringere volebat Oppius, quid erat, cur tam religiose Tanusium testem citaret?

Itaque refutata Thoureti sententia teneo meam, qua Strabonem pro communi fonte habeo. Atque Appianus quidem pro sua consuetudine in Caesaris bellis Gallicis describendis unum Strabonem secutus esse putandus est, Plutarchus, ubicumque cum Appiano consentit.

Qui consensus eo notabilior est, quod non solum in rebus ex Caesaris commentariis depromptis, sed etiam in rebus aliis ignotis concinunt. Iam supra autem p. 217 sqq. demonstravi Strabonem in bellis Gallicis enarrandis praeter Caesarem etiam aliis scriptoribus usum esse, unde haec res optime explicatur. Iam breviter recensebo locos, ubi Plutarchus et Appianus consentientes conspiciuntur.

Non leguntur apud Caesarem, quae congruenter narrant Plut. c. 15 extr. et App. fr. 1, 2 Caesarem decem illis annis, per quos Galliam provinciam administravit, expugnasse plus quam DCCC urbes, gentes subegisse CCCC (apud Plutarchum legitur CCC), cum CCCC hostium *μυριάσι* (apud Plutarchum CCC) manum conseruisse, quarum C in acie occidisset, totidem cepisset. Quod in Plutarchi codicibus bis legitur *τριάκοντα*, cum Appianus habeat *τετρακόσια*¹⁾, librariorum procul dubio

1) Etiam b. c. II 150 Appianus affirmat CCCC Gallorum gentes a Caesare esse perdomitas. Quo loco cum Strabonem adhibitum esse ab Appiano iam demonstratum sit, vide quam praeclare sententia nostra hac re confirmetur.

incuria factum est¹⁾. Omnino constat nihil saepius nibilque foedius a librariis corruptum esse quam numeros, qua re ne numerorum differentiis nimium tribuamus, cavendum est. Ceteroqui numerum ab Appiano traditum verum esse patet, quod idem alio loco exstat²⁾.

Deinde conferas, quae de bello cum Helvetiis gesto narrant Plut. c. 18 et App. fr. 1, 3 et 15: etiam numerum eorum, qui arma ferre poterant, eundem tradunt (Plut. *εἴκοσι μυριάδας μῖα δέουσαι*, App. *ἀμφὶ τὰς εἴκοσι μυριάδας*). Cum Plutarchi narratione plane consentit Strabo in fr. 151, si numeros non respicis, de quibus quid iudicem, supra exposui p. 218.

Plut. c. 19 = App. fr. 16—17: Ariovistum a Caesare consule amicum populi Romani appellatum esse: cf. Caes. b. G. I 35.

Plut. c. 19 extr. = App. fr. 1, 3: ex Ariovisti exercitu LXXX milia hominum esse occisa. Cum autem in Caesaris commentariis Germanorum, qui in pugna perierunt, numerus omnino non traditus sit, ex alio fonte Strabonem eum petivisse apparet, id quod Plutarchi verbis comprobatur, qui addito vocabulo *λέγουσι* hanc memoriam aliunde esse derivatam significat.

Plut. c. 20 = App. fr. 1, 4: Appianus dicit, cum Belgae flumen transituri essent, tantam eorum caedem fecisse Caesarem, *ὡς τὸν ποταμὸν γεφυρωθέντα τοῖς σώμασι περᾶσαι*. Plutarchus rem auxit et amplificavit, cum ex uno flumine *λίμνας καὶ ποταμοὺς βαθεῖς* effinxisset. Sed vel sic communis error subest³⁾; nam teste Caesare (b. G. II 10) non Romani hoc modo flumen transgressi sunt, sed Belgae per corpora suorum transire conabantur. Qui error utrum iam a Strabone sit admixtus, an fortasse ambiguis Strabonis verbis uterque in eundem errorem adductus sit, diiudicari nequit.

Plut. c. 20 = App. fr. 1, 4: de pugna cum Nerviiis commissa mire conspirant: cf. Caes. b. G. II 28.

1) Cf. Peter 'Die Quellen Plutarchs in d. Biogr. d. Roem.' p. 126.

2) Conferas supra p. 298 adn. 1.

3) Cf. Thouret I. I. p. 352.

Plut. c. 22 = App. fr. 1, 4 et 18: Usipetum et Tencterorum CCCC milia esse occisa, qui numerus non invenitur apud Caesarem; nam is universam tantum illarum gentium summam commemorat (b. G. IV 15).

Hi sunt loci, quibus Plutarchus cum Appiani fragmentis congruit, cuius liber si integer nobis esset servatus, certe multo plura possent afferri. Reliquam quoque Plutarchi belli Gallici narrationem (c. 18—27) maximam partem e Strabone haustam esse veri simillimum est. Etiam hic Plutarchus partim consentit cum Caesaris commentariis, partim ab eius memoria abhorret vel plura tradit, ut exposuit Thouretus l. I. p. 352—355. Verum certiora de his non possunt affirmari.

V

De Appiani Mithridaticis et de vitis Sullae, Luculli, Pompei Plutarcheis Mithridatica enarrantibus

Reliquum est, ut de Strabone Appiani et Plutarchi in bellis Mithridaticis enarrantibus fonte dicam. Nam inter Plutarchi certe auctores hic quoque Strabonem esse numerandum inde intellegitur, quod et in Sullae et in Luculli vita ab eo laudatur (vide fr. 65^a et 88). Neque hoc potest quemquam fugere inter Appiani et Plutarchi bellorum Mithridaticorum narrationes singularem quandam intercedere necessitudinem.

Ipsa autem bella Mithridatica insigni cura atque diligentia a Strabone in historicis hypomnematis fuisse descripta vel inde apparet, quod nihil saepius in Strabonis geographicis commemoratur quam haec bella, ad quae pertinent fr. 41—67 et 78—140. Itaque eximium his potissimum rebus Strabo videtur tribuisse studium, id quod profecto non est mirandum, quoniam patria eius erat Amasia, Ponti urbs nobilissima, quae biennio ante, quam natus est Strabo, etiam in ipsius Mithridatis fuerat ditio. Haec est causa, quod morum institutorumque Ponticorum tam peritum se praestat et quod res Mithridaticas tam accurate exponit. Sed accedit aliud multo gravius:

nimirum gentis illius, ex qua orta erat Strabonis mater, fortuna artissime coniuncta erat cum ipsius Mithridatis variis casibus, ut ipse Strabo identidem narrat. Nam Dorylaus, ὃς ἦν πρόπαππος τῆς μητρὸς ἡμῶν, ut dicit Strabo fr. 43, 32, erat ἀνὴρ τακτικός et Mithridatis Euergetae amicus. Alter autem Dorylaus, tactici fratris filius, qui una cum Mithridate Eupatore erat educatus, cum tota eius gente summis a Mithridate honoribus affectus ipse quidem Comanorum factus est sacerdos, qui honor regii erat instar¹⁾. Cum autem patefactum esset eum regnum sollicitare, ut ad Romanos deficeret, et ipse et propinqui eius honoribus deiecti sunt (fr. 43). Similiter Strabonis avus (ὁ πάππος ἡμῶν ὁ πρὸς μητρός) regi iratus ad Romanos transiit et quindecim castella Lucullo prodidit (fr. 93). Postremo autem Moaphernes (ὁ θεῖος τῆς μητρὸς ἡμῶν) denuo Mithridatem habuit propitium adeo, ut ab eo Colchidi praeficeretur (fr. 93. 46^d). Quae cum ita sint, iam puerum Strabonem multa de Mithridate ex matre audiisse et, cum postea opus historicum pararet, ad huius maxime regis fortunas describendas singulare studium attulisse consentaneum est.

Haec igitur Strabonis bellorum Mithridaticorum historia quatenus Appiani libro, qui inscribitur *Μιθριδάτειος*, et Plutarchi vitis supra commemoratis subsit, nunc accuratius expositurus sum. Atque iuvabit utique proficisci ab Appiano, quippe qui scriptores, quibus utitur, neglegenter quidem, sed constantius, ut iam saepius vidimus, transcripserit quam Plutarchus, qui semper fere e compluribus auctoribus propria usus arte narrationem solet contexere.

Ac statim in primis Appiani capitibus (1—9) tam manifesta Strabonianae originis exstant indicia, ut iam ante nos vir doctissimus Francinus Arnold²⁾ haec ipsa Appiani capita e Strabonis hypomnematis hausta esse docuerit. Quibus in capitibus Appianus Bithyniae (c. 1—7) et Cappadociae Pontique (c. 8—9) ante Mithridatis Eupatoris aetatem historiam

1) Cf. fr. 134, 8 sq.

2) 'Untersuchungen ueber Theophanes v. Mytilene u. Posidonius v. Apamea' in Fleckeisenii annal. vol. suppl. XIII p. 146 sq.

breviter enarrat. Similem autem προπαρασκευήν Strabonem quoque bellorum Mithridaticorum descriptioni praemisisse colligitur e fr. 41—42. Ipsa vero haec fragmenta et ea, quae de eisdem rebus habet Appianus, praeclare et paene mirandum in modum concinunt.

Sic quod Appianus c. 9 narrat Mithridatis, qui postea Κτίστης cognominabatur, fugam regniue Pontici occupationem somnio indicatam esse Antigono, hoc idem legitur in Strabonis fr. 41. Quod somnium eisdem fere verbis quibus Appianus exponit Plutarchus in vita Demetrii c. 4. Qui cum in priore huius vitae parte usus sit imprimis Hieronymi Cardiani historiis¹⁾ et cum in Hieronymi fr. 3 Mithridatis fugae fiat mentio, vix poterit dubitari, quin etiam illam de Antigoni somnio narrationem Hieronymo debeat Plutarchus. Neque alio auctore Strabo hic videtur esse usus, cui quam notus fuerit Hieronymus apparet ex geographicis, ubi ter eum laudat²⁾. Quid? quod Appianus c. 8 eundem hunc Hieronymum praeter morem suum testem profert? Neque solam Hieronymi affert memoriam, verum etiam aliam plane contrariam. Iam vero identidem monuimus neminem in diversis memoriis congerendis diligentiozem fuisse quam Strabonem. Adde quod ipsa res, de qua hic agitur apud Appianum, ad Alexandri Magni spectat res gestas, quas in peculiari opere copiosissime exposuerat Strabo. Dicit enim Appianus Alexandrum sibi videri (μοὶ δοκεῖ) Cappadociae civitates stipendiarias fecisse, cum contra Dareum proficisceretur, et Amisum, Ponti urbem Atticae originis, libertate donasse: Hieronymi autem sententia Alexandrum ne attigisse quidem illas gentes, sed Ciliciae et Pamphyliae oram secutum contra Dareum profectum esse.

Porro Appianus c. 9 mirum quantum consentit cum Strabonis fr. 42. Uterque enim narrat Mithridatem illum Κτίστην, postquam Antigonum effugisset, castellum quoddam occupasse,

1) Cf. Brueckner 'De usu qui Hieronymi historiarum fuerit apud posterioris aevi scriptores' in Zeitschrift f. Altertumswissensch. 1842 p. 262 sqq.

2) Vide Hieron. fr. 5. 11. 12 apud Muellerum FHG vol. II p. 453 sqq.

unde totam Cappadociam et Pontum expugnasset: a quo ortos reliquos Mithridates continua serie regnasse usque ad Eupatorem.

Accedunt alia eiusdem fontis in his Appiani capitibus indicia. Etenim quae in capp. 2—7 de Prusiae, Bithyniae regis, rebus gestis narrat, magnam partem fere ad verbum consentiunt cum Polybio¹⁾. Ut vero Hieronymum non ipse inspexit Appianus, ita haud dubie ne Polybio quidem ipso usus est, praesertim cum in c. 7 extr. etiam de Nicomede II et de Nicomede III Philopatore ageret, de quibus nihil poterat invenire apud Polybium. Quoniam igitur nihilo minus vel in minimis convenit cum Polybio, hausisse statuendus est e scriptore Graeco, qui Polybii historias continuavit. Itaque hinc quoque ad Strabonem fontem ducimur.

Quid? Nonne statim primum Appiani caput Strabonis redolet doctrinam? Etenim de Bithyniae nominis origine tres diversae scriptorum sententiae sollemnibus illis formulis²⁾ proferuntur, qua in re Appianus plane ex more Straboniano ab Homeri carminibus orditur: docet nimirum Thraces, qui cum Rheso Troiam venissent, rege per Diomedem interfecto, ut narratum esset apud Homerum, ad Ponti ostium fugisse et occupata Bebrycia hanc terram appellasse Bithyniam. Adde quod ipse Strabo in geographicis (XII 3, 3 p. 541) similiter exponit Bebryces, qui antiquitus illam regionem tenuissent, eiectos esse a Bithynis Thracibus, qui suum nomen terrae indidissent.

Quodsi Appiani libri Mithridatici prooemium certissime e Strabone fluxit, iam per se veri est simillimum etiam ipsam bellorum descriptionem ex eodem auctore ab Appiano esse petitam; potius mirum esset, si res aliter se haberet. Atque

1) App. 2 = Pol. XXX 19 (Hultsch); App. 3 = Pol. XXXII 27. XXXIII 9. 12—13; App. 6 = Pol. XXXVII 6: cf. Jordan 'De fontibus Appiani in bellis Mithridaticis enarrandis' (diss. Gotting. 1872) p. 24 sqq., qui locos exscripsit.

2) Θράκας Ἕλληνες ἡγοῦνται — — οἱ μὲν — — οἱ δὲ κτλ. Ὡδε μὲν ἔνιοι νομίζουσιν· ἕτεροι δὲ κτλ.

Graecum certe fontem per totum librum Appiani subesse narrationi iam Arnoldus l. l. p. 80 sq. 116 recte demonstravit e Graecis quibusdam artis vocabulis, quae ex Latino scriptore non possunt esse recepta. Exempla autem ab illo v. d. ex Appiano allata facili negotio possunt augeri. Idem inde quoque necessario sequitur, quod Appianus saepius in ipsis adeo vocabulis cum Plutarcho consentit, quae res non aliter licet explicari nisi ita, ut ex communi utrumque fonte et illo quidem Graeco hausisse statuamus. Sed comparatis inter se et Appiani narratione et Strabonis fragmentis, quae pertinent ad bella Mithridatica, tam mirus inter eos deprehenditur consensus, ut dubitari non possit, quin ipsa Strabonis hypomnemata unicus Appiani fuerit fons.

Atque unum maxime ex magna locorum copia eligam consensum, qui mihi videtur esse inter gravissimos. Appianus c. 67 et 102 Achaeos Ponticos dicit esse ortos ab Achaeis, qui Troia deleta in patriam redituri tempestatibus ad illam oram delati essent. Prorsus eadem traduntur in Strabonis fr. 78, ubi postquam de Orchomeno, Boeotiae urbe, exposuit, sic pergit: *ἱστοροῦσι δὲ τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ καλουμένους Ἀχαιοὺς ἀποίκους Ὀρχομενίων εἶναι τῶν μετὰ Ἰαλμένου πλανηθέντων ἐκείσε μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἄλωσιν. Καὶ περὶ Κάρυστον δ' ἦν τις Ὀρχομενός. Εὐὲ γὰρ τὴν τοιαύτην ἕλην ὑποβεβλήκασιν ἡμῖν οἱ τὰ περὶ τῶν νεῶν συγγράψαντες κτλ.* Quibus verbis Apollodori in Homeri navium catalogum a Strabone significari commentarium demonstravit Benedictus Niese¹⁾. Nec solum quae de duabus Orchomenis affert, sed etiam quae de Achaeorum origine dicit, huic Apollodoro debet Strabo, ut idem Niesius l. l. recte docuit. Apollodori autem libro illo praeter Strabonem etiam alios, qui quidem ut Appiani fontes in censum possunt venire, usos esse rerum scriptores vix credibile est. Itaque hic Strabonem adhibitum esse ab Appiano necessario est statuendum²⁾.

1) In mus. Rhen. vol. XXXII p. 274.

2) Strabo fr. 103 b alium fontem secutus Achaeos Ponticos dicit originem ducere a Phthiotis Achaeis, qui cum Iasone illuc venerint. In

Reliquos locos, ubi Appianus et Strabo inter se consentientes inveniuntur, quam brevissime hic recenseam ceterum relegans ad Strabonis fragmenta a me collecta, ubi et Strabonis et Appiani locos invenis exscriptos. De eis tantummodo rebus accuratius disseram, quaecumque aliqua de causa memoratu sunt dignae.

Ac primum quidem agitur de bello Mithridatico primo.

App. c. 18 et 20 = Strab. fr. 48: de pugna ad Amniam flumen commissa. Uterque diserte dicit non ipsum Mithridatem huic pugnae interfuisse, sed per duces eius Nicomedem esse devictum, ut cum paucis tantum ex hostium manibus evaderet. Quo facto Mithridatem uno impetu et Bithyniam et totam Asiam usque ad Lyciam occupasse.

App. c. 23 extr. = fr. 55: de thesauris, quos Cleopatra in Coo insula deposuerat, a Mithridate asportatis, cuius rei apud nullum alium auctorem exstat mentio¹⁾. Ab Appiano autem illi Cleopatrae thesauri commemorantur praeterea in c. 115 et 117.

App. c. 28 = fr. 56: de Delo insula per Mithridatis duces devastata. Hoc loco Appiani verba egregie explicantur et illustrantur ipso Strabonis fragmento. Nam quod Appianus narrat Archelaum, Mithridatis legatum, vi et armis subegisse Delum insulam ἀφισταμένην ἀπὸ Ἀθηναίων, hoc aliunde non notum est. Ac Niesius²⁾ quidem Appiani verba studet explicare e Posidonii fr. 41, ubi haec fere narrantur: Athenionem³⁾, qui belli Mithridatici initio Athenis tyrannidem occupaverat, multis civibus interfectis, quorum fortunas diripisset, etiam thesauros Deliacos appetivisse. Quos ut Athenas transportaret, historico igitur opere duas de hac re videtur protulisse memorias, quarum alteram tantum servavit Appianus.

1) Nam Iosephus A. I. XIII 13, 1 ad Strabonem redit: vide supra p. 238 sq.

2) In mus. Rhen. vol. XLII p. 576 sq.

3) Hunc non, ut vulgo credebatur, eundem esse atque Aristionem, qui a Strabone et Appiano commemoratur, rectissime exposuit Niesius l. l. p. 574 sqq.

missum esse Apellicontem, quem tamen ab Orbio, Romanorum legato, qui noctu navibus ad insulam accessisset, oppressum copiis deletis vix ipsum se servasse. At haec non poterat dici Deliorum defectio! Iam vero comparato Strabonis loco statim Appiani verbis nova lux affulgebit. Apud hunc enim l. l. leguntur haec: *ἐπελθόντες δ' οἱ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀποστήσας τύραννος αὐτὴν (sc. τὴν Δῆλον) διελυμήναντο πάντα*. Ad vocabulum *ἀποστήσας* autem ex eis, quae antecedunt, nihil aliud licet supplere nisi *ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων*. Itaque necessario statuendum est, ut Athenis Athenionem et Aristionem, Trallibus Cratippi filios (Strab. fr. 52), ita etiam Deli post illam Apellicontis expeditionem inter turbas bello Mithridatico concitatas tyrannum quendam exstitisse, qui insulam ab Atheniensibus abalienasset. Hic, ut Athenio et ut omnino erat tyrannorum, viris strenuis de medio sublatis et civium divitum bonis direptis putandus est *διαλυμήνασθαι πάντα*, ut ait Strabo. Nec minus postea insulam affixerunt Mithridatis legati, qui tyranno illo extincto eam vastam ac desertam Atheniensibus reddiderunt.

App. c. 30 = fr. 57^b: Uterque auctor narrat longos muros, quibus urbs cum Piraeo erat coniuncta, deiectos esse a Sulla. Qui consensus eo est notabilior, quod res non ita est, ut dicunt. Nam muri illi iam anno 200 a. Chr. n. erant semirutii¹⁾. Itaque hi Sullae non erant diruendi, sed eorum ruinis ac lapidibus dispersis usus est ad aggerem exstruendum. Nonnulli etiam praeterea in hoc Appiani capite deprehenduntur errores. Etenim Piraei murorum altitudinem dicit fuisse quadraginta fere cubitorum et ipsos hos muros a Pericle esse aedificatos. Apparet igitur fontem minus bonum his in rebus enarrandis adhibitum esse a Strabone²⁾.

1) Liv. XXXI 26: cf. Arnold l. l. p. 137.

2) Ceterum quam ignari vel potius quam negligentibus fuerint harum rerum vel ipsi Athenienses intellegitur ex Andocid. III 4 et Aeschin. II 172, qui et Piraei muros et τὸ μακρὸν τεῖχος τὸ βόρειον exstructos esse docent per indutias quinque annorum factas a Cimone a. 450/49!

App. c. 33 = fr. 58: Lucillum a Sulla Athenas obsidente missum esse in Aegyptum et Cyrenen.

App. c. 39 = fr. 57^a: accuratissime congruunt Sullam Aristionem tyrannum supplicio affecisse, ceteris autem Atheniensibus veniam dedisse narrantes.

App. c. 45 = fr. 59: de pugna ad Chaeroneam commissa. Uterque diserte monet ex infinita militum Ponticorum multitudine vix paucos navibus Chalcidem effugisse.

App. c. 51—53 = fr. 62: Flaccum in Bithynia occisum esse a Fimbria, et quomodo Ilium oppidum a Fimbria sit captum.

App. c. 59 sq. = fr. 62: Fimbria a Sulla interimitur.

App. c. 61 = fr. 62. 63: Ilium et Magnesia ad Sipylum sita libertate a Sulla donantur.

Iam videamus, quibus in rebus Appianus et Strabo consentiant in enarrando bello a Lucullo cum Mithridate gesto.

Ac de Appiani c. 67, ubi de Achaeorum Ponticorum origine disserit secutus Strabonem, iam supra diximus p. 294. In eodem capite¹⁾ plane congruenter cum Strabonis fr. 89^b tradit Mazacenos Cappadoces a Tigrane, cum Cappadociam incursionibus depopularetur, e suis sedibus abductos esse in Mesopotamiam et ex his maxime ab eo conditam esse Tigranocerta urbem. Atque hic quoque notatu est dignum, quod praeter Strabonem et Appianum nullus alius auctor hanc rem memoriae prodidit.

App. c. 69 = fr. 79: de campis Themiscyriis ad Thermodontem fluvium sitis, Amazonum olim sede.

App. c. 72—76 = fr. 80: Cyzici urbis obsidio simillime ab utroque narratur, quamquam apparet Appianum Strabonis narrationem accuratissimam valde contraxisse multaque plane omisisse. Atque ad hoc maxime animum advertas, quod uterque dicit Mithridatem terra marique Cyzicum oppugnasse et postea etiam Dindymum occupasse montem urbi imminentem,

1) Conferas etiam App. c. 115.

qua in re conspicitur Strabonis locorum peritia. Etiam cuniculi a Mithridate contra urbem et a Cyzicenis contra Mithridatis aggerem acti et ab Appiano ¹⁾ et a Strabone ²⁾ commemorantur, nec minus fames, qua maxima exercitus Pontici pars periit et qua ipse ab urbe depulsus est.

App. c. 78 = fr. 135: de Eupatoria a Mithridate condita atque cognominata.

App. c. 83 = fr. 84: de Sinopa a Lucullo expugnata Appianus mirum quantum cum Strabone congruit. Atque ipsam quidem urbis obsidionem paucissimis verbis Appianus decedit: eo diligentius autem fabulas a Strabone prolatas exponit. Apud utrumque magni momenti est Autolyei statua, quam Lucullus visu nocturno commotus secum aufert. Hunc Autolyeum inter Herculis ³⁾ contra Amazones proficiscentis fuisse comites et tempestate in illam oram deiectum Sinopam urbem condidisse. Qua re divinos ei apud incolas haberi honores eiusque in urbe esse oraculum. Qui consensus profecto tam egregius est, ut nihil veri similis sit quam ipsum Strabonem ab Appiano esse adhibitum.

App. c. 78 et 83 = fr. 83: de Amiso urbe a Lucullo obsessa. Uterque hoc loco monet Amisum Atheniensium fuisse coloniam, quam rem apud Theopompum invenit Strabo, ut ipse testatur. Adde quod hic, ut in c. 8, Appianus narrat Amisum, quae urbs in regum Persarum venerat potestatem, ab Alexandro Magno libertate esse donatam.

Tertio loco dicendum est de bello piratico et de bello Mithridatico a Pompeio gesto.

1) Cf. c. 75 et 76.

2) Cf. fr. 80, 19 sq.

3) Sic Appianus et Plutarchus unum eundemque auctorem, i. e. Strabonem, secuti perhibent. Quodsi Strabo in geographicis non Herculis, sed Iasonis comitem dicit Autolyeum, aut per errorem lapsus est aut alteram hic attulit relationem (sicut de Achaëis Ponticis diversis locis diversa tradidit: vide fr. 103 b et c et supra p. 294 adn. 2) aut diversas fabulas confudit: nam Autolyeus ille postea a Sinopa urbe cum Iasone dicitur in Graeciam rediisse: cf. Apoll. Rhod. II 955 sqq. cum scholio.

App. c. 96 et 115 = fr. 97: de piratarum reliquiis a Pompeio partim Solis, quae ab eo appellata est Pompeiopolis, partim Dymae aliisque in oppidis collocatis.

App. c. 101 = fr. 106: Appianus hoc loco tres de Iberum ad Caucasum habitantium nomine profert sententias, quarum duae etiam apud Strabonem inveniuntur: nam colonos eos esse Iberum occidentalium dicit fr. 106^b; sed in fr. 106^a extr. eos suspicatur *ὁμωνύμως τοῖς ἑσπερίοις καλεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἐκατέρωθεν χερσείων.*

App. c. 102 = fr. 103: de Mithridatis per Heniochorum et Achaeorum fines fuga; quod de Achaeorum origine eadem tradunt, de hac re iam supra p. 294 monuimus. Sed hoc quoque notandum, quod uterque Dioscuros cum Argonautis has regiones adiisse narrat.

App. c. 103 = fr. 106^a: hoc loco Appianus fere ad verbum transscripsit, quae Strabo dixit de Caspasi fluminibus aurum deferentibus, unde ortam esse pellis aureae fabulam.

App. c. 103 = fr. 108: Cyrus flumen ab utroque eodem modo describitur, quem amnem multis exceptis fluviis duodecim ostiis in mare Caspium exire¹⁾. At una in re a Strabone vehementer videtur discrepare Appianus, nimirum quod Araxem in ipsum Cyrum tradit influere, cum Strabo eum dicat haud procul a Cyro in mare Caspium erumpere. Quae discrepantia quomodo sit explicanda, elucebit comparato Plutarcho. Qui auctor in vita Pompei c. 33 ut Strabo in mare Caspium Araxem facit influentem. In c. 34 autem primum quidem narrat ut Appianus Araxem in Cyrum infundi, sed statim addit haec: *οἱ δὲ οὐ φασὶ τούτῃ συμφέρεσθαι τὸν Ἀράξην, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν, ἕγγυς δὲ ποιεῖσθαι τὴν ἐκβολὴν εἰς ταῦτὸ πέλαγος.* Iam vero Plutarchus his locis adeo consentit et cum

1) Quanta Appianus in excerpto usus sit negligentia, hic locus egregie si quis alius demonstrat: nam e Strabonis ostiis caecis et limosis ille effecit *δώδεκα στόματα πλατά*, quod Strabo de fluviis in Cyrum influentibus praedicaverat, eo male translato ad duodecim ostia: cf. Ioann. Neumann in Fleckeisenii annal. vol. suppl. XIII p. 346 adn. 240; Guil. Fabricius 'Theophanes v. Mytil. u. Q. Dellius etc.' p. 188.

Appiano et cum Strabone, ut e Strabone eum hausisse necessario sit statuendum. Itaque veri simillimum est ipsum Strabonem in amplo opere historico duas de Araxe attulisse memorias, quarum alteram solam in geographica recepit, fortasse eam, quae ei videbatur verior. Sic omnia facillime explicantur. — Aliter de hac re iudicavit Neumannus l. l. et, qui eum sequitur, Fabricius. Neumannus Theophanem et Strabonis et Appiani et Plutarchi communem esse fontem arbitratus sic fere ratiocinatur. Theophanem, quippe qui ipse illas regiones adisset et Cyrum haud longe ab eius ostio cum Pompeio transgressus esse videretur, non, ut Plutarchum, rem in dubio relinquere potuisse, sed quae ipse oculis suis vidisset, ea haud dubie memoriae tradidisse. Quoniam vero Plutarchus loco priore id unum doceat Araxem in mare Caspium effundi, valde probabile esse Theophanem huius sententiae esse auctorem. Plutarchum autem et Appianum hic suo utrumque Marte ex auctoribus recentioribus fontem suum correxisse¹⁾. — Quam sententiam plane a vero abhorreere facile est ad demonstrandum. Nihil enim minus videtur credibile quam duos scriptores eodem narrationis loco sua sponte a fontis, quem ceteroquin usque quaque secuntur, recessisse memoria, praesertim cum constet, quam ignarus rerum maxime geographicarum fuerit Appianus. — Itaque teneo meam sententiam. Neque quidquam impedit, quominus iam Theophanem statuamus tradidisse in Cyrum influere Araxem; Strabo autem ex fonte vetustiore, ut solet, alteram in hypomnematis historicis addidit de Araxis cursu memoriam et hanc etiam potiore, ut videtur, habuit quam Theophanis. Neque plus valuisse apud Strabonem Theophanis auctoritatem quam aliorum auctorum apparet ex geogr. XI 5, 1 p. 503/4 = fr. 111.

App. c. 104 = fr. 105: Tigranem a Pompeio sex milibus

1) Constat enim Araxem olim re vera in mare Caspium se effundisse, postea cursu mutato in Cyrum flumen influxisse, in quod usque ad hunc diem defertur. Ac Theophanis quidem aetate in mare exiisse Araxem statuit Neumannus, mutatum esse alveum certe ante Plinii tempora (cf. N. H. VI 26).

talentum multatum statim magnas militibus largitum esse pecunias. Quid cuique donaverit, hoc mire inter utrumque auctorem convenit.

App. c. 105 = fr. 101: de Nicopoli urbe in Armenia minore a Pompeio condita.

App. c. 105 = fr. 129: Cappadocum regi Castabala aliaque Ciliciae oppida a Pompeio esse data.

App. c. 112 Mithridatem narrat LXVIII vel LXIX annos vixisse, regnasse annos LVII. Pervenit igitur ad regnum undecim annos natus, id quod egregie convenit cum Strabonis fr. 43, 18, cum omnes ceteri scriptores dissentiant¹⁾. Totum autem hoc Appiani caput omnino originem Strabonianam aperte prodit. Enarrato enim Mithridatis vitae exitu hic eius res gestas quasi uno in conspectu ponit moresque eius describit similiter atque in bell. civ. libr. II et IV fine Caesaris et Bruti Cassiique vitarum imagines expressit, ubi Strabone eum usum esse supra demonstravimus p. 260 sq. et 273 sq.

Porro mirandum est, quam accurate Appianus in capp. 114 sq. exponat, quo modo Pompeius Asiam constituerit, quibus regibus singula regna dederit, quas urbes ipse condiderit. Quid? Nonne his agnoscitur Strabo, cui ut ex Ponte oriundo hae res maxime erant cordi? Atque quantam ille his potissimum rebus navaverit operam, vel ex geographicis apparet, ubi multus est in eis, quae Pompeius in Asia novavit, enarrandis. Sic inter Appianum et Strabonem conveniunt haec:

App. c. 105 = fr. 129: Ariobarzani Castabala aliaque Ciliciae oppida donantur.

App. c. 114 = fr. 128: Antiocho Commageno Seleucia Mesopotamiae a Pompeio datur.

App. c. 114 = fr. 131: de Galatia inter tetrarchas a Pompeio distributa, quorum unus erat Deiotarus.

App. c. 114 = fr. 134: Archelaum Pompeius praeficit Comanorum sacerdotio, quae dignitas post regiam erat summa.

1) Memno c. 30 τὴν ἀρχὴν τρισκαίδεκαετῆς παραλαβάν; Livius apud Eutr. VI 12 et Oros. VI 5, 7 dicit eum vixisse annos LXXII, regnasse LX.

App. c. 115 = fr. 101: Nicopolis in Armenia minore a Pompeio conditur.

App. c. 115 = fr. 135: Eupatoria a Mithridate condita amplificatur a Pompeio et appellatur Magnopolis ¹⁾.

App. c. 115 = fr. 89^b: Mazaca oppidum bello devastatum restituitur.

App. c. 115 = fr. 97: Soli, Ciliciae urbs, a Pompeio appellatur Pompeiopolis.

In duobus ultimis capitibus (120 sq.) Appianus quasi appendicis loco rerum Ponticarum per sequentia tempora historiam breviter exponit. Neque quidquam fere hac in parte legitur apud Appianum, quod non apud Strabonem quoque eodem modo inveniatur narratum. Haec enim velim inter se conferas:

App. c. 120 = fr. 171: de Amiso urbe a Pharnace expugnata.

App. c. 120 = fr. 175^a: Pharnaces rex ab Asandro interficitur.

App. c. 121 = fr. 175^a: Mithridates Pergamenus a Caesare rex Borpori constituitur.

App. c. 121 = fr. 169: de Mithridate Pergameno Caesaris in bello Alexandrino socio.

App. c. 121 = fr. 116: Pontus Romanorum est provincia coniuncta cum Bithynia.

App. c. 121 = fr. 174: Lycomedes Comanorum fit sacerdos.

App. c. 121 = fr. 38: Cyrene Ptolemaei Apionis testamento populo Romano obvenit.

Quodsi, quae hucusque disputavimus breviter complectimur, hoc iam constat Appiani prooemium certe fluxisse e

1) Una in re videntur paulum inter se differre: nam Strabo dicit urbem a Mithridate conditam fuisse semiperfectam (*ἡμιτελή*), Appianus ab ipso Mithridate, cum Romanos recepisset, eam esse deletam. Fortasse utrumque verum est: urbs nondum perfecta erat, cum a Romanis caperetur (cf. App. c. 78); Mithridates autem regno recuperato eam non modo non perfecit, sed etiam incolis iratus partem eius destruit. Strabo in geographicis res historicas saepe parum accurate narrat.

Strabonis hypomnematis, per totum autem libellum praeclarum atque saepe etiam singularem inter utrumque auctorem esse consensum. Si praeterea recordamur, quomodo alioquin Appianus fontibus uti consuerit, iam pro certo licet affirmare Strabonis hypomnemata unicum Appiani in bellis Mithridaticis enarrandis fuisse fontem. Quae sententia multis rebus egregie confirmatur.

Iam saepius monuimus Strabonem, utpote qui peculiare opus de Alexandri Magni rebus gestis summa diligentia condidisset, etiam in historicis hypomnematis, ut est consentaneum, haud raro oblata occasione earum rerum iniecisse mentionem. Quod hic quoque, ubi Strabone usus est Appianus, videmus factum in c. 8 et c. 83, in quibus sermo est de Amiso urbe ab Alexandro in libertatem restituta, ut iam supra memoravimus. Huc accedunt duo loci, quibus insignis rerum ad Alexandrum pertinentium apparet notitia. Nam in c. 20 narratur Mithridatem, cum Phrygiam invaderet, devertisse ἐς τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου πανδοκείον αἰσιούμενον ἄρα, ἐνθαπερ Ἀλέξανδρος ἀνεπαύσατο, καὶ Μιθριδάτην σταθμεῦσαι. Alter locus est in c. 89, ubi haec dicit Appianus: Mithridatem, dum Romanos fugientes persequeretur, a centurione graviter vulneratum a suis ex acie esse ablatum; qua re sollicitus cum exercitus Ponticus trepidaret, Timotheum medicum, ut animis sollicitudinem eximeret, cohibito sanguine sublimem eis regem ostendisse, οἷόν τι καὶ Μακεδόσιν ἐν Ἰνδοῖς ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου δεδιόσιν ὁ Ἀλέξανδρος αὐτὸν ἐπὶ νεῶς θεραπεύομενον ἐπέδειξεν¹⁾.

Porro Strabonem in hypomnematis historicis, cum res imprimis memorabiles ei erant exponendae, interdum addidisse, quam olim olympiade ea, quae modo narravit, essent facta, vidimus supra p. 242: cf. fr. 124, 27. Idem mos in Appiani Mithridaticis conspicuus est. Nam in c. 17 extr. totius belli initium cum gravitate quadam indicatur his verbis: τοσαύτη μὲν ἦν ἑκατέρωθεν ἢ παρασκευῇ, ὅτε πρῶτον ἦσαν ἐς ἀλλήλους Ῥωμαῖοι

1) De qua re cf. Arrian. anab. VI 13. Plut. Alex. 63.

τε καὶ Μιθριδάτης ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα τρεῖς ὀλυμπιάδας. Et in c. 53 extr., ut Strabo apud Iosephum A. I. XIV 16, 4 de Hierosolymis iterum captis, ita Appianus Ilii per Fimbriam excidio enarrato dicit haec: τὰδε μὲν δὴ Φιμβρίας ἐς Ἴλιον εἰργάζετο ληγούσης ἄρτι τῆς τρίτης ἑβδομηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος. Καὶ τινες ἡγοῦνται τὸ πάθος αὐτῇ τὸδε μετὰ Ἀγαμέμνονα χιλίοις καὶ πεντήκοντα ¹⁾ ἔτεσι γενέσθαι μάλιστα.

Manifesto etiam Strabo fons agnoscitur eo c. 76 extremi loco, ubi Appianus narrat Cyzicenos a Lucullo obsidione liberatos gratos ei se praestitisse ἀγωνά τε αὐτῷ θέμενοι μέχρι νῦν τελοῦσι τὰ Λευκόλλεια καλούμενα. Mira ac paene inaudita hercle haec in Appiano diligentia! Haud dubie igitur e viris rerum Asiaticarum peritis percontatus est, num ludi illi sollemnes etiamtum celebrarentur. Credat Iudaeus Apella! Nam ut taceam hoc plane ab Appiani consuetudine abhorrere, omnino non credibile est ludos illos usque ad Appiani tempora permansisse. Libertatem enim, quam fortitudine sua in bello Mithridatico Lucullo auctore acceperant et quae iam ab Augusto eis per quinquennium erat adempta ²⁾, plane amiserunt Cyziceni per Tiberium a. 24 p. Chr. n. ³⁾. Atque una cum libertate etiam ludos illos interiisse consentaneum est. Itaque verba illa μέχρι νῦν τελοῦσι ab Appiano e fonte suo descripta sunt. Atque hic auctor statuendus est scripsisse aliquanto post bella Mithridatica et res Asiaticas bene habuisse cognitias. Quid? Nonne haec optime cadunt in Strabonem? Quid? Si ex ipso Strabone locum afferam plane gemellum? Nam perlegas velim, quae narrat Strabo XI 8, 4 p. 512: ἀπέδειξάν τε (sc. οἱ Πέρσαι) πανήγυριν κατ' ἔτος ἱερὰν τὰ Σάκαια, ἣν μέχρι νῦν ἐπιτελοῦσιν οἱ τὰ Ζῆλα ἔχοντες, unde apparet eum talibus rebus intentum habuisse animum.

1) Numerus hic utrum recte se habeat an vitium traxerit, diiudicari nequit: cf. Jordan l. l. p. 50 adn. 3.

2) Cf. Cass. Dio LIV 7. 23.

3) Cf. Cass. Dio LVII 24. Suet. Tib. 37. Tac. ann. IV 36.

Haec insignis rerum Asiaticarum notitia per totum Appiani librum enitet. Quae ad quem potius referenda est auctorem quam ad Strabonem, qui ipse ex Ponto oriundus et loca et mores et instituta illorum populorum pariter cognita habebat? Sic in c. 19 singula loca accuratissime commemorantur: Mithridates Scorobam montem ascendit, ὃ τέλος ἐστὶ Βιθυνῶν καὶ τῆς Ποντικῆς ἀρχῆς; Manius a Mithridatis legatis vincitur ἀμφὶ τὸ πρῶτον Πάχιον χωρίον; Cassius et Nicomedes castra movent ἐς Λεόντιον κεφαλὴν, ὃ τῆς Φρυγίας ἐστὶν ὀχρῶτατον χωρίον. In c. 26 sq. rerum Rhodiarum se praebet gnarissimum: nam mentionem facit montis cuiusdam, in quo fuerit Iovis Atabyrii templum, de qua re conferas Strabonem XIV 2, 12 p. 655, praeterea Isidis in Rhodo urbe templi et Latoniae Patarensis lucus. In c. 61—63 urbium Asiaticarum miseriae, in quas bello Mithridatico inciderant, magna cura et non sine dolore quodam enarrantur. In c. 64 extr. Comana oppidum breviter describitur: cf. Strab. fr. 134^a. Gravissimi momenti est etiam locus in c. 66, ubi accuratissime Appianus exponit de sacris sollemnibus a Mithridate in Cappadocia Iovi Στρατιῶ factis, quorum ritus confert cum regum Persarum sacrificiis, quae Pasargadis fiant¹⁾. Quae vero hic profert Appianus multis in rebus egregie consentiunt cum eis, quae Strabo de Persarum sacris narrat XV 3, 13 sq. p. 732/3. In § 15 autem Strabo diserte dicit etiam in Cappadocia esse πολλὰ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά, quae ipse suis oculis viderit. In c. 70 ineunte eiusdem Iovis sacrum commemoratur et praeterea Neptuni, cui Mithridates quadrigas equorum alborum in mare demittit. Porro in c. 77 narratur Lemni etiamtum superfuisse Philoctetae calamitatis monumenta, aram huius herois et serpentem aëneum et arcum thoracemque fasciis revinctum. In c. 84 Tigranocerta urbs a Tigrane condita satis accurate describitur. Denique quae Appianus c. 107 init. et c. 108 init. dicit de Panticapaeo et Phanagoria emporiis, congruunt cum Strabone XI 2, 10 p. 495.

1) Οἷόν τι καὶ ἐν Πασαργάδαις ἐστὶ τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι θυσίας γένος.

Etiam fabulas et *αἴτια* plane ut Strabo saepenumero profert Appianus, velut in c. 75, ubi eam rem, quod Cyziceni Proserpinam imprimis colunt, inde explicat, quod Cyzicus urbs in dotem huic deae data sit a Iove. In c. 78 Themiscyram urbem ad Thermodontem sitam illud nomen accepisse docet ab una ex Amazonibus. In c. 101 Dioscuriadem oppidum ex Colchorum sententia conditum esse dicit a Dioscuris, Argonautarum comitibus, et Bosporum nomen traxisse ab Ione, quae a Iunone in bovem mutata fretum illud transnasset. In c. 102, ubi de Achaëis Ponticis cum Strabone consentit, alias praeterea res fabulosas de eis narrat explicare studens, cur illi Graecos illuc delatos immolare soleant.

Strabo, ut supra exposui p. 291, certis de causis singularem curam et studium haud mediocre in ipsum Mithridatem regem contulit. Itaque mirum non est, quod etiam apud Appianum, qui totus pendet e Strabone, insigne Mithridatis studium deprehenditur. Nam Mithridatis potissimum res accuratissime exponuntur, multo accuratius quam Romanorum, et multa de ipso Mithridate narrantur, quae apud nullum alium auctorem leguntur.

Statim hoc notandum est, quod apud Appianum magna diligentia Mithridatis duces semper nominatim appellantur¹⁾, apud reliquos scriptores vix commemorantur. Praeterea nonnullas res afferam imprimis memorabiles. In c. 21 narrat Mithridatem Stratoneica oppido expugnato Monimam, Philopoemenis filiam, inter uxores recepisse. In c. 46—48 fuse exponitur, quomodo Mithridates Galatarum tetrarchas necaverit et Chios castigaverit, quomodo Zenobius ab Ephesiis interfectus sit, denique quomodo Mithridates coniurationem oppreserit, qua in re hoc maxime notandum est, quod coniuratorum

1) Cap. 17 extr. Neoptolemus, Archelaus, Archathias, Dorylaus, Craterus; 18 sq. eidem et Nemanus; 27 Pelopidas, Archelaus; 29 Metrophanes; 32 Dromichaetes; 41 Archathias; 46 Eumachus, Zenobius; 49 Dorylaus, Diogenes, Archelai filius; 65 Gordius; 70 Taxiles, Hermocrates; 75 Eumachus; 76 sq. Varius, Alexander Paphlago, Dionysius; 78 Diocles; 79 Phoenix; 84 Mithrobarzanes, Mancaeus.

nomina et, quae cuiusque fuerit patria, curiose indicatur. In c. 66 extr. describitur convivium, quod Mithridates altero bello finito omnibus cum Ponticis tum Romanis praebuit, cum certaminibus coniunctum praemio eis proposito, qui vel bibacitate vel edacitate vel dicacitate vel cantu vel aliis eiusmodi artibus vincerent ¹⁾. In c. 69 magnus invenitur index populorum, quicumque Mithridati copias miserunt. In c. 79 praeter consilium interficiendi Luculli ab Olcaba Scythia initum narratur hunc, ubi ad Mithridatem rediisset, alium Scytham, nomine Sobadacum, Mithridati suspectum reddidisse. Alia coniuratio in Mithridatis caput facta, cuius princeps erat Attidius quidam, senator Romanus, enarratur in c. 90. In c. 88 traditur regem saucium curatum esse ab Agaris, quae erat gens Scythica, *λοῖς ὄφρων ἐς τὰς θεραπείας χρώμενοι καὶ ἐπὶ τῷδε αἰὲ βασιλεῖ συνόντες*, et in capite sequenti regis medicus nomine Timotheus commemoratur. Porro animum advertas, quanta diligentia in c. 104 Mithridatis nepotum, filiorum Tigranis, descriptae sint sortes variae. Non minus accurate Mithridatis e regno suo fuga et, quae vel fugiens molitus sit, in c. 101 sq. exponuntur. Maxime autem in c. 107—111 illud Mithridatis studium conspicuum est, in quibus uberrime agitur de ultimis Mithridatis casibus et de eius vitae exitu: hoc unum moneo, quam diligenter in c. 108 Mithridatis filii filiaeque enumerentur, quorum vel aetas memoriae traditur. Hoc quoque notabile est, quam saepe et in ipsis his capitibus et in antecedentibus eunuchorum fiat mentio, qui plurimum apud Mithridatem valebant, id quod aegre ferebant Pontici ²⁾. Sic in c. 76 inter Mithridatis legatos commemoratur Dionysius eunuchus, cuius mors in c. 77 enarratur. Bacchus eunuchus mittitur ad regis sorores, uxores pelicesque interficiendas (c. 82). Mithridates cum morbo faciei ulceroso laboret, a tribus eunuchis curatur (c. 107 extr.). Castor Phanagorensis Tryphonem, regis eunuchum, a quo

1) Hoc quoque notandum, quod Appianus dicit Mithridatem hos agonas inatituisse *ὡσπερ εἰώθει*.

2) Cf. App. c. 108 *αἰὲ πρὸς εὐνούχους κρατοῦντας τοῦ Μιθριδάτου πεπολεμημένοι*.

contumeliam acceperat, occidit (c. 108). Mithridates filias ad Scytharum reges mittit per eunuchos, qui a militibus Ponticis interimuntur (c. 108).

Sic omnia optime videmus convenire in Strabonem, quem unicum Appiani in libro Mithridatico conscribendo fuisse fontem tot argumentis certissimis atque indiciis minime fallacibus collectis pro certo licet affirmare. Neque opus est sententias ab aliis viris doctis prolatas multis refellere velut Reinhardi Jordan ¹⁾, qui Appianum nullum alium auctorem adhibuisse nisi Livium studuit probare locis quibusdam, quibus Appiani Liviique memoria congruit, in unum collectis, sed plane neglectis discrepantiis. Quam sententiam iam Francinus Arnold l. l. p. 79 sqq. in universum recte redarguit.

Ipsae autem hic vir doctus partem veri iam cognovit, cum Appiani fontes inter Graecos scriptores esse quaerendos rectissime demonstrasset. Sed quos ipse statuit Appiani fontes, hos ab ipso Appiano inspectos esse praeferre nego.

Atque in tertio bello Mithridatico enarrando, quod primum Lucullo, deinde Pompeio duce gestum est, omnia ex Theophane hausisse Appianum existimat. Unde hoc conclusit Arnoldus? Nimirum inde, quod Appianus multis in rebus consentit cum Strabonis geographicis, quem putat hac in parte omnia fere petivisse ex Theophane. At hanc sententiam non esse veram iam supra exposui p. 219 sqq. Nam multas res historicas ex hypomnematis suis historicis desumpsit, ubi praeter Theophanem etiam aliis usus est rerum scriptoribus.

Certissime autem potest demonstrari Theophanem ipsum neque ab Appiano neque a Plutarcho esse adhibitum, sed eorum narrationes redire ad Strabonem, qui ipse cum aliis fontes, tum Theophanem adiit. Atque luculentissime hoc apparet e loco, quo maxime nititur ipse Arnoldus. Nimirum in c. 103 extr. Appianus narrat pugnae a Pompeio cum Albanis factae etiam Amazones interfuisse; multas enim post proelium

1) In dissertatione iam saepius laudata, quae inscribitur 'De fontibus Appiani in bellis Mithridaticis enarrandis' Gotting. 1872.

inventas esse mulieres non minoribus quam viros oneratas vulneribus. Eandem rem memoriae tradidit Plutarchus in vitae Pompei c. 35, neque potest dubitari, quin ex eodem fonte fluxerit utriusque auctoris narratio¹⁾. In eodem fonte uterque etiam de Amazonum sedibus nonnulla invenit, quae misere mutilata apud Appianum accuratius exponuntur a Plutarcho. Iam vero recte animadvertit Arnoldus p. 84, quae Plutarchus de Amazonum sedibus proferat, accuratissime consentire cum Theophanis verbis a Strabone in fr. 111 allatis. Itaque Theophanem Plutarchi et Appiani fontem esse statuit: cautius debebat dicere: Theophanem aut alium auctorem, qui Theophanem adhibuit. Post verba autem illa, quae concinunt cum Theophanis fragmento, sic pergit Plutarchus: *καὶ τούτοις* (sc. cum accolis suis) *ἔτους ἑκάστου δύο μῆνας εἰς ταῦτὸ φοιτῶσαι περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν ὁμιλοῦσιν, εἶτα καθ' αὐτὰς ἀπαλλαγείσαι βιοτεύουσιν*. Quid? Etiamne haec hausta sunt ex Theophane? Haud vidi magis. Etenim Strabo l. l., sicut eius est mos, non uno contentus fonte Theophanis sententiae opponit Metrodori Scepsii et Hypsicratis, qui Amazonas Gargarensium vicinas esse tradiderint, et ex Metrodoro et Hypsicrate, non ex Theophane, consuetudinem illam, quae Amazonibus cum finitimis suis intercesserit, describit eisdem fere quibus Plutarchus verbis usus. Necessario igitur sequitur Plutarchum non ipsum Theophanem adhibuisse, sed Strabonis hypomnemata, ubi et Theophanis et Metrodori Hypsicratisque memorias invenit allatas, quas ipse conflavit et inter se confudit. Qua ratione etiam error, quem commisit Plutarchus, optime explicatur. Nam Amazonas dicit Albanis auxilio venisse *ἀπὸ τῶν περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν ὄρων καταβάσας* et cum finitimis eas conventus habere *περὶ τὸν Θερμῶδοντα ποταμὸν*. At gentes illae et ipsae Amazones in Caucasio monte habitabant; Thermodon autem flumen, quod Themiscyram

1) Quod Plutarchus peltas Amazonicas et cothurnos reperta esse dicit, non ipsa Amazonum corpora, sicut Appianus testatur, hinc, ut ex multis aliis exemplis, cognoscitur, quam incuriose et parum diligenter Appianus fontem expresserit.

praeterfluit, longe distat. Nimirum Plutarchus duas res inter se confudit; nam Strabo l. l. § 2 Metrodorum et Hypsicratem secutus narrat Gargarenses olim cum Amazonibus habitasse Themiscyrae ad Thermodontem flumen, deinde cum eis in Caucasum montem commigrasse et ibi per duos menses cum eis quotannis prolis procreandae causa consuescere. Haec duo loca, ubi diversis temporibus illarum gentium erant sedes, Plutarchus commiscuit.

Sed multis praeterea rebus demonstratur Theophanem non esse Appiani neque Plutarchi fontem. — Appianus c. 101 et Plutarchus Pomp. c. 32 castellum illud, in quod Mithridates fugiens primum devertit, non *Συνορίαν* appellant, quae nominis forma Theophanis erat propria teste Strabone in fr. 101, sed *Σινορίαν*, sicut Strabo l. l.¹⁾. — Porro Arnoldus p. 83 scite suspicatur Plutarchi (Pomp. c. 46) verbis *ὡς μὲν οἱ κατὰ πάντα τῷ Ἀλεξάνδρῳ παραβάλλοντες αὐτὸν* (sc. *τὸν Πομπήϊον*) *καὶ προσβιβάζοντες ἀξιοῦσι* significari ipsum Theophanem. Atqui neque apud Appianum neque apud Plutarchum praeter paucos illos locos ab Arnoldo l. l. allatos hoc studium, quo Theophanes erat insignis, usquam manifesto conspicitur. Hauserunt igitur non ex ipso Theophane, sed e Strabone, qui sane usus est Theophane, sed qui huius auctoris vitia bene perspexerat et nonnumquam etiam notabat, ut ex illis Plutarchi verbis elucet.

Valde memorabilis est etiam Appiani locus in c. 104, ubi narrat Tigranem regem, cum ad Pompeium proficisceretur, ut in eius potestatem se permitteret, honorifice ab eo esse exceptum, qui tribunos et praefectos equitum honoris causa regi obviam misisset. Deinde pergit: *εἰσὶ δ' οἱ λέγουσιν ὑπὸ ῥαβδούχοις αὐτὸν ἀχθῆναι μετὰπεμπτον ὑπὸ τοῦ Πομπήϊου γεγόμενον*. Quid? Theophanes, qui semper erat inter Pompei comites et quem ille in consilia omnia adhibebat, ignorabat, quomodo Tigranes a Pompeio esset exceptus? Qua re quid

1) Formae *Σινόρηγα*, quam habet Appianus, et *Σίνωρα*, quae legitur apud Plutarchum, corruptae sunt ex vera scriptura *Συνορίαν*.

potest dici absurdus? Theophanes absque dubio unam tantummodo tradidit narrationem, Strabo autem, qui diligentissimus erat in diversis memoriis congerendis, alteram ex alio fonte addidit.

Denique ordinem a Pompeio in Asia constitutum, quem Appianus ultimis capitibus exponit, a Theophane omnino non esse enarratum iam supra p. 222 probavi.

Quod vero etiam in bello, quod Lucullus cum Mithridate gessit, Theophanem Appiani fontem esse Arnoldus contendit, haec vana est ariolatio, ut iam Fabricius ¹⁾ recte demonstravit. Nam Theophanes semper inter Pompei rerum scriptores recensetur et Luculli res gestas, si omnino eas commemoravit, in praefatione breviter tantum perstrinxisse putandus est.

In primo autem bello Mithridatico enarrando duos Arnoldus statuit Appianum adiisse fontes: Posidonium, ex quo longe plurima fluxerint; praeterea agnoscere sibi videtur auctorem Romanum, qui usus sit Sullae commentariis, annalium scriptore (fortasse Claudio Quadrigario), aliis: hunc esse Livium, qui etiam Posidonii narrationem partim subministraverit. Livii autem memoriam Appiano traditam esse per Strabonem ²⁾.

Ac statim hoc moneo non esse, quod Appianum praeter Strabonem etiam ipso Posidonio usum esse statuamus, quoniam Strabo in hypomnematis haud dubie Posidonium maxime secutus est. In summa igitur fere convenit res inter me et Arnoldum; in singulis rebus magnopere ab eo dissentio. Etenim quod Livii memoriam per Strabonem in Appianum putat mansisse, hoc prorsus nego; nam supra p. 262 sq. probavi Livium a Strabone omnino non esse adhibitum. Immo ipse Strabo ex diversis fontibus summa diligentia omnem materiam congessit. Quos fontes ultimos in singulis rebus investigare perdifficile est ac ne Arnoldo quidem hoc puto contigisse, qui singula Appiani capita inter diversos fontes distribuit.

1) 'Theophanes v. Mytil. u. Q. Dellius' p. 5 sqq.

2) Vide Arnoldum p. 145 sqq.

Consentaneum est Strabonem praeter ceteros Posidonium adiisse fontem, in quo laudando multus est in geographicis. Atque sagaciter Arnoldus (p. 114sq.) mihi videtur perspexisse, quae Appianus de Rhodiorum a Mithridate obsessorum rebus narrat, redire ad Posidonium. Etiam Appiani c. 18 locum cum probabilitate quadam ad Posidonium rettulit idem (p. 120) propterea, quod mire consentit cum Diodori libr. XXXVII fr. 26. Quae vero praeterea Posidonio tribuit ille v. d., desidero causas idoneas, cur huic potissimum adiudicentur auctori; nam quae affert argumenta, non satis firma sunt ad probandum, Neque magis hoc mihi persuasit Arnoldus, quod in Piraei obsidione enarranda annalium scriptorem (Claudium Quadrigarium) putat esse adhibitum (p. 139. 146).

Mirum esset, nisi Strabo Sullae commentarios adiisset. Et manifesto tenetur hic auctor in Appiani c. 45 initio, quod egregie concinit cum Sullae fr. 15 Peter¹⁾. Ad eundem fontem Arnoldus (p. 140 sq.) certis nisus indiciis Appiani c. 42—45 init. et 49—50 iusto iure rettulit. Quae in capitibus sequentibus de Fimbria narrat Appianus, num ex Sulla hauserit Strabo, ut videtur Arnoldo, diiudicari nequit. — Haec sunt quae de Strabonis hac in parte fontibus pro certo possunt affirmari.

Vidimus ergo totum Appiani librum ex uno fonte fluxisse, e Strabonis hypomnematis historicis, quae ille pro suo more negligenter excerpsit. Contra hanc sententiam Arnoldus initio commentationis nonnulla protulit argumenta satis imbecilla, quae paucis verbis possunt refelli. — Ac primum quidem Appiani narrationem ex uno fonte haustam esse negat (p. 82) propterea, quod discrepantia sit inter Appiani capita 24 et 112. Nam in c. 112 tradit L. Cassium a Mithridate captum postea Sullae iussu ab eo esse redditum, in c. 24 autem hunc Cassium dicit Rhodum confugisse, quam urbem Mithridates non poterat expugnare. Concedamus interim haec inter se pugnare! Num inde sequitur Appianum diversis in partibus diversos adhibuisse fontes? Nonne constat Strabonem in diversis memoriis

1) Ex Plut. Sull. c. 19: cf. Arnold p. 121.

colligendis fuisse diligentissimum? At omnino non est, quod illa capita inter se pugnare statuamus. Nam quid impedit, quominus L. Cassius postea aliquo modo in hostium manus incidisse credamus?

Non probabiliore sunt causae, quibus commotus Arnoldus p. 89 sq. Appianum in tertio bello Mithridatico enarrando negat usum esse Strabone. Etiam hic discrepantiam sibi videtur deprehendisse inter Appiani c. 85 sq. et Strabonis fr. 88. Age inspiciamus, si placet, hos locos. Appianus l. l. pugnam ad Tigranocerta commissam sic describit: Tigranes cum ingenti exercitu Romanos numero multo inferiores aggreditur; Lucullus equites hostibus opponit et eos fugam simulare iubet; ipse cum peditibus tumulo, qui a tergo erat hostium, occupato inde impetum facit in Armenios, qui equites Romanos persecuntur; *τροπή τε ἦν εὐθὺς ὀλοσχερής*: barbari quamquam multitudine longe superant, ne resistere quidem audent, sed summa ignavia praecipites fugae se mandant et a Romanis persequentibus trucidantur. Quibus narratis nonne aptissime poterat addere Strabo Romanos post pugnam *αἰσχύνεσθαι καὶ καταγελᾶν ἑαυτῶν ἐπ' ἀνδράποδα τοιαῦτα δεηθέντας ὄπλων*? Equidem non video, quomodo haec inter se pugnent.

Denique Arnoldus duos affert locos, ubi tam falsa memoriae tradiderit Appianus, ut e Strabonis, scriptoris diligentissimi, ea hausta esse opere non sit credibile. Nimirum in c. 117 dicit Appianus captivos in triumpho ductos a Pompeio in patrias esse remissos exceptis regiis. Ad quae Arnoldus adnotat haec: 'Dies ist nicht richtig. Vielmehr blieben viele Juden, die von Pompeius freigelassen wurden, in Rom und bildeten den Grundstock der dortigen Gemeinde.' Mirum profecto est, quam sagax sit Arnoldus ad discrepantias odorandas, ubi re vera nullae sunt. Quasi hac re ea, quae narrat Appianus, irrita fiant! Captivorum Pompeius ingentem numerum Romam duxerat¹⁾, quorum Iudaei erant pars minima; et hi quidem haud dubie ultro Romae manserunt, non coacti. —

1) Cf. App. c. 116 extr.

Alter locus est in eodem capite, ubi dicit Appianus Aristobulum statim post triumphum interfectum esse, id quod sane falsum est. Scimus enim Aristobulum clam Roma fugisse et aliquanto post a Pompeianis veneno esse interemptum. Sed hic Appianum excerptendo rem confudisse veri est simile. Nam cur hunc errorem manifestum fonti eius potius impingamus, quam ipsi Appiano, quem constat neglegentia multum peccasse ¹⁾?

Postquam demonstratum est Strabonis hypomnemata historica Appiani narrationi subesse, iure sperare possumus hoc fundamento nisis nunc melius rem esse successuram nobis quaerentibus, quatenam Plutarchus in bellis Mithridaticis enarrandis debeat Straboni.

Ac primum quidem agitur de vita Sullae Plutarchea. Qua in vita Plutarchum longe plurima petiisse ex ipsius Sullae commentariis, quos saepissime laudat, inter omnes viros doctos constat ²⁾. Qui fons cum etiam a Strabone passim adhibitus sit, cavendum est, ne, ubi Plutarchus cum Appiano consentit, e Strabone eum hausisse praepropere statuamus. Praeterea multa Plutarchus hac in vita narrat sermone hominum memoriae tradita, quae auditione accepit, cum in ea regione natus esset, ubi tum maxime pugnatum est ³⁾.

Strabo semel laudatur in c. 26 (v. fr. 65) de Sulla podagrae doloribus cruciatio, qui Aedepsi thermis utitur. Sed etiam ea, quae proxime antecedunt, deprompta esse e Strabone, optime demonstravit Arnoldus p. 124 sqq. Nam quod ibi narrat Sullam, cum Athenas rediisset, sibi sumpsisse Apellicontis Teii

1) Vide etiam supra p. 299 adn. 1.

2) Cf. Peter 'Die Quellen Plutarchs in den Biographien der Roemer' p. 57 sqq.; Arnold l. l. p. 123 saepius.

3) Cf. c. 14 ὡς Ἀθηναίων οἱ πρῆσβύτατοι διεμνημόνεον; ib. ὥστε ἀριθμὸν μηδένα γενέσθαι τῶν ἀποσφαγέντων, ἀλλὰ τῷ τόπῳ τοῦ θέντος αἵματος ἔτι νῦν μετρεῖσθαι τὸ πλῆθος; c. 17 περὶ ὧν οἱ μὲν ἐπιχώριοι πλείονα λέγουσιν; ib. ὁ μέντοι τόπος, ἐν ᾧ κατεσκήνωσεν (sc. ὁ Ἀρχέλαος), ἄχρι νῦν Ἀρχέλαος ἀπ' ἐκείνου καλεῖται; ib. ὄρος ὃ καλοῦμεν Ὀρθόπαγον κτλ.; c. 19 de Sullae tropaeis etc.

bibliothecam, in qua Aristotelis et Theophrasti libri fuissent, quos Romam translatos primus Tyrannio tractasset, haec accuratissime conveniunt cum Strabonis fr. 64. Totum igitur caput 26 excepta parte extrema, quae unde hausta sit nescimus, ad Strabonem redit. — Eidem auctori videntur esse tribuenda ultima c. 14 verba, ubi dicit Plutarchus Piraeum a Sulla igne esse deletum cum ipsa hoplothecha, clarissimo Philonis opere. Quae a Sulla, qui operum et artificiorum conservatorem se iactabat, tradita esse non posse commode monuit Arnoldus p. 136; bene autem haec congruunt cum Appiani c. 41¹⁾, qui Strabone usus est. — Denique ad Strabonem referendum esse Plutarchi c. 12 medium et c. 19 extr. idem Arnoldus rectissime cognovit p. 130 sq. Etenim quae illis locis narrat Plutarchus de Epidauri, Olympiae, Delphorum sacris thesauris a Sulla direptis, fere ad verbum consentiunt et cum Appiani c. 54 et cum Diodori I. XXXVIII fr. 7. Diodorus autem Posidonio fonte usus est, unde per Strabonem haec et in Appianum et in Plutarchum venerunt. His addendum est etiam proxime antecedentia Plutarchi verba²⁾ ex eodem fonte esse petita, quippe quae propter eandem causam, quam supra attuli, e Sulla hausta esse non possint et quae concinant cum Appiani c. 30 extr. — Haec in Sullae vita Straboni sunt attribuenda.

Transeamus nunc ad vitam Luculli, ubi in c. 6—37 agitur de bello Mithridatico. Quibus in capitibus Sallustii historiis, quae laudantur c. 11 et c. 33, Plutarchum maxime usum esse optimo iure contendit Peterus I. l. p. 106 sqq., quae sententia omnibus viris doctis placuit. Cognoscitur hoc et e ratione, qua Sallustius laudatur, et inde, quod cum Sallustii fragmentis Plutarchi verba saepe conveniunt et quod Plutarchi de Luculli rebus gestis iudicium plane e Sallustii est sententia. Sed unum argumentum gravissimum, quo Peteri coniectura praeclare confirmatur, nemo adhuc vidit. — In c. 33 Plutarchus

1) Cf. Arnold p. 132.

2) Ἐπιλειπούσης δὲ τῆς ὕλης — — ἐπεχείρησε (sc. ὁ Σύλλας) τοῖς ἱεροῖς ἄλσεσι καὶ τὴν τε Ἀκαδήμειαν ἔκειρε δενδροφορωτάτην προστασίῳ οὖσαν καὶ τὸ Λύκειον.

Luculli mores accuratissime describit haud dubie Sallustium secutus, qui hac in arte maxime excellit et cuius fr. V 6 (IV 8) optime consentit cum Plutarchi descriptione. Luculli autem mores non minimam dicit fuisse causam, cur milites in Gordyena recusassent, quominus longius contra hostes procederent. Deinde pergit: *Σαλούστιος μὲν οὖν φησι χαλεπῶς διατεθῆναι τοὺς στρατιώτας πρὸς αὐτὸν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου πρὸς Κυζίκω καὶ πάλιν πρὸς Ἀμισῶν*. Itaque quod tam diserte Sallustium huius rei auctorem profert, hoc Sallustii proprium fuisse videtur. Et sane, si Appiani narrationem perlustramus, nusquam legimus milites infenso fuisse in Lucullum animo aut imperata detrectasse neque apud Cyzicum neque apud Amisum neque in Gordyena: hoc unum narrat in c. 90, postquam iam in Pontum rediisset Lucullus, cum per praecones nuntiatum esset senatum Luculli exercitum missum facere, milites statim imperatorem suum deseruisse. Plutarchus autem quomodo rem enarravit? Nimirum plane ut Sallustius a belli statim initio milites facit frementes et per totam huius belli narrationem etiam atque etiam militum male parentium incit mentionem. Omnibus igitur his locis e Sallustio eum hausisse consentaneum est; sunt autem hi. In c. 8, cum Lucullus Cottae Chalcedone obsessio auxilium esset laturus, milites dicit esse indignatos, quod non statim in Pontum se duceret¹⁾. Qua in re notandum est, quod et militum et Luculli ipsa verba afferuntur²⁾, ut Sallustii mos est, qui orationibus insertis narrationem solet ornare atque distinguere. Etiam dictum illud Luculli, quod in eodem capite profert Plutarchus, *οὐκ ἔφη δειλότερος εἶναι τῶν κνηγῶν, ὥστε τὰ θηρία παρελθὼν ἐπὶ κενοὺς αὐτῶν τοὺς φωλεοὺς βαδίξειν* haud dubie petitum est e Sallustio, qui dicteriiis aliisque orationis ornamentis valde gaudebat. Deinde in c. 14 apud Amisum milites eadem Lucullo facit exprobrantes, quae in c. 33 e Sallustio

1) Etiam Livius hic ex Sallustio hausisse videtur: cf. per. 94 *Po-scentesque pugnam milites a seditione inhibuit (Lucullus)*.

2) *Τῶν στρατιωτῶν οὗτος ἦν ὁ λόγος ἀγανακτούντων κτλ. — — Λοίκουλλος δὲ πρὸς μὲν τούτους δημηγορῶν εἶπεν κτλ.*

affert; et hic quoque ipsas militum voces contumeliosas exhibet et Luculli longam orationem, quae artis Sallustianae est specimen. Etiam in Amisi urbis expugnatione (c. 19), in qua enarranda Sallustium adhibuit¹⁾, militum contumaciam commemorat, qui contra Luculli iussum urbem diripiunt et igne delent. Et ne hic quidem Sallustius praetermisit occasionem dicti cuiusdam Luculli inserendi. Porro in c. 24, cum Lucullus ad Euphratem versus proficisceretur, Plutarchus dicit τὸς στρατιώτας, οὐδ' ἄλλως ὄντας εὐτάκτους, ἄκοντας ἐπεσθαι καὶ ζυγομαχοῦντας. Ceterum etiam in hoc capite extremo Luculli habes dictum! Sallustii autem narrandi ars hinc maxime cognoscitur, quod militum indignationem ac contumaciam paulatim facit ingravescentem. In c. 30 tradit Plutarchus milites in Ponto relictos Sornatii imperia detrectasse, quibus compertis etiam Luculli milites seditiosis increpuisse imperatorem vocibus, quas oratione obliqua exponit. In c. 32 militum tumultum semper crescentem²⁾ et Luculli preces irritas accuratissime describit. De c. 33 iam supra diximus. Etiam c. 34 totum ad Sallustium auctorem est revocandum, in quo fuse exponitur, quomodo P. Clodius, cuius mores breviter adumbrantur, Luculli milites orationibus seditiosis ad defectionem sollicitaverit. Denique in c. 35 Lucillum a militibus, a quibus aegre impetrasset, ut in castris manerent, ad postremum male ludibrio habitum solum relictum esse narratur. Haec omnia colorem Sallustianum manifesto prae se ferunt.

Neque tamen unicus Plutarchi fons est Sallustius, ut recte monuit Arnoldus p. 88 sqq., qui nonnullis locis etiam Graecum ab eo adhibitum esse fontem demonstravit. Ipse Plutarchus praeter Sallustium laudat Livium bis (c. 28 et c. 31) et semel Strabonem (c. 28)³⁾. Plutarchus igitur hic quoque pro sua

1) Cf. Sall. IV fr. 43 (69).

2) Πρώτον δεόμενοι καὶ τοὺς χιλιάρχους προσπέμποντες, ἔπειτα θορυβωδέστερον σνυστάμενοι καὶ κατὰ σκηνάς νυκτὸς ἀλαλάζοντες, ὅπερ εἶναι δοκεῖ σύμβολον ἀποστατικῆς ἐχούσης στρατιᾶς.

3) Antiochum philosophum, quem eodem loco citat, praeterea non videtur adhibuisse.

consuetudine ex variis fontibus, quae memoratu digna ei videbantur, collegit et loco idoneo inseruit narrationi e Sallustio petitae.

Ac Livium quidem praeter duos illos locos passim a Plutarcho adhibitum esse certo potest demonstrari. Ad eum referenda sunt duo prodigia in c. 10 enarrata. Totum hoc caput nihil continet nisi portenta et hanc ipsam ob causam alienum est a Sallustio, qui ut erat omnis superstitionis expertus, talia contemnebat¹⁾. Atque in primo prodigio describendo mire consentit cum Obsequentis c. 60, discrepat multis in rebus ab Appiano, qui in c. 75 idem prodigium aliter narrat; in altero portento ita congruit cum Obsequente l. l., ut paronomasiam Latinam (*tubicinē* — *tibicinē*) vertendo corruerit (*σαλπικτήν* — *αὐλητήν*). Nihil igitur certius quam Plutarchum haec deprompsisse e Livio. Quod tertio loco profert prodigium²⁾, Graeco videtur debere scriptori, ex quo etiam simile prodigium in c. 12 init. narratum ab eo petitum esse veri simile est; nam hoc quoque in Troade factum esse fertur, et Graeco hexametro Venus Lucillum alloquitur. — Deinde in c. 11 extr. haud dubie ad Livium referenda sunt verba λέγονται δ' ἐκ τοῦ παντὸς ἀκολούθων τε καὶ μαχίμων ὄχλου μυριάδες οὐ πολὺ δὴ τῶν τριάκοντα λείπονσαι διαφθαρεῖναι, quibuscum conferas Orosii VI 2, 19. Livius enim hostium caesorum numerum solet incredibile quantum augere, Romanorum quam maxime imminuere. Vocabulo autem λέγονται vel λέγεται Plutarchum omnino uti solere, cum ex alio fonte, praesertim e Livio, aliquid inserit, iam saepius vidimus. Easdem ob causas Livio tribuo, quod in c. 17 Plutarchus narrat: οὔτοι πάντες (sc. οἱ Ποντικοί), ὡς λέγεται, πλὴν δυοῖν κατεκόπησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Atque etiam manifestius Livius agnoscitur in c. 28, ubi Plutarchus tradit haec de militibus in pugna ad Tigranocerta commissa occisis: λέγεται δὲ τῶν μὲν πεζῶν ὑπὲρ δέκα μυριάδας διαφθαρεῖναι, τῶν δ' ἱππέων

1) Cf. Sall. Catil. 30.

2) Ἰστορεῖται δὲ τῶν ἐν Ἰλίῳ πολλοῖς καθ' ἕνα ὄφθῆναι τὴν Ἀθηναίων κτλ.

ὀλίγους παντάπασι διαφυγεῖν. Ῥωμαίων δ' ἑκατὸν ἐτρώθησαν, ἔπεσον δὲ πέντε. Haec nolo nunc longius persequi, quamquam multis praeterea locis Livium vel certe Romanum auctorem subesse potest probari.

Veniamus tandem aliquando ad Strabonem Plutarchi fontem, qui semel ab eo nominatim citatur in c. 28 de pugna ad Tigranocerta commissa. In ipsa vero hac pugna describenda Strabonem non secutus est; multa enim fontis Romani apparent vestigia. Neque hoc magni videtur esse momenti, quod in c. 27 Tigranis dictum¹⁾ narrat, quod idem legitur apud Appianum (c. 85), qui e Strabone sine dubio desumpsit. Nam dictum illud erat notissimum, quippe quod commemoraretur etiam a Cassio Dione XXXVI fr. 3^a et a Memnone c. 57; et ipse Plutarchus dicit: *Τιγράνης* — — *εἶπε τὸ θρυλούμενον*. — Plutarchus igitur Strabone, sicut Livio, fonte subsidiario, ut ita dicam, usus est, ex quo res memorabiles hic illic in narrationem Sallustianam insereret. Itaque quaeritur, quae praeterea Plutarchus debeat Straboni.

Quae in c. 9 extr. narrantur de Demonacte nuntio et de militibus navigio e Dascylitide lacu apportato in Cyzicum urbem noctu a Lucullo immissis, non e Sallustio, sed ex Graeco auctore hausta esse rectissime exposuit Arnoldus p. 89. Strabonem autem hunc esse fontem inde apparet, quod hic quoque (fr. 80), ut Plutarchus, tradit ad postremum Lucullo contigisse, ut noctu insciis hostibus paucos milites auxilios in urbem mitteret, id quod apud nullum praeterea scriptorem legitur. — Porro in c. 11 med. quae narrat de Ponticorum ad Rhyndacum flumen captorum numero, e Strabone videtur hausisse, quia in his accuratissime consentit cum Appiani c. 75. Mirus etiam est consensus inter Appiani c. 78 et Plutarchi c. 14 init., ubi eisdem verbis narrant Luculli milites in regnum Ponticum incurrentes adeo praeda abundasse, ὥστε τὸν μὲν βούν ἐν στρατοπέδῳ δραχμῆς, τὸ δ' ἀνδράποδον τεττάρων ὄνιον εἶναι,

1) *Εἰ μὲν ὡς πρῶτον, πολλοὶ πάρεσιν (sc. οἱ Ῥωμαῖοι), εἰ δ' ὡς στρατιῶται, ὀλίγοι.*

τὴν δ' ἄλλην λείαν ἐν οὐδενὶ λόγῳ τοὺς μὲν ἀπολείπειν, τοὺς δ' ἀναλίσκειν· διάθεσις γὰρ ἦν οὐδενὸς πρὸς οὐδένα πάντων εὐπορούντων, ut ait Plutarchus. Quae e Strabone addita esse a Plutarcho, cum per se satis veri simile sit, etiam eo confirmatur, quod haec vehementer pugnant cum eis, quae continuo secuntur. Nam statim in proximo enuntiato Sallustium, ut supra demonstratum est, secutus dicit Plutarchus milites graviter accusasse Lucillum, quod praeter omnia oppida se transduceret οὐδὲ παρέσχηκεν αὐτοῖς ὠφελῆθῆναι διαρπάσασιν, eosdem videlicet milites, qui modo adeo affluebant opibus, ut praedam viliores fastidirent! Inde autem, quod initio huius capituli Sallustium reliquit Plutarchus, etiam factum est, ut a rerum contextu abductus, cum ad eundem fontem rediret, nonnulla omitteret. Nam milites facit imperatorem vituperantes, quod Amisi urbis oppugnatione desistere statuerit, quamquam antea non narravit Lucillum ad eam urbem accessisse eamque obsidione cinxisse. Porro capituli 15 pars media inde a verbis ἐβάδιζεν ἐπὶ Μιθριδάτην ad Strabonem est referenda propterea quod in ipsis verbis Graecis congruit cum Appiano¹⁾. Capituli autem initium sumptum est e Sallustio, ad quem deinde revertitur verbis ἔλαφον δὲ λέγεται κτλ.²⁾ — Sequens caput 16, in quo agitur de Olthaco Seytha, qui Lucilli interficiendi consilium inierat, velut embolium narrationi insertum est. Nam incipit plane ex abrupto a verbis ἦν δὲ τις ἐν τῷ Μιθριδάτου στρατοπέδῳ Λανδαρίων δυνάστης Ὀλθακός; c. 17 autem excipit narrationem, quae c. 15 extr. abrumpitur. Quae vero de Olthaco exponit Plutarchus, cum similiter legantur apud Appianum in c. 79, dubium esse nequit, quin Strabonem in his enarrandis secutus sit³⁾. — Minus certa res est in c. 17 sq.,

1) De Mithridatis copiarum multitudine cf. App. 78 extr.; de proelio equestri et de Pompei dicto cf. c. 79; de Artemidoro in specu capto itineris duce cf. c. 80.

2) Cf. Arnold p. 88 et 92.

3) Huius fontis indicium latet etiam in Plutarchi verbis hisce: γένος δ' εἶσιν οἱ Λανδάριοι βαρβάρων τῶν περὶ τὴν Μαιῶτιν οἰκούντων, quibus conferas Strab. XI 2, 11 p. 495 τῶν Μαιωτῶν δ' εἶσιν αὐτοὶ τε οἱ Σινδοὶ καὶ Λανδάριοι.

quod Appianus, qui in c. 81 sq. eadem tractat, hic Strabonis narrationem valde amputavit. Attamen capituli 17 posteriorem certe partem inde a verbis *ὅπου καὶ Δορύλαος στρατηγὸς* — *ἀπώλετο κτλ.* et cap. 18 totum ad Strabonem redire perquam mihi videtur veri simile esse. Nam quod Plutarchus in c. 17 tradit Mithridatem paene captum esse a Romanis, nisi hi in persequendo incidissent in mulum auro onustum, in his consentit cum Appiani c. 82. Praeterea hoc Strabonianae originis est indicium, quod hic multo fusius res Ponticas enarrat quam res Romanas. Commemorat enim occisos esse e Mithridatis castris Dorylaum ducem, Hermaeum sacerdotem, Callistratum *τὸν ἐπὶ τῶν ἀπορρήτων τοῦ βασιλέως ὄντα*; Mithridatem vero in fuga adiutum esse a Ptolemaeo eunucho. Idem dicendum est de c. 18, in quo, sicut Appianus in c. 82, narrat, quomodo Mithridatis sorores et uxores per Bacchidem eunuchum perierint, sed quod ille breviter significat verbis *ξίφει καὶ φαρμάκοις καὶ βρόχοις*, accuratissime exponit. Quae num apud Sallustium invenerit, valde dubito. — In c. 19 deinde ad Sallustium fontem revertitur, quem secutus est in Amisi expugnatione describenda. Sed hic quoque e Strabone aliquid inseruit, scilicet ea, quae de urbe ab Atheniensibus condita et a Lucullo instaurata dicit, quae eisdem fere verbis narrat Appianus c. 83 (cf. Strab. fr. 83). Fortasse etiam quae Plutarchus de Tyrannione grammatico Amisi capto in extremo hoc capite addit, manaverunt e Strabone, quem scimus Tyrannione usum esse magistro¹⁾: certe Stoicam doctrinam Plutarchi verba aperte produunt. — Proximus locus²⁾, ubi manifesto tenetur Strabo,

1) Cf. Strab. XII 3, 16 p. 548.

2) Quae in c. 22 Plutarchus tradit de Metrodori Scepsii morte, quamquam nonnullis in rebus conveniunt cum Strabonis fr. 87, tamen in summa ita ab eo discrepant, ut ex alio auctore a Plutarcho hausta esse statuenda sint, fortasse e Sallustio. Certe non e Sallustio fluxerunt, quae in capite extremo narrat de Amphicratis rhetoris morte, id quod vel inde apparet, quod haec ad antecedentia adiungit verbis *εἰ δεῖ καὶ τοῦτον μνήμην τινὰ γενέσθαι διὰ τὰς Ἀθήνας*. Graecum subesse fontem elucet e verbis *ὡς οὐδὲ λεκάνη δελφίνα χωροίη*, quae Amphicrates Seleucensibus respondisse fertur. Quis autem fuerit auctor, cognosci nequit.

est in c. 23. Nam quae ibi memoriae prodit de Sinopa urbe capta, de Luculli somnio, de Autolycei statua a Sthenide facta, de urbe ab Autolyco condita, mirum quantum consentiunt et cum Appiani c. 83 et cum Strabonis fr. 84. Huic auctori Plutarchus debet etiam fabulas, quas narrat de Autolycei adventu et de Syris, quibus Sinopam ille fertur eripuisse. Quod vere his expositis pergit Plutarchus: ταῦτ' ἀκούων ὁ Λούκουλλος ἀνεμνήσκειο τῆς Σύλλα παραινέσεως κτλ., hoc de suo addidit e vita Sullae c. 6.

Inde a c. 24 rarius videtur usus esse Strabone. Tribus tantum locis hic fons manifestoprehenditur¹⁾. In c. 31 narrationi e Sallustio haustae verbis λέγεται δ' Ἀντίβαν κτλ. inseruit fabulam e Strabone petitam (cf. fr. 91), qua Artaxata urbs ab Hannibale condita esse dicitur. — Deinde in c. 32 haud dubie e Strabone addidit Mygdoniae, regionis fertilissimae, caput a barbaris Nisibin, a Graecis Antiochiam Mygdonicam nominari: cf. Strabonis fr. 92. — Denique in c. 35 init. ad Strabonem revocanda sunt verba haec: Τριάριος δ' ὡς ἔτοιμον ἀρπάσαι τὸ νίκημα, πρὶν ἐπελθεῖν Λούκουλλον ἐγγὺς ὄντα, φιλοτιμούμενος ἠτιτάται μάχῃ μεγάλη. Λέγονται γὰρ ὑπὲρ ἑπτακισχιλῶν Ῥωμαίων ἀποθανεῖν, ἐν οἷς ἑκατόνταρχοι μὲν ἑκατὸν πενήκοντα, χιλιάρχοι δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες· τὸ δὲ στρατόπεδον εἶλε Μιθριδάτης, quae accuratissime consentiunt cum Appiani c. 89. Quam rem plane aliter narratam esse a Livio, qui in Luculli rebus gestis describendis secutus est Sallustium²⁾, apparet e Cassio Dione XXXVI 14. Nam cum Appianus et Plutarchus Triarium Lucullo victoriae gloriam praeripere cupientem temere pugnam cum Mithridate conseruisse tradant, hic narrat Triarium, quamquam omni modo a Mithridate ad proelium esset provocatus, tamen in castris se

1) Quae Plutarchus in c. 26 init. et in c. 29 med. tradit de Tigranocertis urbe, sane eodem modo narrantur a Strabone et ab Appiano (de incolis a Tigrane undique coactis, a Lucullo in patrias remissis cf. Strab. fr. 89, de urbis divitiis cf. App. c. 86 extr.). Verum haud scio an Sallustius ipse quoque similiter de his exposuerit.

2) Cf. Arnold p. 89 et quae supra dixi p. 316 adn. 1.

continuisse, ut Lucillum advenientem exspectaret, donec in-
vitus ad pugnam coactus esset.

Explorata Lucilli vita nunc accedamus ad vitam
Pompei.

Atque in bello quidem piratico (c. 24—29) quin Roma-
num maxime Plutarchus adhibuerit scriptorem, non potest du-
bitari; ex multis autem indiciis Peterus l. l. p. 114 optimo
iure collegit e Sallustii historiis fluxisse Plutarchi narrationem.
Haec etiam est causa, quod cum eis, quae Appianus de bello
piratico exponit, paucis tantum in rebus convenit neque eis
tam gravibus, ut e Strabone eas depromptas esse necessario
statuendum sit¹⁾.

Deinde in capp. 30—42 describit bellum, quod Pompeius
cum Mithridate gessit. Qua in parte nonnulla sane redeunt
ad Theophanem, verum Theophanem ipsum Plutarchus non
inspexit, sed eius memoriam una cum aliorum scriptorum me-
moriis petivit e Strabonis hypomnematis historicis, ut supra p.
309sq. demonstravi, ubi quae Plutarchus in c. 35 extr. de Ama-
zonibus, Albanorum sociis, narrat, hausta esse docuimus e Stra-
bone, qui diversas Theophanis, Metrodori, Hysicratis attulerat
memorias, quas in unum contraxit Plutarchus. Itaque etiam
capitis 46 initium, ubi verbis *οἱ κατὰ πάντα τῷ Ἀλεξάνδρῳ
παραβάλλοντες αὐτὸν* Theophanem significari supra vidimus
p. 310, ad Strabonem est revocandum. Idem Theophanes semel
etiam nominatim laudatur in Plutarchi c. 37, ubi narrat in
Novo castello (*ἐν τῷ Καινῷ φρουρίῳ*) a Romanis expugnato
secretas Mithridatis repertas esse litteras; *Θεοφάνησ δὲ καὶ
Ῥουτιλίων λόγον εὔρεθῆναι φησι παροξυντικὸν ἐπὶ τὴν ἀνα-
ρεσιν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ῥωμαίων*. Quodsi ex eis, quos tractavi-
mus, locis apparet ipsum Theophanem a Plutarcho non esse
adhibitum, hoc quoque loco eum Theophanis memoriam eidem
debere fonti, unde reliquis locis eam petivit, consentaneum est,
nimirum Straboni, quem in hypomnematis de Novi castelli,

1) Cf. imprimis Plut. c. 28 extr. — App. c. 96 et 115 — Strab. fr. 97
de piratarum reliquiis Solis aliisque Ciliciae in oppidis et Dymae a Pom-
peio collocatis.

quod apud nullum praeterea scriptorem commemoratur, egisse expugnatione elucet e fr. 115. Quae sententia etiam alia re egregie confirmatur. Etenim Plutarchus non satis habet Theophanis memoriam simpliciter referre, sed vehementer eam impugnat verbis hisce: ὁ καλῶς εἰκάζουσιν οἱ πλείστοι κακοήθειμα τοῦ Θεοφάνους εἶναι τάχα μὲν οὐδὲν αὐτῷ τὸν Ῥουτίλιον ἰοικότα μισοῦντος, εἰκὸς δὲ καὶ διὰ Πομπήιον, οὗ τὸν πατέρα καμπόνηρον ἀπέδειξεν ὁ Ῥουτίλιος ἐν ταῖς ἱστορίαις. Quid? Nonne hic locus simillimus est illi de Amazonibus¹), ubi Theophanis sententiae Strabo opponit Metrodori Hypsiceratistique? Illi vero, qui a Plutarcho dicuntur οἱ πλείστοι, quinam sunt? Peterus l. l. p. 115 Timagenem huius sententiae esse auctorem probabiliter coniecit comparato loco in c. 49 extr., ubi Timagenis laudantur verba, e quibus apparet eum Theophanis malitiam bene perspexisse et libere notasse²). Atqui nusquam praeter hunc locum Timagenes a Plutarcho citatur nec fuit hercle auctor idoneus, quo Plutarchus in vitis conscribendis uteretur³). A Strabone autem Timagenem saepissime adhibitum esse certis testimoniis constat⁴). Itaque veri simillimum est Plutarchum hoc loco ut Theophanis, ita etiam Timagenis memoriam e Strabone petivisse. Qua ratione etiam una res optime explicatur, quae aliter iudicanti haud mediocrem affert difficultatem. Nam si Plutarchus ipsum Timagenem inspexit, quomodo de hoc uno scriptore potuit dicere εἰκάζουσιν οἱ πλείστοι? Nimirum Timagenes et Strabo, qui Timagenis amplexus erat sententiam, Plutarcho sunt οἱ πλείστοι. Quae si recte disputavimus, etiam c. 49 extremum fluxit e Strabonis hypomnematis.

1) Plut. c. 35 extr. — Strab. fr. 111.

2) Τιμαγένης δὲ καὶ ἄλλως τὸν Πτολεμαῖον οὐκ οὔσης ἀνάγκης ἀπελθεῖν φησι καὶ καταλιπεῖν Αἴγυπτον ὑπὸ Θεοφάνους πεισθέντα πρῶτοντος Πομπηῖω χρηματισμοῦ καὶ στρατηγίας καινῆς ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐχ οὕτως ἢ Θεοφάνους μοχθηρία πεποίηκε πιθανὸν ὡς ἄπιστον ἢ Πομπηίου φύσις κτλ.

3) Cf. Peter l. l. p. 116.

4) Vide supra p. 224. 238.

Neque tamen Strabo in his capitibus praecipuus fuit Plutarchi fons, nedum unicus. Nam si Plutarchum comparamus cum Strabonis fragmentis et cum Appiani narratione, satis raro eum videmus consentientem cum illis. Immo ex Livio potius longe plurima videtur hausisse propterea, quod saepe, ubi discrepat ab Appiano, consentit cum Cassio Dione, Orosio, aliis scriptoribus, qui Livii historias exscripserunt. Saepe etiam in ambiguo res est. Itaque iam singula capita perlustremus, ut quoad fieri poterit, investigemus, quae redeant ad Strabonem.

Capita 30 et 31 maximam certe partem e Livio videntur fluxisse¹⁾, ac ne capituli 31 initium quidem, ubi de Luculli in Asia constitutionibus a Pompeio ad irritum redactis consentit cum Strabonis fr. 100, ad hunc auctorem rettulerim, quoniam Livius quoque haud dubie similiter de his exposuit²⁾.

In c. 32, quo pugnam ad Nicopolim commissam describit Plutarchus, multis in rebus congruit cum Appiano; narrat enim Mithridatem a Pompeio undique circumvallatum quadraginta quinque dies restitisse, donec inopia laborans fugisset (cf. App. c. 99); deinde Pompeium ad Euphratem aggressum esse Mithridatem in castris (cf. App. c. 99 sq.), non in itinere, ut tradit Cassius Dio XXXVI 48; Mithridatis autem castra esse capta et occisos esse *πολὺ πλείονας μνηίων* (cf. App. c. 100 *ἐς μνηίωνς*), cum Livius tradidisset periisse quadraginta milia (cf. Eutr. VI 12. Oros. VI 4, 5). In ipsa vero pugna enarranda Plutarchus mire consentit cum memoria Liviana; nam ut Cassius Dio l. l. c. 49 et Orosius VI 4, 4 noctu pugnam commissam esse dicit et Ponticos deceptos esse Romanorum umbris, cum luna eis a tergo fuisset³⁾; contra Appianus c. 100 proelium consertum esse narrat *ἀμα ἡμέρα*. Quae cum ita sint,

1) Cap. 30 extr. de Pompei dicto cf. Cass. Dion. XXXVI 45; c. 31 de conviciis a Lucullo et Pompeio sibi invicem ingestis cf. Cass. Dion. ib. 46. Vell. II 33.

2) Vide Cassium Dionem l. l. c. 46.

3) In hac una re paulum discrepant, quod Plutarchus ad occasum vergentem, Cassius Dio et Orosius orientem faciunt lunam.

Plutarchum e Strabone et e Livio hic narrationem contexuisse manifestum est. Quae in eodem capite Plutarchus de Mithridatis fuga narrat, haud dubie sumpta sunt e Livio; etenim cum Appianus c. 101 Mithridatem cum hypaspistis et tribus milibus peditum nonnullisque equitibus Sinoriam fugisse memoriae prodat, Plutarcho teste Hysicratia uxor et duo tantum comites regem secuti sunt, quod idem tradunt Eutropius VI 12, Rufus Festus 16, Valerius Maximus IV 6 ext. 2.

In capite sequenti (33) agitur de Tigranis deditioe. Quo in capite duae res certissime ad Strabonis referendae sunt auctoritatem, primum quae initio capitis exponit Plutarchus de Araxis fluminis cursu, quibuscum conferas Strabonis fr. 108 et Appiani c. 103, de qua re iam supra verba fecimus p. 299sq. Praeterea e Strabone petita sunt verba haec: *ἐπὶ τούτοις ὁ μὲν Τιγράνης ἠγάπησε καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀσπασαμένων αὐτὸν βασιλέα περιχαρῆς γενόμενος ἐπηγγελάτο στρατιώτῃ μὲν ἡμίμναιον ἀργυρίου δώσειν, ἑκατοντάρχη δὲ μνᾶς δέκα, χιλιάρχῳ δὲ τάλαντον*, quae accuratissime conveniunt et cum Strabonis fr. 105 et cum Appiani c. 104. In reliquis autem rebus omnibus ab Appiano discrepans adeo consentit cum Cassio Dione XXXVI 51—53, ut dubitari non possit, quin in his Livio usus sit fonte.

Alia ratio est capitum 34—36, quibus describuntur Pompei in Albanos Iberesque expeditiones, ubi nihil non e Strabone videtur esse petatum. Etenim in c. 34 quae dicit Plutarchus de Iberum et Albanorum sedibus, leguntur in Strabonis fr. 107. Quae ibidem exponit de Cyro et Araxe fluminibus, accuratissime congruunt cum Strabonis fr. 108¹⁾. Denique extrema huius capitis verba Strabonianae originis praebent indicium, ubi Iberes gentem bellicosissimam fuisse narrat: *οὔτε γὰρ Μήδοις οὔτε Πέρσαις ὑπήκουσαν Ἰβηρες, διέφυγον δὲ καὶ τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν Ἀλεξάνδρου διὰ ταχέων ἐκ τῆς Ὑγκανίας ἀπάραντος*. — Deinde in c. 35 tradit Albanos Pompeio obviam processisse cum LX milibus peditum et XII milibus

1) Vide supra p. 299.

equitum, sed male armatis pellibus ferarum. Quae egregie congruunt cum Strabonis fr. 110. Quae vero in extremo capite de Amazonibus dicit, iam supra vidimus (p. 309) deprompta esse e Strabonis hypomnematis (cf. fr. 111. App. c. 103). Denique quod in c. 36 init. narrat in Albania serpentium venenatarum multitudine Pompeium prohibitum esse, quominus ultra procederet, de his conferas Strabonis fr. 112. Omnia igitur haec e Strabone hausit Plutarchus. Unde vero petiverit, quae in c. 36 copiosissime narrat de Stratonica, Mithridatis uxore, nescio.

Totum deinde caput 37 e Strabone desumptum esse supra p. 323sq. exposui.

In eis autem, quae reliqua sunt, capitibus (38—42) certum Strabonis indicium nusquam potui investigare; nonnullis locis Livius manifesto tenetur, quem auctorem in hac parte Plutarchus maxime videtur esse secutus.

ADDENDA ET CORRIGENDA

- pag. 25** in *adn. crit. ad fr. 5, 28* adde: προσανακαλύπτει (κρείττον) τῶν πρ. ἐγνωσμένων Piccolos in *Philol.* vol. XVI p. 729, (πλείον) τ. πρ. ἐγν. optime Miller 'Blætter f. bayr. Gymn.' vol. X 1874 p. 146.
- p. 25** in *adn. crit. ad fr. 6, 7* adde: πολλῶ ἐκείνοι μᾶλλον Madvig *advers. crit.* vol. I p. 529.
- p. 26** in *adn. crit. ad fr. 9, 10* adde: ἀπειλοῦντας van Herwerden in *Mnemosyn.* N. S. vol. XV p. 454.
- p. 34** in *adn. crit. ad fr. 16, 5* adde: λιμῶ διεφθάρησαν Cobet *miscell. crit.* p. 120, διεκαρτέρησαν (ἕως οἱ πλείστοι vel πάντες λιμῶ διεφθάρησαν) πλὴν ὀλίγων Bernardakis *symbolae crit. in Strab.* (Lips. 1877) p. 27 sq.
- p. 35** in *fr. 17, 21* lege ἐπελθῶν pro ἐπελθῶν.
- p. 38** *fr. 19* in *testimon. vs. 2* lege εὐροοῦντων pro εὐροοῦντων.
- p. 41** in *adn. crit. ad fr. 23, 11* adde: διὰ δὲ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν v. Herwerden l. l. p. 436.
- p. 42** in *fr. 25, 4* lege ἀναμῆ pro ἀναμῆξ.
- p. 43** in *adn. crit. ad fr. 25, 33* adde: ὁμώνυμον] ἐπώνυμον Cobet l. l. p. 122.
- p. 46** *fr. 26* in *testimon. vs. 12* lege ταῖς pro ταῖς.
- p. 46** in *adn. crit. ad fr. 27, 2* adde: ἀπιθανότητος Cobet l. l. p. 135 sq.; sed v. Bernardakis l. l. p. 37 sq. — *Ibid.* ad *vs. 6* adde: τὸ φν-σικῶ καὶ αλωνίῃ πάθει — προσοργισθέντας ἀπελθεῖν Niese emendat. *Strab.* (ind. lect. Marburg. 1878) p. 9.
- p. 47** in *adn. crit. ad fr. 27, 49* adde: κατὰ θαλάττης ἔφοδον οὐ κατὰ τὸ εἰωθὸς ἀλλ' ἀθρόαν συμβᾶσαν Cobet l. l. p. 114, οὐκ deletivit Vogel in *Philol.* vol. XXXIX p. 348, neuter prospere; cf. Bernardakis l. l. p. 22 sqq.
- p. 48** in *adn. crit. ad fr. 28, 5* et **p. 54** in *adn. crit. ad fr. 37, 5* adde: μεταβῆναι Cobet l. l. p. 136; sed v. Bernardakis l. l. p. 39.
- p. 50** in *adn. crit. ad fr. 31, 6* adde: πέρα τοῦ μετρίου Cobet l. l. p. 127.
- p. 52** in *adn. crit. ad fr. 32, 28* adde: καὶ τι ἱερὸν v. Herwerden l. l. p. 436.

p. 60 in *adn. crit. ad fr. 43, 4 adde*: παρα τοῖς <ἐκ> τῆς Κρήτης
λοῦσιν v. Herwerden l. l. p. 446. — *Ibid. ad vs. 10 adde*: ἤρατο] εὔρετο
Cobet l. l. p. 183; sed v. Bernardakis l. l. p. 49.

p. 66 in *adn. crit. ad fr. 47, 10 sqq. adde*: οἱ δ' ἐθανύμασαν — —
ἐπέτρεψαν δ' οὖν Cobet l. l. p. 186, δ' ἐθανύμασαν μὲν — — ἐπέτρ. δ'
οὖν Vogel l. l. p. 350, οἱ δὲ θανμάσαντες — — ἐπέτρ. ὁμως Bernardakis
l. l. p. 50.

p. 70 in *adn. crit. ad fr. 56, 4 adde*: καὶ ἀποστήσαντες τυράννοις
αὐτήν Madvig l. l. p. 558.

p. 75 in *adn. crit. ad fr. 62, 12 adde*: οὐ γὰρ ἦν Ἐκτωρ τάδε
(Eurip. *Andromach.* 168), verbis ὁ ὑπερμαχῶν τῆς πόλεως ut glossemate
eiectis, Cobet l. l. p. 190 (cf. var. lect. 1873² p. 360); sed v. Bernardakis
l. l. p. 52.

p. 77 in *adn. crit. ad fr. 64, 29 adde*: ὁ delet v. Herwerden l. l.
p. 449.

p. 78 in *adn. crit. ad fr. 66, 4 et p. 130 in adn. crit. ad fr. 134,
17 et p. 138 in adn. crit. ad fr. 146, 42 adde*: οὗτος ὁ Ἀρχέλαος vel
Ἀρχέλαος v. Herwerden l. l. p. 448.

p. 80 in *adn. crit. ad fr. 69, 9 adde*: οὕτως εὔροῦντας Meltzer in
Fleckeisenii *annal.* 1875 p. 193, ὁμοίως θαρροῦντας Bernardakis in eis-
dem *annal.* 1876 p. 504 et Cobet l. l. p. 129.

p. 81 in *adn. crit. ad fr. 70, 5 adde*: πλείστον delevit Cobet l. l.
p. 129.

p. 83 in *adn. crit. ad fr. 72, 1 vs. 3 lege* p. 600 sqq. pro p. 606 sqq.

p. 84 in *adn. crit. ad fr. 75, 1 adde*: ἐκτροπῶν] ἐκροῶν Madvig l. l.
p. 534.

p. 99 in *adn. crit. ad fr. 95, 20 adde*: ἄλντον] ἀκόλντον Cobet l. l.
p. 196; sic vel ἀνετον legendum esse putat etiam Bernardakis *symb.*
crit. p. 53.

p. 100/1 in *adn. crit. ad fr. 96, 4 sq. adde*: ἐλόντος δὲ τὸ ὄρος τοῦ
Ἰσανρικοῦ et deinde πανοικί Cobet l. l. p. 196; sed v. Bernardakis l. l.
p. 54.

p. 110 in *adn. crit. ad fr. 106, 9 adde*: quod conieci scribendum
esse καὶ ὅη καὶ, video iam Vogelium l. l. p. 334 proposuisse.

p. 127 in *adn. crit. ad fr. 130, 5 adde*: ἀνὴρ ἀξιόλογος <ὄς> καὶ
Cobet l. l. p. 197; sed v. Bernardakis l. l. p. 54.

p. 135 in *adn. crit. ad fr. 144, 12 adde*: ῥύσασθαι] λύσασθαι Cobet
l. l. p. 197.

p. 140 in *adn. crit. ad fr. 148, 7 adde*: sed v. Madvigium l. l. p.
540, qui servata hic codicum memoria deinde pro καὶ τοῦνομά γε scribit
καινὸν τοῦνομά γε.

p. 140 in *adn. crit. ad fr. 150, 1 adde*: Αἰθιοῦν <ἀδελφοί> καὶ συγ-
γενεῖς Miller 'Blätter f. bayr. Gymn.' XIV 1878.

p. 142 in *adn. crit. ad fr. 152, 2 adde: κατοικοῦσι] παροικοῦσι* Madvig l. l. p. 537.

p. 150 in *adn. crit. ad fr. 158, 5 adde: κατά <τι> παλαιον Ῥωμαίων* ξ9ος Cobet l. l. p. 185; sed v. Bernardakis l. l. p. 49 sq.

p. 162 in *adn. crit. ad fr. 178, 8 adde: ταῖς ἄλλαις] ταῖς ἄλαις* (i. e. salinis) Madvig l. l. p. 137 sq.

p. 167 in *adn. crit. ad fr. 186, 3 adde: ἐπιστάς ἐπὶ τὴν — — προ-στασίαν* v. Herwerden l. l. p. 442. — *Ibid. ad vs. 5 adde: πράγμασι defendit* Cobet l. l. p. 123 sq., idem vs. 6 pro κατεστήσατο scribit κατεκτῆσατο; sed v. Bernardakis l. l. p. 29 sq.

p. 174 in *fr. 194, 1 lege IV 6, 7 pro IV 5, 7.*

p. 181 in *adn. crit. ad fr. 206, 30 sq. adde: ὠρμησε <πέντε = ε'> τάγματα ἔχων* Cobet l. l. p. 195; sed v. Millerum 'Bl. f. bayr. Gymn.' XIV 1878.

CONSPECTUS FRAGMENTORUM *)

Strab. geogr.	fr.	Strab. geogr.	fr.
I 2, 1 p. <u>14</u>	6 ^a . <u>45^b</u>	IV 3, 2 p. <u>192</u>	<u>150</u> (p. <u>217</u>). <u>195</u>
3,21 p. <u>61</u> 106 ^b (p. <u>299</u>).	107 ^b (p. <u>326</u>)	3 p. <u>193</u> 37 ^b . <u>151</u> (p. <u>218</u>).	<u>289</u> . 155 ^c
II 1,16 p. <u>73</u>	45 ^f	4 p. <u>193/4</u> <u>152</u> . 155 ^d (p. <u>218</u>)	
3, 6 p. <u>102</u>	27 ^b	4 p. <u>194</u>	156 ^a . 213 ^a
5,12 p. <u>118</u>	6 ^b	5 p. <u>194</u>	156 ^b (p. <u>217</u>)
III 1, 6 p. <u>139</u>	13 ^c	4, 1 p. <u>194/5</u>	<u>154</u> (p. <u>217</u>)
8 p. <u>140</u>	212	3 p. <u>196</u>	37 ^c . <u>153</u>
2, 1 p. <u>141</u>	76. <u>181</u>	5, 2 p. <u>199</u>	155 ^b (p. <u>218</u>)
2 p. <u>141</u> <u>180^a</u> (p. <u>258</u>).	197 ^a	3 p. <u>200</u>	155 ^a (p. <u>217</u>)
	<u>230</u> (p. <u>284</u>)	6, 3 p. <u>203</u>	<u>25^a</u>
3, 1 p. <u>152</u>	15 ^a	7 p. <u>205</u>	<u>12</u> . <u>194</u> . <u>234</u>
2 p. <u>152</u>	15 ^d	10 p. <u>207</u>	<u>232^a</u> . 233 ^a
3 p. <u>152</u>	13 ^a	V 1, 1 p. <u>210</u>	<u>199</u>
4 p. <u>153</u> 15 ^b (p. <u>215</u> . <u>219</u> sq.)		6 p. <u>213</u>	<u>148</u> . 186 ^e
5 p. <u>154</u>	13 ^b	8 p. <u>214</u>	28 ^b
7 p. <u>155</u>	15 ^c	11 p. <u>217</u>	<u>31</u>
4, 5 p. <u>158</u>	14 ^a	2, 6 p. <u>223</u>	<u>71</u>
6 p. <u>159</u>	74 ^b	3, 8 p. <u>235</u>	<u>236</u>
7 p. <u>159</u>	75	10 p. <u>237</u>	<u>22</u>
9 p. <u>160</u>	179 (p. <u>257</u>)	10 p. <u>238</u>	69 ^b
10 p. <u>161</u> 74 ^a . <u>162</u> . 180 ^b (p. <u>258</u>)		11 p. <u>238/9</u>	<u>70</u>
	<u>16</u> . <u>73</u>	4, 2 p. <u>241</u>	<u>40</u>
13 p. <u>162</u>	<u>23</u>	4 p. <u>243</u>	197 ^b
5, 1 p. <u>167/8</u>	<u>196</u>	9 p. <u>248</u>	<u>256</u>
3 p. <u>169</u>	<u>39</u>	11 p. <u>249/50</u>	69 ^a
11 p. <u>175/6</u>		VI 1, 6 p. <u>258</u>	197 ^d (p. <u>270</u>)
IV 1, 1 p. <u>176/7</u> 149 (p. <u>216</u> . <u>255</u>)		6 p. <u>259</u>	<u>229</u>
5 p. <u>180</u>	25 ^b	2, 3 p. <u>268</u>	197 ^c
5 p. <u>180/1</u>	<u>163</u>	6 p. <u>272/3</u>	<u>19</u>
8 p. <u>183</u>	<u>36</u>	11 p. <u>277</u>	<u>21</u>
11 p. <u>185</u>	26 ^b	3, 4 p. <u>281</u>	<u>24</u>
11 p. <u>186</u>	26 ^c	4, 2 p. <u>287</u>	14 ^b
12 p. <u>186/7</u>	164 (p. <u>258</u>)	VII 1, 3 p. <u>290</u>	213 ^b
13 p. <u>188</u>	<u>32</u> (p. <u>215</u> . <u>238</u>)	2, 1 sq. p. <u>292/3</u>	27 ^a
2, 3 p. <u>191</u>	<u>26^a</u> . <u>157</u>	2 p. <u>293</u>	28 ^a

*) Numeris cancellis inclusis indicantur paginae, ubi de singulis fragmentis agitur.

Strab. geogr.	fr.	Strab. geogr.	fr.
VII 2, 2 p. <u>293/4</u>	37 ^a	XI 5, 1 sq. p. <u>503/4</u>	111 (p. <u>215</u>)
3, 5 p. <u>297/8</u>	186 ^b		<u>220. 300. 309</u>
11 p. <u>303/4</u>	186 ^a	4 p. 505	<u>79</u> (p. <u>297</u>)
13 p. <u>305</u>	186 ^f	8 p. 506	<u>172</u>
16 p. <u>306</u>	45 ^g	8, 4 p. 512	<u>138^a</u>
17 p. <u>306</u>	45 ^d	9, 1 p. 515	<u>158</u> (p. <u>258</u>)
18 p. <u>307</u>	45 ^e	2 sq. p. 515	<u>4</u> (p. <u>215</u>)
4, 3 p. <u>308/9</u>	45 ^a	3 p. 515	<u>7</u> (p. 7 sq. 17 sq.)
4 p. <u>309/10</u>	45 ^b	11, 1 sq. p. <u>516/7</u>	<u>5^a</u>
6 p. <u>311</u>	45 ⁱ . 175 ^c	13, 2 p. 523	<u>228</u> (p. <u>223</u>)
7 p. <u>312</u>	45 ^c	3 p. 523	<u>225</u> (p. <u>223</u>)
5, 2 p. <u>313</u>	186 ^d . 233 ^b	4 p. 524	<u>224^a</u> (p. <u>223</u>)
4 p. <u>314</u>	232 ^b	14, 2 p. 527	<u>108^c</u>
5 p. <u>315</u>	<u>235</u>	5 p. 528	<u>86^b</u>
6 p. <u>315</u>	68 ^a	6 p. <u>528/9</u>	<u>91</u> (p. <u>322</u>)
11 p. <u>317/8</u>	68 ^b	6 p. 529	<u>227</u> (p. <u>223</u>)
6, 1 p. <u>319</u>	<u>77</u>	9 p. 530	<u>223</u> (p. <u>223</u>)
7, 5 p. <u>324</u>	238 ^b . <u>241</u>	10 p. 530	<u>105</u> (p. <u>300. 326</u>)
6 p. <u>325</u>	<u>238^a</u>	15 p. <u>531/2</u>	<u>86^a</u> (p. <u>239</u>)
fr. <u>41</u>	<u>198</u> (p. <u>270</u>)	15 p. <u>532</u>	<u>89^a. 226</u> (p. <u>223</u>)
VIII 4, 3 p. <u>359</u>	<u>237</u>	XII 1, 4 p. <u>534/5</u>	<u>129</u> (p. <u>301</u>)
6, 23 p. 381	<u>3. 184^a</u>	2, 1 p. 535	<u>94</u>
7, 5 p. 387	239 ^a	5 p. 537	<u>202</u>
5 p. <u>387/8</u>	97 ^c (p. <u>299. 302</u>)	9 p. 539	<u>89^b</u> (p. <u>297. 302</u>)
IX 1, 15 p. 396	57 ^b (p. <u>296</u>)	11 p. 540	<u>47. 218</u>
20 p. 398	57 ^a (p. <u>297</u>)	3, 1 p. <u>540/1</u>	<u>46^a. 116^a</u> (p. <u>302</u>)
2, 37 p. 414	<u>59</u> (p. <u>297</u>)	1 p. 541	<u>131^b</u> (p. <u>301</u>)
42 p. 416	<u>78</u> (p. <u>294. 298</u> adn. 3). <u>103^c</u>	2 p. 541	<u>46^b. 116^b</u> (p. <u>302</u>)
X 1, 9 p. 447	65 ^b (p. <u>14</u>)	6 p. <u>542/3</u>	<u>251</u>
2, 2 p. 450	238 ^c	6 p. 543	<u>116^c</u> (p. <u>302</u>)
13 p. 455	<u>161</u>	9 p. 544	<u>46^c. 116^d</u> (p. <u>302</u>)
21 p. 460	239 ^b	11 p. 545	<u>44</u>
4, 9 p. 477	97 ^d . <u>185</u>	11 p. 546	<u>84</u> (p. <u>273. 298.</u> <u>322</u>). <u>182</u>
10 p. <u>477/8</u>	<u>43^a</u> (p. <u>291. 301</u>)	13 p. 547	<u>131^c</u> (p. <u>301</u>)
5, 4 p. 486	<u>56</u> (p. <u>295</u>)	14 p. 547	<u>83</u> (p. <u>298. 321</u>). <u>171</u> (p. <u>258. 273.</u> <u>302</u>). <u>220. 242</u>
XI 1, 6 p. <u>491/2</u>	<u>107^a</u>	18 p. 549	<u>102</u>
6 p. 492	<u>98</u>	28 p. 555	<u>46^e. 101</u> (p. <u>301</u> sq. <u>310</u>)
2, 11 p. 495	<u>173</u> . 175 ^b	30 p. 556	<u>82. 135</u> (p. <u>298.</u> <u>302</u>)
12 p. <u>495/6</u>	103 ^b (p. <u>294</u> <u>2</u> ; <u>298</u> adn. <u>3</u> ; <u>299</u>)	31 p. <u>556/7</u>	<u>115</u> (p. <u>324</u>)
13 p. 496	103 ^a (p. <u>299</u>)	31 p. 557	<u>136</u>
14 p. <u>496/7</u>	<u>104</u>	32 p. 557	<u>134^a</u> (p. <u>291. 301.</u> <u>305</u>)
17 p. 498	<u>176</u>	33 p. 557	<u>43^b</u> (p. <u>291</u>)
18 p. <u>498/9</u>	46 ^d (p. <u>291</u>)	33 p. <u>557/8</u>	<u>93</u> (p. <u>291</u>)
19 p. 499	106 ^a (p. <u>299</u>)	33 p. 558	<u>100</u> (p. <u>325</u>). <u>143</u>
3, 2 p. 500	108 ^a (p. <u>299. 326</u>)	34 p. 558	<u>66^b. 134^b</u> (p. <u>301</u>). <u>146^b</u> (p. <u>241</u>)
4 sq. p. <u>500/1</u>	<u>109. 215</u> (p. <u>223</u>)	35 p. 558	<u>174</u> (p. <u>302</u>)
4, 1 p. 501	107 ^c (p. <u>326</u>)		
2 p. 501	108 ^b (p. <u>299. 326</u>)		
3 p. 502	<u>113</u>		
5 p. 502	<u>110</u> (p. <u>327</u>)		
6 p. 503	<u>112</u> (p. <u>327</u>)		

	Strab. geogr.		fr.
XII	3, 35 p. <u>558/9</u>		<u>252</u>
	37 p. <u>560</u>		138 ^b
	38 p. <u>560/1</u>		<u>137</u> , <u>211</u>
	38 p. <u>561</u>		<u>221</u>
	39 p. <u>561</u>		<u>85</u> , <u>222</u>
	40 p. <u>562</u>	<u>48</u> (p. <u>295</u>).	<u>139</u>
	41 p. <u>562</u>	<u>42</u> (p. <u>292</u>).	<u>219</u>
4,	3 p. <u>564</u>		<u>81</u> , <u>183</u>
5,	1 p. <u>566/7</u>	<u>131</u> ^a (p. <u>301</u>).	
	1 p. <u>567</u>		<u>189</u> , <u>217</u> ^a
	2 p. <u>567</u>	<u>99</u> (p. <u>220</u> adn. 1).	<u>132</u> , <u>133</u>
	3 p. <u>568</u>		<u>190</u>
	4 p. <u>568</u>		<u>217</u> ^b
6,	1 p. <u>568</u>	<u>203</u> ^b .	<u>217</u> ^d
	2 p. <u>568/9</u>		<u>96</u> ^b
	3 sq. p. <u>569</u>		<u>217</u> ^c
8,	8 sq. p. <u>574</u>		<u>205</u>
	9 p. <u>574/5</u>		<u>243</u>
	11 p. <u>575/6</u>	<u>80</u> (p. <u>297</u> , <u>319</u>).	
	16 p. <u>578</u>		<u>50</u> , <u>210</u>
	18 p. <u>579</u>		<u>49</u>
XIII	1, 27 p. <u>594</u>		<u>62</u> (p. <u>297</u>).
	27 p. <u>594/5</u>	<u>166</u> (p. <u>261</u> adn. 1).	
	28 p. <u>595</u>		<u>61</u>
	30 p. <u>595</u>		<u>248</u>
	54 p. <u>608/9</u>		<u>64</u> (p. <u>315</u>).
	55 p. <u>609/10</u>	<u>87</u> (p. <u>321</u> adn. 2).	
	66 p. <u>614</u>		<u>53</u> , <u>60</u>
2,	3 p. <u>617/8</u>		<u>140</u>
3,	5 p. <u>621</u>		<u>63</u> (p. <u>297</u>).
4,	1 sq. p. <u>623/4</u>		<u>17</u>
	3 p. <u>624</u>	<u>175</u> ^a (p. <u>302</u>).	
	3 p. <u>625</u>		<u>254</u>
	9 p. <u>628</u>		<u>54</u>
	17 p. <u>631</u>		<u>67</u>
XIV	1, 7 p. <u>635</u>		<u>141</u>
	14 p. <u>637</u>		<u>249</u>
	23 p. <u>641</u>		<u>51</u> , <u>200</u>
	37 p. <u>646</u>		<u>192</u> (p. <u>283</u>).
	38 p. <u>646</u>		<u>18</u>
	41 p. <u>648</u>		<u>201</u>
	42 p. <u>649</u>	<u>52</u> (p. <u>296</u>).	<u>231</u>
	48 p. <u>650</u>		<u>142</u>
2,	9 p. <u>654</u>		<u>57</u> ^c
	15 p. <u>655</u>		<u>188</u>
	19 p. <u>657</u>		<u>250</u>
	19 p. <u>658</u>		<u>207</u>
	24 p. <u>659/60</u>		<u>206</u>
3,	2 p. <u>664</u>		<u>95</u> ^b
	3 p. <u>665</u>	<u>96</u> ^c , <u>97</u> ^a (p. <u>299</u> , <u>302</u>).	<u>240</u>
5,	2 p. <u>668</u>		<u>10</u> ^b

	Strab. geogr.		fr.
XIV	5, 2 p. <u>668/9</u>		<u>95</u> ^a
	3 p. <u>669</u>		<u>216</u> ^a
	4 p. <u>670</u>		<u>255</u>
	6 p. <u>671</u>		<u>217</u> ^c
	7 p. <u>671</u>		<u>96</u> ^a
	8 p. <u>671</u>	<u>97</u> ^b (p. <u>299</u> , <u>302</u>).	
	10 p. <u>672</u>		<u>203</u> ^a
	14 p. <u>674</u>		<u>159</u>
	14 p. <u>674/5</u>		<u>253</u> (p. <u>16</u>)
	18 p. <u>676</u>		<u>130</u>
	6, 6 p. <u>684/5</u>		<u>144</u> (p. <u>257</u>)
XV	1, 3 p. <u>685/6</u>		<u>5</u> ^b
XVI	1, 16 p. <u>743</u>		<u>8</u>
	18 p. <u>744</u>		<u>9</u>
	19 p. <u>745</u>		<u>86</u> ^c
	23 p. <u>747</u>	<u>92</u> (p. <u>322</u>).	<u>160</u> ^a
	24 p. <u>747</u>		<u>89</u> ^c , <u>114</u>
	28 p. <u>748</u>	<u>160</u> ^b , <u>209</u> ^b , <u>224</u> ^b	<u>223</u>
2,	3 p. <u>749</u>	<u>90</u> (p. <u>239</u>).	<u>128</u>
			(p. <u>301</u>)
	7 p. <u>751</u>		<u>118</u>
	8 p. <u>751</u>	<u>117</u> , <u>208</u> , <u>209</u> ^a (p. <u>223</u>).	
	9 p. <u>752</u>		<u>193</u> (p. <u>269</u> sq.)
	10 p. <u>752</u>		<u>10</u> ^a
	10 p. <u>752/3</u>		<u>191</u> (p. <u>269</u>)
	10 p. <u>753</u>		<u>120</u> (p. <u>231</u>)
	18 p. <u>755</u>		<u>121</u>
	19 p. <u>755</u>		<u>10</u> ^c
	23 p. <u>757</u>		<u>122</u>
	26 p. <u>758</u>		<u>11</u>
	33 p. <u>760</u>		<u>167</u> ^b
	34 p. <u>760</u>		<u>20</u>
	34—37 p. <u>760/1</u>		<u>123</u>
	39 p. <u>762</u>		<u>186</u> ^c
	40 p. <u>762/3</u>	<u>124</u> ^a (p. <u>14</u>).	<u>231</u> , <u>240</u>
	41 p. <u>763</u>		<u>125</u> (p. <u>241</u>)
	46 p. <u>764/5</u>		<u>126</u> (p. <u>240</u>)
	46 p. <u>765</u>		<u>204</u>
	4, 21 p. <u>779</u>		<u>127</u> (p. <u>241</u>)
XVII	1, 6 p. <u>792</u>		<u>170</u>
	9 p. <u>794</u>		<u>244</u>
	10 p. <u>795</u>		<u>245</u> ^b
	11 p. <u>795/6</u>	<u>146</u> ^a (p. <u>241</u>).	
	11 p. <u>796</u>	<u>66</u> ^a , <u>134</u> ^c (p. <u>301</u>).	<u>168</u>
		<u>167</u> ^a (p. <u>258</u>).	(p. <u>255</u>)
	11 p. <u>797</u>		<u>245</u> ^a
	12 sq. p. <u>797/8</u>		<u>246</u> ^a
	13 p. <u>798</u>		<u>147</u>
	53 p. <u>819</u>		<u>246</u> ^b , <u>247</u>
3,	7 p. <u>828</u>		<u>165</u> , <u>178</u> ^c

Strab. geogr.	fr.	Strab. geogr.	fr.
XVII 3, 8 p. 829 . . .	72 (p. 286)	XVII 3, 15 p. 833 . . .	29 ^a , 184 ^b
9 p. 829 . . .	29 ^b , 178 ^b	20 p. 836 . . .	177 (p. 264)
12 p. 831 . . .	30, 178 ^a	21 p. 837 . . .	38 (p. 302)
13 p. 832 . . .	2, 29 ^c	25 p. 840 . . .	257 (p. 13)

Mueller FHG

fr. 1 ex Ios. c. Ap. <u>117</u>	1
2 ex Strab. geogr. XI <u>9, 3</u> p. 515	7 (p. 7 sq. 17 sq.)
3 ex Ios. A. I. XIII <u>10, 4</u>	34 (p. 227, 235)
4 ex Tertull. de anim. 46	41 (p. 292)
5 ex Ios. A. I. XIV <u>7, 2</u>	55 (p. 228, 239, 295)
6 ex Ios. A. I. XIV <u>7, 2</u>	58 (p. 228, 297)
7 ex Plut. Sull. 26	65 ^a (p. 14, 314)
8 ex Plut. Luc. 28	88 (p. 313)
9 ex Ios. A. I. XIII <u>11, 3</u>	33 (p. 6, 227, 238)
10 ex Ios. A. I. XIII <u>12, 6</u>	35 (p. 231 adn. 1)
11 ex Ios. A. I. XIV <u>3, 1</u>	119 (p. 229)
12 ^a ex Ios. A. I. XIV <u>4, 3</u>	124 ^b (p. 14, 231 adn. 1, 242, 243 adn. 1, 303)
12 ^b ex Ios. A. I. XIV <u>6, 4</u>	145 (p. 239 sq.)
13 ex Ios. A. I. XIV <u>8, 3</u>	169 (p. 6, 215, 229, 302)
14 ex Plut. Caes. 63	187 (p. 254, 257, 281 adn. 1)
15 ex Ios. A. I. XV <u>1, 2</u>	213 (p. 227)

INDEX NOMINUM

QUAE IN FRAGMENTIS INVENIUNTUR

- Aba** Olbae regina 203, 9.
Abeacus Siracum rex 172, 1.
Abrettene Mysiae regio 243, 8.
Abrettenus 243, 6.
Abus Armeniae m. 108, 15.
Academia 60, 4.
Acarnanes 238, 3; 257, 28.
Achaei 97, 13; 103, 11; Pontici 78, 2; 103, 7, 16; 104, 3, 7.
Achaia 257, 27; Pontica 103, 11.
Achilles 253, 18, 22.
Acholla Africae opp. 178, 9.
Acilisene Armeniae regio 86, 34; 101, 15.
Acisene? Armeniae regio 86, 27.
Actia certamen quinquennale 238, 26, 29.
Actiacus 226, 6; 237, 3; 239, 2; 242, 3; 243, 1; 245, 4; 251, 8.
Actium 238, 36; 244, 8; 251, 10.
Adherbal 30, 5.
Adiatorix 251, 6; 252, 3, 5.
Adobogione Mithridatis Pergameni mater 175, 3.
Adonis 121, 14.
Adramyttenus sinus 17, 46; orator 53, 1.
Adramyttium 60, 1.
Adrapaa opp. Bactriae 5, 18.
Adrasteae mons prope Cyzicum 80, 15.
Aedepsus opp. Euboeae 65, 4.
Aedui pop. Galliae 150, 1, 5, 9.
Aegua? opp. Hispaniae 180, 3.
Aegyptii 58, 20, 23; 123, 2, 4, 8; 146, 48; 167, 12; 186, 23; 238, 19; 246, 33.
Aegyptus 58, 11, 15, 20; 64, 8; 95, 17; 119, 4, 7; 144, 3; 147, 1; 168, 3; 169, 4, 6; 186, 14; 245, 6; 246, 2, 31; 247, 2; 248, 4, 7.
Aemilia via 31, 7.
Aeneas 166, 8, 11.
Aeschines Milesius 141, 2.
Aesculapii aedes in Co ins. 250, 2.
Aesernia opp. Samnitium 69, 21, 24.
Aethiopes 246, 29.
Aethiopia 246, 13, 28.
Aetoli 257, 28.
Afranius (L.) 162, 1.
Agamemno 62, 9; 253, 18, 21.
Agathoclea Ptolemaei Philopat. mater 146, 3.
Agathocles Lysimachi p. 17, 6.
Agathocles Lysimachi f. 17, 20.
Agrianes Thraeces 68, 20.
Agrippa (M. Vipsanius) 213, 5; 236, 5; 237, 1.
Aiax Telamonius 248, 3.
Aiax Teucris f. 203, 3, 8.
Alazonius fl. Albaniae 108, 5.
Albani 86, 10; 107, 2, 8; 110, 1; 111, 3 s.; 112, 1; 113, 3.
Albania 108, 2; 109, 4; 111, 1.
Alchaedamnus rex 191, 13.
Alesia opp. Mandubiorum 157, 8.
Alexander Magnus 5, 7; 17, 7; 49, 5; 51, 3; 146, 2; 166, 3; 200, 3.
Alexander Bala 17, 58.
Alexander Hyrcani f. 35, 2; 124, 3.
Alexandria 64, 34; 226, 4; 244, 2, 7; 245, 10; 255, 5.
Alexandrini 58, 16; 146, 14; 167, 1; 169, 2.
Alexandrinum bellum 169, 3.
Alexandrium cast. Iudaeae 124, 17.
Allifae opp. Samnii 69, 24.

- Allobroges Galli 26, 31.
 Alpes m. 25, 3, 25; 26, 21, 33; 28, 8;
37, 12 s.; 199, 3.
 Amanides portae 130, 1; 208, 3.
 Amanus m. 130, 2; 208, 2.
 Amasenses 85, 2; 137, 8; 211, 1.
 Amasia opp. Ponti 60, 9; 135, 3; 222, 1.
 Amastris u. Paphlagoniae 46, 4; 116, 4.
 Amazones 79, 2; 111, 2, 4, 6, 28.
 Ambracia 238, 9.
 Ambracicus sinus 238, 1, 33.
 Ambrones Galli 36, 5.
 Amiseni 131, 25; 137, 1.
 Amisus u. Ponti 83, 2; 171, 2; 220,
2; 242, 2.
 Amnias fl. Paphlagoniae 48, 2.
 Amphistratus auriga 103, 12.
 Amyntas rex Galatiae 217, 3, 8, 12,
20, 25; 257, 21.
 Anactorium opp. Acarnaniae 238, 35.
 Ananias Iudaeus 34, 4, 13.
 Anas fl. Hispaniae 13, 22.
 Anaxenor citharoedus 201, 1.
 Antilysene regio Armeniae min. 101,
13.
 Antaeus gigas 72, 3.
 Antigonus rex Iudaeorum 214, 2, 4, 7.
 Antigonus ab Apelle pictus 250, 3.
 Antiochia u. Mygdoniae 92, 5.
 Antiochia ἡ πρὸς τῇ *Ἰλιάδῃ* 217, 15.
 Antiochia ad Daphnen 118, 2; 214,
5, 8.
 Antiochis Achaei filia 17, 33.
 Antiochus (Soter) Seleuci f. 17, 31.
 Antiochus Magnus 9, 6; 17, 42 s.;
47, 2; 86, 4, 25.
 Antiochus Epiphanes 1, 5, 7, 14; 17,
56.
 Antiochus Demetrii f. (Sidetes) 10, 17.
 Antipater Derbetes 129, 4; 217, 11,
13.
 Antipater Sisidis f. 46, 33.
 Antipater procurator Iudaeae 169, 10.
 Antipolis opp. Galliae 25, 24.
 Antitaurus m. 86, 35.
 Antonius, C. 124, 28; 161, 2.
 Antonius, M. 161, 2 s.; 171, 4; 200, 6;
201, 2; 203, 12; 204, 5; 205, 9;
210, 5; 214, 1, 7; 216, 5, 8; 218, 4;
220, 2; 223, 1; 224, 1, 12; 225, 3,
7; 226, 3; 230, 3; 237, 2; 238, 18;
243, 2, 4; 244, 4; 245, 2, 13 s.; 248,
3; 249, 4; 251, 6, 10; 253, 9, 17,
25.
 Aorsi pop. Asiae 172, 3 s.
 Apamea u. Syriae 10, 2, 5, 9; 120,
1; 191, 2, 8.
 Apamea (Cibotus) u. Phrygiae 49, 1;
183, 1; 217, 16.
 Apelles pictor 250, 3.
 Apellicon Teius 64, 15, 17, 28.
 Apollo 77, 3, 5; Actius 238, 3, 25, 27.
 Apollodorus Artemitenus 5, 6,
24; 6, 6.
 Apollodorus Atheniensis 107, 6.
 Apollodorus Pergamenus 254, 2, 4;
 Apollodorea secta 254, 3.
 Apollonia u. ad Pontum 77, 1.
 Apollonia u. Syriae 10, 9.
 Apollonias opp. Phrygiae 217, 15.
 Apollonides scriptor 45, 10.
 Apollonis Cyzicena Attali uxor 17, 38.
 Apollonis opp. Lydiae 18, 9.
 Apollonius Nysaensis 142, 2.
 Aquilius, M.' 18, 19.
 Aquitani 149, 2.
 Arabes 121, 4.
 Arabia felix 127, 2.
 Aragus fl. Iberiae 109, 6; 215, 4.
 Arar fl. Galliae 150, 3, 11; 195, 2.
 Araxenus campus 91, 5.
 Araxes fl. Armeniae 91, 4; 107, 5;
108, 11, 16; 225, 5.
 Arbela opp. Assyriae 86, 19.
 Archelaus Mithridatis dux 66, 1, 5;
134, 18, 20; 146, 24, 42.
 Archelaus eius filius 66, 1, 4; 134, 12,
17, 20; 146, 23, 35, 41 s.; 174, 1.
 Archelaus rex Cappadociae 129, 2;
134, 22; 146, 25 s.; 217, 23; 218, 3.
 Arceton m. prope Cyzicum 80, 7.
 Ardea opp. Latii 69, 2.
 Ardiaei pop. Dalmatiae 68, 2, 9, 15.
 Arduenna silva 156, 10.
 Arecomisci pop. Galliae 164, 1.
 Arethusa opp. Syriae 191, 8.
 Argonautae 80, 9.
 Aria regio Persidis 5, 2.
 Ariana 5, 5, 14.
 Ariarathes rex Cappadociae 17, 51.
 Ariobarzanes rex Capp. 47, 14; 218, 2.
 Aristio tyrannus Athenarum 57, 3.
 Aristobulus Hyrcani f. 33, 2.
 Aristobulus Alexandri f. 119, 5; 124, 3.
 Aristodemus Nysaensis Pompei ma-
 gister 142, 5.
 Aristodemus Nysaensis Pompei libe-
 rorum magister 142, 2 s.

- Aristonicus Pergamenus** 18, 2. 15.
Aristoteles Stagiritas 64, 3. 5. 16.
Arius Augusti amicus 255, 7.
Armenia magna 86, 1. 10. 17. 23;
 91, 1; 101, 6; 105, 2; 107, 6; 109,
 2. 3. 11; 109, 6; 215, 3; 225, 5.
Armenia minor 46, 7. 27; 86, 33;
 101, 2. 15. 18; 116, 7. 9; 131, 27;
 135, 3; 138, 9.
Armenii 46, 3. 29; 86, 38; 87, 12;
 89, 11; 95, 25; 109, 11; 114, 5;
 116, 3; 215, 8; 224, 3. 12; 228, 2. 5.
Arsaces I rex Parthorum 4, 5. 24.
Arsaces Pharnacis f. 137, 13; 211, 6.
Arsinoë Lysimachi uxor 17, 17.
Arsinoë Cleopatrae soror 216, 9.
Arsinoë opp. Ciliciae 216, 1.
Artabri pop. Lusitaniae 13, 5; 39, 2.
Artanes Sopheus 86, 12.
Artavasdes rex Armeniae 105, 3;
 223, 1; 224, 4; 226, 1; 227, 2.
Artaxata opp. Armeniae 86, 28; 91,
 2. 5; 227, 2.
Artaxias rex Armeniae 86, 6. 9. 24;
 91, 3.
Artaxiasata = Artaxata 91, 2.
Artemidorus Ephesius 104, 1.
Artemidorus Cnidius 188, 3.
Aruaci pop. Hispaniae 16, 1.
Arupini opp. Iapodum 232, 5. 8.
Arverni Galli 26, 2. 11; 157, 1. 6. 9.
Arxata opp. Armeniae 91, 3s.
Asander rex Bosphori 173, 3; 175, 9.
 21.
Ascalon opp. Iudaeae 169, 10.
Asia 17, 63; 47, 2; 48, 8; 53, 3;
 54, 4; 80, 10; 131, 9; 140, 8; 205,
 11; 206, 6. 24. 31. 35; 209, 9;
 230, 3; 245, 2; 257, 20.
Asianus 45, 73; 53, 2.
Asinius (C. Pollio) 169, 5.
Aspionae satrapia 5, 20.
Ategua opp. Hispaniae 180, 3.
Ateporix 138, 13.
Athenae 64, 29; 65, 2; 255, 5.
Athenaeus Attali I f. 17, 39.
Athenaeus Seleucensis 255, 3.
Athenienses 56, 1. 7; 57, 2; 83, 4.
Athenocles Atheniensis 83, 4.
Athenodorus Cordylus 159, 2s.; 253, 3.
Athenodorus Cananites Sandonis f.
 253, 4. 26. 40.
Atrebatii Galli 156, 7.
Atropatene 91, 4; 224, 9; 225, 6.

- Atropatene** 86, 20; 225, 1; 228, 1.
Attalicus 17, 3; 64, 12; 131, 6.
Attalus Attali I pater 17, 2s. 33.
Attalus I 17, 33.
Attalus II 17, 39. 53.
Attalus III Philometor 17, 50. 60;
 18, 2.
Augustus imperator 140, 8; 197, 12;
 200, 9; 204, 6; 210, 5; 226, 7;
 228, 6; 229, 2; 232, 4. 7; 235, 6;
 238, 15. 31. 34; 242, 3; 243, 3. 5;
 245, 6. 11; 246, 7s.; 247, 3; 248,
 5; 249, 5; 250, 5; 252, 4. 14; 253,
 5. 28. 39; 254, 5; 255, 7; 256, 4;
 257, 2. 12ss. 32.
Autariatae Illyrii 68, 9. 13. 19.
Autolytus 84, 13.
Azara opp. Elymaidis 9, 12.
- Babylonii** 86, 38.
Babyls cast. Armeniae 227, 3.
Bacchides dux Mithridatis 84, 7.
Bactra opp. Bactriae 5, 16.
Bactria 5, 1.
Bactriana 4, 4. 13; 5, 14. 23. 25; 6,
 2. 8.
Bactriani 4, 24; 5, 11.
Baenis fl. Lusitaniae 15, 12.
Baetis fl. Hispaniae 257, 24.
Baetis? opp. Hispaniae 181, 5.
Balbura opp. Lyciae 67, 4. 10.
Balbus Gaditanus (L. Cornelius) 196,
 2s. 10.
Balearides insulae 23, 3.
Bambyce opp. Syriae 118, 2.
Basgoedariza cast. Armeniae 101, 5.
Basoropeda regio Armeniae 86, 30.
Bata opp. Ponti 104, 1.
Belgae 37, 18; 149, 2; 153, 2. 5. 8;
 154, 2.
Belio fl. Lusitaniae 15, 11.
Bellovacii Galli 153, 5.
Belus 9, 7.
Berenice opp. Cyrenaicae 177, 2.
Beroea opp. Syriae 118, 2.
Berytus opp. Phoenices 10, 23; 121,
 12.
Bilbilis opp. Celtiberorum 73, 2.
Billarus artifex 84, 12.
Bithyni 46, 11; 45, 3; 116, 19. 21;
 131, 7; 132, 1.
Bithynia 46, 14; 48, 7; 62, 6; 116,
 12. 24. 27; 257, 21. 30.
Bituitus rex Arvernorum 26, 13.

- Blaëne regio Paphlagoniae 48, 2.
 Blucium cast. Galatiae 132, 3.
 Bocchus rex Mauritaniae 165, 2.
 Boerebistas rex Getarum 186, 2. 18.
 40. 45.
 Boethus Tarsensis 253, 8.
 Bogus rex Mauritaniae 165, 2; 237, 3.
 Boianum opp. Samnii 69, 21.
 Boii Galli 28, 2. 4; 37, 2. 4; 68, 9;
 186, 11. 51. 60.
 Borrhama arx Libani 121, 7.
 Borysthenes fl. 45, 4.
 Bosporani 173, 1.
 Bosphorus (Cimmerius) 45, 11. 13; 101,
 17; 103, 3; 171, 2; 172, 2; 175,
 9. 11.
 Botrys cast. Syriae 121, 8.
 Britanni 155, 8.
 Britannia 39, 15; 154, 4; 155, 2. 12.
 23. 26. 28.
 Brogitarus tetrarcha Galatiae 133, 4.
 Brutus Callaicus 15, 2. 13. 16.
 Brutus (D. Iunius) 194, 5.
 Brutus (M. Iunius) 198, 3.
 Rubo opp. Lyciae 67, 4. 10.
 Buthrotum opp. Epiri 241, 1.
 Byblus opp. Phoenices 121, 13.
 Byzeres Pontici 102, 6.

Ca
 Cabira opp. Ponti 92, 1; 115, 3;
 136, 1.
 Cadena opp. Cappadociae 202, 5.
 Caecilius Bassus 191, 1. 13. 16.
 Caeni Thraces 17, 57.
 Caepio (Q. Servilius) 32, 4. 7.
 Caesar, C. Iulius 26, 4; 148, 4; 149,
 3; 151, 5; 154, 3; 155, 1. 18. 26;
 157, 4s.; 162, 3; 163, 1. 4; 166, 1.
 5; 168, 1; 169, 3; 170, 2; 171, 3;
 175, 6; 178, 2. 6. 10. 20; 179, 1;
 180, 13; 181, 4; 184, 2. 8; 186,
 41; 187, 2. 6; 188, 2; 192, 3; 220,
 1; 234, 4; 238, 6; 245, 1; 250, 4.
 Calaguris opp. Hispaniae 74, 7.
 Calamis statuarius 77, 5.
 Callaici pop. Hispaniae 15, 16. 18.
 Callydium cast. Mysiae 205, 9.
 Calydon opp. Aetoliae 239, 5.
 Camisa cast. Ponti 138, 10.
 Camisene 138, 8.
 Campania 69, 3.
 Campus Martius 69, 13.
 Canidius (P. Crassus) 215, 9.
 Cantium prom. Britanniae 155, 24.
 Capitolium 77, 4; 115, 11; 249, 6.
 Cappadoces 17, 51; 18, 12; 47, 5;
 83, 3; 94, 2. 4; 134, 22; 146, 26;
 202, 4; 214, 2.
 Cappadocia 86, 12; 89, 11; 99, 2;
 129, 3; 133, 2; 134, 3, 217, 5. 10.
 Capreae insulae 256, 1. 4.
 Capsa opp. Numidiae 30, 9; 178, 5.
 Carana opp. Ponti 138, 17.
 Caranitis 138, 18.
 Carbo (Cn. Papirius) 28, 9.
 Carduchi 114, 2.
 Carenitis regio Armeniae 86, 33.
 Caria 48, 8.
 Caricus imperator (Hybreas) 206, 29.
 Carrhae opp. Mesopotamiae 160, 1.
 Carteia opp. Hispaniae 180, 6.
 Carthaginienses 14, 2; 29, 2.
 Carthaginiensia bella 30, 4.
 Carthago 2, 2s.; 30, 2; 95, 13; 184, 6.
 Carthago Nova 74, 13.
 Casiana cast. Syriae 10, 4. 8.
 Casius m. Aegypti 20, 2; 167, 7. 9.
 Caspiana regio Albaniae 86, 30.
 Caspii 172, 5.
 Caspium mare 98, 4; 107, 3. 9;
 108, 6.
 Cassiterides insulae 39, 1.
 Cassius (C.) 193, 3; 198, 3.
 Cassopaei Epirotae 238, 9.
 Castabala opp. Ciliciae 129, 4.
 Castor Saecondarius (Tarcondarius)
 190, 1s.
 Castor rex Paphlagoniae et Galatiae
 219, 2.
 Cataones pop. Asiae 86, 34.
 Catinienses incolae Cataniae 19, 6.
 Cato, M. Porcius 144, 17. 19; 158,
 4; 159, 3; 177, 28; 253, 3.
 Caucasus m. 104, 10; 106, 2; 111, 9.
 Cavari Galli 28, 22.
 Celtae 149, 3.
 Celtiberi 15, 12; 73, 1; 74, 9.
 Celtibericum bellum 16, 3.
 Celtici populi 13, 23.
 Celtoligyes 25, 7.
 Cemenus m. Galliae 26, 9. 27.
 Cephallenia ins. 161, 2. 4.
 Ceraunia m. pars Caucasi 111, 10.
 Cercetae pop. Asiae 104, 2. 8.
 Cercinna ins. ad Syrtim 178, 10.
 Cereris templum Ennae 19, 2.
 Chabum opp. Cherronesi Taur. 45, 32.
 Chaeronea opp. Boeotiae 59, 1.

- Chalcedon opp. Bithyniae 46, 10;
87, 5; 116, 18.
 Chalcidenses in Euboea 65, 7.
 Chalcis opp. Syriae 120, 2; 121, 2;
191, 11.
 Chaldaei Pontici 46, 26, 30.
 Chalybes Pontici 86, 32.
 Chanessae fl. Albaniae 108, 6.
 Chelcias Iudaeus 34, 3, 13.
 Cherronesitae 45, 13, 35, 71.
 Cherronesus (Taurica) 45, 30; 175, 22.
 Cherronesus opp. 45, 1, 7.
 Chordiraza opp. Mesopotamiae 160, 2.
 Chorzene regio Armeniae 86, 31.
 Cibra opp. Pisidiæ 67, 1, 6.
 Cicero, M. Tullius 124, 28; 147, 2;
161, 4.
 Cilices 10, 12, 18; 95, 1, 31, 46;
97, 28s.; 144, 11; 217, 17s. Tra-
 cheotæ 95, 42.
 Cilicia 10, 21; 95, 4; 97, 12; 129, 2;
130, 3. Tracheotis 203, 4; 217, 23s.
 Cimbrî 27, 1, 13, 16, 18; 28, 3, 10;
37, 3, 11, 16, 21; 151, 3; 153, 5.
 Cimiata cast. Paphlagoniæ 42, 2.
 Cimiatiene 42, 1.
 Cimmericus Bosphorus 27, 15.
 Cimmerii 27, 15.
 Cinyras tyrannus Bybli 121, 13.
 Cirta opp. Numidiæ 29, 11.
 Cleo Iatro 205, 5; 243, 2.
 Cleopatra Ptol. Lathuri mater 34, 2.
6, 10; 55, 8.
 Cleopatra Selene 90, 4.
 Cleopatra Ptol. Auletæ filia 144, 5;
146, 8, 38, 47, 49; 147, 3; 167, 3s.;
168, 3; 203, 12; 216, 5, 9; 217, 25;
238, 19; 245, 3, 14.
 Clodius, P. Pulcher 144, 10.
 Cnossii in Creta 43, 8.
 Cnossus 43, 13, 23, 26; 185, 1.
 Coelesyria 119, 2.
 Cogaconus m. et fl. in Getis 186, 39.
 Coi 207, 2; 250, 1, 6.
 Colchi 45, 68; 104, 8.
 Colchicus 107, 4; 109, 3.
 Colchis 46, 6, 9, 19, 32; 86, 11; 101, 17;
106, 14; 116, 6, 10, 17; 131, 27;
176, 2.
 Comana opp. Ponti 43, 35; 134, 2;
11, 23; 138, 12; 146, 27, 40; 174, 2;
243, 9; 252, 2.
 Comarus portus Epiri 238, 32.
 Commagene regio Syriae 128, 1.
 Commagenus 90, 3; 128, 5.
 Comum opp. Galliae Cisalp. 148, 1.
 Coracesium opp. Ciliciæ 10, 13;
216, 1.
 Corduba opp. Hispaniæ 76, 1; 180, 4, 9;
181, 1; 197, 2.
 Corfinium opp. 40, 9.
 Corinthus 3, 3; 95, 14; 184, 2, 7.
 Coriscus Scepsius philos. 64, 2.
 Corsica 257, 25.
 Corycus prom. Ciliciæ 96, 6.
 Cos insula 55, 7.
 Crassus (P. Licinius) 18, 14, 18.
 Crassus (P. Licinius) 39, 11.
 Crassus (M. Licinius) 55, 3; 160, 2, 7;
209, 8.
 Cratippus Trallianus 52, 2.
 Creca auriga 103, 12.
 Crenides = Philippi 198, 1.
 Creta 38, 3; 43, 4; 97, 22, 29; 257, 29.
 Critasirus rex Boiorum 156, 12, 52.
 Ctenus portus Cherronesi T. 45, 38, 43.
 Ctesipho opp. Assyriæ 8, 2.
 Culupene regio Ponti 138, 8.
 Cyaneæ insulæ 41, 3.
 Cybistra opp. Cataoniae 129, 4.
 Cyme opp. Aeolidis 18, 5.
 Cyprii 144, 2.
 Cyprus 34, 10; 95, 17; 144, 3, 17, 19;
216, 10; 257, 30.
 Cyrenæi 38, 2; 58, 6.
 Cyrene 58, 4, 11, 22; 257, 30.
 Cyrrhestica pars Syriae 209, 2.
 Cyrus fl. Iberiæ et Albaniae 86, 32;
107, 6; 108, 1, 9, 14; 109, 6, 9;
215, 3, 8.
 Cyziceni 80, 18.
 Cyzicus 80, 2.
D
 Dacæ Scythæ 4, 6, 20ss.
 Daci 186, 51, 57, 61, 63; 233, 4, 7.
 Daedala opp. Cariæ 95, 36.
 Daedala m. Lyciæ 95, 37.
 Dalmatæ 235, 1.
 Damascus opp. 119, 2.
 Danala cast. Galatiæ 99, 4; 133, 5.
 Dandarii Scythæ 173, 4.
 Dardanii Illyrii 68, 10.
 Dardanus opp. Troadis 61, 1.
 Dastira opp. Armeniae min. 101, 14

- Decaeneus vates Getarum 186, 13.
41, 49.
- Deiotarus rex Galatiae 131, 25; 132, 4; 189, 4; 190, 2; 217, 2.
- Deiotarus Philadelphus rex Paphlagoniae 219, 2.
- Dellius (Q.) historicus 225, 7.
- Delphi 32, 2, 16, 20.
- Delus 56, 2; 95, 10.
- Demetrius (Soter) 10, 17; 17, 55.
- Demetrius Euthydemus I. 5, 10.
- Derbe opp. Lycaoniae 129, 5; 217, 10, 12.
- Dertona opp. Italiae 31, 8.
- Diana 9, 12; Ephesia 74, 15; 200, 2.
- Dianium opp. Hispaniae 74, 18.
- Diagyly rex Caenorum 17, 57.
- Dindymene mater deorum 50, 8.
- Dindymus m. prope Cyzicum 80, 8.
- Dio Academicus 146, 33.
- Diodorus Zonas 54, 2.
- Diodorus Adramytenus 60, 3.
- Diodotus rex Bactriae 4, 25.
- Diodotus Trypho 10, 2, 14, 19, 23; 95, 2.
- Dionysius Heracleonis f. 118, 3.
- Diophantus dux Mithridatis 45, 33, 53.
- Dioscuri 103, 13.
- Dioscurias opp. Colchidis 104, 5; 106, 3.
- Diospolis = Cabira 136, 2.
- Diotrephes Antiochiensis 206, 9.
- Dolabella (P. Cornelius) 192, 1; 193, 1.
- Domanitis regio Paphlagoniae 48, 2.
- Domitius, Cn. Ahenobarbus 26, 6, 9, 14, 24.
- Domitius, Cn. Ahenobarbus 231, 4.
- Domnecleus tetrarcha Galatiae 251, 7.
- Dorylaeus tacticus 43, L. 8, 20, 31.
- Dorylaeus eius fratris f. 43, 19, 21, 33.
- Druentia fl. Galliae 26, 20.
- Drynemeton in Galatia 131, 15.
- Duria fl. Italiae 12, 4.
- Durius fl. Hispaniae 15, 9.
- Dyme opp. Achaiae 97, 9, 18; 240, 1.
- Dyteutus Adiatoris f. 138, 18; 252, 2, 10.
- Eburones Galli** 156, 7.
- Ebusus una de Pityussis ins. 23, 7.
- Ecbatana 8, 10.
- Elaëticus sinus 17, 45.
- Elymais 9, 1.
- Emiseni Syri 191, 10.
- Emporium Alexandriae 244, 2.
- Enna opp. Siciliae 19, 2, 14.
- Ephesii 18, 6.
- Ephesus 51, 2; 200, 2.
- Epirotae 238, 8; 257, 28.
- Epirus 257, 21.
- Erastus Scepsius philos. 64, 2.
- Etruria 31, 3.
- Etrusci 71, 6; 97, 26.
- Euboenses 111, 29.
- Eucratidas rex Bactriae 4, 14; 5, 21, 30.
- Eucratidia opp. Bactriae 5, 18.
- Eudoxus Cnidius 188, 2.
- Eumenes Eumenis I p. 17, 27.
- Eumenes I 17, 29.
- Eumenes II 17, 39, 41.
- Eumenes Cardianus 202, 2.
- Eunus servorum dux 19, 5, 13.
- Euonymus ins. Liparacorum 21, 3.
- Eupatoria opp. Ponti 135, 6.
- Eupatorium opp. Cherronesi T. 45, 33.
- Euphrates 4, 12; 86, 22; 89, 3; 90, 2; 92, 3; 94, 2; 95, 27; 101, 15; 108, 15; 118, 1; 128, 3; 191, 14; 224, 8; 227, 4.
- Europa 257, 23.
- Euthydemus rex Bactriae 4, 5; 5, 10.
- Euthydemus Mylasensis 206, 3, 14, 19.
- Euxinus Pontus 86, 11.
- Fabius, Q. Maximus Aemilianus** 26, 5, 7, 14, 27.
- Fimbria (C.) 62, 2, 4.
- Flaccus (L. Valerius) 62, 4.
- Flaminius, T. 21, 15.
- Fortuna 3, 6.
- Fregellae opp. Latii 22, 1.
- Frentani pop. Italiae 40, 2.
- Gabinus (A.)** 134, 18; 145, 2; 146, 27, 35, 43, 53.
- Gades 39, 4; Nova 196, 3; Didyma 196, 4, 9.
- Gaditani 181, 2; 196, 2.
- Galatae 17, 35; 99, 3; 116, 15; 131, 2, 5, 22, 29; 133, 3; 138, 14; 175, 3; 251, 7; 257, 21.
- Galatia 131, 7; 189, 2; 217, 2, 4.
- Galilaea 124, 18.
- Galli 25, 11; 26, 25, 28; 28, 4, 6; 37, 4, 6; 68, 8; 155, 4; 186, 10, 55; 199, 3.

- Gallia 131, 4; 155, 29; 213, 11; Transalpina 149, 2; Narbonensis 257, 25.
 Gallici populi 156, 52.
 Gallinaria silva in Campania 197, 7.
 Gallograecia = Galatia 131, 8.
 Gallus, Cn. Cornelius 217, 1.
 Gangra opp. Paphlagoniae 219, 3.
 Gargarenses pop. Caucasi 111, 3, 29, 27.
 Garumna fl. Galliae 155, 14.
 Gazaca opp. Mediae 225, 2.
 Gazelon opp. Ponti 53, 1.
 Gazelonitis 131, 25.
 Gelae Scythae 111, 4.
 Gergovia opp. Arvernorum 157, 6.
 Germani 37, 21; 150, 5; 151, 8; 153, 4; 213, 7.
 Germanici populi 152, 2; 156, 2; bellum 213, 4.
 Getae 186, 1, 3, 7, 21, 37, 40, 47, 63.
 Gigartum cast. Syriae 121, 9.
 Gindarus opp. Syriae 209, 1.
 Gogarene regio Armeniae 86, 31.
 Gorbue opp. Phrygiae 190, 1.
 Gordium opp. Phrygiae 205, 6.
 Gordyae pop. Mesopotamiae 86, 20; 89, 16; 114, 1, 7.
 Gortynii in Creta 43, 9.
 Graeci 5, 4, 19, 26; 25, 48.; 27, 16; 29, 14; 44, 4; 97, 24; 123, 9; 140, 6; 148, 5; 238, 3.
 Graecia 43, 4; 58, 3; 62, 10.
 Graecus (adi.) 89, 5.
 Gymnesiae insulae 23, 2, 4.
Halys fl. 46, 3, 14, 16; 116, 3, 27, 30; 137, 2; 139, 1; 257, 20.
 Hamaxia opp. Ciliciae 216, 2.
 Hannibal 31, 2; 91, 2.
 Hannibalicum bellum 24, 1.
 Harmozica opp. Iberiae 109, 9; 215, 7.
 Hector 62, 12.
 Hedypho fl. Babyloniae 9, 13.
 Heliopolis opp. Syriae 120, 2; 191, 10.
 Heliopolitae 18, 8.
 Heliopolites pagus 34, 5.
 Helvetii 37, 6, 5, 15; 151, 1; 152, 1.
 Hemeroscopium opp. Hispaniae 74, 8, 14.
 Heniochi pop. Asiae 103, 1, 13; 104, 4, 8.
 Heniochia 103, 12.
 Heptacometae pop. Ponti 102, 1.
 Heraclea opp. Ponti 46, 5, 9, 15; 116, 5, 17, 21, 23, 28; 251, 1.
 Heraclea opp. Syriae 118, 2.
 Heracleo Dionysii p. 118, 3.
 Heracleotae Pontici 251, 8.
 Heracleum cast. Syriae 209, 2.
 Heraeum Sami 249, 1.
 Hercules 26, 30; 249, 6.
 Hercynia silva 28, 2; 37, 2.
 Herodes rex 204, 2; 214, 4, 11, 15.
 Heroum urbs in Aegypto 247, 3.
 Hiera insula 21, 3.
 Hiericho opp. Iudaeae 124, 16; 125, 1.
 Hiero Laodicenus 210, 3.
 Hierosolyma 34, 5; 123, 2, 22; 124, 6, 26.
 Hierosolymitanum templum 1, 2; 55, 3.
 Hispalis opp. Hispaniae 181, 2.
 Hispani 14, 2; 25, 23; 106, 13; 180, 10; 197, 3.
 Hispania 14, 5; 23, 1, 25; 25, 12, 23; H. ulterior 257, 23.
 Hispanici populi 13, 2.
 Homerus 253, 18, 21.
 Hortensius (Q. Hortalus) 158, 4.
 Hybrea Mylasensis 206, 3, 6, 18, 25, 27.
 Hydara cast. Armeniae 101, 5.
 Hydarnes Persa 86, 3.
 Ὑδατος ποταμοί = Seleucia Pieriae 117, 3.
 Hypanis fl. Indiae 5, 8.
 Hypanis fl. Sarmatiae 173, 4.
 Hypsicrates historicus 111, 7; 169, 8; 175, 21.
 Hyrcania 6, 1, 8; 8, 10.
 Hyrcanium cast. Iudaeae 124, 17.
 Hyrcanus rex 124, 3; 126, 3; 169, 2, 7, 13.
Iaccretani Hispani 74, 2, 9; 180, 11.
 Ialmenus Orchomenius 78, 2; 103, 17.
 Iamblichus rex Emisenorum 191, 9.
 Iapodes Illyrii 232, 1, 6; 233, 1.
 Iason 84, 15; 103, 10.
 Iberes pop. Caucasi 86, 11, 30; 106, 10; 107, 2, 5, 9s.; 109, 2; 110, 2, 6; 215, 2.
 Iberus fl. Hispaniae 74, 5; 75, 1.
 Icizari cast. Ponti 137, 7.
 Iconium opp. Lycaoniae 203, 16.
 Idumaei 20, 2s.

- Herda opp. Hispaniae 74, 4; 162, 1.
 Hergetae pop. Hispaniae 74, 5.
 Ilienses 62, 2, 7, 12, 15; 166, 2, 5.
 Ilium 62, 7.
 Illyria 186, 9; 257, 26.
 Illyrici populi 186, 55.
 Illyrii 68, 9, 14, 22; 186, 10.
 Indi 5, 6.
 India 5, 28a.
 Iris fl. Ponti 135, 4.
 Isamus fl. Indiae 5, 9.
 Isara fl. Galliae 26, 8, 21, 26.
 Isaura opp. Isauriae 96, 9, 20; 217, 12, 14.
 Isaurica 96, 9; 217, 9.
 Issus opp. Ciliciae 97, 12.
 Ister fl. 25, 4; 37, 4; 68, 20; 186, 8, 54, 60; 233, 3.
 Itali 40, 10; 69, 7; 199, 2, 4.
 Italia 25, 35; 37, 12; 48, 6; 69, 16; 95, 49; 150, 6.
 Italica = Corfinium 40, 11.
 Italica opp. Hispaniae 180, 1.
 Itium portus Galliae 155, 17.
 Ituraea 33, 4.
 Ituraei 33, 12; 120, 3; 121, 4; 191, 12.
 Iuba I 178, 3, 16, 20.
 Iuba II 178, 17, 19; 257, 19.
 Iudaea 20, 1; 33, 5; 35, 4; 58, 24; 119, 4, 8; 124, 2; 169, 10.
 Iudaei 1, 3, 15; 20, 4; 33, 7, 11; 34, 12; 55, 8; 58, 8, 13 ss. 21; 123, 3; 124, 12; 126, 2; 145, 3; 169, 7; 204, 3; 214, 6, 8, 10.
 Iugurtha 30, 5, 9; 178, 5.
 Iulia Izoa opp. Hispaniae 214, 4.
 Iuliopolis opp. Phrygiae 205, 7.
 Iulius 166, 9.
 Iulus Aeneae f. 166, 9.
 Iuppiter 203, 3; 249, 6; Abrettenus 243, 6; Casius 167, 11; Larisaeus 231, 4.
 Labienus (T. Atius) 205, 10; 206, 22.
 Lacedaemonii 57, 9, 13; 103, 12; 238, 27.
 Lagetas Strabonis avus 43, 15, 24, 26.
 Lagidae Aegypti reges 245, 18.
 Lamus opp. Ciliciae 97, 11.
 Laodicea opp. ad Lycum fl. 50, 1; 210, 2.
 Laodicea opp. Syriae 193, 2.
 Laranda opp. Lycaoniae 217, 12.
 Larisa cast. Syriae 10, 8.
 Latium 69, 2; ius Latii 164, 6.
 Laviansene regio Cappadociae 138, 9.
 Legae Scythae 111, 5.
 Lelantus campus Euboeae 65, 8.
 Leonorius dux Galatarum 131, 9.
 Leucae opp. Ioniae 18, 1, 18.
 Leuco rex Bospori 45, 19, 24.
 Leucothea 176, 2.
 Libanus m. 121, 7.
 Libya 2, 4; 181, 10; 257, 18.
 Libyes 123, 9.
 Liger fl. Galliae 37, 20; 153, 3; 155, 14.
 Ligures 25, 5, 12, 25.
 Liguria 25, 6.
 Limaeas fl. Lusitaniae 15, 11.
 Lindus opp. Rhodi 97, 13.
 Lipara insula 21, 9, 16.
 Liris fl. Latii 22, 1.
 Lucullus (L. Licinius) 3, 6.
 Lucullus (L. Licinius) 58, 4; 80, 22; 83, 7; 84, 5, 12; 89, 6; 93, 7, 10; 94, 4; 99, 5; 100, 2, 5; 143, 2, 5; 171, 1.
 Lucullus (M. Licinius) 77, 3.
 Luerio 25, 7.
 Luerius Arvernus 26, 15.
 Lugdunum opp. Galliae 195, 1.
 Luna opp. Ligurum 31, 8.
 Lusitani 13, 23; 15, 3, 20.
 Lusitania 13, 2.
 Lycaones 217, 21.
 Lycaonia 96, 8; 203, 15; 217, 16.
 Lycia 48, 8; 67, 3; 95, 37 s.; 96, 3.
 Lycii 67, 9; 95, 47; 96, 17; 97, 2.
 Lycius (adi.) 95, 38, 51.
 Lycomedes sacerdos Comanorum 174, 3; 211, 8; 252, 2.
 Lycus fl. Ponti 135, 3.
 Lycus fl. Coelesyriae 10, 22.
 Lynx opp. Mauritaniae 72, 3.
 Lysias cast. Iudaeae 124, 17; 191, 7.
 Lysimachus rex 17, 6, 16, 19.
 Macedones 5, 30; 9, 5; 68, 11; 86, 2; 92, 4; 238, 13.
 Macedonia 186, 9; 257, 27, 29.
 Machaerus cast. Iudaeae 124, 17.
 Macras campus Syriae 121, 1.
 Maeotae 45, 68.
 Maeotis 4, 23; 27, 14; 45, 21, 61; 175, 22.
 Magnesia opp. ad Sipylum 63, 2.

- Magnopolis opp. Ponti 135, 7.
 Mandubii Galli 157, 8.
 Marcellus (M. Claudius) 76, 2.
 Marcellus (M. Claudius) Octaviae f. 253, 39.
 Marcia Catonis uxor 158, 4.
 Marius, C. 36, 1.
 Marius (C.) eius filius 70, 4.
 Marrucini 40, 2.
 Mars 26, 30.
 Marsi 40, 2.
 Marsicum bellum 40, 8, 15; 69, 25.
 Masaesylii Numidae 29, 8; 178, 11.
 Masinissa rex 29, 3, 5, 9, 12; 178, 15.
 Massilia opp. 25, 2, 32, 36; 26, 12.
 Massilienses 25, 6, 21, 37, 41; 36, 4; 74, 13; 163, 2.
 Massyas campus Syriae 120, 3; 121, 1, 3; 191, 11.
 Masylienses Numidae 30, 3.
 Mauritani 237, 2.
 Mauritania 30, 1; 72, 3; 165, 2; 178, 20.
 Mazaceni Cappadoces 89, 11.
 Medi 86, 29, 37.
 Media 1, 3; 86, 3, 10; 223, 3.
 Mediomatrici Galli 152, 2, 4; 213, 1.
 Megalopolis opp. Ponti 138, 7.
 Megara opp. Syriae 10, 8.
 Menander rex Bactriae 5, 7.
 Menapii Galli 155, 16; 156, 2, 6.
 Menodorus Trallianus 231, 2.
 Menodotus Pergamenus 175, 2.
 Mermodalis fl. apud Amazones 111, 5.
 Mesopotamia 86, 21; 89, 13; 90, 2; 92, 2; 114, 9; 128, 4; 191, 16.
 Messala (M. Valerius Corvinus) 234, 1.
 Messana opp. Siciliae 197, 11.
 Metellus (Q. Caecilius) Balearicus 23, 9, 23.
 Metellus (Q. Caecilius Pius) 73, 2.
 Methone opp. Messeniae 237, 1.
 Metrodorus Scepsius 87, 2; 111, 7.
 Metulum opp. Iapodum 232, 5, 8.
 Micipsa 29, 4, 9, 14; 178, 15.
 Milesii 44, 2; 45, 18; 77, 1; 83, 3.
 Miletus 141, 2; 230, 4.
 Milyas regio Asiae 67, 3; 96, 4.
 Minerva 9, 11; 249, 6.
 Minus fl. Hispaniae 15, 13.
 Minturnae opp. Latii 22, 2.
 Misenum prom. Campaniae 197, 5.
 Mithridates Ctistes 41, 3; 42, 3.
 Mithridates Euergetes 43, 2, 11, 17.
 Mithridates Eupator 42, 5; 43, 17, 34; 44, 8s.; 45, 3, 22, 27, 32, 34, 48, 53, 56, 62, 69, 72; 46, 2, 9, 15, 19, 32; 48, 3; 49, 2; 50, 4; 51, 4; 54, 4; 55, 7; 56, 3; 58, 3; 59, 3; 61, 3; 62, 5, 14; 82, 2; 83, 6; 87, 6, 13; 89, 6; 93, 3; 94, 5; 98, 3; 101, 1, 12; 103, 2; 115, 10; 118, 2, 17, 28, 32; 138, 4; 146, 23, 51; 175, 4; 200, 4.
 Mithridates Pergamenus 169, 6, 9; 175, 2; 176, 5; 254, 2.
 Mithridatica bella 52, 3; 57, 1; 60, 2; 62, 3; 80, 12; 85, 3; 104, 6.
Μιθριδατισμός 53, 4.
 Mithridatium cast. Galatiae 99, 4; 133, 4.
 Moagetes tyrannus Cibyrae 67, 8.
 Moaphernes praefectus Colchidis 46, 22; 93, 1.
 Monetium opp. Iapodum 232, 5, 8.
 Monoeci portus Liguriae 25, 2.
 Morene regio Mysiae 243, 7.
 Morimene regio Cappadociae 217, 6.
 Morini Galli 155, 17; 156, 7.
 Moron opp. Lusitaniae 15, 1.
 Morzeus 219, 3.
 Moschi 104, 8.
 Moschica regio Colchidis 176, 2; Moschici montes 107, 7.
 Moses 123, 4.
 Mosynoeci Pontici 56, 32.
 Mummius (L.) 3, 5, 8.
 Munda opp. Hispaniae 179, 4; 180, 3, 5s.
 Mundas fl. Lusitaniae 15, 9.
 Murena (L.) 67, 9.
 Mutina opp. Italiae 194, 5.
 Mygdones pop. Mesopotamiae 92, 3.
 Mygdonia 92, 5.
 Mylasa opp. Cariae 206, 2.
 Myro statuarium 249, 3.
 Mysia 243, 7.
 Mysius 243, 7.
 Mytilene 140, 2.
 Nabataei Arabes 20, 3; 127, 1.
 Narbo opp. Galliae 26, 12; 161, 3; 195, 4.
 Neapolis opp. Cherronesi T. 45, 33.
 Neapolis = Phazemon 137, 4; Neapolitis = Phazemonitis 137, 2.
 Neapolitani in Italia 256, 2.
 Neleus Corisci f. 64, 3, 8.

- Nemausus opp. Galliae 164, 2, 7.
 Neocomitae 148, 9.
 Neoptolemus dux Mithridatis 45, 56,
66.
 Neptunus 244, 3.
 Neroassus = Nora 202, 1.
 Nervii Germani 156, 1.
 Nestor Tarsensis 253, 38.
 Nicaea opp. Massiliensium 25, 24.
 Nicephorium opp. Mygdoniae 160, 1.
 Nicephorium lucus Pergami 17, 47.
 Nicias Cous 207, 2, 4.
 Nicomedes II Prusiae f. 17, 59; 18, 11.
 Nicomedes III 48, 3.
 Nicopolis opp. Armeniae min. 101, 19.
 Nicopolis opp. Epiri 238, 8, 17, 20,
28, 34, 37.
 Nicopolis opp. Aegypti 245, 9.
 Ninia opp. Dalmatiae 235, 5.
 Ninus opp. Assyriae 86, 19.
 Nisibis opp. Mesopotamiae 92, 4.
 Nomades 175, 13.
 Nora cast. Cappadociae 202, 1.
 Noreia opp. Norici 28, 9.
 Novum castellum (*Καὶνὸν χωρίον*)
115, 1.
 Novum Comum opp. Galliae 148, 10.
 Numantia opp. Hispaniae 16, 2.
 Numantini 14, 7; 16, 5, 7.
 Numidae 29, 6.
 Nysa opp. Cariae 142, 3.
 Nysaenses 142, 1.
Oblivionis fl. Hispaniae 15, 10.
 Obulco opp. Hispaniae 179, 2.
 Ochus fl. Bactriae 4, 7.
 Octavia Augusti soror 253, 39.
 Odomantis regio Armeniae 86, 27.
 Oenoanda opp. Lyciae 67, 5.
 Olane cast. Armeniae 227, 3.
 Olbe opp. Ciliciae 203, 2.
 Olbia opp. Massiliensium 25, 24.
 Olgassys m. Paphlagoniae 42, 2;
139, 2.
 Olympicum certamen 238, 26.
 Olympus m. et opp. Lyciae 96, 2.
 Olympus m. Mysiae 205, 1.
 Olysaipo opp. Lusitaniae 15, 5.
 Onias Iudaeus 34, 4, 12.
 Orchomeni 78, 2; 103, 16.
 Orchomenus opp. Boeotiae 59, 1.
 Orontes Persa 86, 3.
 Osa opp. Hispaniae 74, 5, 9.
 Oxus fl. Bactriae 5, 17.
Pacorus dux Parthorum 209, 4, 9.
 Padus fl. Italiae 31, 1, 48.
 Pagrae cast. Syriae 208, 1.
 Palacium opp. Cherronesi T. 45, 32.
 Palacus Scythia 45, 9, 49.
 Palaepharsalus opp. Thessaliae 167, 6.
 Palma opp. Balearidum 23, 5.
 Pamphyli 95, 42; 96, 6.
 Pamphylia 95, 45; 96, 4.
 Panna opp. Samnii 69, 21.
 Pannonii 233, 5.
 Panticapaeum opp. Cherronesi T. 45,
15, 58.
 Paphlagones 116, 13; 131, 1, 20.
 Paphlagonia 46, 4; 116, 4, 25; 219, 1.
 Parri Daae 4, 21.
 Parisades I rex Cherronesi T. 45,
20, 24.
 Parisades II 45, 12, 21, 25.
 Parisus fl. Pannoniae 186, 53.
 Parma opp. Galliae Cisalp. 31, 4.
 Parri Daae 4, 6, 20.
 Parthi 5, 21; 6, 1; 7, 5; 8, 3; 9, 3,
9; 86, 16, 38; 95, 27; 146, 28;
160, 3, 5; 206, 24; 208, 5; 209, 4,
6; 224, 2; 225, 4, 8; 226, 3; 228,
2, 7.
 Parthia 4, 7, 25.
 Parthicus 5, 25; 6, 6; 7, 2; 8, 5;
146, 45; 206, 23, 29.
 Paryadres m. Armeniae 86, 31; 101, 8.
 Patalene regio Indiae 5, 11.
 Patrae opp. Achaiae 239, 1, 6.
 Peium cast. Galatiae 132, 3.
 Peligni 40, 2, 9.
 Pelodes portus Epiri 241, 1.
 Pelusium opp. Aegypti 167, 6.
 Pergamum 17, 2, 6, 29, 44, 48; 64,
13.
 Perperna, M. 18, 14, 17.
 Persae 9, 5; 86, 1, 4.
 Perseus rex Macedonum 17, 42.
 Petreius (M.) 162, 2.
 Phanagoria opp. Bosporanorum 45,
57.
 Phanaroëa regio Ponti 134, 1; 135,
1; 137, 5.
 Pharae opp. Africae 178, 12.
 Pharnaces I 44, 6; 84, 4.
 Pharnaces II 137, 12; 171, 2; 172,
2; 173, 3; 175, 10; 176, 4; 211, 5.
 Pharnacia opp. Ponti 46, 25, 31;
131, 26.

- Pharus ins. prope Alexandriam 170, 1.
 Phaselis opp. Lyciae 96, 6.
 Phasis opp. Colchidis 103, 8.
 Phaunitis regio Armeniae 86, 30.
 Phazemon opp. Ponti 137, 3.
 Phazemonitis 137, 2. 5. 18; 221, 2.
 Philadelphia opp. Iudaeae 124, 18.
 Philetaerus Trianus 17, 11. 13.
 Philetaerus Attali I f. 17, 39.
 Philetaerus Dorylai frater 43, 19. 33.
 Philippi opp. Macedoniae 198, 1; 245, 2; 253, 10.
 Philippus V rex Macedonum 17, 36.
 Phocensae 32, 17.
 Phoenice 86, 22; 89, 9; 95, 29; 123, 34.
 Phoenices 23, 13; 39, 3.
 Phraata opp. Mediae 225, 3.
 Phranicates dux Parthorum 208, 5.
 Phrixus 176, 3.
 Phryges 217, 18.
 Phrygia Magna 217, 7; Epictetus 132, 2.
 Phrynae pop. Indiae 5, 15.
 Phthiotae Aethaei 103, 11.
 Phthiophagi pop. Caucasi 104, 9.
 Picenum 40, 1.
 Pieria regio Syriae 117, 2.
 Pimolisa cast. Ponti 139, 5.
 Pimolisene 139, 6.
 Pinaca opp. Mesopotamiae 114, 3.
 Piraeus portus 57, 10. 12.
 Piraeus = Amisus 83, 5.
 Pisae opp. Etruriae 31, 8.
 Pisidae 217, 18.
 Pisidia 67, 2; 96, 4.
 Pithecussae insulae 256, 3.
 Pityus magnus portus Colchidis 104, 5.
 Pityussae insulae 23, 2.
 Placentia opp. Galliae Cisalp. 31, 4.
 Polemo rex Ponti et Bospori 173, 3; 210, 4; 211, 8.
 Polemo rex Olbae 203, 18.
 Pollentia opp. Balearidum 23, 5.
 Polybius historicus 7, 3.
 Pompaedius dux Marsorum 40, 16.
 Pompeiopolis opp. Ponti 139, 3.
 Pompeiopolis = Soli 97, 8. 16.
 Pompeius Strabo (Cn.) 148, 2.
 Pompeius (Cn. Magnus) 74, 11; 75, 3; 90, 3; 93, 12; 96, 20s.; 97, 5. 14. 19; 98, 2; 99, 5; 100, 1; 101, 13. 17; 102, 1; 105, 2; 107, 1; 109, 10; 110, 3; 111, 3; 114, 10; 115, 11; 116, 8; 117, 4; 119, 2; 121, 10. 14; 124, 4. 36; 126, 1; 128, 5; 131, 21. 26; 133, 4; 134, 11; 135, 6; 136, 1; 137, 2. 16; 138, 2. 5; 140, 3; 141, 4; 142, 5. 7; 143, 1; 145, 2; 146, 30. 40; 148, 2; 162, 2; 163, 1; 167, 5. 10. 12; 180, 2. 12s.; 211, 11; 215, 8; 221, 1.
 Pompeius, Cn., Magni filius 180, 7; 197, 1; 230, 1.
 Pompeius, S., Magni filius 150, 9. 13; 197, 2. 8. 10. 16; 229, 1; 230, 2.
 Pompeius, M., Theophanis filius 140, 7.
 Pontici 100, 6; 143, 6.
 Ponticum regnum 101, 12; 133, 5;
 Pontica provincia 116, 24. 30; 139, 2.
 Pontus 41, 4; 42, 4; 46, 1. 7; 60, 6; 78, 1; 87, 7; 99, 2; 103, 15; 106, 14; 116, 1. 7. 21; 133, 2; 134, 2. 23; 146, 26; 174, 2; 243, 9; 257, 31.
 Populonium opp. Etruriae 71, 9.
 Posidium prom. Aegypti 244, 1.
 Posidonius 7, 6; 21, 1; 27, 12. 17; 28, 1; 32, 12; 37, 1; 45, 9; 98, 4; 107, 1.
 Praeneste 70, 1.
 Praenestini 70, 6.
 Priamon opp. Dalmatiae 235, 5.
 Propontis 80, 1; 257, 22. 31.
 Prusias rex Bithyniae 17, 58.
 Prusienses Bithyni 81, 2.
 Pseudophilippus 17, 57.
 Ptolemaenses in Phoenicia 11, 3.
 Ptolemais opp. Phoeniciae 11, 3.
 Ptolemaei Aegypti reges 144, 2.
 Ptolemaeus Lagi 146, 1.
 Ptolemaeus Philadelphus 146, 2.
 Ptolemaeus Euergetes 146, 3. 9.
 Ptolemaeus Philopator 146, 3. 10.
 Ptolemaeus Epiphanes 146, 3.
 Ptolemaeus Philometor 146, 4.
 Ptolemaeus Euergetes II Physcon 146, 5s. 10.
 Ptolemaeus Lathurus 34, 2. 11; 35, 1; 146, 6.
 Ptolemaeus Auletes 146, 7. 11. 30. 35. 47. 54; 147, 3; 167, 2.
 Ptolemaeus Auletae frater, Cypri rex 144, 5ss.
 Ptolemaeus Ceraunus 17, 22.

- Ptolemaeus Mennaei fil. 120, 2; 191, 11.
 Ptolemaeus Iubae f. 257, 19.
 Pylaemenes rex Paphlagonum 116, 14; 131, 22.
 Pyrene m. 26, 13; 74, 3; 75, 2.
 Pyrrhus rex Epiri 238, 12.
 Pythagoras 186, 22.
 Pythagoreus 186, 24.
 Pythodoris regina Ponti 136, 2; 138, 18.
 Pythodorus Trallianus 231, 1.
- Quinda cast. Ciliciae** 203, 2.
- Rhaeti** 148, 3.
 Rhambaei pop. Syriae 191, 13.
 Rhegini 197, 14.
 Rhegium 229, 3.
 Rhenus fl. 26, 13; 37, 19; 152, 2, 5; 153, 3; 155, 13, 15, 22 s.; 156, 3; 213, 2, 6, 9 s.
 Rhodanus fl. 25, 8; 26, 8 s. 22 s. 26; 36, 2; 195, 3.
 Rhodii 17, 36; 67, 3; 95, 18, 37; 97, 13.
 Rhodus 98, 1; 106, 32.
 Rhoetaces fl. Albaniae 108, 6.
 Rhoeteanae 248, 4.
 Rhoeteum opp. Troadis 248, 1 s.
 Roma 3, 2, 4; 18, 16; 40, 11; 64, 27; 69, 9; 142, 7; 146, 30; 161, 5; 179, 2; 236, 3; 250, 5; 255, 6.
 Romani 2, 3; 4, 16; 12, 12, 16; 13, 3, 11, 24; 14, 6; 16, 3, 7; 17, 35, 42 s. 56, 62; 18, 13; 19, 5, 8; 22, 3; 23, 25; 24, 2; 25, 10, 29, 35; 26, 3; 29, 2; 30, 6; 32, 4, 26; 37, 10; 38, 2; 39, 5, 10; 40, 5; 43, 5, 28, 36; 44, 8; 45, 5, 28; 47, 1, 6; 56, 5; 57, 5, 7, 9, 14; 59, 2; 61, 2; 62, 2; 63, 3; 65, 10; 68, 3, 11, 23; 69, 7, 19; 70, 6; 72, 1; 76, 3, 5; 80, 22, 25 s.; 81, 1; 86, 5, 7; 88, 6; 95, 13, 21, 32; 96, 12, 14, 17; 97, 2, 9, 28; 105, 5; 114, 6, 10; 115, 7; 116, 20, 30; 122, 3; 127, 3 s.; 129, 1; 130, 6; 134, 22; 135, 11, 15; 144, 4, 8, 21; 146, 25; 150, 4, 12; 154, 7; 157, 3; 158, 5; 160, 6; 164, 7; 165, 3; 166, 7 s.; 178, 18; 181, 3; 182, 1; 183, 2; 184, 8; 185, 1; 186, 8, 19; 191, 14; 193, 2; 195, 3, 6; 199, 1, 4; 204, 4; 206, 31; 209, 7; 212, 2; 213, 3, 11; 214, 9; 217, 14; 224, 7; 226, 2, 8; 228, 5; 235, 3; 238, 13; 239, 2, 4, 7; 240, 1; 241, 3; 246, 12, 22, 28, 32; 251, 4 s. 9; 257, 18.
- Romana castra 191, 3.
 Roxolani pop. Sarmatiae 45, 47.
 Ruspinum opp. Numidiae 178, 7.
- Sabaei Arabes** 127, 2.
 Sabata opp. Liguriae 31, 8.
 Sagylium cast. Ponti 137, 9; 211, 2.
 Salassi Galli 12, 1 s. 13; 194, 3; 234, 2.
 Salon opp. Dalmatiae 235, 2, 4.
 Salys Galli 25, 3, 5, 25, 31.
 Samnites 69, 1, 16, 20.
 Samniticus 40, 2; 69, 24.
 Samosata opp. Syriae 128, 2.
 Sampsiceramus rex Emisenorum 191, 9.
 Samus 249, 1.
 Sandobanes fl. Albaniae 108, 5.
 Sandon Athenodori p. 253, 4.
 Saramene regio Ponti 83, 1.
 Saraostus rex Indiae 5, 12.
 Sarapanae cast. Colchidis 109, 2; 215, 2.
 Sardes opp. Lydiae 17, 31; 54, 2.
 Sardinia 257, 25.
 Sarisa opp. Gordyenaee 114, 3.
 Sarpedon dux Syrorum 11, 4.
 Satalca opp. Mesopotamiae 114, 3.
 Satyrus rex Bospori 45, 19.
 Savus fl. Pannoniae 233, 2.
 Scaurus (M. Aemilius) 31, 3, 7.
 Scepsis opp. Troadis 64, 1, 9; 87, 1.
 Scilurus rex Scytharum 45, 8, 31, 49.
 Scipio Aemilianus 95, 22.
 Scipio, C. 148, 3.
 Scipio (Q. Caecilius Metellus) 178, 2, 6, 12, 21.
 Scordisci Galatae 28, 4; 37, 4; 68, 22 s.; 186, 54.
 Scordistae = Scordisci 68, 9.
 Scythae 4, 5, 14, 23; 6, 2; 45, 7, 42; 111, 5.
 Scythicus 4, 18; 8, 4.
 Scythopolis opp. Galilaeae 124, 18.
 Segestica opp. Pannoniae 233, 2, 5.
 Segobriga opp. Celtiberiae 73, 1.
 Seleucia opp. ad Hedyphontem 9, 13.

- Seleucia opp. ad Calycadnum 217, 24;
255, 1.
- Seleucia opp. Pieriæ 117, 2.
- Seleucia opp. ad Tigrim 8, 1, 3.
- Seleucia cast. Mesopotamiæ 90, 2;
128, 4.
- Seleucus Nicator 5, 27; 17, 20, 31;
95, 25.
- Seleucus (Philopator) 17, 55.
- Sequana fl. Galliaë 155, 14, 23, 25.
- Sequani Galli 150, 3; 152, 1.
- Seres Indi 5, 15.
- Sertorius 14, 8; 72, 4; 73, 2; 74, 6.
10, 16; 180, 12.
- Servilius Isauricus (P.) 96, 5, 7, 13.
19; 97, 4.
- Seusamora opp. Iberiæ 109, 9; 215, 7.
- Sextius (C.) 25, 31.
- Sicilia 19, 1; 21, 14; 180, 10; 197, 3.
8, 17; 229, 1; 230, 2; 257, 26.
- Side opp. Pamphyliaë 95, 45.
- Sigerdis rex Indiaë 5, 13.
- Sindicæ regio ad Bosphorum Cimm.
45, 74.
- Sinnaca opp. Mygdoniæ 160, 2.
- Sinnas cast. Libani 121, 7.
- Sinope opp. Ponti 43, 12; 44, 1; 84.
1; 182, 2.
- Sinopsis 139, 3.
- Sinoria cast. Armeniæ min. 101, 5.
- Sinotium opp. Dalmatiæ 235, 5.
- Sinuessa opp. Latii 197, 5.
- Siraces pop. Caucasi 172, 1.
- Sisines rex Cappadociæ 202, 3.
- Sisis Antipatri pater 46, 34.
- Smyrna 18, 1; 192, 1.
- Soanes pop. Caucasi 104, 9; 106, 1.
- Socraticus 64, 1.
- Sogdiana 5, 22.
- Soli opp. Ciliciæ 97, 8, 11, 20; 203, 2.
- Soloce opp. Elymaeorum 9, 14.
- Sophax rex 29, 9; 178, 15.
- Sophene regio Armeniæ 46, 28; 86.
27.
- Sophenus 86, 12; 94, 3.
- Sostratus Nysaënsis 142, 4.
- Spadines rex Aorsorum 172, 3.
- Steropa uxor Dorylai tactici 43, 14.
- Sthenis statuarius 84, 13.
- Stiphane lacus Ponti 137, 6.
- Stratarchas 43, 15.
- Strato tyrannus 242, 1.
- Stratonice uxor Eumenis 17, 51.
- Sucro opp. Hispaniæ 23, 4; 74, 12.
- Suessiones Galli 153, 6.
- Suevi Germani 213, 7.
- Sulgas fl. Hispaniæ 26, 10, 23.
- Sulla (L. Cornelius) 57, 5, 10, 14;
58, 3; 61, 2; 62, 13; 64, 28; 65, 1.
10; 69, 6; 71, 7; 134, 18, 21; 146.
24, 42.
- Surenas dux Parthorum 160, 3.
- Syene opp. Aegypti 246, 13.
- Symbace opp. Mediæ 228, 4.
- Synoria = Sinoria 101, 7.
- Syri 5, 26; 10, 3; 86, 35; 95, 18;
127, 4.
- Syria 4, 2; 9, 6; 10, 15, 21; 86, 2.
21; 89, 9; 90, 5; 95, 4; 119, 3;
123, 42; 127, 1; 146, 18, 44; 167.
5; 209, 5.
- Syriaci reges 146, 19.
- Syrtis 177, 2.
- Tagus fl. Hispaniæ 13, 1, 5, 10, 20.
24; 15, 4, 6, 9.
- Tanais fl. 173, 2.
- Tanusius historicus 72, 1.
- Tapyri pop. Asiaë 158, 1.
- Tarcondimotus rex Ciliciæ 130, 7.
- Tarentini 24, 2.
- Taronitis regio Armeniæ 86, 35.
- Tarraco opp. Hispaniæ 23, 3; 74, 8;
75, 3.
- Tarsenses 253, 12, 14.
- Tarsus opp. Ciliciæ 159, 1; 253, 1.
- Tasius dux Roxolanorum 45, 49.
- Tatta lacus Phrygiæ 217, 5.
- Taurisci Galli 28, 5; 37, 5; 186, 12.
51, 60.
- Tauroëntium opp. Galliaë 25, 24.
- Tauromenitæ in Sicilia 19, 6.
- Taurus mons 4, 2; 17, 44; 95, 21.
29; 96, 1; 130, 2; 217, 7, 17; 257.
20.
- Taurus cast. Iudaeæ 124, 16.
- Tavium cast. Galatiæ 99, 4; 133, 4.
- Tectosages Galatiæ 32, 1; 131, 4.
- Telesia opp. Samnii 69, 21.
- Teucer 203, 3, 6, 8.
- Teuristæ Galli 28, 5; 37, 5.
- Teutones 37, 21; 153, 5.
- Thala opp. Numidiæ 30, 8; 178, 4.
- Thales Milesius 141, 2.
- Thapsus opp. Africaë 178, 8.
- Thebais regio Aegypti 247, 4.
- Themiscyra opp. Ponti 79, 1; 111, 27.
- Thena opp. Africaë 178, 10.

- Theomnestus Cous 207, 3.
 Theophanes Mytilenaeus 101, 7;
 111, 2; 140, 2.
 Theophilus 93, 8.
 Theophrastus 64, 3 s. 6, 8, 16, 21.
 Theopompus Chius 83, 2.
 Theopompus Cnidius 188, 2.
 Thermodon fl. Ponti 79, 2.
 Thessalia 257, 28.
 Θεὸν πρόσωπον prom. Syriae 121, 10.
 Thraces 68, 10, 22; 111, 29; 186, 10.
 Thracia 17, 58; 43, 4; 186, 9.
 Thracii populi 186, 56.
 Threx cast. Indaeae 124, 16.
 Thyatira opp. Lydiae 18, 9.
 Tibareni Pontici 46, 3, 26, 30; 116, 3.
 Tiberius imperator 140, 9.
 Tibius 93, 8.
 Tigranes 86, 9, 14, 40; 87, 12; 89,
 2, 11, 18; 90, 4; 105, 3; 114, 9 s.;
 117, 5; 226, 2; 227, 2.
 Tigranocerta 88, 2; 89, 4, 13 ss.
 Tigris fl. 114, 1.
 Tigurini Helvetii 37, 9.
 Timagenes historicus 32, 11; 33, 9.
 Timonium Alexandriae 244, 5, 8.
 Tingis opp. Mauritaniae 212, 1, 3.
 Tiresias vates 186, 46.
 Tisiaus opp. Numidiae 30, 8; 178, 4.
 Tolistobogii Galatae 131, 3, 29; 132, 1.
 Tolosa opp. Galliae 32, 4, 12, 28.
 Tomisa cast. Cappadociae 94, 2.
 Toygeni Helvetii 36, 5; 37, 9.
 Tralles opp. Lydiae 52, 2; 231, 2.
 Trapezon collis Syriae 208, 4.
 Trapezus opp. Ponti 46, 26, 31; 131,
 26.
 Trebia fl. Galliae Cisalp. 31, 5.
 Trebonius (C.) 192, 2.
 Treviri Galli 152, 5; 156, 1; 213, 2.
 Triballi Thraces 68, 10, 20.
 Tribocci Germani 152, 3 s.; 213, 2.
 Trocmi Galatae 99, 1; 131, 3; 133, 1.
 Troia 78, 3; 103, 17.
 Trypho v. Diodotus.
 Tuccis opp. Hispaniae 180, 3.
 Turlua? regio Bactriae 5, 21.
 Tyrannio grammaticus 64, 30.
 Tyras fl. Sarmatiae 45, 65, 67.
 Tyrii 122, 2.
 Tyrus opp. Phoeniciae 11, 3.
 Ubi Germani 213, 4.
 Ulia opp. Hispaniae 180, 3.
 Ulixes 253, 19.
 Urso opp. Hispaniae 180, 3.
 Utica opp. Africae 2, 1; 30, 6.
 Uzita opp. Numidiae 178, 7.
 Vaccae Hispani 15, 12.
 Vaga opp. Numidiae 30, 8; 178, 4.
 Vardaei = Ardiaei 68, 1.
 Vascones Hispani 74, 7.
 Venafrum opp. Campaniae 69, 22.
 Vendon opp. Iapodum 232, 5, 8.
 Veneti pop. Galliae Cisalp. 28, 7;
 199, 3.
 Veneti pop. Galliae Belgicae 154, 2.
 Ventidius (P.) 208, 4; 209, 3.
 Venus Anadyomene 250, 4.
 Vercingetorix Arvernus 26, 5; 157,
 5, 7.
 Vestini 40, 1.
 Vindalun opp. Galliae 26, 24.
 Viriathus 14, 4, 7.
 Volaterrani 71, 1.
 Xandii Dae 4, 21.
 Xenarchus Seleucensis 255, 3 s.
 Xenocles Adramyttenus 53, 2.
 Xerxene regio Armeniae min. 86, 33.
 Zama opp. Numidiae 30, 10; 178, 5,
 18.
 Zamolxis Geta 186, 16, 22, 47.
 Zariadris dux Armeniorum 86, 6, 12,
 24.
 Zariaspa = Bactra 5, 16.
 Zela opp. Ponti 138, 2, 6, 13.
 Zelis opp. Mauritaniae 212, 1.
 Zella opp. Numidiae 178, 9.
 Zenicetes Cilix 96, 2.
 Zeno Laodicenus 206, 25; 210, 3.
 Zenophanes tyrannus Ciliciae 203, 9.
 Zeugma Euphratis 89, 3; 90, 1; 92,
 3; 128, 3; 224, 8.
 Zincha opp. Numid. 30, 10; 178, 6.
 Zygi pop. Caucasi 103, 4; 104, 7.

TABULA ARGUMENTI

<u>De Strabonis hypomnematorum historicorum indole, argumento, reliquiis</u>	pag. <u>3-19</u>
<u>De universa operis indole ac ratione p. 3-7. —</u>	
De operis partitione p. 7 sq. — De librorum quattuor primorum argumento p. 8-10. — Quo tempore conscripta sint hypomnemata p. 10-12. — Ad quem usque terminum rerum historiam Strabo perduxerit p. 12 sq. — De hypomnematorum reliquiis in geographicis maxime latentibus p. 13-15. — Quam secutus sim rationem in fragmentis colligendis p. 15-19.	
<u>A. Hypomnematorum historicorum reliquiae</u>	<u>20-214</u>
<u>De fontibus a Strabone adhibitis capita selecta</u>	<u>215-224</u>
<u>Caesaris de bello Gallico commentarii p. 216-219.</u>	
<u>— Theophanes Mytilenaeus p. 219-222. — Q. Dellius p. 222 sq. — Reliqui scriptores a Strabone laudati p. 223 sq.</u>	
<u>B. Quaestiones Strabonianae</u>	<u>225-327</u>
I. De Strabonis quae exstant apud Iosephum reliquiis	225-244
II. De Strabone Appiani et Plutarchi fonte	245-327
1. De Appiani bellorum civilium libro II et de Plutarchi vitarum particulis quae huc pertinent	245-268
2. De Appiani bellorum civilium libro IV et de Plutarchi vita Bruti	268-282

3. De Appiani bellorum civilium libro III	282—284
<u>De libris V et I monenda</u>	284
4. De Appiani libro Gallico et de Plutarchi vit. Caes. c. 15-27	285—290
5. De Appiani Mithridaticis et de vitis Sullae, Lu- culli, Pompei Plutarcheis Mithridatica enarran- tibus	290—327
<u>Addenda et corrigenda</u>	328—330
<u>Conspectus fragmentorum</u>	331—334
<u>Index nominum quae in fragmentis inveniuntur</u>	335—348

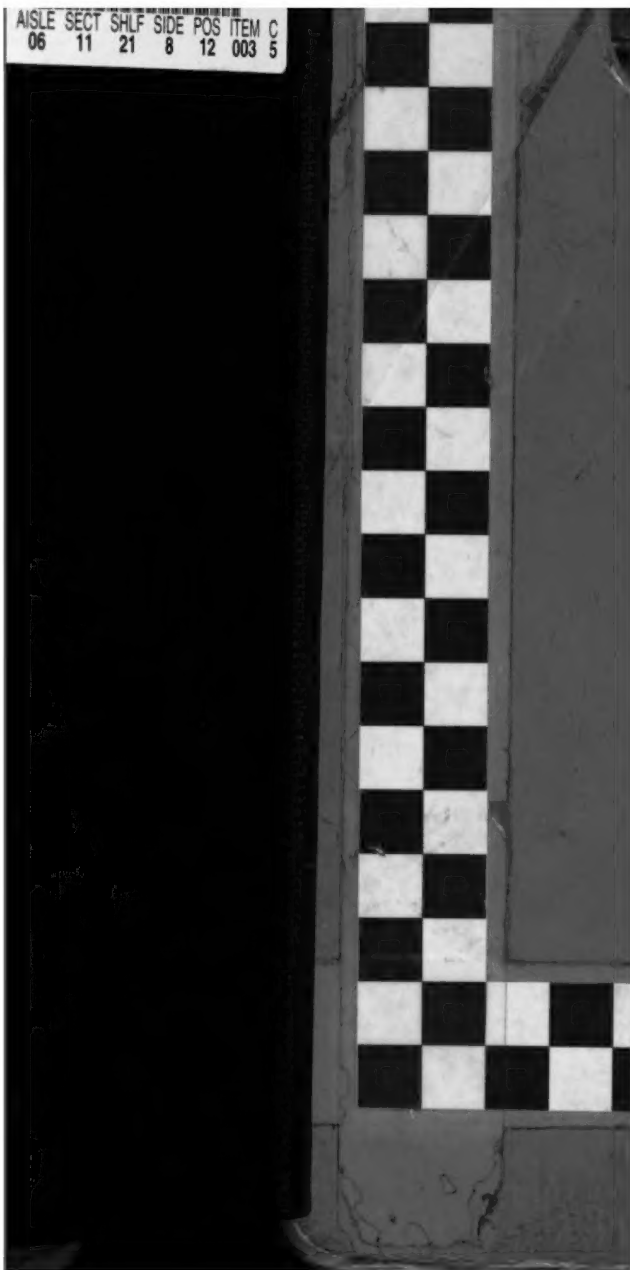

D	AISLE	SECT	SHP	SIDE	POS	ITEM	C
8	06	11	21	8	12	003	5

ST
CL
PH

AISLE SECT SHLF SIDE POS ITEM C
06 11 21 8 12 003 5

The Ohio State University

3 2435 06145004 5

THE OHIO STATE UNIVERSITY BOOK DEPOSITORY

D	AISLE	SECT	SHLF	SIDE	POS	ITEM	C
8	06	11	21	8	12	003	5